

Žaloby a žalobní petity.

Systém

Uspořádal JUDr. Josef Pužman.

Kniha jest uceleným systémem všech žalob, uspořádaných podle účelu, jež jednotlivé žaloby sledují in formali, tedy podle cílů, které podle pozitivní zákonné úpravy usměrňují stylisací žalobních petítů. Dílo rozděleno jest tak, že obsahově asi tři pětiny knihy jest komentář a dvě pětiny vzorců. Toto novum v odborné literatuře bylo přijato velice příznivě a v praxi se plně osvědčilo.

Napsal-li gener. tajemník čl. advokátní komory Dr. Hendrych »Jednou z nejvýznačnějších knih, které se v poslední době objevily na knihkupeckém trhu jest kniha Pužmanova« má to jistě svoji důležitost. Právnícký svět přijal také knihu jako dílo vyplňující citelně mezeru a jako dílo první svého druhu v české i německé literatuře.

Z přípisů advokátů vychází najevo, že již dnes majitelé knihy mají její cenu úplně zaplacenou docílenými výsledky ve sporech, koncipienti pak již dnes děkují knize za to, že pro praktické zkoušky (advokátní a notářské) nemusili studovati celé komplexy jiných komentářů z občanského, obchodního, patentního, vzorkového, známkového a procesního práva a že jim dostačilo to, co kniha obsahuje. Všichni si pak zejména cení trvalé hodnoty knihy, neboť zpracovává látku tak, aby ani zákonodárné změny neměly na její upotřebitelnost vlivu.

Po prostudování knihy — která se každému majiteli stává nerozlučným druhem — nabývá čtenář teprve jasného obrazu o všech cílech, skrytých za zdánlivě suchým petitem.

Prospekt o 16 stránkách zašleme každému na vyžádání zdarma. Též knihu na ukázkou nezávazně zašleme. Aby každý mohl si knihu opatřiti, zasláme ji za cenu nezdraženou na 4 měsíční splátky. Stran knihy 500, velkého formátu v celoplátěné vazbě Kč 110.—.

U všech knihkupců neb přímo:

**PŘÁVNICKÉ KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ
PRAHA II., LÜTZOWOVA 35   TELEFON 313-59**

Sbírka vzorců podání pro advokáty v řízení sporném, exekučním, trestním a j.

Upravili advokáti:

JUDr. Karel Novák a JUDr. Zdeněk Novák.

Naše publikace uspoří praktickým právníkům tyto nepříjemnosti a poskytne jim okamžitou možnost sestavit podání k soudům, aniž by bylo nutno shledávat potřebné zákony, nařízení a jiné předpisy.

U vzorců připojena jsou poplat. ustanovení (kolkováni) jednotlivých typů, takže i v tomto směru bude kniha dokonalou příručkou.

Obsahuje 431 vzorců různých podání k soudům. Kniha tato vyšla v druhém rozšířeném a doplněném vydání a obsahuje dodatky se změnami v judikatuře, které se staly během tisku a vydáním této knihy.

Část I. obsahuje žaloby a podání v obč. věcech před soudy řádnými (jednoduché žaloby, upomínací řízení, příkazní říz., směneční říz., říz. pro rušenou držbu, nájem a pacht, různé žaloby, podání ve věcech manžel., žaloby z práva formál. — zmatečnost a obnova).

Část II. obsahuje řízení před soudy mimořádnými (rozhodčí říz., rozhod. soudy burs., pracov. soudy).

Část III. obsahuje podání podle civil. soud. řádu.

Část IV. obsahuje žaloby a podání ve věcech exekuč. (žaloby z práva exekuč., různá exekuč. podání, přísahy vyjevovací, exekuč. návrhy podle cizozem. exekuč. titulů, exekuce na nemovit., exekuce, aby bylo něco vykonáno, zajišťovací exekuce, prozatímní opatření).

Část V. obsahuje podání ve věcech trestních (stát. zastupitelství, okres. soudům, sbor. soudům, říz. ve věcech tiskových, zahlazení odsouzení atd.).

Část VI. má různá podání civilního soudnictví.

Část VII. obsahuje podání z oboru práva pojišť. (žaloby a návrhy).

Část VIII. má žalobu k volebnímu soudu a

Část IX. stížnost k nejvyššímu správnímu soudu.

U jednotlivých vzorců jsou četné odkazy na přísluš. práv. normy a každý vzor obsah. předpisy kolk. a poplat. Stran 700 velkého formátu v celoplát. vaz. Kč 110.—.

Obdržíte u každého knihkupce nebo přímo u firmy:

**PŘÁVNICKÉ KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ
PRAHA II., LÜTZOWOVA 35   TELEFON 313-59**

ROZVOD, ROZLUKA, ALIMENTY

PRÁVNICKÁ KNIHOVNA

SWAZEK 20.

ROZVOD, ROZLUKA, ALIMENTY

VYDÁVÁ
PRÁVNICKÉ KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ
V. Linhart
PRAHA II., LUTZOWOVA 35

577.627.2 (094) Q 1095 pp
577.635 (094)
ROZVOD, ROZLUKA,

Právní předpisy
Rozvod ALIMENTY
Alimenty

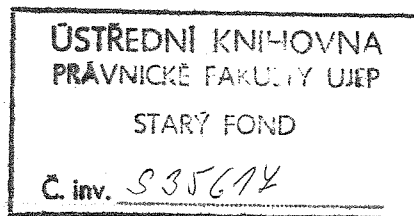
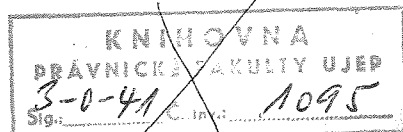
Předpisy upravující uzavření manželství,
rozvod, rozluhu, neplatnost manželství, právní
poměry rozvedených a rozloučených manželů,
výživné, osvojení a právní poměry dětí.

Upravil, poznámkami a judikaturou opatřil

JUDr. KAREL GERLICH,
SEKRETÁŘ NEJVYŠŠÍHO SOUDU, DOCENT MASARYKOVY UNIVERSITY.

V PRAZE 1934.
NÁKLADEM PRÁVNICKÉHO KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ
V. Linhart
PRAHA II., LUTZOWOVA 35

VEŠKERÁ PRÁVA I PRÁVO PŘEKLADU VYHRAZENA.

TISKEM KNIHTISKÁRNY „TYPUS“ PRAHA-SMÍCHOV

Předmluva.

Neočekávaný úspěch prvního českého vydání Alimentačního zákona československého (Brno 1931) a laskavé pozvání Právnického knihkupectví a nakladatelství v Praze byly podnětem k uspořádání tohoto komentáře. Šlo o dosti obtížnou práci zejména po stránce výběru právních předpisů, pokud se tyto měly či neměly do knihy zařadit. Snahou autora bylo sebrati a komentovati všechny právní předpisy o výživném, rozvodu, rozluce a právním poměru rodičů a dětí. Proto ovšem bylo nutno pro souvislost zařaditi do spisu také řadu předpisů jiných.

Největší část předpisů byla dána zákonodárstvím republiky, proto bylo hojně použito také příslušných materiálů. Formální různost právních předpisů v obou oblastech republiky si vyžádala uspořádání materiálu ve třech kapitolách (I. předpisy pro celou ČSR, II. země Česká a Moravskoslezská, III. země Slovenská a Podkarpatoruská). Z jednotlivých ustanovení však vidno, že obsahová různost těchto právních předpisů se vyskytuje jen v některých otázkách.

Pro komentář a výklad praxe byla použita výlučně jen rozhodnutí nejvyšších soudních tribunálů, uveřejněná v úředních sbírkách, neboť jednak vykonávají hlavně tato rozhodující vliv na utváření praxe, jednak jsou nejsnáze přístupná. Pouze v některých důležitých otázkách bylo použito několika nejnovějších rozhodnutí v úřední sbírce dosud neuveřejněných.

KNIHOVNA
právnícké fakulty UJEP
BRNO, Nám. 25. února 2

Děkuji na tomto místě všem, kteří mně laskavě přispěli při sbírání materiálu a jeho uspořádání. Panu JUDr. Janu Gottveisovi, soudnímu radovi u nejvyššího soudu, děkuji za laskavé svolení k použití jeho tabulky: Kritická doba podle § 163 obč. zák. (Soudcovské Listy, roč. XIV, čís. 2 ze dne 1. února 1933), která po vhodné úpravě poskytla základ tabulkám pro výpočet kritické doby početí a narození dítěte podle práva platného v obou právních oblastech republiky, otištěným v části čtvrté. Panu JUDr. Erichu Güntherovi, soudci v sekretariátě nejvyššího soudu, pak děkuji za laskavé prohlédnutí nově pořizovaných překladů zákonů maďarských, otištěných v části třetí.

V Brně dne 14. května 1934.

Doc. Dr. Karel Gerlich.

Obsah.

	Str.
Předmluva	5
Obsah	7
Zkratky	11
Literatura	14

Část první.

Předpisy platné na celém území republiky.

1. Zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství (čs. manželský zákon): §§ 1—12, 25—32 17
- 1a) Nařízení vlády republiky Československé ze dne 27. června 1919, čís. 362 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon ze dne 22. května 1919, č. 320 Sb. z. a n., čl. IV. a V. 24
2. Zákon ze dne 15. října 1925, čís. 219 Sb. z. a n., kterým se promíjí překážka platnosti sňatků, při nichž vyhlášky neb oddávky vykonali duchovní církve československé nebo řecko-východní 25
3. Zákon ze dne 16. prosince 1930, čís. 4/1931 Sb. z. a n., na ochranu osob oprávněných požadovatí výživu, výchovu nebo zaopatření (alimentační zákon) 32
4. Zákon o osvojení ze dne 28. března 1928, čís. 56 Sb. z. a n. 65
5. Zákon ze dne 30. června 1921, čís. 256 Sb. z. a n. o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských 104

	Str.
5a) Vládní nařízení ze dne 14. března 1930, čís. 29 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských	106
6. Mezinárodní právo soukromé	126
a) Všeobecné zásady	126
b) Belgie	131
c) Brazílie	131
d) Itálie	132
e) Jugoslavie	133
f) Maďarsko	134
g) Německo	135
h) Polsko	138
i) Rakousko	140
j) Rumunsko	140
k) Spojené státy severoamerické	143
l) Svaz Sovětských Socialistických Republik	145
m) Španělsko	146
n) Švýcarsko	146
o) Velká Británie	147

Část druhá.

Předpisy platné jen v zemích České a Moravskoslezské.

1. Zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství (čs. manželský zákon): §§ 13—24	148
1a) Nařízení vlády republiky Československé ze dne 27. června 1919, čís. 362 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon ze dne 22. května 1919, č. 320 Sb. z. a n., čl. I—III	186
7. Obecný zákoník občanský	191
Hlava II. O manželském právu. §§ 44—136	191
Hlava III. O právech mezi rodiči a dětmi. §§ 137—186	234

	Str.
Hlava XXVIII. O satebních smlouvách. §§ 1217—1266	284
8. Dvorní dekret ze dne 23. srpna 1819 č. 1595 sb. z. s. o řízení ve věcech manželských	305
8a) Nařízení ministerstva sprav. ze dne 9. prosince 1897, č. 283 ř. z., o řízení ve sporných věcech manželských	319
8b) Dvorský dekret ze dne 4. května 1841, č. 531 sb. z. s. (výživné rozvedené manželky)	324

Část třetí.

Předpisy platné jen v zemích Slovenské a Podkarpatoruské.

9. Zákonný článek XXXI. z roku 1894 o právu manželském (slov. manželský zákon)	328
10. Zákonný článek I:1911, titul XI.: Řízení ve věcech manželských. §§ 639—686	366
11. Zákonný článek XX:1877 o úpravě poručenských a opatrovnických záležitostí	384
Hlava I. Všeobecná ustanovení §§ 10—14	384
Hlava II. O otcovské moci §§ 15—25	391

Část čtvrtá.

Tabulky a vzorce.

1. Tabulky pro výpočet kritické doby početí a narození dítěte	397
2. Příklad žaloby o rozvod (rozluku) manželství	405
3. Příklad žádosti o přeměnu rozvodu v rozluku podle § 17 manž. zák.	406
4. Příklad žaloby o uznání otcovství k nemanželskému dítěti a placení výživného	407
5. Příklad žaloby o odůznání manželského původu dítěte	409

6. Příklad návrhu na vyměření výživného manželských dětí	410
7. Příklad žaloby o výživné manželky	411
8. Příklad návrhu na povolení exekuce pro výživné	412
9. Příklad žaloby proti osobě blízké podle § 2 alimentálního zákona	413
10. Příklad žaloby proti osobě třetí podle § 3 alimentálního zákona	415
11. Příklad návrhu manželky na stíhání manžela pro přestupek podle § 8 alimentálního zák.	417
12. Příklad návrhu na stíhání manželského otce pro zanedbání výživy dětí	418
13. Příklad návrhu poručníka na stíhání nemanželského otce pro přestupek podle § 8 alimentálního zákona	419
14. Příklad smlouvy o osvojení	420
15. Příklad návrhu na schválení smlouvy o osvojení	420
Časový rejstřík právních předpisů	422
Abecední ukazatel	426

Zkratky.

- B. G. B., B. G. Bl. = Bundesgesetzblatt (úřední sbírka zákonů pro republiku rakouskou)
 c. ř. s. = civilní řád soudní č. 113/1895 ř. z.
 čís. pat. = císařský patent
 č. t. = číslo tisku (sněmovního)
 čl. = článek
 čl. zák. = článek zákona neb zákonný článek (označení zákonů kdysi maďarských)
 dv. dekr. = dvorský dekret
 ex. ř. = exekuční řád č. 79/1896 ř. z.
 Fajnor-Zátúrecký = Zásadné rozhodnutia býv. uh. kúrie (do 28. X. 1918) a Najvyššieho súdu Československej republiky (do r. 1926) vo veciach občianskych z oboru práva súkromého, platného na Slov. a v P. R.
 Fodor = maď. spis: Uherské soukromé právo
 Gl. U. = Glaser-Unger-Walther, Sammlung von Civilrechtlichen Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes
 I. M. = označení výnosů býv. maďarského min. sprav.
 J. O. = Journal Officiel (úřední list republiky francouzské)
 j. (jed.) ř. = jednací řád pro soudy, nař. min. sprav. z 5. V. 1897 č. 112 ř. z.
 jed. por. = jednací poriadok pre súdy, vlád. nar. z 3. V. 1924 č. 99 Sb. z. a n.
 jud. = judikát
 jur. nor. (j. n.) = jurisdikční norma č. 111/1895 ř. z.
 kr. = královský
 M. E. = označení nařízení a výnosů býv. uh. veškerého ministerstva
 M. I. = označení výnosů býv. uh. min. sprav.
 manž. nov. (manž. zák.) = zákon č. 320/1919 Sb. z. a n.
 min. sprav. = ministerstvo spravedlnosti
 N = spisová značka rozhodnutí nejv. soudu (sběrný rejstřík)
 N. S. R. Č. = Národní shromáždění Republiky československé
 nař. = nařízení
 Nd = spisová značka rozhodnutí nejv. soudu o delegaci (ve věcech civ. i tr.)
 nov. I. = první díle novela k obč. zák.

ob. súd. por. (o. s. p.) = občiansky súdny poriadok zák. čl. 1:1911

ob. z. obč. (obč. zák.) = obecný zákoník občanský č. 946/1811 sb. z. s.

P. R. = Podkarpatská Rus (nyní země Podkarpatoruská)

P. R. (při čísle rozhodnutí) = označení plenárních rozhodnutí býv. uh. královské kurie

Pres. = spisová značka plenárních rozhodnutí nejv. soudu

R = spisová značka rozhodnutí nejv. soudu o rekursech a dovolacích rekursech

Raffay = maď. spis.: Příručka uherského soukr. práva

rep. nál. = repertorium nálezů

R. J. P. (R. P. J.) = označení rozhodnutí jednotnosti právní býv. uh. královské kurie

rozh. = rozhodnutí; rozhodnutí nejvyššího soudu jsou citována s uvedením data, spisové značky a čísla úřední sbírky; není-li u posledního čísla nic jiného uvedeno, značí to číslo sb. n. s., po případě — jde-li o rozhodnutí slovenské — číslo úr. sb.; římské číslice u spisové značky znamenají oddělení podle obvodů vrchních soudů: I. v Praze, II. v Brně, III. v Bratislavě a IV. v Košicích; rozhodnutí nejvyššího správního soudu jsou citována s plným označením data, čísla jednacího a čísla sb. n. s. s.

rozl. zák. = rozlukový zákon č. 320/1919 Sb. z. a n.

Rv = spisová značka rozhodnutí nejv. soudu o dovolání (revisi)

ř. z. = říšský zákoník (býv. Rakouska)

sb. n. s. = Sběrka rozhodnutí nejvyššího soudu, pořádá II. prezident n. s. Dr. Vážný (civ. = civilní, tr. = trestní)

sb. n. s. s. = Sběrka rozhodnutí nejvyššího správního soudu, pořádají sen. presidenti Dr. Bohuslav a Dr. Janota

Sb. z. a n. = Sběrka zákonů a nařízení státu československého

sb. z. pol. = sbírka zákonů politických (býv. Rakouska)

sb. z. s. = Sběrka zákonů soudních (býv. Rak.)

slov. = slovenský

Slov. = Slovensko (nyní země Slovenská)

Služb. Nov. = úřední list království Jugoslavie

St. G. B. = Strafgesetzbuch

tr. ř. = trestní řád

tr. zák. = trestní zákon

uh. = uherský

úr. sb. (úrad. sb.) = Úradná sbierka rozhodnutí najvyššieho súdu vo veciach občianskych zo Slov. a P. R.

Z. R. = označení zásadních rozhodnutí býv. uh. královské kurie

zák. = zákon

zák. čl. = zákonný článek (označení zákonů kdysi maďarských)

Zm = spisová značka rozhodnutí nejv. soudu o zmatečných stížnostech v trestních věcech.

Poznámky a výklad zákona jsou uvedeny za každým paragrafem v textu, judikatura u každého paragrafu pod čarou.

Literatura.

- Bělský: Jak vykládati § 13 lit. c) zákona rozlukového? (Soudcovské listy III. 1922, str. 130).
- Börsch: Der Schutz der Unterhaltsberechtigten (Richterzeitung roč. 13, str. 57).
- Cícha: K výkladu § 16 manželské novely ze dne 22. května 1919, č. 320 Sb. z. a n. (Č. Právo I. 1919/20, 9, 5).
— Některá pochybná rekursní rozhodnutí ve věcech manželských. (Soudc. Listy, V. 1920, str. 33).
— Rozluka manželství snadno a rychle. (Soudc. Listy II. 1921, str. 85).
- Černý: O smlouvách svatebních. (Č. Právo, VI. 1924, str. 11, 19).
- Ehrenzweig-Pfaff-Krainz: System des oest. allg. Privatrechtes, Vídeň 1924.
- Fajnor: Manželské právo majetkové na Slovensku. Právní Obzor III., seš. 1—2.
- Fajnor-Zátorecký: Nástin súkromého práva, Bratislava 1924.
- Fryc: Poznámky k § 142 obč. zák. (Soudc. Listy, III. 1922, str. 128).
- Fusák: Smlouva prisvojovacia. 1911.
- Fux: Das Alimentationschutzgesetz. (Juristen-Zeitung roč. 12, str. 161).
- Gerlich: Exekuce pro výživné. Studie k alimentárnímu zákonu č. 4/1931. (Všehrd XII., str. 294).
— Alimentární zákon československý, Brno 1931.
— Das čechoslovakische Unterhaltsgesetz, Brno 1932.
- Gerö: Volnost cizozemců v Uhrách manželství rozlučovati a uzavírati, Budapest 1911.
- Heller: Das neue čechoslovakische Unterhaltsgesetz. (Gerichtszeitung roč. 82, str. 232).
- Hobza: Podvod při smlouvě manželské, Praha 1906.
- Hora: Čsl. civilní právo procesní III., Praha 1929.
- Horák: Zákon rozlukový po roce praxe. (Právník LIX, 1920, str. 273, 313, 353, 393, 433).
- Hynie: Náležitosti manželství podle mezinárodního práva soukromého. Sborník věd pr. a st. XXXI., str. 299.
- Joklík: Rozluka manželská, zakládána na nepřekonatelném odporu. Praha 1919.

- Kalousek: Poznámky k zákonu ze dne 15. října 1925, č. 219 Sb. z. a n., kterým se promíjí překážka platnosti sňatků, při nichž vyhlášky neb oddávky vykonali duchovní církve československé nebo řeckovýchodní. (Věst. minist. vnitř., VII., 1925, str. 521).
- Karmán: Zákon o osvojení. 1929.
- Klang: Kommentar zum allg. bürgerlichen Gesetzbuche. Vídeň 1928—1934.
- Klosse: Právo manželské, rodinné atd., Praha 1927.
- Krémář: Právo občanské; právo rodinné, Praha 1930.
- Lederer: Rakouské dispensní manželství v čsl. mezinárodním právu soukromém. Sborník věd pr. a st. XXXIII., str. 168.
- Mandl: Manželské procesní právo čsl., Praha 1926.
— Rozluka manželství, Praha 1933.
- Martinů: Manželské právo církve katolické se zřetelem na manželské právo občanské vůbec, zvláště na manželské právo Rep. čsl. 1930.
- Mayer-Harting: Lehrbuch des bürgerlichen Rechtes, Praha 1922—1923.
— Soustava obč. práva; právo rodinné, Brno 1926.
- Müller: Příspěvek k alimentárnímu zákonu. (Soudcovské Listy roč. XII., str. 122).
- Osváth: Hazassági jog. Košice 1926.
- Ott: Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního, Praha 1897.
- Poláček: Alimentární povinnost manželova. (Soudc. Listy, V. 1924, str. 195).
- Pošva: Exceptio plurium concubentium. Pokus o ethické a sociální zhodnocení význačných způsobů řešení této otázky. (Č. Právo VII., 1925, str. 18).
- Prochaska: Das Eherecht, Praha 1927.
— Die Ehereformgesetzgebung, Liberec 1931.
- Ráth: Práva mezi mužem a ženou v Uhorsku. Sborník věd pr. a st. roč. VI., str. 167.
- Riedel: Die Sicherungsexekution. Richterzeitung 1932, str. 131.
- Rouček: Československý obecný zákoník občanský a občanské právo platné na Slovensku a Podk. Rusí, Praha 1932.
— Vedlejší zákony a nařízení práva občanského, Praha 1933.
— Podmínky osvojení podle práva čsl., Praha 1928.
— Prohlášení za mrtva a nový sňatek pozůstalého manžela. (Studie de lege lata i ferenda). (Práv. Obzor VII., 1924, str. 229.)

- Otcovství a manželský nebo nemanželský původ dítěte. (Právník LXIII., 1924, str. 286, 345, 385).
- Obřadnosti manželské smlouvy a platnost manželství. (Sbor. věd práv. a st. XXIV., 1924, str. 362).
- Růžek: K výkladu zákona alimentálního. (Soudcovské Listy XII., str. 220).
- Ještě k zákonu alimentálnímu. (Tamtéž roč. XIII., str. 20).
- Sedláček: Občanské právo československé, Brno 1931.
- Rodinné právo, Brno 1933.
- Siebenschein: K otázce alimentální povinnosti manželky vůči manželovi. (Všehrd XIII., str. 261).
- Stubenrauch: Kommentar zum oester. allg. bürgerl. Gesetzsbuche. VIII. vyd., Vídeň 1902—1903.
- Svoboda: Rodinné právo, Praha 1921.
- Mimosoudní rozchod manželů. (Právník LXXI., str. 301).
- Nepřekonatelný odpor a rozvrat manželství. (Sbor. věd. práv. a st. XXII., 1922, str. 324).
- Doslov k výkladu § 16 manželské novely ze dne 22. V. 1919, č. 320 Sb. z. a n. (Č. Právo I. 1919/20, str. 9, 7.)
- Schwab: Několik poznámek k § 13 g) zákona ze dne 22. května 1919, č. 320 sb. z. (Právník LIX., 1920, str. 287).
- Šajmovič: Právne postavenie nemanželského dieťaťa. (Právny Obzor VIII., 1925, str. 143).
- Šimák: Zákon ze 16. XII. 1930 na ochranu osob, oprávněných požadovati výživu, výchovu neb zaopatření. (Soudcovské Listy XII., str. 119).
- Šonka: K zákonu t. zv. alimentálnímu. (Soudcovské Listy XII., str. 185).
- Příspěvek k výkladu § 8 alimentálního zákona. (Věstník čs. spol. pro pr. trest. VII., str. 103.)
- Tuna: Rozvod a rozluka, 1927.
- Tvrdoň: K praxi § 2 alimentálního zákona. (Soudcovské Listy XII., str. 222.)
- Vacek: Manželské právo, Brno 1922, 1925.
- Rozvod a rozluka. Nová úprava manželského práva v čs. rep. Praha 1921.
- Naše revoluce a manželství. Brno 1920.
- Voslař: Rozluka manželství v zákonodárství evropském. (Čas. práv. a stát. v. II., 1919, str. 170).
- Weis: Das allg. bürgerliche Gesetzbuch, 3. vyd., Praha 1933.
- Die bürgerlich-rechtlichen Nebengesetze, Praha 1927.
- Anerkennung čsl. Ehetrennung der Reichsdeutschen im D. Reiche. (Prager jur. Zeitschrift 1933, str. 1.)

Část první.

Předpisy platné na celém území republiky.

1. Zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství.

§ 1. K platnosti manželství se vyhledávají vyhlášky a slavnostně učiněné přivolení k manželství, a to buď občanské, buď církevní.

1. Stanoven jest fakultativní sňatek občanský nebo církevní.

Osnova chtěla zavést obligatorní sňatek civilní pro všechny osoby bez rozdílu vyznání náboženského tak, že za platný by zákon uznal jen sňatek civilní (jak tomu bylo až do vydání tohoto zákona na Slovensku) a manželům by bylo ponecháno na vůli dáti sňatku požehnání duchovním své církve. To však do zákona přijato nebylo, nýbrž tento zákon uznává za platný jak občanský, tak i církevní sňatek. Uzávěření sňatku podle církevních obřadů vedle sňatku civilního upravuje § 12 zákona.

2. Manželský zákon bývá zván též zákonem rozlukovým, protože teprve jím byla zavedena rozluka katolických manželství. Proto se také cituje (na př. v judikatuře zde otištěné): rozl. zák.

§ 2. Vyhlášky, jež jsou oznámením budoucího manželství, obsahujíž jméno a příjmení obou snou-

benců, jejich rodiště, stav a bydliště, jakož i připomenutí, aby každý, kdo by věděl o nějaké překážce manželství, ji oznámil.

§ 3. Vyhlášky občanské činí politický úřad okresní a ve městech s vlastním statutem úřad obecní, pověřený politickou správou, na Slovensku matrikář.

Místně příslušný jest úřad, v jehož obvodu mají snoubenci řádné bydliště.

Má-li každý z nich řádné bydliště v obvodu jiného úřadu, vykonají vyhlášky úřady oba.

Vyhlášky je vyvěsiti veřejně na úřední desce oznamovací a k dožadání také na úřední desce v obci, ve které mají snoubenci řádné bydliště.

Konají-li se u politického úřadu okresního pravidelné dny úřední, buďž manželství vyhlášeno také ústně o jednom úředním dnu nebo o více takových dnech.

Přivolení k manželství lze prohlásiti teprve, když vyhlášky visely na úředních deskách příslušných úřadů politických i obecních aspoň deset dní.

§ 4. Nebydlí-li některý ze snoubenců ve svém bydlišti ještě šest neděl, jest buď s vyhláškami sečkat, až šest neděl se dovrší, nebo musí manželství býti vyhlášeno také v obci, kde onen snoubenec nejpozději bydlil déle šesti neděl.

§ 5. K platnosti vyhlášek a na ní závislé platnosti manželství stačí, když vyhlášky visely na úředních deskách úřadů uvedených v § 3, a to aspoň pět dní.

K § 4. Občanu čs. státu, hodlajícímu uzavřít v cizině sňatek manželský, přísluší subjektivní nárok, stíhatelný před nejvyšším správním soudem, na to, aby mu bylo politickými úřady vydáno vysvědčení o jeho osobní způsobilosti ke sňatku tomu. Vysvědčení takové jako pouhé osvědčení nesmí obsahovati řešení nějaké sporné právní otázky a nesmí se jeviti jako náleží státní moci rozhodovací. (Nález nejvyššího správního soudu z 29. prosince 1919, č. 6792, č. 283 sb. n. s. s.)

§ 6. Nevejdou-li snoubenci v manželství do šesti měsíců od posledního dne vyhlášky, nutno vyhlášku opakovati.

Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

§ 6 odpovídá §u 73 obč. zákona. Citované zákony zase neměly ustanovení, ale i tu bylo ustanovení analogické §u 73 uznáno vhodným. Pořad mezi § 73 a § 74 byl z úmyslu zaměněn, aby byly naprosto odstraněny pochybnosti, zdali k platnosti manželství stačí, když manželství osob, které se mají státi manžely nyní, bylo vyhlášeno třeba před několika lety.

§ 7. Snoubenci mohou žádati za zkrácení lhůty vyhlášek, nebo za jejich úplné prominutí. Zkrátiti lze lhůtu z důležitých důvodů. Vyhlášky lze prominouti, jen když věc je naléhavá anebo jde-li o osoby, o kterých se vůbec za to má, že jsou již manžely. V obou těchto případech musí však strany potvrditi, že jim není povědoma žádná překážka zamýšleného manželství. Nedostatek tohoto potvrzení není na překážku účinnosti prominutí.

Zkrátiti lhůtu vyhlášek náleží na politický úřad okresní (obecní), vyhlášky prominouti na politický úřad druhé stolice, a je-li tu blízké nebezpečství smrti, na politický úřad okresní (obecní). Na Slovensku přísluší tato práva županovi.

Vyhlášek není třeba, když byla prominuta překážka po uzavření manželství, ale přivolení k manželství je prohlásiti znovu. Bude-li šetřeno tohoto předpisu, jest k manželství hleděti tak, jako by bylo platně uzavřeno hned od původu.

Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

Poslední odstavce §u 7 odpovídá §u 88 obč. zák. Vyskytly se sice pochybnosti, zdali by manželství nemělo konvalidovati dispensí samou, takže by nebylo potřeba žádati obnoveného konsensu, ale ustanovení § 88 bylo zachováno, hledě k možnosti zmatků.

§ 8. Přivolení k manželství se prohlašuje před přednostou politického úřadu okresního (obecního) nebo jeho zástupcem (na Slovensku před matrikářem), u přítomnosti dvou svědků a přísežného zapisovatele. Příslušný jest úřad, který vyhlásil manželství. Před úřadem místně nepřislušným lze přivolení prohlásiti jen ke zmocnění úřadu místně příslušného.

§ 9. Přivolení k manželství může se státi zástupcem. Potřebí je dovození politického úřadu II. stolice (župana). Osoba, s kterou má býti manželství uzavřeno, musí býti v plné moci přesně označena. Není-li plná moc takto vypravena, je manželství neplatné. Odvolal-li zmocnitel plnou moc dříve, než manželství bylo uzavřeno, je manželství neplatné, ale zmocnitel je povinen nahraditi všechnu škodu, kterou způsobil odvoláním.

1. Zmocnění zástupce musí vykazovati dvě podstatné náležitosti. Zmocněnec musí předložití písemnou plnou moc, zmocnitelem vydanou a označující přesně osobu zmocněnce. Vedle této písemné plné moci, která je vnějším důkazem o uděleném zmocnění, tu musí ještě býti skutečné udělené zmocnění, které musí trvati ještě v okamžiku, kdy zmocněnec prohlašuje přivolení k manželství. Odvolá-li tedy zmocnitel zmocnění dříve, než dojde k prohlášení přivolení, přestává udělená plná moc. K tomu stačí odeslání zprávy zmocnitelem, že plnou moc odvolává. Již tímto okamžikem plná moc přestává, takže nezáleží na tom, kdy zpráva dojde zmocněnci.

K § 8. Platnosti a závaznosti manželského slibu není na závalu nedostatek sexuálního uvědomění manželova, jen když má vůli žiti v nerozlučné společnosti s druhým manželem a navzájem se podporovati. (Rozh. ze dne 15. června 1927, Rv I 1004/26, čís. 7155.)

K § 9. K odvolání zplnomocnění ku sňatku stačí dopis, jímž snoubenec před sňatkem požádal své rodiče, by došli na faru a svatbu zarazili. (Rozh. ze dne 7. června 1921, Rv I 245/21, č. 1083.)

Jestliže tento již mezitím prohlásil přivolení k manželství, je toto neplatné.

2. Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

§ 9 odpovídá šu 76 o. z. Slovy »odvolal-li« na místo passivně vazby, kterou má původní text šu 76, bylo ostřeji naznačeno, že je lhostejno, zdali adresát odvolání o odvolání zvěděl čili nic. Věc ta ostatně v nauce práva rakouského nebyla valně pochybna.

§ 10. O uzavření manželství je zříditi zápis, jež podepíší mimo manžely oba svědkové a obě úřední osoby. Na zřízení zápisu a na jeho úpravě není závislá platnost manželství.

1. Platnost manželství je závislá na skutečně prohlášeném přivolení a zápis o tom slouží jen za důkaz toho, že prohlášení se stalo. Zápis však není jediným důkazem, neboť k tomu může sloužiti též svědectví přítomných osob. Není proto platnost manželství závislá na tom, zda byl zřízen zápis či nikoliv.

2. Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

§ 10 je převzat ze zákona z roku 1868, (§ 8). Aby nemohly se vyskytnouti pochybnosti, zdali a jak dalece je platnost manželství závislá na zřízení a úpravě zápisu, byla stylisována druhá věta, jež je v souhlase s povahou věci a dosavadním výkladem.

§ 11. Politické úřady okresní (obecní, matrikáři) vedou o vyhláškách a o sňatecích knihu vyhlášek a knihu sňatků a vydávají z nich na požádání úřední vysvědčení.

§ 12. Stranám občansky již oddaným je dáno na vůli, chtí-li se podrobiti také obřadům církevním. Přejí-li si snoubenci pouze sňatek církevní, konají se vyhlášky a oddávky u příslušného duchovního správce. Při smíšeném náboženství snoubenců vyhlášky se konají u obou duchovních správců, oddávky u jednoho z nich neb u obou podle vůle snoubenců.

Vyhlášky církevní se konají před věřícími při

bohoslužbě o třech dnech zasvěcených. K platnosti manželství je třeba aspoň jedné vyhlášky.

I při církevních vyhláškách a oddávkách platí §§ 2, 6, 7, 9 tohoto zákona a, pokud není jinak v § 12 stanoveno, platí obdobně předpisy §§ 3 (odst. 1. a 2.), 4, 8, 10 a 11.

V případě, že snoubenci chtějí uzavřít manželství jak civilně tak i církevně, musí uzavřít nejprve sňatek civilní (prohlásiti přivolení k manželství před příslušným úřadem) a teprve pak se mohou podrobiti obřadům církevním. Obráceně — napřed sňatek církevní a pak teprve civilní — to provést nelze. To plyne z doslovu zákona: »Stranám občanský již oddaným je dáno na vůli...« Zákon tu hájí přednost sňatku civilního před církevním. Dají-li snoubenci přednost sňatku církevnímu, je již tím platný sňatek podle zákona uzavřen a nemůže býti uzavřen druhý (civilní) sňatek.

§§ 13—24 platí pouze v zemích České a Moravskoslezské. Jsou proto otištěny až v části druhé.

§ 25. 1. Ustanovení §§ 63, 64, 66, 67, 94, 111, 115, 116, 119, 125, 133, 134, 135, 136 obč. zák. a dv. dekr. ze dne 26. srpna 1814, č. 1099 Sb. z. s., a ze dne 17. července 1835, čl. 61 Sb. z. s., jakož i § 25, XXXI. zák. čl. uher. z r. 1894, se zrušují.

2. Dědická nezpůsobilost ustanovená jako následek cizoložství v § 543 obč. z. pomíjí, jestliže ti, kdo soudně se doznali k cizoložství, nebo z něho byli usvědčeni, stanou se manžely.

3. Švagrovství je překážkou manželství potud, že jeden manžel nemůže uzavřít manželství s příbuz-

K § 25. Cizoložství má právní účinky naznačené v § 543 obč. zák. jen tehdy, když dotyčné osoby za zůstavitelova života soudně doznaly cizoložství nebo byly z něho usvědčeny. »Usvědčením« rozumí se usvědčení před soudem, třeba se tak stalo v civilním sporu. (Rozh. ze dne 7. prosince 1928, Rv I 741/28, čís. 8542.)

ným druhého manžela v pokolení přímém a s polorodým nebo polorodým jeho sourozencem.

Odstavec 1. se vztahuje na celé území republiky, odstavec 2. a 3. platí jen v zemích České a Moravskoslezské.

§ 26. Jde-li o překážku prominutelnou, může ji k žádosti stran prominouti z důležitých důvodů politický úřad druhé stolice (župan).

§ 27. Smírčí pokusy, předepsané při rozvodu (§§ 104, 107 obč. z.), konají se výhradně na soudě a sluší se tu řídití předpisy zákona ze dne 31. prosince 1868, z. ř. č. 3 z r. 1869.

§ 27 platí jen v zemích České a Moravskoslezské. Stejně tak § 28.

§ 28. Z úřední povinnosti je vyšetřiti neplatnost manželství, jsou-li mu v cestě překážky §§ 56, 62, 65, 68 obč. zák. a § 8 (§ 12 odst. 3.) tohoto zákona.

Ve všech ostatních případech sluší vyčkati žádosti těch, kteří byli ve svých právech zkráceni uzavřením neplatného manželství.

§ 29. Ve věcech manželských lze si stěžovati do rozhodnutí politického úřadu okresního (obecního) k politickému úřadu druhé stolice. Do rozhodnutí politického úřadu druhé stolice jde stížnost k ministerstvu vnitra. Na Slovensku lze si stěžovati do rozhodnutí matrikářova k županovi, do rozhodnutí županova k ministerstvu vnitra. Stížnosti nejsou vázány na žádnou lhůtu a k 3. stolici lze se odvolati i ze shodných rozhodnutí obou stolic nižších.

K § 29. Politické úřady správní nejsou v historických zemích příslušny rozhodovati o nároku rozloučeného manžela na ně vzneseném, aby rozloučené manželce bylo zakázáno užívatí jeho jména. (Nález nejvyššího správního soudu z 30. listopadu 1928, č. 22.275/25, č. 7596 sb. n. s. s.)

§ 30. Ustanovení §§ 1—12, § 25, týkající se zrušení § 25, XXXI. zák. čl. uher. z r. 1894, jakož i § 29, tohoto zákona vztahují se také na Slovensko.

Na celém území republiky platí §§ 1—12, 25 odst. 1., 26, 29—32. Ostatní platí jen v zemích České a Moravskoslezské.

§ 31. Předpisy §§ 1—12 tohoto zákona nabývají platnosti měsíc po vyhlášení; ostatní předpisy jeho dnem vyhlášení.

Všechny dosavadní předpisy o věcech upravených tímto zákonem se zrušují.

Zákon byl vyhlášen dne 13. června 1919. Platí tedy předpisy §§ 1—12 od 13. července 1919, ostatní pak od 13. června 1919.

§ 32. Provedením zákona pověřují se členové vlády pro správu spravedlnosti a vnitra.

1a. Nařízení vlády republiky Československé ze dne 27. června 1919, čís. 362 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon ze dne 22. května 1919, č. 320 Sb. z. a n., o změnách ustanovení občanského práva o manželském právu.

Článek IV. Co do ostatního řízení ve sporech manželských platí nadále ustanovení dv. d. z 23. srpna 1819, č. 1595 Sb. z. s. a min. nařízení ze dne 9. prosince 1897, č. 283 ř. z., a na Slovensku ustanovení §§ 73 a násl. zák. čl. XXXI. z roku 1894 a §§ 639 až 695 zák. čl. I. z roku 1911, pokud vydaným zákonem nebyla zrušena.

Článek V. Toto nařízení nabývá ihned účinnosti a provede je ministr spravedlnosti.

Nařízení bylo vyhlášeno dne 5. července 1919 a tímto dnem vstoupilo v platnost.

Články I.—III. jsou otištěny v části druhé.

2. Zákon ze dne 15. října 1925, čís. 219 Sb. z. a n., kterým se promíjí překážka platnosti sňatků, při nichž vyhlášky neb oddávky vykonali duchovní církve československé nebo řecko-východní.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona (senátní tisk 2240/1925) odůvodňuje potřebu zákona takto:

Předložená osnova zákona má za úkol poskytnouti legální podklad pro sňatky, jež uzavírali příslušníci církve československé a pravoslavné v době, kdy církve tyto neměly ještě duchovních správců státem uznaných, takže platnost sňatků uzavřených před duchovními funkcionáři těchto církví lze bráti v pochybnost.

Církev československá vyrůstající z hnutí, jež projevilo se v roce 1919 v Československé republice, vznikla počátkem roku 1920. Vnitřní život této církve rozvíjel se dříve, než mohla vyhověti všem státním předpisům. Vznikaly fakticky jednotlivé farní obce, v nichž se duchovní správy ujímali nebo byli pro ni ustanovováni duchovní správci, kteří též oddávali věřící. Podle zákonů státních nelze však duchovní tyto pokládati za řádné duchovní správce, poněvadž při ustanovování jich nebylo vyhověno předpisům §§ 10 a 11 zákona č. 68/1874 ř. z., pročež nemohly též v jednotlivých případech československé soudy sňatky tyto uznati za platné.

Podobně vyvíjely se poměry i na Podkarpatské Rusi a východním Slovensku. Zde nejde ovšem o vznik církve nové, nýbrž o vzkříšení vyznání řeckovýchodního čili pravoslavného. Hlavní nesnáze spočívá tu v tom, že náboženství toto — ačkoliv vyznání řeckovýchodní patří již podle zákonů starších mezi vyznání recipovaná — nemělo v severních Uhrách řádné organizace, neboť jeho přívrženci žili tam zcela sporadicky. Nemohl tudíž stát Československý nějakou již existující její organizaci převzít, nýbrž jest třeba ji teprve vytvořiti. Pro spletnost poměrů nemohlo se však tak dosud státi, takže jednotlivé náboženské obce pravoslavné a jich duchovní existují ve východní části naší republiky pouze fakticky, nikoli právně. Vzniká tudíž ohledně sňatků uzavřených před duchovními ta-

kovýchto obcí podobná pochybnost jako u sňatků československých.

Tím povstává značná právní nejistota, jež škodí nejen manželům, nýbrž i dětem narozeným z takových manželství, které při přísném výkladu zákona mohly by býti pokládány za děti nemanželské. Stav tento vyžaduje nutně nápravy. Poněvadž nelze pochybovati, že snoubenci uzavírající taková manželství byli přesvědčeni o tom, že uzavírají manželství platná, a poněvadž dále — vzhledem k velikému množství a zvláštní povaze těchto případů — nelze žádati, aby v každém individuálním případě byly zvlášť podnikány kroky k sanaci takovýchto manželství podle všeobecně platných právních předpisů, jeví se nezbytno učiniti tak aktem úhrnným. K tomu slouží předložená osnova zákona. Osnova tato přímýkajíc se co nejvíce k platnému právnímu řádu, neprohláší přímo manželství tato za platná se zpětným účinkem, nýbrž jest konstruována tak, že promíjí se jí všeobecně překážka platnosti oněch manželství církve československé a pravoslavné, jež byla uzavřena před osobami vykonávajícími duchovní správu náboženských obcí těchto církví pouze fakticky, tedy bez státního uznání. Tímto všeobecným řešením bude též zabráněno tomu, aby snad některé osoby, chtějící snadným způsobem zrušiti svazek manželský takto založený, nedovolávaly se dodatečně neplatnosti tohoto svazku.

Navrhované řešení uvede opět v soulad požadavky rychle se vyvíjejícího skutečného života se stavem právním. Bude tím získána opět právní jistota v institutu svazku manželského, jenž tvoří základ celé lidské společnosti a státu. Bude tím zajištěno právní postavení dětí a zabráněno tomu, aby v budoucnosti netrpěly újmy po stránce mravní i hmotné tím, že se narodily ze svazku, jehož platnost před zákony státními jest pochybna.

§ 1. U sňatků, při nichž ode dne 9. ledna 1920 až do účinnosti tohoto zákona vykonali vyhlášky neb oddavky duchovní církve československé, dokud v příslušné náboženské obci nebylo duchovního správce ustanoveného podle § 11 zákona ze dne 20. května 1874, č. 68 ř. z., o zákonném uznání náboženských

K § 1. Manželství uzavřené před duchovním církve státem uznané (církve československé) jest platné i tehdy, bylo-li uzavřeno dříve než bylo dáno státní schválení k ustavení dotyčné náboženské obce. (Rozh. ze dne 13. října 1925, Rv I 990/25, čís. 5361.)

společností, promíjí se všeobecně tato překážka platnosti sňatků s účinkem, že sňatky takové prohlašují se za sňatky od počátku platné.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu (senátní tisk 2240/1925) uvádí:

Časové období, v němž podle paragrafu prvního konvalidují se dodatečně manželství československá, jest určeno takto: termínem počátečním jest den 9. ledna 1920, totiž den následující po onom, kdy církev tato fakticky vznikla, nikoliv tudíž den 15. září 1920, kdy církvi této dostalo se vyhláškou ministra školství a národní osvěty č. 542 Sb. z. a n. státního uznání. Termín konečný jest pak určen způsobem dvojnám nejzazší jeho hranicí jest den, kdy zákon tento nabude účinnosti, neboť zákonem tímto konvalidují se manželství pouze pro praeterito nikoliv pro futuro, krom toho nutno však přihlížeti ještě k druhému určení tohoto termínu, jímž jest totiž doba, kdy v jednotlivých náboženských obcích církve československé zřízených podle § 4 zákona ze dne 20. května 1874, č. 68 ř. z., byli ustanoveni duchovní správci podle §§ 10 a 11 téhož zákona, tudíž třicet dní po té, kdy osoby tyto byly státní správě oznámeny, nečinila-li státní správa proti jich ustanovení námitek.

Podle dosavadního právního řádu bylo možno překážku manželství spočívající v tom, že nebylo uzavřeno před řádným duchovním správcem, sice též prominouti, avšak bylo třeba znovu prohlásiti přivolení k manželství. Změna zavedená navrženou osnovou spočívá jednak v tom, že překážka zmíněná promíjí se tu ex lege úhrnným aktem a jednak v tom, že, jak plyne z § 3, není třeba opakovati vyhlášky nebo oddavky.

§ 2. ⁽¹⁾ Se stejným účinkem promíjí se všeobecně obdobná překážka u sňatků, jež byly až do účinnosti tohoto zákona vyhlášeny neb uzavřeny na Slovensku a v Podkarpatské Rusi před osobami pokládánými obecně za duchovní církve řeckovýchodní, jsou-li tyto sňatky zapsány do oddací matriky státní neb aspoň do spolehlivě vedené matriky církevní.

⁽²⁾ Nebyla-li splněna podmínka právě zmíněná, mohou župní úřady prominouti zmíněnou překážku se stejným účinkem v jednotlivých případech tehdy, když vysvědčením vydaným od obecního (obvodního) notáře a spolupodepsaným od starosty obce, v níž

manželství bylo uzavřeno, bude do tří měsíců po účinnosti tohoto zákona prokázáno, že snoubenci uzavřeli sňatek před osobou, jež byla obecně pokládána za duchovního církve řeckovýchodní.

Důvodová zpráva (senátní tisk 2240/1925) odůvodňovala původní znění § 2 takto:

Paragraf 2 obsahuje naproti tomu předpisy platné pro manželství pravoslavná uzavřená na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Poněvadž se tu poměry vyvíjely odehlným způsobem, bylo nutno voliti řešení takové, jež by postihlo všechny případy tam se vyskytující. V prvé řadě nebylo třeba voliti bližšího omezení časového, neboť až do dnešního dne není na Slovensku ani v Podkarpatské Rusi pravoslavného kněze státem uznaného. Lze však důvodně očekávati, že koncem tohoto roku budou prvé náboženské obce řeckovýchodní státem schváleny a duchovní jich uznáni. Dále bylo nutno hleděti k tomu, jak jsou manželství pravoslavná do matrik zapisována. Některá jsou totiž zapsána v matrikách státních, jiná pouze v matrikách církevních, jež jsou však jen někdy vedeny způsobem vyhovujícím, totiž obdobně podle předpisů platných pro matriky státní, konečně pak některá nejsou vůbec nikde zapsána. Pro prvé dva případy, kde je totiž zápisem do matriky podán dostatečný průkaz o uzavření sňatku před duchovním pravoslavným, bylo možno voliti řešení takové jako u církve československé, totiž že se překážka tato úhrnně promíjí. Jinak jest tomu v případě třetím. Tu bylo třeba ponechati iniciativě stran, by domáhaly se dodatečně uznání takových sňatků. Podmínky pro uznání toto jsou však stanoveny velmi mírné. Jak patrně z § 3 není třeba ani v těchto případech opakovati vyhlášky a oddavky. Tímto ustanovením vychází se co nejvíce vstříc smýšlení lidu na Podkarpatské Rusi. Budiž konečně upozorněno též na to, že veliká většina sňatků pravoslavných byla uzavřena též jako sňatky civilní, takže sňatků pouze pravoslavných, jež mají býti zákonem tímto konvalidovány, jest jen nepatrná část.

Vládní návrh byl senátem pozměněn a zpráva ústavně-právního výboru senátu (senátní tisk 2249/1925) k tomu uvádí:

Vládní návrh zákona byl pozměněn za tím účelem, aby některá ustanovení byla určitěji vyslovena. V § 2, odst. 1. bylo místo slova »řádně« vloženo slovo »spolehlivě vedené matriky církevní«, poněvadž slovem »řádně« by se mohlo rozuměti, že matriky měly býti vedeny dle předpisů o vedení matrik státních, čehož zejména na Podkarpatské Rusi nelze očekávati.

Proto bylo vysloveno, že i matriky, aspoň spolehlivě vedené, postačí.

Spolehlivostí rozumí se tu matriční zápisy aspoň takové, ze kterých jména snoubenců a svědků, jakož i doba uzavření sňatku může být bezpečně zjištěna.

§ 3. Ve všech těchto případech není třeba vyhlášky neb oddavky opakovati.

§ 4. Ustanovení §§ 1, 2 a 3 platí také tehdy, když snoubenci byli jiného náboženského vyznání nežli duchovní, který sňatek jich vyhlásil nebo je oddal.

Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu (senátní tisk 2240/1925):

Prvá část § 4 stanoví pouze výslovně to, co plyne vlastně již z §§ 1 a 2, totiž že při konvalidaci sňatků těchto není třeba, aby snoubenci již byli formálně příslušníky církve československé nebo církve pravoslavné. Druhá část téhož paragrafu stanoví pak případy, na něž zákon tento se nevztahuje.

§ 5. Ustanovení §§ 1, 2 a 3 neplatí, byl-li sňatek pravoplatným rozsudkem prohlášen za neplatný, neb uzavřel-li snoubenec později nový sňatek.

§ 6. Sňatky uvedené v § 2 nutno ve smyslu § 1 zák. č. XXXIII:1894 o státních matrikách zaplati do státní oddací matriky. Pokud se u sňatků zmíněných v 1. odst. § 2 dosud tak nestalo, jsou osoby vedoucí církevní matriky o těchto sňatcích povinny oznámiti je nejpozději do čtrnácti dnů příslušné matriční dozorcí vrchnosti způsobem předepsaným pro oznamování sňatků církevních. Neučiní-li tak, budou potrestány policejní administrativní vrchností I. stolice pokutou do 500 Kč, při nedobytnosti pak uzamčením do jednoho týdne.

Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu (senátní

K § 5. Nemožnost použití zákona ze dne 15. října 1925, čís. 219 Sb. z. a n., vzhledem k tomu, že byl uzavřen druhý sňatek (§ 5). (Rozh. ze dne 17. května 1926, Rv I 2008/25, čís. 6032.)

tisk 2240/1925) k § 5 návrhu a nyníjšímu § 6 zákona:

Paragraf 6 nařizuje ve své první větě, že veškeré sňatky pravoslavné nutno — pokud se tak již nestalo — na Slovensku a v Podkarpatské Rusi zapsati do matrik státních. To se většinou sice již dělo; praxe dosavadní opírá se o tendenci zákonného článku XXXIII/1894 o státních matrikách, avšak jest záhodno povinnost tuto stanoviti výslovně. Druhá věta téhož paragrafu přímo ukládá pravoslavným duchovním vedoucím řádně církevní matriky povinnost, aby církevní sňatky již dříve do nich zapsané, avšak státní správě neoznámené, dodatečně jí oznámili, a to pod trestní sankcí obsaženou ve větě třetí. Pokud jde o pravoslavné sňatky vůbec nezanesené v církevních matrikách řádně vedených, nebylo ovšem lze povinnost podobnou duchovním ukládati, o jich zápis do matrik státních musí pečovati státní úřady při promíjení dotyčné překážky platnosti těchto manželství v jednotlivých případech podle odst. 2. § 2.

§ 7. (1) Kdo po účinnosti tohoto zákona uzavře sňatek pouze církevní před osobou, kterou podle zákonů státních nelze pokládati za duchovního správce oprávněného k uzavírání sňatků, dopouští se přestupku a bude potrestán politickým úřadem (policijní administrativní vrchností) I. stolice pokutou do 500 Kč, při nedobytnosti pak vězením (uzamčením) do jednoho týdne. Osoba, před níž sňatek takový bude uzavřen, bude potrestána pokutou do 2000 Kč, při nedobytnosti pak vězením (uzamčením) do jednoho měsíce.

(2) Pokuty uložené podle §§ 6 a 7 připadají státu.

Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu (senátní tisk 2240/1925) k § 6 návrhu a nyníjšímu § 7 zákona:

Trestní sankce obsažená v § 7 má zabrániti tomu, aby v budoucnosti, t. j. po účinnosti tohoto zákona, nebyly již uzavírány sňatky pouze církevní před duchovními církví státem uznaných; nebrání se tím nikterak tomu, aby příslušníci vyznání takových uzavírali krom sňatků civilních též sňatky církevní. Ustanovení tohoto jest třeba pro budoucnost též proto, poněvadž nutno počítati se vznikem rozličných ná-

boženských sekt. Není tím porušena nikterak zásada fakultativních manželství církevních připuštěných na Slovensku zákonem číslo 320/1919 Sb. z. a n., poněvadž zákonem tímto byla připuštěna pouze církevní manželství církví státem uznaných. Trestní této sankce jest třeba proto, poněvadž platný právní řád neposkytuje dostatečné opory tomu, aby bylo zabráněno uzavírání zmíněných sňatků, jež — jak právě nutnost tohoto zákona svědčí — vedou jen ke zmatkům a otřásají platným právním řádem.

§ 8. Zákon tento nabude účinnosti dnem vyhlášení a provede jej ministr vnitra v dohodě se zúčastněnými ministry.

Zákon byl vyhlášen dne 31. X. 1925. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu (senátní tisk 2240/1925) k tomu uvádí:

K § 8 poznamenává se pouze, že zákon tento má působiti již dnem vyhlášení, neboť účelem jeho jest sanovati pouze stav dosavadní, nikoliv pak poskytnouti i snad pro budoucnost možnost, aby byla uzavírána manželství příčící se platnému právnímu řádu.

3. Zákon ze dne 16. prosince 1930, čís. 4/1931 Sb. z. a n., na ochranu osob oprávněných požadovati výživu, výchovu nebo zaopatření.

O vydání zákona uvádí důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona (senátní tisk 161/1930):

Různé sociální organisace a spolky domáhají se po nějakou dobu úpravy vyživovací povinnosti k manželským i nemanželským dětem, po případě i k manželkám, zvláštním zákonem poukazující k tomu, že pokies mravnosti ve válečné a poválečné době, krise manželství a rodinného života a šířící se neodpovědnost rodičů jak dětí manželských, tak zvláště nemanželských k jejich výživě a výchově mají v zápětí, že osoby povinné výživou se často i úmyslně vyhýbají plnění svých povinností a vydávají děti nouzi a nebezpečnosti zpusťnutí. Prostředky k nápravě byly různě navrhovány. Tak »Republikánská liga pro mravní obrodu mároda« navrhla, aby vypracován byl zákon, který by stanovil tresty vězení na liknavé otce a manžely, kteří úmyslně se vyhýbají plnění vyživovacích povinností vůči svým dětem a manželkám. K návrhu připojil se »Spolek rozvedených žen«. Česká zemská péče o mládež na Moravě v Brně uvedla podle stížností hlavně z řad poručenských soudů a generálních poručníků a zpráv okresních péčí o mládež, že nemanželská otcové, aby se vyhnutí své vyživovací povinnosti a nemohli býti soudně k ní donuceni: 1. zbavují se formálně svého movitého i nemovitého majetku, 2. při zaměstnání v soukromých službách buď přecházejí od zaměstnavatele k zaměstnavateli nebo jsou jimi při úředním vyšetřování chráněni a 3. promarní svůj majetek, aby nebylo předmětů vhodných k zabavení, a navrhla původně, aby zákonné předpisy byly rozšířeny a po případě doplněny přesnějšími opatřeními. Jako dva způsoby, které by podle mínění praktiků mohly vésti k cíli, navrhla: 1. ztrátu volebního práva nemanželských otců, u nichž se zjistí úmyslné obcházení zákona, je-li naděje, že tento prostředek povede k cíli a 2. opatření mucedného zaměstnání, kde by bylo po odečtení existenčního minima užíváno přebytků k výživě nemanželského dítěte. Oba tyto způsoby nezdaří se vhodnými příspěti k řádnému plnění vyživovací povinnosti.

Pozdějším podáním učinila tato zemská péče podrobné návrhy, souhlasné s návrhy spolku »Reichsverband für Jugendfürsorge in der čechoslovakischen Republik«, které se opakují v iniciativním návrhu poslanců L. Pechmannové a druhů, čís. tisku 1657 posl. sněm. N. S. R. Č. 1928.

Kromě těchto byly činěny i některé jiné návrhy, jako: 1. aby bylo zákonem stanoveno: a) že okresní soudy jsou povinny vésti v patrnosti nemanželské otce a matky, jimž se ukládá povinnost se přihlašovati, a aby trestáno bylo opomínutí přihlášky a byly stíhány zatykačem osoby, které se této povinnosti vyhýbají; b) že výživa nemanželských dětí se obstarává prostřednictvím okresních soudů neb okresních péčí o mládež; c) že se odpírá vydání pasu do ciziny osobám, které mají povinnost živiti nemanželské děti. — Nehledíc ke značnému nemožnému zatížení soudů, nelze ani tyto prostředky uznati za vhodné.

Přípravná osnova trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového z r. 1926 navrhuje v § 249 ustanovení, aby trestán byl, kdo svou povinnost, pečovati o nezletilého poruší tak, že je vydán v nebezpečí zpusťnutí, kdo svou povinnost, vyživovati nebo podporovati jiného poruší tak, že je vydán nouzi nebo musí, aby nebyl vydán nouzi, býti podporován odjinud a kdo odloží neb opustí dítě, aby se ho zbavil.

Rovněž superrevisní komise pro občanský zákoník usnesla se na některých ustanoveních, kterými má býti příznivěji upraven poměr nemanželských dětí.

Ježto však nelze určití nyní přesně, zda a kdy budou projednány a nabudou účinnosti obě osnovy s těmito ustanoveními na ochranu a zlepšení stavu nemanželských dětí, po případě oprávněných požadovati výživu, naléháno bylo na vydání zvláštního zákona na jejich ochranu a poukazováno, že již podobné zákony jsou v Rakousku (zák. ze 4. února 1925, BGBl. 69), v Německu, Norsku, Francii a Jugoslavii a osnovy zákonů i v jiných zemích (Italii). Za vydání zatímního zákona přimlouvala se i ministerstva sociální péče a veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy, právě hledíc k nepříznivým poměrům nastalým po válce pro děti liknavosti otců v plnění vyživovacích povinností aneb i úmyslným vyhýbáním se, je plniti. Skoro všechny návrhy omezují se buď výslovně nebo svými úvodními ustanoveními buď na ochranu jen nemanželských dětí nebo některé i na ochranu manželských, ale zanedbávaných dětí, a nanejvýše ještě na manželky, hlavně rozvedené. Ale stejné ochrany, jsouce stejně vydány nebezpečnosti nouze, zasluhují vůbec osoby, které jsou jimi povinni vyživovati. Při tom pokládá se za spravedlivé, aby nebyl činěn

rozdíl mezi povinností spočívající v samém zákoně, na smlouvě, na posledním pořízení nebo z nedovolených činů. Zákony, jimiž bylo v exekuci upraveno dlužníkovi existenční minimum, poslední zákon z 15. dubna 1920, čís. 314 Sb. z. a n. (§§ 1 a 2) stanoví při exekuci na služební platy výhody jen pro pohledávky výživného příslušející věřiteli ze zákona. Ale § 372 ex. ř., poskytující zajišťovací exekuci pro nároky na poskytování výživy, volil všeobecné znění; výborový návrh (§ 36c) omezoval toto ustanovení rovněž »na poskytování výživy ze zákona náležející«, kdežto společná konference upravila § 372 ex. ř. ve všeobecném znění. Nečiní tudíž rozdílu v tom, na čem spočívá povinnost k výživě. Podle zákona náleží sem hlavně výživné manželky (§ 91), dětí (§§ 139, 141, 142, 143, 166 až 171), rodičů (§ 154), pozůstalého manžela (§ 796), pro poškození na těle, zabití nebo odnětí svobody (§§ 1325 až 1329 ob. z. obě. a obdobná ustanovení občanského práva na Slovensku a Podkarpatské Rusi). Není však důvodu, aby z ochrany vyloučeny byly osoby, jimž se dostává výživy z jiného právního důvodu, na př. ze smluv — rozvedeným aneb i rozloučeným manželkám zaručuje se často notářskými spisy, výměnkářům postupní smlouvou — anebo z posledních pořízení, na př. odkazovníkům z dědických dohod sourozencům a pod.

Zpráva ústavně-právního výboru senátu (senátní tisk 223/1930) k tomu dodává:

Vládní návrh zákona, kterým se má poskytnouti zvláštní zesílená ochrana osobám oprávněným požadovati výživu, výchovu nebo zaopatření, usiluje vyplnit citelnou mezeru v právním řádě. Občanské právo upravuje sice dostatečným způsobem právní základ tohoto nároku, avšak uplatnění jeho se setkává ve skutečnosti se značnými obtížemi. Tyto obtíže jsou zaviněny tím, že osoba povinná nalézá v mezích platných zákonů dosti způsobů, aby unikla svému závazku a aby nemožnila osobě oprávněné realizování jejího práva, i když bylo soudním rozsudkem zjištěno a exekuční jeho vymáhání povoleno. A přece společnost má eminentní zájem na tom, aby závazek byl plněn. Je-li oprávněná osoba zbavena prostředků ke své výživě nebo zaopatření, upadá často do nouze a bídy, nebo vyrůstá-li bez náležitě výchovy, stává se méně cenným členem lidské společnosti. Z obojího vzniká nebezpečí nepříznivých sociálních jevů, a zvláště jsou bída a zanedbané vychování z předních činitelů zločinnosti. Kromě toho ten, kdo neplní svůj řečený závazek, způsobuje, že společnost tutto jeho povinnost často převzítí sama na sebe, čímž jí vynakládá výdaje, které by jí mohly býti na jiném místě prospěšné.

Ve zprávě ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny (tisk posl. sněm. 764/1930) se pak uvádí:

Vládní návrh zákona k ochraně osob oprávněných požadovati výživu, výchovu a zaopatření ve znění přijatém senátem, sleduje účel, osobám, které mají právní nárok na výživu, výchovu a zaopatření, nárok ten zabezpečiti zvýšenými sankcemi jak civilně-právními, tak i trestně-právními. Sankce civilní směřuje nejen proti osobám přímo alimentací povinným, nýbrž i proti osobám, které nepřímou povinně ho podporují v jeho snaze vyhnouti se alimentační povinnosti. Rozmnožením, zostřením a také usnadněním prostředků, jimiž možno osoby k výživě povinné nutiti k plnění jejich povinnosti, dosahuje se dalšího cíle, preventivní ochrany mladistvých před fysickou a morální zkázou. Alimentační povinnosti se dotýkají převážně — třeba nikoliv výlučně — děti nemanželských i manželských, které nejsou ještě s to samy se živiti a zaopatřiti, tedy osob mladistvých a potom osob, na nichž (manželky rozvedené, rozloučené) z větší části výživa a zaopatření, ale zejména výchova mladistvých spočívá. Poměry ty jsou někdy velmi trudné, přes to, že pomocná zařízení pro péči o mládež vyvinují úspěšnou činnost. Dosavadní předpisy nejsou dost hustou sítí, aby nesevědomitý nemanželský otec, rozvedený od matky manželský otec atd., nemohl se svou povinností proklouznouti, aby se nemohl někdy i trvale vyhýbati alimentační povinnosti ke škodě nejen přímo oprávněných, ale i ke škodě veřejnosti, která musí přejímati na svá bedra břemeno nekonané povinnosti a je nad to i ohrožován tělesně a mravně chátralými individuy. Zákon vyplňuje citelnou mezeru v naší péči o mladistvé.

§ 1. Kdo je právně zavázán vyživovati, vychovávatí nebo zaopatřiti jiného a nemá jmění nebo stálých příjmů, aby z nich mohl úplně uhraditi potřebný náklad, je povinen vykonávati podle možností a podle svých schopností takovou činnost, aby z jejího výtežku mohl rádně dostáti tomuto svému závazku.

K § 1. 1. Jde o volné uvážování okolností, jež nemůže býti nezákonností ve smyslu § 46, odst. 2. zák. č. 100/1931, přihlédy-li nižší soudy při určení výživného i k možnosti výdělku, již má zavázaný jako vyučený řemeslník. (Rozh. ze dne 29. září 1933, R II 393/33, čís. 12.863.)

2. Výživné určené soudním rozsudkem neb usnesením a budoucně dospívající promlčuje se v době tříleté ne splatností a jen výživné, které bylo již v době rozsudku neb

1. Právní povinnost k výživě může plynout z jakékoliv právní normy: ze zákona, ze smlouvy, z jednostranného právního jednání.

Patří sem § 4 zákona o osvojení.

Z alimentálních ustanovení obecného zákoníka občanského sem patří §§ 91, 139, 141, 142, 143, 154, 166, 167, 168, 169, 170, 171 a 1264.

Z alimentálních předpisů práva slovenského sem patří: §§ 90, 95, 102 manželského zákona (čl. zák. XXXI:1894); § 11 poručenského zákona (čl. zák. XX:1877).

Z ustanovení obecného zákoníka občanského sem nepatří: § 221 (není zde závazek), § 947 (jde o závazek jen subsidiární), §§ 796, 1243, 1260 (není zde subjektu k výdělečné činnosti povinného), §§ 1042, 1325, 1326, 1327 (nejde o výživné, nýbrž o náhradu škody).

Pod ustanovení § 1 zákona spadají veškeré smlouvy o výživném, zejména alimentální smlouvy mezi rozvedenými neb rozloučenými manžely, výměnky a pod.

2. K založení povinnosti k výdělečné činnosti ve smyslu § 1 zákona stačí již jeden z právních závazků v zákoně uvedených (výživy, výchovy nebo zaopatření) a nevyžaduje se, aby zavázaný byl povinen i k výživě i k výchově i k zaopatření jiného.

Původní vládní návrh podaný senátu 6. března 1929 (sen. tisk. 919/26) jednal pouze o ochraně osob oprávněných požadovati výživu. Teprve v druhém vládním návrhu z 27. března 1930 (sen. tisk. 161/1930) se mluví o výživě, výchově nebo zaopatření.

usnesení splatné, promlčuje se v době třiceti let. (Rozh. ze dne 5. května 1933, Rv I 2150/31, čís. 12.583.)

3. Nárok manželky proti manželu na výživu jest nárokem ze zákona, třebaž byl manžel převzal závazek ku placení výživného smlouvou, uzavřenou z podnětu dobrovolného rozvodu manželů od stolu a lože. (Rozh. ze dne 18. srpna 1926, R I 636/26, čís. 6211.)

3. O pojmech výživy, výchovy a zaopatření ob- sahuje obecný zákoník občanský ustanovení v § 139 o dětech manželských a v § 166 o dětech nemanželských. Ustanovení ta jsou otiskována níže mezi předpisy občanského zákoníka. Kromě toho stanoví obecný zák. obč. v § 672: Odkaz zaopatření zahrnuje výživu, ošacení, byt a ostatní potřeby, a to doživotně, jakož i potřebné vyučování. To vše se rozumí také vychováním. Vychování končí zletilostí. Stravou se rozumí pokrmy a nápoje na dobu života.

4. Výše »potřebného nákladu« ve smyslu ustanovení § 1 musí býti určena nebo aspoň bezpečně známa v době, kdy se má použití § 2 nebo § 3 zákona.

5. Srovnej též ustanovení § 950 obč. zákona: Kdo je povinen někomu dávat výživu, nemůže jeho právo zkrátiti darováním osobě třetí. Komu by se takovým způsobem stala újma, jest oprávněn žádati, aby mu obdarovaný doplnil, čeho mu dárce již nyní nemůže plniti.

6. Zpráva ústavně-právního výboru senátu (sen. tisk. 223/1930) k § 1 uvádí:

Ústavněprávní výbor senátu uznal nutnost navrhovaného zákona. Od vládní osnovy se však poněkud odchýlil, zachovává jímak úplně jeho ideovou základnu i tendence.

Nejprve je ústavněprávní výbor mínění, že je záhodno dáti v čelo zákona jako § 1 jasně vyslovenou normu, o kterou se vládní návrh ve svých ustanoveních mlčky opírá. V ní se prohlašuje dosavadní, pouze etická povinnost konati takovou výdělečnou práci, aby z jejího výtěžku bylo možno řádně plniti závazek, za povinnost právní, která pak v dalším dostává sankci civilně-právní a do určité míry i trestní. Ovšem taková výdělečná činnost může býti uložena jen tomu, kdo jinak nemá dostatečných příjmů, aby z nich dostal úplně svému závazku, a také jen v takové míře, pokud je mu to za daných okolností možno a pokud je toho schopen. To je stylisací této normy jasně řečeno.

§ 2. (1) Porušuje-li někdo povinnost uvedenou v § 1 a koná-li trvale neb občasně práce nebo služby

K § 2. 1. O nároku podle § 2 zákona nelze rozhodovati

osobě blízké, platí pro stanovení jeho závazku a pro jeho vymáhání, že byla smluvena mzda neb odměna podle předběžného jeho vzdělání a schopností, splatná v obvyklých obdobích.

(2) Za osoby blízké se pokládají manžel a osoby, které s povinným nebo s jeho manželem jsou příbuzny v pokolení přímém nebo v pokolení pobočném včetně až do bratrance (sestřenice) nebo které žijí s ním v životním společenství nebo jsou v poměru osvojitelů a osvojců nebo pěstounů a schovanců.

(3) Domněnka stanovená v odstavci 1. neplatí pro dobu, o které zaměstnavatel prokáže, že nevěděl ani vědět nemusil o závazku zaměstnaného.

(4) Právní jednání odporující tomuto ustanovení jsou proti oprávněnému bezúčinná. Zaměstnavatel nemůže zejména namítati, že vyplatil osobě závazné mzdu neb odměnu napřed ani že má vzájemnou pohledávku za ní.

v řízení nesporném, nýbrž jen pořadem práva. (Rozh. ze dne 15. října 1932, R II 216/32, čís. 11.996.)

2. I. Proti osobě blízké podle § 2 zákona ze dne 16. prosince 1930, čís. 4/1931 Sb. z. a n. nelze nastupovati žalobou přímou.

II. Předpisu § 2 zmíněného zákona nelze použití pro vymáhání dávek splatných před jeho účinností. (Plenární usnesení ze dne 13. února 1933, Pres. 266 a 956/32, čís. 12.356. — Důvody tohoto plenárního rozhodnutí jsou otištěny nahore v poznámce 6. k § 2.)

3. Poskytují-li rodiče výživu a zaopatření svému synu nikoliv plnice svou povinnost podle § 139 obč. zák., nýbrž z důvodu služebního poměru, spadá poměr ten pod ustanovení § 2 vyživ. zák. Porušení povinnosti k výdělečné činnosti jest spatřovati v tom, přijme-li někdo zaměstnání pod obvyklou mírou odměny za takových podmínek, které zabezpečují jeho vlastní výživu, za kterých mu však nezbude na plnění vyživovací povinnosti. Námezdní poměr vylučuje nárok podle § 3 vyživ. zák. (Rozh. ze dne 18. ledna 1934, R I 1076/33.)

4. Domněnka § 2 (1) vyživ. zák. neplatí, jde-li jen o nárok dítěte proti otci na odměnu za konané služby. (Rozh. ze dne 9. února 1934, Rv I 2324/33.)

1. Stanovení alimentačního závazku se může státi buď v řízení sporném nebo nesporném.

2. Vymáhání závazku se děje exekučně a to buď exekucí na plat (viz další text zákona: »mzda«) nebo exekucí na pohledávku (viz tamtéž »odměna«).

3. V § 2, odst. 1. stanoví zákon nevyvratitelnou domněnku o tom, že byla smluvena mzda nebo odměna. Tato domněnka jest nejenom nevyvratitelná, nýbrž dokonce deroguje všem opačným právním jednáním. Zákon odnímá stranám smluvní volnost v tomto směru a dokonce nepřipouští ani kompensaci pohledávky zaměstnavatele — osoby blízké — vůči zaměstnanci exekutovi, osobě alimentací povinné.

Prakticky se vynucuje povinnost osoby třetí žalobou poddlužnickou. Je nutno především vésti exekuci proti osobě alimentací povinné zabavením předpokládaného platu a když po příkázání příslušných částek k vybrání zaměstnavatelská osoba blízká tyto částky se zdráhá vyplatiti, žalovati tuto osobu jako poddlužníka na základě příkazního usnesení. V tomto sporu pak platí ona nevyvratitelná domněnka.

4. Opačná ujednání jsou sice podle odst. 4. § 2 bezúčinná proti oprávněnému, nejsou však odporovatelná ve smyslu odpůřícího řádu. Ustanovení toto znamená ještě větší ochranu vymáhajícího věřitele, neboť právní jednání odporující ustanovení § 2 zákona jsou proti oprávněnému bezúčinná již ze zákona a nemusí jim oprávněný odporovati ani žalobou ani námítkou.

5. Zprávy ústavně-právních výborů senátu (sen. tisk 223/1930) a poslanecké sněmovny (tisk 764/1930) uvádějí:

§ 2 umožňuje stanoviti a realizovati nárok alimentační proti osobám, které vykonávají činnost jinak výdělečnou bezplatně, aby se vyhnuli své povinnosti. Zákon omezuje tuto možnost na zaměstnání u osob »blízkých«, vyjmenovaných v odst. 2., poněvadž tyto případy budou nečetnější, ač stejný poměr úmyslně bezplatného zaměstnání je možný i v poměru k osobám cizím.

Domněnka právní, zde stanovená, má platiti nejen pro vymáhání závazku, jak má na mysli vládní návrh, nýbrž také již pro jeho určení soudním rozsudkem aneb usnesením. Pokud jde o vymáhání, nejsou tímto ustanovením dotčeny zákonné předpisy o existenčním minimu, které je i v tomto případě v mezích těchto předpisů nezabavitelné. To výslovně uvéstí nepokládá ústavně-právní výbor za nutné, neboť jde to na jevo z toho, že se tu stanoví pouze domněnka, která má platiti pro vymáhání závazku, kdežto vymáhání samo se řídí předpisy všeobecnými, ježto zde žádná výjimka z nich normována není.

Břímě důkazní na vyvrácení právní domněnky ukládá se podle odst. 3. zaměstnavateli, ježto je obyčejný případ, že zaměstnavatel jedná v dohodě se zaměstnaným a ježto by jinak ustanovení § 2 bylo v mnohých případech ilusorní.

Z podobného důvodu byla v odst. 4. vyloučena kompenzace se vzájemnou pohledávkou zaměstnavatelovou vůbec, i když se dá dokázati veřejnou nebo veřejně ověřenou listinou (jak to připouštěl vládní návrh). I kdyby kompenzační pohledávka vznikla v době, kdy se ještě nevědělo o závazku povinné osoby, pak přece výživa, výchova nebo zaopatření je tak důležitým právem, dotýkajícím se často i zájmů samé společnosti, že mu musí ustoupiti materiální zájem blízkých osob zavázaného.

Ústavně-právní výbor uvažoval, zda vládní návrh nejde příliš daleko, když dovoluje, aby pro alimentární závazek mohla býti vedena exekuce na takovou mzdu neb odměnu, která náleží zavázanému podle jeho předběžného vzdělání a schopnosti. Avšak uznal, že je nutno zaujmouti toto stanovisko a že nelze vzítí zde za základ jen práci skutečně konanou, neboť by jinak oprávněný, který podle svého vzdělání a schopnosti by mohl najíti výnosné zaměstnání, měl možnost pohodlným zaměstnáním u osoby blízké znemožniti uplatnění nároků oprávněného. Nebezpečí, které by snad z toho mohlo vznikati pro případ, že osoba blízká ho podporuje jen proto, že právě nemůže nalézti zaměstnání sobě přiměřené, odstranil ústavně-právní výbor tím, že odkazuje v odst. 1. výslovně na § 1, takže podmínky tam uvedené platí i zde a na toho, kdo v tomto smyslu neporuší svoji povinnost, tam stanovenou, se § 2 vztahovati nemůže.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona (senátní tisk 161/1930) pak v tomto směru uvádí:

Proti dlužníkovým právním jednáním, kterými se zkracují věřitelé, poskytuje ochranu odpůřčí řád i jednání, kterými se hledí vyhnouti své povinnosti, na příklad tím, že se

vzdává výdělečné činnosti nebo bezplatně nebo za nepřiměřenou mzdu, stravu a pod. koná služby, bylo by lze postihnouti podle ustanovení tohoto zákona, zejména § 8. Ale vymáhati takto nároky jest přece jen obtížné a složité. Proto obsahuje osnova ustanovení §§ 2 a 3, odpovídající v podstatě §§ 2 a 3 rakouského zákona (BGBl. č. 69/1925) a shora uvedeným návrhům, ale přiměřeně upravená. Jimi má býti umožněno vymáhati výživné přímo — bez provedení odpůřčího sporu — proti osobám, které podporují dlužníka v jeho snaze vyhnouti se vyživovací povinnosti. Podle hořejších úvah byla ochrana rozšířena pro výživu z kteréhokoliv právního důvodu, a v § 2 omezena naproti osobám, označeným za blízké příslušníky. U osob, které jsou dlužníku blízké, lze stanoviti domněnku, že jsou srozuměny neb alespoň vědí o úmyslu dlužníkovu, zkrátiti věřitele, nelze to však beze všeho u osob zcela cizích. Bylo by také jen výjimkou, že by dlužník vstoupil do služeb k cizímu zaměstnavateli za nepřiměřeně nízký plat anebo odměnu jen proto, aby zkrátil ty, kdož mají nárok na výživu.

6. V praxi bylo zprvu sporné, zda je nutno především vésti exekuci proti povinnému, či zda možno na osobě blízké žádati plnění přímo. Otázka tato byla rozřešena plenárním rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 13. února 1933, Pres. 266/32 a 956/32, uveřejněným pod čís. 12.356 sb. n. s., takto:

I. Proti osobě blízké podle § 2 zákona ze dne 16. prosince 1930 čís. 4/1931 Sb. z. a n. nelze nastupovati žalobou přímou.

II. Předpisu § 2 zmíněného zákona nelze použítí pro vymáhání dávek splatných před jeho účinností.

V rozhodnutích nejvyššího soudu byly odporujícími si způsoby řešení otázky:

I. Zda § 2 zákona ze dne 16. prosince 1930, č. 4/1931 Sb. z. a n. poskytuje osobě oprávněné bezprostřední nárok a přímou žalobu proti osobám povinnému blízkým, takže není třeba předcházejícího zabavení a příkázání předpokládané mzdové pohledávky zavázaného; či zda musí předcházeťi vedení exekuce na předpokládanou mzdovou pohledávku a teprve pak může býti nárok uplatněn žalobou proti poddlužníkovi; —

II. Zda lze použítí předpisu § 2 i při vymáhání dávek splatných před účinností zákona, t. j. před 26. únorem 1931; či jen dávek dospělých teprve za účinnosti zákona.

První president nejvyššího soudu přikázal řešení těchto

sporných otázek plenárnímu senátu, který se usnesl na právních větvích v čele uvedených.

D ů v o d y:

I. Předeseílá se, že tu běží jen o případy, v nichž osoba zavázaná nemá jmění nebo stálých příjmů, z nichž by mohla úplně uhraditi potřebný náklad na výživu, výchovu nebo zaopatření jiného, takže pak má podle § 1. zák. č. 4/1931 Sb. z. a n. výdělečnou povinnost, ale tuto porušuje. Pro tento případ má zákon zvláštní ustanovení v § 2, o jehož výklad jde. Jak doslov zákona, tak jasný úmysl zákonodárcův (§ 6 obč. z.) vede k právní zásadě vyslovené v odstavci I.

Zákon, chtěje čeliti snahám povinných osob vyhnouti se plnění závazků k výživě, výchově nebo zaopatření jiného v případech nejčtetnějších, kdy povinný koná práce nebo služby osobám sobě blízkým, a to buď jen za byt, stravu a občasně zpropitné, bez ujednání určité mzdy neb odměny, anebo bez přiměřené mzdy neb odměny za konané práce (srv. odůvodnění návrhu tisk 1657/1928), ustanovil v § 2 nevyvratitelnou právní domněnku, že byla smlouvena mzda neb odměna přiměřená předběžnému vzdělání a schopnostem zaměstnavcovým, splatná v obvyklých obdobích. Tato zákonem předpokládaná (fiktivní) úplata jest podle této ustanovení základem:

- a) pro stanovení závazku osoby povinné,
- b) pro vymáhání tohoto závazku na osobě blízké.

Stanoviti, či určiti závazek — jak se vyjadřuje zpráva ústavně-právního výboru senátu Národního shromáždění tisk 223/1930 — lze buď ve sporu sudkem, nebo v nesporném řízení usnesením (tak i tisk 223).

Vymáhání nároku pravoplatně již určeného se řídí předpisy všeobecnými, t. j. předpisy exekučních řádů, ježto zde nebyla z nich žádná výjimka stanovena (tak také tisk 223).

Zákonodárci si tedy byli velmi dobře vědomi rozdílů pojmů »stanovení« a »vymáhání«, jak jde z materiálů k zákonu č. 4/1931 bezpečně najevo. Zejména zpráva tisk 223 se výslovně zmiňuje o vedení exekuce na takovou mzdu neb odměnu, která náleží zavázanému podle jeho vzdělání a schopnosti.

Proti názoru tuto hájenému nelze nic vytěžiti z důvodové zprávy k vládnímu návrhu tisk 161/1930, kde se praví, že »má býti umožněno vymáhati výživné přímo proti osobám, které podporují dlužníka v jeho snaze vyhnouti se vyživovací povinnosti«, neboť zpráva vysvětluje v zápětí, co tím míní a uvádí, že slovem »přímo« míní »bez prove-

dení odpůřícího sporu«. V důvodové zprávě předcházejí totiž úvahy o tom, že by sice právní jednání dlužníkova, kterými se zkracují věřitelé, bylo lze postihnouti podle odpůřícího řádu, ale že by to bylo obtížné a že kromě toho odpůřící řád neplatí na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, a že se proto navrhuje ustanovení §§ 1 a 2, která odpovídají v podstatě §§ 2 a 3 rakouského zákona č. 69/1925 B. G. Bl., ale jsou přiměřeně upravena. Ze zprávy jest také viděti, co jest míněno touto přiměřenou úpravou, že totiž ochrana nebyla obmezena jen na výživné z zákona (jak tomu jest v §§ 2 a 3 rak. zákona), nýbrž z kteréhokoliv právního důvodu a že zákon nesměřuje jen proti osobám, které jsou zaměstnány v domácnosti nebo podniku svých rodičů, dětí, sourozenců nebo manžela (jak tomu jest v § 3 rak. zákona), nýbrž vůbec proti osobám, které § 4 odpůřícího řádu označuje za blízké příslušníky zavázaného.

Jinak sledovala osnova v podstatě vzor rakouského zákona, kde se mluví v § 2 o »určení nebo vydobytí« výživného a v § 3 o zabavení nároku osoby povinné na mzdu a kde se osoba, u níž jest povinný zaměstnán, nazývá výslovně »poddlužníkem«. Celou větu § 3 rak. zákona: . . . »včít oprávněnému, který zabaví mzdový nárok povinného . . .« nahradil náš zákon stručně a jasně slovem »vymáhání«.

Nelze dále priznati váhu námítkce, že by zabavení fiktivní pohledávky, které ve skutečnosti není, nemělo smyslu, t. j. že by neměl smyslu jednak zákaz dlužníku, aby svou pohledávkou nebo zástavou pro ni zřízenou nakládal a zejména pohledávku vybral, jednak zákaz poddlužníkovi, aby dlužníkovi platil. Tento názor přehlíží, že zákon sám stanoví nevyvratitelnou domněnku, že tu taková pohledávka ze smlouvy jest; musí tedy býti touto fiktivní pohledávkou i v exekučním řízení tak nakládáno, jakoby ve skutečnosti po právu byla.

Dále jest uvážiti, že zákon stanoví fikci nejen pro titul (smlouvu), ale i pro výši mzdov neb odměny, která musí býti přiměřená předběžnému vzdělání a schopnostem povinného. I kdyby byla mezi povinným a osobou blízkou smlouvena mzda neb odměna, ale kdyby nebyla přiměřená, neplatila by co do výše smlouva, nýbrž zákonná fikce. Ani z doslovu, ani z ducha zákona nelze vyvoditi, že zákon chtěl v příčině »vymáhání« činiti rozdíl mezi případem, kdy povinnému přísluší proti osobě blízké podle smlouvy nárok na mzdu neb odměnu a nutnost předechozího exekučního zabavení je nepochybná; pak mezi případem, kdy zákonná fikce působí jen na výši nároku a konečně mezi případem, kdy zákonná fikce platí jak pro úmluvu, tak pro výši nároku.

Ani z ustanovení § 2 (4) nelze usuzovati na bezprostřední právní poměr mezi osobou oprávněnou a osobou blízkou

dlužníkovi, neboť tento předpis chce jen zabránit tomu, aby uskutečnění alimentárního nároku nebylo mařeno právním jednáním mezi povinným a jeho blízkými osobami, a aby zejména nebylo lze namítati vyplacení mzdy neb odměny do předu, neb uplatnití vzájemnou pohledávku k odpočtení. Nezaložil-li § 2⁽¹⁾ takového bezprostředního právního poměru, nezměnilo na tom nic ani ustanovení § 2⁽⁴⁾, které sleduje jiný účel.

Za tohoto stavu věci netřeba se obíratí otázkou účelnosti toho neb onoho postupu (žaloba přímá, či předchozí zabavení a pak žaloba poddlužnická), neboť tato otázka nemá rozhodujícího významu pro správnost výkladu zákona, jak byl dán.

Z toho, co dosud uvedeno, plyne, že »stanovení«¹ závazku směřuje toliko proti osobě k alimentaci povinné a že nelze proti osobám blízkým závazek »stanoviti«² ani v řízení sporném ani nesporném. Naproti tomu »vymáhání«³ závazku směřuje jak proti dlužníkovi, tak proti osobám blízkým jako poddlužníkům podle předpisů o vedení exekuce na plat, když byl již závazek proti povinnému stanoven pravoplatným exekucním titulem. Rozdíl proti dřívějšímu právu jest jen v tom, že neměla-li dříve osoba k alimentaci povinná žádného jmění, žádných stálých příjmů a také žádné mzdy neb odměny za práci, chyběl majetkový předmět, na nějž by byla mohla býti vedena exekuce, kdežto nyní stanoví zákon fiktivní úplatu, která je předmětem exekuce jak v poměru oprávněného k dlužníku (zaměstnanci), tak v poměru k osobě blízké (zaměstnavateli). Exekuce se provádí podle předpisů o exekuci na služební platy podle zákona ze dne 15. dubna 1920, č. 314 Sb. z. a n., a §§ 290 a d. ex. ř. a čl. VI. §§ 41 a d. zákona ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb. z. a n. Nutno tedy služební plat (fiktivní mzdu neb odměnu) na návrh vymáhajícího věřitele zabavit a buď k vybrání nebo na místě placení přikázati. Tento poslední případ se sotva vyskytne a zůstává tedy pro praxi důležité jen přikázání k vybrání. Teprve když i toto bylo povoleno a poddlužník se zdráhá podle soudního usnesení plniti, může vymáhající věřitel žalobou na poddlužníkovi plnění vynuocovati (§ 308 ex. ř. a čl. VI. § 59 zákona čís. 23/1928 Sb. z. a n.).

II. Fikce § 2 zák. č. 4/31 Sb. z. a n. platí, porušuje-li povinný povinnost uvedenou v § 1 zák., t. j. nevykonává-li podle možnosti a podle svých schopností takovou činnost, aby z jejího výtěžku mohl řádně dostáti závazku hraditi potřebný náklad na výživu, výchovu nebo zaopatření jiného.

Povinnost § 1 byla povinnému uložena teprve citovaným zákonem, zavazuje ho tedy teprve ode dne jeho účinnosti; proto i fikce § 2 lze použiti jen od tohoto dne a jen pro

dávky, pro jichž úhradu byla povinnému uložena povinnost § 1.

K těmto dávkám nenáleží dávky splatné před účinností zákona č. 4/31 Sb. z. a n.

Ukládá-li zákon povinnému výkon činnosti, aby z jejího výtěžku mohl řádně plniti svůj závazek, vyjadřuje tím, že činnost povinného musí býti počínaje 26. únorem 1931 — dnem účinnosti zákona — tak vydatná, aby od tohoto dne docilovaný výtěžek přesahoval minimum vyloučené z exekuce pro výživné tou měrou, aby splatné dávky byly plně a včas placeny. O plném a včasném placení dávek může však býti řeč jen, jde-li o dávky běžné, tudíž právě splatné v době, kdy pro povinného povinnost vyvíjeti činnost podle § 1 nastala; před účinností zákona povinnosti té nebylo, nemohla tedy býti porušena a proto pro dávky před tím splatné, jichž včasné placení při vydání zákona možné nebylo, nelze hledati krytí ve výtěžku činnosti, jejíž výkon se stal teprve dnem 26. února 1931 povinností právní.

Tím jsou odůvodněny právní věty v čele uvedené.

7. Domněnka v § 2, odst. 1. stanovená platí podle doslovu zákona jen při porušení alimentární povinnosti, určené v § 1, a jen pro určení a vymáhání tohoto alimentárního závazku. Na právní poměr zaměstnavatele a zaměstnance nemá toto ustanovení pražádného vlivu. Nemůže tedy zaměstnanec, koná-li služby osobě blízké, žádati po ní jen na základě tohoto ustanovení plat nebo odměnu, nebylo-li nic umluveno, a to ani tehdy, aby mohl dostáti svému alimentárnímu závazku. K zabavení této zákonem předpokládané mzdy neb odměny a k případnému vymáhání (žalobou poddlužnickou, jak již v poznámce 3. vyloženo) je legitimována jediné osoba k výživě oprávněná ve smyslu § 1 zákona. To plyne jednak z citace § 1 v prvním odstavci § 2, jednak z celé díky zákona, vydaného přece na ochranu osob, oprávněných požadovati výživu.

§ 3. ⁽¹⁾ Kdo nemá zákonné povinnosti nebo kdo nad tuto povinnost podporuje poskytováním výživy nebo jiných prostředků jiného, takže si nehledí

K § 3. 1. Ustanovení § 3 vyživovacího zákona nelze

výdělečné činnosti uložené mu v § 1, je zavázán s ní rukou společnou a nerozdílnou oprávněné osobě za dávky příslušející jí za dobu, po kterou poskytoval tuto podporu.

(²) Tuto odpovědnost nemá, kdo nevěděl ani věděti nemusil o závazku podporovaného ani o tom, že svou podporou maří, ztěžuje neb omezuje stanovení nebo splnění tohoto závazku.

1. V § 3 je alimentární povinnost vymezena úžeji než v § 1. Tam mluví zákon o tom, kdo je

použití k vymožení výživného dospělého již před účinností zákona. (Rozh. ze dne 14. září 1933, Rv I 456/32, č. 12.805.)

2. Rozlišující znaky nároku podle § 2 vyživovacího zákona a nároku podle § 3 téhož zákona.

Závazek podle § 2 vyživ. zák. jest omezen jen na osoby, jež zákon označuje za »blízké« a výše závazku nerovná se vždy výši výživného, jež zavázaný jest povinen platiti, nýbrž se řídí předpisy o zabavitelnosti zákonem předpokládané mzdy nebo odměny.

Závazek podle § 3 vyživ. zák. není omezen jen na osoby »blízké« a rovná se co do výše výživnému, jež platiti jest povinen zavázaný.

Nároky podle § 2 a podle § 3 vyživ. zák., třebaž byly uplatňovány z poměru nemanželského otcovství, nespádají do výlučné příslušnosti okresního soudu podle § 49, čís. 2. j. n.

I hodnota podmíněného peněžitého nároku řídí se jeho číselnou výší a nelze ji stanoviti oceněním. (Rozh. ze dne 26. srpna 1932, R I 526/32, čís. 11.837.)

3. Nároky proti osobám uvedeným v § 3 zákona jest uplatňovati pořadem práva. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1931, R II 317/31, čís. 11.146.)

4. Viz též rozhodnutí R I 1076/33, otištěné u § 2 pod č. 3.

5. I. S hl'adiska § 3 zák. je bez významu, či osoba, spomenutá v § 1 tohoto zákona, pracuje alebo nepracuje u toho, kto ju podporuje (odst. I. cit. § 3).

II. Podľa § 3 zák. podporovateľ osoby, označenej v § 1 zák., odsúdený má byť aj k plneniam, ktoré stanú sa sročnými po vynesení rozsudku, čo nevylučuje ovšem, aby takto zaviazaný podporovateľ zmenu v skutkovom stave, na základe ktorého bol odsudzujúci rozsudok vyneseny (zastavenie poskytovania výživy alebo iných prostriedkov osobe v § 1 cit. zák. označenej) vhodným spôsobom uplatniť nemohol. (Rozh. z 28. januára 1932, Rv III 1002/31, čís. 857 úrad. sb.)

právně zavázán, tedy co nejdříve, jak v poznámce 1. u § 1 vyloženo, zde v § 3 však zákon mluví výslovně jen o zákonné povinnosti k výživě.

2. Závazek třetí (cizí) osoby, která je tu s osobou k alimentaci povinnou zavázána solidárně, nutno uplatniti žalobou ve sporu, nikoliv v řízení nesporném (§ 1, odst. 1. zákona z 19. června 1931, č. 100 Sb. z. a n.).

Předpokladem pro stanovení povinnosti zmíněné osoby cizí k dávám výživného rozsudkem jest především bezvýsledné vymáhání alimentárních částek na povinném, dále zanedbávání povinnosti dle § 1 zákona k vykonávání výdělečné činnosti povinným a konečně poskytování výživy neb jiných prostředků povinnému, aniž jest pro toto stanovena povinnost dotčené osoby cizí.

Solidární závazek osoby třetí není nikterak snad omezen co do výše podle míry poskytnuté podpory, nýbrž vztahuje se na celé obnosy všech dávek za tu dobu, po kterou podpora povinnému osobou třetí byla poskytována.

3. Odpovědnost podle odst. 2. stihá toho, kdo si hrubou nedbalostí zavinil svou nevědomost o alimentárním závazku povinného a jeho porušování.

4. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu (sen. tisk 161/1930) a zpráva ústavně-právního výboru senátu (sen. tisk 223/1930) k § 3 uvádějí:

Ustanovení § 3 bylo omezeno na dobrovolné poskytování výživy nebo podporování a nad míru, kterou ukládá zákonná povinnost, neboť nemůže býti činěn odpovědným ten, kdo ze zákona jest povinen jiného živiti nebo podporovati, vedle svého prvotního závazku. Při tomto ustanovení ústavně-právní výbor souhlasí s vládou, že je nutno stanoviti zde ručení solidární, neboť při subsidiárním ručení realizování nároku oprávněného by mohlo býti příliš oddalováno.

Ručení nestihá podle vládního návrhu i podle usnesení ústavně-právního výboru jedině toho, kdo jednal bona fide. Výslovně uložiti jemu důkaz toho není zapotřebí, neboť ho

břemeno důkazní stíhá již podle všeobecných předpisů. Bona fides je vyloučena u toho, kdo zavinil svoji nevědomost nedbalostí. Tím však nemá zákon uložit povinnost nějaké zvláštní opatrnosti. Povinnost se náležitě informovat se může posuzovat tak jako v jiném případě jen podle okolností případu a soud uzná zajisté na zanedbaní této povinnosti jediné tehdy, když ten, kdo poskytuje podporu, mohl z těchto okolností při obvyčejné bedlivosti poznati, že podporovaný má řečené závazky.

§ 4. Jestliže ten, kdo má závazek uvedený v § 1, v posledních třech letech před tím, než oprávněná osoba se soudně domáhala stanovení tohoto závazku, se zřekl právním jednáním neb opominutím jakýchkoli majetkových práv nebo výhod nebo jestliže se vzdal bez důležité příčiny dosavadní výdělečné činnosti nebo bez takové příčiny zaměnil svoji činnost za méně výnosnou, přihlédně soud, když stanoví jeho závazek a plnění, k majetkovým a výdělečným jeho poměrům v době, než tak učinil.

1. Soudním domáháním se rozumí stanovení závazku v řízení sporném nebo nesporném.

2. Zákon zde nestanoví nějakou odporovatelnost právních jednání a ustanovením tímto zůstávají nedotčena ustanovení odpůřícího řádu, kterých lze použít i vedle ustanovení § 4. Zde stanoví zákon pouze okolnosti rozhodné pro výměru alimentárního závazku, které proti dosavadnímu stavu značně rozšiřuje.

3. Důležitost příčiny, pro kterou se povinný vzdal dosavadní výdělečné činnosti, posoudí soud podle volného uvážení. Potřebné skutkové okolnosti k odůvodnění »důležitosti« příčiny musí dokázati ten, koho stíhá povinnost v § 1 zákona stanovená. Odpůrci stačí dokázati jen změnu zaměstnání.

4. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona (senátní tisk 161/1930) a zprávy ústavně-právního výboru senátu (sen. tisk 223/1930) a ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny (tisk 764/1930) k tomu uvádějí:

§ 4 dává soudci možnost přihlížeti při stanovení alimentární povinnosti k jednáním nebo opomenutím povinného, jimiž zmenšil svoji alimentární schopnost.

Poněvadž v praxi se vyskytl názor, že dlužníkovy závazky lze upravit jen podle poměrů, kdy se o nich rozhoduje a nehledí se k jednání zpravidla odporovatelnému na újmu oprávněného, chce nápravu zjednat tento paragraf osnovy.

Iniciativní návrh a souhlasné s ním dřívější návrhy navrhuji i novou úpravu §§ 166, 168, 178, 181 ob. z. obč. Ale jednak úpravu některých ustanovení nutno vyhraditi osnově ob. zákona občanského a nelze beze všeho do předpisů vnést pátých vsunouti nová ustanovení, která neodpovídají jeho systému a duchu v celku a dotýkají se různých jeho ustanovení, k nimž ony návrhy nepřihlížejí. Jednak nepokládají se tato ustanovení nyní za tak účelná a nutná, aby byla provedena zvláštním zákonem, zvláště když uvedené paragrafy neplatí pro Slovensko a Podkarpatskou Rus. Jde přece především o to, zabezpečiti výživu dětem. Uzná-li pak otec otcovství k nemanželskému dítěti a žádá-li, aby mělo právní postavení manželského, nebude na snadě nebezpečství, že se hledí vyhnouti plnění povinnosti. Návrh na změnu § 166 ob. z. obč. přesahuje i návrhy superrevisní komise a znamená, že nemanželské dítě se staví úplně na roveň manželskému. Odůvodnění návrhu poukazuje však samo na pokračující krizi manželství a rodinného života, kdežto navrhané ustanovení by mohlo vésti k dalšímu uvolnění těchto rodinných poměrů.

Vyskytly se případy, že povinný obávaje se nebo domnívaje se, že bude na něm požadováno plnění výživného, postoupil krátce před tím svůj majetek anebo se zřekl dosavadní výdělkové činnosti. Jednání takové jest sice odporovatelné, ale mělo také za následek, že soud určuje potom jeho závazky, přihlížel toliko k tomu, že v té době jeho majetkové poměry i výdělečné nebyly takové, aby bylo příznáno požadované výživné vůbec aneb v žádané výši. I když vznikl nárok a mohlo býti domáháno se bezúčinnosti podle odpůřícího zákona, nevyhovovaly přiznané dávky výši majetku, jehož se povinný zřekl. Tomu zabrániti má navržené ustanovení § 4. Stanovena byla doba posledních tří let.

Odchylka od vládní osnovy je v podstatě jen stylistická. Ústavně-právní výbor pouze vyloučil užití ustanovení § 4 v případě, že zavázaný měl důležitou příčinu vzdání se svých majetkových výhod anebo výnosného zaměstnání, za to však je rozšířil i na případ, že se zavázaný vzdal bez důležité příčiny výnosnějšího zaměstnání a přijal méně výnosné proto, aby jeho závazek byl stanoven mírněji. Kdy je příčina důležitá, musí uvážiti ovšem soud.

§ 5. Kdo se domáhá, aby soud stanovil nárok na výživu, výchovu nebo zaopatření nebo plnění z něho jdoucí, může navrhnouti proti zavázanému (§ 1) k zajištění dávek, splatných v jednom roce, zatímné opatření podle § 379 a d. exekučního řádu ze dne 27. května 1896, čís. 79 ř. z. nebo podle § 223 a d. exekučního zákona čl. LX/1881 ve znění § 50 zák. čl. LIV/1912 a čl. V, č. 20 a 21 zákona ze dne 19. ledna 1928, č. 23 Sb. z. a n., aniž je mu třeba prokázat listinou svoji pohledávku a osvědčiti, že by se jinak dobytí dávek zmařilo nebo značně ztížilo.

1. Z citace § 1 zákona plyne, že ustanovení § 5 lze použítí jedině proti tomu, koho stíhá povinnost v § 1 vyslovená. Nelze tedy zatímní opatření podle

K § 5. 1. Prozatímní opatření podle § 5 zák. lze navrhnouti bez ohledu na to, zda ten, kdo jest právně zavázan vyživovati, vychovávatí nebo zaopatřovatí jiného, má jmění nebo stále příjmy, čili nic.

Domáhaje se zajištění výživného splatného v jednom roce prozatímním opatřením podle § 5 zák. č. 4/1931, nemusí navrhovatel v návrhu na povolení prozatímního opatření (aniž soud v usnesení povolujícím prozatímní opatření) uvéstí dobu, na kterou toto opatření má býti učiněno.

Nevadí, že v usnesení, povolujícím prozatímní opatření (zamítajícím odpor odpůrcův) nebyla stanovena peněžitá částka, ježmž soudním složením se staví výkon povoleného opatření. (Rozh. ze dne 1. dubna 1932, R I 190/32, čís. 11.520.)

2. Prozatímní opatření podle § 5 zák. předpokládá, by navrhovatel buď již dříve neb aspoň současně s návrhem zakročil na soudě o určení nároku na výživu po případě na výchovu nebo zaopatření neb na plnění z něho vyplývající. (Rozh. ze dne 17. prosince 1931, R I 976/31, č. 11.256.)

3. Ve sporu o zvýšení výživného nelze povolití prozatímní opatření poskytováním zvýšeného výživného, a to ani penízem, jež zavázaný byl uznal a jenž původně stanovený peníz převyšuje. (Rozh. ze dne 24. května 1921, R I 629/21, čís. 1061.)

4. »Zavázaným« podle § 5 zákona jest, koho stíhá z jakéhokoli právního důvodu povinnost k výživě, výchově nebo zaopatření jiného, aniž se vyžaduje, by o povinnosti té již bylo i soudem rozhodnuto.

I při prozatímním opatření podle § 5 zákona může soud

tohoto § 5 navrhnouti proti osobám, jichž povinnost je pouze subsidiární (§§ 2, 3 zákona).

2. Zatímní opatření pro budoucně dospívající částky výživného může býti navrženo bez ohledu na to, má-li povinný jmění, které zaručuje úspěšné vedení uhrazovací exekuce pro dávky již dospělé, či nikoliv.

žádati osvědčení nároku. (Rozh. ze dne 26. srpna 1932, R I 565/32, čís. 11.838.)

5. Manželka, domáhající se zatímní výživy podle § 5 zákona musí osvědčiti, že má nárok, by jí manžel poskytoval výživné v penězích mimo domácnost. (Rozh. ze dne 12. prosince 1932, R I 990/32, čís. 12.178.)

6. Na nárok na náhradu škody podle zákona ze dne 21. března 1918, čís. 109 ř. zák. není přípustné započtení jiné pohledávky mimo pohledávku ze zákonného výživného. (Rozh. ze dne 26. června 1933, Co II 2/33, č. 12.727.)

7. Ustanovení § 5 zák. přichází v úvahu, i když manželství stran bylo již rozloučeno a žalobou jest se domáháno zvýšení renty, svého času mezi stranami smluvně stanovené. (Rozh. ze dne 15. září 1933, R II 308/33, č. 12.811.)

8. Pomer medzi § 5 a 6 zákona.

Pre povolenie zaisťovacej exekúcie podľa § 5, vyžaduje sa jedine preukaz skutočného domáhania sa súdneho stanovenia nároku na výživné.

Nariadenie zaisťovacej exekúcie podľa § 6 cit. zák. predpokladá predchádzajúce, alebo aspoň súčasné nariadenie uspokojovacej exekúcie na základe už jestvujúceho exekučného titulu k vydobytiu niektorej dospeljej dávky, je prípustné aj po určení povinnosti platenia alimentov pre alimenty ešte nesplátne, ktoré dospejú v jednom roku, a stanovujú sa odchýlky od všeobecných predpisov v tom ohľade, že povolenie exekúcie môže sa stať na základe ktoréhokolvek exekučného titulu (rozsudok, pokonanie, verejnotársky spis atď.) a že dospelostou jednotlivých dávok premeňuje sa zaisťovacia exekúcia sama sebou v exekúciu uhrazovaciau. (Rozh. z 21. VI. 1932, R IV 149/32, čís. 1007 úrad. sb.)

9. §§ 5 a 6 zák. sú len doplnkom k pravidlám exekučného pokračovania o zaisťovacie opatreniach, pokiaľ sa týka zaplatenia jednotlivých alimentačných splátok, ale nedotýkajú sa širších pravidiel hmotného práva o povinnosti trvalého zabezpečenia vyživovacej povinnosti, najmä nebol nimi zbavený platnosti predpis posl. odst. § 95 zák. čl. XXXI:1894. (Rozh. z 26. IV. 1932, č. Rv III 1077/31, čís. 951 úrad. sb.)

3. Z důvodové zprávy (sen. tisk 161/1930):

Ustanovení § 168 ob. z. obč. ve znění novely neukázalo se v praxi příliš účelným. Ale vysloviti se dlužno proti jeho rozšíření i na dobu po narození dítěte, zvláště když se navrhuje v § 5 této osnovy ustanovení, které může snáze a účelněji vyhověti. Neboť po narození dítěte lze domáhati se ihned uznání otcovství a plnění povinností, odpírá-li domnělý otec. Aby bylo na uloženo skládati částky k úhradě výživného, bylo by třeba podle platného § 168 osvědčiti, že jest otcem, tedy provéstí celý důkaz jako ve sporu o otcovství a když by pak žalováno bylo na uznání otcovství, opětne. Kdyby však dobrovolně neskládal příspěvky, musilo by býti usnesení exekováno a výsledek toho by byl, že by i vymozené částky zůstaly složeny u soudu, až by bylo pravoplatně rozhodnuto ve sporu o otcovství. Jednodušeji řeší tuto otázku navržený § 4 osnovy, který nezatíží ani soudy nad míru, jak by to bylo u návrhu na doplnění § 168 ob. z. obč. Slovy »domáhá, aby soud stanovil nárok na výživu, výchovu nebo zaopatření nebo plnění z něho jdoucí«, zahrnuje osnova jak žalobu, tak i návrh na určení výživného zejména podle § 16 nov. I. Uznal-li udánlivý otec otcovství, zajišťují dítěti urychlenou ochranu již § 16 nov. I. ob. z. obč., podle něhož může soud v nesporném řízení z úřední moci vyměřiti výživné, a § 171, odst. 2. ob. z. obč.

Doplniti § 178 a) ob. z. obč. (návrh tisk čís. 1657 pod II al. 5) není třeba, ježto již § 178 ob. z. obč. opravňuje soud po vyšetření stížnosti učiniti opatření přiměřená okolnostem v zájmu dítěte, tedy i je odebrati rodičům a dáti do výchovy jinam.

§ 181 ob. z. obč. pozbyl platnosti zákonem z 28. března 1928, čís. 56 Sb. z. a n., o osvojení (§ 13), jehož § 2, odst. 3., opravňuje příslušný soud anebo poručenský úřad, dáti místo nich svolení k osvojení, odpírají-li je rodiče nebo jeden z nich.

§ 6. (1) K zajištění nároku uvedeného v § 5 může býti povolen výkon exekučních úkonů (zajišťovací exekuce), jakmile se zahájí nebo již dříve se zahájila proti dlužníku exekuce k vydobytí některé

K § 6. 1. Zajišťovací exekuci podle § 6 zákona nelze povolití bez exekučního titulu. (Rozh. ze dne 7. dubna 1933, R I 261/33, čís. 12.505.)

2. Podle § 72 III dílčí novely k obč. zák. lze nařídití prozatímní opatření i pro pohledávky již vykonatelné.

Domáháno-li se na dědici zaplacení dávek výživného již dospělých a budoucích na dobu jednoho roku, jest pro proza-

dospělé dávky. Zajištění smí býti pokaždé povoleno jen pro dávky, které dospějí v jednom roce.

(2) Zajišťovací exekuci lze povolití podle kteréhokoliv exekučního titulu oprávnujícího k vymáhání dávek z uvedeného nároku a není třeba, aby bylo osvědčeno, že je ohroženo jejich dobytí (§ 5).

(3) Nastalou dospělostí jednotlivých dávek přeměňuje se zajišťovací exekuce sama sebou v exekuci uhrazovací.

1. Také výjimečných ustanovení § 6 lze použítí jen proti osobám zavázaným podle § 1 zákona (srovnej poznámku 1. u § 5).

2. Návrh na exekuci zajišťovací lze spojití hned s prvním návrhem exekučním (viz doslov zákona: jakmile se zahájí...).

3. Z důvodové zprávy (sen. tisk 161/1930):

Co pak se týče čl. III. iniciativního návrhu tisku čís. 1657, byly pod al. 1. spory o otcovství již v čl. II., čís. 2 (§ 224 c. ř. s.) zákona z 19. ledna 1928, čís. 23 Sb. z. a n. prohlášeny za feriální věci, pod al. 2. bylo přehlédnuto platné ustanovení § 372 ex. ř., podle něhož lze povolití pro výživné

tímní opatření pro dávky dospělé osvědčiti ohrožení podle § 379, druhý odstavec, ex. ř., kdežto u dávek budoucích toho není třeba vzhledem k § 5 zákona ze dne 16. prosince 1930, čís. 4 Sb. z. a n. na rok 1931. (Rozh. ze dne 3. února 1933, R I 1153/32, č. 12.324.)

3. Při exekuci k vydobytí výživného převažuje zájem vymáhajícího věřitele zájem dlužníkův na tom, aby byla exekuce odložena.

Při exekuci k zajištění nároku na výživné nemůže dlužník složením jistoty docíliti zrušení zajišťovací exekuce. (Rozh. ze dne 20. srpna 1932, R I 653/32, čís. 11.833.)

4. K povolení zajišťovací exekuce pro výživné podle § 372 ex. ř. nestačí, domáhal-li se vymáhající věřitel, žádaje o povolení exekuce k zajištění výživného, současně exekuce uhrazovací pro dospělé výživné, neplatilo-li v době navrhané a povolené exekuce ještě ustanovení § 6 zákona ze dne 16. prosince 1930, čís. 4 Sb. z. a n. na rok 1931. (Rozh. ze dne 2. května 1931, R I 318/31, čís. 10.748.)

5. Srovnej též rozhodnutí, otištěná u § 5 pod č. 8 a 9.

exekuci k zajištění za roční částky, musila-li již jednou vedena býti exekuce k jeho dobytí. Pro nedoplatky jest pak možno vésti uhrazovací exekuci. Ustanovení to neplatí však na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Přes to, že praxe povoluje zajišťovací exekuci pro výživné také zároveň s prvním povolením uhrazovací exekuce pro nedoplatek, mohlo by znění připustiti i výklad, že teprve po povolení uhrazovací exekuce lze navrhnouti exekuci k zajištění dalších splátek. Praxe nejvyššího soudu ustálila se ve výkladu § 372 ex. ř. na tom, že za zajišťovací exekuci pro výživné dosud nesplatné lze žádati teprve, podává-li se aspoň druhý návrh na uhrazovací exekuci. Proto bylo ustanovení § 6 osnovy nově stylisováno a upraveno, hledíc k ustanovení § 223, odst. 2. zák. čl. LX/1881 pro stejnou platnost na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Hledíc pak k ustanovení § 370 ex. ř., byla v odst. 2., § 6 osnovy odstraněna pochybnost, podle jakých titulů lze v tomto případě exekuci povolit, i hledíc k § 223, odst. 2. zák. čl. LX/1881 ustanovením, že k zajištění výživného lze povolit exekuci podle kteréhokoliv exekučního titulu. Tím umožněna bude i podle smíru nebo (veřejno) notářského spisu. Nejvyšší soud navrhuje sice, aby zajišťovací exekuce byla povolena jen podle soudních rozhodnutí, jež nejsou vykonatelná a nevěšla v právní moc, ježto prý podle smíru nebo notářského spisu lze povolit ihned uhrazovací exekuci. Ale povolit lze podle těchto exekučních titulů uhrazovací exekuci vždy jen pro výživné již splatné, nikoliv pro budoucí splátku, které se zavázal dlužník platiti. Jako na př. v rozsudku nebo v usnesení se stanoví, že otec jest povinen platiti na výživném vždy 1. každého měsíce předem určitou částku, může stejný závazek založen býti smírem aneb notářským spisem označeným jako vykonatelný. Hledíc k § 370 a 371 ex. ř. mohla by povolena býti zajišťovací exekuce pro budoucí roční splátky podle rozsudku (usnesení), nikoliv však pro stejné splátky i podle smíru (vykonatelného notářského spisu), jak i stále vyslovuje judikatura. Proto pro výživné rozšiřuje se toto opatření i na ostatní exekuční tituly ve příčné částek dosud nevykonatelných.

§ 7. Řízení, ve kterém se někdo domáhá stanovení nároku uvedeného v § 5 nebo plnění z něho jdoucího, buď provedeno s největším urychlením. Soudní prázdniny nemají na ně účinku.

K § 7. 1. Spor osoby oprávněné k výživě s tím, o němž platí podle ustanovení § 2 vyživ. zák. čís. 4/1931 Sb. z. a n. nevyvatitelná domněnka, že jest zaměstnavatelem

3. Aliment. zák. §§ 6—8 (urychlení řízení, trestní ustanovení). 55

Spory o výživné jsou věcmi feriálními (§§ 222—225 c. ř. s. a čl. XXXVI uvoz. zákona k c. ř. s. ve znění čl. I. a II. zákona z 19. ledna 1928, čís. 23 Sb. z. a n.).

§ 8. (1) Kdo úmyslně nebo z hrubé nedbalosti neplní svoji povinnost vyživovati nebo zaopatřiti jiného, takže oprávněný je vydán nouzi nebo že musí, aby nebyl vydán nouzi, býti podporován odjinud, budiž potrestán soudem za přestupek tuhým vězením od jednoho týdne do šesti měsíců; vedle trestu na svobodě budiž vyslovena ztráta volebního práva do obcí.

(2) Trestný není:

a) kdo mohl důvodně spoléhati, že nouze bude odvrácena podporou jiné osoby, k tomu způsobilejší a podle ustanovení soukromého práva alespoň podpůrně povinné,

b) kdo nemohl nouzi odvrátiti bez ohrožení výživy vlastní nebo výživy osoby alespoň stejně blízké jako osoba ohrožená, leč by porušení své povinnosti zavinił tím, že úmyslně zanedbal výdělečnou činnost k jejímu splnění potřebnou, nebo tím, že úmyslně možnost jejího splnění zmařil nebo ztížil.

osoby k výživě povinné, není sporem prázdninovým. (Rozh. ze dne 4. dubna 1933, R I 1155/32, čís. 12.496.)

2. Spor rozloučené manželky s jejím bývalým manželem o placení zákonného výživného jest věcí prázdninovou (§ 224, čís. 4, nový doslov, c. ř. s.). (Rozh. ze dne 30. října 1931, Rv I 1725/31, č. 11.123.)

K § 8. 1. Místem spáchání přestupku podle § 8 alim. zák. je místo pobytu osoby povinné poskytovat výživu neb zaopatření.

Byl-li čin spáchán v obvodě více okresních soudů, je místně příslušný soud, který druhé předstihl (§ 16 II. tr. ř. slov., § 51 tr. ř. býv. rak.). (Rozh. ze dne 16. listopadu 1932, Nd III 30/32, č. 4534 sb. n. s. tr.)

2. Předpokladem trestnosti podle § 8 zák. č. 4/1931 je povinnost obviněného vyživovati nebo zaopatřiti jiného. Matka nemanželského otce není právně zavázána vyži-

1. Povinnost zavázaného je v § 8 omezena proti § 1 zákona, neboť nespadá sem porušení (neplnění) povinnosti k výchově. To není stíháno trestní sankcí tohoto paragrafu.

Porušení povinnosti pečovat o osobu mladší 18 let se trestá jako přestupek zanedbání péče o mladistvého podle § 61 zákona o trestním soudnictví nad mládeží (z 11. března 1931, č. 48 Sb. z. a n.).

2. Vládní návrh zákona (sen. tisk 161/1930) navrhoval kvalifikaci přečinu, kterou však ústavně-právní výbor senátu (sen. tisk 223/1930) změnil v kvalifikaci přestupku.

3. Ztráta práva volebního nastává již ze zákona pro každé odsouzení pro přestupek § 8 zákona a není třeba zjišťovati pohnutky činu (nízké a nečestné). Musí však být vždy (»budiž vyslovena«) v rozsudku vyslovena (§ 3 vol. řádu do obcí ve znění zákona čís. 253/1922 Sb. z. a n.). Původní vládní návrh obsahoval ustanovení, že ztráta práva volebního má být vyslovena, spáchán-li čin z pohnutek nízkých a nečestných. To do zákona převzato nebylo.

4. Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona (sen. tisk 161/1930) a zprávy ústavně-právního výboru senátu (sen. tisk 223/1930):

Jak zkušenosti ukázaly, nebude ani při sebe dokonalejší úpravě ustanovení civilněprávních možné obejít se bez toho, aby povinný byl k řádnému plnění svých povinností k výživě donucován prostředky práva trestního. Nové zákony v cizině nerozpakovaly se užití k uvedenému účelu i těchto prostředků. Budiž tu poukázáno jen na § 1, cit. již zákona rakouského, na čl. 36 jug. zákona z 23. června 1922, čís. 12

vovati jeho nez. nemanželské dítě (§ 166 obč. zák.); není proto předmětem trestného činu podle § 8 cit. zák.; podporovala-li onoho svého syna, takže si nehleděl výdělečné činnosti, uložené mu v § 1 cit. zák., může to mít podle § 3. odst. 1. alim. zák. pro ni za následek jen civilněprávní závazek za dávky oprávněné osobě příslušející, nečiní ji však odpovědnou trestněprávně. (Rozh. ze dne 6. listopadu 1933, Zm II 355/33, č. 4838 sb. n. s. tr.)

3. Aliment. zák. § 8 (přestupek neplnění vyživ. 57 povinnosti).

Služb. Nov. z r. 1924 a na francouzský zákon ze 7. února 1924 J. O. str. 1435, zostřený ještě zákonem z 3. dubna 1923 J. O. str. 3870.

Proto rozhodla se vláda v souhlasu s iniciativním návrhem posl. L. Pechmanové a druhů (číslo tisku 1657 posl. sněm. II. vol. obd.) nevyčkávatí celkové reformy trestního zákona a doplnití platné trestní zákony již před touto reformou trestními ustanoveními, o jejichž naléhavé nutnosti nemůže být u nás pochybnosti. Při formulaci těchto choulostí-vých ustanovení trestního práva uznala však osnova za vhodné odchylovati se co nejméně od přípravné osnovy trestního zákona, která obsahuje o tom ustanovení v § 249, jak o něm již byla řeč. To tím spíše, že dva z autorů této osnovy, univ. prof. Dr. Miříčka a Dr. Kallab jsou zároveň vynikajícím způsobem činní v ústředních organisacích dobrovolné sociální péče o mládež, v české a moravské zemské komisi pro péči o mládež, a jsou tudíž po stránce účelné formulace těchto ustanovení znalci po výtce povolanými.

Srovnáním vládního návrhu a § 249 přípravné osnovy trestního zákona, na jehož podrobné odůvodnění možno tu odkázati, vychází najevo, že vládní návrh odchyluje se od uvedené osnovy jen v několika bodech, k jejichž odůvodnění budiž uvedeno toto:

Především nebylo do této osnovy pojato ustanovení o trestnosti zanedbání péče o nezletilého (§ 249, odst. 1. osnovy trest. zák.). Ustanovení takové by přesahovalo rámc této osnovy, obsahující toliko civilně právní a trestně právní ustanovení k ochraně osob oprávněných požadovati výživu. Ustanovení o trestnosti zanedbání péče o nezletilé bude možno umístiti vhodněji v připravované osnově zákona o trestním soudnictví nad mládeží.

Osnova trestního zákona žádá dále k trestnosti tohoto činu po stránce subjektivní, aby čin byl spáchán vědomě, t. j., aby pachatel jednal věda, že jsou tu skutečnosti zakládající trestnost jeho činu, nebo že svým jednáním způsobí výsledek v zákoně uvedený (§§ 15, 249). Vládní návrh nemohl užití tohoto vymezení subjektivního zavinění proto, že forma vědomé viny, jak ji vymezuje přípravná osnova trestního zákona, není platnému právnímu řádu dosud známa. Také nemohl vládní návrh užití tu pojmu »vědomosti«, jak jej užívají některé platné vedlejší trestní zákony, neboť naplň, jakou tomuto pojmu dává judikatura nejvyššího soudu, nevystihla by ještě všechny ty případy, jež vládní návrh v souhlase s iniciativním návrhem poslance L. Pechmanové a druhů považuje za nutné a účelné postihnouti. Proto užila osnova k vymezení subjektivní skutkové podstaty trestného činu pojmů »úmysl« a »hrubá nedbalost«, pojmů to platnému právu již známých.

Vyžadovati podle vzoru rakouského zákona k trestnosti, aby porušení povinností bylo i po stránce objektivní hrubé, nepovažoval vládní návrh za potřebné. Z výsledku porušení, t. j. vydání nouzi atd., jaký má být předpokladem trestnosti činu, je zjevno, že trestné může být jen skutečně vážné porušení povinností, nikoli snad jen na př. nepatrné prodlení v plnění povinností, ačli ovšem podle okolností případu nebyla osoba oprávněná i takovým opominutím uvedena v kritický stav. Možné tvrdosti zákona budou odstraněny tím, že trestný čin, jak o tom bude ještě dále řeč, má být stíhán jen k návrhu oprávněné osoby.

Naproti tomu nemohl se vládní návrh přenést přes ono ustanovení rakouského zákona, podle něhož jest trestnost vyloučena tehdy, když povinný mohl počítati s tím, že potřebná výživa bude poskytnuta jinou osobou, podle ustanovení soukromého práva k tomu alespoň podpůrně povinnou.

Nárok na poskytování výživy může oprávněnému příslušeti proti několika osobám zároveň. Tak na př. rodiče, kteří upadli v nouzi, mají podle § 154 obč. zák. proti svým dětem nárok na slušné opatření, tedy i na výživu. Je-li dětí několik, jsou povinny postarati se o své rodiče společně, podle poměru svého jmění. Nemanželské dítě má podle § 166 obč. zák. právo žádati na svých rodičích, aby je přiměřeně svému jmění vyživovali. K výživě jest zavázán především otec. A podobně i v dalších jiných případech. Bylo by nespravedlivou tvrdostí, kdyby syn, žijící ve stísněných poměrech, mohl být trestně stíhán pro porušení svých povinností k výživě rodičů, ačkoliv jest tu jiný zámožný syn k výživě této daleko způsobilější. Stejně nespravedlivým by bylo, kdyby pro porušení povinností k výživě mohl být stíhán nemanželský otec, žijící v nouzi, ačkoliv matka může bez jakékoliv újmy pro sebe poskytnouti dítěti, čeho potřebuje, ze svého. Na druhé straně jest však třeba dbáti největší opatrnosti, aby výmluvami, že povinnost mohla být splněna jinou osobou podle soukromého práva k tomu aspoň podpůrně povinnou, nebyl oprávněný, který zdánlivě jest lépe zajištěn tím, že mu přísluší nárok proti několika osobám, na tom hůře než onen, jemuž přísluší takový nárok jen proti osobě jedné. Nelze vyloučiti trestnost takového zámožného nemanželského otce, který nekoná vůbec své povinnosti spoléhaje na to, že matka z lásky k dítěti se o ně postará, třeba bude musiti pracovati ze všech sil, aby dítě nebylo vydáno nouzi. Proto navrhuje osnova, aby trestnost v takových případech byla vyloučena jen tehdy, když pachatel mohl důvodně spoléhati na to, že nouze bude odvrácena podporou jiné osoby nejen podle ustanovení soukromého práva k tomu aspoň podpůrně povinné, nýbrž i způsobilější, než je pachatel sám.

Stejně tak jako v případech, kdy k výživě jest povinno několik osob, třeba dbáti, aby trestními sankcemi nebyly postiženy osoby méně způsobilé na prospěch osob způsobilějších, třeba přihlížeti také k případům, kdy osoby povinné k výživě poruší tuto svoji povinnost proto, že ji nemohly splniti, leda na úkor výživy vlastní, nebo osoby bližší neb aspoň stejně blízké, jako jest osoba ohrožená. Také tu bylo by nespravedlivým, aby při kolisi právních a zároveň mravních povinností mohla být osoba k výživě povinná trestně stíhána, ačkoliv povinnosti svoje nemohla splniti leč za cenu porušení jiné povinnosti bližší. Ustanovení trestních zákonů o beztrestnosti jednání v nouzi [§ 2, lit. g) tr. z., § 80 uh. tr. z.] by ještě nezajišťovalo v takových případech beztrestnost. Proto ji stanoví osnova výslovně. Avšak i tu třeba činiti určité výjimky. Není vyloučeno, že vinník sám zavini onen stav tísně, který mu znemožňuje, aby svoji povinnost k výživě plnil bez ohrožení výživy vlastní nebo výživy osob blízkých. Proto osnova, podobně jako rak. zákon, vyjímá z beztrestnosti případ, kdy taková tíseň a z ní vyplývající porušení povinností byly zavineny buď tím, že pachatel úmyslně zanedbal výdělečnou činnost ku splnění své povinnosti potřebnou, nebo tím, že si sám budoucí plnění své povinnosti úmyslně zmařil nebo ztížil.

Pokud jde o povinnost k výživě, nerozumí se jí — jak bylo ostatně již naznačeno na příkladech — jen povinnost k výživě nezletilých. Nečiní se tu ani rozdíl, zda taková povinnost se zakládá na výslovném ustanovení zákona, na pravoplatném soudním rozsudku, či zda byla převzata smlouvou. Bude tudíž postižen i pěstoun, který se smluvně zavázal pečovati o výživu svého svěřence, i ten, kdo převzal takovou povinnost na př. vůči výměnkáři. Taková širě ustanovení jest zcela na místě, uváží-li se, k jakým poruchám a dramátům dochází často i z neplnění takových smluvních povinností. Věci trestního soudu samozřejmě bude, aby zjistil, zda v konkrétním případě vůbec povinnost k výživě tu jest; kdyby tu takové povinnosti nebylo, nebyl by splněn základní skutkový znak po stránce objektivní. Hledíc k naznačenému účelu, nemohla se také osnova spokojiti toliko s trestáním porušení povinností k výživě ve vlastním slova smyslu, nýbrž musela trestní sankci rozšířiti i na porušení povinností k poskytování podpory. Jinak záviselo by začasť jen na odchýlném označení plnění, zda by porušení povinností bylo postiženo ustanovením tohoto zákona čili nic.

Hlavním účelem tohoto zákona bude donutiti povinného k řádnému plnění jeho povinností i prostředky trestního práva, nikoli však plniti věznice nebo dokonce donucovací pracovní lidmi, kteří své povinnosti neplní. Z takového potrestání by osoby oprávněné neměly toho nejmenšího prospěchu, naopak,

jejich naděje, že dojdou uspokojení svých nároků, by se tím ještě ztenčila. Docílí-li se proto ustanoveními trestního práva většího úspěchu než dosud možnými donucovacími prostředky práva civilního, bude to zajisté ve většině případů přičítati jen účinnosti trestní hrozby nebo podmíněnému odsouzení, nikoliv však skutečnému výkonu trestu. U vědomí tohoto hlavního účelu trestní hrozby a okolnosti, že podmíněné odsouzení bude mnohdy vyloučeno, považoval vládní návrh za vhodné, aby pachatelé bylo umožněno zajistiti si beztrestnost činu účinnou lítostí, totiž náhradou veškeré skutečné škody, a to nejen před učiněním návrhu na trestní stíhání, nýbrž ještě i za hlavního přelíčení, dříve než soud I. stolice počal prohlašovati rozsudek. Bylo by sice možné vyloučiti tu beztrestnost již tehdy, když oprávněný učinil návrh na trestní stíhání, a v případě, kdy obviněný teprve později nahradil škodu, učiniti beztrestnost závislou na odvolání návrhu na trestní stíhání. To by však působilo značné obtíže procesualní v případech, kdy osoba oprávněná k návrhu není při hlavním přelíčení přítomna nebo, kdy k návrhu a tudíž i k jeho odvolání jest příslušný poručenský soud, tedy po případě i poručenský soud v cizině, na nějž podle platných ustanovení byla přenesena péče o osobu nebo i o majetek nezletilého. Proto osnova připouští beztrestnost pro účinnou lítost až do ukončení hlavního přelíčení.

V § 8 usnesení ústavně-právního výboru je obsažena trestní sankce na porušení povinnosti, která je základem tohoto zákona, podobně jako to obsahuje § 7 vládního návrhu.

V tomto směru bylo ústavně-právnímu výboru nejprve uvážiti, zda není nutno postihnouti trestem již porušení povinnosti k výdělečné činnosti, stanovené v § 1, samo o sobě. K tomu však ústavně-právní výbor v souhlase s vládním návrhem nemohl přivolit, ježto by zde bylo nebezpečí, že by se tohoto ustanovení zneužívalo k ukájení nenávisť, která tu někdy bývá mezi stranami, zejména mezi rozvedenými manželky. Po této stránce dostačí sankce civilně-právní, v předešlých paragrafech obsažená.

Jinak je tomu však v případě, kde zanedbáním povinnosti alimentární je oprávněný vydán nouzi nebo že musí býti jeho nouze odvrácena příspěvím jiné osoby nebo korporace. Tu je již dotčen zájem veřejný, neboť jednak přesunuje vinník svoji povinnost na jiné a zatěžuje hlavně instituce sociální, jednak hrozí, jak shora řečeno, z nouze toho, kdo má býti vyživován anebo zaopatřen, značné nebezpečí sociální.

Trestní sankci na porušení povinnosti k výchově ústavně-právní výbor zde vyloučil, podobně jako je tomu ve vládním návrhu, nikoliv však proto, že by neuznával její potřebu, nýbrž, protože úprava její se stane vhodněji v rámci zákona o trestá-

ní mládeže, jehož osnovu vláda právě předkládá Národnímu shromáždění.

Skutková podstata tohoto trestného činu byla v celku upravena podle návrhu vlády a také případy vyloučené trestnosti, uvedené v odstavci 2. vládního návrhu, byly přijaty z důvodů tam uplatněných. Pouze byl čin označen jako soudně trestný přestupek, ježto tato kvalifikace podle přesvědčení ústavně-právního výboru je přiměřená, jak hledíc na povahu činu, tak i na trest naň stanovený. Za to byla ztráta volebního práva předepsána jako trest vedlejší bez ohledu na to, zda byl spáchán z pohnutky nízké a nečestné, neboť obviněný porušením své alimentární povinnosti v tomto případě porušuje i svoji povinnost ke společnosti a dává tím najevo, že není proto hoděn zúčastniti se řízení věcí veřejných jako řádný občan.

Ustanovení o pokusu nebylo z vládního návrhu převzato, ježto jde o delikt omisivní a pokus je proto pojmově vyloučen.

§ 9. (1) Trestný čin uvedený v § 8 se stíhá veřejnou obžalobou, ale jen na návrh. K návrhu je oprávněna osoba, která má právo na výživu nebo zaopatření. Není-li oprávněná osoba svéprávná, je místo ní oprávněn k návrhu poručenský (opatrovnický) soud (úřad).

(2) Dokud oprávněný neučinil návrh na stíhání, je jakékoli stíhání vyloučeno. Návrh může býti odvolán, dokud soud první stolice nepočal prohlašovati rozsudek. Zřekl-li se oprávněný svého práva k ná-

K § 9. 1. Jde o porušení zákona (§ 9 alim. zák.), bylo-li trestní řízení pro přestupek § 8 cit. zák. zahájeno bez návrhu opatrovnického soudu. Takto provedené řízení jest zrušiti. (Rozh. ze dne 17. října 1933, Zm I 680/33, č. 4810 sb. n. s. tr.)

2. Proti usnesení poručenského soudu, jímž byl (pro tentokráte) zamítnut návrh poručenstva, by bylo trestně zalkroeno proti nemanželskému otci (§§ 8 a 9 zák.) jest poručenstvo oprávněno k rekursu. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1931, R I 884/31, č. 11.141.)

3. Soud, rozhoduje o tom, zda má býti učiněn návrh na stíhání pro trestný čin podle § 8 zák., jest oprávněn uvažovati o vhodnosti a odůvodněnosti návrhu na stíhání, jakož i o tom, zda zjištěné okolnosti odůvodňují podezření z řečeného přestupku. Ustanovení § 84 tr. ř. nepřichází tu v úvahu. (Rozh. ze dne 1. února 1934, R I 1296/33.)

vrhu neb odvolal-li jej, nemůže pak již pro tento čin návrh platně učiniti.

(³) Trestnost činu uvedeného v § 8 pomíjí, jestliže čin neměl trvale nepříznivých následků a pachatel napravil veškerou skutečnou škodu z něho vzešlou dříve, než soud první stolice počal prohlašovat rozsudek.

1. Místní příslušnost soudu k potrestání povolaného se řídí podle místa spáchání činu, za které dlužno považovati místo pobytu osoby k výživě povinné, nikoliv místo, kde mělo výživné býti plněno.

2. Návrh na stíhání činí poručenský (opatrovnický) soud usnesením v řízení nesporném, které podléhá opravným prostředkům v tomto řízení předepsaným.

3. V odstavci 3 je stanoven zánik trestnosti skutku pro účinnou lítost. Veškerá škoda je napravena, je-li nejen poskytnuta veškerá povinná výživa, nýbrž také jsou-li nahrazeny útraty dosaďadního vymáhání.

4. Z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona (senátní tisk 161/1930):

Osnova trestního zákona nečiní trestní stíhání tohoto deliktu závislým na návrhu. Z jejího odůvodnění jest však patrné, že o tom bylo uvažováno, a že bylo od takového ustanovení upuštěno proto, že proti možnému soukromému zájmu na nestíhání stojí tu silnější zájem veřejný. Nelze neuznati, že toto odůvodnění je velmi případné. Než vládní návrh nemohl se přece přikloniti k tomuto stanovisku, a to z těchto důvodů:

Jak již shora bylo řečeno, považuje vládní návrh za hlavní účel trestních ustanovení tohoto zákona nikoliv skutečné potrestání, jímž by oprávněným osobám nebylo nijak pomozeno, nýbrž to, aby trestní hrozbou bylo vynuceno řádné plnění povinnosti k výživě. Je proto zcela na místě, když po řádném splnění nebo zajištění takového plnění bude možno ještě za trestního řízení se souhlasem oprávněné osoby od potrestání upustiti. Nelze též neuznati, že oprávněné osoby mohou míti velmi důležitý zájem na tom, aby věci jejich rodinného života nebyly před trestním soudem veřejně pro-

jednávány, dokud si samy toho nebudou přáti. Mnohdy by mohlo také potrestání vinníka zničit poslední naděje v to, že povinnosti ty budou po přechodném nedorozumění opět řádně plněny, a prohloubiti ještě propast mezi vinníkem a oprávněným. Nemůže však býti účelem tohoto zákona, aby rozvrácené poměry rodinné byly potrestáním vinníka snad ještě více rozvráceny. Všechny tyto okolnosti mluví pro to, aby čin byl sice stíhán pro převážný veřejný zájem žalobou veřejnou, aby však zákon přihlížel náležitou měrou také k zájmům oprávněných samých a aby státní zástupce nezasahoval rušivě tam, kde by jeho zákrok mohl způsobiti více zla než dobra. Proto rozhodl se vládní návrh pro formu deliktu návrhového.

V důsledku toho bylo nutné upravit některé další podrobnosti, což se stalo podle vzoru osnovy nového trestního řádu. Důležitou je zejména otázka, komu má příslušet právo návrhu. Vládní návrh tu rozeznává: jde-li o osobu nepoživající svéprávnosti, má toto právo příslušet poručenskému (opatrovnickému) soudu (úřadu), jinak osobě, která činem byla ohrožena. Dopustil-li se trestného činu zákonný zástupce sám, na př. manželský otec, není ani myslitelné, aby právo návrhu bylo svěřeno někomu jinému než poručenskému soudu. Avšak i v jiných případech by bylo jistě nejlepší, kdyby vládní návrh mohl právo návrhu svěřiti osobě nebo orgánu, rozdílnému od toho, kdo byl činem ohrožen. Nelze totiž odmítnouti obavu, že oprávněný v prvním návalu zlosti nebo msty učiní návrh na potrestání, aniž vyčerpal veškeré mírnější prostředky, zaručující do budoucnosti lépe možnost opětého smírného soužití. Toho se však dlužno za každou cenu vyvarovati. Trestní pravomoc státu nesmí se státi nástrojem okamžitého rozmaru nebo msty, nýbrž musí zůstatí nejkrajnějším prostředkem k vynucení oprávněných nároků. U osob nesvéprávných lze toho dosáti nejlépe tím, když právo návrhu bude svěřeno poručenskému (opatrovnickému) soudu (úřadu), jehož povinností bude zajistě i tu, aby přihlížel více k budoucímu dobru a zájmům svého chráněnce, než k okamžitému snad vzplanutí hněvu zákonného zástupce. U osob svéprávných zákon takového omezení nečiní, ježto lze očekávati, že samy uváží svědomitě svoje budoucí dobro, nežli přikročí k trestnímu stíhání. Ostatně veřejný žalobce bude i tu moci v případech neodůvodněných stíhání odepřiti.

Možností odvolati návrh až do okamžiku, kdy se začal prohlašovati rozsudek I. stolice, docílí se konečně toho, aby i za trestního řízení nebylo smírné narovnání věci vyloučeno, a to i v případech, když by vinník, nejsa s to veškerou škodu ihned nahraditi, nemohl si beztrestnost zajistiti účinnou lítostí podle § 9, odst. 3. osnovy.

§ 10. Provést tento zákon se ukládá ministru spravedlnosti a národní obrany v dohodě se zúčastněnými ministry.

Ustanovení § 10 zákona je formalitou nutnou vzhledem k ustanovením §§ 50 a 51 ústavní listiny. Zákon platí od 26. února 1931, t. j. 30 dnů od vyhlášení podle § 3 obč. zák. ve znění § 4 zákona č. 139/19. Prováděcího nařízení k jeho platnosti není třeba. Viz též Sdělení čís. 63 ve Věstníku min. sprav., ročník 1931, str. 191.

K § 10. Byl-li v době rozsudku prvního soudu již v účinnosti vyživovací zákon ze dne 16. prosince 1930, čís. 4 Sb. z. a n. na rok 1931, jest použití jeho ustanovení na posouzení sporu, třebaže žaloba o plnění výživného byla podána před nabytím účinnosti zákona. (Rozh. ze dne 2. září 1932, Rv I 757/32, čís. 11.854.)

4. Zákon o osvojení ze dne 28. března 1928, čís. 56 Sb. z. a n.

Vydání zákona odůvodňuje důvodová zpráva k vládnímu návrhu (senátní tisk 1494/1922) takto:

Kdežto v území Československé republiky mimo Slovensko a Podkarpatskou Rus jest osvojení (adopce) případem velmi řídkým, jest zde naopak zjevem velmi rozšířeným, o čemž nejlépe svědčí, že došlo ročně přes 300 žádostí za potvrzení smluv ministerstva spravedlnosti. Tento druh agendy zaměstnává téměř jednoho referenta v ministerstvu. Nařízením z 30. ledna 1872, č. 3091 J. M. (odst. X.) bylo totiž ustanoveno, že osvojení a legitimace dětí zůstane v působnosti ministerstva spravedlnosti a nařízením ze 14. dubna 1878, čís. 5652 J. M. a z 22. ledna 1884, č. 3546 J. M., že jest předložiti smlouvu osvojovací u nezletilých po rozhodnutí sirotké vrchnosti, u zletilých osvojenců přímo ministerstvu spravedlnosti ku potvrzení.

Přes to nejsou dosud předpisy na tomto území kodifikovány, nýbrž jsou upraveny jen zvykovým právem, několika nařízeními a po většině toliko praxí ministerstva spravedlnosti. Naproti tomu jsou v ostatní části republiky přesné předpisy v §§ 179 až 185 a 755 obč. zák. obč., §§ 257 až 262 nesp. pat. a §§ 109 a 113 jur. normy. Proto liší se velmi značně praxe v obojích územích co do materiálních podmínek osvojení i co do příslušnosti úřadů ke schválení a dochází tak k velkým nesrovnalostem nejen při tom, posuzuje-li se smlouva podle práva platného v historických zemích či podle zvykového práva a praxe na Slovensku a Podkarpatské Rusi, nýbrž hlavně, je-li zúčastněna buď jako osvojitel anebo jako osvojenec osoba, která má domovské právo v některé obci historických zemí a tu má třeba i své bydliště, nebo se dočasně zdržuje na Slovensku (Podkarpatské Rusi). Podle zvykového práva — jak potvrdilo kdysi uherské ministerstvo spravedlnosti (srv. věstník ministerstva spravedlnosti 1895, str. 203) není právo osvojiti jiného omezeno na osoby, které nemají vlastních manželských dětí (opačně § 179 obč. zák. obč.); není také třeba, aby osvojitel byl starší 50ti let (§ 180 obč. z. obč. v dřívějším znění, nyní 40 let ve znění § 18 I. nov. z 12. října 1914, č. 276 ř. z.); bez podmínky se však vyžaduje, aby osvojenec byl aspoň o 16 let mladší než osvojitel

(podle § 180 ob. zák. obč. 18 let). Nemanželské děti mohou být od otce osvojeny (dv. dekr. z 28. ledna 1816, č. 1206 Sb. z. s., který to nedovoloval, byl zrušen § 20 nov. I. k ob. zák. obč.). Jméno může být změněno tak, že osvojenec obdrží jen jméno rodové svého osvojitele, může však také být ujednáno, že obdrží toto jméno a podrží své vlastní (podobně § 182 ob. zák. obč., kde však jest podstatným právním účinkem, že osvojenec přijme osvojitelovo jméno, kdežto podle zvykového práva v ostatní části se ponechává stranám na vůli, aby změnu jména ujednaly, připouští však praxe také, aby osvojenec podržel své dosavadní jméno beze změny). Dědické právo přiznává i zvykové právo jako vlastním dětem. Zcela odlišný jest však formelní postup při schválení. V území, v němž platí obecný zákon občanský rozeznávají §§ 109 a 113 jur. n. mezi osvojenci, pro něž byl již ustanoven poručník neb opatrovník, a těmi, kteří jich nemají. Smlouvy, jimiž se osvojují osoby pod poručenstvím aneb opatrovnictvím, náleží schváliti poručenskému (opatrovnickému) soudu, který však dříve než vydá své rozhodnutí, je předloží k potvrzení sborovému soudu I. stolice (zemskému nebo krajskému). Smlouvy, jimiž se osvojují osoby, které nemají dosud poručníka neb opatrovníka, potvrdí okresní soud, u něhož má osvojitel svůj obecný soud.

V území zvykového práva schvaluje smlouvy osob, které nejsou svéprávné, sirotská vrchnost a předkládá je ku potvrzení ministerstvu spravedlnosti; smlouvy se svéprávnými osobami předkládají se přímo ministerstvu spravedlnosti ku potvrzení. Byly-li potvrzeny, náleží tam sirotské vrchnosti další opatření, zde zasílají se sborovému soudu I. stolice (sedrií), aby opatřila, čeho třeba (opatřila smlouvu doložkou jménem ministerstva, založila jedno vyhotovení, dala zapsati změny v matrice atd.). Různé otázky méně podstatné rozhoduje praxe podle svého uvážení. V praxi vyskytly se zejména případy, kde chtěl někdo osvojiti svého švakra a sestru, své vnuky a to buď manželské děti synovy nebo dceřino nemanželské dítě (tam s odůvodněním, že chce svým vnukům jako státní zaměstnanec zajistiti výchovné jako by byli jeho děti), a zvláště často případy, že muž pojme za manželku vdovu s dětmi a třeba nehledě k tomu, že jsa vdovcem má vlastní děti, osvojuje všechny děti z dřívějšího manželství své ženy. Tím ovšem zkracují se vlastní děti o dědictví, neboť po většině mívá muž majetek; poněvadž pak nevyžaduje se určitého stáří osvojitelova, byly předloženy sirotskou vrchností schválené smlouvy, kterými 22letý muž osvojuje děti z prvního manželství, u kterých rozdíl věku byl i toliko 9 až 13 roků. Praxe uherského ministerstva spravedlnosti připouštěla i, aby děd a bába osvojili své vnuky (č. 26877/1891),

aby slabomyslná osoba se souhlasem opatrovníkovým adoptovala (č. 13741/1910), nevyžadovala však svolení druhého manžela (30. srpna 1905, č. 5327) ani svolení otceva při zletilých osvojenících; pozoruhodna jest i praxe, že někdo může osvojiti současně otce a jeho již žijící nezletilé děti, nikoliv však děti, které se později narodí (č. 21395/1891). A přece i při této praxi bylo se dovoláváno zásady »adoptio naturam imitatur«; zásada, že osvojení nahrazovati má přirozený poměr mezi rodiči a dětmi, provedena jest v přísnějších podmínkách obecného zákona občanského.

Poněvadž pak v území platnosti tohoto zákona a jurisdikční normy rozhodným jest pro posouzení smlouvy a příslušnost soudů obecné sudisté buď osvojenecovi při nespěprávných, nebo jinak osvojitelovo — tedy zpravidla poslední bydliště, kdežto v území zvykového práva jest rozhodující domovská příslušnost, nastanou vážné rozpory, podle kterého práva dlužnou smlouvu posouditi, je-li jednou ze stran osoba příslušná domovským právem do obce historických zemí a bydlící nebo zdržující se zde anebo naopak na Slovensku a opačně. Byla na př. předložena smlouva schválená sirotskou vrchností, kterou učinili manželé, kteří měli řádné bydliště a domovskou příslušnost v obci na Kolínsku, v Bratislavě s matkou nezletilého dítěte tam příslušného, ač nebyly tu podmínky §§ 179, 180 ob. zák. obč. Tato duplicita práva pocituje se čím dále, tím tíže zvláště proto, že vzájemné styky a usazování se v územích různého práva se valně šíří. V tomto oboru způsobuje značnou právní nejistotu. Komise pro sjednocení a reformu občanského práva sice skončily většinou své práce a bude možno přikročiti k superrevisi as počátkem příštího roku, ale přece přes všechnu píli a úsilí nelze očekávati, že celková osnova bude předložena zákonodárným sborům a projednána v nejbližší době. Proto předkládá ministerstvo spravedlnosti osnovu jednotného zákona, upravující zvláště tento právní obor. Původní osnova přidržela se, zejména v části o materiálních podmínkách, znění obecného zákona občanského, jak bylo vypracováno komisí pro rodinné právo, u ostatních předpisů nesporného patentu a jurisdikční normy přihlížejíc pokud možno i k zvykovému právu a odlišné kompetenci. Ale i tu bylo již shledáno, že bude nutno navrhnouti odchylující se znění, ježto komise pro revisi rodinného práva zachovávala jako stěžejní zásadu, že mají býti provedeny jen retuše, nikoliv dalekosáhlejší změny v ustanoveních obecného zákona občanského. Došlé připomínky, hlavně nejvyššího soudu a ministerstva s plnou mocí pro správu Slovenska, ukázaly pak, že bude i zde třeba upravití zákon, aby vyhovoval novějším hlediskům a tedy navrhnouti některé další změny. V podstatě bylo se přidrženo ustanovení obecného zá-

kona občanského, která jako přísnější a po léta kodifikovaná zachovávají zásadu, že poměr založený osvojením nahrazuje a nahrazovatí má přirozený poměr mezi dítětem a rodiči («adoptio naturam imitatur») a že tedy tento poměr musí býti rozhodným pro zákonné předpisy; co se přičí přirozenosti, nemůže ani zákon dovoliti nebo schváliti.

Usnesení senátu bylo poslaneckou sněmovnou v mnoha směrech podstatně pozměněno. Změněný text zákona byl pak přijat senátem ve znění, usnesením poslaneckou sněmovnou. Zpráva ústavně-právního výboru senátu (senátní tisk 607/1928) k tomu uvádí:

Osvojení (adopce) nahrazující přirozený poměr mezi rodiči a dětmi tím, že někdo smlouvou přejímá jiného za vlastního na místě dítěte, potřebuje nutně jednotné zákonné úpravy v republice Československé.

Neb dosavadní zákonná pravidla v zemích historických značně se liší od zvykového práva a nařízení platných na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, následkem čehož jsou zde nerosrovnalosti a právní nejistota.

Vláda předložila proto 23. listopadu 1922 (č. t. 1494 sen.) vládní osnovu unifikačního zákona platného pro celé území Československé republiky, o kteréžto osnově dle pozměňujících návrhů ústavně-právního výboru senátního učinil senát své usnesení dne 24. dubna 1924.

V poslanecké sněmovně bylo usnesení senátu pozměněno v jednotlivých ustanoveních věcně i stylisticky. Usnesení poslanecké sněmovny stalo se ve schůzi dne 25. ledna 1928.

I. Podmínky osvojení.

§ 1. (1) Kdo nemá vlastních dětí manželských anebo jim na roveň postavených (legitimovaných, osvojených, jakož i v poměru k matce nemanželských), může jiného smlouvou přijmouti za vlastního (osvojití).

(2) Osvojitel (osvojitelka) musí býti starší čty-

K § 1. 1. K adopci netřeba souhlasu manžela, jenž byl v čas adopce na duchu chorým, byť i v té době nebyl soudem za choromyslného prohlášen.

Adoptovanému, přísluší též práva vyhrazená vzájemcu

řiceti let, osvojenec alespoň o 18 let mladší než osvojitel.

(3) Chce-li muž osvojití své nemanželské dítě, není překážkou, že má děti uvedené v odstavci 1., ani že nemá stanoveného věku a že není předepsaného věkového rozdílu mezi osvojitelem a osvojenecem.

(4) Manžel může toliko se svolením druhého manžela někoho osvojití neb osvojen býti. Byl-li manžel pro choromyslnost anebo slabomyslnost úplně zbaven svéprávnosti (dán pod opatrovnictví) anebo je-li jeho pobyt trvale neznámý, může za něho dáti svolení ustanovený opatrovník se schválením soudu (poručenského úřadu). Bylo-li manželství rozvedeno, není svolení třeba.

(5) Pokud trvá poměr založený osvojením, nemůže býti osvojenec jinou osobou osvojen než osvojitelovým manželem. Jako společné dítě mohou někoho osvojití jen manželé. Nikdo nemůže osvojití vlastního manžela, sourozence a příbuzné v přímém pokolení. Několik osob může býti současně osvojeno, ale jen tehdy, není-li mezi nimi poměru, který se nerosrovnává s přirozeným poměrem sourozenců.

1. Podmínky osvojení stanovil zákon pro oblast celé republiky. Než různost ostatních právních před-

dědkou smlouvou zákonným dědicům. (Rozh. ze dne 28. ledna 1919, Rv II 6/19, čís. 27.)

2. Projevil-li manžel souhlas s adopcí zamýšlenou druhým manželem ohledně jeho nemanželského dítěte, jest souhlasem vázán. Souhlas lze projevití i dříve, než byla k příslušnému úřadu podána žádost o adopci. (Rozh. ze dne 25. října 1928, Rv II 1983/27, čís. 8406.)

3. Osvojením nemanželského dítěte nepomíjí o sobě platnost dřívějšího soudního rozhodnutí, jímž bylo nemanželskému otci uloženo platití dítěti výživné. (Rozh. ze dne 22. února 1930, R II 44/30, čís. 9683.)

4. Neodporuje platnému právnímu řádu na Slov., odepře-li min. sprav. schválití adopční smlouvu mezi dědem a vnukem z důvodu, že je zde již příbuzenský poměr v přímé linii. (Nález nejv. správního soudu z 22. října 1927 (č. 21.473), č. 6822 sb. n. s. s.)

pisů v obou právních oblastech republiky způsobuje, že podmínky ty se v nich jeví různě. Proto uvedeny v judikatuře u § 1 a také u § 4 též nálezy nejvyššího správního soudu, neboť dříve podléhala smlouva o osvojení na Slov. a P. R. schválení ministerstva spravedlnosti, proti jehož rozhodnutí si bylo lze stěžovati k nejv. správnímu soudu.

2. O tom, jakými doklady třeba dokazovati podmínky osvojení, viz odst. Ia. výnosu min. sprav. čís. 14/1928 Věstníku, za tímto zákonem zde otištěného.

3. Původní vládní návrh § 1 zákona byl během parlamentního projednání několikrátě změněn. Zpráva ústavně-právního výboru senátu k vládnímu návrhu (senátní tisk 1829/1924) o tom uvádí:

Úprava osnovy provedena takto:

V § 1, odst. 1. precisováno, že každý, kdo nemá vlastních dětí manželských anebo jim na roveň postavených (legitimovaných, osvojených, jakož i v poměru k matce dětí nemanželských) může jiného smlouvou přijmouti za vlastního (adoptovati). Muž, který má takové děti, může své nemanželské dítě jen tehdy osvojit, nebylo-li zplzeno za platného manželství jednoho z rodičů dítěte.

Oproti osnově vládní určuje se tu již zákonem, které děti jsou na roveň postaveny dětem manželským, totiž děti legitimované — ať pozdějším sňatkem nebo vládou — pak děti osvojené, dále v poměru k matce dětí nemanželské.

Nemůže tudíž adoptovati žena, která již má nemanželské dítě, kdežto muž, který má nemanželské dítě, může adoptovati, nemá-li vlastních dětí a jim na roveň postavených (legitimovaných, adoptovaných), a jsou-li tu ostatní podmínky adopce.

Dítě, které se narodilo v manželství, nebylo však uznáno za manželské, nepovažuje se za vlastní dítě mužovo.

Též nepovažuje se oproti manželji za vlastní dítě, které muž dle § 165 ob. obč. z. (nov. I. § 8) manžel matky dal své jméno, a může proto dítě to adoptovati manžel, nemá-li vlastních dětí manželských a jim na roveň postavených, a jsou-li tu dány i ostatní podmínky adopce.

Jelikož adoptované dítě na roveň postaveno jest vlastnímu dítěti manželskému, nemůže ten, kdo má již dítě adoptované, zpravidla ještě nápotomně adoptovati další dítě. Ale současně může býti adoptováno více dětí najednou (§ 1, odst. 4.).

Nemá-li muž vlastních dětí manželských anebo dětí legitimovaných neb osvojených, a jsou-li tu dány i ostatní podmínky adopce, může ovšem muž adoptovati kohokoli, tedy i kterékoli své nemanželské dítě (zejména i dítě zplzené v cizoložství).

Avšak má-li muž vlastní dítě manželské, legitimované neb adoptované, tu může adoptovati své nemanželské dítě jen tehdy, nebylo-li zplzeno za platného manželství jednoho z rodičů dítěte.

Tím vyjmuty oproti osnově vládní z okruhu přípustné adopce se strany muže, majícího již své vlastní dítě manželské, legitimované neb adoptované, jeho děti nemanželské, zplzené v cizoložství jednoho z rodičů dítěte [tedy v případech cizoložství ženatého se svobodnou (vdovou, rozloučenou), svobodného (vdovce, rozloučeného) s provdanou, a ovšem i ženatého s provdanou].

Neb manželství a rodina jsou pod zvláštní ochranou zákonů (§ 126 ústavního zákona ze dne 29. února 1920, č. 121 Sb. z. a n.) a odporovalo by ochraně této, kdyby uzákoněno bylo, aby v případech, že muž má již své vlastní dítě manželské neb jemu na roveň postavené, ještě přijímal do rodiny dítě své nemanželské, zplzené v cizoložství.

Proto vynechána též slova osnovy: »které nemůže legitimovati«.

Jinak ovšem muž, který nemá dětí vlastních manželských neb jim na roveň postavených, může za daných jinak podmínek adopce osvojit kterékoli dítě své nebo cizí.

Avšak usnesení senátu bylo poslaneckou sněmovnou změněno a text § 1 upraven tak, jak zní nyní sněmovny odůvodnil provedené změny ve své zprávě (tisk posl. sněmovny 1389/1927) takto:

Ústavně-právní výbor uvažuje o návrhu zákona uznal za nutné provésti některé změny. Jsou to jednak změny věcné, jednak většinou stylistické, kterými má býti vyjádřena jasněji myšlenka nebo zákon nabýti stručného přesného výrazu. Jako věcnou změnu navrhuje, aby v § 1, odst. 1 odpadlo omezení o dětech nemanželských. Ustanovení dv. d. z 28. ledna 1856, č. 1206 Sb. z. s., že nemanželské děti nemohou býti od otce osvojeny, byl zrušen § 20 první dílí novely k ob. z. obč. Bylo tedy možno nyní se svolením druhého manžela, neměl-li osvojitel manželských dětí. Ale již § 171 ob. z. obč. ve znění novely upravil poměr mezi otcem a nemanželským dítětem tak, že povinnost je vyživovati a zaopatřiti přecházi jako jiný dluh na dědice a bylo-li otcovství uznáno nebo zjištěno, mohou

nemanželské děti, které v jeho domě jsou zaopatřovány a vychovávány požadovati na dále touž měrou ošetřování a výchovu. Všeobecně jest snaha zlepšiti postavení nemanželských dětí; jde vždy o zájem dítěte samého a tím, že se jemu poskytnou výhody, nemá býti nikterak schváleno porušení jiných ohledů mužem anebo ženou, kteří žijí v platném manželství. Senát připustil, aby muž osvojil své nemanželské dítě, i když má děti manželské nebo jim na roveň postavené s jedinou výjimkou, že bylo zplozeno za platného manželství jednoho z rodičů. Ale i tu trestáno by bylo dítě za poklesek jednoho neb obou rodičů, a neshledal proto úst. práv. výbor důsledným, aby děti takového původu byly vyloučeny z úpravy jejich rodinných i majetkoprávních poměrů, zejména, může-li jinak býti osvojeno úplně cizí dítě. Uvážil také, že případů, na které by se toto omezení mohlo vztahovati, bude nepatrné. Je-li muž svoboděn a dítě porozeno provdanou ženou, jest pokládáno za manželské naproti jejímu manželu, pokud neodporoval v zákonné lhůtě manželskému původu. Nemá-li již muž svobodný osvojence, může pak osvojiti dítě z cizoložství ať bylo uznáno za nemanželské anebo zůstalo v matrice manželským. Mohlo by tudíž jíti jen o osvojení dítěte, které se zrodilo mimo manželství ať svobodnou nebo jinou provdanou ženou. V tomto případě, neodporoval-li manžel, zůstává dítě manželským a nebude moci býti osvojeno jiným mužem, přirozeným otcem, má-li již manželské děti (na roveň jim postavené) a nedá-li manželka svolení. Zůstal by tedy případ, že byl uznán v žalobě nemanželský původ dítěte a o druhé žalobě dítěte, že osvojitel jest jeho otcem. (Chce-li osvojiti své nemanželské dítě.) Pak stačí svolení otcovy zákonné manželky k osvojení, kterého se vyžaduje v každém případě. Podobně pošlo-li nemanželské dítě z poměru ženatého muže se svobodnou. A právě takové děti, které ve vlastní rodině by mohly býti přítěží nebo jsou mimo rodinu, zasluhují více ochrany než děti cizí, naproti přirozenému otcí.

Svolí-li manželka k osvojení, lze pokládati po většině, že prominula; tu není obavy nějakého rozvratu; neschválí-li však, jest zde již znamení rozvratu a dítě bez jejího svolení osvojeno býti nemůže. I má-li muž vlastní manželské děti, není zproštěn povinnosti starati se o výchovu, výživu a zaopatření svého nemanželského dítěte; podle cit. § 171 ob. z. obč. přechází tato povinnost i na dědice. Mohou tedy zákonné děti osvojením býti zkráceny jen v dědicím právu, ale tu může jednak býti vyloučeno podle osnovy (§ 6, resp. 5) dědicí právo nebo jinak upraveno, jednak může zůstavitel omeziti své děti na povinný díl již podle platného práva a tudíž i osvojením dalšího dítěte nebudou ani děti ani předkové zkráceni ve svém povinném dílu. Uvážíti bylo dlužno i, že

podle práva platného mimo Slovensko a Podkarpatskou Rus je možno legitimovati dítě, uzavřel-li otec s nemanželskou matkou — zde tedy buď po smrti manželčině nebo po smrti matčina manžela — sňatek, již pouhým pozdějším sňatkem a že na Slovensku a Podkarpatské Rusi sice dítě narozené za manželství jednoho z rodičů nemůže býti sice legitimováno pozdějším sňatkem, může však býti vždy osvojeno, i když jsou tu manželské děti, a není v nižádném případě třeba k osvojení svolení manželova, jedině nesmí podle zvykového práva býti ve smlouvě nebo v zápisnici zmínky, že jde o nemanželské dítě. Dále jest tu možna legitimace svolením vlády po rozumu § 162 ob. z. obč. Konečně bylo uváženo, že vlastní děti mohou býti zkráceny ve svém dědicím nároku již tím, že otec uzavře nové manželství, z něhož vzejdou další děti. Z úvah těch nepokládal ústavně-právní výbor omezení v § 1, odst. 1. za odůvodněné a důsledné a tudíž je vypustil. Následkem toho byla ustanovení § 1, odst. 1. a 2. usnesení senátu přestylisována. Aby však byly seslabeny obavy, že by mohl nastati rozvrat mezi manžely, i kdyby druhý manžel dal svolení, byl doplněn § 8 osnovy v odst. 3., že schválení soudu (poručenského úřadu) lze odepřiti, může-li osvojení nemanželského dítěte vésti k rozvratu osvojitelova manželství. Nedá-li manžel svolení, nedojde k osvojení. Jest tu jen obava, aby svolení nebylo vynuceno nebo omylem přivoděno. Doplněním § 8 jest zdůrazněno, že v tomto případě musí soudec (poručenský úřad) podle § 10 zvláště také vyšetřiti poměr mezi manžely a zjistiti, není-li svolení druhého manžela snad vynuceno nebo předstíráno a zda proto není obavy nějakého rozvratu.

V odst. 3. neuznal výbor — třebas jest tu převzato ustanovení § 180 ob. z. obč. ve znění novely — důvodným, aby nebylo třeba svolení manželova, je-li pro choromyslnost anebo slabomyslnost zbaven svéprávnosti anebo není-li jeho pobyt znám; osvojením může zkrácen býti právě tento manžel, který jinak má nárok na zvláštní zákonnou ochranu, ve svých právech zejména dědicím a alimentčních. Proto doporučil žádati svolení zástupce a schválení soudu (poručenského úřadu). V ostatním byl jen přestylisován.

Senát projevil souhlas se změnami usnesenými poslaneckou sněmovnou. Ústavně-právní výbor (senátní tisk 607/1928) k tomu uvádí:

Věcné změny předsevzaté na usnesení senátu dle usnesení poslanecké sněmovny jsou tyto:

V § 1 stanoví senát, že muž, který má již vlastní děti manželské nebo jim na roveň postavené, totiž legitimováno

neb osvojené, může své nemanželské dítě jen tehdy osvojit, nebylo-li zplozeno za platného manželství jednoho z rodičů dítěte.

Poslanecká sněmovna však toto omezení vynechala a připoustí adopci nemanželských dětí otcem nemanželským bez veškeré výjimky. Cíní tak hlavně z důvodu toho, že jde vždy o zájem dítěte samého a že všeobecně jest snaha zlepšiti postavení nemanželských dětí. Tím, že se dítěti nemanželskému poskytnou výhody, nemá však býti nikterak schváleno porušení jiných ohledů mužem anebo ženou, kteří žijí v platném manželství. Dítě nemá býti trestáno za poklesek jednoho neb obou rodičů vyloučením z úpravy svých rodinných i majetko-právních poměrů. Případů, na které omezení přijaté senátem mohlo by se vztahovati, bude nepatrné. I má-li muž vlastní manželské děti, není zproštěn povinností starati se o výchovu, výživu a zaopatření svého nemanželského dítěte, která povinnost přechází dle § 171 obec. obč. zák. i na dědice. Na Slovensku a Podkarpatské Rusi dítě narozené za manželství jednoho z rodičů může býti osvojeno, i když jsou tu manželské děti. Vyžaduje se též svolení manželky k osvojení. Případně otec může uzavřít nové manželství, z něhož vzejdou další děti, takže vlastní děti dřívější i tím mohou býti obmezeny ve svém dědickém nároku. Také jest tu možna legitimace svolením vlády po rozumu § 162 ob. obč. z.

Z úvah těchto, obsažených ve zprávě ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny (č. t. 1389), bylo usnesením poslanecké sněmovny vypuštěno omezení v § 1, odst. 1. přijaté senátem.

Aby však byly seslabeny obavy, že by mohl nastati rozvrat mezi manžely, i kdyby druhý manžel dal svolení k adopci nemanželského dítěte manželova, doplnila poslanecká sněmovna § 8 osnovy v odst. 3. ustanovením, že schválení adopční smlouvy lze soudem (poručenským úřadem) odepřít, může-li osvojení nemanželského dítěte vésti k rozvratu osvojitelova manželství. Nedal-li manžel svolení, nedojde k adopci. Možno jest však, že svolení manželovo bylo vynuceno neb omylem přivoděno. Vzhledem na doplněk § 8 má pro tento případ soudce (poručenský úřad) podle § 10 zvláště také vyšetřiti poměr mezi manžely a zjistiti, není-li svolení druhého manžela snad vynuceno nebo předstíráno a zda proto není obavy nějakého rozvratu.

Tak odůvodněno jest ve zprávě ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny (č. t. 1389) odchýlné ustanovení § 1 osnovy, přijaté pak poslaneckou sněmovnou, ohledně adopce nemanželských dětí otcem nemanželským bez veškeré výjimky.

Ustanovením vsunutým podle usnesení poslanecké sně-

movny do § 8, že schválení adopční smlouvy může odepřít soud nebo poručenský (opatrovnícký) úřad i tehdy, může-li osvojení nemanželského dítěte vésti k rozvratu manželství osvojitelova, rozšiřuje se pravomoc soudu nebo poručenského (opatrovníckého) úřadu ve věcech adopčních. Jim náleží ovšem též povinnost vyšetřiti poměry pro schválení rozhodné z úřední moci a dbáti toho, by osvojení nevedlo k rozvratu manželství osvojitelova.

Však toto ustanovení vyhovuje též požadavku § 126 ústavy, podle něhož manželství jest pod zvláštní ochranou zákona, kterémužto požadavku odpovídá ovšem též zásada, že manžel může toliko se svolením druhého manžela někoho osvojit neb osvojen býti.

Pokud se týká ochrany rodiny, totiž manželských poměků osvojitelových, nejen v případech, kdy jest zde druhý manžel, bez jehož svolení nelze osvojit, nýbrž i v případech, kdy jde o adopci nemanželského dítěte vdovcem nebo rozvedeným manželem, tu vzhledem na alimentární povinnost nemanželského otce, kterážto povinnost přechází i na dědice, mohou zákonné děti osvojením býti zkráceny jen ve svém dědickém právu. Ale tu může býti vyloučeno podle osnovy (§ 6 resp. 5) dědické právo nebo jinak upraveno. Též může zůstatel již podle platného práva omeziti své děti na povinný díl. Tudíž i osvojením dalšího dítěte nebudou děti zkráceny ve svém povinném dílu.

Vzhledem na shora uvedené důvody, zejména se zřetelem k tomu, že jde při adopci hlavně o zájem dítěte samého a že ustanovením osnovy o svolení druhého manžela k adopci a o odepření schválení osvojovací smlouvy soudem neb úřadem při nebezpečí rozvratu manželství zajištěna ochrana manželství před porušováním povinností manželské věrnosti, pokud ovšem v tomto směru mohou vůbec stanovena býti účinná zákonná opatření v oboru obecného občanského práva, doporučuje ústavně-právní výbor senátu, aby přijal toto usnesení poslanecké sněmovny o adopci nemanželských dětí. Senát ve svém usnesení (§ 1, odst. 3.) stanovil, že manžel může toliko se svolením druhého manžela někoho osvojit neb osvojen býti, ale že svolení toho není třeba, byl-li manžel dán pro choromyslnost anebo slabomyslnost úplně pod opatrovníctví, není-li jeho pobyt znám, anebo bylo-li manželství rozvedeno.

Tato ustanovení převzatá do usnesení senátu znovelisovaného § 180 ob. obč. z. změněna však usnesením poslanecké sněmovny tím, že vyžaduje se i v případech těch, když manžel byl pro choromyslnost anebo slabomyslnost úplně zbaven svéprávnosti (dán pod opatrovníctví) anebo je-li pobyt jeho trvale neznámý, svolení druhého manžela, kterážto

svolení může za něho dáti ustanovený opatrovník se schválením soudu (poručenského úřadu). Jen bylo-li manželství rozvedeno, není svolení třeba.

Jelikož tímto vyžadovaným svolením může se docílití toho, aby manžel, který jinak má nárok na zvláštní zákonnou ochranu, nebyl zkrácen ve svých právech, zejména dědickém a alimentacním, doporučuje výbor ústavně-právní přijetí ustanovení usneseného poslaneckou sněmovnou.

§ 2. (1) K osvojení svéprávných osob jest třeba svolení osvojencových rodičů a soudu (§ 9). Jsou-li rodiče různého mínění, rozhoduje mínění otce. Není-li osvojenec svéprávným, jest třeba svolení rodičů, po případě zákonného zástupce a soudu (poručenského úřadu) (§ 10).

(2) Svolení nemůže býti dáno plnomocníkem. Je-li ten, jehož svolení se vyžaduje, pro choromyslnost nebo slabomyslnost úplně zbaven svéprávnosti (dán pod opatrovnictví) anebo je-li jeho pobyt trvale neznámý, jest třeba svolení zákonného zástupce a soudu (poručenského úřadu).

(3) Odpírají-li rodiče nebo jeden z nich bez závažného důvodu svolení, může je dáti místo nich příslušný soud anebo poručenský úřad označený v §§ 9 a 10.

1. Původní znění vládního návrhu doplnil senát ustanovení § 2 a odůvodnil to (senátní tisk 1829/1924) takto:

Do § 2 vsunut nový odstavec (druhý), dle něhož svolení nemůže býti dáno plnomocníkem, ani je nelze odvolati. Svolení není pak třeba, je-li ten, jehož svolení se jinak vyžaduje, dán pro choromyslnost nebo slabomyslnost úplně pod opatrovnictví, nebo není-li jeho pobyt znám.

Tím zdůrazněn požadavek bezprostřednosti při důležitém jednání osvojovacím, nedovolující při osobách svéprávných dáti svolení plnomocníkem. K vůli přesnosti a závaznosti jednání vysloven též požadavek jednostranné neodvolatelnosti svolení daného za předepsaných náležitostí smlouvy, při čemž ovšem jednostranné odstoupení nebo zrušení právního poměru adoptivního jest volno (§ 8, odst. 3. a § 7 osnovy).

2. Také poslanecká sněmovna učinila v návrhu některé změny (tisk posl. sněm. 1389/1927):

V § 2 vynechal výbor omezení, že svolení nelze odvolati. Nezdálo se mu důvodným, aby před schválením smlouvy nemohli rodiče odvolati svolení; mohou zvědětí později okolnosti, které nedoporučují osvojení nebo se mu přiči. Byla-li smlouva schválena a tím stala se perfektní, nebude možno svolení platně odvolati. V tomto § i v § 1, odst. 3. bylo doplněno kromě toho, »je-li pobyt trvale neznámý«, aby se vyhnulo výkladu, že stačí snad, vzdálí-li se manžel na nějaký čas (delší cesta a pod.).

Senát přivodil k změně provedené poslaneckou sněmovnou a zaujal k novému znění zákona toto stanovisko (sen. tisk 607/1928):

V § 2 vsunuto dle usnesení poslanecké sněmovny v odst. 1., jednakjícím o osvojení svéprávných osob, k němuž jest třeba svolení rodičů, ustanovení, že rozhoduje mínění otce, jsou-li rodiče různého mínění.

Toto ustanovení převzato z revidovaného občanského zákoníka vzhledem na vyžadované svolení manželského otce ke sňatku nezletilého dítěte a lze je též odůvodniti jednak zvláštním právem otce jako hlavy rodiny jednak ustanovením § 181 obec. zák., dle něhož vyžaduje se při osvojení zletilého dítěte (jen) svolení manželského otce.

Ovšem jest zde ještě ustanovení odst. 3. řu 2, dle něhož, odpírají-li rodiče neb jeden z nich bez závažného důvodu svolení, může je dáti místo nich příslušný soud nebo poručenský úřad (§§ 9 a 10).

K těmto ustanovením odst. 1. a 3. řu 2 lze uvést:

§ 2 osnovy činí podmínkou pro osvojení svolení obou osvojencových rodičů a soudu. Není-li osvojenec svéprávným, rozhoduje soud (poručenský úřad) vždy také právě jako poručenský a má povinnost vyšetřiti z úřadu všechny okolnosti a podle toho dáti neb odepřiti schválení. Není tudíž nutné stanoviti něco pro případ, že by rodiče byli různého mínění. Povinnosti jako poručenský soud nemá však soud určený v § 9, schvaluje-li osvojení svéprávné osoby; proto bylo zařazeno ustanovení, že rozhodným je svolení, po případě mínění otce, jsou-li rodiče různého mínění. Budou-li tu závažné důvody pro odepření, spokojí se navrhovatel a nedojde k osvojení.

V odst. 3. § 2 propůjčuje mu však zákon právo žádati, aby soud nahradil toto svolení, shledá-li, že odpírá jeden z rodičů neb oba svolení bez závažného důvodu. Tím krytí se má případ, že tu jest (na živu), již jen jeden z rodičů,

jakož i odpírá-li svolení jen otec. V odst. 1. jedná se o svolení obou rodičů, jehož se vyžaduje jako náležitosti smlouvy. Dá-li při různém mínění svolení otec, jest věc vyřízena. Odepře-li však otec, ale dá-li je matka, jest sice rozhodné mínění otce; odepírá-li však otec bez závažného důvodu svolení, může je dáti místo něho soud. Odpírají-li oba rodiče bez závažného důvodu, může je dáti místo nich příslušný soud nebo poručenský úřad.

Ustanovení »nebo jeden z nich« kryje též případ, že tu nejsou oba rodiče nebo že by podle odst. 2. dáno bylo sice svolení zákonným zástupcem jednoho z rodičů zbaveného svéprávnosti, ale odepřel by je druhý z rodičů.

Poslanecká sněmovna svým usnesením změnila původní usnesení senátu nejen vsunutím věty ohledně rozhodujícího mínění otce, nýbrž i vsunutím do první věty odst. 1. slov »a soudu § 9«, aniž by ve zprávě ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny zmíněno bylo, jaký dosah mají ustanovení ta vzhledem na předpis odstavce třetího ohledně práva soudu nebo poručenského úřadu dáti svolení místo odpírajících rodičů nebo jednoho z nich.

Bylo proto nutno uvést v této zprávě názor ústavně-právního výboru senátního ohledně těchto ustanovení.

Jinak doporučuje výbor ústavně-právní přijetí § 2 osnovy ve znění usneseném poslaneckou sněmovnou.

3. Srovnej také odst. I. c) výnosu min. sprav. č. 14/1928 Věstníku, za tímto zákonem zde otištěného.

II. Právní účinky osvojení.

§ 3. Osvojenec obdrží jméno osvojitelovo neb rodové (dívčí) jméno osvojitelčino. Je-li osvojitelka provdána, obdrží osvojenec smlouvou jméno manželovo jen za jeho souhlasu. Provdaná osvojenka musí připojití ke jménu osvojením získanému své dosavadní jméno, jiný osvojenec pak, bylo-li to smlouvou sjednáno.

1. Obsah smlouvy o osvojení probírá podrobně odst. II. výnosu min. sprav. č. 14/1928 Věst. za tímto zákonem zde otištěného.

2. Srovnej příklad smlouvy o osvojení, otištěný v části čtvrté.

3. Ustanovení § 3 zákona byla stylisována při jednávání v senátě. Důvodová zpráva ústavně-právního výboru senátu (senátní tisk 1829/1924) o tom uvádí:

V § 3 přestylisována ustanovení, kdy osvojenec obdrží rodové (dívčí) jméno osvojitelčino resp. jméno jejího manžela.

Zásadně obdrží osvojenec rodové (dívčí) jméno osvojitelčino a to, je-li osvojitelka svobodna (není-li provdána), je-li vdovou, pak není-li zde potřebí manželova svolení podle § 1, odst. 3. druhé souvětí.

Jinak, je-li osvojitelka provdána, jest k adopci nejen potřebí svolení manželova (§ 1, odst. 3. první věta), nýbrž i výslovného souhlasu manželova, aby osvojenec obdržel jméno manželovo.

Dále stanoveno doplňkem k ustanovení osnovy, že manželka osvojená musí připojití ku jménu přijatému (osvojitelovu) ještě své dosavadní jméno, kdežto jiný osvojenec dle ujednání stran může ale nemusí připojití ku jménu přijatému (osvojitelovu) dosavadní své jméno.

Při tom vynecháno v osnově ustanovení »rodové« jméno, takže u adoptovaných provdaných žen neb u osob již jednou adoptovaných, které přijaly pouze jméno osvojitelovo, připojí se jenom jméno dosavadní a ne jméno rodové. Neb lze předpokládati, že tyto osoby budou více známy pod svým dosavadním jménem než pod svým jménem rodovým, kdežto naopak, při vynechání dosavadního jména a připojení pouze jména rodového odpadla by známost tohoto dosavadního jména.

U manželek osvojených vyslovena povinnost, by připojily ku přijatému jménu dosavadní své jméno, totiž jméno manželovo, an z pojmu manželství vychází, že manželka obdrží jméno svého manžela a jméno to jí zůstane, naznačujíc trvání manželství.

§ 4. ⁽¹⁾ Mezi osvojitel a osvojenecem a jeho potomky později narozenými nastává po právu týž poměr, jako mezi rodiči a manželskými dětmi, pokud zákon jinak neustanovuje. Osvojenec a tito jeho potomci nabývají naproti osvojiteli všech ma-

K § 4. 1. O tom, zda nezletilec má opustiti své prostředí, v němž byl dosud vychováván, a zda má býti odevzdán do výchovy a výživy adoptivního otce a jeho manželky, jest rozhodnouti v řízení nesporném.

Jde o zmatek podle § 41 (2) zákona ze dne 19. června

jetkoprávních nároků jako manželské děti. Na osvojecovy potomky, kteří tu byli při ujednání smlouvy, vztahuje se poměr ten, jestliže dali k tomu souhlas sami, nebo nejsou-li svéprávními, ustanoveným opatrovníkem se schválením soudu (poručenského úřadu).

(2) Není-li osvojenec zletilým, přijde pod otcovskou moc osvojujícího muže.

(3) Vůči členům osvojitelovy rodiny nevzniká osvojením nijaký poměr rodinný a nenabývají osvojenec a jeho potomci nijakých majetkoprávních nároků.

(4) Ve vlastní rodině nepozbývají osvojenec a jeho potomci práv. Nárok na výživu mají, pokud není osvojitel sám s to, aby jim poskytoval slušnou výživu.

1. Ve vládním návrhu a v původním usnesení senátu byla ustanovení o právu dědickém obsažena

1931, čís. 100 Sb. z. a n., nebyl-li nezletilci zřízen opatrovník k činu ve věci mezi nezletilcem a jeho adoptivními rodiči. (Rozh. ze dne 12. listopadu 1932, R I 731/32, čís. 12.095.)

2. Nemanželské dítě má po osvojení nárok na výživné jen proti osvojiteli nebo osvojitelům; ve vlastní rodině, kamž jest počítati původně živitele dítěte, tedy v tomto směru i nemanželského otce a nemanželskou matku, má nárok jen podpůrný, podmíněný tím, že osvojitelé nejsou s to, aby je živili. (Rozh. ze dne 21. dubna 1933, Rv II 725/31, čís. 12.538.)

3. Na Slov. a P. R. patří k podstatným náležitostem adoptiční smlouvy, aby v ní bylo jasně a určitě zabezpečeno, že adoptovanému přináleží po adoptantovi stejné zákonné právo dědické, jako manželským dítkám po jejich rodičích. (Nález nejv. správního soudu z 19. prosince 1931 [č. 18.581], čís. 9566 sb. n. s. s.)

4. Osvojené (adoptované) dieťa môže uplatňovať nárok osvojiteľa (adoptanta) na povinný diel, prislúchajúci tomuto proti dedičom jeho rodičov. Nemôže byť ovšem reči o transmissii tohoto nároku, jestli bol už za života adoptanta uspokojený, jestli sa ho adoptant zriekol alebo jestli premlčaním zanikol. (Rozh. zo dňa 18. októbra 1930, Rv III 473/29, čís. 532 úr. sb.)

až v § 5. K § 4 návrhu uvádí zpráva ústavně-právního výboru senátu (senátní tisk 1829/1924) toto:

V § 4, odst. 1. kromě stylistických změn zúženy oproti osnově zákonné účinky osvojení, pokud vztahují se též na potomky, pouze na potomky osvojecovy narozené později, totiž po adopci.

Zároveň vysloveno, že právní poměr založený adopcí mezi osvojitелеm a osvojenecem nevztahuje se na potomky osvojecovy, kteří tu byli již při ujednání smlouvy, nedali-li svůj souhlas. Neb trpěla by práva potomků osvojecových, narozených před adopcí, kdyby i na ně vztaženy byly právní účinky adoptce, takže nutno ponechati jim svobodu rozhodnutí, zda souhlasí s účinky adoptce na sebe nebo ne.

Podle zásady § 1, odst. 4. osnovy ovšem nemůže býti ujednána adoptiční smlouva zároveň s otcem (matkou) a jeho (jejími) dětmi (potomky). Na potomky lze tedy jen přenést práva ze smlouvy, aniž by byli sami osvojeni.

Oproti osnově určující právní poměr adoptce jako poměr mezi rodiči a »vlastními«
dětmi stanoveno, že adoptiční nastává po právu též poměr jako mezi rodiči a »manželskými«
dětmi. Neb jen tento poměr odpovídá zásadě, že osvojení nahrazovati má přirozený poměr mezi rodiči a dětmi, ježto adoptce má nahrazovati nejpřirozenější poměr, totiž mezi rodiči a dětmi v manželství narozenými, kdežto poměr ku »vlastním«
dětím, tedy i nemanželským, jest volnějším.

2. Viz poznámku 1. u § 1 tohoto zákona.

3. Osvojením nabývá osvojené dítě také nároku na výživné vůči svému osvojiteli. Tato povinnost osvojitele je primární a v důsledku toho se stávají povinnosti všech dalších osob k výživě povinných (otce manželského i nemanželského, rodičů a prarodičů) pouze náhradními, totiž jejich povinnost k výživě nastupuje teprve tehdy, když osvojitelé nejsou s to, výživu poskytovat (srovnej též rozhodnutí dole pod čís. 2 otištěné).

Je-li osvojena provdaná žena, nemění se osvojením ničeho na alimentární povinnosti jejího manžela.

§ 5. Práva mezi osvojitелеm a osvojenecem a jeho potomky mohou býti smlouvou i jinak upravena, pokud se tím nemění účinek vytčený v § 3 ani se nezkracují bez jeho souhlasu práva někoho jiného.

§ 6. Osvojitel nenabývá osvojením nijakých majetko-právních nároků naproti osvojenci a jeho potomkům.

§§ 5 a 6 byly v nynějším znění zákona upraveny poslaneckou sněmovnou. Zpráva ústavně-právního výboru (tisk posl. sněm. 1389/1927) o tom praví:

§§ 4 a 5 byly spojeny a vyloučeno ustanovení, že osvojitel nemá práv naproti osvojenci, do zvláštního paragrafu. Výbor upravil totiž v § 4 poměr osvojence a jeho potomků k osvojiteli a jeho rodině a měl proto za záhodno, ve zvláštním článku upravit opačný poměr. Ustanovení § 5 jinak by plynula již v § 4, aby však bylo vyvarováno domněnce, že původní § 4 vztahoval se jen na osobní, rodinný poměr a teprve v § 5 byly upraveny majetkoprávní nároky, byly v § 4 služujícím oba co do poměru k osvojiteli uvedeny výslovně majetkoprávní nároky. Při tom bylo poukázáno na to, že v původně navrženém § 5 jest sice vytyčeno dědické právo, nárok na povinný díl a na výživu, že by však mohly vzejít pochybnosti o jiných nárocích, jako na zaopatření, dotační povinnost a pod. Slovy »majetkoprávní nároky« zahrnují se tudíž veškeré nároky, které co do majetku mohou vzniknouti mezi rodiči a dětmi.

III. Zrušení právního poměru z osvojení.

§ 7. ⁽¹⁾ Dohodou všech účastníků právního poměru založeného osvojením může býti tento poměr opět zrušen. Jsou-li tu nesvéprávní účastníci, jest ke smlouvě o zrušení zapotřebí svolení zákonného zástupce, který se jim ustanoví, a schválení poručenského (opatrovnického) soudu nebo úřadu.

⁽²⁾ Ze závažných důvodů, zejména z důvodů, pro které někdo se stává nehodným dědití nebo může býti vyděděn, může býti tento poměr zrušen o žalobě proti všem účastníkům anebo všech účastníků.

⁽³⁾ Zrušením osvojení pomínou do budoucna všechny jeho účinky. Osvojenec obdrží opět své dřívější jméno, a není-li svéprávným, vrátí se pod moc otcovskou nebo poručenskou.

K § 7. Adopční smluva může být len z takého důvodu zbavená účinnosti, která stačí na vydedenie z deductva. (Rozh. kúrie z 12. IV. 1916, č. Rp I 9999/1915, Fajnor-Záturecký, str. 790.)

větší jméno, a není-li svéprávným, vrátí se pod moc otcovskou nebo poručenskou.

⁽⁴⁾ Právní účinky osvojení mohou pro jednotlivé účastníky opět zaniknouti smlouvou mezi nimi a osvojitelem anebo podle rozsudku vydaného o žalobě osvojitelově na jednotlivého účastníka tohoto právního poměru nebo tohoto na osvojitele z důvodů uvedených v odstavci 2. O smlouvě platí ustanovení odstavce 1.

1. Náležitosti dohody o zrušení právního poměru z osvojení probírá podrobně odst. V. výnosu min. sprav. č. 14/1928 Věst. za tímto zákonem zde otištěného.

2. Text byl upraven poslaneckou sněmovnou a zpráva ústavně-právního výboru (tisk posl. sněm. 1389/1927) k tomu uvádí:

§ 7 byl znovu upraven, aby bylo jasně vysloveno, je-li a kdy je třeba souhlasu všech účastníků — jsou-li tu již osvojencovi potomci — ke zrušení smlouvy, a stejně kdo má býti stranou v tomto případě, dojde-li ke sporu.

Odst. 2 dřívějšího znění (usnesení senátu) byl vynechán. V mimoslovenském právu není dosud osvojenecký poměr překážkou manželství ani pro něj není manželství zakázáno. § 18 zák. čl. XXXI:1894 (o manželství) zakazuje uzavření manželství mezi osvojitelem a osvojencem, jeho dřívějším manželem a potomky, pokud trvá právní poměr založený osvojením. Rovněž osnova revidovaného ob. zák. obč. navrhuje podobné ustanovení.

Poněvadž tato osnova připouští a upravuje i zrušení tohoto právního poměru a tedy po jeho zrušení lze uzavřít manželství, neměl výbor za vhodné, usnadnití přes zákaz uzavření manželství a teprve uzavření sňatku přiznati účinky zrušovací. Odstavec 4 téhož paragrafu jako formelní předpis byl přesunut do § 11.

Poněvadž usnesením poslanecké sněmovny bylo změněno původní usnesení senátu, bylo třeba, aby senát ke změně této přivoliil. To se stalo podle zprávy ústavně-právního výboru senátu (sen. tisk 607/1928) z těchto důvodů:

Senát měl ve svém usnesení (§ 7, odst. 2.) též ustanov-

vení, že manželství mezi osvojitelem a osvojencem uzavřené proti záповědi zrušuje osvojení a jeho účinky.

Toto pravidlo bylo vynecháno v usnesení poslanecké sněmovny z důvodu toho, že v mimoslovenském právu není dosud osvojevecký poměr překážkou manželství a že ani není manželství zakázáno pro poměr osvojevecký.

Ovšem § 18 zák. čl. XXXI:1894 (o manželství) zakazuje uzavřít manželství mezi osvojitelem a osvojencem, jeho dřívějším manželem a potomky, pokud trvá právní poměr založený osvojením.

Rovněž osnova revidovaného ob. obč. zák. navrhuje podobné ustanovení.

Avšak osnova zákona o osvojení připouští podle § 7 zrušení právního poměru založeného osvojením, takže po jeho zrušení lze uzavřít manželství.

Podle zprávy ústavně-právního výboru poslanecké sněmovny (tisk 1389) neměl výbor ten za vhodné, usnadnit přes zákaz uzavření manželství a teprve uzavření sňatku příznati účinky zrušovací.

Manželství uzavřené mezi osvojitelem a osvojencem ovšem zůstává platným, ale na Slovensku a v Podkarpatské Rusi mohou býti účastníci potrestáni proto, že uzavřeno bylo manželství přes zákaz.

Adopční poměr ovšem nutno zrušiti po uzavření manželství, an odporuje ustanovení § 1, odst. 5.

IV. Náležitosti smlouvy.

§ 8. (1) K účinnosti smlouvy (§§ 1 a 7) vyžaduje se veřejné listiny nebo takové soukromé listiny, na níž jsou podpisy stran soudně nebo notářem (veřejným notářem) ověřeny. Je-li třeba schválení poručenským (opatrovnickým) soudem neb úřadem, může býti sepsána osvojovací smlouva také zápisem u tohoto soudu (úřadu). Totéž platí o svolení účastníků, jehož jest třeba podle § 1 odst. 4., § 2 odst. 1., § 4 odst. 1. a § 7 odst. 1. a 4.

(2) Smlouva osvojovací musí míti ustanovení o podstatném účinku osvojení vytčeném v § 3, může

K § 8. Do usnesení, schvalujícího osvojení, nemá právo zasahovati rozloučená manželka osvojitele, třebas podala žalobu o obnovu rozlukového sporu. (Rozh. ze dne 4. února 1925, R I 85/25, čís. 4626.)

míti dále ustanovení odchylná od zákona, pokud jsou přípustna, ale nesmí býti podmíněna ani časem omezena.

(3) Osvojovací smlouva stává se právně účinnou teprve, byla-li schválena poručenským (opatrovnickým) úřadem anebo soudem (§§ 9 a 10). Schválení lze odepřiti jen tehdy, není-li tu zákonné náležitosti osvojení, anebo, není-li smlouva k prospěchu nesvéprávného osvojence anebo může-li osvojení nemanželského dítěte vésti k rozvratu manželství osvojitele. Schválení nemá účinku, jestli před schválením smlouvy obě strany od ní odstoupí, jedna z nich zemře neb osvojitel pozbude zcela neb částečně svéprávnosti.

1. Zákon položil hlavní důraz na schválení smlouvy o osvojení soudem. Tím má býti zaručeno, že byly splněny všechny podmínky zákona. Schválení to se děje v nesporném řízení a teprve, až nabude právní moci usnesení, kterým byla smlouva schválena, stane se tato právně účinnou.

Podrobnosti tohoto schválení probírají odst. III. a IV. výnosu min. sprav. č. 14/ 1928 Věst. níže zde otištěného.

2. K otázce, kdy smlouva o osvojení nabývá platnosti, uvádí důvodová zpráva k vládnímu návrhu (senátní tisk 1494/1922):

Kdežto dvorní dekret z 28. června 1837, č. 209 Sb. z. s. vyslovil, že není platným osvojení, nebylo-li potvrzeno před smrtí osvojitelovou, že však za jeho života potvrzené ujednání může i po smrti býti předloženo soudu k zápisu, v praxi podle zvykového práva se vyvinul opačný náhled, že podpisem smlouvy stává se závaznou pro strany bezpodmínečně a že nevádí jejímu potvrzení, zemře-li osvojitel dřívě, pokud není jiné závady. Nejvyšší soud navrhl doplněk obsažený v upraveném znění v odst. 3., § 8: »Osvojovacia smlouva účinnou sa stane schválením so strany poručenského úradu respektive súdu (§§ 9, 10); strany zavazuje ona už spisanim a podpísanim až dotial, pokiaľ poručenský úrad respektive súd (§§ 9, 10) schvalenie konečne neoddeprie«. Vzhľadom k různému názoru v obou částech republiky jest záhodno vzítí do osnovy

přesné ustanovení. Vyžaduje-li zákon potvrzení smlouvy, uznává sám, že jest právně účinnou teprve od toho času, kdy byla potvrzena, byť jinak vyhovovala všem podmínkám a tedy byla platná. Obdobný názor platí u nás o schválení smluv nebo smírů učiněných s nezletilými a často se i v nich výslovně vyhrazuje platnost teprve schválením.

V. Který soud (úřad) jest příslušný smlouvu schváliti a podle kterého právního řádu se posuzuje osvojení.

§ 9. Je-li osvojenec svéprávným, jest příslušným osvojovací smlouvu schváliti okresní soud, u něhož má osvojitel své obecné sudiště ve sporných věcech.

Podle § 66 jur. normy (platné v zemi české a moravskoslezské) je obecný soud osoby určen jejím bydlištěm, jež se nalézá v tom místě, ve kterém se usadila s prokazatelným nebo z okolností na jevo jdoucím úmyslem, trvale se tam zdržovati.

Stejně ustanovení má § 19 obč. soud. poriadku (platného na Slovensku a Podk. Rusi), který označuje za soud všeobecný ten, na jehož území žalovaný bydlí.

Podle souhlasného výkladu zákona v obou právních oblastech je pro určení bydliště třeba zjistiti jednak skutečné bydlení v určitém místě, jednak úmysl stále v něm bydletí.

Srovnej též odst. IV. a) výnosu min. sprav. čís. 14/1928 Věst. níže otištěného.

§ 10. (1) Není-li osvojenec svéprávným, přísluší schváliti smlouvu poručenskému (opatrovníckému) soudu (úřadu) první stolice, u něhož jest poručenstvo (opatrovnictví) zahájeno nebo který jest

K § 10. Pro schválení osvojovací smlouvy ohledně nesvéprávného osvojence není rozhodujícím usnesení poručenského soudu, nýbrž teprve usnesení sborového soudu, udělující usnesení poručenského soudu konečné potvrzení. (Rozh. ze dne 13. dubna 1928, R II 136/29, čís. 8882.)

jinak podle zákona pro nesvéprávného příslušný. Tento soud (úřad) vyšetří poměry pro schválení rozhodné z úřední povinnosti a rozhodne o žádosti. Usnesení, kterým o žádosti za osvojení konečně rozhodne, předloží dříve, než je vydá, i se spisy v obvodu, pro nějž platí jurisdikční norma z 1. srpna 1895, č. 111 ř. z. svému nadřízenému sborovému soudu, na Slovensku a Podkarpatské Rusi poručenskému úřadu druhé stolice ke konečnému potvrzení.

(2) Rozklad nebo stížnost (odvolání) proti tomuto vyřízení podati jest do čtrnácti dnů u první stolice. Rozklad jest pak předložiti sborovému soudu první stolice, pokud se týče poručenskému úřadu druhé stolice. Stížnost (odvolání) jde pak ke sborovému soudu druhé stolice případně k poručenskému úřadu třetí stolice, nevyhoví-li jí již jako rozkladu sborový soud první stolice nebo poručenský úřad druhé stolice.

Čtrnáctidenní lhůta k stížnosti (odvolání) byla změněna § 54, odst. 2. zákona o základních ustanoveních řízení nesporného z 19. června 1931, čís. 100 Sb. z. a n. ve lhůtu patnáctidenní.

Opravný prostředek rozkladu byl zákonem čís. 100/1931 zrušen (§§ 35 a 53 cit. zákona).

§ 11. Smlouvu jest podati trojmo s doklady (křestními nebo rodnými listy, domovskými listy a pod.). Byla-li smlouva schválena, založí soud anebo poručenský úřad první stolice jedno vyhotovení do sbírky listin, zapsav ji do příslušných seznamů, dodá po jednom vyhotovení se schvalovací doložkou stranám, opatří, aby osvojení bylo poznamenáno v matrice o narození osvojencově, a je-li důsledkem toho změna jména i jiných osob (manžela, dětí), i v rodné neb oddací matrice a vyrozumí domovskou obec osvojencovu. Totéž platí o zrušení poměru osvojeneckého (§ 7).

§ 12. Je-li při osvojení účasten cizinec, řídí se osvojení právním řádem státu, jehož příslušníkem jest osvojitel. Otázku, je-li nutno přivolení dítěte, jeho příbuzných a zástupců nebo jiného úřadu, jest rozhodnouti podle právního řádu státu, jehož příslušníkem jest osvojenec.

Srovnej též oddíl 6. v této části první, pojednávající o mezinárodním právu soukromém.

VI. Závěrečná ustanovení.

§ 13. (1) Dnem účinnosti tohoto zákona pozbývají platnosti ustanovení §§ 179 až 185, § 755 a poslední věty § 756 ob. zák. obč., §§ 257 až 262 pat. ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z., pak ustanovení do-
savadního zvykového práva, zák. čl. XX. z r. 1877 a nařízení na osvojení se vztahující, na Slovensku a Podkarpatské Rusi platná.

(2) Zákon nedotýká se právních poměrů založených osvojovacími smlouvami, které byly do dne jeho účinnosti schváleny již soudem aneb úřadem první stolice podle §§ 9 a 10. Ustanovení § 7 platí i při zrušení osvojovacích smluv schválených před účinností tohoto zákona.

(3) Smlouvy ujednané na Slovensku a Podkarpatské Rusi, a pokud jest třeba, schválené sirotčí vrchností neb poručenským úřadem první stolice do

K § 12. Nebylo-li přenesení poručenství rakouským soudem na soud tuzemský schváleno nejvyšším soudním dvorem ve Vídni, nenabylo účinnosti a jest usnesení tuzemského soudu, jímž bylo dáno svolení k osvojení rakouského nezletilce, i s předchozím řízením zmatečně.

Je-li osvojenec příslušníkem rakouským, jest otázku, zda jest nutným přivolení dítěte, jeho příbuzných a zástupců nebo jiného úřadu, rozhodnouti podle právního řádu rakouského.

Jde-li jen o to, zda má býti nahrazeno odpírané svolení oprávněné osoby svolením příslušného opatrovníckého soudu, nelze do výroku pojmati již ustanovení o tom, jakého příjmení bude dítě užívati. (Rozh. ze dne 4. listopadu 1932, R II 391/32, čís. 12.065.)

dne účinnosti zákona, a pokud není třeba tohoto schválení, do toho dne došlé ministerstva spravedlnosti, přísluší potvrditi tomuto ministerstvu.

§ 14. Zákon provéstí náleží ministrům spravedlnosti a vnitra.

1. Zákon byl vyhlášen 16. dubna 1928. Podle § 4 zákona z 13. března 1919, čís. 139 Sb. z. a n., počíná jeho účinnost 30 dnů po vyhlášení, tedy od 16. května 1928.

2. Ministerstvo spravedlnosti vydalo k zákonu tento výnos, uveřejněný ve Věstníku min. sprav. z roku 1928 pod čís. 14 na str. 75—85:

Výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 18. dubna 1928, č. 16.424, jímž se provádí zákon o osvojení.

Zákonem ze dne 28. března 1928, č. 56 Sb. z. a n., který byl vyhlášen dne 16. dubna 1928, sjednoceny byly, pokud možno, předpisy o osvojení a jeho právních účincích s účinností pro celou Československou republiku. Odlišné předpisy, pokud se týče zvykové právo upravující zejména náležitosti hmotného práva působily dosud značné potíže. Tyto počítovány byly hlavně v otázce, kterého práva jest užití, sjednala-li strana s domovskou příslušností v mimoslovenských zemích osvojovací smlouvu na Slovensku nebo v Podkarpatské Rusi. Zákonem budou tyto potíže odklizeny. Platí nyní od účinnosti zákona, t. j. od 16. května 1928 pro celou Československou republiku tato ustanovení:

I. O podmínkách osvojení.

a) Osvojiti (za vlastního přijetí) může jiného, kdo jest starší 40 let a nemá vlastních dětí manželských anebo jim na roveň postavených (legitimovaných, osvojených, jakož i v poměru k matce nemanželských) (§ 1, odst. 1. a 2., zák.). Výjimku stanoví zákon, chce-li muž osvojiti své nemanželské dítě; tu není překážkou, že má vlastní manželské nebo jim na roveň postavené děti, ani že nemá ještě 40 let (§ 1, odst. 3.). Při žádosti za potvrzení osvojovací smlouvy bude třeba prokázati předně osvojitelův věk křestním anebo rodným listem a, že nemá dětí shora uvedených, vysvědčením příslušné obce pokud se týče matričního úřadu. Jde-li o osvojení nemanželského dítěte (§ 1, odst. 3.), bude třeba prokázati, že dítě jest osvojitelovo nemanželské dítě. To státi se

může křestním (rodným) listem dítěte, ve kterém jest potvrzeno, že byl otec zapsán do matriky jako nemanželský podle platných předpisů (§ 164 ob. z. obč., instr. pro vedení rodných matrik dekret dvor. kanc. ze dne 21. října 1813, sb. pol. z. XLI 95, a ze dne 21. října 1815, č. 1185 sb. z. s., § 2 nař. ze dne 25. srpna 1860, č. 210 ř. z., § 41 zák. čl. XXXIII 1894), anebo rozsudkem anebo soudním smřem; pouhé tvrzení osvojitelovo neb i matky nemanželského dítěte by nestačilo. Zejména kdyby dítě bylo zapsáno v matrice jako manželské dítě jiného, nebylo by lze potvrditi (schváliti) smlouvu opírající se o úlevu § 1, odst. 3., zák., dokud by nebylo prokázáno rozsudkem příslušného soudu, že byl oduznán dítěti manželský původ, a osvojitel neprokázal, že jest jeho přirozeným otcem.

Dosavadní stav: aa) Podle obecného zákona občanského mohly osvojiti osoby, které slavnostně neslíbily, že zůstanou svobodny, a nemají vlastních manželských dětí; osvojitel (osvojitelka) musí býti starší 40 let (§§ 179, 180 ob. z. obč.). Dvorský dekrét ze dne 28. ledna 1816, č. 1206 sb. z. s., zakazující osvojení nemanželského dítěte byl sice zrušen § 20 dílčí nov. I, ale takové dítě nemohlo býti osvojeno, měl-li osvojitel (otec) již vlastní manželské dítě.

bb) Podle zvykového práva a praxe na Slovensku a Podkarpatské Rusi musel býti osvojitel sice svéprávný, ale nevyžadoval se určitý věk. Římsko-katoličtí kněží nemohli osvojovati. Naproti tomu nebylo překážky, měl-li osvojitel vlastní děti; nemanželské dítě mohlo býti sice osvojeno, ale ani ve smlouvě ani v žádosti (zápisnici) nesměla býti zmínka o tom, že osvojitel jest přirozeným otcem. (Fedor, I. sv., str. 357, Raffay, § 51.)

Jak pro právo dosud platné, tak i pro nové jest nepo- chybno, že osvojiti může jen svéprávný, způsobilý k právním jednáním; jest to osobní právo, které nemůže býti vykonáno někým jiným. Za zbaveného svéprávnosti úplně nemohl by osvojiti někoho jeho opatrovník (§ 3 řádu o zbav. svépr.). Podle § 4 tohoto řádu mohl by však osvojiti zbavený svéprávnosti částečně se svolením podpůrce a soudním.

b) Osvojena býti může osoba mladší alespoň o 18 let než osvojitel (§ 1, odst. 2., zák.). Pokud trvá poměr založený osvojením, nemůže býti osvojenec jinou osobou osvojen než osvojitelovým manželem. Jako společné dítě mohou někoho osvojiti jen manželé. Nikdo nemůže osvojiti vlastního man- žela, sourozence a příbuzné v přímém pokolení. Několik osob může býti současně osvojeno, ale jen tehdy, není-li mezi nimi poměru, který se nesrovnává s přirozeným poměrem souro- zenců (§ 1, odst. 5., zák.).

Podle § 180 ob. zák. obč. musí býti rozdíli věku 18 let

a nemění tedy na tom nic nový zákon. Na Slovensku a v Pod- karpatské Rusi žádalo zvykové právo rozdílu věku 16 let, bylo to však také jedině omezení při osvojení; za to však připouštěvala praxe i osvojení vlastních vnuků vedle vlastních dětí (na př. i nemanželského dítěte dcery), sestry a spolu jejího manžela-švakra jedinou smlouvou a pod. Osvojení má nahraditi, napodobiti přirozený poměr mezi rodičem a dítě- tem a není tedy lze připustiti smlouvy, které se přiči tomuto poměru. Může proto sice býti osvojeno současně i několik sou- rozenců, bratrů a sester aneb i osob sobě cizích, ale jednak musí tu býti možný poměr sourozenců, což není na př. mezi manžely, mezi otcem a dětmi; kteří nemohou proto býti touž osobou osvojeni, jednak může býti osvojeno takto několik osob současně, a nikoliv postupně, ježto jest překážkou, má-li osvojitel již třeba jen osvojené dítě. Hledíc k dosavadní praxi velice široce zasahující okruh osvojených osob, jest hlavně na Slovensku a v Podkarpatské Rusi dbáti omezení § 1, odst. 5., zák. Stáří osvojenecovo dlužno prokázati křest- ním (rodným) listem.

c) Svolení jest třeba:

aa) manželova, má-li druhý manžel někoho osvojiti nebo býti osvojen. Svolení není třeba jen, bylo-li manželství roz- vedeno. Byl-li druhý manžel úplně zbaven svéprávnosti (dán pod opatrovnictví) pro choromyslnost nebo slabomyslnost, anebo je-li jeho pobyt trvale neznám, může za něho dáti svol- ení ustanovený opatrovník se schválením soudu (poručen- ského úřadu), (§ 1, odst. 4., zák.). Zákon žádá, aby pobyt byl trvale neznámý; nestačilo by tudíž opatrovníkovo svolení, kdyby se druhý manžel zdržoval přechodně mimo své bydliště. Bude-li třeba, musí manželův neznámého pobytu ustanoven býti opatrovník soudem, který bude pak povinen, než schválí prohlášení opatrovníkovo, vyšetřiti, zda jest pobyt trvale ne- známý, a jemuž bude náležeti posouditi, lze-li pokládati pobyt mimo dosavadní bydliště za trvale neznámý. Podle uvedeného znění nebude překážkou, aby manžel zbavený čá- stečně svéprávnosti ať pro choromyslnost nebo slabomyslnost či pro pijáctví nebo navyklé nadužívání nervových jedů dal své svolení, ovšem se souhlasem svého podpůrce a soudu. Svolení manželčina bude však také třeba, chtěl-li by manžel osvojiti své nemanželské dítě (§ 1, odst. 3.).

Podle § 180 ob. z. obč. mohla ženatá nebo vdaná osoba osvojiti dítě nebo osvojena býti toliko se souhlasem svého man- žela; svolení nebylo však třeba, byl-li manžel prohlášen za choromyslného, byl-li jeho pobyt neznám nebo bylo-li man- želství rozvedeno. Podle zvykového práva na Slovensku a Podkarpatské Rusi nebylo souhlasu vůbec třeba. (Rozh. kur.

č. 5327/1905, Raffay § 51). Jest tudíž proti oběma právům nové ustanovení přísnější.

bb) K osvojení vyžaduje dále § 2 zák. svolení osvojen-
cových rodičů — pokud arciť jsou ještě na živu — a to at
je osvojenec svéprávný či nespovědný, obou rodičů, kdežto
podle § 181 ob. z. obč. nezletilé dítě potřebovalo svolení otco-
va, stejně jako zletilé dítě, byl-li jeho manželský otec ještě
na živu, nebo nezletilé, nebylo-li otce, potřebovalo svolení
matčina, poručníka a soudu. Na Slovensku a v Podkarpats-
ké Rusi bylo osvojení nezletilých upraveno stejně jako
v § 181 ob. z. obč. [nař. č. 3546/1888 I. M., § 20 a) zák. čl.
XX:1877]; u zletilých dětí nebylo třeba ani otcova svolení.

Jsou-li rodiče různého mínění, bude rozhodno otcovo mí-
nění. K osvojení nespovědného bude třeba svolení rodičů, po
případě (u sirotků na př.) zákonného zástupce a soudu (po-
ručenského úřadu). Svolení rodičů (zákonného zástupce) ne-
může býti dáno plnomocníkem (§ 2, odst. 1. a 2.). Zákon
uznal za osobní právo těchto osob, jež nelze přenést na
nikoho jiného. Toliko, je-li ten (z rodičů), jehož svolení se
vyžaduje, úplně zbaven svéprávnosti (dán pod opatrovnictví)
pro choromyslnost nebo slabomyslnost, anebo je-li jeho pobyt
trvale neznámý, jest třeba a stačí svolení jeho zákonného
zástupce (opatrovníka) a soudu (poručenského úřadu) (§ 2,
odst. 2., zák.). I tu třeba bude vyřešiti a posouditi, je-li
pobyt trvale neznámý, a nebude lze spokojiti se pouhým
tvrzením druhé strany nebo pochybným potvrzením popisného
úřadu, že není přihlášen anebo že se odhlásil neznámo kam
a pod.

cc) Svolení může dáti místo rodičů příslušný soud anebo
poručenský úřad označený v §§ 9 a 10 zák., odpírají-li rodiče
nebo jeden z nich bez závažného důvodu svolení. Příslušným
bude tedy u svéprávných osvojeneců vždy okresní soud, u ně-
hož má osvojitel své obecné soudiště ve sporných věcech, u ne-
spovědných poručenský (opatrovnícký) soud anebo poručens-
ký úřad I. stolice, u něhož jest poručenstvo (opatrovnictví)
zahájeno nebo který jest jinak příslušný podle zákona pro
nospovědného.

Soud bude moci dáti své svolení — vyšetřiv věc nesporn-
ným řízením — a nahraditi tak svolení jednoho nebo obou
rodičů, shledá-li, že svolení odpírají bez závažného důvodu.
Učíní tak schvaluje smlouvu podle §§ 9 nebo 10 zák., bude
však nutno, aby výslovně toto svolení vyřkl, nikoliv jen
smlouvu pouze schválil. Poručenský úřad může dáti svolení
rovněž, schvaluje smlouvu podle § 10. Poněvadž soud i podle
§ 9 musí věc vyšetřiti nesporným řízením a zjistiti rozhodné
okolnosti, aby rozhodnutí mohl podle § 8 stejně jako poru-
čenský soud (úřad) neb opatrovnícký podle § 10 zák., byla

tomuto soudu (úřadu) příznána příslušnost i pro to, aby na-
hradil svolení rodičů, třebaž není a nebude vždy také obec-
ným soudem odpírajícího rodiče. Důvod toho jest zjednodušení
řízení a to, že nebude třeba dvakrát konati šetření.

Podle 2. věty, odst. 1. § 2 zák. rozhoduje mínění otcovo,
jsou-li rodiče různého mínění. Podle § 2, odst. 3. může soud
nebo poručenský úřad nahraditi svým svolením svolení rodičů,
odpírají-li je nebo jeden z nich. V ustanoveních těchto není
odporu. V odst. 1. jde o svolení obou rodičů, jehož se vyžaduje
jako náležitosti smlouvy. Dá-li při různém mínění otec svolení,
jest věc vyřízena. Soudu (poručenskému úřadu) zbývá
pak jen věc vyšetřiti, není třeba, aby nahradil svolení odpí-
rající matky, nýbrž vyšetřiv věc, rozhodne podle §§ 8 až 10
buď schváliv smlouvu, nebo odepřev schválení. Odepře-li otec
svolení, ale dá-li je matka, jest sice opět rozhodujícím mínění
otcovo; ale odpírá-li otec svolení bez závažného důvodu, může
je dáti místo něho soud (poručenský úřad). To učiniti může
také soud (poručenský úřad), odpírají-li oba rodiče bez zá-
važného důvodu svolení. Ustanovení »nebo jeden z nich«
kryje také případ, že tu nejsou oba rodiče nebo že by podle
§ 2, odst. 2. dáno bylo sice svolení zákonným zástupcem jed-
noho z nich, ale odepřel by je druhý z rodičů.

Podle § 181 ob. z. obč. bylo možno proti odepření svo-
lení bez dostatečného důvodu vznést stížnost u řádného sou-
dce. Zvykové právo nezná podobného ustanovení.

Soud (poručenský úřad) bude povinen vždy vyšetřiti
a rozhodnouti, odpírá-li se svolení bez závažného důvodu.
Opravné prostředky do jeho rozhodnutí zákon nevylučuje a
bude tu užití platných předpisů pro toto řízení.

Svolení účastníků vyžaduje k platnosti formy veřejné
listiny (notářského spisu) nebo soukromé listiny, na níž jsou
podpisy stran soudně nebo veřejným notářem ověřeny. Je-li
třeba schválení poručenským (opatrovníckým) soudem aneb
úřadem, může toto svolení stejně jako osvojovací smlouva
sama sepsáno býti zápisem u tohoto soudu neb úřadu (§ 8,
odst. 1., zák.).

II. O osvojovací smlouvě.

- a) Právní účinky osvojení.
aa) Jméno.

Podstatným účinkem osvojení, který nelze vyloučiti
smlouvou (§ 5 zák.) jest, že osvojenec obdrží vždy jméno
osvojitelovo nebo rodové (dívčí) jméno osvojitelčino. Je-li
osvojitelka provdána, obdržeti může osvojenec smlouvou ma-
želovo jméno jen za jeho souhlasu (§ 3 zák.). Manželé mohou
dítě osvojiti buď společně (§ 1, odst. 5.) anebo může někoho

osvojití ten neb onen z manželů. V tomto případě jest však třeba též kromě případu, že manželství je rozvedeno, svolení druhého manžela nebo jeho zákonného zástupce (opatrovníka) a soudy opatrovníckého (poručenského úřadu), je-li úplné zbaven svéprávnosti (dán pod opatrovnictví) nebo je-li trvale neznámého pobytu. Tímto svolením nestává se však druhý manžel sám sebou osvojitelem (osvojitelkou) a nevzniká osvojenec ani rodinný poměr mezi nim a osvojenecem. K tomu zapotřebí jest výslovného osvojení, tedy smlouvy sjednané mezi oběma a schválené. Svým svolením k ujednání osvoovací smlouvy druhým manželem nedává však ještě souhlasu, aby osvojenec obdržel jeho (manželovo) jméno rodové. Třeba jest k tomu výslovného souhlasu ve smlouvě nebo v prohlášení, kterým k osvojení svoluje, nebo ve zvláštní listině sepsané ve formě notářského spisu (veřejné listiny) neb ověřené soukromé listiny (§ 3 a § 8, odst. 1.). Nedal-li takto manžel souhlasu, obdrží osvojenec manželčin její rodové (dívčí) jméno, stejně jako vždy, osvojuje-li někoho vdova. Toliko za manželova souhlasu obdrží, je-li to smlouvou sjednáno, manželčin osvojenec místo jejího rodového (dívčího) jména jméno manželovo. Provdaná osvojenka musí připojití ku jménu osvojením získanému své dosavadní jméno, jiný osvojenec pak, bylo-li to smlouvou sjednáno (§ 3 zák.). Jest to imperativní předpis zákona a není proto přípustno, aby provdaná osvojenka užívala jen jména získaného osvojením a opustila jméno svého manžela, stejně jako musí osvojenec užívatí obou jmen, získaného osvojením a svého dosavadního, bylo-li to smlouvou sjednáno. Zákonodárce chtěl tím zameziti, aby osvojenec jednal libovolně pod tím aneb oním jménem a tajil snad totožnost různým jménem. V těchto případech bude toliko spojené jméno pravým jménem osvojenecovým. Osvojí-li na př. Tvrdý Malého, bude, není-li jinak ujednáno o druhém jménu, osvojený Malý míti nadále jméno »Tvrdý«. Smlouvou může však býti ujednáno, že bude míti jméno »Tvrdý-Malý« (nikoliv obráceně, arg. »připojití ke jménu osvojením získanému své dosavadní jméno«). Toho pak bude také povinen užívatí. Osvojí-li pí Tvrdá rozená Dobrá Malého (Malou), obdrží osvojenec jméno »Dobrá« (»Dobrá«), může však býti smlouvou sjednáno jméno »Dobrá-Malý« (»Dobrá-Malá«). Dal-li její manžel k tomu souhlas, bude jméno »Tvrdý« (»Tvrdá«) anebo podle smlouvy i »Tvrdý-Malý« (»Tvrdá-Malá«). Osvojí-li pí Tvrdou p. Hezký, obdrží osvojenka vždy jméno »Hezká-Tvrdá«; osvojila-li by jí pí Hezká, rozená Vildová, obdrží osvojenka za souhlasu manželova (p. Hezkého) totéž jméno, bez souhlasu jméno »Vildová-Tvrdá«.

bb) Poměr osvojenice a jeho potomků k osvojiteli.

Mezi osvojitelem a osvojenecem a jeho potomky později narozenými nastává po právu též poměr jako mezi rodiči a manželskými dětmi, pokud zákon jinak neustanovuje. Osvojenec a tito jeho potomci nabývají tudíž naproti osvojiteli všech majetkoprávních nároků jako manželské děti (§ 4, odst. 1., zák.). Děti dlužno tu rozuměti všechny příbuzné v sešupné řadě po rozumu § 42 ob. z. obč. Přísluší jim pak zejména nárok na výživu, výchovu a zaopatření (§§ 139, 141 ob. z. obč., § 11 zák. čl. XX:1877, věno (§§ 1219 a n. ob. zák. obč., §§ 20, 113 zák. čl. XX:1877), výbavu (§ 1231 ob. zák. obč.), zákonné dědické právo (§§ 782 a n. ob. z. obč., § 9 usnesení judex-kuriální konference), nárok na povinný díl (§ 762 ob. z. obč., § 7, odst. 1., usnesení judex-kuriální konference). Avšak smlouvou mohou býti tato práva i jinak upravena, pokud se nezkracují práva někoho jiného bez jeho souhlasu (§ 5 zák.).

Není-li osvojenec zletilým, přijde pod otcovskou moc osvojujícího muže (§ 4, odst. 2., zák.). Pro ostatní případy, kde snad jest osvojenec nespěprávný, nebylo třeba zvláštního ustanovení, ani pro případ, že nezletilý byl osvojen ženou, neboť v těchto případech nezmění se nic na jeho zákonném zastoupení samo sebou a ke změně v osobě zástupcově může dojítí jen na návrh učiněný u poručenského neb opatrovníckého soudu (úřadu).

Osvojenecovy děti (potomci) později narozené obdrží stejně jméno získané osvojenecem podle § 3 zák. osvojením anebo smlouvou.

Na osvojenecovy potomky, kteří tu byli při ujednání smlouvy, vztahuje se poměr tu vylíčený, jestliže dali k tomu souhlas sami nebo, nejsou-li svéprávními, ustanoveným opatrovníkem se schválením soudu (poručenského úřadu) (§ 4, odst. 1., zák.). Tento souhlas musí býti dán ve formě veřejné listiny (notářského spisu) nebo ověřené soukromé listiny (§ 8, odst. 1., zák.). Může dán býti i v osvojecí smlouvě samé. Pokud bude však nutno schválení soudu (poručenského úřadu), bude moci odpadnouti ověření opatrovníkova (poručníkova) podpisu. Půjde tu často o kolisi zájmů osvojenecových a jeho potomků a proto jest nutno zříditi pro nespěprávné potomky zastoupené jinak osvojenecem kolisního opatrovníka. To odpadne, je-li pro ně již ustanoven zákonný zástupce nebo jsou-li zastoupeni na př. otcem, je-li osvojeována matka, která není poručnicí, nebo jejíž manžel jest živ.

cc) Vůči členům osvojitelovy rodiny nevzniká osvojením nijaký rodinný poměr a nenabývají osvojenec a jeho potomci nijakých majetko-právních nároků (§ 4, odst. 3., zák.). Tedy zejména nenabývají nároku na výživu, výchovu, věno,

ani dědického práva ani nároku na povinný díl proti příbuzným osvojitelovým, ať v přímém anebo v pobočném pokolení, ani proti manželu, když tento také sám tohoto osvojení neosvojil.

dd) Ve vlastní rodině nepozbývají osvojenec a jeho potomci práv. Jen nárok na výživu mají, pokud není osvojitel sám s to, aby jim poskytoval slušnou výživu (§ 4, odst. 4., zák.). Podrží tudíž osvojenec (osvojenka) až na tuto výjimku nárok na výživu a zaopatření pokud se týče na věno, pak na povinný díl proti vlastním rodičům, zákonné dědické právo po příbuzných. Osvojenec může tedy nabývatí od osvojitele i od vlastní rodiny.

ee) Osvojitel nenabývá osvojením nijakých majetkoprávních nároků naproti osvojení a jeho potomkům (§ 6 zák.). Nemá tudíž nároku na výživu podle § 154 ob. z. obč., ani zákonného dědického práva a nároku na povinný díl.

Podle dosavadních ustanovení byl podstatný právní účinek osvojení, že se osvojení dostalo osvojitelova jména anebo osvojitelčina rodového jména. Mohl však podržeti své rodinné jméno a připojití přímo k němu přijaté jméno (§ 182 ob. z. obč.); tento účinek nemohl být změněn (§ 184 ob. z. obč.). V ostatním shodují se pak uvedená ustanovení s dosavadním právem, až na to, že sice osvojiteli nepřislušelo zákonné dědické právo po osvojení, že však zákon stanově v § 183 ob. z. obč., že mezi osvojitелеm a osvojeným dítětem a jeho potomky jest po právu též poměr jako mezi rodiči a manžel-skými dětmi, ačli zákon jinak nenařizuje, nevyloučil jiné majetkoprávní nároky (na př. na výživu) (§§ 183, 756 ob. z. obč.).

Podle zvykového práva na Slovensku a Podkarpatské Rusi mohl osvojenec podržeti vlastní své jméno nebo přijmouti osvojitelovo (osvojitelčino) rodové jméno anebo spojití obě dvě; praxe žádala, aby o tom bylo vždy ustanoveno ve smlouvě, jakož i aby v ní bylo osvojení přiznáno zákonné dědické právo, jaké přísluší manželským dětem. Poměru k vlastní rodině se osvojení nedotýkalo a nenabyl jím osvojenec nijakých práv vůči osvojitelovým příbuzným a manželu. Zákon nezrušil však ani se nedotkl ustanovení § 18 zák. čl. XXXI:1894 (o manželství), podle něhož jest zakázáno uzavřítí manželství mezi osvojitелеm a osvojencem, jeho dřívějším manželem a potomky, pokud trvá právní poměr založený osvojením. Kdežto podle zvykového práva muselo býti ve smlouvě přiznáno zákonné dědické právo, nabývá ho podle § 4 zák. osvojenec po osvojiteli již samým osvojením, není-li ve smlouvě vyloučeno, nebo jinak ustanoveno (§ 5), a nebude tedy třeba nyní ve smlouvě výslovně je přiznati.

b) Pokud jde o § 8 zák., vyžaduje k účinnosti smlouvy

veřejné listiny (notářského spisu) anebo soukromé listiny, na níž jsou podpisy stran soudně nebo veřejným notářem ověřeny. Je-li třeba schválení poručenským (opatrovníckým) soudem aneb úřadem, může býti sepsána osvojovací smlouva také zápisem u tohoto soudu neb úřadu. Totéž platí o svolení účastníků (manžela, rodičů, již zrozených potomků, opatrovníků) požadovaném zákonem (§ 8, odst. 1.). Obsažena býti mohou i ve smlouvě, tedy v jediné listině nebo zápisu.

Podle zvykového práva třeba bylo těchto forem pro smlouvu. V mimoslovenských zemích nebylo o formě zvláštního ustanovení.

c) Obsah.

Osvojovací smlouva musí míti kromě jiných náležitostí smluv vůbec (pojmenování účastníků a jejich zástupců, obsah jednání, označení místa, dne a roku, kde a kdy byla ujednána) ustanovení o podstatném účinku osvojení vyčteném v § 3, totiž o osvojencovu jménu, a to jen ustanovení, že obdrží osvojitelovo nebo rodové (dívčí) jméno osvojitelčino a provdaná osvojenka že připojuje ke jménu získanému osvojením své dosavadní (manželovo) jméno. Může však míti, ale nemusí, také další ustanovení o jméně, totiž, že osoba osvojená provdanou ženou obdrží místo jejího rodového jména manželovo jméno za jeho souhlasu anebo že osvojenec připojí své dosavadní jméno ku jménu získanému osvojením (§ 3 a § 8, odst. 2., zák.). O majetkoprávních nárocích (§ 4, odst. 1., zák.) nemusí býti nic ve smlouvě ustanoveno, ježto vznikají osvojením již podle zákona, ale mohou býti v ní tyto nároky jinak upraveny; při tom však dbáti jest ustanovení § 5 zák., že touto úpravou nesmějí býti zkrácena práva někoho jiného bez jeho souhlasu (na př. práva osvojitelovy manželky nebo jeho příbuzných a pod.). Smlouva sama nesmí býti podmíněna ani časem omezena (§ 8, odst. 2., zák.). Byla by tedy taková smlouva neplatná, ježto by odporovala zákonnému předpisu.

Podobná ustanovení — až na poslední — platila podle § 184 ob. z. obč. Zvykovým právem vyžadovalo se ustanovení o osvojencovu jménu o přiznání zákonného dědického práva jako manželských dětí; jak uvedeno bylo, nesměla se státi zmínka o poměru přirozeného otce, osvojil-li své nemanželské dítě.

d) Účinnost.

Osvojovací smlouva stává se právně účinnou teprve, byla-li schválena poručenským (opatrovníckým) soudem nebo úřadem. Schválení nemá však účinku, jestli před schválením smlouvy obě strany od ní odstoupí, jedna z nich zemře neb osvojitel pozbude zcela nebo částečně svéprávnosti (§ 8, odst. 3., zák.). Dosavadní právo nemělo o tom ustanovení. Na Slo-

vensku a v Podkarpatské Rusi připouštěla praxe potvrzení smlouvy i po osvojitelově smrti, byla-li jeho vůle patrna z řádně vyhotovené smlouvy nebo ze zápisu s ním sepsaného a nebyla-li po něm ještě pozůstalost projednána.

III. O žádosti za schválení.

Žádost — písemná nebo sepsaná soudním zápisem — musí býti doložena smlouvou ve třech vyhotoveních (snímcích) s doklady jako křestními nebo rodnými listy, domovskými listy a pod. (§ 11 zák.). Domovských listů bude zejména třeba, je-li na té neb oné straně zúčastněn cizinec, hledíc k ustanovení § 12 zák. Pokud jest zapotřebí svolení jiných účastníků (manžela, rodičů, opatrovníků) nebo souhlasu (potomků, kteří tu jsou již při ujednání smlouvy § 4, odst. 1., zák.), musí býti v žádosti vykázány listinou. Sepisuje-li poručenský (opatrovnícký) soud aneb úřad smlouvu, může spojena býti v témž zápise žádost za schválení se svolením a souhlasem žádanými zákonem. Žádost podati jest u soudu neb úřadu v následujícím uvedeného. V ní může žádáno býti také za svolení soudu neb úřadu, odpírající-li rodiče nebo jeden z nich své svolení k osvojení svého dítěte (§ 2, odst. 3., zák.).

IV. O schválení smlouvy.

a) Příslušnost.

Je-li osvojenec svéprávný, jest vždy — v celé republice — příslušným schváliti osvojovací smlouvu okresní soud, u něhož má osvojitel své obecné sudiště ve sporných věcech (§ 9 zák.). Podmínkou však jest, že osvojitel jest československý státní příslušník, neboť je-li účasten osvojení cizinec, řídí se osvojení právním řádem státu, jehož příslušníkem jest osvojitel (§ 12 zák.). Je-li tedy osvojitel cizinec, bude každé příslušný jeho domovský soud neb úřad, kdežto půjde-li o nesvéprávného příslušníka republiky jako osvojenec, bude povolán československý soud neb úřad zakročiti jen jako poručenský (opatrovnícký) soud neb úřad, tedy po vyšetření dáti svolení neb odepríti svolení pro poručence neb opatrovance, anebo pokud cizí právní řád žádá též svolení zástupců příbuzných a jejich opatrovníckého (poručenského) soudu neb úřadu, také pro ně (§ 12 zák.). Schváliti smlouvu samu bude ponechati podle osvojitelova domovského právního řádu po případě jeho příslušným úřadům. (Tak v Rakouské republice povolán jest stejně okresní soud obecného sudiště osvojitelova schváliti smlouvu se svéprávným osvojenecem, v Maďarsku potvrzuje takové smlouvy ministerstvo spravedlnosti.)

Není-li osvojenec československý státní příslušník — svéprávný, přísluší schváliti smlouvu poručenskému (opatrov-

nickému) soudu neb úřadu I. stolice, u něhož jest poručenstvo (opatrovnictví) zahájeno nebo který jest jinak podle zákona pro nesvéprávného příslušný (§ 10 zák.).

Těmto soudům aneb úřadům jest též vyhrazeno dáti svolení za rodiče odpírající svolení bez závažného důvodu podle § 2, odst. 3., zák.

Není-li ani osvojitel ani osvojenec československým státním příslušníkem, odpadá jakékoliv zakročení soudu nebo poručenského úřadu.

b) Řízení.

Soud nebo poručenský úřad jest povinen vyšetřiti z úřední povinnosti všechny poměry pro schválení rozhodné. Zejména bude k tomu hleděti, jsou-li tu zákonné náležitosti osvojení (věk osvojitelův a rozdíl věku, § 1, odst. 2., že nemá osvojitel vlastních manželských nebo jim na roven postavených dětí, § 1, odst. 1., anebo že muž osvojuje své nemanželské dítě, § 1, odst. 3., že tu není poměru vytčeného v § 1, odst. 5.), jsou-li tu dále potřebná svolení nebo souhlas (manžela, rodičů, jejich zástupců nebo potomků, kteří tu již jsou, § 1, odst. 4., § 2, odst. 1. a 2., § 4, odst. 1.), je-li ve smlouvě ustanovení o osvojenecovu jménu (§§ 3, 5, 8), mají-li smlouva a svolení předepsanou formu (§ 8, odst. 1.), je-li smlouva k prospěchu nesvéprávného osvojenec nebo nemůže-li osvojení nemanželského dítěte vésti k rozvratu osvojitelova manželství (§ 8, odst. 3., a § 10 zák.). Jak shora uvedeno, jest i v tomto posledním případě třeba svolení osvojitelovy manželky. Byla při projednávání zákona vyslovena obava, aby snad různým nátlakem a vlivem nebylo vynuceno toto svolení a aby to pak nevedlo k rozvratu mezi manžely. Odeprě-li manželka své svolení k osvojení, nedojde vůbec ke smlouvě. Dané svolení může však býti vylákáno, předstíráno a vynuceno a proto bude povinností soudu nebo poručenského úřadu, aby vhodným způsobem jako výsledkem svolující manželky, jiných osob anebo blízkých příbuzných a sousedů vyšetřil, je-li svolení svobodné a není-li se obávati pro osvojení rozvratu v manželství. V bezdětném manželství bude často větší opora pro mínění, že svolení bylo dáno svobodně a že nepovede osvojení k rozvratu, zejména vyšetřili se, že manželka jest nakloněna pečovati o cizí děti.

Podle výsledku šetření rozhodne soud anebo poručenský úřad v obou případech §§ 9 a 10 zák. usnesením o žádosti. Schválení lze podle § 8, odst. 3., zák. odepríti jen, není-li tu zákonné náležitosti osvojení anebo není-li smlouva k prospěchu nesvéprávného osvojenec anebo může-li osvojení nemanželského dítěte vésti k rozvratu osvojitelova manželství. Jsou-li tu jen formální vady smlouvy nebo svolení (neověřené podpisy, scházející svolení nebo souhlas, neúplné dokla-

dy a pod.) nebo žádosti, nařídí ovšem soud nebo poručenský úřad, aby byly odstraněny a poučí vhodně strany. Zjistí-li, že není závažného důvodu pro odeprání svolení rodičů, což musí být v žádosti stvrzeno a osvědčeno a vhodně vyšetřeno, udělí místo nich svolení podle § 2, odst. 3., zák. Odepre-li schváliti smlouvu, musí usnesení řádně odůvodniti a uvéstí všechny důvody pro odeprání.

Je-li osvojenec svéprávný, nevyžaduje zákon dalšího potvrzení nadřízeným soudem. Vyřízením okresního soudu jest věc skončena; do jeho usnesení bude lze si stěžovati podle platných předpisů, tedy v obvodu, kde platí patent o nesporném řízení ze dne 9. srpna 1854, č. 208 ř. z., podle jeho ustanovení, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi podle obdobý zák. čl. I: 1911 (Opp.).

Usnesení poručenského (opatrovníckého) soudu neb úřadu, kterým o žádosti za osvojení konečně rozhodne — ať jím smlouvu schválí nebo schválení odepre — musí předložití dříve, než je vydá, i se spisy, a to v obvodu, pro nějž platí jurisdikční norma ze dne 1. srpna 1895, č. 111 ř. z. (v mimoslovenských zemích) svému nadřízenému sborovému soudu první stolice, na Slovensku a Podkarpatské Rusi poručenskému úřadu II. stolice ke konečnému potvrzení. Tento soud anebo úřad rovněž bude z úřední povinnosti zkoumati, jsou-li splněny zákonné náležitosti smlouvy o osvojení a podle svého zjištění nebo po nařízeném doplnění rozhodne, buď potvrdív usnesení nižší stolice anebo je změniv. Svě rozhodnutí se spisy vrátí soudu neb úřadu, který je předložil, a tento vydá konečné vyřízení stranám.

Byla-li smlouva schválena buď okresním soudem (§ 9 zák.) nebo konečným rozhodnutím sborového soudu první stolice nebo poručenského soudu druhé stolice (§ 10) potvrzujícím schvalující usnesení první stolice nebo měnicím odpirající usnesení, založí soud nebo poručenský úřad první stolice jedno vyhotovení do sbírky listin, zapsav jí do příslušných seznamů (seznam »S. 1.«, § 285 j. ř., vzorec č. 61, § 276 jed. por., vzorec č. 64, § 286 j. ř. a § 277 jed. por.). Poručenské úřady založí sbírku listin a seznamy k ní a povedou je podle uvedených §§ 276 a 277 jed. por. pro soudy. Dodá pak po jednom vyhotovení se schvalovací doložkou, která buď opatřena také soudní neb úřední pečeti (§ 216 j. ř., § 240 jed. por.), stranám, opatří, aby osvojení bylo poznamenáno v matrice o narození osvojencově a je-li důsledkem toho změna jména i jiných osob (manžela, dětí), i v rodné neb oddací matrice a vyrozumí domovskou obec osvojencovu (§§ 10 a 11 zák.).

Proti vyřízení žádosti sborovým soudem první stolice nebo poručenským úřadem druhé stolice lze podati rozklad

anebo stížnost (odvolání) do čtrnácti dnů u první stolice. Rozklad i stížnost se spisy jest předložiti sborovému soudu I. stolice nebo poručenskému úřadu druhé stolice. Tento rozhoduje o rozkladu a může také vyhověti stížnosti jako rozkladu. Nevyhoví-li jí již jako rozkladu, předloží stížnost (odvolání) sborovému soudu druhé stolice, po případě poručenskému soudu třetí stolice (§ 10, odst. 2., zák.).

Obdobně bylo upraveno řízení dosud podle ustanovení jurisdikční normy. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi bylo povoláno ministerstvo spravedlnosti potvrzovati osvojovací smlouvu. Šlo-li o nespěprávné osvojence, předložil spisy poručenský úřad vyšetřiv věc a schváliv smlouvu ku potvrzení. Byl-li osvojenec svéprávný, byla žádost předkládána přímo ministerstvu. V tomto případě zasíláno bylo vyřízení sedrii (soudní stolici) k dalšímu opatření, v onom byly vráceny spisy poručenskému úřadu za tím účelem. Zákonem odňata byla sedriím (soudním stolicím) příslušnost v těchto věcech a přenesena na okresní soudy příslušné podle obecného sudistě osvojitelova, kdežto u nespěprávných osvojenců bylo řízení u poručenských úřadů upraveno obdobně podle § 109 j. n. Příslušnost ministerstva spravedlnosti potvrzovati osvojovací smlouvy pomine účinností zákona, pokud se týče podle jeho přechodných ustanovení, kdežto dosavadní příslušnost okresních soudů a sborových soudů první stolice v Čechách, na Moravě a ve Slezsku podle ustanovení jurisdikční normy zůstala nedotčena.

V. Zrušení právního poměru z osvojení (§ 7 zák.).

Právní poměr z osvojení může býtí opět zrušen dohodou všech účastníků. K účinnosti dohody jest třeba veřejné listiny (notářského spisu) nebo soukromé listiny, na níž jsou podpisy stran soudem anebo veřejným notářem ověřeny. Je-li třeba schválení poručenským (opatrovníckým) soudem aneb úřadem, může býtí dohoda u něho sepsána zápisem (§ 8, odst. 1. zák.). Svolení zákonného zástupce, který se ustanoví v tomto případě, a schválení poručenského (opatrovníckého) soudu neb úřadu jest zapotřebí, jsou-li tu nespěprávní účastníci (§ 7). Opatrovníka bude nutno ustanoviti pro kolisi, neboť nezletilý osvojenec přichází pod otcovskou moc osvojujícího muže (§ 4, odst. 2.), nemůže tudíž při zrušení zastoupen býtí svým osvojitelem pro kolisi zájmů. Dokud však nebyla smlouva zrušena a dohoda o zrušení schválena, nenavrátíl se osvojenec dosud nezletilý pod otcovskou nebo poručenskou moc (§ 7, odst. 3.). Je-li však účastníkem také nezletilý potomek osvojencův, nemůže opět pro možnou kolisi

zájmů zastoupen býti osvojencem jako zákonným zástupcem. K dohodě stačí schválení poručenského (opatrovnického) soudu neb úřadu a nevyžaduje zákon, aby tato dohoda byla konečně potvrzena nadřízeným sborovým soudem první stolice nebo poručenským soudem druhé stolice jako osvojovací smlouva.

Právní poměr z osvojení může býti dále zrušen o žalobě osvojitelově proti všem účastníkům (osvojenci a jeho potomkům) nebo všech účastníků proti osvojiteli ze závažných důvodů, zejména z důvodů, pro které někdo se stává nehodným dědití nebo může býti vyděděn (§§ 540 a násl., § 768 ob. z. obč., zvykové právo Fajnor, Právní obzor VI str. 16, § 7 usn. jud. kur. konference).

V obou těchto případech zrušení účinkuje pro všechny a proti všem účastníkům. Účinky osvojení pominou do budoucna všechny. Osvojenec obdrží opět své dřívější jméno, není-li svéprávný, vrátí se pod moc otcovskou nebo poručenskou a zaniknou všeliké jeho nároky majetko-právní (na př. na výživu, zaopatření, věno, výbavu, dědické právo ze zákona, nárok na povinný díl), po případě nároky jeho potomků proti osvojiteli nebo po něm (§ 7, odst. 3., zák.). Tu tedy zrušen jest celý právní poměr.

Právní účinky osvojení mohou však opět zaniknouti také jen pro jednotlivé účastníky tak, že zůstává právní poměr z osvojení nedotčen pro ostatní účastníky, vystupují z něho tedy buď osvojenec sám anebo jeho potomci podle rozsudku vydaného o žalobě osvojitelově na jednotlivého nebo jednotlivé účastníky nebo jejich na osvojitele. O smlouvě a o žalobě platí též ustanovení jako shora. Pro žalobu příslušným bude obecný soud té neb oné strany žalované podle obecných ustanovení.

Podle § 185 ob. z. obč. mohl poměr založený osvojením pominouti dohodou, a to jen se svolením osvojencových zástupců a soudu, byl-li osvojenec nezletilý. Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi připouštěla praxe sice smlouvu o zrušení osvojení, pochybno však bylo, je-li třeba také jejího potvrzení ministerstvem spravedlnosti. Byla-li taková smlouva předložena, byla podle praxe z poslední doby vzata jen na vědomí a ponecháno stranám, aby si provedly účinky zrušení.

VI. O přechodných ustanoveních.

Zákon nedotýká se právních poměrů založených osvojovacími smlouvami, které byly do dne účinnosti zákona (do 16. května 1928) schváleny již soudem aneb úřadem první stolice podle §§ 9 a 10 (§ 13, odst. 2.). Podle toho dlužno však posuzovati smlouvy, které do 16. května 1928 nebudou schváleny, podle ustanovení nového zákona a tedy budou moci

býti schváleny jen, budou-li tu zákonné náležitosti tohoto zákona, tudíž zvláště §§ 1, 2 a 3, pro osvojení, a bude-li i smlouva vyhovovati předepsané formě. Dnem účinnosti zákona stane se příslušným schváliti takové smlouvy nebo o žádosti rozhodnouti, je-li osvojenec svéprávným, okresní soud podle § 9, není-li však svéprávným, poručenský (opatrovnický) soud anebo úřad podle § 10 zák. Takové smlouvy nebudte tedy již předkládány ministerstvu spravedlnosti k potvrzení, pokud jde o Slovensko a Podk. Rus.

Ale smlouvy ujednané na Slovensku a v Podkarpatské Rusi a, pokud jest třeba, schválené sirotčí vrchností nebo poručenským úřadem první stolice do dne účinnosti zákona (16. května 1928) a, pokud není třeba tohoto schválení — smlouvy se svéprávnými osvojenci — do toho dne došle ministerstva spravedlnosti, přísluší ještě potvrditi tomuto ministerstvu. Proto buďtež mu k potvrzení, po př. ke konečnému vyřízení předloženy nejen smlouvy osvojovací — arciť vždy s potřebnými doklady — schválené do dne 16. května 1928 poručenským úřadem první stolice (sirotčí vrchností), nýbrž i smlouvy, které byly zaslány zpět ať sedriím (soudním stolicím) či poručenským úřadům ministerstvem spravedlnosti k doplnění smlouvy samé nebo jejích dokladů. Smlouvy takové bude ovšem podle § 13, odst. 2., zák. posuzovati podle zvykového práva a praxe dosud platných.

Ustanovení § 7 zák. o zrušení osvojovacích smluv vztahuje se také na smlouvy schválené před účinností zákona (§ 13, odst. 2., zák.).

Ministerstvo upozorňuje na sjednocené předpisy zákona o osvojení očekává, že soudy a poručenské úřady, nyní příslušné osvojovací smlouvy schvalovati, budou přesně dbáti těchto ustanovení a postupovati podle návodu daného tímto výnosem.

5. Zákon ze dne 30. června 1921, čís. 256 Sb. z. a n., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských.

§ 1. Ministr sociální péče se zmocňuje, aby, nedotýkaje se jiných zákonných ustanovení, nařízením určil:

1. že mohou býti děti do 14 let dány a přijaty do cizí péče (ošetřovanci, schovanci), po případě i dále v ní ponechány a podrženy jen s odvolatelným povolením orgánu k tomu ustanoveného;

2. jak se má dozíratí na výše uvedené děti, jakož i na děti nemanželské do 14 let v péči vlastních rodičů, a jak děti ty míti v patrnosti;

3. které osoby jsou způsobilé býti dozorcí dětí v cizí péči a dětí nemanželských;

4. kdo tyto osoby jmenuje;

5. jaké odvolací právo přísluší pěstounům a rodičům proti dozorcím osobám.

Prováděcí nařízení nebylo dlouho vydáno. Teprve až poměry nutně toho vyžadovaly byl zákon proveden vládním nařízením ze 14. března 1930, čís. 29 Sb. z. a n.

Zákon jest nutným doplňkem zákona rozlučovacího, neboť děti z rozlučených manželství vyžadují nutně zvýšené ochrany zákona.

Děti jsou v »cizí« péči, jsou-li v péči osob jiných, než svých přirozených (ať manželských nebo neman-

K § 1. Předpis § 6 (3) nařízení předpokládá, že jde o cizí dítě, nikoliv o děti svěřené péči vlastních jich rodičů (dáno-li dítě na zkoušku do výchovy nemanželského otce a jeho manželky). (Rozh. ze dne 3. března 1932, R II 46/32, čís. 11.438.)

želských) rodičů. Není tedy v cizí péči nemanželské dítě, je-li v opatrování svého nemanželského otce.

§ 2. Osoby, pověřené dozorem na děti v cizí péči a na děti nemanželské, mají právo za tím účelem prohlížeti byty pěstounů nebo rodičů, místnosti dětem k pobytu určené, jakož i děti samy, a žádati na pěstounech, rodičích a členech jejich domácností, aby jim podle pravdy podávali vysvětlení a poměrech dětí, o jejich umístění, výživě, ošetřování a výchově, jakož i aby děti jim, nebo lékaři jimi označenému na určitém místě pravidelně předváděli. Děti do dvou roků je nutno předváděti lékaři ve lhůtách dozorcí osobou stanovených.

Soudy poručenské a jiné příslušné úřady jsou povinny v mezích své pravomoci zjednatí tomuto oprávnění osob dozorcích podle potřeby průchod.

§ 3. a) Kdo dítě své do cizí péče dá nebo cizí dítě do své péče přijme bez předepsaného povolení, nebo

b) kdo v péči té dítě ponechá nebo podrží, ač dané mu povolení bylo odvoláno nebo pozbylo již platnosti, aniž o ně znovu zažádal, jakož i

c) kdo podmínek v povolení obsažených nedbá,

d) kdo poruší povinnosti, uložené jemu podle § 2, odst. 1., tohoto zákona,

e) kdo opomene hlásiti, co bude nařízeno ku provádění tohoto zákona, a kdo při tomto hlášení nebo při vysvětlení dávaném osobám dozorcím učiní vědomě údaje nesprávné,

trestán bude, pokud to není trestný čin, který dlužno trestati podle zákona trestního, pro přestupek politickými správami první stolice pokutou do 1000 korun nebo vězením do 1 měsíce. Spojiti pokuty s trestem na svobodě je přípustno. Zamění-li se nedobytná pokuta v trest vězení, nesmí převyšovati sazby pro ně stanovené,

§ 4. Orgány správy autonomní jsou povinny spolupůsobiti při provádění tohoto zákona.

§ 5. Všechna právní jednání, podání, listiny a protokoly, jichž je třeba ku provádění tohoto zákona, jsou osvobozeny od kolků a poplatků přímých.

§ 6. Tento zákon nabývá účinnosti dnem prohlášení.

Zákon byl vyhlášen dne 4. srpna 1921. Praktické účinnosti vlastně nabyl teprve vydáním zmíněného již prováděcího nařízení, které bylo vyhlášeno 27. března 1930. Otiskujeme ho zde v plném znění.

5a. Vládní nařízení ze dne 14. března 1930, čís. 29 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských.

ČÁST I.

Ustanovení organizační.

Které děti požívají ochrany a kdo vykonává cizí péči.

§ 1. (1) Děti v cizí péči (ošetřovanci, schovanci), požívající ochrany podle zák. č. 256/1921 Sb. z. a n., jsou děti manželské i nemanželské do dokonání 14. roku věku, jež jsou v jiné péči než u otce nebo matky, ať za plat či bezplatně.

(2) Nenáleží sem však:

a) děti, které jsou v péči pod veřejným dozorem, upraveným zvláštními zákony nebo nařízeními, jako na př. děti požívající státní péče v zemi Slovenské a Podkarpatoruské a podobně,

b) děti, jež jsou v cizí péči jen přechodně za zvláštními účely, jako je docházka do školy v jiném

místě, než v bydlíšti rodičů, pobyt za příčinou prázdninové zotavené, pobyt v nemocnicích, ústavech léčebných a podobně.

(3) Cizí péči může vykonávati:

a) osoba fysická (pěstoun),

b) ústav. Ústavem podle tohoto vládního nařízení rozumí se zařízení, jehož účelem je nahrazovati nedostatek řádné péče vlastních rodičů pro větší počet dětí, než může převzít do řádné péče pěstoun (§ 6), nejméně však pro 10 dětí (sirotčince, výchovny, dětské domovy, útulky a pod.).

(4) Nemanželskými dětmi v péči vlastních rodičů, požívajícími ochrany podle zák. č. 256/1921 Sb. z. a n., jsou děti nemanželské do dokonání 14. roku, ať jsou v péči obou rodičů žijících ve společné domácnosti, či jen jednoho z nich.

Dozorčí úřad nad péčí mimoústavní i ústavní.

§ 2. (1) Dozor na děti uvedené v § 1, odst. 1. a 4., jsou-li v péči mimoústavní, přísluší: v zemi České a Moravskoslezské okresnímu soudu, jenž má pravomoc ve věcech poručenských, v zemi Slovenské a Podkarpatoruské poručenskému (sirotčímu) úřadu I. stolice, příslušnému podle místa trvalého pobytu dítěte. (V tomto nařízení jsou zvány dozorčími úřady.) V této své činnosti je podroben okresní soud (poručenský úřad I. stolice) dohledu vyšších soudů (poručenských úřadů) a ministerstva spravedlnosti.

(2) Dozor na děti v cizí péči ústavní vykonává zemský úřad a v nejvyšší stolici ministerstvo sociální péče. Tímto dozorem na děti v cizí péči ústavní nejsou dotčena zákonná ustanovení o pravomoci poručenských soudů a poručenských úřadů.

Přenositelnost výkonu dozoru na Okresní péči o mládež.

§ 3. ⁽¹⁾ Přednosta dozorčího úřadu přeneše vykonávání náležejícího mu dozoru na Okresní péči o mládež, ustavenou v jeho obvodu podle směrníc vydaných ministerstvem sociální péče, projeví-li s tím Okresní péče svůj souhlas a lze-li od ní očekávat úspěšné plnění tohoto úkolu.

⁽²⁾ Jsou-li v okrese zřízeny Okresní péče o mládež pro děti jednotlivých národností, jest rozdělení jejich působnosti podle národnosti rozhodným i pro přenesení výkonu dozoru.

⁽³⁾ Přenesení výkonu dozoru na Okresní péči o mládež nedotýká se ostatního oboru působnosti, který tato vykonává na základě svých stanov.

⁽⁴⁾ Nbylo-li vykonávání dozoru přeneseno na Okresní péči o mládež, přísluší jí oproti tomu právo dohlédací stížnosti.

⁽⁵⁾ Vyšší soudy (poručenské úřady) rozhodují mocí svého dohlédacího práva také o tom, jsou-li tu podmínky přenesení dozoru.

⁽⁶⁾ Byl-li výkon dozoru přenesen na Okresní péči o mládež, omezí se dozorčí úřad na všeobecný dohled, schvalování dozorčích důvěrníků (§ 4, odst. 3.), na rozhodování o stížnostech podaných proti opatřením Okresních péčí o mládež (§ 20, odst. 1.) a na jiné úkony vyhrazené mu tímto nařízením. Všechny ostatní úkoly obstarávají Okresní péče o mládež, na něž byl výkon dozoru přenesen, za vhodné součinnosti ostatních organizací pečujících o mládež v jejich obvodu.

⁽⁷⁾ V městech, kde v den vyhlášení tohoto vládního nařízení, jsou zřízeny městské úřady pro péči o mládež, přeneše přednosta dozorčího úřadu výkon dozoru nad dětmi v cizí péči a dětmi nemanželskými, na generální poručenstva, zřízená obcí nebo jinými korporacemi v obvodu jejich působnosti podle §u 208

obecného občanského zákona, při čemž má dbáti toho, aby dítě, nad nímž se dozor přenáší, patřilo k okruhu poručenčů (opatrovanců), pro něž generální poručenství bylo určeno.

⁽⁸⁾ Nelze-li očekávat s jistotou, že by některá Okresní péče o mládež úspěšně plnila úkol dozoru, nebo nechce-li úkol ten převzít, nebo není-li jí v okrese vůbec, zřídí dozorčí úřad — po slyšení příslušného zemského ústředí péče o mládež — k účelu tomu pomocnou komisi, jejímiž členy jmenuje z řad sociálních pracovníků osoby zvláště způsobilé a ochotné úkol ten plnit. Do komise jest přibrati zejména zástupce zemského ústředí péče o mládež, zástupce okresního výboru a zástupce úřadů (orgánů) státní školské správy v okrese. Přibrání zástupcové buďtež vzati pokud možno z osob bydlících v obvodu dozorčího úřadu. Dozorčí úřad komisi tu zruší, odpadnou-li skutečnosti, které byly příčinou jejího zřízení.

⁽⁹⁾ Všechna ustanovení tohoto nařízení týkající se Okresních péčí o mládež platí obdobně o generálních poručenstvích zřízených obcemi nebo jinými korporacemi v obvodu jejich působnosti podle ustanovení odst. 7. a také o pomocných komisích zřízených podle odst. 8.

Dozorčí důvěrníci pro přímý výkon dozoru; jejich výběr a kdo je jmenuje.

§ 4. ⁽¹⁾ Přímý dozor na děti v cizí péči a děti nemanželské vykonávají dozorčí důvěrníci.

⁽²⁾ Dozorčím důvěrníkem může být ustanovena jen osoba svéprávná, tělesně i duševně zdravá, mravně zachovalá, bezúhonné pověsti, která má potřebné k tomu schopnosti, vzdělání a porozumění. Ani zaměstnání, ani jiné životní poměry nesmí být na závadu účinnému vykonávání této povinnosti.

⁽³⁾ Dozorčí důvěrníky jmenuje dozorčí úřad.

Je-li výkon dozoru přenesen na Okresní péči o mládež, přísluší jí také jmenovati dozorčí důvěrníky s výhradou schválení dozorčího úřadu.

(⁴) Při výběru jest přihlížeti zvláště k poručníkům z povolání, sociálním pracovníkům, jakož i úředníkům, činovníkům a důvěrníkům Okresních péčí o mládež i jiných podobných sdružení; v zemi Slovenské a Podkarpatoruské také k veřejným poručníkům.

(⁵) Za dozorčí důvěrníky buďte ustanoveny především osoby, které bydlí v témže místě a náležejí téže národnosti a témuž náboženskému vyznání, jako děti, nad nimiž jest jim vykonávati dozor.

(⁶) Dozorčí úřad vezme jmenované dozorčí důvěrníky do slibu a potvrdí jeho vykonání na legitimaci, která dozorčím důvěrníkům bude vydána, aby se jí mohli prokázati při výkonu své funkce.

(⁷) Ustanovení dozorčím důvěrníkem buď odvoláno, je-li změna v osobě dozorčího důvěrníka z vážných důvodů nutná. Státí se tak musí zvláště také tehdy, pokládá-li to dozorčí úřad za potřebné. Sproštěný dozorčí důvěrník je povinen vrátiti legitimaci. Rovněž je povinen ji vrátiti, zřekne-li se své působnosti. Chce-li tak učiniti, jest povinen ohlásiti to měsíc napřed, leč by mu důvody toho nebyly včas známy.

(⁸) Jmenování dozorčích důvěrníků uveřejní se v Úředním věstníku okresního úřadu, vydává-li jej tento, a vyhlásí obvyklým způsobem (vývěskem na obecní desce a pod.) v obcích, na něž se vztahuje jejich působnost.

Dozor na péči ústavní.

§ 5. (¹) Dozor na ústavy, které mají ve své péči děti, požívající ochrany podle tohoto nařízení, vykonává zemský úřad.

(²) K výkonu tohoto dozoru přibere si zemský

úřad zemská ústředí pro péči o mládež, zřízená v obvodu jeho působnosti podle vzoru stanov, schváleného ministerstvem sociální péče, jestliže s opatřením tím souhlasí a lze-li od nich očekávati úspěšné plnění tohoto úkolu. Proti rozhodnutí zemského úřadu lze se odvolati k ministerstvu sociální péče.

(³) Jsou-li ústředí ta zřízena v zemi pro děti jednotlivých národností, jest toto rozdělení jejich působnosti podle národností rozhodným i pro přenesení výkonu dozoru.

(⁴) V zemi Slovenské a Podkarpatoruské zřídí zemský úřad pro tento úkol, pokud tam nebude podobných zemských ústředí péče o mládež, pomocný sbor, do něhož jmenuje osoby zvláště k tomu způsobilé z řad sociálních pracovníků. Zejména jmenovati je členem tohoto sboru zástupce zemského výboru a některého funkcionáře pověřeného výkonem státního dozoru na školy v zemi.

(⁵) Zemská ústředí péče o mládež pověřená dozorem na péči o děti v ústavech, vykonávají tento úkol pod dohledem zemských úřadů.

ČÁST II.

O úředních povoleních přijímati děti do cizí péče.

Podmínky povolení i odepření (odvolání)
u osob fysických.

§ 6. (¹) Osoba fysická, která chce přijmouti do své péče cizí dítě, a to trvale, musí si vyžádati povolení dozorčího úřadu, v jehož obvodu má své bydliště. Je-li výkon dozoru přenesen na Okresní péči o mládež, přísluší jí také právo udíleti neb odvolávati toto povolení. Proti jejím rozhodnutí přísluší však právo stěžovati si k úřadu dozorčímu nejen tomu, kdo se povolení toho domáhá, ale každému, kdo má zájem o řádnou péči o dítě. Povolení toho nepotřebují poručník ani příbuzní, kteří za souhlasu

poručenského soudu nebo poručenského úřadu I. stolice převzali dítě, podrobené moci poručenské, do vlastní péče. Nebylo-li možno vyžádati si povolení dříve, než dítě bylo přijato do péče, musí býti za ně žádáno dodatečně do 15 dnů počítajíc ode dne převzetí dítěte.

(²) Za povolení podle odst. 1. možno žádati ústně nebo písemně.

(³) Povolení udělí se jen osobám, jejichž osobní vlastnosti a rodinné, zdravotní, majtkové a bytové poměry poskytují záruku, že jsou s to, aby řádně a svědomitě plnily povinnosti, které na se berou. Osoby ty musí býti téže národnosti a téhož náboženského vyznání, jako dítě, jež se jim do péče odevzdává.

(⁴) Povolení nesmí býti uděleno osobám, u nichž nelze očekávati řádné výchovy a řádného opatření dítěte, zvláště osobám, které:

a) nejsou bezvadné po stránce mravní (opilství, nemravný život a pod.), anebo žijí ve společné domácnosti se členy rodiny, kteří jsou podobně úhonní;

b) jejich tělesný nebo duševní stav, nebo stav členů jejich rodiny mohl by ohrožovati výchovu nebo zdraví ošetřovance (chovance);

c) nemají prostředků potřebných k vlastní obživě a jsou odkázány na veřejnou podporu;

d) mají zaměstnání, které jim znemožňuje náležitou péči o dítě;

e) nemají stálého bydliště nebo zdravého a přiměřeně prostranného bytu k umístění dítěte;

f) jsou sešlé věkem nebo

g) u nichž jest se důvodně obávati, že by dítěte zneužily k výdělečné práci, žebrotě a pod.

(⁵) Dříve než se o povolení rozhodne, třeba vyšetřiti náležitě všechny závažné okolnosti. Není-li závady, udělí se povolení vydáním pěstounské knížky; v ní potvrdí pěstoun, že vzal na vědomost povinnosti,

spojené s výkonem péče o cizí dítě, a že je chce řádně plniti.

(⁶) Povolení může býti odvoláno, jestliže se poměry pěstounovy změnily tak, že nezaručují řádné péče o cizí dítě, nebo, když pěstoun povinností svých svědomitě neplní. Odvolati povolení může také dozorcí úřad, i když je výkon dozoru přenesen na Okresní péči o mládež. Je-li toho třeba, budiž učiněno ihned opatření, aby dítě bylo svěřeno jiné vhodné péči.

Povšechné povolení neb odnětí povolení při péči ústavní.

§ 7. (¹) Ústav, který chce přijímati do své péče děti, na něž se vztahuje ustanovení tohoto nařízení (§ 1), musí míti k tomu povolení.

(²) Uděliti toto povolení přísluší zemskému úřadu, v jehož obvodu působnosti má ústav sídlo. Zemskému úřadu přísluší také schváliti řád (stanovy) ústavu.

(³) Podmínkou povolení jest, že ústav má všechny náležitosti, jež plně zaručují, že bude dětem nahrazen nedostatek řádné péče vlastní rodiny.

(⁴) Ústavní řád (stanovy) musí zejména obsahovati zevrubná ustanovení:

a) o účelu ústavu a o prostředcích, jakými se ho má dosíci,

b) kdo je majitelem a vydržovatelem ústavu, jak se opatřují hmotné prostředky na jeho vydržování a kdo hrađí případný schodek,

c) jak jest upravena organizace a správa ústavu,

d) jak jest zabezpečena účelná péče o chovance po stránce hmotné i výchovné.

(⁵) Ústav musí býti upraven a zařízen po stránce hospodářské, technické, zdravotní i výchovné tak, aby plně vyhovoval svému účelu.

(⁶) Má-li ústav vlastní školu, která poskytuje chovancům potřebné výchovy školské, musí vykázati

podmínky, jež jsou stanoveny zákonnými předpisy školskými.

(7) Zemský úřad může odníti ústavu právo přijímati děti do své péče dočasně nebo trvale, jestliže ústav, ač byl dvakrát zemským úřadem vyzván, neodstraní do stanovené lhůty podstatných závad, které vylučují dosažení jeho účelu.

ČÁST III.

Jak se vykonává dozor na děti v péči osob fyzických.

Dočasné propuštění z dozoru.

§ 8. (1) Účelem dozoru na děti v cizí péči a na děti nemanželské je zabezpečiti, aby bylo pečováno o ně tak, aby se mohly rádně vyvíjeti tělesně, rozumově a mravně.

(2) Za příznivých okolností mohou býti dozorcím úřadem z dozoru do odvolání vyňaty děti, které jsou v péči příbuzných nebo poručníka.

Povinnosti pěstounů.

§ 9. (1) Pěstouni jsou povinni pečovati o dítě jim svěřené jako pečují svědomití rodiče o své vlastní dítě a poskytovati mu veškeré potřeby životní, jako byt, stravu, oděv a přiměřené prostředky léčebné, nejsou-li tyto potřeby dodávány těmi, kdo jsou k tomu povinni nebo se k tomu zavázali, jakož i poskytovatí dítěti náležitou domácí výchovu.

(2) V péči o dítě jsou pěstouni (rodiče dětí nemanželských) povinni podřídit se doзору podle ustanovení tohoto nařízení, umožňovati jeho výkon orgánům dozorcím a dbáti jejich pokynů.

(3) Zejména jsou povinni oznámiti převzetí dítěte ve svou péči ihned dozorcímu důvěrníku, po případě dozorcímu úřadu, v jehož obvodu bydlí, nebo

příslušné Okresní péči o mládež pověřené výkonem dozoru.

(4) Stejně jsou povinni oznámiti, když dítě ve své péči podržeti nemohou neb nechtějí, když dítě zemře, nebo z jakékoliv jiné příčiny z jejich péče vystoupí, stane se nezvěstným nebo, je-li třeba zvláštního opatření dozorcího úřadu nebo příslušné Okresní péče o mládež pověřené výkonem dozoru.

(5) Podobné oznámení mají učiniti pěstouni (rodiče nemanželských dětí), když se hodlají s dítětem přestěhovati, a to dozorcímu úřadu, pokud se týká Okresní péči o mládež pověřené výkonem dozoru, v jejímž obvodu působnosti dosud bydlí; po přestěhování pak dozorcímu úřadu nebo Okresní péči o mládež, do jejíhož obvodu se přestěhovali.

(6) Oznámení podle odst. 3.—5. musí býti učiněna bez zbytečných průtahů, nejdéle však do patnácti dnů.

(7) Mají-li pěstouni (rodiče dětí nemanželských) za to, že pokyny dozorcího důvěrníka odporují zákonu nebo nejsou v zájmu dítěte, mohou se obrátiti o rozhodnutí na dozorcí úřad, pokud se týká na Okresní péči o mládež pověřenou výkonem dozoru.

(8) Mají-li pěstouni (rodiče dětí nemanželských) dítě ve své péči za plat poskytovaný z prostředků veřejných, jsou povinni dbáti též pokynů, které vydávají příslušné orgány veřejné péče o mládež.

Jak míti v patrnosti děti, pěstouny a dozorcí důvěrníky.

§ 10. (1) Dozorcí úřad neb Okresní péče o mládež pověřená výkonem dozoru má míti v patrnosti:

a) děti v cizí péči a děti nemanželské, které podléhají jejich doзору podle tohoto nařízení,

b) osoby, jež na svou žádost byly uznány za způsobilé míti cizí děti ve své péči,

c) dozorčí důvěrníky ustanovené k vykonávání místního dozoru v okrese.

(²) O každém dítěti v cizí péči a o každém dítěti nemanželském sepíše se popisný list dvojmo, jeden pro dozorčí úřad nebo Okresní péči pověřenou výkonem dozoru a jeden pro dozorčího důvěrníka. V popisném listě vyznačí se všechny poměry dítěte a pěstounů, které mají význam pro účely ochrany.

(³) Přejde-li dítě do obvodu působnosti jiného dozorčího důvěrníka, odevzdá dřívější dozorčí důvěrník novému popisný list, vyznačiv v něm nastalé změny, a ohlásí je zároveň dozorčímu úřadu, pokud se týká Okresní péči o mládež pověřené výkonem dozoru. Přejde-li dítě do obvodu působnosti jiného dozorčího úřadu, odevzdá dřívější dozorčí úřad oba popisné listy spolu s příslušnými spisy, vedou-li se odděleně (§ 25), novému úřadu dozorčímu, který si je buď ponechá nebo zašle té Okresní péči o mládež, která je příslušná k výkonu dozoru. Bylo-li přenesení výkonu dozoru odvoláno, jest Okresní péče o mládež povinna zaslati popisné listy dozorčímu úřadu.

(⁴) Těmito ustanoveními nejsou dotčeny předpisy o vedení evidence poručenstev u poručenských soudů a poručenských úřadů.

Povinnosti dozorčího důvěrníka.

§ 11. (¹) K usnadnění svého úkolu vede dozorčí důvěrník v patrnosti všechny důležitější zjevy, významné pro vývoj dětí svěřených jeho dozoru a důležitější skutečnosti, z nichž lze posouditi spolehlivost a svědomitost osob, jež děti ty přijaly ve svou péči.

(²) Zejména je povinen:

a) věsti v patrnosti všechny děti přikázané jeho dozoru a jejich poměry osobní a zaznamenávatí významnější údaje o jejich stavu a vývoji tělesném, rozumovém i mravním, a jsou-li školou povinny, též

o školní docházce, prospěchu a chování. Rovněž má zaznamenávatí i jiné důležité skutečnosti, které shledal při občasných prohlídkách,

b) probouzetí v rodinách porozumění pro péči o cizí děti a míti v patrnosti všechny osoby, jež jsou v obvodu jeho působnosti způsobilé a ochotny přijímatí cizí děti ve svou péči, aby mohl podle potřeby podati návrh, by jim bylo uděleno k tomu potřebné svolení,

c) obeznámiti se se všemi zákony, nařízeními, řády, instrukcemi, stanovami a pod., které se týkají ochranné péče o mládež a vykonávání dozoru a opatřiti si i jiné důležité vědomosti k usnadnění svého úkolu, při čemž mají mu býti nápomocny úřady a orgány jemu nadřízené,

d) uschovávatí korespondenci, týkající se dozorčí činnosti, zejména návrhy podané úřadu dozorčímu, Okresní péči o mládež, pověřené dozorem nebo jinému úřadu,

e) rodinné a osobní poměry, které seznal vykonávaje svůj úkol, zejména za prohlídky v domácnosti, sdělovati jen dozorčímu úřadu, pokud se týká příslušné Okresní péče o mládež pověřené dozorem, jinak ale zachovati o nich naprostou mlčenlivost. Tím nejsou dotčeny předpisy, podle kterých je dozorčí důvěrník povinen úřadu nebo soudu činiti sdělení.

Styk s dětmi a pěstouny.

Návštěvy a prohlídky.

§ 12. (¹) Dozorčí důvěrník má býti v přímém a častém styku s dětmi podrobenými jeho dozoru, aby mohl bedlivě sledovati, zda se pěstouni (rodíče) o ně svědomitě starají a poskytují jim, čeho potřebují k zdravému vývoji tělesnému i duševnímu.

(²) K tomu cíli náleží mu navštěvovati byty pěstounů (rodíčů), prohlížeti místnosti určené dětem

k obývání i děti samy, žádati na pěstunech (rodících) vysvětlení o poměrech dětí, o jejich umístění, výživě, ošetřování a výchově, o jejich stavu tělesném, rozumovém i mravním, a jsou-li ve věku školou povinném, o docházce školní, prospěchu a chování. Prohlídky takové má vykonávati podle potřeby, nejméně však jednou za měsíc. Při tom má si počínati tak, aby si získal důvěry jak pěstounů, tak i dětí, na něž dozírá.

(³) Jde-li o děti v cizí péči anebo nemanželské děti, které vůbec nemají trvalého pobytu (kočující), je oprávněn vykonávati svou působnost i ohledně nich; jako dozorčí úřad povolán je tu k rozhodování okresní soud nebo poručenský úřad I. stolice místa dočasného pobytu.

Jak odpomáhati závadám.

§ 13. (¹) Shledá-li dozorčí důvěrník poměry, jež jsou na závadu zdárnému vývoji dítěte, postará se, pokud možno, sám svou radou a pomocí o vhodnou nápravu. Není-li to však možno, zvláště proto, že jde o závady závažnější, podá o tom zprávu s příslušným návrhem úřadu dozorčímu nebo Okresní péči o mládež pověřené výkonem dozoru.

(²) Shledá-li zejména, že pěstoun nemá způsobilosti pečovatí řádně o děti jemu svěřené, nebo že přes důtklivé upozornění a napomenutí povinností svých neplní, že dítě zanedbává, jeho zdraví si nehledí, do školy je neposílá, zle s ním nakládá nebo ho zneužívá k výdělečné práci, žebrotě nebo pod., podá odůvodněný návrh, aby bylo pěstounu odňato právo míti cizí dítě v péči, a navrhne, co se má státi s dítětem. Je-li tělesná nebo mravní bezpečnost dítěte bezprostředně ohrožena a je-li se důvodně obávati, že pomoc nadřízeného orgánu přijde pozdě, může dítě pěstounovi odníti sám a svěřiti je jiné péči vhodnější. Jest však povinen oznámiti to ihned dozorčímu

úřadu, pokud se týče příslušné Okresní péči o mládež pověřené výkonem dozoru se žádostí, aby jeho opatření bylo schváleno.

(³) Shledá-li dozorčí důvěrník, že osoby, které jsou povinny dítě vyživovati, povinností svých neplní, má o tom zpravití zákonného zástupce dítěte a dozorčí úřad a v souhlasu s těmito připomenouti povinným osobám, aby plnily svou povinnost.

(⁴) Jde-li o děti pod mocí poručenskou, nemůže dozorčí důvěrník, vyjímajíc případ nebezpečí prodlení podle odstavce 2., učiniti žádného opatření bez souhlasu poručníka bydlícího v místě, kde je dítě v cizí péči neb dítě nemanželské. Nesouhlasil-li by poručník, musí žádati za rozhodnutí dozorčí úřad.

(⁵) Vykonáváje své povinnosti je chráněn dozorčí důvěrník podle ustanovení trestního zákona daných k ochraně orgánů veřejné moci.

Vliv dozorčího úřadu na důvěrníky.

Občasné schůze důvěrníků.

§ 14. (¹) Úřad dozorčí nebo Okresní péče o mládež pověřená výkonem dozoru svolává podle potřeby dozorčí důvěrníky z okresu k občasným poradám, jichž účelem je pojednati a dohodnouti se o prostředcích, jež by zlepšily a zdokonalily péči o děti v cizí péči a děti nemanželské.

(²) Je-li v jedné obci ustanoveno několik dozorčích důvěrníků, konejtež důvěrníci občas schůze poradní o běžných otázkách a o potřebách ochrany dětí, které jsou v cizí péči, a dětí nemanželských. Schůze takové svolává a řídí důvěrník pověřený tím od úřadu dozorčího, nebo od Okresní péče o mládež pověřené výkonem dozoru, jimž podává zprávy o výsledku těchto porad.

Lékařský dozor a prohlídky.

§ 15. Lékařský dozor na děti v cizí péči a děti nemanželské vykonávají orgánové, povolání k tomu podle příslušných předpisů upravujících veřejnou péči zdravotní.

ČÁST IV.

Jak se vykonává dozor na děti v péči ústavní.

Účel.

§ 16. ⁽¹⁾ Účelem dozoru na děti v péči ústavní (§ 2, odst. 2., a § 5) je působiti k tomu, aby ústavy vykonávající tuto péči vyhovovaly v celém svém ústrojí všem podmínkám, jichž je třeba ke zdárnému vývoji dětí jim svěřených po stránce tělesné, rozumové i mravní.

⁽²⁾ Při tom budiž dbáno toho, aby byl ústav co nejméně omezen ve volné správě. Pokyny dané ústavu obmezujetež se proto zpravidla na opatření, která jsou nezbytná (§ 7, odst. 7.).

Oprávnění orgánů, dozírajících k prohlídkám.

§ 17. ⁽¹⁾ Orgánové dozírající na ústavy (§ 5), jsou oprávněni prohlédnouti si veškeré místnosti ústavů a jejich zařízení, pokud jsou určeny úkolům ústavním, přesvědčiti se o způsobilosti personálu ústavního, o stavu ústavu a poměrech v něm.

⁽²⁾ Ústavní správa je povinna poskytnouti dozorčím orgánům volný přístup do ústavu a dáti jim veškeré informace, potřebné k tomu, aby mohly nabýti správného názoru, zda ústav pečuje o děti, jak toho vyžaduje jejich zdárný vývoj tělesný, rozumový a mravní. Dozorčí orgány zemských ústředí péče o mládež nebo pomocných sborů zřízených pro tento

úkol (§ 5, odst. 2.) vykáží se legitimací potvrzenou zemským úřadem.

⁽³⁾ Zemská ústředí péče o mládež pověřená výkonem dozoru na děti v péči ústavní nebo pomocné sbory zřízené pro tento úkol podávají zemskému úřadu každoročně nejpozději do konce března zprávu o této dozorčí činnosti a jejích výsledcích za rok minulý. Zpráva ta podává se dvojmo a jeden opis předkládá zemský úřad se svým vyjádřením a příslušnými návrhy ministerstvu sociální péče.

⁽⁴⁾ O výsledcích jednotlivých prohlídek ústavů podávají tito orgánové nadřízeným úřadům zprávu jen tehdy, když jim to bylo zvlášť uloženo, nebo když to sami považují za vhodné nebo nutné.

⁽⁵⁾ Vykonávání tohoto dozoru bude blíže upraveno instrukcemi, které vydá ministerstvo sociální péče.

Lékařský dozor a prohlídky.

§ 18. ⁽¹⁾ Lékařský dozor na ústavy vykonávají orgánové povolání k tomu podle příslušných předpisů, upravujících veřejnou péči zdravotní.

⁽²⁾ Ústav má býti zařízen a upraven tak, aby vyhovoval všem požadavkům zdravotnictví a umožňoval zdárný vývoj chovanců po stránce zdravotní.

⁽³⁾ Správa ústavu je povinna přihlížeti nejen k tomu, aby byly děti podrobeny řádné lékařské prohlídce při vstupu do jeho péče, ale náleží jí také postarati se, aby byli chovanci občas lékařsky prohlíženi, aby byl zjištěn jejich zdravotní stav a aby se jim, jsou-li nemocni, dostalo potřebného lékařského ošetření.

Evidence chovanců; účetnictví a hospodářská správa.

§ 19. Ústav měž v patrnosti všechny své chovance popisnými lístky s údaji o jejich osobních

poměrech; jest také povinen vésti řádné účetnictví a předkládati výroční zprávu o své činnosti zemskému úřadu, pokud se týče zemskému ústředí péče o mládež (pomocnému sboru zřízenému pro tento úkol), na které byl výkon dozoru přenesen.

ČÁST V.

Ustanovení všeobecná.

Řízení.

§ 20. ⁽¹⁾ Proti opatřením, jež učinila Okresní péče o mládež vykonávajíc svěřený jí dozor na děti v péči osob fyzických (v rodinách), možno je stěžovat si ku příslušnému úřadu dozorčímu.

⁽²⁾ Dozorčí úřady rozhodující o věcech jim přikázaných tímto nařízením, postupují podle zákonů a nařízení o vykonávání pravomoci ve věcech poručenských.

⁽³⁾ Proti opatřením, jež učinilo zemské ústředí péče o mládež, vykonávajíc dozor svěřený mu na péči o děti v ústavech, možno podati k příslušnému zemskému úřadu dohlédací stížnost.

Záštita oprávnění osob dozorčích.

Působení důvěrníků ve věcech poručenských.

§ 21. ⁽¹⁾ Dozorčí úřad, jakož i jiné příslušné úřady jsou povinny zjednatí podle práva průchod oprávněním orgánů pověřených výkonem dozoru.

⁽²⁾ Dozorčí úřady mohou použití důvěrníků dozorčích také k jiným úkolům péče poručenské, na př. k vyšetření a podání zprávy, zda-li je třeba změny v osobě poručníka dětí, nacházejících se v cizí péči, nebo dětí nemanželských; nevzejde-li pak z toho

zvláštní zatížení, i k výkonu dozoru na částečné sirotky v péči vlastní matky.

Součinnost správy autonomní a správ škol.

§ 22. ⁽¹⁾ Orgány územní samosprávy (obecní, okresní, zemské) jsou povinny spolupůsobiti při provádění zákona; zejména náleží obcím oznamovati dozorčím úřadům, pokud se týče Okresním péčím pověřeným výkonem dozoru, které děti jsou v obvodu obce v cizí péči a které jsou tam děti nemanželské, podávati jim žádané zprávy o těchto dětech, upozorniti dozírající orgán na všechny okolnosti, které se zdají odůvodňovati potřebu zakročení a usnadňovati i jinak výkon ochrany dětí v cizí péči a dětí nemanželských.

⁽²⁾ Stejnou povinnost podávati žádané zprávy a upozorňovati na potřebu zakročení mají také správy škol, pokud jde o děti školou povinné.

§ 23. Okresní péče o mládež pověřené výkonem dozoru jsou povinny o všech opatřeních týkajících se dětí v cizí péči a dětí nemanželských zpravití podle potřeby příslušný poručenský soud nebo poručenský úřad I. stolice. Povinnost tu mají také dozorčí úřady, pokud by šlo o děti, nad nimiž jim poručenská moc nenáleží.

Úhrada nákladů.

§ 24. ⁽¹⁾ Dozor na děti v cizí péči a děti nemanželské vykonávati jest tak, aby pokud možno nevznikly žádné nové výdaje.

⁽²⁾ K úhradě výdajů jež by přesto vznikly a nemohly býti hrazeny jiným způsobem, může ministerstvo sociální péče přispěti v mezích úvěru, který mu bude k účelu tomu ústavně povolen ve státním rozpočtu.

Úprava spisů u poručenských soudů (úřadů).

§ 25. U dozorčích úřadů buďtež věci dozoru nad dětmi v cizí péči a dětmi nemanželskými, pokud nejsou o dětech těch založeny spisy poručenské, vedeny v rejstříku sběrném. O úpravě spisové platí ustanovení platná pro vedení spisů soudů a poručenských úřadů.

Roční výkazy a zprávy dozorčích úřadů (Okresních péčí o mládež).

§ 26. ⁽¹⁾ Dozorčí úřady jsou povinny do konce měsíce března každého roku předložiti ministerstvu spravedlnosti služební cestou předepsané výkazy a zprávy o stavu agendy podle tohoto nařízení, ve zprávě shrnouti poznatky učiněné v běžném roce o spolupůsobení orgánů pomocných, zvláště též upozorniti na nedostatky a případně učiniti návrhy na jejich odstranění. Výsledek těchto zpráv shrnou presidenti vrchních soudů (přednostové poručenských úřadů III. stolice) v úhrnnou zprávu a předloží ji dvojmo ministerstvu spravedlnosti. Ministerstvo spravedlnosti sdělí stejnopis zprávy ministerstvu sociální péče.

⁽²⁾ Jestliže bylo vykonávání dozoru přeneseno na Okresní péči o mládež, jest tato povinna během měsíce ledna podati dozorčímu úřadu dvojmo výstižnou zprávu o své dozorčí činnosti v roce minulém. Mezi rokem podávají Okresní péče o mládež dozorčímu úřadu zprávy jen tehdy, jsou-li proto zvláštní důvody (na př. změna v osobě poručníka, jiné opatření, jež musí učiniti soud nebo poručenský úřad sám a pod.).

⁽³⁾ Shledá-li dozorčí úřad některé nedostatky součinnosti Okresních péčí o mládež pověřených vykonáváním dozoru, oznámí to jejich příslušnému zemskému ústředí k opatření nápravy.

Trestní oznámení.

§ 27. Dozorčí úřady, pokud se týče Okresní péče o mládež, oznámí porušení povinností uvedených v § 3 zákona příslušnému okresnímu úřadu k zavedení trestního řízení.

§ 28. ⁽¹⁾ Kdo má v den účinnosti tohoto nařízení v cizí péči dítě podrobené dozoru podle jeho ustanovení, je povinen oznámiti to pod trestními následky § 3 zákona do jednoho měsíce po dnu účinnosti a žádati za povolení potřebné podle § 6 tohoto nařízení.

⁽²⁾ O ústavech, které mají v den účinnosti tohoto nařízení ve své péči děti, na něž se vztahují jeho ustanovení, má se za to, že obdržely povolení podle § 7, prokáží-li splnění podmínek podle § 7 do roka ode dne, kdy jim bylo vyzváno k tomu doručeno. Jiná ustanovení tohoto nařízení o dozoru na děti v péči ústavní platí pro ně i před uplynutím této lhůty.

Osvobození od kolků a poplatků.

§ 29. Všechna právní jednání, podání, listiny a protokoly, jichž třeba je ku provádění zákona, jsou osvobozeny od kolků a poplatků přímých (§ 5 zákona).

§ 30. ⁽¹⁾ V zemi České a Moravskoslezské nabude toto nařízení účinnosti dnem 1. července 1930; v zemi pak Slovenské a Podkarpatoruské dnem, který bude stanoven vyhláškou ministra sociální péče vydanou v dohodě s ministrem spravedlnosti. Vyhláška ta bude uveřejněna ve Sbírce zákonů a nařízení.

⁽²⁾ Provedením jeho pověřuje se ministr sociální péče v dohodě s ministrem spravedlnosti a ostatními zúčastněnými ministry.

6. Mezinárodní právo soukromé.

a) Všeobecné zásady.

Ve věcech manželských a rodinných, jež jsou předmětem tohoto komentáře, platí v mezinárodním styku, to jest v poměru osob různého státního občanství a v různých státech, pokud jedna z osob jest státní příslušností československé, především všeobecné zásady, vyjádřené v §§ 33—38 obecného zákoníka občanského, který stanoví:

Práva cizinců.

§ 33. Cizinci mají vůbec stejná občanská práva a povinnosti jako tuzemci, nevyhledává-li se k požívání těchto práv výslovně vlastnosti státního občana. Cizinci musí také, aby požívali stejného práva s tuzemci, v pochybných případech dokázati, že stát, k němuž náležejí, co do práva, o které se jedná, zachovává se stejně ku zdejším státním občanům jako ke svým.

§ 34. Osobní způsobilost cizinců k právním jednáním budiž posuzována vůbec podle zákonů místa, kterým je cizinec

Mezinárodní právo soukromé.

1. Příslušnost podle §u 76 j. n. vztahuje se i na cizozemce.

Byl-li sňatek uzavřen v cizozemsku ve formě, jež tam v době sňatku platila, byl uzavřen i podle tuzemského práva platně.

»Osobní způsobilost« ve smyslu §u 4 obč. zák. ku sňatku znamená oprávnění ku sňatku, nedostatek jakékoliv překážky manželské. Předpisu §u 4 obč. zák. dlužno použiti nejen ohledně uzavření manželství, nýbrž i ohledně rozluky jeho. Výrazem »úkony a jednání« v §u 4 obč. zák. míní se všechny právní akty, na nichž jest zdejší příslušník účasten jako strana. Řeční v §u 4 obč. zák., že »právní účinky v tuzemsku se jevití mají«, neznamená, že účinky musí býti při uzavření

podroben podle svého bydliště, nebo, nemá-li vlastního bydliště, podle svého narození jako poddaný; pokud pro jednotlivé případy není v zákoně něco jiného nařízeno.

§ 35. Jednání v tomto státě cizozemcem podniknuté, jímž propůjčuje jiným osobám práva, aniž tytéž vzájemně zavazuje, budiž posuzováno buď podle tohoto zákoníka, nebo podle zákona, kterému je cizinec jako poddaný podřízen; podle toho, zda jeden nebo druhý zákon platností jednání nejvíce přeje.

§ 36. Sjedná-li cizozemec v těchto zemích se státním občanem vzájemně zavazující jednání, budiž toto bez výjimky podle tohoto zákoníka posuzováno; pokud však se sjedná s cizozemcem, budiž jen tehdy podle téhož posuzováno, neprokáže-li se, že při sjednání bylo přihlíženo k jinému právu.

§ 37. Učiní-li cizozemec s cizozemci nebo poddanými tohoto státu v cizině právní jednání, buďtež posuzována podle zákonů místa, kde jednání byla sjednána; pokud při sjednání

sňatku obmyšleny, nýbrž že situace jest takového rázu, že účinky nutné pro tuzemsko plynou, musí se očekávati.

Rozluka manželství cizozemce proti zdejší příslušnici provedená v cizozemsku spadá pod § 4 obč. zák., třebaž zdejší příslušnice byla žalovanou a nebyla ve sporu osobně přítomna.

Byl-li některý z manželů zdejším státním příslušníkem, má rozluka, vyslovená cizozemským soudem, účinnost v tuzemsku pouze tehdy, jest-li použitý důvod rozluky uznán i tuzemským právem.

V tom, že rozvedená manželka opustila společnou domácnost, nelze spatřovati rozlukový důvod ani podle §u 115 obč. zák., ani podle §u 13, písm. c) rozl. zák.

Tuzemské soudy mohou vysloviti neplatnost manželství cizozemců v cizozemsku uzavřeného, odpírá-li mu tuzemské právo v tuzemsku platnost z ohledu veřejného práva nebo pořádku. Tak jest tomu v otázce dvojího manželství.

Různí-li se právo platící v historických zemích a právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi v otázce platnosti manželství, rozhoduje o platnosti (neplatnosti) manželství a to pro celou oblast Československé republiky, právo, platné v oné části území republiky, v níž manželé bydleli v době státního převratu. (Rozh. ze dne 9. února 1927, Rv I 1535/26, čís. 6787.)

2. Bylo-li manželství tuzemky s cizozemcem uzavřeno v tuzemsku, manželka nabyta sňatkem podle manžela domovského práva v cizozemsku, manželé neměli v tuzemsku společného bydliště a manželka má trvalé bydliště v tuzemsku — jest k žalobě o rozvod (o rozluku) manželství ustanoviti

nebylo patrně za základ položeno jiné právo a neodporuje-li předpis shora v § 4 obsažený.

§ 38. Vyslancové, veřejní zmocněnci a osoby v jejich službách postavené požívají osvobození, zakládajících se na mezinárodním právu a na veřejných smlouvách.

Obecný zákoník občanský platí sice jenom v zemích České a Moravskoslezské, avšak v zemích Slovenské a Podkarpatoruské platí obdobné zásady. Podle práva zvykového tam platného platí stejné zásady, jaké vyslovují §§ 33 a 34 obč. zák., jinak platí ustanovení manželského zákona (čl. zák. XXXI:1894), jehož plné znění je uvedeno v části třetí této knihy.

Vedoucí zásadou jest, že o manželských věcech, tedy i o rozluce, rozvodu

tuzemský soud podle § 28 j. n. (Rozh. ze dne 17. března 1933, Nd I 122/33, čís. 12.459.)

3. Rozluka manželství uzavřeného v tuzemsku, povolená československým státním občanům v cizině podle práva tam platného, jest pro československý stát a pro jeho občany jen tehdy platná, vyhovuje-li tuzemským předpisům o rozluce manželství. Není-li takový rozsudek cizozemského soudu o rozluce manželství závazný pro tuzemsko, není pro tuzemsko závazným ani cizozemský rozsudek o placení výživného, zbudovaný na rozsudku o rozluce manželství.

K rozlukovému důvodu podle § 13 c) rozl. zák., nestačí ani tu soukromé vyzvání druhého manžela a kratší než šesti měsíční lhůta k návratu. (Rozh. ze dne 19. října 1931, Rv II 303/30, č. 11.104.)

4. Pro rozluku manželství cizozemců, kteří uzavřeli sňatek v cizině a neměli v tuzemsku poslední společné bydliště, jest určití k projednání soud podle § 28 j. n., když aspoň jeden z manželů se zde usadil nebo trvale bydliště si zvolil. (Rozh. ze dne 10. října 1929, Nd I 450/29, č. 9255.)

5. V otázce, jakého práva jest použití ve sporu o neplatnost manželství, nezáleží na tom, jaké státní příslušnosti jsou strany v době sporu o neplatnost manželství, nýbrž jaké byly v době uzavření manželství.

Třebas právo cizí země, podle něhož by bylo rozhodováti spor o neplatnost manželství, znalo překážku různosti náboženství, nesmí československý soud k ní hleděti. (Rozh. ze dne 14. října 1927, Rv I 205/27, čís. 7405.)

6. Pro otázku, zda jest považovati za nemanželského otce čl. občana bydlícího v tuzemsku, jenž souložil s ne-

a neplatnosti manželství mohou rozhodovati jen soudy a úřady toho státu, jehož jsou manželé státními příslušníky v době soudního nebo úředního rozhodování. Jakékoliv rozhodnutí soudů o rozvodu, rozluce nebo neplatnosti manželství cizích státních příslušníků, pokud to mezinárodní smlouvy nedovolují, je zmatečné a musí býti zrušeno z moci úřední (srovnej rozhodnutí č. 10.527, otištěné u čl. 7 smlouvy s Polskem).

Z ostatních všeobecných předpisů nutno zde uvést:

manželskou cizozemskou matkou v cizozemsku, jest použití předpisů práva tuzemského. Exceptio plurium concubentium tu neplatí. (Rozh. ze dne 4. září 1923, R I 632/23, čís. 2888.)

7. Poukázal-li cizozemský poručenský soud poručníka, by podal o zvýšení výživného žalobu na nemanželského otce, bydlícího v tuzemsku, třebas se tak nestalo formálním usnesením, jež by doručeno byvši i nemanželskému otci nabylo právní moci, nemůže tuzemský procesní soud odmítnouti žalobu z důvodu, že nárok měl býti uplatňován v mimosporném řízení před cizozemským soudem. (Rozh. ze dne 6. března 1923, R I 186/23, čís. 2338.)

8. Viz též rozhodnutí č. 11.720, otištěné dále pod: Spojené státy severoamerické.

9. Tuzemský soud, u něhož manželský otec nezletilých dětí měl obecné sudiště v době podání návrhu rodičů na vydání dětí, jest příslušným rozhodnouti o tomto návrhu, i když děti byly v době podání návrhu v cizině (ve Francii). (Rozh. ze dne 10. října 1930, R I 695/30, čís. 10.220.)

10. Tuzemský soud, na něhož bylo převedeno cizozemským soudem opatrovnictví nad nezletilými dětmi cizozemce, je oprávněn vysloviti zbavení moci otcovské a vykonávati opatrovnictví nad dětmi jen tehdy, jestliže cizozemské úřady, k vykonávání opatrovnictví nad dětmi povolané, znajíce pravý stav věci — že totiž děti jsou příslušníky jejich státu — neshledaly příčiny k jinakému vlastnímu opatření. (Rozh. ze dne 15. října 1924, R I 617/24, čís. 4269.)

11. Viz též rozhodnutí č. 10.436, otištěné u § 166 obč. zák. pod IV. č. 13 a rozhodnutí č. 4491, otištěné tamtéž pod IV. č. 14.

Výnos ministerstva spravedlnosti, uveřejněný jako Sdělení č. 87 ve Věstníku roč. 1923, str. 103:

Rozhodnutí soudní o rozluce manželství uzavřených v cizině jest předkládati ministerstvu spravedlnosti. Některé soudy opětovně zasílají svá rozhodnutí, jimiž byla rozloučena manželství uzavřená v cizině, přímo politickým správám zemským, které pak prostřednictvím konsulátů zakročí o zápis rozlučky v příslušné cizí matrice.

Tento postup odporuje nařízení bývalého ministerstva spravedlnosti z 18. května 1900, č. 27 Věstníku ministerstva spravedlnosti, podle něhož jest pravoplatné soudní rozhodnutí o rozluce manželství uzavřených v cizině předložiti ministerstvu spravedlnosti, jež učiní další opatření za účelem příslušné poznámky v cizí matrice.

Ministerstvo vnitřně poukázalo proto výnosem z 1. června 1923, č. 31.760/1923-8 zemské politické správy, aby soudní dožadání uvedeného výše citovaného obsahu soudům vracely s poukazem na cit. nařízení z 18. května 1900, č. 27 Věstníku.

Soudy se proto znovu upozorňují, že rozhodnutí soudní o rozluce manželství uzavřených v cizině, následkem výše uvedeného nařízení býv. min. spravedlnosti, zemským politickým správám zasilána býti nemají. (Č. 27.530/23.)

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 176 ve Věstníku roč. 1922, str. 190:

Poznamenání rozlučky manželské v cizozemských matrikách. Doklady předkládací komise. Opětují se případy, že jednotlivé soudy zasílají ministerstvu spravedlnosti svá rozhodnutí o rozloučení manželství uzavřených v cizině bez jakékoliv předkládací zprávy a bez dokladů potřebných k tomu, aby rozlučka manželství byla zapsána v příslušné cizozemské knize sňatků.

Proto se soudy upozorňují, že rozhodnutí o rozluce manželství, předkládaná dle nařízení ministerstva spravedlnosti z 18. května 1900, č. 27 Věstn. min. sprav., jest opatřiti předkládací zprávou, dále doložkou o právní moci, ověřeným překladem státu, v němž má býti rozlučka poznamenána, dokladem o státním občanství rozloučených osob, jakož i oddacím listem, na němž bude rozlučka manželství cizozemským matričním úřadem poznamenána.

Zároveň se soudy upozorňují, že jest při vyhotovení rozhodnutí soudních určených pro cizozemské úřady dbáti toho, aby vyhotovení tato dala se v řádné formě, psána byla psacím strojem a prosta jakýchkoli vad jazykových. (Č. 58.638/22.)

Zvláštní předpisy byly vydány pouze ve styku

s některými státy. Proto v dalším jsou uvedeny jenom ty státy, s nimiž buď uzavřela republika Československá zvláštní mezinárodní smlouvy (Jugoslavie, Polsko, Rumunsko), nebo byl styk s jednotlivými státy vyjádřen jinakým předpisem.

Pokud není právní styk s některými státy upraven, platí tu všeobecná procesní dohoda Haagská ze dne 17. července 1905, č. 60/1909 ř. z., k níž ČSR přistoupila protokolem č. 3/1927 Sb. z. a n. Dohoda tato neobsahuje v naší otázce zvláštních předpisů. Dohoda se vztahuje však pouze na styk s těmito státy: Belgie, Dánsko, Estonsko, Francie, Itálie, Jugoslavie, Lotyšsko, Maďarsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko a Švýcarsko. Pro některé z těchto států však platí též zvláštní úmluva o právní pomoci, pokud byla mezi tímto státem a ČSR uzavřena.

b) Belgie.

Dohoda s Belgií o právní pomoci ve věcech občanských (č. 78/1928 Sb. z. a n.) neobsahuje zvláštních ustanovení.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 132 ve Věstníku roč. 1926, str. 153:

Belgie — vyznačování rozluk a rozvodů manželství. Belgická vláda sdělila notou ze dne 12. července 1926, č. 26.100/3706, že podle belgických předpisů nelze v belgických matrikách sňatku ani poznamenati rozvod manželství uzavřeného v Belgii ani vyznačiti rozlučku takového manželství, byl-li rozvod či rozlučka vysloven cizozemským soudem. Hledíc k těmto předpisům platným v Belgii jest napříště upustiti od předkládání zpráv a dokladů o rozvodu a rozluce manželství, jež byla uzavřena v Belgii. (Č. 44.797/26.)

c) Brazílie.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 88 ve Věstníku roč. 1929, str. 159:

Brazílie — vyznačování rozluk manželství povolených

soudy mimo *Brasilii*. V konkrétním případě sdělilo brasílské ministerstvo spravedlnosti, že podle brasílských zákonů musí býti rozhodnutí cizích soudů, jimiž bylo rozloučeno manželství uzavřené v *Brasilii*, homologováno Nejvyšším Federálním soudem v *Rio de Janeiro*. Zakročiti o toto homologování jest vyhrazeno rozloučeným manželům a nemůže býti vyvoláno *ex officio* k dožádání cizích úřadů. Napříště netřeba proto předkládati ministerstvu spravedlnosti pravoplatná rozhodnutí o rozluce manželství uzavřených v *Brasilii*, jež by měla býti vyznačena v brasílských matrikách sňatků. (Č. 28.655/29.)

d) *Italie*.

Úmluva s *Italií* o právní ochraně státních příslušníků (č. 126/1926 Sb. z. a n.) a úmluva o vykonatelnosti rozsudků (č. 127/1926) neobsahují zvláštních ustanovení.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 111 ve *Věstníku* roč. 1923, str. 117:

Vyznačování výroků o rozvodu v civilním oddacím rejstříku v *Italii*. Na žádost ministerstva spravedlnosti, aby bylo v příslušném oddacím rejstříku v *Italii* poznačeno, že rozsudkem zdejšího soudu bylo manželství čsl. státních občanů rozvedeno od stolu a lože, došla odpověď *Consulty*, že dle italského královského dekretu z 15. listopadu 1865, č. 2602, o úpravě civilních rejstříků se zapisují v manželských rejstřících pouze ty soudní výroky, jimiž se manželství pravoplatně rozlučuje (zrušuje, anuluje) a nikoliv tedy výroky o rozvodu, jímž nenastává změna v osobním stavu manželů.

Soudy se proto poukazují, aby ve smyslu tohoto sdělení předkládaly ministerstvu spravedlnosti ohledně manželství uzavřených v *Italii* pouze rozhodnutí ve smyslu nařízení bývalého ministerstva spravedlnosti z 18. května 1900, č. 27 *Věstníku*.

Ohledně oznamování rozvodů manželství uzavřených v cizině mimo *Italii* zůstává výnos býv. ministerstva spravedlnosti z 2. listopadu 1893, č. j. 18.116, uveřejněný ve *Věstníku* býv.

Italie.

Platnost manželství, bývalým příslušníkem rakouského mocnářství (nyní příslušníkem Čsl. republiky) před převratem v *Italii* uzavřeného, jest posouditi podle bývalého práva rakouského a jen tehdy, kdyby sňatek nevyhovoval požadavkům tohoto práva, podle práva italského. (Rozh. ze dne 27. května 1924, Rv I 485/24, čís. 3903.)

ministerstva spravedlnosti z roku 1893 na str. 158 a příslušné výnosy, jednající o podávání zpráv o soudních výrocih, jež se vztahují na poznámky a dodatky v matrikách, beze změny v platnosti. (Č. 29.683/23.)

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 138 ve *Věstníku* roč. 1923, str. 145:

Poznamenání rozluky manželství v italských matrikách sňatků. Na dotaz, za jakých podmínek může býti v italských matrikách sňatků vyznačena rozlučka manželství vyslovená československými soudy, sdělilo italské ministerstvo zahraničních věcí, že veškeré rozsudky o rozluce manželství, mají-li býti vykonatelný v království italském, musí býti podrobeny delibačnímu řízení, aby se zjistilo, zda jsou tu podmínky, které stanoví haagská konvence z 12. července 1902. Příslušným soudem pro provedení delibačního řízení jest soud (*corte d'appello*), v jehož obvodu jest civilní úřad (*ufficio di stato civile*), u něhož má býti rozsudek zaznamenán. Rozsudek cizího soudu musí býti opatřen překladem v řeči italské a ověřen v cestě diplomatické. Soudy se upozorňují na toto sdělení s poukazem, aby se jím řídily předkládající soudní rozhodnutí za účelem vyznačení rozluky manželství v italských matrikách sňatků. (Č. 39.654/23.)

e) *Jugoslavie*.

Smlouva mezi *ČSR* a královstvím *Jugoslavie* o úpravě vzájemných právních styků (č. 146/1924 Sb. z. a n.).

HLAVA DESÁTÁ.

Spory o manželský původ dítěte.

Článek 33. Spory o manželský původ dítěte náležejí před úřady oné smluvní strany, jejímž státním příslušníkem jest osoba, proti níž žaloba čelí.

Pravoplatné nálezy těchto úřadů budou uznány na území druhé smluvní strany.

HLAVA JEDENÁCTÁ.

Nálezy ve věcech manželských.

Článek 34. Rozhodovati o platnosti manželství, o rozluce nebo rozvodu od stolu a lože, příslušny jsou výlučně úřady onoho státu, jehož příslušníky jsou manželé v době podání žaloby nebo žádosti. Jsou-li manželé v této době různého státního občanství, jsou výlučně příslušny úřady státu, kam manželé naposled společně příslušeli.

Změní-li manželé státní příslušnost, může okolnost, která nastala před touto změnou, býti důvodem rozluky nebo rozvodu jen potud, pokud odůvodňovala rozluky nebo rozvod též dle práva před tím pro ně platného.

Pravoplatné nálezy úřadů jmenovaných v odstavci prvním budou uznány na území druhé strany.

f) Maďarsko.

Ve styku s Maďarskem platí obecná haagská pro-

K čl. 34. 1. Viz plenární rozhodnutí č. 9489, otištěné u čl. 7 smlouvy s Polskem, které podle svých důvodů platí též o smlouvě s Jugoslavií.

2. Srovnej též rozhodnutí č. 10.527, tamtéž otištěné.

3. Za platnosti smlouvy s Jugoslavií čís. 146/1924 Sb. z. a n. nesmějí československé soudy rozhodovati o rozvodu, rozluce nebo neplatnosti manželství jugoslávských státních příslušníků. Stalo-li se přece tak, aniž se soudy zabývaly otázkou státního občanství manželů a otázkou příslušnosti soudů, již by byly pravoplatně rozhodly ve smyslu své příslušnosti, jest československé ministerstvo spravedlnosti povoláno k návrhu podle § 42, druhý odstavec, j. n. (Rozh. ze dne 27. října 1930, Nd I 115/30, čís. 10.281.)

4. Československé soudy mohou učiniti neodkladná opatření poručenská nebo opatrovnická co do péče o osobu a o jmění poručenec nebo opatrovanec, který jest státním příslušníkem království Jugoslavie, jen tehdy, mešká-li poručenec nebo opatrovanec v obvodu Československé republiky nebo má-li tu jmění. (Rozh. ze dne 19. prosince 1930, R II 443/30, čís. 10.403.)

cesní úmluva (č. 3/1927 Sb. z. a n. a č. 60/1909 ř. z.), která neobsahuje zvláštních ustanovení.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 87 ve Věstníku roč. 1933, str. 115—116:

Vyznačování osvojení v cizích matrikách. V konkrétním případě nařídil československý soud státnímu matrikáři v Maďarsku, aby v matrice provedl zápis osvojení, které bylo československým soudem schváleno. Maďarské ministerstvo vnitř, jemuž přísluší rozhodovati v takových případech o zápisu osvojení v matrice narozených, vyhovělo sice v tomto případě a nařídilo příslušný zápis v maďarské matrice, avšak upozornilo, že cizím soudům nepřislouší nařizovati zápisy v maďarské matrice.

Aby se předešlo obtížím, které by mohly vzejíti z podobného postupu, ukládá se soudům, aby dožádání o zápis osvojení v cizích matrikách napříště předkládaly ministerstvu spravedlnosti k dalšímu opatření. K dožádání jest připojiti smlouvu o osvojení, opatřenou pravoplatnou schvalovací doložkou a doklady o státní příslušnosti osvojitele a osvojenec. Přílohy dožádání jest opatřiti event. překlady podle předpisů, platných pro styk s příslušným cizím státem. (Č. 36.068/33.)

g) Německo.

Smlouva s Německem o ochraně právní a o právní pomoci (č. 130/1924) neobsahuje zvláštních ustanovení.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 84 ve Věstníku roč. 1933, str. 115:

Německo — právní pomoc ve sporech manželských. V konkrétním případě schválilo saské ministerstvo spravedlnosti postup německého soudu, který odepřel vyslechnouti

Německo.

1. Tím, že manžel cizozemec, byv slyšen před cizozemským soudem o žalobě, podané na něho v tuzemsku o rozluky manželství, obíral se pouze věcí samou, nenamítнув nepřislušnost tuzemského soudu, nastala prorogace dle §u 104 j. n.

§ 76 j. n. nerozeznává mezi tuzemci a cizinci. Dvorské dekrety ze dne 15. července 1796 a ze dne 23. října 1801, čís. 542 sb. z. s. nebyly zrušeny vydáním nové jurisdikční normy. Jak dle práva říšskoněmeckého tak dle práva československého rozhodno jest ve příčině formy, ve které má

svědkyni k dožádání československého soudu, před nímž byl zahájen spor německých státních příslušníků, bydlících v Československé republice o rozvod manželství a o výživné. Dožádaný německý soud vyslovil, že v poměru k Československé republice není zaručeno vzájemné uznání rozhodnutí ve věcech manželských, pokud jde při tom o příslušníky německé, resp. československé. Podle § 606, odst. 2, něm. c. ř. s. jest pro takové spory německých příslušníků založeno soudiště v Německu, byť nikoliv výlučné, takže nelze použití výjimečného ustanovení § 328, odst. 2, něm. c. ř. s., nýbrž § 328, odst. 1., čís. 5, téhož něm. zákona. Německé soudy nemohou poskytnouti právní pomoc v takovém řízení před cizím soudem, jehož rozhodnutí by v Německu nebylo uznáno. Poskytnutí právní pomoci v takovém případě by bylo v od-

býti sňatek uzavřen, právo místa, kde byl sňatek uzavřen. (Rozh. ze dne 20. května 1925, R I 418/25, čís. 5060.)

2. Návrh říšskoněmeckého státního příslušníka proti říšskoněmecké státní příslušnici o povolení prozatímního opatření podle ustanovení exekučního řádu k zajištění jeho nároku na péči o osobu nezletilého dítěte, jest posuzovata podle tuzemského exekučního řádu. (Rozh. ze dne 27. června 1933, R I 542/33, čís. 12.729.)

3. Československé právo jest příznivější pro tuzemce, žalovaného říšskoněmeckým příslušníkem o uznání nemanželského otcovství, v otázce, zda kritická doba trvala 301 den před porodem, a dlužno proto vzhledem k čl. 21. uv. zák. k něm. obč. zák. použití práva československého.

Třicetý den před porodem se započítává do kritické doby. (Rozh. ze dne 20. dubna 1928, Rv I 439/28, čís. 7987.)

4. Nárok na uznání nemanželského otcovství a na placení výživného, vznesený proti tuzemci dítětem, zrozeným v Německu, z matky, která jest německou státní příslušnicí a bydlí trvale v Německu, kde také souložila se žalovaným, dlužno posuzovati podle práva, platného v Německu.

Až do uzákonění jiné vlastní kolisní normy dlužno ve styku s Německem právem odvety užívatí kolisní normy čl. 21. uvov. zák. k něm. obč. zák. Poměr německého nemanželského dítěte a jeho matky k otcí dlužno posuzovati podle práva německého, nemožou však otcí býti uloženy větší povinnosti, než je připouštějí československé zákony.

Námítkou plurium concubentium dal žalovaný zřejmě na jevo, že si přeje míti rozeoří rozsouzenou podle práva německého. Výslovného návrhu na použití německého práva nebylo třeba. (Rozh. ze dne 9. prosince 1927, Rv I 1850/27, čís. 7601.)

5. Při posuzování nároku nemanželského dítěte, naro-

poru s výsostními právy německé Říše (srov. čl. 10. smlouvy s Německem č. 130/1924 Sb. z. a n.).

Československé soudy se upozorňují na toto stanovisko s tím, aby k němu přihlédly v podobných případech, mají-li požádati německé soudy o právní pomoc v manželských sporech německých příslušníků v Československé republice nebo jde-li naopak o dožádání německých soudů v manželských sporech československých příslušníků v Německu. (Číslo 41.324/33.)

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 97 ve Věstníku roč. 1925, str. 141:

Německo — legitimace nemanželských dětí dodatečným sňatkem rodičů. V případech legitimace nemanželského dítěte dodatečným sňatkem rodičů, byla-li nemanželská matka a dítě před sňatkem říšsko-německými příslušnicí, otec však československý státní příslušník, dotázaly se některé československé úřady příslušného Německého úřadu, zda uznává

zeného v Německu z německé státní příslušnice bydlící trvale v Německu, proti otcí tuzemci jest použití v tuzemsku i v otázce výměry výživného buď práva německého nebo práva tuzemského podle toho, které jest výhodnějším pro nemanželského otce (podle § 1708 něm. obč. zák. či podle § 166 obč. zák.). (Rozh. ze dne 23. listopadu 1928, Rv I 720/28, čís. 8492.)

6. Popírá-li německý státní příslušník v tuzemsku manželský původ dítěte manželkou zrozeného, nutno po stránce práva hmotného použití předpisů německého občanského zákonníka (§§ 1591 a násl.) a nikoli ustanovení § 158 obč. zák. V případě takovém platí zejména i jednorocní lhůta k odporování manželskému původu. (Rozh. ze dne 4. března 1919, Rv I 109/19, čís. 71.)

7. O zvýšení výživného pro nezl. manželské dítě, bydlící v Německu, proti otcí, bydlícímu v tuzemsku, jest rozhodnouti v nesporném řízení.

Jsou-li manželský otec, bydlící v tuzemsku, i nezletilé manželské dítě, bydlící v Německu, příslušnicí republiky Německé, a byl-li rodinný poměr založen v říší Německé, jest pro rozhodnutí o zvýšení výživného použití předpisů hmotného práva říšskoněmeckého.

Podle § 1606 něm. obč. zák. předchází vyživovací povinnost manželského otce před povinností matčinou. (Rozh. ze dne 21. března 1929, R I 137/29, čís. 8810.)

8. Byla-li rozlučka provedena v cizozemsku dle předpisů tamního hmotného práva, jest i při rozhodování o výživném rozloučené manželky použití cizozemského práva (říšskoně-

legitimaci za právoplatnou a nemá námitek proti zápisu této legitimace do československé matriky. Vzhledem k tomuto postupu sdělilo saské ministerstvo zahraničních věcí verbální notou ze dne 15. června 1925, č. 912 a I, toto:

Legitimace nemanželského dítěte řídí se podle německého soukromého mezinárodního práva podle zákonů státu, je-li muž přísluší otec v době legitimace; je-li dítě říšsko-německým příslušníkem, otec však státním občanem jiného státu, platí ovšem legitimace v německé říši jen potud, pokud bylo dáno podle německých zákonů potřebné svolení dítěte nebo osoby třetí, jež jest k dítěti v poměru rodinně-právním (čl. 22. uvoz. z. k něm. obč. z.). Podle německého práva obdrží však nemanželské dítě dodatečným sňatkem nemanželských rodičů právní postavení dítěte manželského, aniž by k tomu bylo potřebí svolení dítěte nebo osoby třetí (§ 1719 něm. obč. z.). V důsledku toho jest takováto legitimace platnou a není námitek proti zapsání její do československé matriky narození. (Č. 33.191/25.)

h) Polsko.

Smlouva mezi ČSR a republikou Polskou ohledně úpravy právních styků (č. 5/1926 Sb. z. a n.).

HLAVA DRUHÁ.

Nálezy ve věcech manželských.

Článek 7. 1. Uznati o platnosti manželství, o rozluce neb rozvodu od stolu a lože jsou výlučně

meckého). (Rozh. ze dne 24. června 1924, Rv I 450/24, čís. 4006.)

9. Nárok nemanželského dítěte, příslušníka říšskoněmeckého, proti otci, tuzemci, o zvýšení výživného, ujednaného smírem před soudem v Německu, jest v tuzemsku uplatňovati pořadem práva. Formálních předpisů říšskoněmeckého práva nelze použítí. Byl-li nemanželský otec tuzemcem v době narození dítěte a jest-li jím i dosud, jest rozsah jeho povinností posuzovati podle práva tuzemského. Nemá-li nemanželské dítě poručenského soudu v tuzemsku, nemůže se domáhati na otci výživného v řízení nesporném (§ 16 I. dílčí novely k obč. zák.). (Rozh. ze dne 11. listopadu 1926, R I 674/26, čís. 6464.)

K čl. 7. 1. Za platnosti smlouvy č. 5/1926 Sb. z. a n. nesmějí československé soudy rozhodovati o rozvodu, rozluce

příslušny úřady státu, jehož příslušníky jsou manželé v čas podání žaloby neb žádosti. Jsou-li manželé v tu dobu různého státního občanství, jsou výlučně příslušny úřady státu, do kterého manželé naposled společně náleželi.

2. Změnil-li manželé státní příslušnost, tu okolnost, která nastala před touto změnou, může býti důvodem rozluky neb rozvodu jen potud, pokud odůvodňovala rozlukou neb rozvod též dle práva před tím pro ně platného.

3. Nálezy úřadů jmenovaných v odst. 1. budou uznány na území druhé strany.

Článek 8. 1. Za vydání prozatímních opatření, jako určení povinnosti alimentární, povolení odděleného bydliště nebo nařízení o přijetí do společné domácnosti, může každý z manželů žádati též u příslušného úřadu státu, ve kterém přebývá, byť by pro samu žalobu na rozlukou neb rozvod příslušen byl úřad jeho státu.

2. Opatření tato zůstanou v platnosti, dokud jich nezruší příslušné úřady státu, jehož občany manželé jsou.

HLAVA TŘETÍ.

Spory o manželský původ dítěte.

Článek 9. 1. Spory o manželský původ dítěte náležejí před úřady onoho ze smluvních států, jehož dítě je státním příslušníkem.

nebo neplatnosti manželství polských státních příslušníků. (Plenární rozhodnutí ze dne 28. prosince 1929, Pres. 1093/29, č. 9489.)

2. Za platnosti smlouvy č. 5/1926 Sb. z. a n. nesmějí československé soudy rozhodovati o rozvodu, rozluce nebo neplatnosti manželství polských státních příslušníků. Stalo-li se tak přece, jest k návrhu československého ministerstva spravedlnosti vysloviti zmatečnost řízení podle § 42, odst. 2. jur. normy. (Rozh. z 13. února 1931, N I 174/30, č. 10.527.)

2. Nálezy těchto úřadů budou uznány na území druhé smluvní strany.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 31 ve Věstníku roč. 1925, str. 36:

Polsko — vyznačování rozluk manželství v polských matrikách sňatků. Polská vláda prohlásila, že polské úřady nevyznačí ve svých matrikách sňatků rozhodnutí československých soudů vydaná v záležitostech manželských. Soudy se proto poukazují, aby na příště upustily od předkládání výroků o rozluce nebo rozvodu manželství za účelem jejich vyznačení nebo poznamenání v polské matrice sňatků. Zároveň se soudy upozorňují na okolnost, že v důsledku postupu polských matričních úřadů polské matriky neobsahují úplných údajů osobních. (Č. 7560/25.)

i) Rakousko.

Ve styku s Rakouskem není zvláštního ustanovení.

j) Rumunsko.

Úmluva mezi ČSR a královstvím Rumunským o vzájemné právní ochraně a právní pomoci (č. 171/1926 Sb. z. a n.).

HLAVA PÁTÁ.

Nálezy ve věcech manželských.

Článek 19. ⁽¹⁾ Rozhodovati o platnosti manželství, o rozluce nebo rozvodu od stolu a lože jsou

Rakousko.

1. Rozsudek cizozemského soudu (rakouského soudu z doby po státním převratu), jímž bylo rozvedeno od stolu a lože manželství československého státního příslušníka, nemůže být vykonán Československým soudem proti československému státnímu příslušníku ani co do plnění výživného z důvodu rozvodu. (Rozh. ze dne 17. listopadu 1927, R II 368/27, čís. 7524.)

2. Srovnej též rozh. č. 12.065, otištěné u § 12 zákona o osvojení.

Rumunsko.

K čl. 19. 1. Rozhodovati spor o rozvod manželství

příslušny výlučně úřady té Smluvní Strany, jejichž příslušníky jsou manželé. Jsou-li manželé různého státního občanství, jsou výlučně příslušny úřady Smluvního Státu, v němž měli manželé naposled společné bydliště.

⁽²⁾ Změní-li manželé státní příslušnost, tu okolnost, která nastala před touto změnou, může být důvodem rozluky nebo rozvodu jen potud, pokud odvodňovala rozluky nebo rozvod též podle práva před tím pro ně platného.

⁽³⁾ Pravoplatné nálezy úřadů jmenovaných v odstavci prvním budou uznány na území druhé Strany.

Článek 20. ⁽¹⁾ Za vydání prozatímních opatření, jako určení povinnosti alimentární, povolení odděleného bydliště, nebo nařízení o přijetí do společné domácnosti, může každý z manželů, který má bydliště na území druhého Smluvního Státu, žádati též u příslušného úřadu tohoto státu, byť by pro samu žalobu na rozluky nebo rozvod byl příslušen úřad jeho státu.

⁽²⁾ Tato prozatímní opatření zůstanou v platnosti, pokud jich nezmění příslušné úřady státu, jehož občany manželé jsou.

HLAVA ŠESTÁ.

Spory o manželský původ dítěte, o uznání otcovství k nemanželskému dítěti, rozhodnutí o legitimaci a potvrzení smlouvy o osvojení.

Článek 21. ⁽¹⁾ Spory o manželský původ dí-

stolu a lože (také o rozluce nebo neplatnosti manželství) ohledně rumunských příslušníků nejsou příslušné tuzemské soudy a nemohou se státi příslušnými ani výslovnou dohodou stran (úmluva č. 171/1926 Sb. z. a n.). (Rozh. ze dne 22. února 1930, Rv I 1167/29, č. 9680.)

2. Viz též plenární rozhodnutí č. 9489, otištěné u čl. 7. smlouvy s Polskem, které podle svých důvodů platí též o úmluvě s Rumunskem.

3. Srovnej též rozhodnutí č. 10.527 tamtéž otištěné.

těte a o uznání nemanželského otcovství k dítěti náležejí před soudy nebo úřady onoho ze Smluvních Států, jehož příslušníkem je osoba, proti které žaloba čelí.

(²) Pravoplatné nálezy těchto soudů neb úřadů budou uznány na území druhé Smluvní Strany.

Článek 22. (¹) Rozhodnutí o legitimaci nemanželského dítěte anebo potvrzení smlouvu o osvojení přísluší úřadům té Smluvní Strany, jejímž příslušníkem jest osoba legitimující nebo osvojitel.

(²) Vyžadují-li však zákony státu, jemuž náleží osoba legitimovaná nebo osvojenec, co do souhlasu a potřebného oprávnění jiných náležitostí než jsou vyžadovány podle zákonů státu, jehož úřady jsou příslušny podle odstavce prvního, bude zachovati i náležitosti předepsané zákony státu osoby legitimované neb osvojence.

(³) Pravoplatné nálezy úřadů uvedených v odstavci prvním tohoto článku budou uznány na území druhé Smluvní Strany.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 65 ve Věstníku roč. 1931, str. 192:

Rumunsko — vysvědčení o způsobilosti k uzavření sňatku. Vzhledem k čl. 86 rumunského matričního zákona ze dne 21. února 1928 a čl. 134 rumunských matričních předpisů, uveřejněných v Monitorul Oficial ze 14. října 1928, č. 229, jest potřeba, aby t. zv. dispoziční vysvědčení vyžadovaná v Rumunsku o způsobilosti československých příslušníků uzavřítí sňatek v Rumunsku byla vidována příslušným zastupitelským úřadem Československé republiky v Rumunsku. (Č. 29.986/31.)

K čl. 22. Pro příslušnost československých soudů k vřízení návrhu z dejšího příslušníka na legitimaci podle § 162 obč. zák. je lhotejno, že má býti legitimován rumunský příslušník. (Rozh. ze dne 6. srpna 1932, R I 566/32, č. 11.831.)

k) Spojené státy severoamerické.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 76 ve Věstníku roč. 1923, str. 85:

Stát New-York: poznamenávání rozluky manželství. Podle sdělení státního matričního úřadu v New-Yorku (Departement of Health, Bureau of Vital Statistic), který vede záznamy o narození, sňatech a úmrtí, zaznamenává tento úřad ve svých matrikách sňatků pouze ty rozluky, které byly povoleny v jeho obvodu. Soudy se proto upozorňují, že jest bezpředmětným předkládati ve smyslu nařízení ministerstva spravedlnosti z 18. května 1900, č. 27 Věstníku ministerstva spravedlnosti zprávy o rozlukách manželství uzavřených v New Yorku. (Č. 18.907/23.)

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 154 ve Věstníku roč. 1923, str. 158:

Amerika: Zaznamenání rozluky manželství v matrikách. Podle sdělení generálního konsulátu republiky Československé v New Yorku z 30. srpna 1923 americké úřady v úředním obvodu řečeného generálního konsulátu nezaznamenají v matričních knihách sňatků rozluky manželství, povolené v cizině. Nejsou tudíž vyznačovány ani rozsudky a usnesení československých soudů, jimiž by byla povolena rozluka manželství uzavřených na výše zmíněném území.

K úřednímu okrsku generálního konsulátu Československé republiky v New Yorku patří tyto státy: New York, Maine, New-Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island, Connecticut, New Jersey, Delaware, Maryland, Virginia, North-Carolina, South-Carolina, Georgia, Florida a ostrovy v Karaibském moři. (Čís. 44564/23.)

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 78 ve Věstníku roč. 1930, str. 156—157:

U. S. A. — rozluka manželství v Ohio. V některých případech došlo k provedení rozluky manželství československých příslušníků před soudy americkými a vyskytly se případy, že řízení bylo v Americe zavedeno, i když jeden z man-

Spojené státy severoamerické:

Má-li otec cizozemec (příslušník Sp. států sev. am.) i manželské dítě v tuzemsku řádné bydliště, nelze použití § 183 nesp. řiz., nýbrž jest k rozhodnutí o tom, komu z rodičů jest ponechat dítě ve výživě, příslušný tuzemský soud. (Rozh. ze dne 3. června 1932, R I 407/32, č. 11.720.)

želů bydlil nebo zdržoval se na území československé republiky. Rozhodnutí taková nemají sice na území Československé republiky žádných právních následků, jsou však pro stát, jehož soud rozvod nebo rozluku vyslovil, právně závazná. Ve státě Ohio platí o tom tyto předpisy (General code of Ohio):

Podle čl. 11.979 jsou důvodem pro rozluku manželství:

1. stávající platné manželství, t. j. že některá ze stran měla manželka (manželku) žijícího v době manželství, o jehož rozloučení se žádá;

2. úmyslnou (wilfu) nepřítomnost některé ze stran trvající tři roky;

3. cizoložství;

4. nemohoucnost (impotenci);

5. extrémní krutost (extreme cruelty);

6. podvodnou manželskou smlouvu;

7. hrubé nedbání povinnosti;

8. je-li některá ze stran oddána pijáctví po 3 léta (habitual drunkennes for three years);

9. uvěznění jedné ze stran v trestnici na základě rozsudku (žádost o rozvod podle tohoto bodu musí být podána v době, kdy druhá strana jest ve vězení);

10. dosažení rozluky manželské mimo stát Ohio se strany manželka nebo manželky, čímž strana, jež si vymohla rozluku, je zproštěna manželských závazků, kdežto tyto povinnosti vízí dosud druhou stranu.

Podle par. 11.980 General Code of Ohio, kdo byl obyvatelem státu Ohio (tedy bez ohledu na státní příslušnost) aspoň rok před podáním žádosti, může podat žádost o rozvod. Žádost o rozluku a přiznání výživného musí být podána v okresu (county), kde žalobce sídlil aspoň 30 dní bezprostředně předcházejících podání žádosti o rozluku. Soud provede výslech a vydá rozhodnutí bez ohledu na to, zda manželství bylo uzavřeno ve státu Ohio či jinde aneb zda důvod k rozluce manželství se stal ve státě Ohio či jinde.

Par. 11.979-2 General Code of Ohio stanoví toto:

Ve všech žádostech o rozluku manželství, ať jde při nich o přiznání alimentů či nikoli, kde žalovaná strana je příslušníkem jiného státu a nebydlí v okresu, v němž žádost o rozluku byla podána, osoba žádající rozluku musí uvést tyto skutečnosti spolu s udáním místa a doby, kdy manželství bylo uzavřeno. Když pak je žádost o rozluku podána, jest povinností soudního klerka, aby doporučeným dopisem zaslal opis žádosti o rozvod nejbližšímu konsulárnímu zástupci příslušného cizího státu, sídlícímu ve státě Ohio.

Konsulát pak, obdrží-li od soudu kopii žádosti o rozvod, požádá příslušný soud v Československu, aby stranu vyrozu-

měl a vyzval ji k podání námitek a zaslání důkazů atd. Současně pak požádá svého právního zástupce, aby ohlásil na soudě, že očekávají se protinámitky od strany bydlící v Československé republice. Když námitky dojdou, podá právník odpověď na žalobu. Na námitky strany zdržující se v Československé republice ovšem mnohdy soud nepřihlíží. Všechny tyto služby konal dosud právník konsulátu zdarma. (Č. 28.773/30.)

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 179 ve Věstníku roč. 1923, str. 182:

Stát Pennsylvania, vyznačování rozluky manželství. Podle sdělení konsulátu republiky Československé v Pittsburghu neuvědomují se úřady, před nimiž byl sňatek uzavřen, o tom, že byl sňatek rozloučen. Soudy se proto upozorňují, že jest bezpředmětným předkládati ve smyslu nařízení ministerstva spravedlnosti z 18. května 1920, č. 27 Věstníku ministerstva spravedlnosti zprávy o rozlukách manželství, uzavřených na území státu Pennsylvania.

1) Svaz Sovětských Socialistických Republik.

Právní styk se SSSR není upraven.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 75 ve Věstníku roč. 1923, str. 84—85:

Církevní sňatky v sovětském Rusku. V poslední době množí se dotazy jednotlivých soudů, zda sovětské úřady uznávají za pravoplatné sňatky, uzavřené v Rusku před duchovními církvě pravoslavné nebo katolické. Na dotaz zastupitelství republiky Československé pro R.S.F.S.R. v Moskvě odpověděl lidový komisariát pro zahraniční záležitosti v Moskvě, notou č. j. 9316/III E a č. j. 9319-III/9 ze dne 8. prosince 1922, že církevní sňatky, uzavřené v Rusku po 20. prosinci 1917, nejsou sovětskou vládou uznávány za platné, bez ohledu na státní příslušnost snoubenců.

Sovětská vláda uznává za platné ze sňatků uzavřených na území se sovětským režimem pouze ty, jež byly uzavřeny

SSSR:

Bylo-li manželství tuzemce uzavřeno v sovětském Rusku podle tamních předpisů, platí i v Československu, třebaže nebyly zachovány obřadnosti tuzemského práva. (Rozh. ze dne 26. března 1931, Rv I 1169/30, čís. 10644.)

před sovětskými úřady. Při tom nerozhoduje státní občanství osob, vstupujících v manželství. (Č. 8895/23.)

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 99 ve Věstníku roč. 1925, str. 141:

SSSR — platnost církevních sňatků uzavřených po 20. prosinci 1917. Oběžníkem sovětského lidového komisariátu spravedlnosti a lidového komisariátu vnitra ze dne 21. června 1924, č. 64, bylo vzhledem na čl. 52. kodexu zákonů o aktech civilního stavu nařízeno, že za platné a občanským sňatkům na roveň postavené pokládají se sňatky uzavřené pouze v církevní formě i po 20. prosinci 1917, jestliže v místě, kde sňatek byl uzavřen, bylo sovětské zřízení zavedeno teprve po tomto dni, anebo jestliže v místě uzavření sňatku byla činnost sovětských úřadů dočasně přerušena pro obsazení nepřátelským vojskem. V prvním případě jedná se o období až do zavedení sovětského zřízení a počátku registrování sňatků v občanské formě, v druhém případě o období od přerušeni působení sovětských úřadů až do obnovení jich činnosti. Období tato mají být přesně vymezena a vyhlášena gubernskými výkonnými komitéty. (Č. 36.300/25.)

m) Španělsko.

Dohoda se Španělskem o vzájemné právní pomoci (č. 18/1931 Sb. z. a n.) neobsahuje zvláštních ustanovení.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 72 ve Věstníku roč. 1925 str. 98:

Španělsko — vyznačování rozluky v matrikách sňatků. Podle zprávy československého vyslanectví v Madridě ze dne 24. dubna 1925, č. j. 770/25, odpírají španělské úřady vyznačiti v matrice sňatků rozluky manželství vyslovené československými soudy. Od předkládání soudních rozhodnutí za účelem vyznačení v španělské matrice sňatků budiž tedy na příště upuštěno. (Č. 24.483/25.)

n) Švýcarsy.

Dohoda se Švýcarskem o vzájemné právní pomoci (č. 9/1928) neobsahuje zvláštních ustanovení.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 98 ve Věstníku roč. 1925, str. 141:

Švýcarsy — poznámka rozvodu v matrice sňatků. U příležitosti určitého případu sdělila švýcarská vláda notou ze dne 27. května 1925, č. 27 spolkového departementu pro spravedlnost a policii, že ve švýcarských matrikách sňatků se rozvod od stolu a lože vůbec nepoznamenává, že však vyznačuje se v těchto matrikách úplná rozluka manželství. Od zasilání zpráv o rozvodu od stolu a lože za účelem jich poznámenání ve švýcarských matrikách sňatků budiž tedy na příště upuštěno. (Č. 35.211/25.)

o) Velká Britanie.

Smlouva s Velkou Britanií a Irskem o právní pomoci (č. 70/1926) neobsahuje zvláštních ustanovení.

Výnos min. sprav. — Sdělení č. 132 ve Věstníku roč. 1924, str. 187.

Velká Britanie: Vyznačování rozluky manželství. Podle zprávy československého vyslanectví v Londýně ze 14. srpna 1924, č. 2941/24, nevyznačují britské úřady rozluky manželství povolené soudy mimo území Velké Britanie. Soudy se upozorňují, že jest jim napříště upustiti od předkládání pravoplatných rozhodnutí soudních, jimiž byla rozloučena manželství uzavřená na území Velké Britanie. (Č. 37.502/24.)

Část druhá.

Předpisy platné jen v zemích České a Moravskoslezské.

1. Zákon ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství.

§§ 1—12 zákona jsou otištěny v části první na str. 17—22.

§ 13. O rozluce každého manželství žalovati lze:

a) dopustil-li se druhý manžel cizoložství;

b) byl-li pravoplatně odsouzen do žaláře nejméně na tři léta, nebo na dobu kratší, avšak pro trestný čin

K § 13. 1. V rozlukovém řízení jsou i opravné stolice oprávněny podle volného uvážení samostatně posouditi, zda důkazy provedenými v první stolici jsou odůvodněna zjištění rozhodná pro posouzení sporu i bez provedení nových, v opravných stolicích nabízených důkazů, vztahujících se na uplatňované rozlukové důvody. (Rozh. ze dne 22. ledna 1932, Rv I 1278/30, čís. 11.348.)

2. Manželství nelze rozloučiti z důvodů neuplatňovaných, třebaš vyplynuly z výsledků provedených důkazů. (Rozh. ze dne 25. května 1926, Rv I 503/26, čís. 6060.)

3. K přičtení viny na rozluce jednomu z manželů nestačí, že důvod rozluky nastal v jeho osobě, nýbrž vyhledává se k tomu, by mu mohla býti přičtena vina, subjektivní jeho za-

vyšlý z pohnutek, nebo spáchaný za okolností svědčících o zvrhlé povaze;

c) opustil-li svého manžela zlomyslně a nevrátí-li se na soudní vyzvání do šesti měsíců. Není-li pobyt jeho znám, budiž soudní vyzvání učiněno veřejně;

d) ukládal-li druhý manžel o manželův život nebo zdraví;

e) nakládal-li jím vícekrát zle, ubližoval-li mu těžce, neb opětovně ho na cti urážel;

f) vede-li zhýralý život;

g) pro trvale nebo periodicky probíhající chorobu duševní, která trvá tři léta; pro těžkou duševní degeneraci vrozenou nebo získanou, čítaje v ni těžkou hysterii, pijáctví nebo navyklé nadužívání nervových jedů, jež trvá dvě léta; pro padoucí nemoc,

viněnf. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1925, Rv I 1489/25, čís. 5420.)

4. K přičtení viny toho neb onoho manžela na rozluce nestačí, že důvod rozluky nastal objektivně v jeho osobě, nýbrž se vyhledává i zavinení subjektivní. (Rozh. ze dne 7. května 1931, Rv I 1365/30, čís. 10.759.)

5. Ve sporu o rozluce manželství jest soud povinen rozhodnouti samostatně, zda jeden nebo druhý manžel, zda-li každý z nich, neb někdo z obou jest vinným rozloučením manželství, a nemůže do svého rozsudku přejmouti výrok o vině z rozsudku o rozvodu téhož manželství. (Rozh. ze dne 29. března 1927, Rv I 244/26, čís. 6937.)

6. Vyhověl-li procesní soud první stolice žalobě o rozluce z jednoho z uplatněných důvodů, nezabývav se důvodem dalším, jest na odvolacím soudě, neuznal-li onoho důvodu, by se zabýval i s důvodem druhým, třebaš žalobce se z rozsudku prvního soudu neodvolal. (Rozh. ze dne 7. ledna 1926, Rv I 1815/25, čís. 5629.)

7. Otázka viny na rozluce manželství (nikoliv na hlu-bokém rozvratu manželství) řeší se jen potud, zda jest vinná ta či ona strana, či obě, či žádná; neřeší se však, v jakém stupni jest ta či ona strana vinná. (Rozh. ze dne 31. ledna 1930, Rv II 386/29, čís. 9597.)

K § 13, písm. a). 1. Cizoložství jakožto důvod rozluky nemusí býti zjištěno předchozím rozsudkem nebo řízením trestním. (Rozh. ze dne 31. května 1921, Rv I 281/21, čís. 1072.)

2. Rozvedený manžel pohlavním stykem se třetí osobou

trvající aspoň rok s nejméně šesti záchvaty v roce nebo s přidruženou duševní poruchou;

h) nastal-li tak hluboký rozvrat manželský, že na manželích nelze spravedlivě požadovati, aby setrvali v manželském společenství. Rozluku nelze vysloviti k žalobě manžela, který rozvratem je převážně vinen;

i) pro nepřekonatelný odpor. Žalobě lze vyhověti jen tehdy, připojí-li se k žádosti za rozluku třebas i dodatečně také druhý manžel. V tomto případě netřeba však rozluky ihned povolovati, nýbrž lze nařed uznati na rozvod od stolu a lože a to třebas i vícekrátě.

Ve sporech o rozluku budiž postupováno podle předpisů platných o tom, jak vyšetřovati a posuzovati neplatnost manželství.

dopouští se cizoložství. (Plenární rozhodnutí ze dne 29. března 1927, čís. pres. 649/26, č. 6936.)

K § 13, písm. b). Pokud zakládá důvod § 13 písm. b) rozl. zák. trest vězení vyslovený cizozemským (říšskoněmeckým) soudem.

Nutno zkoumati, pokud jest trest na svobodě, uložený cizozemským soudem, co do druhu trestu téhož rázu jako tuzemský trest těžkého žaláře. To vyplyne z ocenění všech rozhodných okolností při srovnání těchto druhů trestů, stupně a způsobu omezení na svobodě, jakož i z jinakých s tímto trestem spojených právních následků.

Trest vězení německého trestního práva nerovná se sice zdejšímu trestu těžkého žaláře, podle § 21 něm. tr. zák. dlužno však trest vězení v trvání jednoho roku klásti na roveň trestu káznice v trvání osmi měsíců. Rovná se tudíž trest 1½ roku jest co do druhu trestu téhož rázu jako tuzemský trest těžkého žaláře. (Rozh. ze dne 20. června 1922, Rv I 364/22, čís. 1726.)

K § 13 písm. c). 1. K rozlukovému důvodu podle § 13 c) rozl. zák. se vyhledává, by manžel opustivší druhého manžela činil tak s vědomím bezprávnosti neb aspoň by s tímto vědomím v odloučenosti setrval. Tento rozlukový důvod jest vyloučen, když manžel výzvy uposlechl a vrátil se, pokud se to nestalo jen na oko. Opuštění společné domácnosti musí

1. Základním předpokladem a nutnou podmínkou pro zahájení jakéhokoliv řízení o rozluku (také o rozvod nebo neplatnost manželství) jest československá státní příslušnost manželů. Nejsou-li manželé českoslovenští státní občané, lze zahájití řízení o rozluku (rozvod nebo neplatnost manželství) jen, pokud to dovolují platné mezinárodní smlouvy. Bližší je uvedeno v kapitole 6. Mezinárodní právo soukromé.

2. V soudním rozhodnutí, kterým bylo manželství rozloučeno, musí býti také rozhodnuto o tom, který z manželů rozluku zavini. Tento výrok

se státi přes lepší vědomí o jeho nedůvodnosti, v kterémžto vědomí jest již úmysl učiniti příkoří. (Rozh. ze dne 8. ledna 1932, Rv I 2023/30, čís. 11326.)

2. Jest věcí manžela, by se postaral o vhodný byt pro svou vlastní domácnost, vede-li společné bydlení s rodiči k neutešeným důsledkům. Neučinil-li tak, nelze manželce, opustivší společný byt s rodiči manžela, přičítati za vinu zlomyslné opuštění manžela. (Rozh. ze dne 31. května 1932, Rv II 85/31, čís. 11712.)

3. Třebaže manžel neuposlechl výzvy k návratu do společné domácnosti, nepozbyl práva hájití se ve sporu o rozluku z důvodů podle § 13 c) zák. tím, že jeho opuštění společné domácnosti nebylo zlomyslné, t. j. svémocné a neoprávněné, nýbrž, že se stalo ze spravedlivé příčiny. (Rozh. ze dne 4. června 1932, Rv II 349/31, čís. 11730.)

4. V tom, že manželka odpírá bydlet s manželem v naprosto nedostatečném bytě (v kuchyňce ve sklepním bytě matky manželovy), nelze spatřovati rozlukový důvod podle § 13 písm. c) zák. (Rozh. ze dne 14. června 1927, Rv I 206/27, čís. 7150.)

5. Opuštění manžela jest zlomyslným [§ 13 c) rozl. zák.], měl-li opustivší manžel úmysl, ublížiti tím zanechanému manželce. (Rozh. ze dne 1. září 1925, Rv I 1244/25, čís. 5241.)

6. Manželka, jež sama od manžela odešla, nemůže se domáhati rozluky z důvodu zlomyslného opuštění [§ 13 písm. c) rozl. zák.], třebas tak byla učinila pro zlé nakládání manželce. (Rozh. ze dne 1. dubna 1924, Rv I 102/24, čís. 3672.)

7. Jest »zlomyslným opuštěním« manžela, opustila-li ho manželka proto, že upadl do peněžité tísně. (Rozh. ze dne 24. ledna 1923, Rv II 375/22, čís. 2207.)

8. I napotomně se dostavivší zlý úmysl, nehlásiti se již

o vině na rozluce je pak rozhodujícím pro úpravu vzájemných povinností a práv manželů, zejména v otázce alimentů.

3. Manželství může býti rozloučeno jediné pro některý zákonný důvod rozlukový, které jsou vypočteny v § 13 zákona. Z jiných důvodů nemůže býti manželství rozloučeno.

4. Za trest žaláře ve smyslu § 13 písm. b) nutno pokládati:

a) těžký žalář a žalář ve smyslu § 14 tr. zák. (býv. rak.),

b) káznici a žalář ve smyslu § 20 tr. zák. slov.,

c) státní vězení, pokud je uloženo na místě trestu těžkého žaláře, káznice nebo žaláře (§ 1, odst.

k manželu, jest rozlukovým důvodem dle §u 13 c) rozl. zák. Opomenutí vyhlášky, vyzývající manžela, zdržujícího se v cizině, by se vrátil do společné domácnosti, v cizích listech není vadou vyhlášovacího řízení. (Rozh. ze dne 23. dubna 1924, Rv I 374/24, čís. 3755.)

9. Soukromá výzva manžela k návratu nenahrazuje soudní výzvy, předepsané §em 13 písm. c) rozl. zák. (Rozh. ze dne 30. ledna 1923, Rv II 336/22, čís. 2224.)

10. V návrhu opuštěného manžela, by vyzván byl druhý manžel k návratu do manželského společenství, nutno uvést i osvědčení okolností, opodstatňující závěr, že jde o opuštění zlomyslné. (Rozh. ze dne 6. března 1923, R II 40/23, čís. 2355.)

11. Řízení o výzvě k návratu do manželského společenství (vládní nařízení ze dne 27. června 1919, čís. 362 Sb. z. a n.) jest podle své povahy řízením nesporným. Nelze vyhověti návrhu na zrušení usnesení vyzývajícího k návratu manželského společenství. (Rozh. ze dne 25. dubna 1930, R I 275/30, čís. 9851.)

12. Proti usnesení, jímž byl zamítnut návrh manžela na vyzvání druhého manžela k návratu do společné domácnosti [čl. I, písm. a) nařízení ze dne 27. června 1919, čís. 362 Sb. z. a n.], jest rekurs přípustný. (Rozh. ze dne 27. března 1931, R I 106/31, čís. 10.646.)

13. Byl-li návrh na výzvu manžela ve smyslu §u 13 písm. c) rozl. zák. vznesen u okresního soudu a jím o návrhu rozhodnuto, jest usnesení i s předchozím řízením zrušiti pro zmatečnost. (Rozh. ze dne 26. září 1923, R I 709/23, čís. 2968.)

14. Předpis o soudní příslušnosti dle § 100 j. n. dlužno

1. č. 1 zákona o státním vězení z 16. července 1931, č. 123 Sb. z. a n.),

d) trest na svobodě uložený cizozemským soudem, pokud se co do stupně a způsobu omezení svobody a podle svých právních následků rovná trestu žaláře nebo těžšímu trestu podle československého trestního práva (srovnej též rozhodnutí č. 1726 sb. n. s., na str. 150 otiskované).

5. Z důvodu zlomyslného opuštění (§ 13, písm. c) může býti vyslovena rozlučka manželství teprve po předchozím provedení řízení o výzvě k návratu. Toto

vztahovati i na soudní výzvu dle § 13 písm. c) rozl. zák. (Rozh. ze dne 9. srpna 1921, Nd I 190/21, čís. 1148.)

15. Sudiště § 100 j. n. vztahuje se též k návrhu manžela, by druhý manžel byl podle § 13 c) rozluk. zák. vyzván k návratu do manželského společenství. (Rozh. ze dne 29. listopadu 1921, Nd I 676/21, čís. 1316.)

16. Manželka, bydlící z podstatné příčiny mimo manželské společenství, nepozbývá o sobě nároku na prozatímní oddělené bydlíště a výživné tím, že po rozumu § 13 rozl. zák. byla vyzvána k návratu do manželského společenství. (Rozh. ze dne 30. srpna 1921, R I 1044/21, čís. 1153.)

17. Srovnej též rozhodnutí č. 11.104, otiskované v části 6. u mezinár. práva soukromého pod č. 3.

K § 13 písm. d). »Úklady« [§ 13 písm. d) rozl. zák.] rozumí se jednáni záluďné, mající za účel, způsobiti vážnější poruchu zdraví. Nespádá sem pouhé zlé nakládání. (Rozh. ze dne 30. ledna 1923, Rv II 336/22, čís. 2224.)

K § 13 písm. e). 1. »Ublížováním« ve smyslu § 13 písm. e) zák. dlužno rozuměti jiné úkory, než urážku na cti (na př. záletnictví, neb jinou nevěru, kromě cizoložství). Nestačí tu případ jediný, nýbrž vyžaduje se opětování poklesku neb aspoň jistá jeho trvalost. K »opětovnému na cti urážení« nestačí jeden výstup, při němž jedna nebo více nadávek několikráte pronesena, nýbrž musí tu býti více takových výstupů. (Rozh. ze dne 30. prosince 1927, Rv I 802/27, čís. 7673.)

2. Urážky odůvodňují rozlučku podle §u 13 e) rozl. zák. pouze tehdy, jsou-li citelnými, třebas nejsou takové síly, jak vyžaduje § 109 obč. zák., a třebas nejsou stíhatelné podle trestního zákona; zejména se nevyžaduje veřejnost. Rozlukovým důvodem však mohou býti pouze tehdy, byly-li osobou, proti které směřovaly, pocítovány jako hrubé, jí nezaviněné přikročí, a proto jím nejsou urážky, které byly vyvolány nepřistojným

řízení upravuje článek I. vládního nařízení č. 362/1919 v dalším otištěného.

Srovnej též ustanovení § 92 obč. zák. o povinnosti manželky sledovati manžela do společné domácnosti.

6. Rozlukové důvody uvedené v § 13 jsou zároveň i důvody pro rozvod. Může proto z každého tohoto důvodu býti žalováno jak o rozluky, tak i o rozvod. Žalobce si může vybrati, o co chce žalovat.

7. Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

Právnímu výboru bylo rozhodnouti se, má-li přijmouti zásadu, že rozloučení lze manželství toliko z důvodů zákonem přesně vypočtených, nebo má-li přenechati to volnému uvá-

chováním druhého manžela. (Rozh. ze dne 2. září 1925, Rv I 1410/25, čís. 5254.)

3. Neshledána-li ve výroku manžela po odpuštění dřívějších urážek urážka ve smyslu §u 13 písm. e) rozl. zák., nelze přihlížeti ani k odpuštěným již urážkám.

Urážku manžela ve smyslu §u 13. písm. e) rozl. zák. nelze spatřovati v tom, že druhý manžel se ve své úzkosti a bezradnosti svěřil třetí osobě s tím, že manžel jest stížen pohlavní nemocí.

Ke skutečností z doby po vydání odvolacího rozsudku, jimiž jest odůvodňován důvod rozluky, nelze v dovolacím řízení přihlížeti. (Rozh. ze dne 28. dubna 1925, Rv II 216/25, čís. 4983.)

4. Vykázání manželky ze společné ložnice a z kuchyně jest pro ni citelnou urážkou. (Rozh. ze dne 16. března 1933, R I 191/33, čís. 12.446.)

K § 13 písm. f). 1. »Zhýralým« [§ 13 písm. f) rozl. zák.] jest život, odlišující se od hospodárnosti, ať co do mravnosti tak příkře od pravidel panujících názorů, že jest to pokládati s objektivního hlediska za zavřítelné. (Rozh. ze dne 30. prosince 1924, R II 380/24, čís. 4509.)

2. »Zhýralým« ve smyslu § 13 písm. f) zák. jest život, který od pravidla, odpovídajícího běžným názorům se odlišuje ať ve příčině hospodárnosti, ať ve příčině mravnosti tak příkře, že objektivně posuzován musí platiti za zavřítelný. (Rozh. ze dne 10. listopadu 1926, Rv I 907/26, čís. 6458.)

K § 13 písm. g). 1. Rozlukový důvod písm. g) § 13 rozl. zák. předpokládá, že duševní choroba byla tu ještě v době vyhlášení rozsudku prvního soudu. Dlouholetá duševní choroba,

žení soudu. Právní výbor uznává za správné čeliti rozlukám unáhleným a nespravedlivým, zvolil k tomu trojí prostředek:

a) taxativní výpočet důvodů rozluky, opřených o hlubokou a vážnou úvahu zákonodárnou, opatřenou teoretickými zkušenostmi i bohatou látkou praxe;

b) úpravu řízení rozlukového, aby bylo zaručeno nestranné objektivní posouzení věci a rozhodnutí nejen o skutečnosti rozluky, nýbrž i o otázce viny na rozkladu manželství;

c) spravedlivé rozhodnutí o majetkových důsledcích rozluky, o právech a povinnostech manželů rozloučených.

Osnova přejímá z dosavadního práva občanského jako prvý důvod rozluky cizoložství (§ 13 a). Dosavadní formulaci zákonnou vědomky mění k tomu konci, aby rozhodla starý spor, je-li třeba, aby cizoložství prokázáno bylo napřed rozsudkem trestním, spor, který se opíral o slova »stal-li se

třebas již netrvala v době vynesení rozsudku, může býti důvodem hlubokého rozvratu manželství. (Rozh. ze dne 15. května 1923, Rv II 271/22, čís. 2628.)

2. Vinou na rozluce manželství jest rozuměti pouze subjektivní zavinění. O něm nelze mluvit při onemocnění duševní chorobou za trvání manželství. (Rozh. ze dne 8. listopadu 1921, Rv II 247/21, čís. 1285.)

3. K průkazu choromyslnosti jako rozlukového důvodu stačí zpráva ústavu pro choromyslné. (Rozh. ze dne 20. ledna 1920, Rv II 303/19, čís. 383.)

4. Není třeba, by těžká duševní degenerace [§ 13 písm. g) rozl. zák.] trvala dvě léta a manželství, nýbrž stačí, že trvala po dobu tu před vydáním rozsudku o rozluky. (Rozh. ze dne 17. října 1923, Rv I 1238/23, čís. 3056.)

5. Lehká, pomíjející manželčima hysterie není důvodem k rozvodu. (Rozh. ze dne 7. března 1923, Rv I 1041/22, čís. 2366.)

6. Zásady §u 406 c. ř. s. jest použití i v případě rozluky z důvodu §u 13 písm. g) zák.

S hlediska §u 13 písm. g) zák. se nevyžaduje, by choroba byla trvalá (nevyhlášená), aniž by tříletá doba uplynula před podáním žaloby; stačí, uplynula-li v době rozsudku prvního soudu. (Rozh. ze dne 24. listopadu 1926, Rv II 205/26, čís. 6512.)

7. Pijáctvím ve smyslu §u 13 písm. g) zák. jest duševní chorobný stav, způsobený stálým nadužíváním lihovin, provázený zničením duševních sil. (Rozh. ze dne 10. listopadu 1926, Rv I 907/26, čís. 6458.)

8. Dle §u 13 g) jest dostatečným důvodem rozluky padooucí nemoc, dosáhnuvší takového stupně, že do doby 365 dní

vinným cizoložstvím« a o to, že důvod tento v jedno byl spojen s druhým důvodem, totiž odsouzením pro zločin. Spor tento byl moderní praxí (judikát č. 224 z roku 1916) rozhodnut v ten smysl, že není třeba rozsudku trestního, že naopak stačí, zjistí-li se cizoložství soudním řízením civilním. Nová formulace »dopustil-li se druhý manžel cizoložství« nezanechává pochybnosti o tom, že skutečnost cizoložství náleží do skutkové podstaty, kterou zjistí soud o rozluce jednajícím, nebyla-li snad již zjištěna pravoplatným rozsudkem trestním (§ 268 civ. ř. s. srovnej s §em 272 civ. ř. s.). Nebylo by důvodno, opačným rozhodnutím sporné otázky nutiti manžely k trestnímu stíhání pro cizoložství dle §ů 502 a 503 trestního zákona, aby si zabezpečili příznivý výsledek sporu o rozlučku.

Také druhý důvod (§ 13 b) opírá se o dosavadní právo občanské. Manželství bylo rozlučitelné, byl-li druhý manžel odsouzen pro zločin nejméně na pět let. Takovéto ustanovení je nevhodné. Právní výbor rozhodl se pro navrženou formulaci s tohoto hlediska:

Je zajisté spravedlivě, poskytnouti manželů možnost, aby se odloučili od manžela, který projevil zvrhlou povahu.

jejího trvání po sobě jdoucích spadalo šest záchvatů, při čemž jest čítati dobu tu od každého záchvatu zvláště, a stačí k rozluce, když nemoc, dosáhnuvši této síly kdykoli za svého trvání, nepominula v čase rozsudku. (Rozh. ze dne 19. února 1924, Rv I 943/23, čís. 3506.)

9. Při duševní poruše při padoucí nemoci [§ 13 písm. g) rozl. zák.] jest lhotejno, zda-li jest trvalou či zda probíhá periodicky.

Uzavřel-li manžel sňatek, věda, že manželka trpí křečovými záchvaty, jest přes to oprávněn domáhati se rozlučky manželství, zhoršila-li se po sňatku padoucí nemoc. Lhotejno, zda jde o padoucí nemoc vrozenou či získanou. (Rozh. ze dne 15. dubna 1926, Rv II 635/25, čís. 5943.)

K § 13 písm. h). 1. Nejde o hluboký rozvrat manželství, lze-li vzhledem k mladému věku a ke krátkému spolužití manželů míti za to, že jde spíše o nedostatek životní zkušenosti a o nedostatečné vzájemné porozumění pro práva a povinnosti manželské a pro manželské soužití. (Rozh. ze dne 16. května 1931, Rv II 458/30, čís. 10.793.)

2. Opětovně urážky manžela manželkou, projevující opovrhlivé a nenávislné smýšlení proti němu, mohou býti po případě důvodem rozvratu, i když některé z urážek byly pouze odvetou na manželovo chování k jiné ženě, které budilo v manželce podezření z nevěry. (Rozh. ze dne 17. srpna 1928, Rv II 860/27, čís. 8231.)

3. Odpustili-li si manželé navzájem předchozí nadávky a

Projeví-li se tato zvrhlost trestným činem, pak by bylo neúčelné obmezovati důvod rozlučkový jen na určitou výměru trestu. Na př. dopustil-li se manžel zločinu smilného dle §ů 128 nebo 129 trestního zákona, dosáhne trest výměry tří- nebo dokonce pětiletého žaláře jen v případech velmi řídkých, ale přes to by bylo přímo nemravné nutiti druhého manžela, aby dále s takovým zločincem sdílel společnou domácnost. Dalo by se arci namítnouti, že zvrhlost povahy může se projevit i jinak, nežli zločinem, leč právní výbor uvažuje, že pojem »zvrhlé povahy« připouští přece jen různý výklad, obmezil tento důvod rozlučkový na případy spáchaného trestného činu.

Zlomyslné opuštění manžela (§ 13 c) bylo už v právu dosavadním důvodem rozlučky. Právní výbor převzal výraz »zlomyslné« (sc. opuštění), kterému teorie i praxe daly výklad, že jím rozuměti dlužno opuštění svémocné, spojené s úmyslem, nevrátiti se do společné domácnosti, jemuž na roven stávi, když manžel přiměl manžela k opuštění jejímu přikojím, zlým nebo nelaskavým chováním a vzpírá se obnoviti společný život (Krasnopolski a rozh. č. 3125 n. ř.). Že opuštění původně ne-

zle nakládání a zamýšleli nadále pokračovati v manželství, dlužno v tom, že se manželka přes to k manželovi nevrátila, spatřovati převážně její zavinení na napotomním rozvratu manželství [§ 13 písm. h) zák.]. (Rozh. ze dne 23. září 1926, Rv I 645/26, čís. 6312.)

4. Onemocnění manželky přijící může způsobiti hluboký rozvrat manželství [§ 13 h) zák.]. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1927, Rv II 63/27, čís. 7468.)

5. Na manželce nelze spravedlivě požadovati, by setrvala v manželském spolužití s luetikem. V tom okamžiku, kdy si uvědomí krajní nebezpečí, hrozící jí neb dětem z manželšského spolužití s ním, jest dán úplně rozvrat po rozumu §u 13 h) rozl. zák.; rozvrat ten nemůže býti zhlazen pobytem manželovým v sanatoriích a jeho ochotou vrátiti se k manželce. (Rozh. ze dne 26. července 1928, Rv I 665/23, čís. 2845.)

6. Tím, že manžel mohl dle § 58 obč. zák. domáhati se neplatnosti manželství, není vyloučeno, by opíraje se o tutéž okolnost, nechal z důvodů § 13 písm. h) a i) rozl. zák. o rozlučku manželství. (Rozh. ze dne 19. října 1920, Rv I 477/20, čís. 715.)

7. Manželce nelze přičítati za vinu na rozvratu, nenásledovala-li manželka do »společné domácnosti«, již měly tvořiti dva hotelové pokoje bez kuchyně. (Rozh. ze dne 23. srpna 1928, Rv II 693/27, čís. 8243.)

8. Manželská nevěra může býti důvodem rozlučky dle §u 13 lit. h) rozl. zák., byla-li takového rázu, že nelze spravedlivě po klamaném manželovi požadovati, aby setrval v man-

závadné (na př. delší cesta), může se státi »zlomyslným« tím, že manžel nedůvodně pobyt mimo společnou domácnost prodlužuje, netřeba zvláště dokládati. Aby nedostatek vůle k návratu byl bezpečně prokázán, osnova (sledující v tom zákon uherský) stanoví, aby vinný manžel k návratu resp. k připuštění druhého manžela do společné domácnosti byl soudem vyzván. (Vyzvání při nevěstnosti stane se nejvhodněji v úředním listě).

K §u 13 d). Osnova vypustila výraz »nebezpečně«, jehož dosavadní § 115 obč. zák. užívá, protože úklad nikoli nebezpečný »úkladem« vlastně není.

K § 13 e). Opětovné zlé nakládání přejato z občanského zákoníka, ale doplněno těžkým ubližováním neb opětovným na cti urážením. Ojedinelý čin, ač-li by nešlo o úklad (§ 13 d) nestačí.

K tomu přidružila osnova (§ 13 f) další důvod života zhýralého, který odpovídá asi švýcarskému »necnému způsobu života«; je to tedy těžší podstata skutková, než »nezřízený

želském spojení. (Rozh. ze dne 7. března 1923, Rv I 1037/22, čís. 2365.)

9. I odpuštěné cizoložství lze hodnotiti jako spolupříčinu rozvratu. (Rozh. ze dne 3. července 1923, Rv II 92/23, čís. 2796.)

10. I přestupky proti manželské věrnosti, jichž se manžel dopustil ještě před dobrovolným rozvodem manželství, zakládají jeho vinu na hlubokém rozvratu manželství. Ojedinelá urážka slovem a skutkem, již manželka reagovala na ony poklesky manželovy, není ani samostatným důvodem rozlukovým ani důvodem hlubokého rozvratu manželství. (Rozh. ze dne 17. srpna 1923, Rv I 1301/27, čís. 8225.)

11. Rozvrat manželství nemusí býti způsoben vinou manželů (jednoho z nich), nýbrž i osobou třetí, nebo vůbec okolím (prostředím) ba dokonce i beze vší viny nějaké osoby. Při takové objektivní příčině nutno zkoumati (převážnou) vinu jednoho z manželů. (Rozh. ze dne 19. května 1925, Rv I 684/25, čís. 5050.)

12. Při posouzení »převážného« zavinění na rozvratu [§ 13 písm. h) zák.] dlužno přihlížeti jak k subjektivnímu tak i objektivnímu zavinění toho a onoho z manželů. (Rozh. ze dne 31. prosince 1923, Rv I 781/23, čís. 3347.)

13. Domáhají-li se oba manželé rozluky pro rozvrat, netřeba zkoumati, kdo z nich je převážně rozvratem vinen. (Rozh. ze dne 7. prosince 1920, Rv I 670/20, čís. 800.)

14. Otázka viny na rozvratu manželství [§ 13 písm. h) rozl. zák.] náleží k rozlukovému důvodu a platí i pro ni zásada vyšetřovací, takže tu předpis § 482 c. ř. s. o zálkazu novot

život«, odůvodňující dle §u 109 obč. zák. rozvod od stolu a lože.

K §u 13 g). V zákoníku občanském naprosto chyběla duševní choroba jako důvod rozluky. Byla to mezera velmi citelná, protože nutila k spolužití s manželem slabomyslným neb epileptikem nebo choromyslným, ať již se volně pohyboval nebo trávil konec života v ústavu choromyslných bez naděje na záchranu.

Ve většině zákonů novodobých jest pamatováno na toto strašlivé zlo, a byla dána možnost záchranu manželů, nucenému k intimnímu životu s člověkem nepřítelným, ztraceným a nebezpečným. Ovšem slova »choromyslnost« třeba užívatí velmi opatrně. Osnova nepřijala pojmu »nevyčitelnosti«, jehož jiné zákony užívají, neboť těžko říci, kdy je duševní choroba nevyčitelná, a nejsou vyloučena překvapení. Je tedy třeba sáhnouti k jinému kriteriu, totiž: pokud možno spravedlivě na manželů žádati spolužití s chorým na duchu a pokud even-

nemá místa, ovšem jen potud, pokud se novoty vztahují k rozlukovému důvodu uplatněnému již v první stolici.

Dal-li odvolací soud, přezkoumávaje skutkové zjištění prvního soudu, o němž měl pochybnosti, tímto pochybnostem výraz usnesením o dodatečném výsledku znalece podle § 488, první odstavec c. ř. s., mohl se bez porušení zásady bezprostřednosti uchýliti od skutkového zjištění jen, když sám znalece vyslechl. Neučiniv tak (ježto nebyla složena záloha), nemohl prohlásiti za pochybné, co první soud prohlásil za nepochybné, hodnotě volně znalecký posudek a ve shodě s ním. To platí nejen pro řízení prováděné podle zásady projednací, nýbrž tím spíše v řízení ovládaném zásadou vyšetřovací. (Rozh. ze dne 4. června 1932, Rv II 355/31, čís. 11731.)

15. Domáháno-li se žalobou rozluky manželství z důvodu hlubokého rozvratu manželem, z jehož viny bylo manželství k žalobě druhého manžela rozvedeno od stolu a lože, nelze výsledky rozvodového řízení bráti za podklad rozsudku o rozluce manželství a otázku viny (nevinu) pokládati rozvodovým sporem za právoplatně rozsouzenou i pro spor rozlukový. (Rozh. ze dne 1. prosince 1926, R I 1016/26, čís. 6527.)

16. Rozluka pro hluboký rozvrat manželství může býti povolena i tehdy, když nemá žádný manžel viny na rozvratu, zejména i když žalovaný manžel jest úplně bez viny, jen když se neukáže, že žalobce má vinu právě převážnou. Otázku, zda tu jde o převážnou vinu žalobcovu na rozvratu, musí si soud zodpověděti dříve, než přikročí k rozhodnutí o rozluce. Na rozvratu mohou býti vinní (spoluvinní) také poměry nebo třetí osoby. Z návrhu žalobního, by manželství bylo rozloučeno z výhradně viny žalovaného manžela, nelze dovozovati

tuelní zplození dětí jest považovati za žádoucí s hlediska zdravotného potomstva.

Na základě odborného referátu profesora dra Heverocha byla na místě všeobecné formulace přijata specifikace případů a pojmato do osnovy rozdělení na trojí typ:

a) trvale nebo periodicky probíhající choroba duševní, trvající nejméně tři léta. Za tuto dobu možno posouditi povahu choroby i jejího vlivu na život v rodině a možno učiniti také prognosu vývoje budoucího. Pouhá možnost, že choroba přes tříleté trvání přece se vyléčí, nebude však úspěchu žaloby na překážku. Dobrý manžel, soucitný a sebeobětavý vytrvá přes danou možnost rozluky. Manžel, jemuž se choroba druhého stává nesnesitelnou, bude však spíše neštěstím, nežli štěstím nemocného. Prodlužování manželství nechtěného nemá tu smyslu.

b) Podobně se věci mají při těžké duševní degeneraci,

zamítnutí žaloby, když se žalovanému neprokázala žádná vina. (Rozh. ze dne 16. srpna 1927, Rv I 2036/26, čís. 7248.)

17. Třebas bylo podle jména žalováno o rozluky z důvodu nepřekonatelného odporu, v pravdě však šlo o hluboký rozvrat manželství, dlužno rozluky povolit, třebas druhý manžel s ní nesouhlasil. (Rozh. ze dne 16. srpna 1927, Rv II 67/27, čís. 7249.)

18. Dobrovolný rozvod manželství od stolu a lože jest předmětem volné dispozice stran. Byla-li otázka viny upravené smírem, tvoří mezi stranami právo, a jest směřodátnou i v řízení o žalobě o rozluky manželství. Třebas bylo ve smíru stanoveno, že manželka není vina na rozvodu, jest její skutky, přispívají k hlubokému rozvratu manželství, vzítí v počet při posuzování, zda jest manželova vina na hlubokém rozvratu manželství převážnou ve smyslu § 13, písm. h) rozl. zák. Domáhá-li se v takovém případě manžel rozluky manželství z důvodu hlubokého rozvratu manželství, manželka pak navrhuje zamítnutí žaloby, jest sice žalobě, nebyla-li shledána převážná vina manželova na rozvratu, vyhověti, avšak vysloviti rozluky jedině z viny žalobcovy. (Rozh. ze dne 6. prosince 1928, Rv I 674/28, čís. 8537.)

K § 13 písm. i). 1. Nepřekonatelný odpor [§ 13 písm. i) rozl. zák.] nemusí býti vzájemným. Souhlasu druhého manžela k povolení rozluky jest v tomto případě potřeba ať rozluce předcházel rozvod nebo nepředcházel a ať od rozvodu uplynula již tři léta. (Rozh. ze dne 6. srpna 1924, Rv II 373/24, čís. 4087.)

2. Není třeba, by nepřekonatelný odpor byl na straně obou manželů, stačí, je-li jen na straně jednoho manžela proti druhému, ale oba manželé musí býti za jedno, že žádají, aby

ať vzrožené neb získané, do čehož se včítá těžká hysterie, pijáctví a nadužívání jedů nervových.

Projev těžké degenerace trvati musí po dvě léta, aby se ukázaly účinky na život rodinný a spravedlnost požadavku druhého manžela o rozluky.

c) Téhož druhu je padoucí nemoc, trvající aspoň rok se šesti záchvaty v roce, nebo s přidruženou duševní chorobou. Trvání manželství, pociťovaného z druhé strany jako břemeno, může chorobu jen zhoršiti, bylo by tedy neštěstím pro obě strany.

Důvod rozluky dle §u 13 h) sestojen je dle §u 142 zákona švýcarského. Kdežto případy dosud uvedené hledí k příčinám rozkladu v rodině, v případě tomtu je důvodem rozvrat sám, jako symptom příčin tajemných nebo druhdy těžce postižitelných. U povah jemnějších bude příčinou psychické utrpení, které jim bylo drahnou dobu snášeti a které konečně má za následek poměry, ve kterých už nelze spravedlivě po nich požadovati, aby nadále setrvaly ve svazku manželském.

Odsouzení pro přestupek není důvodem rozluky, ale

rozlučka byla povolena pro nepřekonatelný odpor. Je-li souhlas žalovaného manžela opřen o podstatné důvody, dlužno za to míti, že žalovaný manžel nežádá si ochrany manželství, byť i vinou žalujícího manžela rozvráceného, třebas důvody, o něž žalobce opírá tvrzený nepřekonatelný odpor, neobstojí a nezaslужují ohledu. Projev souhlasu s rozlukou pro nepřekonatelný odpor jest neodvolatelným. (Rozh. ze dne 5. března 1925, Rv I 27/25, čís. 4782.)

3. Souhlas s rozlukou pro nepřekonatelný odpor jest neodvolatelný.

Manžel může uděliti souhlas k rozluce pro nepřekonatelný odpor pod podmínkou, že bude rozlučka vyslovena jen z viny druhého manžela.

Dal-li žalovaný manžel jasně na jevo, že si rozluky pro nepřekonatelný odpor nepřeje, nemůže-li býti vyslovena ze samojediné viny žalujícího manžela, lze rozluky vysloviti pouze tehdy, shledána-li vina na nepřekonatelném odporu výlučně na straně žalujícího manžela, nikoliv i tehdy, neshledána-li vina na žádném z manželů anebo byl-li nepřekonatelný odporem vinen žalovaný manžel sám, neb aspoň měl na něm spoluvinu. (Rozh. ze dne 21. ledna 1928, R I 4/28, čís. 7710.)

4. Manžel, svolivší z bezvadného rozhodnutí vůle k žádosti o rozluky, není oprávněn činiti na potome svůj souhlas závislým na podmínce týkající se úpravy poměrů majetkových. (Rozh. ze dne 5. července 1923, R I 569/23, čís. 2803.)

5. Projevila-li manželka souhlas s rozlukou manželství pro nepřekonatelný odpor pod výminkou manželem nepřijatou,

druhý manžel v případě uvedeném sotva strpí provinilce pod svou střechou. Dojde na vypuzení vinníka nebo na odchod nevinného manžela, a nebude nikoho, kdo by toto opuštění prohlásil za zlomyslné. Trvá-li pak odloučení delší dobu, soud s dobrým svědomím bude moci zjistiti rozvrat po rozumu zákona a rozlukou vysloviti.

Aby tento důvod nebyl podnětem k rozlukám nedosti důvodným, osnova odpírání možnost docíliti rozluky tomu z manželů, který — dle průvodního materiálu, nahromaděného ve sporu — nese převážnou vinu na rozvratu. Vymezení viny slovem »převážně« má za účel, chrániti onoho manžela, který snad jest také do jisté míry vinen, protože byl k ledačemu vyprovokován chováním druhého, ale jehož vina je druhotná, podružná vůči hlavní vině druhého. Je-li vina obou manželů přibližně stejná, žaloba každého z nich bude míti úspěch.

K § 13 i). Při rozvodu od stolu a lože, který i nadále zůstává v platnosti, občanský zákon připouští možnost, aby manželé dobrovolnou dohodou bez udání důvodů způsobili soudní zrušení svého společenství. Ačkoli v literatuře závažné hlasy

že jí bude manžel poskytovat výživné, nelze souhlas považovat za udělený. (Rozh. ze dne 18. července 1923, R II 302/23, čís. 2834.)

6. Zavázal-li se manžel soudním smírem, že dá (po roce) souhlas k rozluce, jest pokládati prohlášení souhlasu uplynutím ujednané lhůty za vydané a nelze se domáhati exekucí prohlášení souhlasu. (Rozh. ze dne 6. října 1926, R I 837/26, čís. 6335.)

7. Umluva, již jeden z manželů za úplaty napřed se zavazuje, že dá souhlas k žalobě nebo žádosti druhého manžela o rozlukou, jest neplatná (§ 879 obč. zák.). (Rozh. ze dne 26. dubna 1921, Rv II 18/21, čís. 1033.)

8. Souhlas k rozluce třeba dáti po uplynutí zkušební lhůty. K souhlasu danému před jejím uplynutím, nelze přihlížeti, byl-li napotom odvolán. (Rozh. ze dne 27. září 1921, R II 316/21, čís. 1208.)

9. K srovnalé »žádosti« obou manželů o rozlukou manželství pro nepřekonatelný odpor [§ 13 písm. i) rozl. zák.] dlužno zahájití řízení sporné.

Ustanovení šu 96, prvá věta, obč. zák. neplatí o rozlukových důvodech.

Nepřekonatelný odpor může dle okolností případu býti zde přes pohlavní styky manželů. (Rozh. ze dne 22. června 1920, Rv I 289/20, čís. 554.)

10. Proto, že se manželé dobrovolně mimosoudně rozešli, nelze přičítati žádnému z nich viny na rozluce manželství. (Rozh. ze dne 18. srpna 1928, Rv I 1292/27, čís. 8232.)

se ozvaly, aby i rozlučka k souhlasné žádosti obou manželů byla připuštěna, právní výbor podnětu toho nepřijal. Manžeství může býti rozloučeno jen tehdy, je-li objektivními okolnostmi dokázáno, že tu jsou závažné důvody pro zrušení svazku manželského. Tak tomu jest i při posledním důvodu rozluky, který se označuje dochovaným výrazem »nepřekonatelný odpor«, při čemž stačí odpor jednostranný (jud. č. 168). Jako v případě předešlém přijata i zde zásada, že formálně může podati žádost (zahájití spor) o rozlukou kterýkoli z manželů. Dlužno se přece vyvarovati toho, aby ten z manželů, který má zájem na zahájení řízení, právním požadavkem žádosti souhlasné (jak bylo v právu občanském stanoveno) nebyl sváděn přímo k tomu, aby si spolupodpis vynutil způsobem snad i mravně zavřitelným (penězi, hrozbou a pod.), nebo aby druhého svým jednáním přímo nevehnal do rozpokození, aby sám měl zájem na rozluce (na př. násilnictvím, urážkami, cizoložstvím atd.). Jest tedy možná žádost jednostranná, ale vyhověti jí lze jen tehdy, projeví-li souhlas s ní třeba dodatečně i druhý manžel. Souhlas jednou daný je neodvolatelný — právní výbor neshledal příčiny měniti dosavadní stav judikaturou sankcionovaný. Ale přes to, že oba manželé s rozlukou pro tento důvod jsou srozuměni, nebude povolen, pokud nepřekonatelný odpor nebude prokázán objektivně. Nebude-li soudce pokládati snesenou látku pro posouzení věci za dostatečnou, může se omeziti na povolení pouhého rozvodu, a to po případě i vícekrát, než pro nepřekonatelný odpor za souhlasu obou manželů sňatek rozloučí.

§ 14. a) Právo žalobní se promlčuje v případech § 13 a) d) do jednoho roku ode dne, kdy manžel se dověděl o cizoložném neb úkladném činu manžela druhého; v případě § 13 b) do jednoho roku ode dne, kdy se dověděl o jeho odsouzení;

b) právo žalobní se promlčuje v případech § 13 a) d), uplynulo-li ode dne spáchaného činu pět let;

c) právo žalobní pomíjí odpuštěním. Provinil-li se však vinný manžel poznovu, nebo dověděl-li se

K § 14. 1. Jest na soudu, by zjistil z úradu, nevyčká vaje námitku strany, zda uplatnění rozlukového důvodu podle § 13 a) zák. nebrání uplynutí lhůty stanovené v § 14 a) zák.

Lhůta § 14 a) zák. jest lhůtou propadnou. (Rozh. ze dne 12. dubna 1933, Rv I 2152/32, č. 12.525.)

2. Odpuštění ve smyslu šu 14 písm. c) rozl. zák. musí býti projevem jasným. V ujednání o dobrovolném rozvodu

manžel, který odpustil, o jiné skutečnosti před odpuštěním nastalé a k návrhu na rozlukou opravňující, může se k odůvodnění rozluky dovolávat i skutečností odpuštěných.

V případech § 13 e) stačí jediné nové jednání;

d) lhůty v odst. a) b) uvedené se přerušují žádostí nebo žalobou o rozvod, bude-li v řízení náležitě postupováno. Bude-li žádost nebo žaloba pravoplatně zamítnuta, sluší k věci hleděti tak, jako by lhůty přerušeny nebyly.

1. Rozlukové důvody podle § 13 zákona nutno uplatnití hned, jakmile nastanou, nebo aspoň do určité přiměřené lhůty. Není možno, aby manžel, který má důvod k žalobě o rozlukou, čekal se žalobou, až nastanou pro něho nějaké příznivé poměry (zejména hospodářské), a potom teprve s tímto důvodem vystoupil. Buďto dotyčná skutková okolnost, zakládající rozlukový důvod podle § 13 zákona, skutečně působí rušivě na manželství tak, že je třeba, aby manželství bylo rozloučeno, nebo takto nepůsobí ani hned ani v nejbližší budoucnosti. V takovém případě ale netřeba manželství rozlučovat a zejména ne pro takové důvody, které se zakládají na skutečnostech dávno

nelze spatřovati vzdání se rozlukového důvodu. (Rozh. ze dne 10. listopadu 1925, Rv I 1515/25, čís. 5442.)

3. Důvod §u 14 c) rozl. zák. platí i pro rozlukou dle §u 17 rozl. zák. Odpuštěním dle §u 14 c) rozl. zák. jest i manželské spoluzítí po delší dobu. (Rozh. ze dne 30. června 1925, R I 566/25, čís. 5158.)

4. Zpětvzetí trestní obžaloby pro přestupek cizoložství není ještě o sobě odpuštěním cizoložného poklesku jakožto důvodu rozluky. (Rozh. ze dne 8. července 1920, Rv I 299/20, čís. 585.)

5. Dokud trvá cizoložný poměr, nemůže se počítí promlčení nároku, domáhati se pro cizoložství rozluky manželství.

V tom, že manžel nedomáhal se v zápětí rozluky manželství z důvodu § 13 lit. e) rozl. zák., nelze spatřovati odpuštění. (Rozh. ze dne 20. dubna 1920, Rv I 159/20, čís. 494.)

6. Rozlukový důvod rozvratu manželství není předmětem odpuštění. Rozvrat manželství může býti vyvolán též zhýra-

se sběhnuvších, jež nemohou již míti rušivého vlivu na manželství. Proto stanoví zákon promlčení práva žalobního, kterému je rozuměti tak, že po uplynutí zákonem stanovené lhůty již nemůže býti dotyčná skutková okolnost uplatňována jako důvod rozlukový. Promlčení však platí jen pro rozlukové důvody podle § 13 písm. a), b), d), e). Pro ostatní nikoliv.

2. Odstávce a) a b) § 14 stanoví dvojí lhůty. V odstavci a) běží lhůta ode dne nabyté vědomosti. Tato lhůta je jednorozční. Avšak i když se oprávněný o skutečnostech rozlukový důvod zakládajících nedoví, přece běží objektivní lhůta promlčecí podle odst. b) stanovená na pět let. Po jejím uplynutí již nelze na jevo vyšlé skutečnosti uplatňovati, i když subjektivní lhůta odst. a) dosud neuplynula.

3. Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

Promlčení dle odstavce a) založeno je na presumpci odpuštění. Provinil-li se jeden manžel a neshledal-li manžel druhý po celý rok ode dne, kdy se o závadném činu (nebo odsouzení) dověděl, příčiny manželství rozloučiti, lze za to míti, že vinníkovi odpustil.

lým životem manžela. Příčiny rozvratu manželství nemusí záležeti v zavinění, ba ani v činech manželů. (Rozh. ze dne 13. ledna 1926, Rv I 1861/25, čís. 5653.)

7. Odpuštění podle rozlukového zákona musí býti činné, uražený musí býti ochoten žíti s ubližitelem, ubližení mu zapomenouti, jakoby se nebylo stalo. (Rozh. ze dne 31. března 1928, Rv II 397/27, čís. 7938.)

8. Odpuštěním [§ 14 písm. c)] je projev vůle pokračovati v manželském společenství s provinivším se manželem tak, jakoby provinění nebylo.

Při posouzení otázky odpuštění nutno uvážiti okolnosti, za nichž došlo mezi manželi k souloží. (Rozh. ze dne 8. října 1929, Rv II 709/28, čís. 9228.)

9. Předpis § 14 c) zák. vztahuje se i na vzájemné poklesky a opravňuje manžela k uplatňování odpuštěných poklesků, když se druhý manžel provinil znovu. Toto právo mu přísluší, i když druhý manžel tak postupovati nesmí, ježto se jeho odpůrce po odpuštění neprovinil. (Rozh. ze dne 11. listopadu 1930, Rv II 752/29, č. 10321.)

Důvody promlčení dle odstavce b) jsou podobné jako při promlčení trestných činů; nezavadný život po pět let možno pokládati za osvědčení, že vinník se polepšil a činu svého lituje. Vedle toho dlužno přihlížeti i k tomu, že po uplynulých pěti letech průvodní prostředky značnou měrou stanou se nejistými, tudíž možnost krivého rozsudku se zvyšuje.

K odstavci c). Kdo odpustil, pokládá vinu za smytu. Důvody rozluky založeny jsou však na vině. Kde viny už není, není ani důvodu k rozluce. Dosavadní právo občanské nemělo výslovného předpisu o odpuštění, toliko v §u 96 uvádí se, že pozbývá práva odporovati platnosti smlouvy manželské, kdo pokračuje v manželství i potom, když o překážce se dověděl. Má tu býti patrně vyslovena presumpce odpuštění konkludentním činem. Tohoto ustanovení někteří spisovatelé a některá rozhodnutí obdobně užíli i při §u 115. Zda právem, nebudíž zkoumáno. Právní výbor, pojav od své osnovy předpis o odpuštění, neměl nikterak na mysli jen odpuštění výslovné, avšak nezamýšlel sankcionovati obdobné užití §u 96, jinak by zřeteltem na spornost otázky býval předpis §u 96, o nějž jde, převzal do návrhu zákona.

§ 15. Bylo-li manželství soudně rozvedeno, může každý manžel, nechce-li žalovati o rozluky z jiného důvodu v § 13 uvedeného, žádati za rozluky pro nepřekonatelný odpor. Žádost tuto lze podati teprve, když uplynul od provedení rozvodu soudního alespoň rok a manželé neobnovili manželského společenství; jde-li o manželství před vydáním tohoto zákona rozvedené, lze podati žádost za rozluky, když uplynulo od provedení soudního rozvodu šest měsíců, a manželé neobnovili manželského společenství.

1. V §§ 15—17 zákona je upravena přeměna pro-

K § 15. 1. Žádati dle § 15 na rozluky pro nepřekonatelný odpor oprávněn jest i ten i omen z obou manželů, nechť si předchozí rozvod byl rozvodem dobrovolným, nebo vysloven rozsudkem, v tomto případě nechť rozsudkem uznáno bylo na vinu navrhovatele rozluky nebo na vinu druhého manžela. Výrok rozsudku o vině na rozvodu nepřevzme se do usnesení, jímž povoluje se rozluky, zůstává však nicméně i na dále v platnosti. (Rozh. ze dne 7. července 1920, R II 155/20, čís. 579.)

2. Lze se domáhati rozluky dle § 15 rozl. zák., třebaž byl již manželství rozloučeno uherským soudem, byl-li jeden

vedeného již rozvodu manželství v rozluky a to nikoliv na žalobu jednoho z manželů, nýbrž v řízení nesporném.

2. V §§ 15 a 16 jde o rozvod pro nepřekonatelný odpor (srovnej § 13 písm. i. zákona). K povolení rozluky na základě § 15 je potřebí souhlasu obou manželů.

3. Nesouhlasí-li jeden z manželů s přeměnou rozvodu v rozluky, může býti tato přeměna provedena jenom za podmínek § 17, anebo musí býti podána nová žaloba o rozluky.

4. Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

Vedoucí myšlenkou §§ 15—17 bylo: jednat zameziti, aby oklikou dobrovolného rozvodu nebyla lehkovážně zaváděna rozluky dohodou manželů; jednak ušetřiti stranám dvojitý trapné probírání nejmimnějších záležitostí rodinných, nad něž bolestnějšího nelze sobě pomysliti; uvarovati je dvojnásobných nákladů soudních a konečně zabrániti přílišnému přetížení soudů.

Osnova rozeznává trojí skupinu rozvedených manželství: První tvoří manželství před vydáním tohoto zákona

z manželů v době tehdejší rozluky zdejší státním občanem. (Rozh. ze dne 28. března 1922, R I 135/22, čís. 1575.)

3. Jde-li o manželství, před vydáním zákona rozvedené, a uplynulo-li od provedení soudního rozvodu sice již šest měsíců, tři léta od té doby však ještě neprošla, lze povolit rozluky dle §§ 15 a 16, když manželé neobnovili manželského společenství, soud nabude přesvědčení, že nejde o čin nerovnovážný, a žadatelův manžel s rozlukou souhlasí. (Rozh. ze dne 17. února 1920, R I 76/20, čís. 414.)

4. Rozluky k a ž d é h o manželství, rozvedeného po působnosti rozlukového zákona, dle §u 15 rozl. zák. se připouští jen za souhlasu druhého manžela. (Rozh. ze dne 6. května 1925, R I 367/25, čís. 5023.)

5. Bylo-li manželství rozvedeno od stolu a lože již za platnosti zákona čís. sb. 320/1919, lze v mimosporném řízení povolit rozluky pro nepřekonatelný odpor jen, svolí-li k tomu druhý manžel, třebaž již byla od rozvodu uplynula tři léta. (Rozh. ze dne 9. září 1924, R I 708/24, čís. 4125.)

6. Obnovením manželského společenství míní se v § 15 a násl. zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a nař. pouze faktické, soudu neoznamené obnovení manželské pospo-

rozvedená, u kterých není obavy shora uvedené, že by dobrovolného rozvodu mohlo býti užito k obcházení zákona, neboť za dosavadního práva dojíta nikdo se nerozváděl s úmyslem, aby se vyhnul předpisům budoucího nějakého zákona. Pro tuto skupinu bylo nejen možno, ale i nutno zvoliti soudní řízení sice spolehlivé ale bez upřílišněných kautel, neboť nás stát nemůže s sebou po léta vléci asi 100.000 rozvedených a pro rozluku zralých manželství — vždyť ani k rozvodu neodhodlává se nikdo s lehkým srdcem a z důvodů nicotných. Na váhu padá zejména veliký počet tak zvaných válečných sňatků, uzavřených pod skličujícím dojmem odchodu ženichova na bojiště a proto ne dosti zrale uvážených. Manželství tato ve velmi častých případech záhy vzala za své. Ohledy populační a nezbytná potřeba, aby nastaly spořádané poměry rodinné, vynucují přímo opatření, jež by odvrátila katastrofální následky chvilkové ale omluvitelné nerozváznosti.

Druhou skupinu tvoří manželství rozvedená po vyhlášení tohoto zákona. Půjde tu nejčastěji o manželství rozvedená dobrovolně, neboť pro případy rozvodů provedených dle paragrafů 107—109 (tvořících třetí skupinu) bude lze pravidelně užiti předpisu § 17. U této třetí skupiny nerozhoduje, bylo-li manželství rozvedeno před platností tohoto zákona nebo později.

Přeměna rozvodu v rozluku provádí se podle zásad řízení nesporného, které poskytuje plnou bezpečnost zralého rozhodování, jeť ovládáno stejně pronikavě zásadou vyhledávací, jako

litosti. Stalo-li se nad to řádné oznámení soudu (§ 110 obč. zák.), nelze pro nepřekonatelný odpor žádati za přeměnu rozvodu v rozluku, nýbrž má z tohoto důvodu místo jen žaloba o rozluku. Otázka, lze-li manželské společenství považovati v duchu zákona za obnovené, jest otázkou případu.

Obnovení-li manželské společenství, rozvedení manželé však napotom opět se rozešli, nutno o rozluku pro nepřekonatelný odpor žalovati a není více přípustno řízení, upravené v § 15 a násl. zákona. (Plenární rozhodnutí ze dne 27. listopadu 1919, čís. pres. 977/19, č. 320.)

7. K obnově manželského společenství (§ 15 rozl. zák.) nevyžaduje se obnovení pohlavních styků. (Rozh. ze dne 4. ledna 1921, R II 408/20, čís. 842.)

8. Na rozluku manželství lze žalovati i když bylo manželství již rozvedeno. Lhostejno, že žaluje z viny druhého manžela manžel, z jehož viny bylo manželství rozvedeno, a že se žaloba o rozluku opírá o okolnosti, jež nastaly před rozvodem či po něm. (Rozh. ze dne 20. února 1923, R I 1192/22, čís. 2291.)

řádné řízení o rozluku a jsou zejména přístupny soudci nespornému tytéž prameny, z nichž by čerpal svoje přesvědčení.

Jsou-li splněny zvláštní podmínky §u 15, je-li tu zejména souhlas obou rozvedených manželů, bude při druhé skupině manželství (rozvedených po vydání tohoto zákona) povinností soudcovou, aby prostředky, jichž mu řízení nesporné hojně poskytuje, zjistil, má-li pokládati tvrzený nepřekonatelný odpor za prokázaný (§ 16). Uplynula-li od rozvodu 3 léta, může jej míti za prokázaný i bez dalšího šetření, neboť skutečnost, že manželé se rozvedli a po 3 léta se nesešli ke společnému životu, nasvědčuje tomu, že jde o rozrůzku nenapravitelnou. Při rozvodech provedených před tímto zákonem (skupina 1.) byla přijata úchyłka jak co do doby trvání rozvodu tak i co do obsahu soudního šetření. Soudu případně tu výhradně úkol, zjistiti souhlas obou manželů, uplynutí lhůty a rozváznost počínů.

Abyste nemohl druhý manžel pouhým nedostavením se k soudu mařiti i odůvodněnou snahu manžela žádajícího za rozluku, přijat druhý odstavec §u 16, jenž poskytuje dostatečných záruk pro předpokládaný mlčky daný souhlas. Ovšem není tím dotčeno právo soudu doháněti tohoto manžela, aby se osobně k soudu dostavil, uzná-li, že se bez toho neobejde. Proto pojata do zákona citace §u 87 z. org. s.

V případech §u 17 stačí žádost jednostranná a netřeba souhlasu ani druhého manžela, ani aby uplynula určitá doba od provedeného rozvodu. Soudu bude toliko pečlivě zkoumati, jest-li výsledky zjištěné ve sporu o rozvod byly by již tenkrát stačily k tomu, aby na jich podkladu byla povolena rozluka, kdyby o ni bývalo nebo bylo mohlo býti žalováno.

Ovšem bude soudu zkoumati zároveň jestli i nyní, v době, kdy má rozluku vysloviti, výsledky ve sporu o rozvod na jevo vyšlé nedoznaly změn takových, jež by nyní rozluku nedovolovaly. Praktický význam to má hlavně při duševních poruchách, jež v době žádané rozluky pominuly; výraz tomu dává poslední věta §u 17.

Abyste podklady, jež potřebuje soud v obou případech §§ 16 a 17 pro své rozhodnutí byly co nejspolehlivější, bylo v §u 21 výslovně uvedeno, že lze, je-li toho závažná potřeba, naříditi i ústní jednání, jež ovšem není veřejné, a že toto ústní jednání lze konati i před celým senátem. Toť úchyłka od všeobecných zásad v §u 38 zák. o org. obsažených, volená vzhledem k důležitosti rozhodnutí, o něž jde. Jinak zůstává i tento § 38 zák. o org. v platnosti.

§ 16. a) Soud vyšetří věc postupuje dle zásad řízení nesporného. Na soudu je také, aby dal manžele-

K § 16. 1. Ku povolení rozluky pro nepřekonatelný od-

lům poučení o všech důsledcích rozluky. Souhlasí-li oba manželé s rozlukou a soud nabude konaným šetřením přesvědčení, že je tu vskutku nepřekonatelný odpor, vysloví rozlukou usnesením.

Jde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedené, stačí, když soud nabude přesvědčení, že nejde o čin nerozvážný. Uplynula-li od provedené-

por se vyžaduje souhlas druhého manžela [§ 16 c) zákona] v době povolení rozluky, nestačí svolení při předchozím rozvodu pro případ rozluky. (Rozh. ze dne 29. dubna 1925, R II 67/25, čís. 4994.)

2. Souhlas druhého manžela s rozlukou (§ 16 zák.) musí být zcela jasným a nemůže být nahrazen prohlášením jeho právního zástupce. Nešetření § 16 písm. b) zákona působí zmatečnost řízení. (Rozh. ze dne 30. března 1926, R II 84/26, čís. 5900.)

3. Kromě případu §u 17 rozl. zák. jest bezpodmínečně třeba souhlasu druhého manžela k rozluce pro nepřekonatelný odpor [§ 13 písm. i) rozl. zák.], jest-li rozvod až z doby po vydání rozlukového zákona, ať byl rozsudkem vysloven rozvod z jakéhokoliv důvodu, třebaš i pro nepřekonatelný odpor.

Nesouhlasí-li druhý manžel s rozlukou pro nepřekonatelný odpor v nesporném řízení, jest žadatele odkázati na pořad práva, ale i tu, chce-li žalobce uplatňovati rozlukový důvod nepřekonatelného odporu, vyžaduje se souhlasu žalovaného manžela. (Rozh. ze dne 15. prosince 1926, Rv I 761/26, čís. 6582.)

4. Souhlas manžela k rozluce podle §u 16 rozl. zák., nemůže být udělen předem, nanejhmé hned při rozvodu. (Rozh. ze dne 30. března 1927, R I 236/27, čís. 6944.)

5. Souhlas s rozlukou podle § 16 rozl. zák. může být dán platně teprve po podané žádosti o rozlukou, nejvýše v ní nebo současně s ní. Souhlas předem stranu neváže a soudy nestačí pro vyslovení rozluky. Byl-li manžel původně se žádostí o rozlukou poukázán na pořad práva, ježto druhý manžel s rozlukou nesouhlasil, ve sporu pak druhý manžel projevil souhlas s rozlukou a připojil se k žádosti o rozlukou, načež druhý manžel vzal žalobu bezpodmínečně zpět, nemá účinku odpírání souhlasu k nové žádosti o rozlukou. (Rozh. ze dne 16. srpna 1927, R I 719/27, čís. 7245.)

6. K návrhu manžela, by manželství, rozvedené za platnosti rozlukového zákona bylo prohlášeno v řízení nesporném rozloučeným pro nepřekonatelný odpor, nestačí souhlas manželky, udělený pod podmínkou, manželem nepřijatou (že manžel

ho soudního rozvodu 3 léta, netřeba k rozluce souhlasu druhého manžela a není třeba ani nepřekonatelný odpor ani rozvážnost počínu zjišťovati.

b) Souhlas se žádostí za rozlukou dlužno předpo-

bude jí platiti nadále výživné). (Rozh. ze dne 3. března 1925, R I 167/25, čís. 4756.)

7. Úmluva o vzdání se výživného pro rozvedenou manželku po uplynutí určité doby není neplatná. Proti dobrým mravům a od původu nicotná jest však úmluva, že manželův závazek ku placení výživného přestane i před uplynutím ujednané doby, kdyby pro nesouhlas manželky nebyla povolena rozlučka. Lhostejno, že se úmluva stala v soudním smíru.

Nicotnost této úmluvy může manželka namítati i proti opoziční žalobě manžela proti exekuci vedené manželkou ku vydobytí výživného na základě smíru. (Rozh. ze dne 23. června 1932, Rv I 804/32, čís. 11.780.)

8. Jde-li o manželství, rozvedené za platnosti rozlukového zákona, jest třeba souhlasu druhého manžela ku povolení rozluky v řízení nesporném, třebaš již od rozvodu uplynula tři léta. Nesouhlas s rozlukou dlužno spatřovati též v podání opravného prostředku do usnesení povolujícího rozlukou. Manželství bylo rozvedeno za působnosti rozlukového zákona, třebaže v čase rozvodu nenabýly ještě účinnosti § 1 až 12 rozl. zák. (Rozh. ze dne 29. května 1923, R II 217/23, čís. 2669.) (Poznámka: stejně rozhodnutí 3351, 5023, 6582 sb. n. s.)

9. Předpisu § 17 zák., podle něhož výrok o vině jest převzítí z rozvodového rozsudku do usnesení, povolujícího rozlukou manželství, jest použití obdobně i v případech §§ 15, 16 rozl. zák. Třebaš bylo v usnesení povolujícího rozlukou jen vysloveno, že se manželství prohlašuje za rozloučené, aniž se stala zmínka o zavinení té neb oně strany, zůstal výrok o vině na rozvodu manželství obsažený v rozvodovém rozsudku, i nadále v platnosti. (Rozh. ze dne 22. března 1930, Rv II 498/29, č. 9766.)

10. Okolnost, že oba manželé podali žádost za rozlukou, nemůže zabrániti tomu, by je soud nevyslechl osobně. Dokud se tak nestalo, nelze považovati souhlas podpisem a podáním žádosti za rozlukou neodvolatelným. Požadavek rozvážnosti platí i u manželství rozvedených za působnosti rozlukového zákona. (Rozh. ze dne 22. dubna 1926, R II 91/26, č. 5970.)

11. Žádají-li oba manželé o přeměnu rozvodu v rozlukou (§ 15 rozl. zákona) a má-li každý z nich obecné sudiště v obvodu jiného krajského soudu, jest podle § 28 j. n. určití soud pro vyřízení žádosti místně příslušný. (Rozh. ze dne 12. února 1931, Nd I 80/31, č. 10.519.)

12. Manželství lze k žádosti manžela prohlásiti dle §u 16

kládati, když manžel, proti němuž žádost za rozlukou směřuje, na soud se nedostaví; na tento následek budíž upozorněno v obsílce, kterou je doručiti tomuto manželu do vlastních rukou zároveň se stejnopisem

rozl. zák. rozloučeným, třeba byla druhým manželem podána žaloba o neplatnost manželství, o níž dosud nebylo právoplatně rozhodnuto. (Rozh. ze dne 4. dubna 1923, R I 285/23, č. 2449.)

13. Přivzal-li si účastník v mimosporném řízení právního zástupce, počítá se lhůta k opravným prostředkům ode dne, kdy soudní výměr doručen byl právnímu zástupci.

Lhůty § 16 rozlukového zákona nejsou ani lhůtami promlčecími ani lhůtami propadnými, nýbrž jejich uplynutí jest prostou právotvornou skutečností. (Rozh. ze dne 8. listopadu 1921, R I 1312/21, č. 1276.)

14. Souhlasný názor nižších soudů, že nestačí souhlas manželova opatrovníka k rozluce [§ 16 písm. b) rozl. zák.], neodporuje zřejmě zákonu (§ 16 nesp. říz.). (Rozh. ze dne 16. února 1927, R I 65/27, č. 6804.)

15. Zmatečností ve smyslu § 16 nesp. říz. jest zmatečnost ve smyslu civilního soudního řádu. K ní i v nesporném řízení jest přihlížeti z úřadu.

Jde o zmatečnost, byla-li rozluce povolena proti manželu, jehož pobyt byl neznám, aniž bylo postupováno podle obdoby §§ 115—117 c. ř. s. (Rozh. ze dne 10. srpna 1928, R II 248/28, č. 8211.)

16. Byla-li manželova žádost o rozlukou podle § 16 rozl. zák. původně zamítnuta a žadatel odkázán na pořad práva, ježto manželka nesouhlasila s rozlukou, za sporu pak oba manželé prohlásili, že souhlasí s dobrovolnou rozlukou, načež manžel vzal žalobu o rozlukou zpět, není nesouhlas manželky s napotomní žádostí manželovou o rozlukou na závalu povolení rozluky. (Rozh. ze dne 22. října 1927, R I 909/27, č. 7438.)

17. I manžel, jenž byl uznán v rozsudku, vyslovujícím rozvod manželství od stolu a lože, vinným na rozvodu, jest oprávněn domáhati se rozluky podle §§ 15 a 16 zák.

Předpisu § 17 zák., že výrok o vině jest převzítí do usnesení povolujícího rozlukou manželství z rozsudku, vydaného ve sporu o rozvod téhož manželství, dlužno použítí obdobně i v případě rozluky podle § 16 zák. Třebas bezúspěšná (dovolací) stížnost do usnesení, povolujícího rozlukou navrhovala pouze zamítnutí žádosti za rozlukou, dlužno z úřadu převzítí výrok o vině do usnesení, povolujícího rozlukou. (Rozh. ze dne 22. října 1927, R I 924/27, čís. 7439.)

žádosti. Právo soudu použití donucovacích prostředků dle § 87 zák. o org. s. tím dotčeno není.

c) Nejde-li o manželství před působností tohoto zákona rozvedené a nesouhlasí-li druhý manžel s rozlukou, nebo tvrdí-li jiné důvody, než-li nepřekonatelný odpor, soud odkáže žadatele na pořad práva.

1. Zásady řízení nesporného stanoví nyní zákon ze dne 19. června 1931, č. 100 Sb. z. a n.

2. Zákon rozlišuje manželství, jež byla uzavřena před působností zákona, t. j. před 13. červnem 1919, a manželství ostatní.

3. Viz též důvodovou zprávu v poznámce 4. u § 15.

§ 17. Byl-li soudem právoplatně vysloven rozvod podle §§ 107—109 obč. zák. a to z některého důvodu uvedeného v § 13 tohoto zákona, může každý manžel nehledě k předpisu § 15 žádati za rozlukou manželství na podkladě provedeného už sporu o rozvod. Dojde-li soud na základě konaných šetření, při nichž se mu je řídití zásadami řízení nesporného, k přesvědčení, že by skutečností ve sporu o rozvod na jevo vyšlé byly už tehdy odůvodnily výrok o rozluce, kdyby oň bylo bývalo žalováno, vysloví rozlukou manželství usnesením, do něhož převezme výrok o vině z rozsudku, vydaného ve sporu o rozvod téhož manželství. Rozluky nelze tu vysloviti, jestliže stav uvedený v § 13 g) pominul.

1. Řízení podle § 17 předpokládá právoplatný rozvod, vyslovený z některého důvodu v § 13 zákona uvedených.

2. Viz též důvodovou zprávu v poznámce 4. u § 15.

K § 17. 1. Rozsudek na základě uznání v rozvodovém sporu nemůže býti podkladem žádosti o povolení rozluky podle § 17 rozl. zák., najmě, neuvádí-li, zda a který z rozvodových

důvodů žalovaný manžel tehdy uznal. (Rozh. ze dne 19. března 1932, R II 76/32, čís. 11.498.)

2. Zásady sporného řízení o věci rozsouzené platí i v řízení nesporném.

Byl-li návrh na povolení rozluky na podkladě právoplatného rozsudku, jímž bylo manželství rozvedeno (§ 17 rozl. zák.) právoplatně zamítnut, jest opětný návrh na povolení rozluky na podkladě téhož rozvodového rozsudku odmítnouti [§ 41, odst. 2, písm. e) zákona ze dne 19. června 1931, čís. 100 Sb. z. a n.]. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1932, R I 889/32, čís. 12.048.)

3. Pochybení v otázce, zda by se přičilo dobrým mrávům, kdyby byla povolena rozluka manželství podle § 17 rozl. zák., není nezákonností, nýbrž nesporným právním posouzením, jež není důvodem k podání dovolací stížnosti ve smyslu § 46 (2) zákona ze dne 19. června 1931, čís. 100 Sb. z. a n. (Rozh. ze dne 15. prosince 1932, R I 989/32, čís. 12.182.)

4. Povolení podle § 17 novely o právu manželském rozluku manželství lze i tehda, byl-li rozvod manželství od stolu a lože vysloven rozsudkem pro zmeškání. (Rozh. ze dne 9. února 1921, R I 32/21, čís. 918. Toto rozhodnutí přijato plenárním usnesením ze dne 9. února 1921, čís. pres. 163/21.)

5. Rozluku lze k pouhé žádosti (§ 17 rozl. zák.) vysloviti i tehdy, bylo-li v předchozím sporu uznáno na rozvod rozsudkem pro zmeškání. Není tu třeba zjišťovati souhlas druhého manžela, aniž třeba předchozí výzvy k návratu ve smyslu §u 13, písm. c) rozl. zák. (Rozh. ze dne 17. července 1923, R I 617/23, čís. 2827.)

6. Předcházel-li žádosti za rozluku ve sporu o rozvod rozsudek pro zmeškání, jímž zjištěno cizoložství jednoho z manželů, jest pro povolení rozluky dle §u 17 zák. lhostejno, zda manželé napotom obnovili manželské společenství. Šetření o okolnostech, nastalých po rozvodu, nelze konati. (Rozh. ze dne 25. listopadu 1924, R I 901/24, čís. 4397.)

7. Na základě rozsudku, jímž vysloven rozvod manželství od stolu a lože pro nepřekonatelný odpor, nelze se, nesouhlasí-li druhý manžel domáhati v nesporném řízení rozluky dle § 17, nýbrž jen za ostatních podmínek dle §§ 15 a 16 rozl. zák. (Rozh. ze dne 22. srpna 1922, R I 764/22, čís. 1787.)

8. Bylo-li rozsudkem (pro zmeškání) právoplatně uznáno, že se manželství (k žalobě manželky) rozvádí z viny manžela, nevádí rozhodnutí nesporného soudece, by bylo rozhodnuto o žádosti manželky o rozluku manželství z viny manželovy (§ 17 rozl. zák.), že byl zahájen spor k napotomní žalobě manžela proti manželce o rozvod manželství z viny

manželčiny. (Rozh. ze dne 19. května 1933, R I 334/33, čís. 12.616.)

9. Pro povolení rozluky podle §u 17 rozl. zák. jest bez významu okolnost, že druhý manžel podal žalobu o rozluku. (Rozh. ze dne 23. února 1926, R I 128/26, čís. 5780.)

10. V případě §u 17 rozl. zák. může sice každý manžel domáhati se rozluky, nelze však za všech okolností každému manželovi povolití rozluku. Jmenovitě nelze povolití rozluku pro hluboký rozvat manželství manželů, jež byl rozvratem převážně vinen. (Rozh. ze dne 21. ledna 1926, R I 29/26, čís. 5687.)

11. Cizoložstvím provinilému manželů, jehož manželství bylo rozvedeno k žalobě uražené manželky z jeho výhradné viny, nemůže býti povolena rozluka podle §u 17 rozl. zák. (Rozh. ze dne 2. února 1926, R II 21/26, čís. 5718.)

12. Při rozluce podle § 17 zák. dlužno prostě převzítí výrok o vině na rozvodu do výroku o rozluce a nelze k výroku o tom nic přičinovatí. (Rozh. ze dne 2. března 1928, R II 64/28, čís. 7837.)

13. Rozluky podle § 17 rozl. zák. lze se domáhati i tehdy, bylo-li žalobě o rozvod manželství od stolu a lože vyhověno podle zjištění získaných výslechem stran. (Rozh. ze dne 5. prosince 1930, R I 849/30, čís. 10.367.)

14. Rozluku podle § 17 zák. z důvodu zlomyslného opuštění lze povolití jen, stala-li se marně výzva ve smyslu § 13 c) rozl. zák. Byla-li rozluka povolena, ač tyto předpoklady nebyly zjištěny, jsou srovnalá rozhodnutí nižších soudů ve zřejmém rozporu se zákonem (§ 16 nesp. řiz.).

V nesporném rozlukovém řízení nelze přisouditi útraty. (Rozh. ze dne 21. března 1929, R I 40/29, čís. 8806.)

15. Nelze povolití rozluku podle § 17 rozl. zák., stala-li se v případě § 13 c) rozl. zák. soudní výzva k návratu a její neuposlechnutí teprve po právoplatném rozhodnutí sporu o rozvod. (Rozh. ze dne 3. února 1931, R I 928/30, čís. 10.501.)

16. Žádosti, by podle § 17 rozl. zák. povolena byla rozluka manželství z důvodů § 13 písm. c) rozl. zák., nemusí předcházetí bezvysledná soudní výzva manžela k návratu do manželského společenství. (Rozh. ze dne 8. srpna 1922, R I 923/22, čís. 1782.)

17. Při přeměně rozvodu v rozluku manželství dle § 17 rozl. zákona pro zlomyslné opuštění nahrazuje se skutečností soudně vysloveného rozvodu marná předchozí výzva k obnově manželského společenství. Uznáno-li na rozvod pro zlomyslné opuštění rozsudkem pro zmeškání, nelze při přeměně rozvodu v rozluku v otázce zlomyslného opuštění přestatí na výroku rozvodového rozsudku, nýbrž dlužno řešiti ji dle skutkového

podkladu rozsudku. (Rozh. ze dne 7. září 1920, R II 247/20, čís. 656.)

18. Bylo-li manželství k žalobě jednoho manžela právo-
platně rozvedeno od stolu a lože pro hluboký rozvrat manžel-
ství, aniž uznáno na vinu manželů, jest i druhý manžel oprá-
vněn domáhati se rozluky manželství podle § 17 rozl. zák.
(Rozh. ze dne 24. července 1929, R II 257/29, čís. 9095.)

19. Nebylo-li ve sporu o rozvod manželství od stolu a
lože pro hluboký rozvrat manželství vůbec vzato na přetřes,
zda jeden z manželů a který z nich jest na hlubokém rozvratu
manželství převážně vinen, nelze povolití rozluku podle § 17
rozl. zák., nelze-li podle spisů vyloučiti, že navrhovatele stihá
převážná vina na rozvratu manželství. (Rozh. ze dne 7. pro-
since 1929, R I 950/29, čís. 9447.)

20. Manžel vinný rozvodem nemůže žádati za rozluku
podle § 17 zák., kdyby se to jevílo býtí proti dobrým mra-
vům, tak zejména, když se dopustil skutku rozvod (rozluky)
zakládajícího schválně za tím účelem, by druhou stranu k roz-
vodu dohnal a takto si opatřil důvod k rozluce. (Rozh. ze dne
10. srpna 1928, R I 561/28, čís. 8209.)

21. Pokud jest manžel, z jehož viny byl vysloven rozvod
manželství od stolu a lože, oprávněn domáhati se rozluky
manželství podle § 17 zák. Není slučitelné s dobrými mravy,
žádá-li vinný manžel o rozluky proti nevinné manželce. Zá-
sada tato však neplatí bezvýhradně. Rozvedeno-li manželství
pro opětovné urážky na žalobu manželky, může se vinný man-
žel domáhati rozluky, když (jako obchodník) nemůže setrvatí
v nuceném bezženství. (Rozh. ze dne 2. listopadu 1928, R I
713/28, čís. 8420.)

22. Právo na rozluky podle § 17 zák. nelze odepřítí man-
želu vinnému rozvodem již proto, že v rozvodovém rozsudku
byl jen on uznán vinníkem. Rozhodným jest jen, zda se man-
želova žádost nepřítčí dobrým mravům. (Rozh. ze dne 14.
června 1930, R I 415/30, čís. 9991.)

23. Povolení rozluky podle § 17 zák. může se domáhati
i ten i onen z manželů, bez rozdílu, zda byl v rozvodovém
sporu stranou žalující, či stranou žalovanou, dále zda manžel
domáhající se rozluky byl na rozvodu převážně neb i vý-
hradně vinen, leda, že by návrh na povolení rozluky odporoval
dobrým mravům. (Rozh. ze dne 12. února 1931, R II 14/31,
číš. 10.520.)

24. V řízení podle §u 17 nepřisluší soudu přezkoumávati,
zda byly bezzávadny formy sporného řízení, na jehož základě
byl vydán právoplatný rozsudek o rozvodu manželství, ale
ovšem, jaké skutečnosti ve sporu o rozvod na jevo vyšly a zda

by již tehdy byly odůvodnily výrok o rozluce. (Rozh. ze dne
13. března 1923, R I 249/23, čís. 2375.)

25. Za rozluky dle §u 17 zák. může žádati i manžel,
z jehož viny bylo uznáno za rozvod, a nevyžaduje se, by od
rozsudku, vyslovujícího rozvod, až do podání žádosti za roz-
luky uplynula lhůta jednoho roku. (Rozh. ze dne 5. února
1924, R I 6/24, čís. 3459.)

26. Spočívá-li rozlukový důvod v určitém stavu, jest
na soudě, by, jednáje o návrhu na rozluky dle §u 17 rozl.
zák., zkoumal, zda jest tu stav ten ještě v době rozluky.

Nasvědčují-li skutečnosti, vyšlé na jevo ve sporu o roz-
vod, že byl jeden z manželů převážně vinen na rozvratu, ne-
může se tento manžel domáhati rozluky dle §u 17 rozl. zák.
(Rozh. ze dne 30. prosince 1924, R II 380/24, čís. 4509.)

27. Domáháno-li se povolení rozluky na základě předcho-
zího rozvodového rozsudku (§ 17), nelze přihlídnouti k tomu,
že manželé obnovili po rozvodovém rozsudku manželské spo-
lečenství. (Rozh. ze dne 15. prosince 1925, R I 1029/25, čís.
5548.)

28. Domáhati se dle § 17 rozluky manželství oprávněn
jest i manžel, z jehož viny uznáno bylo na rozvod.

Převzítí dle § 17 výrok o vině z rozsudku, vydaného ve
sporu o rozvod manželství, jest soud i tehda povinen, když
dle jeho mínění byly na straně jednoho manžela okolnosti,
vylučující dle § 14 uplatňování jeho nároku na rozluky. (Rozh.
ze dne 17. února 1920, R I 60/20, čís. 413.)

29. Byla-li v usnesení povolujícím rozluky podle § 17
rozl. zák. převzetím výroku o vině z rozvodového rozsudku,
jenž byl vydán pro zmeškání, vyslovena jen vina jednoho man-
žela na rozluce, není otázka viny druhého manžela věcí právo-
platně rozsouzenou a není závady, by se onen manžel nedo-
máhal řešení této otázky sporem. (Rozh. ze dne 7. března
1929, R I 113/29, čís. 8762.)

30. Rozluky podle §u 17 rozl. zák. z důvodu §u 13 písm.
c) rozl. zák. nelze povolití, nebyl-li manžel, jemuž se přičítá
zlomyslné opuštění, soudně vyzván, by se do šesti měsíců
vrátil a tomuto vyzvání nevyhověl. (Rozh. ze dne 12. dubna
1927, R I 263/27, čís. 6982.)

31. Vznese-li manžel žádost o povolení rozluky podle
§u 17 rozl. zák. a manželka po doručení žádosti podala žalobu
o rozluky, nelze přerušití řízení o žádosti manžela až do roz-
hodnutí o manželčině žalobě. Žalobu manželčinu nelze odmít-
nouti, nýbrž lze pouze řízení o ní přerušití podle obdoby
§u 190 c. ř. s. až do pravoplatného rozhodnutí o manželově
žádosti. Bude-li k této žádosti manželství právoplatně rozlu-
čeno, bude lze řízení o manželčině žalobě znovu zahájití jen

§ 18. Ve sporech o rozluky manželství pro nepřekonatelný odpor odpadá předchozí rozvod podle § 13, odst. i) tohoto zákona, jsou-li už manželé soudně rozvedeni a uplynul-li od té doby jeden rok, aniž obnovili manželské společenství; uplynula-li tři léta od provedení soudního rozvodu, je pokládati tvrzený nepřekonatelný odpor za prokázaný, pokud výsledky ústního jednání tomu neodporují.

1. Při žalobě o rozluky pro nepřekonatelný od-

co do otázky manželovy viny, pakli však by žádost manželova za rozluky byla zamítnuta, tedy i co do otázky rozluky samé.

Zněl-li návrh manželky na přerušení řízení nesporného, jest přípustnost stížnosti posuzovati podle §u 16 nesp. říz., nikoliv podle §u 192, druhý odstavec c. s. ř. (Rozh. ze dne 26. dubna 1927, R I 238/27, čís. 7014.)

32. Manžel vinný rozvodem nemůže se domáhati rozluky podle § 17 rozl. zák., spáchal-li čin, odůvodňující rozluky, za tím účelem, by si k rozluce dopomohl, by přiměl manželku k rozvodu a rozvodu pak použil k rozluce, spekuloval-li tedy, dopouštěje se důvodu rozvodu, na rozluky, nebo má-li býti manželka připravena rozlukou o důležitá majetková práva, na př. o výslužné. (Rozh. ze dne 30. října 1929, R II 361/29, čís. 9330.)

33. Za podklad rozluky manželství nestačí usnesení rozvodového soudu, jímž schválen smír ohledně nezletilých dětí, nebylo však vysloveno, že se povoluje dobrovolný rozvod manželství. Vadu lze odčinit dodatečným výrokem rozvodového soudu, působícím nazpět. (Rozh. ze dne 4. dubna 1922, R I 357/22, čís. 1597.)

34. Předpisem §u 17 rozl. zák. není manželů, jehož manželství bylo rozsudkem rozvedeno od stolu a lože, zabráněno, by se domáhali rozluky manželství žalobou. (Rozh. ze dne 21. dubna 1926, R I 271/26, čís. 5956.)

35. V řízení o žádosti za přeměnu rozvodu v rozluky manželství nelze po smrti toho neb onoho z manželů více pokračovati. (Rozh. ze dne 16. března 1920, R I 106/20, čís. 444.)

K § 18. Podmínkou rozluky manželství pro nepřekonatelný odpor, bez ohledu na to, zdali jde o žalobu či o žádost, jest souhlas druhého manžela a to zejména i v případech § 18 zákona, leč že by od rozvodu uplynula tři léta a šlo o manželství, rozvedené před působností zákona. (Rozh. ze dne 19. února 1924, R I 119/24, čís. 3505.)

por může soud podle § 13 písm. i) zákona uznati napřed jenom na rozvod a teprve na novou žalobu uznati na rozluky. Ustanovení to má za účel zachovati pokud možno manželství a poskytnouti manželům možnost, aby se před úplným zrušením manželského svazku mohli smířiti. Když ale manželství již rozvedeno bylo a je podána žádost o přeměnu rozvodu v rozluky, tu je již tím prokázáno, že k smíření manželů nedojde a proto zákon v § 18 stanoví, že žádosti má býti vyhověno tak, že se uznává hned na rozluky, jsou-li tu zákonné podmínky.

2. Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

Zvláštní zmínky zasluhuje ustanovení §u 18, že v řízení o rozluky pro nepřekonatelný odpor odpadá rozvod na zkoušku, jsou-li manželé již rozvedeni, a to aspoň rok. Rozumětí je mu takto:

Jde-li o rozluky osob nerozvedených, sluší na rozvod na zkoušku hleděti jako na jeden z prostředků, kterým soudce chce se přesvědčiti, zdali je tu nepřekonatelný odpor; jestliže takový rozvod nezpůsobil změny ve smýšlení manželů, sluší v něm spatřovati prostředek, kterým se přesvědčení soudu, že tu nepřekonatelný odpor je, jinými prostředky z části již získané, dotvrzuje. Soud tedy nemusí ani rozvod povolit, jestliže podle toho, co bylo předneseno ve sporu, zjistí, že nepřekonatelného odporu není.

Jde-li o manželky již rozvedené, také snad nabude soud přesvědčení, že tvrzený nepřekonatelný odpor neexistuje, a pak může žalobu zamítnouti, arci podle povahy věci jen dočasně. Jestliže však soud v těchto případech (t. j. když rozhoduje o žádosti osob rozvedených aspoň rok) bude v takové situaci jako soud, který soudě o žádosti nerozvedených, domnívá se, že tu nepřekonatelný odpor jest, ale na dotvrzení tohoto svého přesvědčení pokládá vhodným zkoumati smýšlení stran rozvodem: pak již strany odkázati nemůže a rozluky povolí ihned.

§ 19. Ujednání stran a rozhodnutí soudní podle §§ 106 a 108 obč. zák. zůstávají i po vyslovené rozluce manželství v platnosti, pokud se strany ne-

K § 19. 1. Podle § 19 zák. lze se domáhati nové úpravy stavu založeného na ujednání stran nebo na rozhodnutí soudu, nikoliv úpravy otázek, jež dosud vůbec nebyly

dohodnou jinak. Z důležitých důvodů může kterýkoli z rozloučených manželů žádati za nové spořádání majetkových poměrů pořadem práva.

1. Nejdůležitější otázkou, která bývá předmětem úpravy mezi manželi, je otázka výživného manželky. Ustanovení v tomto směru nutno hledati v § 91 obč. zák. a §§ 90 a násl. manželského zákona slov.

2. Při nové úpravě výživného bývá zejména uplatňováno, že se manželka výživy úmluvou vzdala.

upraveny. Dosavadní úpravou jest rozuměti úpravu pozitivního rázu, nikoliv zřeknutí se nároku. Nároky, jichž nové úpravy lze se podle § 19 zák. domáhati, rozdělení jmění a výživa manželky a zaopatření dětí, jsou každý pro sebe nárokem samostatným, mohou býti každý samostatně uplatněni a, není-li opačná vůle stran, nelze z toho, že jeden byl upraven, dovozovati nárok na úpravu druhého.

Změna poměrů bez zřetele na § 19 zák. neodůvodňuje přiznání výživného manželce, jež se ho původně vzdala, leč že by bylo usuzovati na to, že strany měly v úmyslu připustiti jeho změnitelnost. (Rozh. ze dne 2. dubna 1932, Rv I 136/31, čís. 11.533.)

2. V otázce, zda nová žaloba jest totožná se žalobou právoplatně již rozhodnutou, jest hleděti k důvodu obou žalob. Nejde o rozepří rozsouzenou, opírána-li nová žaloba z části o okolnosti v prvé žalobě neuplatňované.

Neměla-li rozluka manželství, jež byla před převratem vyslovena soudem tehdy uherským, pro tuzemsko platnost, zůstalo manželství jen rozvedeno a trvá dosud výživovací povinnost manželova poskytovatí manželce výživu upravená smírem.

Předpisu § 19 rozl. zák. nelze použítí, jde-li o rozluku, jež se stala dříve, než vstoupil v platnost rozlukový zákon.

Uzavírajíce smír o výživném před válkou, nemohly strany předvídati pronikavou změnu hospodářských poměrů způsobenou světovou válkou. (Rozh. ze dne 14. dubna 1932, R II 90/32, čís. 11.565.)

3. Účinek zrušení smíru (o výživném manželky) soudcovským výrokem pro napotomní skutečnosti nepůsobí od doby, kdy ony skutečnosti vznikly, nýbrž teprve od doby, kdy se bylo příslušného soudního výroku domáháno.

Originální snímek notářského spisu podle §§ 92 a násl. notářského řádu (ze dne 25. června 1871, čís. 75 ř. zák.), jest prvopisem veřejné listiny podle § 548 čís. 1 c. ř. s.

Smlouva o úpravě majetkových poměrů manželů při je-

V této otázce (jež je probrána též u § 91 obč. zák.) připouštěla starší judikatura novou úpravu výživného manželky i tehdy, když se tato při rozvodu vzdala nároku na výživné nebo na jeho zvýšení. Zastával se totiž nesprávný názor, že manželčin nárok na nutnou výživu je nárok veřejnoprávní, jehož se manželka nemůže vzdáti. Jestliže tedy učiní mezi sebou manželé úmluvu, kterou se manželka výživného vzdává, je podle uvedeného názoru tato úmluva neplatnou. Později se však ustálil správnější názor, že nárok manželky na výživné je ryze soukromoprávní a že se ho tudíž může manželka vzdáti a nemůže žádati novou úpravu ani, když se poměry změnily, leč že by úmlu-

jich zamýšleném rozvodu jest přípustná. (Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, Rv I 967/32, čís. 12.091.)

4. Ustanovení § 19 zákona platí jen tehdy, když manželství před vydáním tohoto zákona rozvedené po jeho vyhlášení bylo rozloučeno. (Rozh. ze dne 5. října 1920, Rv I 433/20, čís. 695.)

5. Předpisu § 19 rozlukového zákona nelze použítí na manželství, jež byla rozvedena až za platnosti rozlukového zákona.

Manželka nemůže se domáhati zvýšení výživného, ujednaného smírem při rozvodu manželství od stolu a lože, vzhledem k okolnostem, s nimiž mohla a měla počítati již při uzavření smíru. (Rozh. ze dne 24. listopadu 1925, Rv I 1278/25, čís. 5484.)

6. Bylo-li po právoplatném rozvodu manželství od stolu a lože z viny manžela přisouzeno manželce ve zvláštním sporu výživné, zanikl nárok manželky na výživné tím, že byla doatečně vyslovena rozluka z viny obou manželů.

Předpisu § 19 rozl. zák. nelze použítí, byl-li rozvod manželství vysloven za platnosti rozlukového zákona. (Rozh. ze dne 20. února 1930, Rv I 762/29, čís. 9661.)

7. Vzdání se nároku není ještě smírem. § 19 rozl. zák. neplatí pro případy, bylo-li manželství rozvedeno až po nabytí účinnosti rozlukového zákona. (Rozh. ze dne 25. června 1924, Rv II 156/24, čís. 4020.)

8. Zásady § 19 rozl. zák. lze použítí i pokud jde o manželství před vydáním rozlukového zákona rozvedená dosud však nerozloučená. Jest »důležitým důvodem« ve smyslu § 19 rozl. zák., že hospodářské poměry doznaly válkou tak podstatné

va o vzdání byla ujednána za předpokladu, že se poměry nezmění.

3. Z důvodové zprávy právního výboru Národního shromáždění (tisk 298/1919):

Předpis tento jeví se nutným v přední řadě na ochranu strany hospodářsky slabší. Bývá jí zpravidla žena, odkázaná na alimenty mužovy. Při dosavadních rozvodech sotva kdo pomyslel na možnost rozluky. Přeměna rozvodu v rozluku nemá mítí za následek, aby žena nevinná zbhavena byla rázem alimentů, které jí, aspoň částečně usnadňují život a chrání ji před mravním úpadkem. Příště bude arci věcí manželů, aby již při rozvodech mysliili na možné důsledky tohoto zákona.

»Důležitými důvody«, pro které dle osnovy má býtí přípustna změna majetkových ujednání, budou jednak znovuprovádání ženy, o níž starost přechází na druhého manžela, jednak podstatná změna majetkových poměrů stran.

změny, že na ni strany, uzavírajíce před válkou smír o výživném, nemohly pomýšleti. (Rozh. ze dne 5. dubna 1923, Rv II 403/22, čís. 2469.)

9. Zkoumajte, zda jsou tu »důležité důvody«, by byly znovu uspořádány majetkové poměry manželů (§ 19 rozl. zák.), má soud přihlížeti k majetkovým a výdělečným poměrům obou manželů. (Rozh. ze dne 28. března 1922, Rv I 708/21, čís. 1580.)

10. K pojmu »důležitých důvodů« v § 19. Tím, že manželé ani při rozvodu ani při rozluce nejednali o manželčině výživě, není vyloučen manželčin nárok, by jí manžel poskytoval nutnou výživu. (Rozh. ze dne 14. února 1922, Rv I 777/21, čís. 1491.)

11. Má-li manželka sama sdostatek vlastních prostředků na výživu, nemůže se domáhati nového spořádání majetkových poměrů (výživného) ve smyslu § 19 rozl. zák. (Rozh. ze dne 29. března 1922, Rv II 9/22, čís. 1595.)

12. Bylo-li manželství rozloženo též z viny manželky a tato vzdala se ve smíru při předchozím dobrovolném rozvodu výživného v předpokladu, že byt jí manželem postoupený zajistí jí dostatečnou výživu, nemůže se domáhati změny smíru pro změnu poměrů, s níž mohla a měla tehdy počítati. (Rozh. ze dne 13. srpna 1925, Rv I 910/25, čís. 5212.)

13. Třebas se při dobrovolném, před vydáním rozlukového zákona povoleném rozvodu manželství, jež bylo napotom rozloženo, vzdala manželka veškerých nároků proti mužovi, jmenovitě též nároku na slušnou výživu, může se za podmínk

šu 19 rozl. zák. domáhati výživného. (Rozh. ze dne 12. února 1924, Rv I 1518/23, čís. 3487.)

14. Zřekla-li se manželka při rozvodu před vydáním rozlukového zákona proti manželovi nároku na výživné, není vyloučeno, by za podmínek § 19 rozl. zák. nedomáhala se výživného. (Rozh. ze dne 21. listopadu 1922, Rv I 365/22, čís. 2030.)

15. Ujednali-li rozloučení manželé výživné definitivně již za platnosti rozlukového zákona, třebas manželství bylo již před tím rozvedeno od stolu a lože, nemohou se domáhati změny výživného na základě šu 19 rozl. zák. (Rozh. ze dne 29. dubna 1924, Rv I 259/24, čís. 3787.)

16. Zavázal-li se manžel za platnosti rozlukového zákona smírem při dobrovolném rozvodu, že bude platiti manželce výživné až do jejího opětného provdání, nemůže se domáhati bezúčinnosti smíru z důvodu, že bylo manželství napotom rozloženo, a to i z viny manželky. (Rozh. ze dne 21. prosince 1926, Rv I 877/26, čís. 6602.)

17. Napotomní rozsudek, vyslovující rozlukou manželství z viny obou stran, nepůsobí zánik smíru, jež manželé uzavřeli při rozvodu manželství od stolu a lože, leč že by to vyplývalo ze smíru samého a ze souhlasné vůle stran, jež došla při smíru výrazu. Změna smíru pro změnu okolností (§ 1389 obč. zák.) není možná, uplatňován-li při rozvodu důvod, který byl též důvodem rozluky. (Rozh. ze dne 6. listopadu 1930, čís. 10.286.)

18. Zásady § 19 rozl. zák. jest použití i, pokud jde o manžele rozvedené. (Rozh. ze dne 22. června 1920, Rv II 82/20, čís. 556.)

19. Šu 19 rozlukového zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n., nelze užiti na dohody o výživném, sjednané po účinnosti zákona.

Uzavřen-li smír o výživném ve prospěch rozvedené manželky, nebyla platnost jeho dotčena napotomní rozlukou manželství podle §§ 15 a 16 rozl. zák., k níž manželka svolila s výslovnou výhradou svého nároku na výživné, manžel proti výhradě té ničeho nenamítal, aniž si stěžoval do usnesení o rozluce, do něhož byla pojata výhrada o výživném.

Změnitelnost smíru o výši výživného manželky tkví v úmyslu stran, v jejich ohledech na poměry, jakož i v tom, zda měly strany změnu uvážiti, když jí očekávaly nebo očekávali měly. Otázka zavinění nepřichází tu v úvahu. Pokud nelze vzíti zřetel k napotomnímu sňatku rozloučeného manžela.

Bylo-li výživné stanoveno určitým procentem příjmů manželových, může procentuelní snížení výživného zakládati jen takové zmenšení příjmů, jež jest pro manžela citelnější,

§ 20. 1. Příslušným rozhodnouti o žádostech za rozlučku ve smyslu §§ 15 a 17 jest sborový soud první stolice.

2. Předcházel-li tuto žádost spor o rozvod, je místně příslušným sborový soud, jenž rozhodoval v prvé stolici ve sporu o rozvod.

nežli pro manželku snížení výživného. (Rozh. ze dne 15. dubna 1926, Rv I 1929/25, čís. 5940.)

20. Bylo-li manželce povoleno prozatímní opatření placením výživného po dobu sporu o výživné, jest manžel oprávněn domáhati se zrušení prozatímního výživného, bylo-li manželství pravoplatně rozloučeno z viny obou stran, třeba ještě spor o výživné nebyl skončen. Dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. nelze tu obdobně použítí. Šu 19 rozlukového zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n. nelze užítí, bylo-li za jeho platnosti manželství rozloučeno bez předchozího rozvodu. (Rozh. ze dne 22. února 1927, R I 90/27, čís. 6816. — Srovnej též rozhodnutí č. 3577, otištěné u dvorského dekretu č. 531/1841.)

21. Zrušen-li rozsudek prvního soudu odvolacím soudem dle šu 496, čís. 3 c. ř. s., lze v znovu zahájeném řízení první stolice vznést mezitímní určovací návrh. Domáhá-li se rozloučená manželka úpravy výživného podle šu 19 rozl. zák., nemá místa určovací návrh manžela, že manželce nepřisluší výživné podle šu 91 obč. zák. (Rozh. ze dne 9. prosince 1924, Rv I 1584/24, čís. 4443.)

22. V otázce, zda nová žaloba jest totožná se žalobou pravoplatně již rozhodnutou, jest hleděti k důvodu obou žalob. Nejde o rozepří rozsouzenou, opírána-li nová žaloba z části o okolnosti v první žalobě neuplatňované.

Neměla-li rozlučka manželství, jež byla před převratem vyslovena soudem tehdy uherským, pro tuzemsko platnost, zůstalo manželství jen rozvedeno a trvá dosud vyživovací povinnost manželova poskytovat manželce výživu upravená smírem.

Předpisu § 19 rozl. zák. nelze použítí, jde-li o rozlučku, jež se stala dříve, než vstoupil v platnost rozlukový zákon (ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n.).

Pokud nebyl smír mezi manžely o výživném, uzavřený před válkou, dotčen napotomní rozlukou manželství.

Uzavírajíce smír o výživném před válkou, nemohly strany předvídati pronikavou změnu hospodářských poměrů způsobenou světovou válkou. (Rozh. ze dne 14. dubna 1932, R II 90/32, čís. 11.565.)

3. V ostatních případech je místně příslušným sborový soud, v jehož obvodě má svůj obecný soud manžel, proti němuž žádost za rozlučku směřuje. Nemá-li tento manžel svého obecného soudu v tuzemsku, je příslušným sborový soud, v jehož obvodu má žadatel svůj obecný soud.

§ 21. V řízení o žádostech za rozlučku ve smyslu §§ 15 a 17 může soud, shledá-li toho závažnou potřebu, naříditi i ústní jednání, jež je neveřejné; toto ústní jednání může se konati, uzná-li to soud za nezbytné nutné, před celým senátem. Jinak platí ustanovení § 38 z. o org. s. Není-li některý z manželů svéprávný, budí k jednání pozván i jeho zákonný zástupce.

§ 22. Manželé, jejichž manželství bylo rozloučeno výrokem soudním, mohou uzavřítí nový sňatek teprve, když rozhodnutí o rozluce nabylo právní moci.

§ 23. Žalovati lze o rozlučku podle § 13 tohoto zákona, i když důvod, který je podle tohoto zákona důvodem rozlučky, vyskytl se za platnosti dřívějšího práva.

K § 22. 1. Manželství jest pokládati za rozloučené nikoliv již dnem, kdy byl prohlášen rozsudek soudu první stolice, vyhovující žalobě o rozlučku, nýbrž teprve dnem, kdy rozsudek tento vešel v moc práva. (Rozh. ze dne 10. září 1924, R I 705/24, čís. 4133.)

2. Opravného prostředku lze se vzdáti smlouvou i před vydáním soudního rozhodnutí.

Vzdání se opravného prostředku proti usnesení povolujícímu rozlučku manželství, k němuž došlo na základě předchozího ujednání stran (jih zmocněnců) po prohlášení rozvodového rozsudku a jímž se vzdaly proti němu opravných prostředků a zároveň se dohodly, že podají souhlasnou žádost o rozlučku manželství a že se vzdají opravných prostředků proti usnesení povolujícímu rozlučku, jest závazné a účinné, třebaže se stalo před prohlášením soudního usnesení o povolání rozlučky. (Rozh. ze dne 14. října 1933, R I 271/33, čís. 12.912.)

§ 24. Ustanovení tohoto zákona platí i tehdy, byl-li soudní rozvod, jenž předcházela žádost za rozlukou, vysloven pravoplatně před 28. říjnem 1918 mimo území tohoto státu v královstvích a zemích zastoupených v bývalé říšské radě rakouské. V těchto případech rozhodnou o žádosti za rozlukou soudové jmenovaní v § 20, odst. 3.

§§ 25—32 zákona jsou otištěny v části první na str. 22—23.

1a. Nařízení vlády republiky Československé ze dne 27. června 1919, čís. 362 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon ze dne 22. května 1919, č. 320 Sb. z. a n., o změnách ustanovení občanského práva o manželském právu.

Článek I. a) Podle § 13 c) uvedeného zákona lze o rozlukou každého manželství žalovati, opustil-li žalovaný svého manžela zlomyslně a nevrátil-li se na soudní vyzvání do šesti měsíců; není-li jeho pobyt znám, budiž soudní vyzvání učiněno veřejně.

Návrh, aby vyzván byl druhý manžel, by se vrátil do manželského společenství, podán buď u soudu příslušného provést spor o rozlukou manželství.

Jej učiniti může opuštěný manžel nebo jeho zákonný zástupce. V něm buď také uvedeno a osvědčeno, z jakých příčin ho druhý manžel opustil, po jakou dobu jest vzdálen a kde pobývá. Sezná-li soud z přednesených údajů, že jde o zlomyslné opuštění, uloží odpůrci usnesením, aby se do šesti měsíců vrátil do manželského společenství se žádajícím manželem a připomene mu při tom, že by jinak tento byl oprávněn z tohoto důvodu žalovati o rozlukou.

Lhůta počítána buď ode dne doručení vyzvání. Doručeno buď podle předpisů o doručení žalob.

Do usnesení není stížnosti.

b) Učiní-li se návrh, aby byl veřejně vyzván manžel, který navrhovatele opustil, buď v návrhu kromě toho, co uvedeno jest pod a), osvědčeno, že jeho pobyt není znám. Udáno buď, kde naposled bydlel nebo pobýval. Jsou-li tu podmínky, vyzve ho soud vyhláškou, aby se do šesti měsíců vrátil do manželského společenství s tímž připomenutím.

Vyhláška buď vyvěšena na soudní desce vyzývajícího soudu, pak okresního soudu, v jehož obvodě vyzvaný naposled měl své bydliště nebo pobyt, a v obci, kde naposled bydlel nebo pobýval; kromě toho buď uveřejněna na náklad vyzývajícího manžela po třikráte v novinách, určených v té které zemi pro úřední vyhlášky. Soud může k návrhu neb i z úřední moci naříditi, aby vyhláška byla uveřejněna i v jiných listech, zejména v cizích, pobývá-li vyzvaný mimo toto území.

Lhůta se tu počítá ode dne, kdy vyhláška byla po třetí uveřejněna v úředním listě. Do usnesení není stížnosti.

Článek II. Řízení o žádostech za rozlukou dle §§ 15 a 17 uvedeného zákona provádí se před sborovým soudem první stolice v § 20 zákona naznačeným, v nesporném řízení.

Jednání koná se z pravidla před zpravodajem senátu pro nesporné věci (§ 38 zák. o soudní organizaci). V řízení tomto není třeba ustanoviti pro obhájení manželského svazku obhájce po rozumu § 17 dv. d. z 23. srpna 1819, č. 1595 Sb. z. a § 15 min. nař. z 9. prosince 1897, č. 283 ř. z.

Rozhodne se usnesením (§§ 16 a 17 zák.), ve kterém uveden buď také výrok o vině obsažený v rozsudku vyneseném ve sporu o rozvod, pokud předcházela žádost za rozlukou nebo rozvod.

Zákon rozeznává trojí skupinu rozvedených manželství:

I. Manželství, jež byla rozvedena před vydáním zákona ze dne 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n. Při nich nečiní rozdílu, bylo-li manželství rozvedeno o žalobě rozsudkem nebo jen dobrovolně. V obou případech může každý z manželů žádati dle § 15 zák. za rozlukou manželství pro nepřekonatelný odpor (§ 13, lit. i. zák.). Žádost lze podati, když uplynulo šest měsíců od provedení soudního rozvodu — tedy buď od vydání rozsudku, jímž se vyslovuje rozvod, neb ode dne, kdy u soudu se dohodli manželé o dobrovolném rozvodu a tato dohoda byla soudním protokolem zjištěna a rozvod soudem povolen (§ 103 ob. z. obč.) a manželé neobnovili manželského společenství.

V tomto případě soud zjistiti má jediné, že jest tu souhlas obou manželů s rozlukou, že uplynula doba šesti měsíců v zákoně (§ 15) stanovená, a že nejde o nerozvážný počín. Za souhlas se pokládá také, když manžel, proti němuž žádost za rozlukou směřuje, se na soud nedostaví byv řádně v obsílce na následky toho upozorněn (§ 16 lit. b. zákona).

Uplynula-li však již tři léta od provedení soudního rozvodu, bude nutno jen zjistiti, že tato lhůta uplynula a že manželé neobnovili manželského společenství; neboť podle § 16 lit. a, odst. 2. zák., není tu třeba ani souhlasu druhého manžela, ani zjišťovati nepřekonatelný odpor ani rozvážnost počínu.

Pro jiný důvod, než nepřekonatelný odpor nelze za rozlukou žádati a tedy i tu soud odkáže žadatele na pořad práva, tvrdí-li jiný důvod pro rozlukou, pokud jde toliko o dobrovolný rozvod, nikoliv o rozvod vyslovený rozsudkem (§ 17 zák.).

II. Manželství, která byla rozvedena po vyhlášení zákona. I tu lze žádati za rozlukou manželství pro nepřekonatelný odpor bez rozdílu, jde-li o rozvod vyslovený rozsudkem neb o dobrovolný rozvod. Tuto

žádost lze podati teprve, když uplynul alespoň rok od provedení soudního rozvodu a manželé neobnovili manželského společenství; aby byla rozluka povolena o žádosti, zapotřebí jest dále souhlasu druhého manžela buď výslovného nebo mlčky projeveného tím, že se nedostaví byv řádně a s upozorněním na následky předvolán (§ 16, lit. b. zák.) a konečně aby soud konaným šetřením nabyt přesvědčení, že jest tu vskutku nepřekonatelný odpor.

Jde-li o dobrovolný rozvod a nesouhlasí-li druhý manžel nebo tvrdí-li žadatel jiné důvody než nepřekonatelný odpor, soud odkáže ho na pořad práva.

III. Manželství, která byla soudem prohlášena za rozvedená pravoplatným rozsudkem podle §§ 107 až 109 ob. z. obč. a to z některého důvodu uvedeného v § 13 zákona z 22. května 1919, čís. 320 Sb. z. a n. Tu zahrnuty budou i případy těchto rozvodů jak před vyhlášením zákona, tak i po něm vyslovených. Při nich bude možno, žádati za rozlukou buď pro nepřekonatelný odpor (§ 13 lit. i. zák.), který není důvodem rozvodu dle §§ 107 až 109 ob. z. obč., nebo za rozlukou na podkladě provedení již sporu o rozvod. V tomto případě platí ustanovení § 17 zák., v onom ustanovení §§ 15 a 16 zák. (I. a II.).

Zde stačí v řízení podle § 17 zákona jednostranná žádost, není třeba ani souhlasu druhého manžela, ani aby uplynula určitá doba od provedení rozvodu. Soudu bude pečlivě zkoumati, opět nesporným řízením, zdali skutečnosti zjištěné ve sporu o rozvod byly již tehdy odůvodnily výrok o rozluce, tedy byly-li by již tenkrát k tomu stačily, aby na jejich podkladu byla povolena rozluka, nikoliv jen pouhý rozvod, kdyby bylo o ni hned žalováno. Ale soudu náleží spolu zkoumati, zdali i nyní ještě nezměnily se ony výsledky zjištěné ve sporu o rozvod, zejména při duševních chorobách (§§ 13 lit. g, 17 na konci).

Z ustanovení, že soud jedná v nesporném řízení, se podává jednak, že jest povinen i z úřední povin-

nosti vyšetřiti a zjistiti všechny skutečnosti pro rozhodnutí závažné, jednak že přípustny jsou veškeré opravní prostředky, jež v nesporném řízení mohou býti podány za podmínek tak stanovených. Z ustanovení tohoto vyplývá dále, že rozhodovati bude povolán nesporný senát (§ 87 zák. o soud. org., dovolaný v § 16 zák.). Žádost za rozlučku podle § 15 nebo 17 zák. budiž zapsána do sběrného rejstříku (Nc) příslušného nesporného senátu.

Ježto jde o nesporné řízení a opravné prostředky nejsou zákonem vyloučeny, budou platiti o nich ustanovení nesporného patentu.

Pro Slovensko neplatí ustanovení §§ 13 a násl. (§ 30 zákona), pročež pro ně v platnosti zůstávají předpisy ve čl. IV. uvedené.

Článek III. Žádá-li se za rozlučku podle § 15 zákona, buď v předvolání, jež se doručí druhé straně do vlastních rukou, výslovně upozorněno, že se za to míti bude, že souhlasí se žádostí za rozlučku, když k roku nepřijde (§ 16 lit. b. zákona).

Články IV. a V. nařízení jsou otištěny v části první na str. 24.

7. Obecný zákoník občanský.

HLAVA DRUHÁ.

O MANŽELSKÉM PRÁVU.

Pojem manželství.

§ 44. Rodinné poměry zakládají se smlouvou manželskou. V manželské smlouvě dvě osoby různého pohlaví projevují podle zákona svoji vůli, že budou žiti v nerozlučném společenství, děti ploditi, je vychovávat i poskytovat si vzájemnou pomoc.

§ 45. Zasnoubení čili zatímní slib vstoupiti v manželství, necht' byl dán nebo přijat za jakýchkoliv okolností nebo podmínek, nezpůsobuje právního závazku, ani k uzavření manželství samo, ani k plnění, co pro případ odstoupení bylo vymíněno.

K § 44. Pojem domácnosti. Tím, že manžel zrušil jen fakticky soužití se svou manželkou, aniž jest s ní rozveden a aniž jí bylo povoleno oddělené bydliště, nepřestala domácnost dříve oběma manžely společně sdílená býti domácností manželovou.

Matka manželky, zdržující se u ní s její vůli a k jejímu potřebnému ošetření, není u ní neoprávněně, a to tak dlouho, dokud jí k ošetření dcery bude potřebl.

Opatří-li manžel manželce sám ošetření, pomine důvod, z něhož jest matka jeho manželky oprávněna zdržovati se u své dcery. (Rozh. ze dne 26. listopadu 1932, Rv I 1569/32, č. 12.147 sb. n. s.)

K § 45. Slíbil-li snoubenec snoubence při nebo po rozvázání milostného poměru něco k jejímu zaopatření, není to darováním, aniž to spadá pod ustanovení § 45 obč. zák. (Rozh. ze dne 1. září 1928, Rv II 666/27, čís. 8272.)

vlastně správné, mluví-li zákon o překážkách manželství, neboť jde vlastně o podmínky, jež se k uzavření manželství a jeho platnosti vyžadují. Nedostává-li se některých (na př. těch, jež jsou uvedeny v §§ 48—50 obč. zák.), nemůže býti manželství platně uzavřeno. Jiné (na př. § 54 obč. zák.) nečiní manželství neplatné, nýbrž pouze vystavují potrestání nebo jiné sankci osoby, které poruší zákaz jimi vyslovený.

§ 49. Nezletilí aneb i zletilí, kteří z jakýchkoli příčin sami o sobě nemohou se platně zavazovat, jsou také nezpůsobilí bez přivolení svého manželského otce platně sňatek uzavřít. Není-li již otec na živu anebo není-li k zastupování způsobilým, jest k platnosti manželství potřebí kromě prohlášení řádného zástupce také přivolení soudu.

§ 50. Nezletilí nemanželského původu potřebují k platnosti svého manželství kromě prohlášení svého poručníka svolení soudu.

§ 51. Nezletilému cizinci, který chce v tomto státě uzavřít manželství a nemůže se vykázati potřebným svolením, budiž zřízen zdejším soudem, k němuž by podle svého pobytu patřil, zástupce, který tomuto soudu prohlásí své svolení k manželství nebo své nesvolení.

§ 52. Bylo-li nezletilci nebo chráněnci svolení k manželství odepřeno a pokládají-li se tím snoubenci za stížené, mají právo dovolávat se pomoci řádného soudce.

jest zkrácen právě tím, že manželství bylo přes překážku uzavřeno. (Rozh. ze dne 21. března 1922, Rv I 998/21, čís. 1562.)

2. Kdo jest soudně prohlášen za choromyslna nemůže uzavřít platné manželství ani ve světlých okamžicích, aniž, pokud opatrovnictví neb úplné znesvéprávnění trvá v době, kdy ozdravěl. (Rozh. ze dne 8. března 1922, Rv II 336/21, čís. 1536.)

§ 53. Nedostatek nutných příjmů; prokázané nebo obecně známé špatné mravy; nakažlivé nemoci nebo vady, které jsou na překážku účelu manželství toho, s nímž má býti manželství uzavřeno; jsou řádnými důvody, odepřítí svolení k manželství.

§ 54. Vojenské zákony ustanovují, s kterými vojenskými osobami, nebo s kterými osobami k vojsku náležejícími nelze bez písemného dovození jejich pluku, sboru nebo vůbec jejich představených sjednati platnou manželskou smlouvu.

b) z nedostatku skutečného přivolení.

§ 55. Přivolení k sňatku nemá právní moci, bylo-li vynuceno důvodnou bází. Byla-li bázeň důvodná, dlužno posouditi podle velikosti a pravděpodobnosti nebezpečnosti a podle tělesné a duševní povahy osoby, které bylo vyhrožováno.

§ 56. Přivolení je neplatno také tehdy, bylo-li dáno osobou, která byla unesena a již nebyla ještě vrácena její svoboda.

§ 57. Omyl činí přivolení k sňatku neplatným jen tehdy, sběhl-li se v osobě budoucího manžela.

K § 54. Nedostatek svolení vojenských úřadů nečiní manželství neplatným. (Rozh. ze dne 10. září 1925, Rv I 571/25, čís. 5263.)

K § 55. Obřadnosti sňatku řídí se podle práva místa, kde byl sňatek uzavřen. Tak nutno posuzovati též překážku donucení podle § 55 obč. zák.

K tomu, by bylo podle § 271, druhý odstavec, c. ř. s. vyšetřováno, zda jest podle cizího práva k platnosti manželství třeba jisté obřadnosti, se vyžaduje, by to žalobce aspoň tvrdil. Nestačí, že uplatňoval požadavek obřadnosti s hlediska tuzemského práva. (Rozh. ze dne 2. listopadu 1926, Rv I 210/26, čís. 6421.)

K § 57. Pouze omyl v osobě manžela činí manželství

§ 58. Shledá-li manžel po sňatku, že jeho manželka jest již od jiného těhotnou, může, vyjímajíc případ, o němž jest ustanoveno v § 121, žádati, aby manželství bylo prohlášeno za neplatné.

§ 59. Všechny ostatní omyly manželů, jakož i jejich zklamaná očekávání předpokládaných nebo i smluvených podmínek, nebrání platnosti manželské smlouvy.

II. NEDOSTATEK MOHOUCNOSTI K ÚČELU.

a) mohoucnosti tělesné;

§ 60. Trvalá nemohoucnost konati manželskou povinnost jest překážkou manželství, byla-li tu již

neplatným, nikoliv omyl v jeho osobních, rodinných a majetkových poměrech.

Pro vnitřní nepravdivost ohlášky o stavu snoubence nelze ohlášku za všech okolností považovati za neplatnou. (Rozh. ze dne 7. června 1921, Rv I 463/21, čís. 1085.)

K § 58. 1. Neplatnost manželství pro překážku dle § 58 obč. zák.

Ve sporu takovém není povinností žalované manželky, by dokázala, že jejímu manželu bylo v čas sňatku její těhotenství s jiným známo, nýbrž jest na žalujícím manželu, by tvrdě, že jest tu překážka, činící jeho manželství neplatným, dokázal všechny zákonné náležitosti této.

Ve sporech o neplatnost manželství jest i stolice dovolací povinná přezkoumávati ocenění průvodů soudem odvolacím, bylo-li tomuto ocenění v dovolání odporováno. (Rozh. ze dne 11. března 1919, Rv II 80/19, čís. 82.)

2. Právoplatným vysouzením rozepře o oduznání manželského původu děcka prokázán jest jen jeden z předpokladů § 58 obč. zák. Uznati na neplatnost manželství lze jen, bylo-li dále ještě prokázáno, že manžel bez své viny nevěděl o těhotenství manželky a s ní, jakmile o tom zvěděl, v manželství nepokračoval. (Rozh. ze dne 4. ledna 1921, Rv I 561/20, čís. 840.)

3. Manžel nepozbývá práva domáhati se neplatnosti manželství dle § 58 obč. zák. tím, že žil s manželkou v manželském společenství i po té, když pojal podezření, že byla v době sňatku již těhotná s jiným. (Rozh. ze dne 19. dubna 1921, Rv I 119/21, čís. 1021.)

K § 60. 1. Při překážce manželství trvalé neschop-

v době sjednání manželské smlouvy. Nemohoucnost toliko dočasná, nebo příhodivší se teprve během manželství, třebaš nezhojitelná, svazek manželský zrušiti nemůže.

b) mohoucnosti mravní;

následkem odsouzení k trestu těžkého žaláře;

§ 61 (neplatí).

§ 61 byl zrušen § 5 zákona z 15. XI. 1867 č. 131 ř. z. Stanovil zákaz uzavření manželství pro odsouzené k trestu těžkého žaláře od vyhlášení rozsudku do odpykání trestu.

následkem manželského svazku;

§ 62. Muž smí býti současně oddán jen s jednou ženou a žena pouze s jedním mužem. Kdo byl již oddán a opět se chce oddati, musí řádně dokázati nastavší rozluku, to jest úplné zrušení manželského svazku.

§§ 63 a 64 (neplatí).

§§ 63—64 obč. zák. byly zrušeny § 25 zákona manželského, stejně tak §§ 66—67 obč. zák.

ností manžela, plniti manželské povinnosti (§ 60 obč. zák.) nerozeznává zákon mezi absolutní a relativní impotencí a jest lhostejno, zda tato spočívá v tělesné soustavě, nebo ve psychopatickém stavu impotentního manžela. (Rozh. ze dne 26. března 1919, Rv II 113/19, čís. 106.)

2. Trvalý nedostatek fyzické nemohoucnosti (§ 60 obč. zák.) jest důvodem neplatnosti manželství, i když nemohoucnost jest nemohoucností pouze relativní a i když tkví v zrůdnosti duševní. (Rozh. ze dne 2. listopadu 1920, Rv II 184/20, čís. 741.)

3. Lékařské vysvědčení o nemohoucnosti otce k souloží nenahraňuje znaleckého důkazu na soudě za účasti stran. Nebyl-li důkaz ten proveden, trpí řízení vadou čís. 2 §u 503 c. ř. s.

O tvrzené duševní chorobě, nikoliv však i o tvrzené duševní zaoštalosti nutno vyslechnouti znalce. (Rozh. ze dne 11. března 1924, Rv II 10/24, čís. 3607.)

příbuzenství;

§ 65. Mezi příbuznými v řadě vzestupné a sestupné; mezi plnorodými a polorodými sourozenci; mezi dětmi sourozenců; jakož i se sourozenci rodičů, totiž s ujcem a s tetou se strany otcovy i matčiny, nemůže býti platné manželství uzavřeno, necht' příbuzenství pochází ze zrození manželského nebo nemanželského.

§§ 66 a 67 (neplatí).

nebo vraždy manžela.

§ 68. Když dvě osoby, třebas se cizoložství nedopustily, si slíbily, že se vezmou, a když i jen jedna z nich, aby úmyslu toho dosáhly, strojila úklady životu manžela, jenž jejich manželství překážel; nemůže mezi týmiž býti uzavřeno platné manželství ani tehdy, když vražda nebyla skutečně provedena.

III. NEDOSTATEK PODSTATNÝCH OBŘADNOSTÍ.

TAKOVÝMI JSOU:

§ 69. K platnosti manželství se vyhledávají ohlášky a slavnostně prohlášené přivolení.

Ustanovení §§ 69 a násl. platí s určitými změnami vedle předpisů §§ 1 a násl. zákona manželského. Obojí jsou celkem shodné a navzájem se doplňují.

a) ohlášky;

§ 70. Ohlášky pozůstávají ve vyhlášení budoucího manželství s uvedením jména, rodinného jména, místa narození, stavu a bydliště obou snoubenců, s připomenutím: že každý, komu je známa nějaká překážka manželství, má ji oznámiti. Takové oznámení budiž učiněno duchovnímu správci, jemuž přísluší oddávati, bezprostředně nebo prostřednictvím duchovního správce, který manželství ohlašoval.

§ 71. Vyhláška musí se státi po tři dny nedělní nebo sváteční v obvyklém církevním shromáždění farního okresu a, bydlí-li každý ze snoubenců v jiném okresu, v obou farních okresech.

§ 72. Nebydlí-li snoubenci nebo jeden z nich ještě šest neděl ve farním okrese, ve kterém má býti manželství uzavřeno; buďtež ohlášky konány také v místě jejich posledního pobytu, kde bydleli déle než po právě ustanovený čas, anebo snoubenci musí po šest týdnů pokračovati ve svém bydlení v místě, kde žijí, aby vyhlášky jejich manželství byly tam postačující.

§ 73. Nebude-li manželství během šesti měsíců po ohláškách uzavřeno, musí tyto tři ohlášky býti opakovány.

§ 74. K platnosti ohlášek a k platnosti manželství, od toho odvislé, sice stačí, když jména snoubenců a jejich nastávající manželství byla alespoň jednou jak ve farním okresu ženichově, tak i nevěstině vyhlášena, a nedostatek, který se sběhl ve formě nebo počtu vyhlášek, nečiní manželství neplatným; ale jednak snoubenci nebo jejich zástupci, jednak duchovní jsou povinni pod přiměřeným trestem postarati se o to, aby všechny zde předepsané vyhlášky byly vykonány v náležitě formě.

b) slavnostní prohlášení přivolení.

§ 75. Slavnostní prohlášení přivolení musí se státi před řádným duchovním správcem jednoho ze snoubenců, necht' již podle rozdílnosti náboženství sluje farář, pastor nebo jakkoli jinak, nebo před jeho zástupcem, v přítomnosti dvou svědků.

§ 76. Slavnostní prohlášení přivolení k manželství může se státi prostřednictvím plnomocníka; musí však k tomu býti dosaženo povolení zemského úřadu a v plné moci musí býti určena osoba, s níž má býti manželství uzavřeno. Manželství uzavřené

bez takové zvláštní plné moci je neplatno. Byla-li plná moc před uzavřením manželství odvolána, je sice manželství neplatno, ale zmocnitel je zodpověden za škodu odvoláním způsobenou.

§ 77. Při sňatku příslušníků různých křesťanských vyznání budiž slavnostně prohlášené přivolení učiněno za přítomnosti dvou svědků před řádným duchovním správcem jednoho z obou snoubenců nebo před jeho zástupcem. To se může státi také v případě, když ohlášky pro zdráhání se duchovního správce byly vykonány politickým úřadem. Snoubenci mají vždy na vůli vymoci si církevní požehnání svému manželství, které bylo uzavřeno před duchovním správcem jednoho ze snoubenců, u duchovního správce druhé strany.

§ 77 je uveden v doslovu podle čl. II. zákona z 31. prosince 1860, č. 4/1861 ř. z.

§ 78. Nemohou-li se vykázati snoubenci písemným vysvědčením, že byly ohlášky řádně provedeny, nebo osoby uvedené v §§ 49, 50, 51, 52 a 54 dovolením potřebným k jejich sňatku, rovněž ti, jejichž zletilost není zcela zřejmá, křestným listem anebo písemným vysvědčením jejich zletilosti, nebo objeví-li se jiná překážka manželství, jest duchovnímu pod těžkým trestem zakázáno vykonati oddavky, dokud snoubenci nepředloží nutných vysvědčení a neodstraní všech závad.

§ 79. (neplatí).

§ 79 byl nahrazen §em 29 čl. manželského zákona (viz str. 23).

§ 80. Pro trvalý důkaz uzavřené manželské smlouvy jsou farní představení povinni tuto vlastnoručně zapsati do knihy oddavků, zvláště k tomu určené. Zřetelně musí býti zapsáno jméno a rodinné jméno, stáří, byt, jakož i stav manželů s poznámkou, byli-li již v manželství či nikoliv; jméno a rodinné

jméno, pak stav jejich rodičů a svědků; rovněž den, kdy bylo manželství uzavřeno, konečně i musí býti uvedeny jméno duchovního správce, před nímž bylo přivolení slavnostně prohlášeno, a listiny, jimiž byly odstraněny naskytnuvší se překážky.

§ 81. Má-li býti manželství uzavřeno na jiném místě, do kterého žádný ze snoubenců farou nenáleží, musí řádný duchovní správce hned, když vydává listinu, kterou někoho jiného jmenuje za svého zástupce, tuto okolnost zapsati do knihy oddavků své fary s pojmenováním místa, kde a před kterým duchovním správcem manželství má býti uzavřeno.

§ 82. Duchovní správce toho místa, kde manželství je uzavřeno, musí nastavši sňatek rovněž zapsati do knihy oddavků své fary s dodatkem, kterým farářem byl jmenován za zástupce, a uzavření sňatku během osmi dnů oznámiti faráři, kterým byl zmocněn.

Prominutí překážek manželství.

§ 83. Z důležitých důvodů může se žádati o prominutí překážek manželství u zemského úřadu, který má další zaříditi podle povahy okolností.

O prominutí překážek manželství srovnej nyní § 26 manž. zákona na str. 23.

§ 84. Před uzavřením manželství budiž o prominutí překážek manželství žádáno od samých stran a vlastním jménem. Objevila-li by se však po uzavřeném již manželství dříve neznámá prominutelná překážka, mohou se strany také prostřednictvím svých duchovních správců a se zamlčením svého jména obrátiti na zemský úřad o prominutí.

§ 85. V místech, kde není zemského úřadu, je [krajským úřadům] udělena moc, z důležitých příčin prominouti druhou a třetí ohlášku.

§ 86. Jsou-li tu nutkové okolnosti, mohou býti

vyhlášky zcela prominuty zemským úřadem [nebo krajským úřadem] a, nedovoluje-li potvrzené blízké nebezpečí smrti průtahu, také místním úřadem, snoubenci musí však potvrditi, že jim není známa žádná překážka, vadící jejich manželství.

§ 87. Prominutí všech tří vyhlášek budiž po složení zmíněné přísahy uděleno také tehdy, když chtějí býti oddány dvě osoby, o nichž se již před tím vůbec mělo za to, že jsou spolu oddány. V tomto případě může o prominutí býti žádáno u zemského úřadu duchovním správcem, se zatajením jmen stran.

§ 88. Bude-li prominuta překážka, která tu byla při uzavření manželství, musí býti bez opakování prohlášeno znovu prohlášeno přivolení před duchovním správcem a dvěma důvěrnými svědky a tento slavnostní úkon poznamenán v knize oddavků. Bylo-li tohoto předpisu dbáno, buď' takové manželství pokládáno za takové, jako by bylo od počátku platně uzavřeno.

Účinek platného manželství: práva a povinnosti manželů:

§ 89. Práva a povinnosti manželů vycházejí z účelu jejich spojení, ze zákona a ze sjednaných úmluv. Zde ustanovují se toliko osobní práva manželů; naproti tomu v díle druhém práva věcná, vzcházející ze satebních smluv.

společná:

§ 90. Obě strany jsou především stejně zavázány k manželské povinnosti, věrnosti a slušnému zacházení.

K § 90. Není porušením manželských povinností, odpírá-li manželka soulož manželů opilému a páchnoucímú alkoholem. (Rozh. ze dne 18. listopadu 1926, Rv I 922/26, čís. 6499.)

zvláštní manželovy:

§ 91. Muž je hlava rodiny. V této vlastnosti přísluší mu obzvláště právo vésti domácnost; náleží mu však také závazek, aby poskytoval manželce podle svého jmění slušnou výživu a zastupoval ji ve všech případech.

1. Podle obecného předpisu § 91 obč. zák. se určuje výživné manželky jak po dobu trvání manželského společenství, tak i v době rozvodu a rozluky.

2. Hlavní zásadou při stanovení výživného obecně platnou je tak zvaná clausula rebus sic

K § 91. I. Vedení domácnosti manželem:

1. Manželka jest podřízena manželů jen potud, že jest povinna dbáti jeho vůle v okruhu domácího řádu, jinak však platí mezi nimi úplná rovnost. (Rozh. ze dne 23. února 1928, Rv I 1044/27, čís. 7803.)

2. Dal-li příkaz k přestěhování nábytku manžel, není manželka povinna hraditi náklady přestěhování solidárně s manželem. Lhostejno, že bytové zařízení patří manželce, ana je vnesla do společné domácnosti. (Rozh. ze dne 19. května 1932, Rv I 748/31, č. 11.675.)

3. Srovnej též § 44 obč. zák. a rozhodnutí tam otištěné.

K § 91. II. Výživné manželky všeobecně:

1. Domáhá-li se manželka na manželu placení výživného na základě smíru, není výlučně příslušným soud sborový, nýbrž řídí se věcná příslušnost dle výše žalobního nároku. Ostatně nárok manželčin na výživné sám o sobě jest nárokem ryze majetkoprávním. (Rozh. ze dne 2. července 1924, R II 224/24, čís. 4040.)

2. »Majetkem« manžela ve smyslu §u 91 obč. zák. jsou veškeré výdělečné možnosti a schopnosti, jež jsou mu dosažitelné. (Rozh. ze dne 27. března 1924, Rv I 15/24, čís. 3657.)

3. Závazek manžela, že platiti bude manželce na výživu předem určitou poměrnou část výslužného, stává se dospělým teprve, když výslužné bylo manželů poukázáno a vyplaceno. (Rozh. ze dne 15. března 1921, Rv II 46/21, čís. 977.)

4. Clausula rebus sic stantibus, ujednáno-li výživné manželky před válkou a manželka si nevyhradila nároku na další zvýšení. § 1389 obč. zák. dlužno vykládati v ten rozum, že strany, o smíru jednající, neměly v tuto dobu vůbec přičiny, by myslyly na poměry, jež by do jejich práv zhořbně zasáhly,

stantibus, která znamená, že výživné (ať manželky nebo i děti) se stanoví za daných hospodářských poměrů obou stran, k výživě zavázaného i oprávněného. Změní-li se podstatně tyto poměry, může každá ze stran žádati o novou úpravu výživného, pokud tomu nebrání nějaké zvláštní smluvní ustanovení.

3. Starší judikatura připouštěla novou úpravu výživného rozvedené, dosud nerozloučené, manželky i když se tato při rozvodu vzdala nároku na výživné nebo na jeho zvýšení, zastávajíc názor, že manželčin

a o nichž mohly důvodně mysliti, že nenastanou. (Rozh. ze dne 24. března 1925, Rv I 381/25, čís. 4839.)

5. Nejde-li o výživu nutnou, nýbrž o slušnou výživu ve smyslu § 91 obč. zák. a není-li tvrzeno, že majetek manželův jest uložen způsobem přičícím se zásadám řádného hospodaření, jest při výměře výživného položit za základ důchod, který manžel skutečně pobírá ze své výdělečné činnosti a ze svého majetku za jeho nynějšího uložení a nelze uvažovati o tom, že by manžel mohl svůj kapitál uložit jinak výhodněji.

Slušnou výživou jest rozuměti výživné umožňující manželce životní míru, kterou se řídili oba manželé za manželského společenství a ve které bude moci manžel pokračovati také po zrušení manželského společenství při vyplácení výživného manželce. (Rozh. ze dne 21. února 1929, R I 83/29, čís. 8727.)

6. Vyživovací nárok manželky proti manželu, jenž jest ve vyrovnání, nepoživá přednosti ve smyslu §u 23 vyr. řádu, může jej však manželka uplatnit v rámci §u 8 (4) vyr. řádu. (Rozh. ze dne 10. července 1923, R I 618/23, čís. 2810.)

7. Ztráta způsobilosti k výdělku po smíru o výživném odůvodňuje nárok manželky na zvýšení výživného, byl-li smír ujednaný se zřetelem na poměry v době smíru. (Rozh. ze dne 31. srpna 1928, R I 628/28, čís. 8264.)

8. Manželka jest oprávněna domáhati se zvýšení výživného ujednaného smírem před válkou při dobrovolném rozchodu manželů, nastaly-li napotom okolnosti, jež strany nemohly předvídati při ujednání smíru (závratné změny v hodnotě peněz a cenové hladině, podstatná změna v příjmech manželových). (Rozh. ze dne 15. března 1928, Rv I 1598/27, čís. 7875.)

9. Odškodnění manželky dle §u 1266 obč. zák. Náhradní nárok manželky nesahá za hranice §u 91

nárok na nutnou výživu je nárok veřejnoprávní, jehož se manželka nemůže vzdáti. Později se však ustálil názor, že nárok ten je povahy ryze soukromoprávní a že se ho tudíž může manželka vzdáti (srovnej rozh. č. 7633, 8110, otištěné dole pod III. č. 4 a 9) a nemůže žádati novou úpravu ani když se poměry změnily, leč že by úmluva o vzdání byla ujednána za předpokladu, že se poměry nezmění (srovnej rozh. č. 5417).

4. Otázku výživného manželky upravují vedle § 91 obč. zák. také § 19 rozl. zák., § 8 dvor. dekretu z 23. srpna 1819 č. 1519 sb. z. s., a konečně dvor.

obč. zák., ba nesmí s ním býti ani zcela ztotožňován. Nemůže být požadován za dobu minulou, ovšem lze odsouditi k dávám, které dospějí teprve po vydání rozsudku. Manželka nemůže se dovolávat okolnosti, že ji živil její otec. Nárok dle §u 1266 obč. zák. sám o sobě se nepromlčuje, ovšem ale nárok na jednotlivé dávky. (Rozh. ze dne 25. listopadu 1924, Rv I 1485/24, čís. 4402.)

10. Změnily-li se podstatně poměry, lze domáhati se nové úpravy nároku na výživné, upraveného smírem, anebo soudcovským výrokem. (Rozh. ze dne 11. října 1922, Rv I 385/22, čís. 1915.)

11. Přes to, že ve smíru o výživném manželky řečeno, že vyživovací příspěvek má zůstatí navždy stálým a nemá podléhati ani zvýšení ani snížení, jest smír uzavřen cum clausula rebus sic stantibus. (Rozh. ze dne 5. dubna 1921, Rv II 9/21, čís. 1007.)

12. Bylo-li ujednáno placení výživného s tím, že se přiměřeně zvýší (sníží), zvýší-li (sníží-li) se manželovy příjmy, může se manžel, snížily-li se jeho příjmy, brániti exekuci pro původně ujednané výživné, žalobou podle §u 35 ex. ř. (Rozh. ze dne 23. dubna 1924, R I 299/24, čís. 3748.)

13. Okolnosti, jež manžel, uzavíraje smír s manželkou o výživném, mohl předvídati, nejsou důvodem pro změnu výše výživného. Takovou okolností jest napotomní jeho sňatek. (Rozh. ze dne 19. května 1925, Rv I 552/25, čís. 5048.)

14. Nepodstatný pokles mzdy za směnu a obmezení počtu směn neopravňuje ještě zaměstnanec v dolech, by se domáhal snížení výživného manželky, k jehož placení se byl zavázal smírem. (Rozh. ze dne 8. dubna 1926, Rv I 1946/25, čís. 5925.)

15. Manžel nemůže návrh na snížení prozatímního vý-

dekret ze 4. května 1841, č. 531 sb. z. s., jež vesměs jsou otištěny v této knize.

Srovnej též zákon alimentární, otištěný v části první.

5. Pokud jde o otázku, v jaké výši se má stanoviti výživné manželky, srovnej poznámku 3. u § 142 obč. zák.

6. Svůj nárok na výživné může manželka uplatniti vůči manželovi vždy jenom ve sporu (žalobou), na rozdíl od výživného dětí, které může býti upraveno v řízení nesporném (srovnej poznámky u §§ 141 a 166 obč. zák.).

živného pro manželku odůvodniti výlohami na léčení choroby, kterou měl již při původním stanovení výživného, není však závadý, by v návrhu na snížení výživného neuplatňoval výlohy následkem zhoršení oné choroby. Tu pak lze přihlížeti nejen k výdajům, jež již byly učiněny (o nichž je zjevné, v jaké výši vznikly), nýbrž, je-li výživné placeno měsíčně předem, i k výlohám bezprostředně mu nastávajícím v budoucích měsících, pokud jest jich zapotřebí k zachování jeho výdělečné schopnosti. (Rozh. ze dne 7. října 1933, R I 777/33, čís. 12.890.)

16. K vydobytí peněžité pohledávky proti manželce nemůže manžel vésti exekuci na vzájemnou pohledávku manželčinu na výživné. (Rozh. ze dne 28. února 1930, R I 1013/29, čís. 9691.)

17. Proti exekuci manželky pro výživné jest manžel oprávněn uplatňovati žalobou podle §u 35 ex. ř. podstatné zhoršení svých majetkových poměrů. (Rozh. ze dne 18. listopadu 1926, Rv I 1610/26, čís. 6500.)

18. Žalobou dle § 35 ex. ř. lze uplatňovati započítatelnou pohledávku, třebaže bylo lze namítati ji započtením již ve sporu, z něhož vzešel exekuční titul.

Bylo-li prozatímním opatřením stanoveno výživné vyšší než konečným rozsudkem, není pobíratel povinen je vraceti. V opačném případě musí mu však zavázaný rozdílná nahraditi.

Pro vyměření výživného není směrodatným existenci minimum oprávněného. (Rozh. ze dne 5. listopadu 1921, Rv I 471/21, čís. 1271.)

19. Na pohledávky peněžité lze, pokud zvláštními předpisy nejsou z exekuce vyňaty, vésti exekuci bez ohledu na to, že jde o pohledávky podmíněné, časem určené, nebo pohledávky, o něž se vede spor. Předpis §u 291, odstavec druhý

ex. ř. není dosud změněn. Zákon ze dne 15. dubna 1920, čís. 314 Sb. z. a n., nevztahuje se na výživné, poskytované povinné manželce dle práva manželského. (Rozh. ze dne 13. srpna 1924, R I 673/24, čís. 4090.)

20. Pohledávka manželky na placení výživného jest pohledávkou peněžitou ve smyslu §u 379 ex. ř.

K povolení prozatímního opatření pro peněžitou pohledávku se nevyhledává, by dlužníkově jednání bylo obmyslné, stačí, vzhází-li nebezpečí, ohrožující vydobytí pohledávky, z takových jednání dlužníkových, jež nejsou hospodářsky a právně nutna a účelna a zmenšují jeho jmění nebo je činí věřiteli nepřístupným. (Rozh. ze dne 16. prosince 1924, R I 1023/24, čís. 4470.)

21. Platil-li ten, kdo jest povinen k plnění opětujičích se dávek (výživného) jen na základě omylu (vyvolaného početní chybou ve výroku exekučního titulu) splatné částky přes skutečný nárok oprávněného, nemá toto z omylu konané plnění právní povahu skutečnosti, která svým hmotněprávním účinkem způsobila poměrné zrušení nároku oprávněného na opětujičící se dávky za další dobu. Povinný může se tu sice podle § 1431 (1435) ob. zák. domáhati vrácení toho, co omylem přeplatil, nemůže se však důvodně žalobou podle § 35 ex. ř. domáhati, by exekuce na opětujičící se dávky za další dobu byla prohlášena nepřipustnou. (Rozh. ze dne 5. června 1930, Rv I 1272/29, čís. 9961.)

22. Používala-li manželka manželova bytu bez jeho svolení v době, kdy jí manžel platil výživné, uložené mu usnesením (rozsudkem), jest manžel oprávněn domáhati se na ni náhrady toho, co připadlo z výživného na používanou část bytu. (Rozh. ze dne 27. září 1929, Rv I 1326/29, čís. 9220.)

23. Manželka není po zákonu povinna živiti manžela, aniž nésti (nahraditi) náklady jeho ošetřování. (Rozh. ze dne 15. května 1923, Rv II 24/23, čís. 2635.)

K § 91. III. Výživné manželky nerozvedené:

1. Nároky manželky proti manželovi o slušnou výživu v penězích nebo peněžité hodnotě dlužno uplatňovati žalobou. Není třeba, by manželka, s níž manžel nechce žiti, domáhala se předem rozvodu manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 29. října 1919, Rv I 496/19, čís. 310.)

2. Opustí-li manželka svémocně společnou domácnost anebo, lze-li jí neb i jí přičítati vinu na tom, že manželské spoluzití bylo fakticky přerušeno, nemůže žádati na muži výživu. Nemůže-li však z viny manželovy sdíleti s ním společnou domácnost, musí jí manžel po případech v penězích přispívati na slušnou výživu jeho jmění přiměřenou. (Rozh. ze dne 4. prosince 1925, Rv I 1442/25, čís. 5519.)

3. K uplatňování nároku dle §u 1042 obč. zák. jest oprávněn i ten, kdo učinil za druhého náklad pro sebe.

Nárok manželky proti manželu na placení výživného, které jí tento zcela nebo z části bezprávně odpírá, není o sobě vyloučen tím, že sdílí s manželem nadále manželské společenství. (Rozh. ze dne 12. února 1924, Rv I 1627/23, čís. 3488.)

4. Není vyloučeno, by manželé, zrušivše fakticky manželské společenství, nedohodli se smírem o výživném. Nárok manželky na výživné jest nárokem soukromoprávním. Clausula rebus sic stantibus při takovémto smíru. (Poznámka: stejně 7638, 8110). (Rozh. ze dne 23. ledna 1923, Rv I 401/22, čís. 2190.)

5. Povinnost placení výživného manželce v penězích nastává teprve okamžikem, kdy se výživa neposkytuje in natura. (Rozh. ze dne 16. března 1933, R I 191/33, čís. 12.446.)

6. Pokud jest manželka povinna přijímatí od manžela výživné in natura. Povinnost ta není vyloučena již tím, že sdílí s manželem společného stolu a nepěstuje pohlavního styku, jen když sdílí s manželem společný byt a manžel jí stravu poskytuje. (Rozh. ze dne 28. ledna 1925, R II 9/25, čís. 4618.)

7. Dokud si manžel nevymohl povolení prozatímního odděleného bydliště, jest povinen manželku živiti, byť i důvodně zrušil manželské společenství.

I prozatímní výživné pro manželku musí býti výživným slušným, manželově majetku přiměřeným. (Rozh. ze dne 31. ledna 1922, R I 25/22, čís. 1453.)

8. Manžel jest povinen poskytovatí manželce slušnou výživu bez ohledu na to, zda sama má jmění.

K žalobě manželky na manžela, zrušivšího svémocně manželské společenství, o placení výživného, lze prozatímním opatřením přidržeti manžela k poskytování výživy, aniž by manželka byla nucena osvědčiti povšechné podmínky prozatímního opatření po rozumu ex. ř. (Rozh. ze dne 29. března 1921, R I 303/21, čís. 988.)

9. Zavázal-li se manžel při rozchodu manželů, že bude manželce poskytovatí příspěvek na zlepšení její výživy, pokud s ní nebude žítí ve faktickém manželském společenství, a že jí daruje zároveň pro případ svého úmrtí určitý peníz, manželka pak prohlásila, že tento dar přijímá a že není oprávněna proti manželu činiti další nárok z důvodu výživného, — platila tato úmluva i pro případ, že odložené žítí manželů bylo napotom rozvodem nebo rozlukou zpečetěno.

Nárok manželky na placení výživného jest rázu soukromoprávního. (Rozh. ze dne 2. června 1928, Rv II 836/27, čís. 8110.)

10. Po dobu sporu o neplatnost manželství přísluší manželce nárok na výživné. Rozsah manželovy povinnosti řídí se jeho jměním, nikoliv skutečných důchodem z tohoto jmění.

Za dobu před podáním žaloby přísluší manželce nárok na náhradu škody (§ 1293 obč. zák.), hradila-li výživné ze svého. Může však požadovati jen to, co skutečně vynaložila, nikoli to, nač by měla nárok podle §u 91 obč. zák. (Rozh. ze dne 12. června 1923, Rv I 75/23, čís. 2716.)

11. Výše výživného manželky oddělené žijící řídí se majetkovými poměry manželovými v celku, nikoliv pouhým hotovým jměním. Jest přihlédnouti též k vyživovací povinnosti manžela k nemanželským dětem, nikoliv však též k družce života. (Rozh. ze dne 26. března 1924, Rv I 1438/23, čís. 3644.)

12. Ve sporu nerozvedené, oddělené žijící manželky proti manželu o placení výživného řešiti jest otázku zavinění na zrušení manželského spoluzití samostatně. (Rozh. ze dne 27. května 1924, Rv I 514/24, čís. 3904.)

13. Zrušil-li manžel svémocně manželské společenství, jest povinen, by oddělené žijící manželce poskytoval výživné v plném rozsahu §u 91 obč. zák., byť i manželka měla možnost vydělku. (Rozh. ze dne 4. dubna 1923, Rv I 1113/22, čís. 2455.)

14. Žije-li manžel ve společné domácnosti s jinou ženou, nemůže žádati od manželky, by sdílela s ním společnou domácnost, a jest povinen poskytovatí jí výživné v penězích. (Rozh. ze dne 8. května 1923, Rv I 5/23, čís. 2593.)

15. Manžel jest povinen platiti manželce výživné, opustil-li manželku bezdůvodně nebo zavinil-li důvodnou příčinu, by ho opustila; není však povinen poskytovatí manželce výživné, znemožnila-li svým nepřístojným chováním manželské soužití. (Rozh. ze dne 13. září 1930, R II 241/30, čís. 10.143.)

16. Proti nároku na výživné manželky, jež žije od manžela odděleně jen fakticky, bez soudního svolení, lze uplatnití okolností, jež by tvořily důvod rozvodu nebo rozluky manželství z viny manželčiny a jež znemožňují manželku obnoviti s manželkou manželské společenství.

Nárok na výživné nemá nehodná manželka, jež žije způsobem přičícím se podstatě manželství a svým chováním způsobila nebo aspoň spoluzpůsobila rozvrat manželství.

Ve sporu o výživné, není-li zároveň žalováno o rozvod neb o rozluky, jest samostatně řešiti otázku viny na důvodu rozvodu nebo rozluky.

Byla-li zamítnuta manželova žaloba o rozluky z viny manželčiny, ježto nedokázal rozlukový důvod jí zaviněný, není mu zabráněno, by neuplatnil za změněných poměrů skutkové okolnosti, jimiž může prokázati důvod rozvodu nebo rozluky z viny manželky, jež vznikly teprve později nebo tu sice již

dříve byly, ale nebyly uplatněny. (Rozh. ze dne 27. října 1932, Rv I 1720/32, č. 12.033.)

17. I při manželích odloučeně žijících dlužno co do povinnosti vyživovací hleděti k napotomnému chování se manželů a nelze manžela s jeho námitkami proti povinnosti platiti manželce výživné poukazovati na spor o rozvod, v němž by mohl uplatniti poklesky manželčiny. (Rozh. ze dne 23. prosince 1927, Rv I 715/27, čís. 7653.)

18. Manželka nemůže se domáhati placení výživného na manžela, jenž ji opustil proto, že spáchala zločin krádeže, stal-li se trestný čin za takových okolností, že manžel měl důvod, by si pro odsouzení znechutil další život s manželkou. Lhostejno, že odsouzení bylo podmíněné, a nelze manžela nutiti, by se vrátil do společné domácnosti, osvědčila-li se manželka ve zkušební době. (Rozh. ze dne 2. června 1926, Rv I 22/26, čís. 6089.)

19. Dohoda manželů o výživném nevyžaduje formy notářského spisu.

Žalobou podle §u 35 ex. ř. lze se domáhati i jen částečného zrušení exekuce. Možnost učiniti návrh dle §u 41 ex. ř. nevyklučuje práva, podati žalobu dle §u 35 ex. ř. (Rozh. ze dne 4. února 1925, Rv I 111/25, čís. 4635.)

20. Prozatímní výživné lze povolit i opuštěné manželce do pravoplatného rozhodnutí sporu o její žalobě o přijetí do společné domácnosti, třebaž tu nebylo sporu o rozvod nebo rozluku.

Má-li v řízení o prozatímním opatření dovolací rekurs ve věci úspěch, může dovolací soud přezkoumati a měniti také výrok rekursního soudu o útratách a jest návrh ohrožené strany, zvítězí-li ve druhé stolici, na přisouzení útrat rekursních zamítnouti. (Rozh. ze dne 16. března 1926, R I 1012/25, čís. 5845.)

K § 91. IV. Výživné manželky rozvedené:

1. Manžel jest povinen poskytovat manželce slušnou výživu, dokud nebyl této povinnosti soudcovským výrokem pravoplatně sprostěn nebo pokud tento závazek nepominul faktickým úplným zrušením manželského svazku. Vyživovací nárok přísluší manželce bez ohledu na její jmění podle výdělečné mohoucnosti mužovy. Závazek nezaniká dobrovolným rozvodem manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 24. června 1930, R II 183/30, čís. 10.026.)

2. Ve sporu rozvedené manželky o placení výživného nelze znovu řešiti otázku viny na rozvodu, pravoplatně již rozhodnutou v rozvodovém sporu. (Rozh. ze dne 7. října 1933, Rv I 1060/33, čís. 12.891.)

3. Navrhla-li manželka v žalobě o rozvod manželství od

stolu a lože placení prozatímního výživného na dobu, až bude o žalobě pravoplatně rozhodnuto, jest přiznati prozatímní výživné již od podání návrhu, nikoliv teprve ode dne rozhodnutí soudu, jímž bylo vyhověno. (Rozh. ze dne 30. srpna 1929, R I 641/29, čís. 9142.)

4. Prozatímní opatření podle § 382, čís. 8 ex. ř.

Bylo-li manželce pravoplatně povoleno oddělené bydliště až do pravoplatného ukončení sporu o rozvod manželství, jest odůvodněn její nárok na prozatímní výživné po dobu sporu, dokud nebude manžel sprostěn vyživovací povinností podle § 91 obč. zák. Na tom nemění nic, že i manžel navrhl, by mu bylo povoleno oddělené bydliště. (Rozh. ze dne 20. prosince 1929, R I 939/29, čís. 9467.)

5. Rozvedený manžel jest povinen poskytovat manželce výživu i tehdy, má-li proti ní vzájemnou peněžní pohledávku. Vzájemnou peněžní pohledávku nemůže manžel namítati započtením proti manželčinu nároku na výživné, třebaž se bylo domáháno vyživovacích příspěvků v penězích. (Rozh. ze dne 3. února 1928, R I 460/27, čís. 7746.)

6. K žalobě manželky na manžela, z jehož viny bylo manželství rozvedeno, o výživné lze přisouditi pouze výživné ode dne žaloby o výživné, nikoliv ode dne rozvodu, a to s úroky ode dne téže žaloby. (Rozh. ze dne 26. října 1920, Rv I 465/20, čís. 723.)

7. Účinek zrušení smíru (o výživném manželky) soudcovským výrokem pro napotomní skutečnosti nepůsobí od doby, kdy ony skutečnosti vznikly, nýbrž teprve od doby, kdy se bylo příslušného soudního výroku domáháno.

Smlouva o úpravě majetkových poměrů manželů při jejich zamýšleném rozvodu jest přípustná. (Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, Rv I 967/32, č. 12.091.)

8. Ujednáno-li smírem při rozvodu manželství od stolu a lože, že vymíněné manželčino výživné má stoupati se zvýšením manželova služného, s nímž pro stoupající drahotu strany počítaly, nemůže manželka za nezměněného manželova služného domáhati se zvýšeného výživného pro stoupající drahotu. (Rozh. ze dne 20. července 1920, Rv I 345/20, čís. 606.)

9. Účinnost smíru při dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože, jímž se manžel zavázal, že bude platiti manželce výživné, dokud tím nebude vyčerpáno věno, ve smíru udané, není podmíněna sepsáním notářského spisu. (Rozh. ze dne 25. června 1930, Rv II 528/29, čís. 10.035.)

10. O soudní smír lze opřiti hmotněprávní obranu, že spor byl takto odklizen, nikoliv však procesní námitku věci rozsouzené.

Clausula rebus sic stantibus, uvolil-li se manžel směrem platiti výživné manželce, rozvedené pouze z její viny. (Rozh. ze dne 28. června 1922, Rv I 252/22, čís. 1744.)

11. O nároku manžela, by sníženo bylo výživné, jež jest povinen platiti manželce na základě smíru při rozvodu, jest rozhodovati v řízení sporném. (Rozh. ze dne 12. září 1922, R I 966/22, čís. 1826.)

12. Cizoložství, kterého se dopustila manželka po právoplatném soudním rozvodu jejího manželství pouze z viny manželovy, nemá v zápětí zánik jejího nároku na výživu dle § 91 obč. zák. (Rozh. ze dne 11. března 1919, Rv I 126/19, čís. 79.)

13. Rozvedená manželka domáhající se na manželu žalobou placení výživného, má nárok na prozatímní výživné podle § 382, čís. 8 ex. ř. (Rozh. ze dne 16. října 1930, R I 687/30, čís. 10.230.)

14. Dohodli-li se dobrovolně rozvedení manželé o výživném, nelze povolit manželce, domáhající se později sporem zvýšení výživného, prozatímní opatření zvýšením výživného nad míru zažalovanou. (Rozh. ze dne 7. ledna 1920, R I 505/19, čís. 355.)

15. Nárok manželky proti manželu, z jehož viny bylo manželství rozvedeno, zaniká teprve pravoplatností rozsudku, jímž bylo napotom manželství rozloučeno z viny obou manželů. Lhostejno, že za sporu o výživné bylo manželu prozatímním opatřením uloženo platiti manželce výživné. (Rozh. ze dne 8. března 1930, Rv I 1051/29, čís. 9712.)

16. Manžel není povinen poskytnouti rozvedené manželce peníze na zařízení domácnosti.

Při stanovení výše výživného nelze bez dalšího přihlížeti k sociálnímu postavení manželovu. (Rozh. ze dne 28. března 1922, Rv II 240/21, čís. 1583.)

K § 91. V. Výživné manželky rozloučené:

1. Rozluka manželství z viny obou stran jest skutečností, zrušující nárok manželčin proti manželu na placení výživného (§ 35 ex. ř.). (Rozh. ze dne 25. června 1930, Rv II 547/29, čís. 10.036.)

2. Uznáno-li na rozluku manželství s tím, že ani toho ani onoho manžela nestihá vina na rozluce, nemá rozloučená manželka proti bývalému manželu nároku na výživné. (Rozh. ze dne 7. června 1922, Rv I 148/22, čís. 1705.)

3. Nebylo-li při rozluce uznáno na vinu žádného z manželů, nemůže manželka požadovati na manželu výživné. (Rozh. ze dne 13. května 1924, Rv II 193/24, čís. 3861.)

4. Manželka nevinná na rozluce má nárok, by jí byla škoda, již utrpěla rozlukou nahrazena placením výživného.

7. Obč. zák. § 91 (výživné manželky rozloučené, 213 její vzdání se výživného).

Lhostejno, zda rozluka byla vyslovena rozsudkem, či usnesením. Bylo-li manželství rozloučeno z viny manžela, jest otázka viny manželovy právoplatně rozřešena i pro spor o odškodnění podle § 1266 obč. zák. (Rozh. ze dne 19. listopadu 1932, Rv I 1384/32, č. 12.122.)

5. Bylo-li manželství rozloučeno z výlučné viny manžela, jest manželka oprávněna, domáhati se na něm za dobu od podání žaloby náhrady za výživné placením měsíčního důchodu. Za sporu lze povolit prozatímní opatření podle všeobecných předpisů exekučního řádu, nikoliv podle § 382, čís. 8 ex. ř. (Rozh. ze dne 9. srpna 1929, R I 567/29, čís. 9110.)

6. Manžel není povinen platiti manželce výživné, bylo-li manželství rozloučeno bez jeho viny. (Rozh. ze dne 3. února 1926, Rv I 1470/25, čís. 5719.)

7. Zhorší-li se napotom majetkové poměry manželovy, lze k jeho n á v r h u snížit výživné, vyměřené manželce prozatímním opatřením za sporu o rozluku. (Rozh. ze dne 11. června 1924, R II 204/24, čís. 3968.)

8. Bylo-li počátkem války smírem stanoveno výživné manželky při rozluce židovského manželství, může se manželka vzhledem k netušenému hospodářskému převratu válečnému a poválečnému domáhati jeho zvýšení. (Rozh. ze dne 11. prosince 1923, R II 449/23, čís. 3281.)

9. Bylo-li ve sporu o rozluku manželu uloženo prozatímním opatřením platiti manželce výživné, nelze exekuci k vydobytí dlužného výživného odložit k opoziční žalobě manžela a to ani proti složení jistoty. Lhostejno, že exekuce jest vedena pro výživné z doby minulé. (Rozh. ze dne 3. července 1930, R II 230/30, č. 10.073.)

10. Rozloučeno-li manželství jen z manželovy viny, náleží manželce výživa, přiměřená její nutné potřebě a stavu jmění bývalého manžela. Nárok dle §u 1266 obč. zák. nespočívá v §u 91 obč. zák., aniž lze jej srovnati s nárokem na výživu dle §u 796 obč. zák., aniž vzíti zřetel na § 19 rozl. zák. Rozlukou přestává nárok manželky na drahotní přídavky pro manželku vyplácené. (Rozh. ze dne 4. září 1923, Rv I 661/23, čís. 2896.)

K § 91: VI. vzdání se výživného manželkou:

1. Smlouva, jíž se manželka zříká proti manželu výživného, nevyžaduje formy notářského spisu. (Rozh. ze dne 16. prosince 1926, Rv I 899/26, čís. 6588.)

2. Prohlášením »že od manžela ničeho nežádá a nechce« vzdala se manželka veškerých nároků proti němu.

Bezplatně vzdání se nároku nevyžaduje formy notářského spisu, třebaš šlo o vzdání se nároku vůči manželu. (Rozh. ze dne 24. června 1925, Rv I 792/25, čís. 5151.)

3. Zřekla-li se manželka při rozvodu nároku na výživné, ač mohla předpokládati, že se stane neschopnou k výdělku, nemůže se při napotomní neschopnosti domáhati výživného. (Rozh. ze dne 30. května 1924, Rv I 472/24, čís. 3925.)

4. Přípustnost změny výše výživného rozvedené manželky stanoveného smírem, změnily-li se poté podstatně poměry, na něž strany, uzavírajíce smír, nemohly myslet. K t. zv. Slovenským přídávčům nelze při stanovení výše výživného zásadně hleděti. (Rozh. ze dne 18. dubna 1923, Rv I 1592/22, čís. 2527.)

5. Vzdala-li se manželka úmluvou před válkou nároku na zvýšení výživného, nemůže se domáhati zvýšení vzhledem k nastalému stáří a k nemoci, ovšem ale z důvodu změny drahotných poměrů způsobené válkou. (Rozh. ze dne 31. srpna 1928, Rv II 125/28, čís. 8267.)

6. Vzdala-li se manželka bezpodmínečně nároku na výživné, nelze jí povolit ani prozatímní opatření placením výživného za sporu o rozvod manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 5. června 1930, R I 336/30, č. 9957.)

7. Zřekla-li se manželka při rozvodu smírem vůči manželovi nároku na výživné, nelze jí povolit v napotomním sporu o výživné prozatímní opatření. (Rozh. ze dne 25. července 1922, R I 850/22, čís. 1778.)

8. Nejde o rozepří zahájenou, domáháno-li se za změněných poměrů zvýšení výživného, třebaš o něm mezi týmiž stranami (manželi) byl zahájen spor, v němž jest nyní klid řízení. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1925, Rv I 1066/25, čís. 5418.)

K § 91: VII. zastupování manželky manželem:

1. Manžel jest oprávněn i povinen zastupovati manželku i při výkonu kontrolních práv podle čl. 105 obch. zák. (Rozh. ze dne 20. listopadu 1931, R II 327/31, č. 11169.)

2. K úkonům správy manželčina jmění nepatří zřeknutí se zástavního práva zřízeného k zajištění nároku na vrácení věna. (Rozh. ze dne 12. listopadu 1924, Rv I 1170/24, čís. 4360.)

3. Manžel jako správce manželčina majetku nemůže bez zvláštní plné moci ujednatí smlouvu o stavbě se závazným účinkem pro manželku.

Manželka jest vedle manžela, jenž stavbu objednal, povinna zaplatiti dodavateli nedoplatek za stavivo a za platy dělníkům na stavbě zaměstnaným, přišly-li jí jako vlastníci domu k dobru (§ 1041 obč. zák.). Nesejde na tom, jakou hodnotu má nyní dům, nýbrž rozhodny jsou skutečné náklady ve stavivu a v platech dělníkům. Manželka nemůže proti dodavateli namítati, že manžel chtěl stavbou jen zaplatiti svůj

manželčiny:

§ 92. Manželka obdrží jméno mužovo (a požívá práv jeho stavu). Jest povinna následovati muže do jeho bydliště, pomáhati, seč jest, v domácnosti a ve výdělku a, pokud toho vyžaduje domácí pořádek, sama plniti i dáti plniti opatření mužem učiněná.

Srovnej též rozlukový důvod podle § 13 písm. c) manželského zákona a judikaturu tam uvedenou.

dluh u ní. (Rozh. ze dne 23. června 1933, Rv I 1871/31, čís. 12.716.)

4. Vypoví-li manželka manželu správu svého majetku, dlužno poměr manželů k věcem, jim spoluvlastnický náležejícím, posuzovati nadále výlučně dle § 833 a násl. obč. zák. Manželka, jež svémocně zrušila spoluzítí s manželem, není proto ještě oprávněna, žádati dle § 836 obč. zák., by osoba třetí ustanovena byla správcem společného statku. (Rozh. ze dne 28. září 1920, Rv I 485/20, čís. 682.)

K § 92. 1. Opustí-li manželka svémocně společnou domácnost anebo lze-li jí přičítati vinu na tom, že manželské spoluzítí bylo fakticky přerušeno, není oprávněna domáhati se sporem na manželu placení výživného v penězích. Nemůže-li manželka jen z viny manželovy sdíletí s ním společnou domácnost, musí jí manžel přispívati podle svého jmění na slušnou výživu po případě v penězích. Manželce nepřisluší nárok na výživné ani za dobu od podání žaloby o výživné až do povolení rozluky, byla-li spoluvinnou na rozvratu manželství. Rozhodnutí o prozatímním opatření není předurčující pro rozsouzení rozepře o výživné. (Rozh. ze dne 31. března 1931, Rv II 257/30, čís. 10.663.)

2. Tím, že byla právoplatně zamítnuta manželova žaloba o rozvod manželství od stolu a lože z viny manželky, nebyla ještě rozhodnuta otázka, zda jest po zákonu důvodným odpor manželky, vrátiti se do společné domácnosti.

Výživovací povinnost manželova trvá bez ohledu, zda manželka má vlastní jmění čili nie, a zavazuje k tomu, by byla výživa poskytována podle manželových sil a byla přiměřená manželovu stavu. Toto manželčino právo předpokládá zpravidla, by manželé žili ve společné domácnosti, dlužno je však přiznati i tehdy, bylo-li manželské společenství zrušeno manželem svémocně. (Rozh. ze dne 2. června 1928, Rv I 1926/27, čís. 8107.)

3. O nároku manžela proti manželce, by ho sledovala do

Zrušení manželského společenství.

§ 93. Manželům není nikterak dovoleno, aby zrušili o své újmě manželský svazek, třebaž by byli mezi sebou o tom za jedno; nechť již tvrdí neplatnost manželství, nebo chtějí provéstí rozluku manželství neb i jen rozvod od stolu a lože.

společné domácnosti a vydala mu děti, lze rozhodnouti jen sporem. (Rozh. ze dne 14. března 1922, R I 295/22, čís. 1546.)

4. Zákonně nezavazuje manželku k naprosté, její důstojnost urážející poslušnosti. (Rozh. ze dne 22. prosince 1926, Rv I 1357/26, čís. 6614.)

5. Ujednání v notářském spise, podle něhož měla manželka dostati od manžela plnění jakožto výsledek rozdělení jmění z důvodu prohlášení manželství za neplatné a jako odškodné za námahu a za práce konané za manželství, jest platné, třebaže se manželka v notářském spise zavázala, že v řízení o neplatnost manželství nebude uplatňovati manželovu vinu.

O uspořádání majetkových poměrů manželů pro případ prohlášení manželství za neplatné neplatí § 1265 obč. zák. (Rozh. ze dne 12. dubna 1933, Rv I 2140/31, čís. 12.522.)

6. Manžel nemá ze zákona proti manželce nárok na výživu a nelze mu proto přisouditi důchod pro usmrcení manželky automobilem. (Rozh. ze dne 13. září 1928, Rv I 2024/27, čís. 8298.)

7. Nuzný manžel nemá proti manželce nárok na výživné. (Rozh. ze dne 5. června 1930, Rv I 640/29, čís. 9960.)

8. Nárok proti manželce, by se navrátila do společné domácnosti, jest uplatňovati pořadem práva. Totéž platí o nároku manžela proti manželce na vydání dítěte.

Dle §u 382 čís. 8 ex. ř. lze se domáhati přijetí do společné domácnosti jen, jde-li o manžela ze společné domácnosti vypuzeného, nikoliv však návratu manželky, jež porušivši povinnosti §u 92 a 93 obč. zák., sama společnou domácnost opustila. (Rozh. ze dne 8. dubna 1924, R II 60/24, čís. 3695.)

9. Manžel nemůže požadovati na manželce, by ho následovala do cizího bytu, byť i to byl byt jeho příbuzných. (Rozh. ze dne 17. srpna 1928, Rv II 612/27, čís. 8230.)

K § 93. 1. Není zákonem zakázáno, by se manželé z důležitých důvodů neshodli na tom, že budou po jistou dobu bydleti odděleně.

Dovolací soud nemůže přiměti odvolací soud k tomu, by rozhodl ve věci, již pokládal za nedostatečně probranou a řádně neosvětlenou, aniž mu může naříditi, by doplnil řízení

I. ZDÁNlivÉ: PROHLÁŠENÍ PŮVODNÍ NEPLATNOSTI.

Způsob zahájení:

§ 94 (neplatí).

§ 94 byl zrušen čs. manželským zákonem (§ 25).

§ 95. Manžel, který věděl o sběhnuvším se omylu v osobě nebo o bázni, ve kterou byla druhá strana uvedena, jakož i manžel, který zamlčel okolnost, že sám nemůže podle §§ 49, 50, 51, 52 a 54 uzavřítí platné manželství, nebo klamně předstíral proň potřebné svolení, nemůže z důvodu svého vlastního protiprávního jednání odpírati platnosti manželství.

§ 96. Vůbec jen nevinný má právo žádati, aby manželská smlouva byla prohlášena za neplatnou; toho práva však pozbývá, když, zvěděv o překážce, pokračoval v manželství. Odporovati manželství, jež uzavřel o své újmě nezletilec nebo chráněnc, může otec nebo poručenstvo, jen pokud trvá otcovská moc nebo poručenství.

sám, pokládal-li za vhodné a účelné, by bylo řízení doplněno v prvé stolici. (Rozh. ze dne 2. května 1930, R I 284/30, čís. 9873.)

2. Smír, jímž byly uspořádány věci manželů ve smyslu trvalého, avšak pouze faktického zrušení manželského společenství, jest neplatným. (Rozh. ze dne 23. srpna 1929, Rv I 561/29, čís. 9128.)

3. Ujednání, jímž se jeden z manželů (manželka) za úplaty napřed zavazuje, že dá souhlas k žalobě nebo k žádosti druhého manžela o rozluku, jest podle § 879 obč. zák. nicotné. Nicotné jest i prohlášení manželky, že se vzdává nároku na výživné, souvisí-li spolu těsně úmluva o vzdání se výživného s úmluvou o úplatě za závazek dáti souhlas k rozluce. (Rozh. ze dne 18. října 1930, Rv I 1975/29, čís. 10.241.)

K § 96. 1. Pokračování v manželství (§ 96 obč. zák.) znamená pouze pokračování v tělesném obcování manželů. Je-li tedy jeden z manželů stížen překážkou dle § 60 obč. zák., nemůže býti o pokračování v manželství po rozumu § 96 obč. zák. řeči. (Rozh. ze dne 21. ledna 1919, Rv I 31/19, čís. 17.)

2. Manžel, nabyvši vědomosti o cizoložství druhého man-

a. projednání:

§ 97. Projednávání neplatnosti manželství přísluší jen krajskému soudu, v jehož obvodě manželé měli své poslední společné bydliště.

§ 97 je upraven podle svého nynějšího významu. Místo »zemského práva« ve starém textu nastoupil nyní krajský soud. Další jeho ustanovení o obhájeci manželského svazku již neplatí (čl. V. zákona č. 161/1921 Sb. z. a n.).

§ 98. Může-li býti překážka odstraněna, má se krajský soud o to přičiníti opatřením k tomu nutným a dohodou stran; nebylo-li by to snad možno, má krajský soud o platnosti manželství rozhodnouti.

§ 99. Vždy platí domněnka pro platnost manželství. Udávaná překážka manželství musí tedy býti úplně dokázána a ani souhlasné doznání obou manželů nemá zde moci důkazu, ani nelze dopustiti, aby manželé na to přísahali.

zvláště pro nemohoucnost.

§ 100. Zvláště v případě, když se tvrdí předešlá a stálá nemohoucnost konati manželskou povinnost, budiž proveden důkaz znalci, totiž zkušenými

žela, nepozbývá pokračováním v manželství (§ 96 obč. zák.) práva, žádati za rozvod manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 23. dubna 1919, Rv I 177/19, čís. 145.)

3. Prohlášení neplatnosti manželství pro překážku soukromoprávní může se domáhati pouze ten, kdo jest zkrácen právě tím, že manželství přes překážku bylo uzavřeno. Neplatnosti manželství nemůže se však domáhati ten, komu by z prohlášení manželství neplatným kynul hmotný prospěch. (Rozh. ze dne 17. července 1924, Rv I 1453/23, čís. 4067.)

K § 97. Otázku neplatnosti manželství nesmějí si úřady správní řešiti samy ani prejudiciálně (při zápisu dítěte do matřiky o narození). (Nález nejvyššího správního soudu z 20. února 1924, č. 2850, č. 3270 sb. n. z. s.)

lékaři a ranhojiči, a podle okolností také porodními bábami.

§ 101. Nelze-li s jistotou určití, zda-li nemo-houcnost je stálá nebo jen dočasná, jsou manželé po-vinni ještě rok spolu bydletí a, potrvála-li nemohoucnost po tuto dobu, budiž manželství prohlášeno za neplatné.

§ 102. Objeví-li se při projednávání rozepře o platnost manželství, že jedné straně neb oběma stranám byla překážka manželství před tím známa a že ji úmyslně zatajily; buďtež vinníci stíženi trestem ustanoveným v trestním zákoně. Je-li jedna strana bez viny, zůstává se jí žádati odškodnění. Byly-li konečně v takovém manželství zplozeny děti, musí býti o tytéž pečováno podle oněch zásad, které jsou ustanoveny ve hlavě o povinnostech rodičů.

K § 102. Soud, rozhodující o odškodnění podle § 1265 obč. zák., jest vázán výrokem soudu o neplatnosti manželství i v tom směru, která z obou stran zavinila uzavření neplatného sňatku a která jest v tomto směru bez viny. Zjištěny-li v rozsudku o neplatnosti manželství okolnosti, z nichž zřejmě plyne, že manžel jednal obmyslně (dolosně) obešed zákony vlasti, by docílil uzavření neplatného manželství, jest tím rozřešena i míra zavinění manžela a jest tento manžel po-vinen dáti nevinnému manželu plně dostiučinění, t. j. nahraditi mu nejen skutečnou škodu, nýbrž i ušlý zisk.

Při posouzení otázky, zda nevinný manžel uzavřením neplatného manželství utrpěl škodu nebo zda mu ušel výdělek, nerozhoduje jen nynější jeho majetkový stav, nýbrž jest zkoumati, zda byl neplatným sňatkem poškozen. Má-li se celkově posouditi vliv putativního manželství na nevinného manžela, jest přihlédnouti k majetkovým prospěchům, jež získal za manželství, byť i nyní užítku toho tu již nebylo. Obdržel-li nevinný manžel v dřívějších letech manželství od druhého manžela jmění a zbavil se ho později darováním jich dítěti, jest při zjišťování škody podle § 1265 obč. zák. přihlédnouti i k ceně tohoto jmění. (Rozh. ze dne 28. dubna 1932, Rv II 643/31, čís. 11.613.)

II. SKUTEČNÉ ZRUŠENÍ.

a) dočasný rozvod:

ve srozumění.

§ 103. Rozvod od stolu a lože musí býti manželům, jestliže se oba dohodnou a o podmínkách jsou za jedno, soudem povolen za následující opatrnosti.

§ 104 (neplatí).

1. §§ 104, 107 a 132 obč. zák. nařizovaly, že manželé, chtějí-li dáti své manželství rozvésti, musí se nejprve třikráte dostaviti k svému faráři, který se má domluvami pokusiti o jejich usmíření.

Ustanovení ta byla zrušena článkem V. zákona z 1. dubna 1921, č. 161 Sb. z. a n.

2. Řízení o dobrovolný rozvod se nyní koná u soudu podle předpisu § 105 obč. zák. tak, že se

K § 103. 1. V nesporném řízení není předepsána forma pro smír před soudem.

Je přípustné, by kancelářský úředník, před nímž manželé prohlásili ústně k zápisu, že se dohodli na dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože, sepsal i smír o dohodě co do rozdělení společného majetku a co do určení výživného pro manželku. Povolil-li okresní soud napotom rozvod manželství od stolu a lože, uznal, že ve smyslu § 8 dvorského dekretu ze dne 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. a § 7 nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 9. prosince 1897, čís. 283 ř. zák. a §§ 103 a 105 obč. zák. došlo i k soudnímu smíru mezi manželé o rozdělení majetku a o určení výživného pro manželku.

Neměla-li ona dohoda podle úmyslu stran býti jen oznámením manželů, jak se mimosoudně o majetkových poměrech dohodli, nýbrž měl-li jí býti založen manželův závazek k placení ujednaného výživného, jde o soudní smír vykonatelný podle § 1, čís. 5 ex. ř. (Rozh. ze dne 3. června 1932, R I 398/32, č. 11.719.)

2. Soudním smírem nelze odůvodniti námitku věci rozsouzené.

Dobrovolný rozvod, povolený po 28. říjnu 1918 rakouským soudem, neodůvodňuje námitku rozepře rozsouzené vůči napotomní žalobě v tuzemsku o rozvod manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 7. října 1926, R I 860/26, čís. 6344.)

oba manželé musí dostaviti ke třem smírčím pokusům před soudce. Nedostaví-li se některý z nich, má se za to, že od návrhu na rozvod upustil. Setrvávají-li manželé při všech třech smírčích pokusech na své žádosti o rozvod, vysloví soud rozvod od stolu a lože usnesením.

§ 105. Oba manželé mají podati žádost o rozvod u svého řádného soudu. Soud má je osobně obeslati a když před ním potvrdí, že jsou navzájem srozuměni i o rozvodu i o podmínkách zřetelem ku jmění a výživě má bez dalšího šetření žádaný rozvod povolit a týž v soudních spisech poznamenati. Jsou-li tu děti, je soud povinen o tytéž pečovati podle předpisů obsažených v následující hlavě.

Viz poznámku 2. u § 104.

§ 106. Je-li manžel nezletilý nebo chráněncem, může sice sám k rozvodu přivolit, ale k dohodě o jmění

K § 105. 1. Od prohlášení, že svoluje k dobrovolnému rozvodu, nemůže již žádný z manželů odstoupiti, třebaš byl jeden z nich po provedení smírčích pokusů zbaven svéprávnosti. (Rozh. ze dne 2. října 1923, R I 780/23, čís. 2977.)

2. Od dohody na dobrovolný rozvod nemůže ani ten ani onen manžel jednostranně ustoupiti, byť by úmluva nebyla dosud soudně schválena. Soudní schválení nemá významu konstitutivního. (Rozh. ze dne 11. května 1920, R II 82/20, čís. 516.)

3. Nedostavil-li se v řízení o žádosti za dobrovolný rozvod manželství od stolu a lože jeden z manželů ku smírovacímu pokusu, řízení se zastaví. (Rozh. ze dne 9. května 1922, R I 520/22, čís. 1659.)

4. Nedostaví-li se, ač řádně byl uvědoměn, jeden z manželů k smírovacímu pokusu, nelze povolit dobrovolný rozvod manželství. (Rozh. ze dne 14. září 1920, R II 243/20, čís. 665.)

5. Jest věcí mimosporného soudce, by prozkoumal, zda pravdivými jsou tvrzení manžela, že byl druhým manželem donucen k podpisu protokolů o smírčích pokusech. (Rozh. ze dne 20. února 1923, R I 158/23, čís. 2297.)

6. Dohoda manželů o majetkových otázkách při dobrovolném rozvodu nevyžaduje formy notářského spisu. (Rozh. ze dne 19. dubna 1921, Rv I 75/21, čís. 1020.)

ni manželů a o výživě, jakož i o zaopatření dětí je třeba přivolení zákonného zástupce a poručenského soudu.

Bez srozumění.

§ 107. Nechce-li jedna strana svoliti k rozvodu a má-li druhá strana řádné důvody, z nichž může o rozvod usilovati; budiž žádost s potřebnými doklady předložena řádnému soudu, který má věc z úřední moci vyšetřiti a o tom rozhodnouti. Soudec může ohrožené straně i ještě před rozhodnutím povoliti oddělené slušné bydliště.

Řízení o nedobrovolném rozvodu upravují dvor. dekret z 23. srpna 1819 č. 1519 sb. z. s. a nařízení min. sprav. ze dne 9. prosince 1897, č. 283 ř. z., otištěné v kapitole 8.

K § 107. 1. Prozatímním opatřením podle § 382, čís. 8 ex. ř. se nerozhoduje o manželském právu stran.

Pro otázku příslušnosti soudu k povolení prozatímního opatření nemá významu, zda rozepré má býti zahájena před cizozemským soudem, ledaže by cizozemský rozsudek nemohl býti v tuzemsku vykonán.

Prozatímní opatření zatímní výživy, jehož se manželka domáhá až do rozhodnutí sporu o rozluky, nelze povolit, uvedla-li navrhovatelka zároveň, že se k vůli dítěti nezamýšlí domáhati proti odpůrci rozvodu nebo rozluky, ježto pořád ještě doufá, že se manžel polepší. (Rozh. ze dne 1. října 1932, R II 258/32, čís. 11.946.)

2. Prohlášení žalovaného manžela, že se připojuje k žalobě o rozvod manželství, že však žádá, by byl rozvod vysloven z viny žalujícího manžela, jest dostatečným zákonným podkladem pro soudní výrok o tom, že se manželství rozvádí a z čí viny, třebaže žaloba byla shledána bezdůvodnou. (Rozh. ze dne 25. dubna 1929, Rv II 708/28, čís. 8904.)

3. Ustanovení § 237 c. ř. s. platí i ve sporu o rozvod manželství od stolu a lože.

Prohlásil-li manžel žalovaný o rozvod v žalobní odpovědi, že souhlasí s rozvodem manželství od stolu a lože, ale navrhuje, by byl rozvod vysloven z viny obou stran, připojil se tím k žalobě a jest o jeho návrhu uznati, třebaž žalující

§ 108. Rozepré, které vzniknou při rozvodu, za který bylo žádáno bez svolení druhého manžela, o oddělení jmění nebo o zaopatření dětí, buďtež posuzovány podle stejného předpisu, jaký je dán níže v § 117 při rozluce manželství.

§ 109. Důležité důvody, ze kterých může býti rozvod přiznán, jsou: Byl-li žalovaný uznán vinným cizoložství nebo zločinu; jestliže zlomyslně opustil žalujícího manžela nebo vedl nepořádný život, čímž značná část jmění žalujícího manžela nebo dobré mravy rodiny byly vystaveny nebezpečství; rovněž

manžel vzal žalobu zpět. (Rozh. ze dne 19. prosince 1929, R I 937/29, čís. 9469.)

4. Jak soudu prvé tak i soudu druhé stolice náleží, by rozhoduje o zavinění na rozvodu manželství od stolu a lože, dbal celého výsledku jednání a dokazování, byť i ta která skutečnost stranou jako důvod zavinění druhé strany nebyla přednesena neb uplatňována. (Rozh. ze dne 27. července 1920, Rv II 128/20, čís. 617.)

5. Žaloba o rozvod manželství od stolu a lože jest nepřipustna, dokud trvají právní účinky dobrovolného rozvodu. (Rozh. ze dne 6. září 1928, R I 552/28, čís. 8273.)

6. Úmluva, jíž slíbil cizí muž vdané ženě úplatu za to, že se se svým manželem dá rozvésti, příčí se dobrým mravům. (Rozh. ze dne 1. prosince 1926, Rv II 421/26, čís. 6537.)

K § 108. 1. Slušná výživa ve smyslu §§ 108, 117, obč. zák. může býti vyměřena též v naturalích. (Rozh. ze dne 1. září 1921, R II 318/21, čís. 1157.)

2. Byla-li za sporu o rozvod manželství právoplatně vyslovena jeho rozluka, odpadá další jednání ve sporu rozvodovém. (Rozh. ze dne 15. května 1923, Rv II 7/23, čís. 2634.)

K § 109. 1. K povolení prozatímního opatření podle § 382, čís. 8 ex. ř. stačí ohrožení tělesné bezpečnosti manželky při dalším spolužití s manželem. (Rozh. ze dne 4. února 1932, R II 423/31, čís. 11.369.)

2. Důvodem rozvodu může býti i jen jediné zlé nakládání. Nevyhledává se, by zlé nakládání bylo zjevem přímo zřudné povahy, zvláště brutality a surovosti, stačí každé nepřátelské, tedy úmyslné, tělesnou neporušenost manželovu poškozující jednání, jež jest svou povahou surovým vybočením ze slušného styku mezi manželi, byť i nemělo v zápětí těžké ublížení na těle, neb jinak nenaplněvalo pojem těžkého poško-

životu nebo zdraví nebezpečné úklady; kruté nakládání nebo podle postavení osob velmi citelné, opětované ubližování; trvalá, s nebezpečenstvím náказы spojená tělesná vada.

1. Důvody pro rozvod nejsou v § 109 obč. zák. uvedeny výčetmo, takže i jiné »důležité důvody« mohou být důvodem rozvodu. Praxe rozšířila rozvo-

zení na těle podle trestního zákona. (Rozh. ze dne 19. února 1932, Rv II 747/30, čís. 11.412.)

3. Urážky manžela nejsou důvodem k rozvodu manželství od stolu a lože, byly-li vyprovokovány krutým a nelaskavým jednáním druhého manžela. (Rozh. ze dne 19. května 1926, Rv I 443/26, čís. 6047.)

4. Při posuzování nadávek a zlého nakládání jako důvodu rozvodu jest přihlédnouti k tomu, jakým způsobem k nim došlo vzhledem k životu manželů.

Lze zamítnouti žalobu o rozvod, třebaž žalovaný domáhal se v odvolání (dovolání) pouze, by vyloučena byla jeho vina na rozvodu. (Rozh. ze dne 12. června 1923, Rv I 1481/22, čís. 2715.)

5. Je-li tu přičítatelný důvod rozvodu, nezáleží na stupni viny na něm. Okolnost, že mateřství mohlo by zlepšiti zdravotní stav manželky, nemůže ji vyvinuti z cizoložství. (Rozh. ze dne 25. října 1928, Rv II 822/27, čís. 8408.)

6. Nárok na rozvod nepodléhá promlčení. V ujednání klidu v rozvodovém sporu nelze spatřovati odpuštění rozvodového důvodu.

Jest manželskou nevěrou, zakládající důvod k rozvodu, že manžel se snažil, byť i bez úspěchu, zvábiti jinou osobu ženskou k pohlavním stykům. (Rozh. ze dne 15. dubna 1924, Rv II 87/24, čís. 3729.)

7. V tom, že manželka zavdala podnět k cizoložství manželovu tím, že mu odpírala soulož, nelze spatřovati její spoluvinu na rozvodu, jehož se domáhala z důvodu manželova cizoložství, neodpírala-li soulož provinile. (Rozh. ze dne 26. listopadu 1924, Rv I 1588/24, čís. 4415.)

8. Rozvod manželství od stolu a lože.

I ohledně rozvodového důvodu, odpovídajícího rozlukovému důvodu podle § 13 písm. b) rozl. zák. pomíjí právo na rozvod odpuštěním. Odpuštění dlužno shledávati v delším soužití po odpykání trestu a v manželově žádosti o milost. (Rozh. ze dne 30. března 1926, Rv I 2101/25, čís. 5895.)

9. »Zlomyslným opuštěním« ve smyslu § 109 obč. zák. jest rozuměti pouze takové úmyslné zrušení manželského spo-

dové důvody o všechny důvody uvedené v § 13 manželského zákona, takže každý důvod, který může být důvodem rozluky, jest zároveň též důvodem pro rozvod. Toto stanovisko je jistě správné, pokud se vychází z toho, že rozluka je úplným a trvalým zrušením manželského svazku, kdežto rozvod toliko částečným a dočasným, takže důvod, který může být

lečenství, které se stalo proti vůli strany druhé a bez nutné příčiny. (Rozh. ze dne 13. ledna 1920, Rv II 279/19, čís. 369.)

10. Jest »zlomyslným opuštěním manžela« ve smyslu § 109 obč. zák., zdráhá-li se manželka sdíleti společnou domácnost, kladouc za podmínku návratu do manželovy domácnosti podmínku zcela bezdůvodnou a nemající opory v zákoně. (Rozh. ze dne 31. března 1925, Rv I 372/25, čís. 4855.)

11. Třebaže § 109 obč. zák. k zlomyslnému opuštění nevyžaduje předchozí soudní výzvy k návratu, není závady, by se výsledku takové výzvy, jež hrozila podle svého obsahu rozlukou, neužilo i ve sporu o rozvod, byla-li žaloba vznesena pouze na rozvod. (Rozh. ze dne 18. února 1928, Rv I 763/27, čís. 7797.)

12. I jedině ztýráním jest důvodem rozvodu, stalo-li se způsobem brutálním. Důvodem rozvodu jest též, dopustí-li se strana jednoho zlého nakládání a jindy citelného ublížení (uražení). (Rozh. ze dne 23. února 1928, Rv I 862/27, čís. 7802.)

13. Domáháno-li se rozvodu manželství od stolu a lože pro urážky a příkoří, jest na soudu, by zjistil, zda urážky a příkoří byly vyvolány druhým manželem, třebaž to nebylo namítáno.

Pro rozvrat manželství lze se domáhati rozvodu manželství od stolu a lože pouze za podmínek, za jakých zakládá důvod rozluky. (Rozh. ze dne 13. února 1924, Rv I 1415/23, čís. 3495.)

14. Právo k žalobě o rozvod manželství od stolu a lože z důvodu hlubokého rozvratu manželství přísluší manželu, jenž buď není na rozvratu vůbec vinen, anebo jest sice také vinen, ale méně než druhý manžel nebo stejně s ním. (Rozh. ze dne 10. října 1929, Rv II 44/29, čís. 9258.)

15. Rozlukový důvod § 13 h) rozl. zák. jest také důležitým důvodem pro rozvod podle § 109 obč. zák., ale jen za předpokladů § 13 h), totiž že žalující manžel nemá převážnou vinu na rozvratu. K zamítnutí žaloby o rozvod manželství nestačí, že žalovaný manžel nemá vinu na rozvratu, zkoumati jest také vinu žalobcovu a, kdyby ani on vinu neměl, bylo

důvodem pro úplné zrušení manželského svazku, bude jistě také důvodem pro slabší formu tohoto zrušení, totiž pro pouhý rozvod.

2. Poněkud daleko však jde výklad praxe, pokud vyžaduje splnění všech náležitostí důvodů podle § 13 manž. zák., mají-li býti důvodem rozvodu (na př. rozvrat). Nemůže zajisté býti pochybností o tom, že nestačí-li některý důvod k rozluce (na př. rozvrat

by žalobě vyhověti. (Rozh. ze dne 19. října 1931, Rv I 737/30, č. 11.101.)

16. I nepřekonatelný odpor jest důvodem rozvodu. Třebas se při rozvodu pro nepřekonatelný odpor nevyžadovalo souhlasu druhého manžela, jest na žalobci, by prokázal skutečnostmi, že se odpor zakládá v chování druhého manžela. K pojmu odporu (nepřekonatelného odporu). (Rozh. ze dne 20. února 1924, Rv I 1693/23, čís. 3520.)

17. Nepřekonatelný odpor jest důvodem rozvodu manželství od stolu a lože pouze tehdy, připojil-li se k žalobní žádosti, třebas i dodatečně, také druhý manžel. (Rozh. ze dne 14. prosince 1926, Rv I 1274/26, čís. 6573.)

18. Jednostranný, nepřekonatelný odpor jednoho manžela nestačí, by na jeho základě byl povolen rozvod od stolu a lože, jemuž se druhý manžel vzpírá.

Nemůže-li manžel žádati, by manželství bylo rozloučeno, poněvadž sám převážně zavinil manželský rozvrat, nemůže také žádati, by manželství bylo rozvedeno od stolu a lože.

Netvořilo-li uplatňované citelné ubližování na cti v rozepru při o rozluku rozlukového důvodu, netvoří ani v rozvodovém sporu rozvodového důvodu. (Rozh. ze dne 23. července 1924, Rv II 296/24, čís. 4072.)

19. Rozluka (rozvod) manželství.

I nepřekonatelný odpor jest důvodem rozvodu manželství od stolu a lože.

Odpuštěných skutečností může se manžel podle § 14 písm. c) rozl. zák. dovolávat jen, provinil-li se vinný manžel znovu anebo, dověděl-li se manžel, který odpustil, o jiné skutečnosti nastalé před odpuštěním a opravňující k návrhu na rozluku (rozvod).

I nevinný manžel musí snášeti rozluku (rozvod), přihodil-li se důvod rozluky (rozvodu) v jeho osobě, ale vinu jeho na rozvratu manželského společenství lze vysloviti jen, když porušil povinnosti uložené mu manželským svazkem.

Při výroku o vině na rozluce (rozvodu) lze přihlížeti jen k oněm skutečnostem, pro které se další manželské společen-

není tak »hluboký«, jak vyžaduje § 13 písm. h. manž. zák.), stačí aspoň k rozvodu a nelze žalobu o rozvod zamítati proto, že nebyl dokázán důvod, odůvodňující rozluku. Stačí, je-li tu »důležitý důvod« ve smyslu § 109 obč. zák.

3. Ježto rozvodem není manželský svazek zrušen, trvá manželství dále a manželé jsou vázáni nadále svými povinnostmi, pokud nebyly rozvodem dotčeny. Nejsou tedy povinni sdíleti společnou domácnost a nejsou povinni konati povinnost manželskou, zůstávají však zavázáni k manželské věrnosti a dopouští se pohlavním stykem s třetí osobou cizoložství.

4. Příklad žaloby o rozvod manželství od stolu a lože je uveden v části čtvrté.

ství stalo nemožným. (Rozh. ze dne 30. prosince 1929, Rv I 1387/20, čís. 9500.)

20. Pijáctví samo o sobě jest důvodem rozvodu manželství od stolu a lože. Pijáctví spočívá v tom, že osoba propadla náruživosti pítí tak, že pije pravidelně a potud nemírně, že se tím uvádí ve stav opojení. (Rozh. ze dne 25. února 1927, Rv II 662/26, čís. 6848.)

21. Bursovní hra manželova jest důvodem rozvodu, jsou-li prokázány okolnosti, vrhající na manželovu povahu příhanu nepořádku, činíce život s ním pro jeho vadnou povahu trvale nesnesitelným o ohrožující vedle toho také dobrou pověst rodiny. (Rozh. ze dne 24. listopadu 1925, Rv I 1774/25, čís. 5485.)

22. Provinil-li se manžel po té, kdy mu bylo druhým manželem odpuštěno, znovu, lze jako důvod k rozvodu uplatňovati i poklesky z doby před odpuštěním.

Bylo-li vyhověno žalobě o rozvod, jest pokaždé, a to i bez návrhu, rozhodnouti o vině na rozvodu. (Rozh. ze dne 22. září 1926, Rv I 212/26, čís. 6309.)

23. K spoluvině na rozvodu netřeba, by na té i oně straně byl důvod k rozvodu. Stačí, že manžel, mající důvod k rozvodu svým chováním zavinil příčinu k poklesku, tvořícímu důvod rozvodu. (Rozh. ze dne 10. dubna 1923, Rv I 1581/22, čís. 2488.)

24. Nelze-li manželu přičítati k vině chorobu, nelze mu dávat za vinu ani následky choroby (nepořádné vedení domácnosti). (Rozh. ze dne 30. listopadu 1921, Rv I 546/21, čís. 1321.)

25. Byla-li žaloba o rozluku manželství právoplatně za-

Způsob opětného spojení.

§ 110. Rozvedení manželé mohou se opět spojit; spojení musí však býti řádnému soudu oznámeno. Chtějí-li manželé po takovém spojení opět býti rozvedeni, musí dbáti téhož, co je předepsáno pro prvý rozvod.

mitnuta, vadí napotomní žalobě o rozvod manželství od stolu a lože rozepře rozsouzená, leč že by se bylo rozvodu manželství domáháno z jiných důvodů nebo sice z týchž důvodů, avšak takových, jež neopodstatňují rozluky, ovšem ale rozvod manželství anebo byly-li by v žalobě o rozvod uplatňovány takové skutečnosti, jež nastaly teprve po té, kdy mohly v řízení rozlukovém býti uplatňovány. (Rozh. ze dne 16. srpna 1927, Rv II 164/27, čís. 7250.)

26. K osvědčení nelze použítí ani nepřisežného výsledku strany.

Neosvědčila-li manželka ohrožení některého z právních statků, jehož skutečné porušení jest důvodem k rozvodu, v době posledního spolužití, nelze jí povoliti prozatímní opatření podle § 382, čís. 8 ex. ř. (Rozh. ze dne 8. listopadu 1929, R II 357/29, čís. 9347.)

K § 110. 1. Předpis šu 110 obč. zák. není pouhým předpisem pořádkovým, nýbrž předpisem hmotného významu, neboť rozvod pozbývá právních účinků právě a jedině soudním oznámením, že manželé se opět spojili. Na tom, zda se vskutku spojí, nezáleží.

Oznámili-li rozvedení manželé soudu opět své spojení, jest neplatným jejich ujednání, že přes to neobnoví manželského společenství šu 916 obč. zák. nelze tu užítí.

Manželka soudně nerozvedená, ale nesdílející s manželem společnou domácnost, má nárok na výživné pouze tehdy, došlo-li ke zrušení manželského společenství zaviněním manželovým.

Dopustil-li se rozvedený manžel po soudně oznámeném obnovení manželského společenství nových poklesků, druhým manželem neprominutých, může se manželka na odůvodněnou, že nechce následovati manžela do jeho domácnosti, dovolávati i poklesků z doby dřívější, třebaš byly prominuty.

Z toho, že byl uzavřen o předmětu sporu smír, lze odvozovati ze sporu pouze hmotněprávní námitku, k níž nelze ovšem hleděti bez návrhu strany. (Rozh. ze dne 21. ledna 1925, Rv II 899/24, čís. 4583.)

2. Ohlášení obnovy manželského společenství ve smyslu

b) úplná rozluka;

u katolíků smrtí:

§ 111 (neplatí).

1. § 111 obč. zák. stanovil, že katolická manželství mohou býti rozloučena jedině smrtí jednoho z manželů. Proto za platnosti tohoto ustanovení se prováděly rozluky obcházením tohoto předpisu také tím způsobem, že dotyčné osoby získaly uherské státní občanství a daly své manželství v Uhrách rozloučiti. Dělal se to tak, že přistoupily k unitářské církvi

§ 110 obč. zák. jest úkonem nesporného řízení, i když bylo uznáno na rozvod rozsudkem po sporném jednání.

Právní skutečnosti, zrušující rozvod, jest obnova manželského společenství, nikoliv oznámení podle § 110 obč. zák. Není-li mezi manžely souhlasu, zda bylo manželské společenství obnoveno, jest ponechati manželům (jiným účastníkům) by uplatnili žalobou nároky dovozané z obnovy manželského společenství. (Rozh. ze dne 22. ledna 1931, R I 19/31, č. 10.455.)

3. Bylo-li manželství rozvedeno od stolu a lože, nelze napotomní žalobě jednoho z manželů o rozvod manželství čeliti námitkou věci rozsouzené; opírá-li se tato žaloba o rozvodové důvody, vzešlé prý za soužití manželů po povolení rozvodu.

I soudu neoznámené opětné spojení manželů má právně týž účinek jako oznámené (§ 110 obč. zák.), lze-li z okolnosti míti za to, že bylo obmyšleno jako trvalé. Není-li tomu tak, trvají účinky rozvodu a jest novou žalobu o rozvod manželství zamítnuti. (Rozh. ze dne 5. února 1932, Rv II 872/30, čís. 11.383.)

4. Smír, jímž se manžel při rozvodu manželství od stolu a lože zavázal platiti manželce výživné, pozbývá platnosti opětným spojením manželů, leda že strany při uzavření smíru vyjádřily jiný úmysl. (Rozh. ze dne 14. února 1930, Rv II 203/29, čís. 9651.)

K § 111. Sedmihradské manželství.

Státního občanství rakouského pozbyl ten, kdo ohlásil své vystoupení, obdržel od úřadu osvědčení, že byl ze svazku státního puštěn, a nabyl v jiném státě státní příslušnosti, třebaš zůstal bydleti na území státu rakouského. (Rozh. ze dne 15. listopadu 1921, Rv II 200/21, čís. 1296.)

v Uhrách a daly se od některého uherského státního občana adoptovati. Na základě provedené rozluky prvního (katolického) manželství, uzavřeného v Rakousku, uzavíraly se pak nové sňatky v Uhrách, které bývaly proto nazývány »sedmihradské manželství«.

2. § 111 byl zrušen § 25 manž. zákona.

prohlášením za mrtva:

§ 112. Pouhé projití času, určeného v § 24 pro prohlášení za mrtva, během něhož byl jeden manžel nepřítomen, nedává sice druhé straně ještě práva manželství pokládati za zrušené a v nově vstoupiti; jestliže však tato nepřítomnost je doprovázena takovými okolnostmi, že není příčiny pochybovati o smrti nepřítomného, může se u krajského soudu, v jehož obvodě měl nepřítomný svoje poslední bydliště, a neměl-li bydliště, svůj poslední pobyt, žádati o soudní prohlášení, že nepřítomný pokládá se za mrtvého a manželství za rozloučené.

§ 113. Po této žádosti zřídí se opatrovník k vyhledání nepřítomného a nepřítomný obešle se vyhláškou na celý rok vydanou a třikrát ve veřejných, podle okolností i v cizozemských, novinách uveřejněnou s dodatkem, že soud prohlásí jej za mrtva, jestliže během této doby se neobjeví nebo jiným způsobem soud o svém životě nezpráví.

§ 114. Projde-li tento čas bezvýsledně, vydá se po skončeném řízení nález, zda se žádosti vyhovuje či nikoliv.

§ 115 a 116 (neplatí).

§§ 115—116 byly zrušeny čl. manželským zákonem (§ 25).

Rozdělení jmění.

§ 117. Vzejde-li při rozlučování manželství rozepře, která se vztahuje na nějakou dále sjednanou

smlouvu, na oddělení jmění, na zaopatření dětí nebo na jiné pohledávky a vzájemné pohledávky, má řádný soudce vždy zatím učiniti pokus, aby narovnaním odstranil tuto rozepři. Nelze-li však strany k narovnaní pohnouti, má je odkázati k řádnému řízení, načež budiž rozhodnuto podle předpisů, obsažených v hlavě o manželských smlouvách, zatím však budiž manželce a dětem vyměřena slušná výživa.

Způsob opětného spojení.

§ 118. Chtějí-li se rozloučení manželé opět spojití, je spojení pokládati za nové manželství a musí býti šetřeno všech obřadností, jichž je podle zákona potřebí k uzavření manželské smlouvy.

Omezení a předpisy v příčině opětného sňatku.

§ 119 (neplatí).

§ 119 byl zrušen § 25 manž. zákona.

§ 120. Bylo-li manželství prohlášeno neplatným, rozloučeno nebo zrušeno smrtí mužovou, nemůže žena, je-li těhotnou, vejíti v nový sňatek před slehnutím a je-li pochybno, zda je těhotnou, před uplynutím 180. dne; jestli ale podle okolností nebo podle vysvědčení znalců těhotenství není pravděpodobným, může býti po uplynutí tří měsíců uděleno prominutí.

§ 121. Přestoupení tohoto zákona (§ 120) nemá sice za následek neplatnost manželství; ale žena ztrácí výhody, které jí předešlý muž učinil svatebními smlouvami, dědickou smlouvou, poslední vůlí nebo dohodou při rozluce; muž však, s nímž druhé manželství uzavře, ztrácí právo, které jemu mimo tento případ §em 58 náleží, dáti manželství prohlásiti za neplatné a oba manželé buďtež stížení trestem okolností přiměřeným. Narodí-li se v takovém man-

želství dítě a je-li alespoň pochybno, zdali není zplozeno od předešlého muže, budiž mu zřízen opatrovník k obhájení jeho práv.

§ 122. Bylo-li manželství uznáno neplatným nebo prohlášeno za rozloučené; budiž takový výsledek poznamenán v knize sňatků na místě, kde je sňatek zapsán, a za tím účelem budiž od soudu, u něhož se projednávání neplatnosti nebo rozluky konalo, vydána připomínka úřadu, který má pečovati o správnost knihy sňatků.

V ý j i m k y p r o ž i d o v s t v o :

§ 123. Pro židovstvo mají průchod se zřetelem k jejich náboženskému poměru následující odchylky od obecného manželského práva v této hlavě obsaženého.

Dřívějšího rozlišování manželství podle náboženství nebo církevního obřadu, podle kterého bylo uzavřeno, československé zákony neznají. Odchylky pro formality při uzavření sňatku jsou odůvodněny pouze odchýlnými náboženskými obřady nebo odchýlnými církevními zařízeními.

§§ 124 a 125 (neplatí).

§ 124 byl zrušen cís. nařízením z 29. listopadu 1859, č. 217 ř. z., § 125 čl. manželským zákonem (§ 25).

b) vyhlášky;

§ 126. Vyhláška židovských manželství musí se státi v synagoze nebo ve společné modlitebně; kde však takové není, musí se státi místním úřadem v obci, do které jeden i druhý snoubenec jsou přičleněni, ve třech po sobě jdoucích sobotních nebo svátečních dnech se zachováním předpisů daných v §§ 70—73. Prominutí ohlášek lze dosáhnouti podle předpisů §§ 83—88.

c) oddavků;

§ 127. Sňatek musí býti vykonán rabinem nebo učitelem náboženství obce jednoho nebo druhého snoubence, když se prokázali potřebnými vysvědčeními, za přítomnosti dvou svědků. Rabín neb učitel náboženství může také k oddavkům ustanoviti rabína neb učitele náboženství jiné obce.

§ 128. Řádný rabín neb učitel náboženství má do knihy sňatků způsobem předepsaným v §§ 80—82 v zemském jazyku zapsati, že oddavky byly vykonány, potřebná vysvědčení snoubenci předložená pořadovým číslem, pod kterým byli oddaní v knize sňatků zapsáni, označiti a ke knize sňatků připojiti.

§ 129. Židovské manželství, které bylo uzavřeno bez zachování zákonných předpisů, je neplatné.

§ 130. Snoubenci nebo rabíni a učitelé náboženství, kteří jednají proti zmíněným předpisům, dále ti, kdož nejsouce řádně zřízení oddavky provedli, budou potrestáni podle trestního zákona.

§ 131. Rabíni neb učitelé náboženství, kteří nevedou knihy sňatků podle předpisu zákona, buďtež stížení přiměřeným peněžitým trestem. Z úřadu sesazeni a k témuž navždy za nezpůsobilé prohlášeni.

d) rozvodu;

§ 132. Při rozvodu od stolu a lože platí i o židovských manželech obecné předpisy (§§ 104—110).

e) rozluky;

§§ 133 až 136 (neplatí).

§§ 133—136 byly zrušeny § 25 manž. zák.

HLAVA TŘETÍ.

O právech mezi rodiči a dětmi.

Vznik právního poměru mezi manželskými rodiči a dětmi.

§ 137. Když se z manželství narodí děti, vzniká nový právní poměr; zakládají se tím práva a povinnosti mezi manželskými rodiči a dětmi.

Zákonné určení manželského zrození.

§ 138. O těch dětech, které manželka porodí po uplynutí 180 dní po uzavřeném manželství a před uplynutím 300. dne buď po mužově smrti neb po úplném zrušení manželského svazku, platí domněnka manželského zrození.

Pro usnadnění výpočtu tak zvané kritické doby, t. j. doby, která podle zákona musí uplynouti od soulože, aby zakládala domněnku otcovství k dítěti, slouží tabulky, otištěné v části čtvrté této knihy.

Společná práva a povinnosti rodičů.

§ 139. Rodiče jsou vůbec zavázáni své manželské děti vychovávat, to jest pečovat o jejich život

K § 138. 1. O návrhu toho, kdo jest zapsán v křestní matrice jako manželský otec dítěte, narozeného po uplynutí 300 dnů po rozvodu manželství, by soud dítěti zřídil a vyslechl kolisního opatrovníka a rozhodl a opatřil, že zápis v matrice jest nesprávný, a že se opravuje a že se dítě jest nemanželské a má obdržeti poručníka s ostatními důsledky zákona — jest jednati v nesporném řízení. (Rozh. ze dne 20. srpna 1932, R I 642/32, čís. 11.832.)

2. Účinky prohlášení manžela za mrtva nerovnaj se jeho úmrtí ve smyslu §§ 138, 155 obč. zák. O zjištění nemanželského otcovství lze tu nastupovati pouze tehdy, bylo-li právoplatně zjištěno, že dítě není manželského původu. (Rozh. ze dne 3. ledna 1924, Rv I 1754/23, čís. 3357.)

K § 139. 1. Pokud není zjištěno a rozhodnuto, že se

a jejich zdraví, opatrovati jim slušnou výživu, jejich tělesné a duševní síly vyvíjeti a vyučováním v náboženství a v užitečných vědomostech klásti základ k jejich budoucímu blahobytu.

§ 140. Politické předpisy ustanovují, v jakém náboženství má býti vychováno dítě, jehož rodičové jsou nestejného náboženského vyznání, a v kterém věku je dítě oprávněno přihlásiti se k jinému náboženství, než v kterém bylo vychováno.

dítka zdržuje mimo otcovu domácnost po právu, trvá toliko povinnost otcova ku výživě naturální. Projevil-li otec souhlas s tím, by se dítka zdržovalo mimo jeho domácnost, jest mu uložiti výživné v penězích. V tom, že otec nepodnikl soudního zákroku, by mu bylo navráceno dítka, nelze za všech okolností spatřovati projev souhlasu s odnětím dítka. I v tom případě, rozejdou-li se manželé bez rozvodu a rozluky, může soud rozhodnouti, komu mají býti dítka ponechány ve výchově a jak jest upravití výživu. (Rozh. ze dne 3. února 1927, R I 1006/26, čís. 6773.)

2. Při vyměřování slušné výživy manželského dítěte dlužno vzíti i zřetel na otcův stav, jímž jest rozuměti sociální postavení a vnější způsob života. Životní »míra« stavu určuje se zhruba stavovskými názory a životními zvyklostmi. (Rozh. ze dne 12. ledna 1927, R I 1184/26, čís. 6684.)

3. Manžel jest oprávněn domáhati se v nesporném řízení snížení výživného jen, pokud jde o nezletilé dítě, nikoliv i ohledně manželky. Lhostejno, že smírem při dobrovolném rozvodu bylo výživné nezletilému dítěti i manželce určeno jednotně. (Rozh. ze dne 17. února 1926, R I 80/26, čís. 5768.)

4. Zemský fond (na Moravě) jest oprávněn domáhati se na manželském otci náhrady útrat s ošetřením dítěte v nemocnici, třebaž otec nesouhlasil s odevzdáním dítěte, stíženého nakažlivou nemocí, do nemocnice. (Rozh. ze dne 18. ledna 1927, Rv II 707/26, čís. 6707.)

5. Manželským dětem přísluší proti rodičům nárok na zaopatření. Rolnický syn obeznaný se všemi hospodářskými pracemi a mající trvalou obživu, odpovídající jeho znalostem a schopnostem při hospodářství, nemůže se domáhati na rodičích poskytnutí přiměřeného penize, za něž by si mohl koupiti hospodářství nebo se na hospodářství přizniti. (Rozh. ze dne 10. června 1927, Rv I 1345/26, čís. 7141.)

§ 141. Jest především povinností otcovou tak dlouho pečovati o výživu dětí, dokud nemohou samy se vyživovati. Na matce jest zvláště pečovati o jejich tělesnou výchovu a o jejich zdraví.

1. Výživné manželských dětí je upraveno v §§ 141 a násl. obč. zák. Při tom ustanovení §§ 141 a 143 nutno použítí v každém případě, ať rodiče dětí žijí odděleně či ve společné domácnosti. Žijí-li odděleně (ať z důvodu rozluky nebo rozvodu, ať z jiného důvodu) jest použítí v e d l e toho také předpisu § 142 obč. zák.

2. Výživné manželských dětí se stanoví vždy v řízení nesporném. Srovnej příklad návrhu na vyměření výživného v části čtvrté.

K § 141. 1. Manželský otec jest povinen poskytovatí výživu dítěti v prvé řadě ve své domácnosti. Platití výživné pro dítě, vyživované mimo jeho domácnost, jest povinen pouze tehdy, jest-li důvodná potřeba by bylo dítě živeno mimo domácnost, najmě není povinen platití výživné, bylo-li dítě z jeho domácnosti svémocně oddalováno. (Rozh. ze dne 10. srpna 1926, R I 624/26, čís. 6200.)

2. Zásadně jest otec povinen poskytovatí manželským dětem výživu toliko při společném krbu a jen výjimečně, když dětí společný krb z důležitých důvodů opustití musely nebo podle soudního nálezu opustití byly oprávněny, lze na otci požadovatí výživné na penězích. (Rozh. ze dne 24. ledna 1922, R II 10/22, čís. 1441.)

3. Otec není zpravidla povinen, by platil výživné pro dítě, jež se proti jeho vůli bez podstatné příčiny zdržuje mimo jeho domácnost. (Rozh. ze dne 28. prosince 1920, R I 1087/20, čís. 826.)

4. Povinnost otce, pečovatí o výživu dětí podle § 141 obč. zák. končí, jakmile se děti mohou samy vyživovatí. Ale tato otcova povinnost, tkvící v rodinném poměru, nezaniká tím konečně, nýbrž oživne, jakmile dítě, které se již samo mohlo vyživovatí, na dále tak učinití s to není. Povinnost otce (matky) hradití výlohy na zletilého syna ošetřovaného v nemocnici. (Rozh. ze dne 12. května 1933, Rv I 2060/31, čís. 12.598.)

5. O tom, zda výživa nezl. manželského dítěte jest slušnou či nikoliv, rozhoduje otec dle vlastního uznání. Přepychové šatstvo není mu povinen poskytnoutí ani hradití náklad, jiným

na ně vynaložený (§ 1042 obč. zák.). (Rozh. ze dne 17. března 1925, Rv I 110/25, čís. 4813.)

6. Nárok dítěte proti manželskému otci na výživné, jež má otec podle návrhu poručenstva plnití v penězích, jest peněžitou pohledávkou ve smyslu § 379 ex. ř. Lhostejno, že usnesení prvního soudu, vyhovující návrhu dítěte na placení peněžitých příspěvků na výživné, bylo rekursním soudem zrušeno. (Rozh. ze dne 6. srpna 1931, R I 606/31, čís. 10.930.)

7. Pověřila-li matka o své újmě a bez nutné příčiny léčením manželského dítěte jiného lékaře než lékaře nemocenské pojišťovny, na nějž mělo dítě nárok, nemůže požadovatí náhradu nákladu na toto léčení od otce dítěte (§ 1042 obč. zák.).

Manželská matka není oprávněna, by při onemocnění dítěte určila komu jest léčení svěřití. (Rozh. ze dne 19. září 1930, Rv I 2082/29, čís. 10.154.)

8. Jest nezákonností (§ 46, odst. 2. zák. 100/1931), uložil-li soud manželskému otci placení výživného dítěti, jež není u něho, nerozhodno o předurčující otázce, komu z obou rodičů má být dáno dítě do výchovy a výživy. (Rozh. ze dne 30. září 1933, R I 797/33, čís. 12.864.)

9. V nesporném řízení lze otci uložiti placení výživného jen ode dne návrhu počínaje, částky, připadající na dobu minulou, mohou býtí vymáhány toliko sporem.

Pouhé přechodné neplnění otcovských povinností není důvodem k odnětí moci otcovské. (Rozh. ze dne 22. března 1922, R II 109/22, čís. 1573.)

10. Vyživovací nárok zletilého manželského dítěte proti otci jest uplatňovatí pořadem práva. (Rozh. ze dne 27. února 1930, R II 55/30, čís. 9689.)

11. Vyživovací povinností nezprošťuje se otec tím, že se dítě vůči němu chová neslušně a urážlivě. (Rozh. ze dne 26. června 1923, Rv II 532/22, čís. 2772.)

12. O povinnosti manželského otce k výživě nezletilých dětí jest rozhodnoutí v řízení nesporném.

V nesporném řízení, v němž má býtí manželský otec přidržen k placení výživného nezletilým dětem, nutno zříditi dětem opatrovníka. (Rozh. ze dne 21. června 1928, R I 437/28, čís. 8153.)

13. Snížení výživného poskytovaného dle soudního výroku otcem manželským dětem děje se jen na žádost povinného a lze je povolití pouze za dobu od podání žádosti za snížení. (Rozh. ze dne 16. prosince 1924, R I 1018/24, čís. 4469.)

14. Proti usnesení soudu, jímž bylo k návrhu manželského otce sníženo výživné dítěte, jsou oprávněni k rekursu

i nejbližší příbuzní (matka a teta) dítěte. (Rozh. ze dne 10. listopadu 1928, R II 354/28, čís. 8458.)

15. Nebyl-li zákonný zástupce manželského dítěte v řízení o jeho návrhu proti otci na stanovení (na zvýšení) výživného vůbec slyšen, jde jen o relativní zmatečnost, jež má význam jen pro zájem dítěte, již však nebylo dotčeno žádné právo, které zákon ze dne 19. června 1931, čís. 100 Sb. z. a n. poskytuje odpůrci dítěte. (Rozh. ze dne 31. března 1933, R II 98/33, čís. 12.490.)

16. V tom, že nižší soudy odepřely otci vydání jeho manželské dítě, ač prý po úmrtí matky dítěte výchova dítěte a péče o ně náleží jen jemu jako manželskému otci, nelze spatřovati »nezákonnost« ve smyslu § 46 (2) zákona ze dne 19. června 1931, čís. 100 Sb. z. a n. (Rozh. ze dne 22. června 1933, R I 455/33, čís. 12.707.)

17. Bylo-li nesporným soudem právoplatně rozhodnuto, že manželský otec není po určité době povinen platiti výživné na své nezletilé děti, nemůže se ani ten, kdo v době té děti živil, domáhati na otci náhrady (§ 1042 obč. zák.) nákladu na děti. Rozhodnutí, zbavující otce povinnosti k placení výživného, platí od prvního dne měsíce následujícího po podání návrhu na placení výživného. (Rozh. ze dne 18. října 1930, Rv I 860/29, čís. 10.239.)

18. Ten, kdo učinil náklad na manželské dítě v úmyslu zavázati jeho otce, jest oprávněn (§ 1042 obč. zák.) domáhati se náhrady nákladu na otci třebaš byl náklad učiněn i v době, kdy byl v nesporném řízení zamítnut pro tentokrátě návrh opatrovníka dítěte proti otci na placení výživného, ježto otec byl okamžitě v takové finanční situaci, jež vylučovala možnost platiti. (Rozh. ze dne 3. května 1930, Rv II 772/29, čís. 9889.)

19. Zavázala-li se manželka pečovati o výchovu a výživu dítěte za to, že manžel bude přispívati na výživu její a dítěte, nabylo dítě přímo proti matce nároku na plnění toho, co si dal otec v jeho prospěch od matky slíbiti. Pokud jest matka podle své osobní mohoucnosti s to, by dosáhla této své smluvní povinnosti, není dítě oprávněno, domáhati se na otci příspěvku na výživu a výchovu. (Rozh. ze dne 8. června 1929, Rv I 1742/28, čís. 9018.)

20. Zjistiti, kolik připadá z výživného stanoveného jednotně smírem na manželské dítě a na bývalou manželku, nelze v nesporném řízení, nýbrž jen pořadem práva.

O návrhu manželského otce, by byla nově upravena jeho výživovací povinnost k nezletilému dítěti vzhledem k jeho nynějším hospodářským poměrům, lze jednat v nesporném řízení. Při řešení této otázky nesejde na tom, že smírem

bylo výživné nezletilému dítěti a jeho matce určeno jednotně. Nová úprava výživného jest tu i v zájmu nezletilého dítěte. (Rozh. ze dne 6. srpna 1931, R I 557/31, č. 10.929.)

21. Splnila-li matka manželského dítěte svůj smluvní závazek vyživovati dítě, nemůže se otec domáhati na ní odškodnění (§ 1042 obč. zák.) za to, že byl na návrh opatrovníka dítěte donucen, by i on přispíval na dítě. (Rozh. ze dne 9. dubna 1932, Rv I 442/31, čís. 11.554.)

22. O návrhu manželky, domáhající se vzhledem k žalobě o rozvod manželství úpravy výživného i pro nezletilé dítěto dobu, než bude spor ukončen, nepřísluší rozhodovati nespornému soudci, nýbrž soudci procesnímu podle § 387 ex. ř. (Rozh. ze dne 21. května 1932, R II 148/32, čís. 11.692.)

23. Při posuzování otázky, zda manželské dítě se může samostatně živiti, nerozhoduje o sobě dosažení určitého věku ani abstraktní schopnost výdělečná, nýbrž jest přihlížeti ke skutečné možnosti, najíti přiměřené zaměstnání a v něm se udržeti. V první řadě přijde v úvahu předcházející výchova a způsob přípravy pro praktický život.

Pokud trvá studium dítěte, není se zájmem jeho zdraví a studijního postupu slučitelné, by provozovalo výdělečnou činnost. (Rozh. ze dne 25. června 1932, R II 221/32, čís. 11.804.)

24. Slovy prvního odstavce § 141 obč. zák.: »dokud se nemohou samy vyživovati« jest rozuměti tak, že jest otec zproštěn povinnosti uložené mu v § 141 obč. zák., nabylo-li dítěto způsobilosti k samostatné výživě a poměry byly takové, že se snaha dítěte, najíti zaměstnání, mohla setkati s úspěchem.

Manželské dítě nemůže požadovati na otci výživné z důvodu, že dále studuje na vysoké škole, odepřel-li otec pro své neutěšené hmotné poměry důvodně souhlas s tím, by dítěto studovalo na vysoké škole. (Rozh. ze dne 9. prosince 1932, Rv I 1703/31, čís. 12.173.)

25. Škůdce jest povinen platiti dítěti usmrceného výživné (§ 1327 obč. zák.), třebaš dítě zdědilo po usmrceném peníze, jež nejsou dosud zcela vyčerpány. Výživným jest povinen škůdce potud, pokud se ho dítěti nedostává následkem otcovy smrti. (Rozh. ze dne 26. června 1930, Rv I 1640/29, čís. 10.048.)

26. Došlo-li právoplatně k úpravě výživného pro nezletilé manželské dítě rozsudkem, nelze se domáhati zproštění výživovací povinnosti pokud se týče snížení výživovacích příspěvků v řízení nesporném, nýbrž lze zvrátiti rozsudek přisuzující výživné opět jen rozsudkem. (Rozh. ze dne 27. června 1933, R I 402/33, čís. 12.728.)

§ 142. Jestli manželé při rozvodu nebo rozluce manželství neshodli se za souhlasu soudu o péči a výchově dětí, rozhodne soud, přihlížeje ku zvláštním poměrům případu se zřetelem k zájmům dětí, k povolání, osobnosti a vlastnostem manželů a k příčinám rozvodu nebo rozluky, mají-li všechny nebo které děti otci nebo matce býti ponechány. Druhý manžel je však přece oprávněn s dítětem osobně se stýkati. Soud může tento styk blíže upravit. Náklady na výchovu nese otec.

Změní-li se poměry, může soud, nehledě ku svým dřívějším nařízením nebo k dohodám manželů, vydati nová nařízení, nutná v zájmu dětí.

1. Opatření ve smyslu § 142 obč. zák. ohledně péče nad nezletilými dětmi učiní soud z moci úřední.

K § 142. 1. Nelze mluvit o »nezákonnosti« ve smyslu § 46 (2) zákona ze dne 19. června 1931, čís. 100 Sb. z. a n., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného, kde zákon nemá přesné ustanovení, nýbrž vytyčuje jen určité zásady a směrnice, přenechávaje jinak volnému soudeckému uvážení, jaké opatření pokládá za účelné.

Vůdčí zásadou při řešení otázky, u koho mají býti manželské děti vychovávány, jest jen jejich zájem a prospěch, i tělesný i mravní, ať jsou na živu oba rodiče, nebo jen jeden z nich. (Rozh. ze dne 5. března 1932, R I 37/32, čís. 11.455.)

2. Není »nezákonností« [§ 46 (2) zák. č. 100/1931], upravit-li soud styky jednoho z rodičů s dítětem, nežili-li rodiče dítěte spolu a jsou-li ve sporu o rozvod manželství. Případnou nevhodnost soudního opatření co do styků rodičů s dítětem nelze podřaditi pod pojem »nezákonností«. (Rozh. ze dne 8. března 1932, R I 21/32, čís. 11.466.)

3. Žaloba podle § 35 ex. ř.

Zavázal-li se manžel smírem při dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože platiti manželce a dětem vyživovací dávky vyměřené na základě jeho tehdejších příjmů s tím, že zvýší-li se podstatně manželovy příjmy, nastane také poměrné zvýšení, pokud se týče snížení vyživovacích dávek, může se domáhati žalobou podle § 35 ex. ř., by byla prohlášena za nepřipustnou exekuce, již jest na něm bez ohledu na nastavší podstatně zmenšení jeho příjmů vymáháno zaplacení celého původního výživného.

Opatrovnický soud, schváliv bez jakékoliv výhrady onen

Z toho důvodu musí býti jedno vyhotovení pravoplatného rozsudku o rozvodu neb rozluce, jsou-li tu nezletilé děti, zasláno z povinnosti úřední okresnímu soudu, který je příslušný k zavedení opatrovnictví nad dětmi, aby potřebné zařídil.

2. Pro opatření opatrovnického soudu je rozhodným jedině zájem a blaho dětí. Toto opatření se stane bez ohledu a nezávisle na výsledku sporu o rozvod nebo rozluce. K vině na rozvodu nebo rozluce lze přihlížeti jedině, pokud zavinění manžela může mít vliv na výchovu dětí (na př. prokázány nemravný způsob života). Není také žádných pevných pravidel pro to, kterému z manželů mají býti děti ponechány. Rozhodují vždy okolnosti případu, zejména osobní poměry rodičů a potřeby dítěte. Jako obecné pravidlo se uznává, že děti

smír ohledně nezletilých dětí, schválil tím nejen výživného stanoveného ve smíru, nýbrž i případně nižší výživné, které mělo samočinně nastoupiti na místo ujednaného výživného.

Soud, rozhodující o žalobě manžela podle § 35 ex. ř., není vázán názorem, jež opatrovnický soud, rozhoduje o žádosti manžela o snížení výživného, vyslovil v otázce, zda manžel v době před podáním žádosti byl či nebyl oprávněn platiti vzhledem ke svým zmenšeným příjmům nižší výživné, než bylo určeno smírem. (Rozh. ze dne 23. dubna 1932, Rv I 2279/31, čís. 11.604.)

4. Výtka, že na souzený případ nelze použiti určitého ustanovení zákona, jest výtkou nezákonnosti [§ 46 (2) zák. č. 100/1931]. Otázka však, zda nižší soudy souzený případ v mezích správně použitého ustanovení zákona posoudily správně, jest otázkou právního posouzení.

Předpisu § 142 obč. zák. jest použití obdobně i v případech, kde se manželé rozejdou bez rozvodu nebo rozluky. (Rozh. ze dne 14. října 1932, R I 787/32, čís. 11.982.)

5. Usnesení, jímž jest na otci vynucováno odevzdání nezletilého syna do výchovy a výživy jeho matce, jest nezákonné, činí-li chování se dítěte, jež jeví živelný odpor proti tomu, by bylo odvedeno k matce, otci nemožným provésti toto soudní nařízení.

Sezná-li opatrovnický soud, že odpor dítěte proti matce jest živěn otcem, jest na něm, by uvažoval o vhodných opa-

v útlém věku (nejméně do 7. roku) potřebují více péče matčiny než otcovy.

3. Pro stanovení výše výživného dětí není žádných pevných pravidel. Rozhodují zase okolnosti případu, zejména hospodářská mohoucnost otce a potřeby dětí. Jako hlavní vodítko pro stanovení výživného si praxe našla takový způsob výpočtu, že ze zjištěného příjmu otce přiznává 3 díly otci a pak po jednom dílu osobám, o které má pečovat.

Na příklad jde o rodinu rozvedených manželů, kteří mají 2 děti. Případá tedy na otce 3 díly, na jeho manželku 1 díl a na obě děti také po 1 dílu, celkem tedy 6 dílů; rozdělí se tedy příjem otcův tak, že se otci ponechá polovina ($\frac{3}{6}$), manželce a dětem po $\frac{1}{6}$.

Jiný příklad: první manželství bylo rozloučeno

třetím, by dítě bylo z vlivu toho vymaněno, a nelze-li za nynějších poměrů prozatím provést rozhodnutí, by dítě bylo vydáno do výchovy a výživy matky, by se výchova jeho dala v prostředí, které by zaručovalo, že dítě bude vedeno k lásce a povinné úctě k oběma rodičům. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1932, R I 607/32, čís. 12.046.)

6. Není důvodem zmatečnosti podle § 41 zákona čís. 100/1931 Sb. z. a n., že nebyly účastníku před rozhodnutím oznámeny výsledky šetření.

Předpis § 142 obč. zák. nevylučuje, by soud neučinil v zájmu dětí výjimečně opatření, že nemají býti ve výchově ani u otce, ani u matky, nýbrž že mají býti vychováni jinde, když to podle zvláštních poměrů případu nutně vyžaduje zájem a prospěch dětí. (Rozh. ze dne 17. listopadu 1932, R I 950/32, čís. 12.099.)

7. Jest důvodem k odnětí nezletilé (manželské) dcery z výchovy matky, jež žije se ženatým mužem a snaží se dítě jeho pravému otci odcizit tím, že je nutí, by jejího druhá nazývalo otcem.

Není vyloučeno, by soud neučinil opatření, že (manželské) dítě nemá býti ve výchově ani u otce, ani u matky, nýbrž u třetí osoby (u děda). (Rozh. ze dne 30. prosince 1932, R I 696/32, čís. 12.248.)

8. Předpisu § 142 obč. zák. jest obdobně použiti i v při-

a zůstalo z něho 1 dítě, v druhém manželství má otec 3 děti. Výpočet: otci 3 díly, manželce z prvního manželství 1 díl, dítěti z prvního manželství 1 díl, manželce z druhého manželství 1 díl, dětem z druhého manželství 3 díly, celkem 9 dílů. Bude tedy základem na př. pro určení výživného manželce z prvního manželství zhruba jedna devítina zjištěného příjmu jejího bývalého manžela.

Takto zjištěný podíl jest pouze základem pro určení výživného, které pak nutno přizpůsobiti potřebám a zvláštním poměrům zúčastněných osob. Zejména nutno hodnotiti okolnost, zda žijí zúčastněné osoby v jedné či více domácnostech.

4. Při určování výživného manželských dětí nutno stejně přihlížeti také k povinnostem vyživovacím k dětem nemanželským.

padě, není-li sice manželství rozvedeno nebo rozloučeno, avšak manželské společenství jest ve skutečnosti zrušeno.

Manželský otec není povinen platiti výživné, bylo-li dítě z jeho domácnosti svémocně oddalováno. Z pravidla není je povinen platiti, zdržuje-li se dítě proti jeho vůli bez podstatné příčiny mimo jeho domácnost. Lze je však na něm požadovati, když děti společný krb z důležitých příčin opustiti musely, nebo podle soudního rozhodnutí opustiti byly oprávněny.

Otázku, zda bylo dítě manželskému otci po právu odebráno, jest řešiti v nesporném řízení. (Rozh. ze dne 25. ledna 1930, R I 4/30, čís. 9572.)

9. Ustanovení § 142 obč. zák. lze použiti i za trvání manželství. (Rozh. ze dne 4. ledna 1921, R II 431/20, čís. 843.)

10. I úmluva nerozvedených, nýbrž jen fakticky spolu nežijících manželů o výchově a výživě dětí podléhá schválení opatrovníckého soudu. (Rozh. ze dne 16. března 1933, R I 102/33, čís. 12.443.)

11. Předpisu § 142 obč. zák. jest použiti i v případech, kdy rodiče i bez soudně provedeného rozvodu nebo mimo případ rozluky manželství přerušili manželské společenství. K tomu, by děti byly ponechány matce, nevyhledává se, by nastal některý z případů § 178 obč. zák. (Rozh. ze dne 11. prosince 1923, R I 902/23, čís. 3267.)

12. I když rodiče nejsou ještě rozvedeni nebo rozloučeni, avšak manželské společenství jest již fakticky zrušeno, jest v nesporném řízení rozhodnouti o tom, komu z rodičů

mají býti děti přenechány. (Rozh. ze dne 24. května 1929, R I 347/29, čís. 8989.)

13. Nezletilé manželské dítě jest oprávněno domáhati se na otci v nesporném řízení placení výživného, třebaž dohodou mezi rodiči při dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože byla upravena otázka, kolik má otec platiti na výživu. (Rozh. ze dne 1. prosince 1927, R II 382/27, čís. 7572.)

14. Schválením dohody rozvedených rodičů o výchově dětí zahajuje se osobní opatrovnictví nad dětmi.

Předpis § 111, třetí odstavec, j. n., podle něhož ku přenesení příslušnosti na cizozemský soud jest třeba schválení nejvyššího soudu, nevylučuje rozhodování pořadem soudních stolic a odporujících si po té stránce návržích účastníků. Toto rozhodování nepředbílá konečnému rozhodnutí nejvyššího soudu, o schválení podle § 111, třetí odstavec j. n. (Rozh. ze dne 21. září 1927, R I 604/27, čís. 7338.)

15. Exekučními tituly podle §u 1 čís. 5 ex. ř. jsou jen smíry o soukromoprávních nárocích hospodářského rázu.

Nárok na styk otce s dítětem, upravený dohodou rodičů, jest vymáhati jen podle §u 19 nesp. řiz., nikoliv podle §u 354 ex. ř. (Rozh. ze dne 7. dubna 1927, R I 254/27, čís. 6967.)

16. O tom, komu z rodičů odloučeně žijících má býti ponecháno dítě ve výchově, jest rozhodnouti v řízení nesporném, jde-li výhradně o zájem dítěte. (Rozh. ze dne 15. března 1927, R I 139/27, čís. 6899.)

17. Rozhodovati o tom, zda a jakého donucovacího prostředku jest použití, by dítě rozvedených nebo rozloučených rodičů podle dohody nebo soudního opatření navštěvovalo toho z rodičů, u něhož nežije, jest povolán opatrovnický soud. Toto jeho oprávnění nebylo dotčeno změnou procesních zákonů. (Rozh. ze dne 22. března 1927, R I 88/27, čís. 6917.)

18. Řízení o opatření podle §u 142 obč. zák. nelze přerušiti až do rozhodnutí sporu o rozvod manželství rodičů od stolu a lože, nýbrž jest na soudu, by sám vyšetřil příčiny rozvodu a co nejrychleji učinil opatření v zájmu dítěte. (Rozh. ze dne 28. dubna 1926, R I 340/26, čís. 5981.)

19. K rozhodnutí o návrhu otce, tuzemce, zde bydlicího, by mu byl vydán syn, vychovávaný dosud u matky v cizině, jest příslušným obecný soud otcův ve věcech sporných. Ustanovení §u 73 j. n. nepřichází zde v úvahu. (Rozh. ze dne 31. prosince 1923, R I 1081/23, čís. 3346.)

20. Dala-li nemanželská matka dítě, nemohouc je sama vychovávat, na výchovu svým příbuzným, dlužno ohledně otázky, zda má býti dítě vydáno nemanželskému otci, užití obdoby §u 142 obč. zák. a chrániti v prvé řadě zájem dítěte. (Rozh. ze dne 28. března 1923, R I 292/23, čís. 2439.)

21. Styk dětí s druhým manželem může býti po případě určen na více dnů. (Rozh. ze dne 20. března 1923, R II 81/23, čís. 2404.)

22. Rozhodovati o tom, zda a jakých donucovacích prostředků lze použití, by dítě rozvedených (rozloučených) manželů dle dohody neb soudního opatření navštěvovalo toho z rodičů, u něhož nežije, jest povolán soud opatrovnický. (Rozh. ze dne 6. února 1923, R I 54/23, čís. 2238.)

23. Ve věcech nesporných jest dáno soudu na vůli, kterého vhodného prostředku chce použití k vynucení svého příkazu. Jde-li o vynucení nároku na vydání děcka, lze použití obdobně předpisu §u 346 ex. ř. (Rozh. ze dne 6. února 1923, R I 43/23, čís. 2236.)

24. O tom, komu má býti dítě ponecháno, rozhoduje především zájem dítěte, potom teprve povolání, osobnost a vlastnosti rodičů a posléze příčiny rozvodu. (Rozh. ze dne 10. srpna 1926, R I 607/26, čís. 6199.)

25. Též v otázce, nakolik jest druhému manželu povoliti návštěvy dítěte, jest v prvé řadě rozhodným blaho dítěte.

I při rozsudku pro uznání dlužno podle §u 142 obč. zák. hleděti k důvodům rozvodu (rozluky), jež byly uplatňovány.

Neshody manželů o výchovu a výživu dětí po rozvodu (rozluce) manželství jest upravit v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 6. listopadu 1923, R I 932/23, čís. 3113.)

26. Nezletilé dítě, vzešlé z manželství soudně rozvedeného, o jehož výchově a výživě nebyla při rozvodu manželství uzavřena za souhlasu soudu dohoda mezi manžely a ohledně něhož ani soud opatrovnický neučinil dosud opatření podle § 142 obč. zák., jest oprávněno domáhati se na otci placení výživného. O bezdůvodném oddalování dítěte bylo by lze mluvit pouze tehdy, kdyby matka dítěte jednala proti soudně schválené dohodě s manželem anebo se neřídila opatřením soudu podle § 142 obč. zák. (Rozh. ze dne 2. března 1928, R II 427/27, čís. 7836.)

27. Usnesení opatrovnického soudu, jímž bylo jednomu z manželských rodičů nařízeno, by odevzdal dítě druhému rodiči, nelze vynucovati exekucí podle § 354 ex. ř., nýbrž jen vhodnými donucovacími prostředky podle § 19 nesp. řiz. (Rozh. ze dne 28. prosince 1929, R I 879/29, čís. 9490.)

28. V řízení o návrhu manželského dítěte proti otci o placení výživného nelze řešiti otázku, zda manželka s dítětem opustila manžela bezdůvodně. I když manželství nebylo ještě rozvedeno neb rozloučeno, jest řešiti otázku, zda dítě má zůstat v výchově matčině, výhradně tak, by to vzhovovalo zájmům dítěte (§ 142 obč. zák.). Blaho dítěte, jež ještě nedosáhlo jednoročí svého věku, vyžaduje, by zůstalo

ve výchově matčině. (Rozh. ze dne 24. května 1930, R I 352/30, čís. 9941.)

29. Na základě usnesení opatrovnického soudu podle § 142 obč. zák. vydaného podle dohody manželů, jimž bylo manželu uloženo, by vydal své manželce nezletilého syna a platil »těže« na jeho výchovu a výživu výživné, nemůže vésti exekuci k vydobytí výživného nyní již zletilý syn, nejednala-li matka, sjednávajíc dohodu, jako opatrovnice tehdy nezletilého syna, nýbrž vlastním jménem. (Rozh. ze dne 14. září 1933, R II 326/33, čís. 12.807.)

30. O tom, u koho z manželů má být dítě vychováno, dlužno zásadně rozhodovati v řízení nesporném. Sporný pořad lze připustiti pouze za podmínek šu 2, čís. 7 nesp. říz., nejde-li o zájmy dítěte, nýbrž jen o sporné právo manželů. (Rozh. ze dne 29. října 1926, R I 835/26, čís. 6411.)

31. »Třetí osobou« ve smyslu § 36 (4) zák. čís. 100/1931 jest i účastník řízení. Najmě jest jím matka, byl-li zamítnut návrh otce, by mu bylo dítě předáno do výchovy. (Rozh. ze dne 28. dubna 1933, R I 355/33, čís. 12.559.)

32. Dohodli-li se manželé tak, že manželka převzala na místě manžela výživu dítěte a manžel se zavázal přispívati manželce na tuto výživu a dal tento nárok knihovně zajistiti, šlo o dohodu podle § 142, prvý odstavec obč. zák., a jest o návrhu manžela, by na místo knihovně zajistění byl nárok proti němu na vyživovací příspěvky zajištěn jiným způsobem (složením peněz), jednati a rozhodovati v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 31. ledna 1931, R I 1043/30, čís. 10.493.)

33. Tím, že dohoda rodičů při dobrovolném rozvodu o výchově a výživě dítěte byla pojata do soudního protokolu a soudně schválena, stala se soudním smírem (§ 1, čís. 5 ex. ř.). (Rozh. ze dne 16. května 1931, R II 154/31, čís. 10.791.)

34. Matce nepřísluší v případě § 142 obč. zák. přednostní právo na děti. Pokud jest ponechati děti matce vzhledem na otcovy osobní poměry. (Rozh. ze dne 11. srpna 1928, R I 409/28, čís. 8213.)

35. Zavázal-li se otec, že bude platiti manželce, u níž byly děti, na výchovu a výživu dětí, začež se manželka uvolila, že bude děti rádně živiti a vychovávat, nemohou se děti na základě oné smlouvy domáhati na otcí placení výživného. Děti by nabyly práv z oné smlouvy pouze tehdy, kdyby byla ujednána s opatrovníkem dětí a schválena soudem. Schválení soudem nelze spatřovati v tom, že dal opatrovníku zmocnění ku sporu dětí s otcem o placení výživného. (Rozh. ze dne 22. června 1928, Rv I 2126/27, čís. 8164.)

36. Bylo-li již pravoplatně rozhodnuto o tom, u koho

z rodičů má být dítě vychováno, a o výši výživného, nebyl opatrovnický soud oprávněn, aby k oznámení o rozluce rodičů znovu rozhodl o výchově dítěte a o placení výživného. Učinil-li tak přece, jest opodstatněna zmatečnost podle § 41, odst. 2., lit. e) zák. č. 100/1931 Sb. z. a n., a jest zrušiti všechna usnesení opatrovnickým soudem v tomto směru vydaná. (Rozh. ze dne 29. září 1933, R I 766/33, čís. 12.855.)

37. Rozhodovati o nároku dle § 142 obč. zák. jest příslušný soud poručenský.

Přehlédl-li rekursní soud, ruše v řízení nesporném původní usnesení prvního soudu, že tento byl nepřislušným, může nicméně, když záležitost k němu po druhé se dostala, vysloviti nepřislušnost prvního soudu. (Rozh. ze dne 21. června 1922, R I 721/22, čís. 1730.)

38. Úmluvy manželů při rozvodu nebo rozluce manželství o výchově dětí jsou pro opatrovnický soud nezávazny, třebaž nezměnily se v mezičase poměry, vzhledem k nimž byla úmluva svého času soudem schválena. (Rozh. ze dne 23. května 1922, R I 302/22, čís. 1683.)

39. Proti rozhodnutí procesního soudu o dohodě, již za sporu o rozvod sjednali se manželé na rozvodu dobrovolném, připouštějí se opravné prostředky řízení nesporného.

Je-li úmluva manželů o výživě dětí neodlučitelou součástí jednotné dohody o vypořádání vzájemných majetkových poměrů manželů, sjednotivších se na dobrovolném rozvodu, pozbývá, odepřel-li opatrovnický soud schváliti onu úmluvu, účinnosti celé ujednání a nelze dobrovolný rozvod povolit. (Rozh. ze dne 8. června 1920, R I 353/20, čís. 541.)

40. O snížení nebo zvýšení výživného pro manželské dítě smluveného mezi otcem a matkou, nelze rozhodovati v řízení nesporném, nýbrž jen v řízení sporném. (Rozh. ze dne 2. února 1933, R I 1161/32, čís. 12.314.)

41. O nároku otce, by osvobozen byl od placení výživného manželským nezletilým dětem, jest jednati v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 4. března 1924, R II 63/24, čís. 3572.)

42. Pouhým popíráním manželského původu děčka, zrozeného v manželství v mezích šu 138 obč. zák., nezprošťuje se otec povinnosti vyživovati děčko. Prokáže-li se napotom sporem nemanželský původ děčka, přísluší domnělému otcí nárok dle šu 1042 obč. zák. (Rozh. ze dne 26. února 1924, R II 61/24, čís. 3538.)

43. Za den podání návrhu na placení výživného manželskému dítěti jest pokládati již den, kdy návrh učinila u soudu matka dítěte, nikoliv teprve den, kdy se raportem k tomuto

§ 143. Je-li otec nemajetný, musí především matka o výživu a, zemře-li otec, vůbec o výchovu dětí pečovat. Není-li tu ani matky nebo je-li nemajetná, připadá tato péče rodičům otcovským a po nich rodičům se strany matčiny.

§ 144. Rodiče mají právo v dohodě mezi sebou vésti jednání svých dětí; děti jsou jim povinny úctou a poslušností.

§ 145. Rodiče jsou oprávněni pohřešované děti vyhledati, uprchlé nazpět žádati a prchnuvší s vrchnostenskou pomocí zpět přivést; jsou také oprávněni děti nemravné a neposlušné nebo rušící domácí pořádek a klid trestati způsobem přiměřeným a jejich zdraví neškodným.

návrhu připojil kolisní opatrovník dítěte. (Rozh. ze dne 6. března 1931, R I 140/31, čís. 10.600.)

44. O nároku zletilých dětí na poskytování výživy otcem jest rozhodnuto v řízení sporném.

Dohodou stran nelze věc spornou převést do řízení nesporného. (Rozh. ze dne 1. dubna 1924, R II 100/24, čís. 3676.)

45. Srovnej též rozhodnutí č. 11.720, otištěné v části 6. Mezinár. právo soukromé u Spojených států severoamer.

K § 143. 1. Povinnost vzdálenějších příbuzných (děda atd.) ku výživě dětí jest jen přechodná. Nelze jim uložit větší závazek, než by byl uložen rodičům. Dlužno však přihlédnouti k tomu, zda jsou majetkové poměry dalších příbuzných snad neutěšenější, nežli byly kdysi majetkové poměry rodičů. Otcovská bába jest povinna k výživě jen, nemůže-li ji plniti otcovský děd. (Rozh. ze dne 19. prosince 1922, R I 1436/22, čís. 2110.)

2. Vyživovací povinnost dědova řídí se na jedné straně podle stavu rodičů a majetkových poměrů dědových a na druhé straně podle potřeb dítěte, jež má býti vyživováno. (Rozh. ze dne 4. července 1928, R II 222/28, čís. 8196.)

K § 145. 1. Ustanovení §. 145, první věty, obč. zák., podle něhož jsou rodiče oprávněni uprchlé děti zpět požadovati a prchnuvší s vrchnostenskou pomocí zpět přivést, týká se všech dětí podléhajících otcovské moci bez rozdílu, zda jde o dítě nejvýše osmnáctileté, či starší.

Ustanovení § 145, první věty, obč. zák. nelze však po-

§ 146. Děti nabývají jména svého otce a všech ostatních nikoliv jen osobních práv jeho rodiny a jeho stavu.

Zvláštní práva otcova: otcovská moc.

§ 147. Práva, která přísluší zvláště otci jako hlavě rodiny, jsou mocí otcovskou.

Následky téže:

a) se zřetelem k volbě povolání dětí.

§ 148. Otec může vychovávat své ještě nedospělé dítě ku stavu, jež pro ně uzná za přiměřený; ale po dosažení dospělosti může dítě, předneslo-li otcí bez úspěchu svou žádost o jiné povolání, jež se spíše srovnává s jeho náklonnostmi a jeho schopnostmi, vznést svou žádost na řádný soud, kterýž o tom z úřední moci rozhodne, přihlížeje ke stavu, jmění a námitkám otcovým.

užití, kdyby se prospěchu dítěte z jakéhokoli důvodu přičilo, by bylo drženo v domácnosti rodičů. Otázka prospěchu dítěte jest otázkou právní, po případě otázkou přiměřenosti nebo vhodnosti učiněného opatření, které nejsou důvodem pro dovolací rekurs proti shodným usnesením prvé a druhé stolice [§ 46 (2) zákona ze dne 19. června 1931, čís. 100 Sb. z. a n.]. (Rozh. ze dne 14. července 1932, R II 267/32, čís. 11.827.)

2. Nárok, by mu byly vydány děti, může manželský otec proti komukoliv, tedy i proti manželce, uplatňovati pouze sporem. (Rozh. ze dne 8. dubna 1924, R II 95/24, čís. 3696.)

K § 148. 1. I pro neosiřelé nezletilé dítě jest ustanoviti opatrovníka, nemůže-li v tom kterém případě býti zastupováno otcem, najmě při právních jednáních mezi rodiči a nezletilým dítětem.

Lhostejno, že dítě nepředneslo otci žádost za změnu povolání osobně, nýbrž ji projevilo, až se matka a opatrovník k činu dovolávali soudního rozhodnutí o věci. Stačí, že je tu vážný projev přání dítěte a že byl projev ten osobami, povolanými k ochraně jeho zájmů, otci jasně a určitě tlumočen, ale jím bylo přání zavrženo. (Rozh. ze dne 28. června 1930, R I 471/30, č. 10.061.)

2. Vůle otcova jest v první řadě rozhodnou pro otázku,

§ 149. Vše, čeho děti jakkoli zákonným způsobem nabudou, jest jejich vlastnictvím; pokud jsou však pod mocí otcovskou, přísluší otcí správa. Jen kdyby otec ke správě byl neschopen, anebo z téže byl vyloučen těmi, kdož jeho dětem dali jmění, jmenuje soud jiného správce.

§ 150. Z příjmů ze jmění, pokud postačují, buďtež zapravovány náklady na výchovu. Objeví-li se při tom přebytek, musí býti uložen a ročně vyúčtován. Jen kdyby tento přebytek byl nepatrný, může býti otec osvobozen od vyúčtování a přebytek může mu býti přenechán, aby jím volně nakládal. Bude-li otcí povoleno požívání tím, jemuž dítě vděčí za jmění, ručí přece příjmy v každém případě za výživu stavu dítěte přiměřenou a nemohou býti na újmu téhož otcovými věřiteli zabaveny.

§ 151. Tím, čeho svou pílí nabude dítě třeba nezletilé, ale jež není u rodičů v zaopatření, jakož

v jakém jazyce má býti dítě vychováváno. (Rozh. ze dne 22. října 1924, R I 847/24, čís. 4289.)

3. Soud může přikázati matce, by vychovávala děti v řeči, již určil otec ve své závěti. (Rozh. ze dne 4. dubna 1922, R II 135/22, čís. 1605.)

4. Rozhodnutím nejvyššího správního soudu, že násilné odnárodnování dítěte povinného školou, zakázané v § 134 ústavní listiny, není v tom, že ve Slezsku svěřuje otec dítě do výchovy školy s vyučovací řečí, neodpovídající jeho národnosti, jest pravoplatně rozřešeno, že otec, jednajíc takto, neporušil veřejnoprávní nárok dítěte na výchovu. Pro otázku, zda otec porušil soukromoprávní povinnost k výchově dítěte a zda zneužil mocí otcovské, dav dítě povinné školou zapsati do obecné školy s vyučovacím jazykem neodpovídajícím jeho národnosti, jest rozhodujícím jen zájem dítěte. (Rozh. ze dne 11. listopadu 1933, R II 443/33 [Časopis pro práv. a st. vědu, roč. XVII., str. 57].)

K § 149. Pro nárok otce proti manželskému dítěti na náhradu platů a nákladů (§ 1042 obč. zák.), jež vynaložil, vykonáváje právo hospodaření na nemovitosti dítěte, jest přípustný požad práva. (Rozh. ze dne 8. září 1931, R I 547/31, čís. 10.965.)

i věcmi, které byly odevzdány dítěti po dosažení dospělosti k potřebě, může volně nakládati.

§ 152. Děti v otcovské moci nemohou se platně zavazovati bez otcova přivolení, daného výslovně neb aspoň mlčky. Dítě, jež není u rodičů v zaopatření, může se však k službám samostatně smlouvou zavazovati. Na takové závazky, jakož i na závazky nezletilců vůbec jest použití toho, co je v nejbližší hlavě (§§ 246 až 248) ustanoveno o závazných jednáních osob, které jsou pod poručenstvím. Otec je také povinen své nezletilé děti zastupovati.

§ 153. Předpisy, kterých je nutno dbáti pro platné manželství nezletilé osoby, obsaženy jsou v předcházející hlavě (§ 49 a násl.).

§ 154. Náklad vynaložený na výchovu dětí nedává rodičům žádného nároku na jmění, jehož děti později nabudou. Upadnou-li však rodiče v nouzi, jsou jejich děti povinny slušně je opatrovati.

K § 154. 1. Peníze, vyplacené manželským otcem synovi ze účelem studia (lékařství) na universitě, jsou jen tehdy nákladem na synovu výživu ve smyslu § 154 obč. zák., rozhodl-li otec sám (za podmínek § 148 obč. zák.), že syn má býti vzdělán na lékaře. Zletilostí dítěte pominula vychovávací povinnost otcova. Zletilé dítě může platně smluviti s otcem, by mu poskytl půjčkou peníze potřebné na vysokoškolské studium. V povinnosti, dáti dítěti přiměřenou výchovu, není zahrnuta již také povinnost poskytnouti mu peníze na vysokoškolské studium. Výše nákladů, jež jsou rodiče povinni učiniti na výchovu, výživu a zaopatření dětí, řídí se jejich majetkovou mohoucností, a jest nárok každého jednotlivého dítěte omezen stejným nárokem jeho sourozenců. (Rozh. ze dne 30. června 1930, Rv I 1506/29, č. 10.065.)

2. Nárok podle § 154 obč. zák. jest zcela samostatným nárokem, jenž přísluší rodičům i tehdy, když svým rodičovským povinnostem k dětem vůbec nedostáli.

Nárok podle § 154 obč. zák. přísluší i nemanželské matce proti nemanželskému dítěti. (Rozh. ze dne 7. října 1933, Rv II 436/33, čís. 12.896.)

3. Nárok rodičů proti dětem na poskytování výživy

(§ 154 obč. zák.) nezávisí na tom, zda si snad rodiče nouzi sami zavinili, ani na tom, zda jsou hodni zaopatření.

I matka nemanželského dítěte, upadnuvší v nouzi, jest oprávněna požadovati od dítěte slušnou výživu, jež se řídí hospodářskou mohoucností dítěte. (Rozh. ze dne 3. října 1931, Rv I 1549/30, čís. 11.058.)

4. Děti jsou povinny k výživě rodičů (§ 154 obč. zák.) podle poměrů své mohoucnosti, ovšem jen potud, pokud by samy neupadly v nouzi. Povinny jsou k tomu všechny děti tím způsobem, že nutno hleděti i k těm, na nichž není se výživného domáháno; pokud některé dítě není schopno zcela nebo z části plniti svůj závazek, musí ostatní schopné děti doplniti to, čeho by se nedostávalo. Rodiče mají sice nárok na slušnou výživu, ale nemohou-li ji děti opatřiti, musí se spokojiti s výživou nutnou. Děti mohou rodiče zaopatřovati buď v penězích nebo in natura; na tento způsob lze uznati jen tehdy, je-li to podle poměrů možné a účelné. Povinnost dětí vůči rodičům na jejich vydržování nezávisí na tom, zda jsou rodiče takového zaopatření hodni. (Rozh. ze dne 17. března 1926, Rv II 115/26, čís. 5865.)

5. Je-li tu více dětí, nejsou povinny poskytovat rodičům upadnuvším v nouzi výživné (§ 154 obč. zák.) včetně pohřebních útrat rukou společnou a nerozdílnou, nýbrž mají se postarati o jejich slušné zaopatření společně a každé dítě má k tomu přispívati podle poměrů svého jmění. Nemá-li některé dítě prostředků, spadá povinnost na děti ostatní po případě na ono z nich, které má jmění. »Jměním« nerozumí se tu jen majetek v užším slova smyslu, nýbrž hospodářská mohoucnost toho kterého dítěte. (Rozh. ze dne 28. června 1927, R I 571/27, čís. 7190.)

6. »Nouzí« podle § 154 obč. zák. jest rozuměti stav, v němž se postiženému nedostává z vlastních prostředků slušné výživy. Chudinská podpora nezabezpečuje ještě slušnou výživu ve smyslu § 154 obč. zák.

Pod pojmem »jmění« nerozumí se jen majetek v užším slova smyslu, nýbrž hospodářská mohoucnost dítěte. Povinnost vzživovati rodiče stihá děti jen potud, pokud by samy neupadly v nouzi. Vyživovací povinnost dětí, je-li jich několik. (Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, Rv I 1579/32, čís. 12.092.)

7. »Nouzí« podle § 154 obč. zák. jest stav, v němž se postiženému nedostává z vlastních prostředků slušné výživy. Při zkoumání otázky, zda jsou tu předpoklady § 154 obč. zák., není zapotřebí zevrubně a do nejmenších podrobností zjišťovati výdělkové, majetkové a osobní poměry rodičů.

Ustanovením § 1327 obč. zák. nebyla odstraněna všeobecná zásada § 1295 obč. zák. Záleží na tom, jakou náhradu

Právní poměr mezi nemanželskými rodiči a dětmi. Bližší určení pojmu nemanželských dětí.

§ 155. Nemanželské děti nepožívají stejných práv s manželskými. Právní domněnka nemanželského zrození platí o těch dětech, které byly sice zrozeny manželkou, avšak před nebo po zákonném čase ustanoveném shora (§ 138) se zřetelem k uzavřenému nebo zrušenému manželství.

poškozený žádá, zda žádá náhradu výdajů, či náhradu toho, co mu smrtí jiné osoby ušlo. V tomto případě platí předpis § 1327 obč. zák., jenž ustanovuje, co jest nahraditi pozůstalým. Podle § 1327 obč. zák. jest vyloučen nárok na náhradu za újmu, jež nastala pozůstalým osobám odpadnutím neplacené pracovní síly v domácnosti, ať již práce byly konány na podkladě smluvním, či dobrovolně z morálních podnětů. (Rozh. ze dne 19. listopadu 1932, Rv II 180/31, čís. 12.124.)

8. »Nouzí« ve smyslu § 154 obč. zák. jest rozuměti takový stav, za něhož se postiženému nedostává z vlastních prostředků slušné výživy. (Rozh. ze dne 18. února 1925, R I 2/25, čís. 4705.)

9. Nouzí po rozumu § 154 obč. zák. dlužno rozuměti nedostatek slušné výživy z vlastních prostředků nebo tak nedostatečné prostředky, že nepostačují na slušnou výživu rodičů, takže bez podpory dětí nejsou s to, by ukojili nutné životní potřeby. Zákonnou podmínkou nároku rodičů podle § 154 obč. zák. jest nejen nuznost rodičů, nýbrž i to, zda děti podle svých majetkových a výdělkových poměrů jsou s to, by rodičům přispěly.

Rodiče usmrčeného syna nemohou se domáhati náhrady škody podle § 1327 obč. zák., přispíval-li sice syn na domácnost celým výdělkem, za to však byl jimi živěn, takže jeho příspěvek na domácnost byl vlastně příspěvkem na vlastní výživu a nikoliv na výživu rodičů. Pro nárok rodičů na náhradu škody (§ 1327 obč. zák.) jsou rozhodny poměry v době úmrtí dítěte a nikoliv poměry, jak by se snad teprve v budoucnu utvářily. (Rozh. ze dne 21. prosince 1927, Rv I 623/27, čís. 7635.)

10. Povinnost k výživě nuzných rodičů (§ 154 obč. zák.) jest ryze osobním závazkem dítěte, jenž jeho smrtí uhasne a nepostihuje jeho pozůstalost. (Rozh. ze dne 18. ledna 1921, Rv I 712/20, čís. 875.)

§ 156. Tato právní domněnka platí však při dřívějším zrození teprve tehdy, když muž, který před sňatkem o těhotenství nevěděl, nejdéle ve třech měsících po obdržené zprávě o narození dítěte odpírá před soudem otcovství.

§ 157. Pořádnost dřívějšího nebo pozdějšího porodu, která byla mužem během této lhůty po právu popřena, může býti prokázána jen znalci, kteří po důkladném vyšetření povahy dítěte a matky jasně udají příčinu mimořádného případu.

§ 158. Manželskému původu dítěte zrozeného v zákonné lhůtě může odpírati muž nejdéle do tří měsíců po obdržené zprávě tím, že dokáže proti opatrovníku, který se má ustanoviti k obhájení manželského zrození, že není možno, aby dítě od něho bylo zplo-

K § 156. 1. O podaném odporu dle § 156 obč. zák. za stanovených podmínek jest jednati v řízení nesporném. Cesta sporná jest nutna jen za podmínek § 2 č. 7 čís. pat. (Rozh. ze dne 28. září 1920, R II 268/20, čís. 683.)

2. Tříměsíční lhůta §§ 156 a 158 obč. zák. počítá se ode dne, kdy manžel zvěděl o narození dítěte, bez ohledu na to, kdy pojal podezření o tom, zda dítě jest jeho dítětem. (Rozh. ze dne 25. listopadu 1919, Rv II 261/19, čís. 319.)

3. Věděl-li manžel v případě § 156 obč. zák. již v době sňatku o těhotenství manželčině, platí domněnka, že dítě, narozené dříve než 180 dní po sňatku, jest původu manželského, manžel může však žalovati o oduznání manželského původu dítěte, při čemž ho stíhá důkazní břímě, že není přirozeným otcem. Předmětem tohoto důkazu není však nemožnost tělesného styku s matkou dítěte, nýbrž nemožnost zplodění následkem nesoulože v době kritické. (Rozh. ze dne 1. října 1931, Rv I 455/30, čís. 11.040.)

4. Věděl-li manžel již v době sňatku o těhotenství manželky, ale domníval se omylem, že s ním jest těhotna, nemůže sice, narodí-li se dítě dříve, než 180 dní po sňatku, vznésti odpor po rozumu § 156 obč. zák., ovšem ale žalovati o oduznání manželského původu. (Rozh. ze dne 20. dubna 1920, Rv I 194/20, čís. 496.)

K § 158. 1. Připustnost pořadu práva pro žalobu o zjištění, že dítě, zapsané v matrice jako manželské, jest ne-

zeno. Ani cizoložství matčino, ani její tvrzení, že její dítě je nemanželské, nemohou o sobě zbavit dítě práv manželského zrození. Stal-li se muž před uplynutím popěrné lhůty duševně chorým, může vykonati popěrné právo jeho zákonný zástupce do tří měsíců po obdržené zprávě nebo, věděl-li o narození dítěte již dříve, do tří měsíců po svém ustanovení.

Pro vedení důkazu o nemožnosti zplodění dítěte manželským otcem platí stejné zásady jako při domněnce nemanželského otcovství. Srovnej proto poznámky u § 163 obč. zák.

manželského původu, nebyvši zrozeno z manželky. (Rozh. ze dne 27. ledna 1925, R I 949/24, čís. 4588.)

2. Žalobu o oduznání manželského původu dítěte podle § 158 obč. zák. lze podati jen na opatrovníka, ustanoveného k obhájení manželského původu dítěte, nikoliv proti dítěti samému.

Lhůtu § 158 obč. zák. jest počítati ode dne, kdy manžel zvěděl o narození dítěte, nikoliv ode dne, kdy pojal podezření, že dítě není jeho. (Rozh. ze dne 9. února 1929, Rv I 1069/28, čís. 8706.)

3. Žalobu o oduznání manželského původu dítěte dlužno podati na opatrovníka, ustanoveného k obhájení manželského původu, nikoliv na dítě, nebo na opatrovníka ustanoveného k zastupování dítěte. Pokud dlužno z obsahu žaloby míti za to, že jest podána na opatrovníka ustanoveného k obhájení manželského původu.

Ve sporu o oduznání manželského původu dítěte dlužno hodnotiti svědectví matky dítěte jako každý jiný důkaz.

Opatrovníku, ustanovenému k obhájení manželského původu, nelze uložití náhradu útrat. (Rozh. ze dne 30. prosince 1927, Rv II 392/27, čís. 7677.)

4. Neplatí-li o dítěti zákonná domněnka manželského původu, nelze se domáhati žalobou oduznání jeho manželského původu, třeba jest v matrice zapsáno jako manželské dítě. (Rozh. ze dne 18. května 1933, Rv I 35/32, čís. 12.614.)

5. Lhůtu § 158 obč. zák. jest počítati ode dne, kdy manžel zvěděl o narození dítěte, nikoliv ode dne, kdy pojal podezření, že dítě není jeho. (Rozh. ze dne 26. září 1922, Rv I 598/22, čís. 1869.)

6. Manžel »nezvěděl« ještě o těhotenství manželky, měl-li

pouhé vzdálené podezření, zakládající se na pověstech v lidu. (Rozh. ze dne 14. listopadu 1922, Rv I 693/22, čís. 1999.)

7. Tríměsíční lhůtu §u 158 obč. zák. nelze počítati teprve od okamžiku, kdy se opatrovnícký soud choromyslného manžela matky dítěte dozvěděl o narození dítěte. (Rozh. ze dne 18. listopadu 1926, Rv I 781/26, čís. 6498.)

8. Necht' uplatňuje se nemanželský původ dítěte odporem anebo žalobou, jest i lhůtu §u 158 obč. zák. počítati ode dne, kdy se manžel dozvěděl o narození dítěte bez ohledu, zda se přesvědčil, že dítě není jeho. (Rozh. ze dne 27. února 1924, Rv II 817/23, čís. 3555.)

9. Uznal-li rozvedený manžel manželský původ dítěte narozeného po 300 dnech po rozvodu manželství od stolu a lože, následkem čehož bylo dítě zapsáno v matrice jako manželské, může o rodinném stavu dítěte býti rozhodnuto jen proti opatrovníku k obhájení manželského původu na žalobu osoby, kterou ustanovení § 158 a násl. obč. zák. k tomu označuje za oprávněnou. (Rozh. ze dne 28. února 1929, Rv I 1516/28, č. 8743.)

10. Není závady, by ve sporu o oduznání manželského původu dítěte nebyla svědecká výpověď matky hodnocena jako jiná svědecká výpověď a nebyl připuštěn důkaz výsledkem stran. (Rozh. ze dne 25. ledna 1922, Rv I 784/21, čís. 1452.)

11. Ke sporu dítěte s manželem jeho matky o oduznání manželského původu, nemůže jako vedlejší intervenient žalovaného přistoupiti domnělý nemanželský otec. (Rozh. ze dne 5. března 1924, R I 112/24, čís. 3579.)

12. Rozsudek o žalobě na oduznání manželského původu působí absolutně, nikoliv pouze mezi vlastními stranami sporu.

Byl-li právoplatným rozsudkem manželský původ dítěte oduznán, nejsou osoby, jichž se po stránce majetkoprávní může dotknouti zjištění tohoto rodinného stavu, oprávněny, by ve formě žaloby na zjištění manželského původu zvrátily právoplatnost onoho rozhodnutí. (Rozh. ze dne 3. června 1925, Rv II 261/25, čís. 5089.)

13. Při předčasném zrození dítěte není sice žaloba na oduznání manželského původu nutnou, ovšem ale přípustnou. (Rozh. ze dne 12. ledna 1921, R II 414/20, čís. 864.)

14. Důkaz zkouškou krve jest přípustným i při žalobě o oduznání manželského původu podle § 158 obč. zák. Bez souhlasu zúčastněných osob nelze zkoušku krve provést. Význam odepření souhlasu jest volně uvážiti (§ 272 c. ř. s.). (Rozh. ze dne 6. prosince 1930, Rv I 113/30, čís. 10371.)

15. Stačí průkaz, že nedošlo v době § 163 obč. zák. k pohlavnímu styku. Svědectví matky lze hodnotiti ve spojení

§ 159. Zemřel-li muž před uplynutím popěrné lhůty nebo je-li jeho pobyt od narození dítěte trvale neznám, může i dítě se souhlasem matky, jestli tato ještě žije, odpírati svému manželskému původu. Za tím účelem musí podati žalobu na opatrovníka, který má býti ustanoven k obhájení manželského zrození. Žalobní právo zaniká uplynutím roku po dosažení zletilosti. Zemře-li muž před uplynutím popěrné lhůty, mohou rovněž dědicové, jimž by se stala újma na jejich právech, ve třech měsících po mužově smrti z uvedeného důvodu odpírati manželskému zrození dítěte.

s ostatními průvodci (§ 272 c. ř. s.). (Rozh. ze dne 19. listopadu 1924, Rv II 626/24, čís. 4391.)

16. Stačí, prokáže-li manžel matky dítěte, že nedošlo v kritické době k pohlavním stykům mezi ním a manželkou. Je-li zjištěno, že matka dítěte neměla v kritické době pohlavní styky se svým manželem, je-li však i zjištěno, že matka dítěte neměla do narození dítěte pohlavní styk kromě se svým manželem i s jiným mužem, jest vyslechnouti svědka-lékaře a znalce o tom, zda, hledíc k organickému vývinu a k tělesnému založení matky dítěte, může dítě pocházeti ze soulože matky dítěte s jejím manželem několik dní před nejzazší hranicí kritické doby. (Rozh. ze dne 4. listopadu 1932, Rv II 517/31, čís. 12068.)

K § 159. 1. Oduznání manželského původu dítěte.

Byl-li manžel matky dítěte duševně chorý, má jen jeho opatrovník popěrné právo se lhůtou úplně samostatnou. Zemřel-li manžel matky dítěte před uplynutím popěrné lhůty opatrovníka, pokud se týče dříve, než počala popěrná lhůta pro opatrovníka, přísluší popěrné právo dítěti (§ 159 obč. zák.). (Rozh. ze dne 6. října 1932, R II 390/32, čís. 11955.)

2. Žaloba o oduznání manželského původu dítěte podle § 159 obč. zák.

Záleží na tom, zda zájemníkům by bylo bývalo možným zvědět o pobytu nepřítomného, kdyby byli vynaložili onu průměrnou píli a námahu, kterou nutno na každém rozumném člověku při spravování jeho rodinných věcí spravedlivě žádati. (Rozh. ze dne 23. února 1928, Rv I 1324/27, čís. 7806.)

3. »Trvale neznámým« (§ 159 obč. zák.) jest manžel pouze tehdy, je-li nepřetržitě neznámého pobytu od narození

dítěte až do té doby, kdy dítě popírá manželskost svého původu. (Rozh. ze dne 18. dubna 1923, Rv II 579/22, čís. 2529.)

4. Trvale neznámým jest pobyt (§ 159 obč. zák.), byl-li manžel od narození dítěte až do doby, kdy dítě popírá své manželské zrození, tak dlouho nepřetržitě neznámého pobytu, že sám nemohl dáti zjistiti pravý rodinný původ dítěte a takto sám provésti právo, jež zákon dává především jemu. Dítě nemůže vykonati žalobu právo podle § 159 obč. zák., vrátí-li se mezi tím manžel, třeba jen přechodně, oznámí-li svůj pobyt nebo stane-li se jinak jeho pobyt známým nebo lze-li aspoň jeho pobyt vyšetřiti. (Rozh. ze dne 12. prosince 1927, Rv I 935/27, čís. 7615.)

5. Opatrovník nezvěstného manžela není oprávněn k žalobě na oduznání manželského původu dítěte. (Rozh. ze dne 26. dubna 1921, Rv I 24/21, čís. 1028.)

6. Prohlášen-li manžel za mrtva, počítá se tříměsíční lhůta, do které jeho dědicové mohou odporovati manželskému původu děcka z jeho manželky (§ 159 obč. zák.), ode dne, kdy právoplatným stalo se usnesení o prohlášení za mrtva, nikoli ode dne, jenž dle usnesení jest dnem úmrtí nezvěstného. (Rozh. ze dne 29. března 1921, Rv II 45/21, čís. 996.)

7. Netřeba, by všichni dědici podali žalobu na oduznání manželského původu dítěte (§ 159 obč. zák.). Tříměsíční lhůta běží pro dědice od smrti mužovy, po případě, narodilo-li se dítě až po jeho smrti, od narození dítěte, předpokládajíc, že dědici vědí jak o narození dítěte, tak i o smrti mužově. (Rozh. ze dne 20. května 1926, Rv II 48/26, čís. 6054.)

8. Nepominutelný dědic není oprávněn domáhati se oduznání manželského původu zůstavitelova dítěte. (Rozh. ze dne 9. října 1923, Rv I 818/23, čís. 3009.)

9. K žalobě dítěte o popření manželského původu (§ 159 obč. zák.) se vyhledává, by manžel byl od narození dítěte nezvěstný tak, že jeho pobyt nebylo lze při náležitě snaze vyšetřiti. (Rozh. ze dne 10. listopadu 1930, Rv II 7/30, čís. 10.316.)

10. Žalobu, již domáhá se dítě, legitimované napotomním sňatkem, oduznání manželského původu a bezúčinnosti legitimace napotomním sňatkem, jest řídití proti obhájci manželského původu. Byla-li žaloba řízena proti rodičům dítěte, jest řízení zmatečné a jest žalobu odmítnouti. (Rozh. ze dne 3. července 1926, Rv II 274/26, čís. 6166.)

11. Souhlas matky k žalobě dítěte o oduznání manželského původu nemusí býti prokázán již v žalobě, stačí, byli-li v žalobě tvrzen a ve sporu prokázán. (Rozh. ze dne 1. června 1928, Rv I 1582/27, čís. 8097.)

12. Narodilo-li se dítě po 300 dnech po manželově úmrtí,

§ 159 a. Popěrné právo zákonného zástupce mužova nebo dítěte sama zaniká, uzná-li před soudem manžel k jednání způsobilý manželské zrození dítěte dříve, než rozsudek nabude právní moci.

Legitimace nemanželských dětí:

a) zánikem překážky manželství nebo nezaviněnou nevědomostí manželů;

§ 160. Děti, které byly zplozeny v manželství sice neplatném, ale nikoli v takovém, kterému vadí překážky uvedené v §§ 62[-64], pokládány buďte za manželské, když překážka manželství později odpadla nebo když alespoň jeden z jejich rodičů bez viny o překážce manželství nevěděl.

b) dodatečným sňatkem;

§ 161. Děti, které se narodily mimo manželství a pozdějším sňatkem svých rodičů vstoupily do ro-

platí domněnka, že dítě jest nemanželským. Lhostejno, že dítě bylo zapsáno do matriky jako manželské. Uznal-li nemanželský otec v tomto případě otcovství, není třeba, by bylo zjišťováno zvláštním sporem, aniž by bylo vyčkáno vyřízení žádosti matky za opravu matriky. (Rozh. ze dne 19. ledna 1926, R I 19/26, čís. 5666.)

13. K pojmu »trvale neznámého pobytu« dle § 159, prvá věta, obč. zák. Trvalost se vztahuje na dobu od narození dítěte do doby kdy dítě popírá manželskost svého původu. (Rozh. ze dne 14. října 1919, Rv II 224/19, čís. 292.)

K § 160. 1. Děti z neplatného manželství považují se za děti manželské, když buď došlo ke konvalidaci manželství neb alespoň jeden z rodičů nezaviněně nevěděl o překážce manželství bez rozdílu překážky a náboženství rodičů. (Rozh. ze dne 12. dubna 1929, R I 146/29, čís. 8870.)

2. Soudní výrok o neplatnosti manželství nenahrazuje s hlediska předpisů o opravě matrik rozsudek o nemanželském původu dítěte. (Nález nejvyššího správního soudu ze 17. prosince 1925, č. 15.132/24, č. 5221 sb. n. s. s.)

K § 161. Bylo-li nemanželské dítě legitimováno podle § 161 obč. zák., an se legitimující manžel přiznal k souloži

diny, pokládají se stejně jako jejich potomstvo za manželsky zplozené; nemohou však manželským dětem, které byly zplozeny v manželství mezitím stávajícím, bráti v odpor vlastnost provorozenství a jiná již nabytá práva.

c) milostí (zeměpánovou).

§ 162. Nemanželské zrození nemůže býti dítěti na újmu ani občanské vážnosti ani budoucího zaopatření. Za tím účelem tedy nepotřebuje zvláštní milosti (zeměpánovy), kterou se prohlašuje dítě za manželské. Jen rodiče mohou za takovou žádati, chtějí-li, aby dítě stejně jako manželské bylo účastno stavovských předností nebo práva k volně děditelnému jmění. Se zřetelem k ostatním členům rodiny nemá tato milost účinku.

1. Podle § 64, odst. 2. ústavní listiny přísluší právo legitimace vládě, ježto nebylo vyhrazeno presidentu republiky.

2. Řízení bylo upraveno výnosem uveřejněným pod čís. 2 ve Věstníku ministerstva spravedlnosti, roč. 1922, str. 1—2:

Výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 12. prosince 1921, č. 58.186/21, kterým se nově upravuje řízení o žádostech za legitimaci nemanželského dítěte dle §u 162 obč. zákona.

1. O žádostech za legitimaci dítěte dle §u 162 obč. zákona, které nejsou zřejmě neodůvodněny, budiž provedeno

s nemanželskou matkou v kritické době, nemůže se dítě domáhati uznání nemanželského otcovství proti jinému muži, dokud nebyla prohlášena legitimace bezúčinnou z důvodu prokázané nepravdivosti prohlášení legitimovavšího muže. (Rozh. ze dne 18. července 1928, Rv I 700/28, čís. 8202.)

K § 162. Pro příslušnost tuzemských soudů k vyřízení návrhu zdejšího příslušníka na legitimaci podle § 162 obč. zák. jest s hlediska úmluvy s královstvím Rumunským, čís. 171/1926 Sb. z. a n., lhotejno, že má býti legitimován rumunský příslušník. (Rozh. ze dne 6. srpna 1932, R I 566/32, čís. 11.831.)

vyšetřování o všech pro posouzení věci rozhodných okolnostech, dříve nežli spisy budou předloženy sborovému soudu první stolice ku rozhodnutí dle §u 109 j. n., tak, aby sborový soud schválil-li usnesení poručenského soudu, že žádost jest přípustna, mohl spis ihned předložit dle §u 264 nesporného patentu ministerstvu spravedlnosti.

2. V případech, kde žádost za legitimaci dítěte dle §u 162 obč. zák., bude zřejmě neodůvodněna, hned podle spisů, anebo kde okolnost ta vyjde na jevo za řízení u soudu poručenského, není zapotřebí dalšího vyšetřování a soud ihned předloží zamítavé usnesení ku schválení dle §u 109 j. n. sborovému soudu první stolice.

3. Vyšetřováním dle odst. 1. budiž zjištěno:

a) pokud jde o nemanželské dítě: místo a den narození (přiložením křestního nebo rodného listu), bydliště, domovská a státní příslušnost dítěte, pak dotazem u obce pobytu i obce domovské, politického úřadu a navštěvuje-li dítě školu, i u úřadu školního, ostatní osobní a majetkové poměry dítěte, toto budiž ve všech případech, kde dle věku jeho lze za to míti, že jest si vědomo dosahu žádané legitimace, zejména je-li již zletilý, vyslechnuto o tom, zdali s návrhem souhlasí;

b) pokud jde o otce, zjistiti jest vedle osobních (věk přiložením křestního nebo rodného listu, domovská a státní příslušnost) a majetkových poměrů jeho, zda jest ženat, svoboděn či ovdovělý, zda má děti manželské, zda manželka jeho a, žádá-li se o legitimaci s účinky dle § 753 obč. zák., i děti manželské, po případě jiní nepominutelní dědicové s legitimací souhlasí, zdali vzhledem k poměrům otcovým dá se očekávat, že legitimace bude dítěti ku prospěchu a z jakého důvodu ku sňatku otce s matkou dítěte nedošlo.

Není-li otec na živu, zjištěno budiž, zdali se otec k otcovství přiznal, zdali a jakým způsobem se o výživu a vychování dítěte staral a zdali si přál, aby legitimace byla provedena a z jakého důvodu o ni nezakročil. Byl-li veden spor o uznání nemanželského otcovství, buďtež procesní spisy připojeny;

c) o nemanželské matce zjistiti jest její věk (křestní nebo rodný list), osobní, rodinné a majetkové poměry, zda s legitimací souhlasí, zemřela-li, den její smrti (úmrtním listem), v jakém poměru k otci dítěte žila nebo dosud žije, zda noměr její s nemanželským otcem, z něhož dítě počlo, nepřičil se dobrým mravům a nevzbuzoval veřejné pohoršení:

d) je-li dítě dosud nezletilé, budiž vždy slyšen o žádosti jeho poručník.

4. Má-li soud poručenský dle výsledku konaného šetření za to, že jest žádosti vyhověti, předloží své usnesení dle §u 109 j. n. ku schválení sborovému soudu první stolice. Schválil-li sborový soud usnesení soudu poručenského, a nebylo-li proti

žádosti žádným z účastníků činěno námitek, předloží spisy dle § 264 nesp. pat. vrchním zemským soudem ministerstvu spravedlnosti.

5. Prohlásí-li některý z účastníků legitimací dítěte dotčených, že s ní nesouhlasí, vrátí sborový soud první stolice, rozhodnuv dle §u 109 j. n. spisy soudu poručenskému, který usnesení, sborovým soudem schválené, doručí účastníkům. Na bylo-li právní moci, předloží spisy dle § 264 nesp. pat. ministerstvu spravedlnosti.

6. Výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 21. února 1913, č. 5776/13, se zrušuje.

Důkaz otcovství k nemanželskému dítěti.

§ 163. O kom bude prokázáno způsobem předepsaným v soudním řádě, že s matkou dítěte obcoval v době, od které neprošlo až do jejího slehnutí méně než 180 a více než 300 dní; nebo, kdo to i jen mimo soud dozná, o tom platí domněnka, že dítě zplodil.

1. Zákon stanoví domněnku otcovství tak, že musí býti pokládán za otce dítěta ten, kdo v tak zvané

K § 163. I. podmínky žaloby; doznání otcovství; kritická doba:

1. Bylo-li poručenstvo poručenským soudem vyzváno a zmocněno k vedení sporu o zjištění nemanželského otcovství, nutřeba ještě zvlášť osvědčovati právní zájem (§ 228 c. ř. s.) na zjištění sporného poměru.

Spor o zjištění nemanželského otcovství nelze oceniti podle § 500 třetí odstavec c. ř. s. (Rozh. ze dne 28. srpna 1931, Rv I 1/31, čís. 10.938.)

2. Nárok na uznání otcovství jest nezadatelným právem dítěte a nemůže ho dítěto býti zbaveno ani smírem poručníka, kterým se uznává, že ten který muž není jeho otcem, třebaže smír byl schválen soudem poručenským. (Rozh. ze dne 8. května 1923, Rv I 348/22, čís. 2587.)

3. Při žalobě o uznání nemanželského otcovství není okolností, že žaloba není opřena jen o právní domněnku § 163 obč. zák., skutkovým předpokladem, nýbrž závěrem odvolacího soudu.

Dospěl-li odvolací soud na základě zjištění, že se nemanželské dítěto narodilo sice po lhůtě § 163 obč. zák., ale též, že nemanželská matka po poslední souložce se žalovaným neměla pohlavní styky s jiným mužem a vzhledem k tomu, že podle posudku znalce není vyloučeno, že dítě pochází ze sou-

kritické době s matkou dítěte souložil. Pro usnadnění výpočtu této kritické doby slouží tabulky, otištěné v části čtvrté této knihy.

2. Zákonná domněnka otcovství však může býti vyvrácena protidůkazem. Ten lze provést na příklad znaleckým důkazem o tom, že dítěto podle své tělesné vyspělosti v době porodu nemůže pocházeti ze souložce, která byla zjištěna, i když tato soulož spadá do kritické doby.

3. Moderní lékařská věda poskytuje možnost

lože se žalovaným, — k přesvědčení, že dítě bylo zplozeno žalovaným, jde o skutkové zjištění. (Rozh. ze dne 24. února 1933, Rv I 2248/31, čís. 12.394.)

4. Při žalobě o uznání nemanželského otcovství, k jejímuž podání dán byl soudní poukaz, netřeba zjišťovati, zda jsou zde podmínky § 228 c. ř. s. (Rozh. ze dne 24. října 1922, R II 402/22, čís. 1943.)

5. Nemanželský otec, jenž nebyl dříve vyslechnut o tom, zda uznává nemanželské otcovství, není oprávněn žádati, by mu bylo doručeno usnesení, jímž poručenský soud zmocňuje poručníka k podání žaloby. Bylo-li mu usnesení to přece doručeno, nepřislouží mu proti němu opravný prostředek.

Zjišťovati nemanželské otcovství v prvé řadě mimosporným výslechem zploditele, není poručenský soud bezvýjimečně povinen. (Rozh. ze dne 30. srpna 1921, R I 825/21, čís. 1152.)

6. »Mimosoudní přiznání se« k souložce v kritické době (§ 163 obč. zák.) zakládá nanejvýše domněnku otcovství, neobsahuje však ještě nikterak uznání otcovství. (Rozh. ze dne 27. října 1925, Rv I 1144/25, čís. 5397.)

7. Kdo výslovně uznal před poručenským soudem, že jest nemanželským otcem dítěte, jest tímto uznáním vázán. I když napotom odvolal uznání otcovství, lze se na něm domáhati placení výživného v nesporném řízení. (Rozh. ze dne 27. března 1931, R I 233/31, čís. 10.650.)

8. Muž, jenž uznal otcovství k nemanželskému dítěti, nemůže, odvolávaje své uznání, domáhati se na poručenském soudě, by bylo uděleno poručníku dítěte svolení k žalobě proti jinému muži o uznání otcovství a placení výživného, aniž jest oprávněn stěžovati si do rozhodnutí soudu, jímž byl zamítnut návrh nemanželské matky v onom směru. (Rozh. ze dne 27. října 1926, R I 940/26, čís. 6407.)

9. Uznal-li muž před poručenským soudem otcovství k nemanželskému dítěti, byl tím právní poměr jeho jakožto

k podání protidůkazu otcovství z kouskou krve. Ta spočívá na vědecky dokázaném rozdělení všech lidských individuí v určité skupiny podle krevních tělísek. Krevní zkouškou nelze otcovství k dítěti dokázat, neboť z okolnosti, že žalovaný otec i dítě náležejí stejné krevní skupině, nelze usuzovati na to, že žalovaný skutečně musí býti otcem dítěte, neboť toto mohlo býti zplozeno také jiným jedincem téže krevní skupiny. Krevní zkouška však může podati důkaz o tom, že dítě nemůže pocházeti od určité osoby, ale to jenom tehdy, když se dokáže, že dítě, jeho matka a žalovaný náležejí k naprosto rozdílným krevním skupinám. (Srovnej rozhodnutí č. 8905, otištěné dole pod II. č. 6.) Takový důkaz se však může podařiti jenom ve velmi řídkých případech. (V praxi byly již zamítnuty žaloby na základě zdařené krevní

nemanželského otce stanoven s absolutním právním účinkem a toto pravoplatně zjištění stavu váže tak dlouho, dokud není odstraněno výrokem soudu, že toto zjištění otcovství jest nesprávné a že nemanželským otcem je někdo jiný. Oprávněným k této žalobě jest pouze nemanželské dítě, nikoliv nemanželská matka a jest mu prokázati, že uznatel dítě nezplodil neb že uznání a přijetí jeho nestaly se platně. (Rozh. ze dne 18. srpna 1926, R I 538/26, čís. 6210.)

10. Bylo-li otcovství k nemanželskému dítěti jedním mužem na poručenském soudě uznáno, jest žaloba proti jinému muži o uznání otcovství pro tentokrát zamítnouti.

Odvolání uznání otcovství jest bez významu, zvrátiti lze uznání otcovství jediné sporem. (Rozh. ze dne 11. února 1925, Rv II 885/24, čís. 4678.)

11. Nebyl-li v odvolání do rozsudku, vyhovujícího žalobě o uznání nemanželského otcovství, napaden právní názor prvního soudu o nerozhodnosti uznání otcovství jiným mužem a jeho vyvratitelnosti sporem, o něž právě šlo, nemůže se odvolací soud těmito otázkami zabývat. (Rozh. ze dne 9. listopadu 1926, Rv I 935/26, čís. 6449.)

12. Není závady, by soudce, jenž udělil jako soudce poručenský zmocnění ku zavedení sporu, nebyl soudcem této rozepře.

Domáhati se zjištění nemanželského otcovství proti zploditeli jest nezadatelným právem nemanželského dítěte, vzdání

zkoušky; tak na př. spor Rv I 2235/31, uvedený na str. 267 pod II. č. 14.)

S ohledem na to, že ke krevní zkoušce je potřeba odebrati krev nejen žalovanému otci ale také matce a dítěti, znamená provedení krevní zkoušky určitý zásah do tělesné integrity těchto osob, které však podle zákona nelze nutiti k tomu, aby se této zkoušce podrobily. Odepře-li tedy matka nebo za dítě poručník podrobiti se odebrání krve, nelze důkaz krevní zkouškou provésti. Odepření takové musí však soud hodnotiti v souvislosti s ostatním důkazním materiálem. S ohledem na vylíčenou již malou naději na úspěch krevní zkoušky, nemůže míti zmíněné odepření rozhodující vliv na výsledek sporu v neprospěch dítěte.

4. Příklad žaloby o uznání otcovství je uveden v části čtvrté.

se práva toho jest bezúčinným. (Rozh. ze dne 5. září 1922, Rv II 175/22, čís. 1818.)

13. Ujednal-li žalovaný ve sporu o nemanželské otcovství s právním ochranným oddělením nalezince soudní smír, jímž uznal otcovství k dítěti, máje za to, že jest spor beznadějným, nemůže se domáhati neplatnosti smíru proto, že byl uveden v omyl tvrzením nemanželské matky, že jest otcem dítěte, leč že by právní ochranné oddělení nalezince bylo o jeho podstatném omylu vědělo. Na základě onoho tvrzení nemanželské matky mohlo by se domáhati neplatnosti smíru jen poručenství dítěte. Na základě později nalezené listiny, v níž nemanželská matka tvrdí, že ho označovala za nemanželského otce jen z nenávisťi, nemůže se domáhati neplatnosti smíru, nedopustilo-li se právní ochranné oddělení nalezince při ujednání smíru nepoctivosti. (Rozh. ze dne 7. února 1930, Rv I 1798/29, čís. 9630.)

14. Předpisu § 157 obč. zák. o důkazu zplození dítěte souloží mimo dobu kritickou dlužno dbáti i u dětí nemanželských (§ 163 obč. zák.). (Rozh. ze dne 4. října 1921, Rv I 734/21, čís. 1218.)

15. Do lhůty § 163 obč. zák. nepočítá se den soulože, ovšem ale den slehnutí. (Rozh. ze dne 21. února 1930, Rv II 489/29, čís. 9671.)

K § 163: II. protidůkaz otcovství; zkouška krve:

1. By byla vyloučena domněnka otcovství dle § 163

obč. zák., jest třeba důkazu nezvratného. Nestačí důkaz o azoospermatismu, uplynula-li od soulože již dráhná doba. (Rozh. ze dne 7. února 1922, Rv II 333/21, čís. 1476.)

2. »Porodem« ve smyslu §u 163 obč. zák. není již dostavení se porodních bolestí, nýbrž teprve oddělení se dítěte od mateřského těla.

Důkaz otcovství u nemanželského dítěte narozeného mimo kritickou dobu lze provést pouze znalci. Výslech nemanželské matky není dostatečným pro důkaz otcovství a zplazení. (Rozh. ze dne 1. března 1927, Rv II 51/27, čís. 6857.)

3. Znalecký důkaz zkouškou krve za účelem zjištění otcovství jest přípustným. Otázku, zda vědecká cena tohoto důkazu jest bezpečná, může řešiti pouze znalec, nikoliv soud. Ani nemanželské dítě ani nemanželskou matku nelze nutiti, by poskytly krev odebráním z těla k provedení zkoušky za tím účelem, by byl proveden důkaz o nemožnosti zplazení. (Rozh. ze dne 2. března 1927, Rv II 42/27, čís. 6865.)

4. Krevní zkouška může býti po případě způsobilým prostředkem protidůkazu proti zákonné domněnce § 163 obč. zák. K důkazu zkouškou krve se vyhledává, by matka dítěte a poručník dítěte svolili k tomu, by matka a dítěti bylo odebráno potřebné množství krve. (Rozh. ze dne 25. ledna 1929, Rv I 1142/28, čís. 8659.)

5. Zkouška krve může býti způsobilým prostředkem, by se jím provedl protidůkaz proti zákonné domněnce § 163 obč. zák. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1927, Rv II 303/27, čís. 7470.)

6. Domněnka § 163 obč. zák. jest vyvrácena, bylo-li důkazem krevní zkouškou zjištěno, že dítě patří do jiné krevní skupiny než matka a ten, kdo byl žalován o uznání nemanželského otcovství. (Rozh. ze dne 25. dubna 1929, Rv II 89/29, čís. 8905.)

7. Navrhl-li ve sporu o zjištění nemanželského otcovství žalovaný důkaz zkouškou krve, nelze návrh zamítnouti z důvodu, že se nelze nadíti, že by zkouška musila vésti k bezpečnému výsledku, nýbrž bylo věcí soudu, by vyslechl znalce lékařství, zda zkouška ta aspoň po záporné stránce může vésti ku zjištění, že žalovaný není otcem žalujícího dítěte. Připuštění důkazu toho ovšem předpokládá, že se soud předem ubezpečil souhlasem žalovaného, matky dítěte a poručníka. že svolí, by množství krve potřebné ku zkoušce bylo odebráno z těla žalovaného, nemanželské matky a dítěte. (Rozh. ze dne 3. května 1928, Rv I 1576/27, čís. 8016.)

8. Krevní zkouška může po případě míti výsledek pro spor o zjištění nemanželského otcovství i tehdy, nemohl-li znalec podle vývoje dítěte vyloučiti, že pochází ze sporné soulože. (Rozh. ze dne 15. září 1927, Rv II 149/27, čís. 7327.)

9. Důkaz zkouškou krve nelze již předem odmítnouti proto, že nemohou býti ani matka ani dítě nuceny, by si daly odebrati krev, nýbrž teprve, když bylo svolení odepřeno. Provedení protidůkazu zkouškou krve nelze odepřiti, třeba byla prokázána soulož z kritické době. (Rozh. ze dne 7. července 1928, Rv I 751/28, čís. 8198.)

10. Ve sporu o zjištění nemanželského otcovství nelze provésti znalecký důkaz zkouškou krve z úřadu, nebyly-li pro jeho použití předneseny stranou skutkové okolnosti. (Rozh. ze dne 22. března 1928, Rv II 623/27, čís. 7903.)

11. Nebyly-li ve sporu o uznání nemanželského otcovství tvrzeny okolnosti, jež by opodstatňovaly potřebu znaleckého důkazu zkouškou krve, neměl odvolací soud podkladu, by nařídil důkaz ten z úřadu. (Rozh. ze dne 7. června 1930, Rv I 1873/29, čís. 9974.)

12. Stačí, je-li důkaz krevní zkouškou žalovaným nabízen o tom, že nemůže býti otcem žalujícího dítěte. Není třeba, by žalovaný podrobně tvrdil, jakého výsledku co do složení krevních skupin má býti důkazem docíleno.

Nesejde na tom, že nemanželská matka projevila nesouhlas s odebráním krve dítěti, dal-li k tomu poručník jako zákonný zástupce dítěte výslovné svolení. (Rozh. ze dne 27. dubna 1933, Rv I 148/32, čís. 12.550.)

13. Soud může ve sporu o uznání nemanželského otcovství hodnotiti i znalecký důkaz zkouškou krve teprve po jeho provedení a teprve pak může posouditi, zda byla tímto protidůkazem vyvrácena domněnka § 163 obč. zák.

Odvolá-li některá ze stran projevený souhlas se zkouškou krve, jest hodnotiti význam dodatečně odepřené souhlasu a jeho vliv na výsledek důkazního řízení. (Rozh. ze dne 4. září 1931, Rv I 458/31, č. 10.953.)

14. Ohradil-li se poručník dítěte, žalujícího o zjištění nemanželského otcovství, proti krevní zkoušce, nemohla býti dítěti odebrána krev k novému znaleckému důkazu, nebylo však tím bráněno soudu, by nepřipustil důkaz znaleckým svědkem o důkazu zkouškou krve provedenou jím ve dřívějším sporu těchto stran o zjištění otcovství, jenž byl zrušen pro zmatečnost, ježto žalující dítě nebylo vůbec zastoupeno zákonným zástupcem. (Rozh. ze dne 17. března 1933, Rv I 2235/31, čís. 12.456.)

15. Není zmatečností podle § 477, čís. 4 c. ř. s., že po skončeném jednání bylo přijato na soud prohlášení matky a poručníka nemanželského dítěte, žalujícího o zjištění nemanželského otcovství, že neuznávají krevní zkoušku, a žalovanému

§ 164. Zápis otcovského jména do knihy křtěnců nebo zrozců, který se stal na matčin údaj, jest jen tehdy úplným důkazem, když zápis se stal podle zákonného předpisu s přivolením otcovým a toto přivolení bylo potvrzeno vysvědčením duchovního a kmotra s dodatkem, že jest jim osobně znám.

Povaha právního poměru mezi nemanželskými rodiči a dětmi.

§ 165. Nemanželské děti nemají nároku ani na rodinné jméno otcovo; obdrží rodné jméno matčino.

Matčin manžel může dáti dítěti své jméno prohlášením před zemským úřadem se svolením matky a dítěte nebo, je-li toto nezletilým, zákonného zástupce a soudu. K účinnosti těchto prohlášení je potřebí,

nemanželskému otci nebyla dána možnost, by se s tímto prohlášením zabýval.

Odvolačí řízení jest vadné podle § 503, č. 2 c. ř. s., ne vzal-li odvolací soud za prokázáno nic, co by otřáslo věrohodností svědkyně, nemanželské matky, ač odmítla krevní zkoušku. Prohlášení zástupce chudých žalujícího nemanželského dítěte, že nesouhlasí s provedením tohoto důkazu, není tu rozhodné.

I poručníkův odpor proti provedení důkazu krevní zkouškou jest uvážiti jako kteroukoliv jinou přednesenou skutečnost a jest v rozsudku vysloviti, jaký význam mu soud přikládá pro rozhodnutí. (Rozh. ze dne 22. července 1931, Rv I 1730/30, č. 10.925.)

16. K povolení obnovy ve sporu o zjištění nemanželského otcovství z důvodu § 530, čis. 7 c. ř. s. nestačí, že lze krevní zkouškou zjistiti, že muž, matkou dítěte za otce označený, jím skutečně jest neb není, nýbrž jest i potřebí, by zde byly všechny předpoklady, že bude lze důkaz ten provést, zejména by bylo předem jisto, že osoby, jichž krev dlužno zkoumati, k tomu svolí, by jim byla odebrána potřebná krev. K odebrání krve nelze nutiti ani strany ani třetí osoby, aniž lze dáti příkaz poručníkovi, by svolil k takovému zásahu. (Rozh. ze dne 8. června 1927, Rv II 697/26, čis. 7131.)

K § 165. Nemanželské dítě nemá proti otci nároku na výhavu. (Rozh. ze dne 10. února 1920, R I 30/20, čis. 406.)

aby byla předložena ve veřejné nebo soudně nebo notářsky ověřené listině.

§ 166. I nemanželské dítě má právo žádati na svých rodičích, aby je přiměřeně svému jmění vyživovali, vychovali a zaopatřili, a práva rodičů k němu vztahují se potud, pokud toho účel výchovný vyhledává. Jinak nemanželské dítě není pod otcovskou mocí svého zploditele, nýbrž jest zastupováno poručníkem.

K výživě jest zavázán především otec; není-li to však v jeho moci, připadá povinnost ta matce a po ní jejím rodičům.

1. Pro stanovení výše výživného nemanželského dítěte jsou rozhodny jednak potřeby dítěte jednak platební mohoucnost otcova a jeho vyživovací povinnost k jiným osobám. Srovnej v tom směru poznámky u § 142 obč. zák.

2. Jako každé výživné jest i výživné nemanželského dítěte stanoveno vždy podle přítomné potřeby a poměru (clausula rebus sic stantibus) a je při jejích změnách vždy možná změna.

3. Výživné lze vyměřiti jenom do budoucnosti, nikdy za dobu již uplynulou.

4. Podle § 16 první dílčí novely k obč. zák. vyměřuje soud výši výživného v řízení nesporném, bylo-li již otcovství uznáno. Srovnej k tomu judikaturu dole otištěnou.

K § 166. I. výchova a zaopatření nem. dítěte:

1. Výchovné podle platového zákona ze dne 24. června 1926, čis. 103 Sb. z. a n., není určeno za příjem dítěte, jehož by se mu za všech okolností musilo dostati nezkráceně. Při výměře výživného nemanželského dítěte nelze postupovati tak, že se vyloučí z otcova platu celé výchovné a vedle toho pak se stanoví výživné přiměřené zbývajícimu platu, nýbrž jest vycházeti z úhrnného otcova platu. (Rozh. ze dne 5. března 1932, R I 1091/31, čis. 11.453.)

2. Pokud jest v prohlášení žalobce spatřovati změnu žaloby v tom smyslu, že spor vedený dosud proti pozůstalosti zastoupené dědici bude nadále veden proti dědicům osobně.

Výši výživného, které zemřelý nemanželský otec má pla-

titi na děti, jest ustanoviti, podle dne jeho úmrtí. Dědicové jsou pak povinni k placení výživného jen potud, pokud se ho může nemanželskému dítěti dostati z pozůstalostního jmění, při čemž jest vzíti za základ skutečnou cenu pozůstalosti v době jejího odevzdání, nikoliv hodnotu zdanou v pozůstalostním řízení. Jest přihlédnouti i k tomu, zda jest zaopatřeno manželské dítě zůstavitelovo.

Má-li jmění složené otcem sloužiti k výživě a výchově nemanželského dítěte, jest žalobu dítěte o placení výživného proti dědicům zůstavitele, není-li složené jmění dosud vyčerpáno, pro tentokráte zamítnouti. (Rozh. ze dne 27. října 1932, Rv I 1727/32, čís. 12.034.)

3. Povinnost nemanželského otce zaopatřiti nemanželské dítě znamená, že nemanželské dítě má býti vedeno na onu cestu, na které by pak bylo s to vydělávati si svůj chléb, má mu býti umožněno, by bylo s to, samo se živiti. Dítě může žádati vyplacení určité částky k cíli svého »zaopatření« jen, prokáže-li, že je k tomu příčina a potřeba v jeho osobě, že zvláštní poměry, na př. tělesná nebo duševní vada, ospravedlňují takové žádání. (Rozh. ze dne 17. června 1933, Rv II 145/32, čís. 12.704.)

4. Nemanželské dítě může na otci žádati vyplacení určité částky k cíli svého »zaopatření« jen, je-li k tomu zvláštní příčina a potřeba v jeho osobě.

K přiznání nároku na vyplacení určité jistiny nestačí, že nemanželská dcera, jež jest již zletilá a již řadu let pracuje v závodě a tak se živí, je těžce nemocná a pro chorobu občas z pracovní činnosti vyřazena. (Rozh. ze dne 18. května 1933, Rv II 144/32, čís. 12.615.)

5. »Zaopatřením« ve smyslu §u 166 obč. zák. rozumí se, by se nemanželskému dítěti dostalo takového vychování, by pak bylo s to, samo se vyživovati. Nárok nemanželského dítěte proti otci na poskytnutí peněz k založení samostatné živnosti nelze uplatňovati v nesporném řízení. (Rozh. ze dne 11. ledna 1927, R I 1186/26, čís. 6670.)

6. Usnesení poručenského soudu o způsobu dalšího vychování nemanželského dítěte, zejména o tom, zda se má věnovati studiím, čili nic, víže sice poručníka, matku dítěte i dítě samo, nikoliv však jeho otce ani procesní soud v otázce, zda otec, jemuž byla původně uložena vyživovací povinnost rozsudkem, jest povinen hraditi zvýšené náklady za tuto výchovu. (Rozh. ze dne 7. dubna 1933, Rv I 1804/31, čís. 12.506.)

7. Podán-li návrh nemanželského dítěte proti nemanželskému otci o zaopatření sice ještě za nezletilosti dítěte, nelze o něm rozhodovati v nesporném řízení, stalo-li se dítě za řízení zletilým. Lhostejno, že rekursní soud stanovil příslušnost ne-

sporného řízení pro nedostatek podmínek §u 2, čís. 7 nesp. řiz. (Rozh. ze dne 25. května 1927, R II 178/27, čís. 7100.)

8. Nemanželský otec jest oprávněn žádati, by mu bylo dítě odevzdáno do výchovy, není-li matka s to, by je sama vychovávala, ač-li poručenský soud neuzná v zájmu dítěte vhodným jiné opatření. (Rozh. ze dne 23. května 1922, R I 481/22, čís. 1684.)

9. Není-li tu již matky, má nemanželský otec právo, dítě za poručníkovu dozoru u sebe vyživovati a vychovávat. (Rozh. ze dne 15. července 1919, R I 280/19, čís. 229.)

10. Odkaz nemanželského otce nemanželskému dítěti jest vyplatiti bez újmy nároku dítěte na výživné proti dědicům, leč že by opačná vůle zůstavitelova byla nepochybná.

Výplatou odkazu však nabylo nemanželské dítě vlastního jmění, jehož výnos přichází (obdobou § 150 obč. zák.) v úvahu při určení výše nároku nemanželského dítěte proti otcovým dědicům. (Rozh. ze dne 19. prosince 1931, Rv II 808/30, čís. 11.295.)

11. Dítě ještě nenarozené, avšak již počaté, pokládá se za narozené, pokud jde o jeho vlastní práva.

Dítě, které v době smrti domnělého nemanželského otce bylo již počato, patří k osobám, o jichž výživu měl usmrčený předpokládati, že jest nemanželským otcem, pečovati podle zákona (§ 1327 obč. zák.) a jemuž musí býti nahrazeno to, co mu smrtí živitele na výživě ze zákona ušlo.

S hlediska § 1327 obč. zák. se nevyžaduje, by usmrčený v době svého úmrtí výživné skutečně poskytoval. (Rozh. ze dne 26. května 1933, R II 144/33, čís. 12.640.)

K § 166. II. Všeobecné zásady o povinnosti nem. otce k výživě dítěte:

1. Zaopatřením, kterým jest nemanželský otec podle svého jmění dítěti povinován, není vydání takové částky majetku nebo zaopatření takového živobytí, které by zajišťovalo dítěti stejnou míru, v které žije otec, nýbrž uvedení dítěte na onu cestu, na které je pak s to, by si samo mohlo vydělávati chléb.

Povinnost nemanželského otce k zaopatření dítěte jest podpůrná potud, že nenastává, došlo-li dítě zaopatření ať vlastním přičiněním nebo jiným způsobem.

Povinnost dítě znovu zaopatřiti nastává, ztratí-li dítě zaopatření nebo výživu. Taková povinnost nemanželského otce vzniká, nemůže-li dítě zvolené si zaměstnání vzhledem k svému onemocnění v neztencené míře a ve všech směrech vykonávati. Je-li výdělek dítěte vzhledem k jeho onemocnění nedostačující, jest oprávněno požadovati na otci jeho doplnění z titulu výživy, po případě, nemůže-li zaměstnání nalézt, výživu vůbec,

a to na výši, jež se řídí jak jeho potřebami, tak i majetkovými poměry otcovými. (Rozh. ze dne 12. května 1933, Rv II 925/31, čís. 12.604.)

2. Vyživovací povinnost nemanželského otce konkuruje s jeho vyživovací povinností k manželským dětem, k manželce a k výtěžku neschopné matce. (Rozh. ze dne 5. března 1931, Rv II 131/30, čís. 10.596.)

3. Rozsah zaopatřovací povinnosti nemanželského otce. Povinnost tato, jsouc podpůrnou, nenastává, došlo-li dítě zaopatření z vlastního majetku, vlastním přičiněním neb jiným způsobem. Nemanželský otec není povinen dítěti, jež bylo bez jeho přičinění zaopatřeno, postoupením části svého majetku zabezpečiti budoucnost a pohodlnější živobytí. (Rozh. ze dne 17. listopadu 1928, Rv I 354/28, čís. 8475.)

4. Byl-li nemanželský otec rozsudkem uznán otcem dítěte, nebylo-li však výživné při tom stanoveno rozsudkem, dlužno se výživného domáhati v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 31. prosince 1924, R II 430/24, čís. 4519.)

5. Byl-li nemanželský otec již uznán právoplatným rozsudkem za otce dítěte, lze se výživného domáhati jen v řízení nesporném. Lhostejno, že v žalobě o placení výživného bylo se znovu domáháno uznání otcovství. (Rozh. ze dne 14. dubna 1926, Rv I 164/26, čís. 5944.)

6. Ustanovení druhého odstavce §u 16 I. dílí novely k obč. zák. nepřichází v úvahu, je-li poručenský soud nemanželského dítěte v cizozemsku. V tomto případě lze se upravení výživného na nemanželském otci domáhati toliko pořadem práva. (Rozh. ze dne 23. září 1924, R II 309/24, čís. 4171.)

7. Uznáno-li otcovství k nemanželskému dítěti, lze jen tehda domáhati se sporem toho, co otec dle zákona plniti jest povinen, poukázal-li poručenský soud poručníka ku žalobě formálním usnesením, jež, doručeno byvši též nemanželskému otci, nabylo právní moci.

Tímto usnesením jest procesní soudce vázán. (Plenární usnesení ze dne 27. října 1920, čís. pres. 1019/20, čís. 734.)

8. Uznal-li sice nemanželský otec otcovství, zdráhá se však platiti výživné, dlužno usnesení poručenského soudu, udělující zmocnění k žalobě, doručiti nejen poručníku, nýbrž i nemanželskému otci. Nestalo-li se tak, jest řízení o žalobě zmatečným (§ 477 čís. 6 c. ř. s.). (Rozh. ze dne 12. prosince 1922, Rv I 714/22, čís. 2093.)

9. Nároky svépřávného nemanželského dítěte proti otci na výživné (zaopatření) lze uplatňovati toliko pořadem práva. (Rozh. ze dne 29. ledna 1925, R II 440/24, čís. 4625.)

10. Otcův nárok na drahotní příspěvek pro nemanželské dítětko (zákon ze dne 20. prosince 1922, čís. 394 Sb. z. a. n.)

není závislým na tom, by bylo dítětko otci s jeho povolením připsáno v matrice. (Rozh. ze dne 19. června 1923, R II 251/23, čís. 2744.)

11. Nemanželskému otci nepřisluší stížnost do usnesení poručenského soudu, jímž stanoveny byly podmínky pro smír mezi otcem a poručníkem. (Rozh. ze dne 27. ledna 1925, R I 56/25, čís. 4591.)

12. Nebylo-li přistoupení nezletilé nemanželské matky ku smíru mezi nemanželským otcem a poručníkem o složení odbytého schváleno opatrovníckým soudem nemanželské matky, nevzala tato platně na sebe povinnost, že bude plniti ze svého, nestačí-li odbytne. Lhostejno, že nemanželská matka nebyla pod mocí poručenskou, nýbrž otcovskou, a že otec smír podepsal. Pokud nelze v chování zletilosti nabyvší nemanželské matky spatřovati schválení smíru. (Rozh. ze dne 16. prosince 1925, R II 365/25, čís. 5562.)

13. Řízení o určení závazků nezletilce z jeho nemanželského otcovství jest zmatečné, nebylo-li jednáno se zákonným zástupcem (s otcem) nezletilce. (Rozh. ze dne 26. května 1933, R II 208/33, čís. 12.643.)

14. Moc poručenskou jakož i poměr matky k nemanželskému dítěti dlužno posuzovati dle zákonů vlastní dítěte, naproti tomu však dlužno žaloby z nemanželského otcovství posuzovati dle zákona toho místa, kde byla žaloba podána.

Nelze žalovati na placení výživného nemanželskému dítěti toho, kdo není uznán za otce dítěte a není současně o uznání to žalován. (Rozh. ze dne 8. ledna 1925, Rv II 756/24, čís. 4541.)

15. Povinnost nemanželského otce tuzemce, platiti výživné, jest posuzovati dle práva tuzemského, třeba dítě bylo příslušníkem cizího státu.

Nemanželský otec, bydlící v tuzemsku, jest povinen platiti dítěti bydlícímu v cizozemsku, výživné v Kč. (Rozh. ze dne 21. května 1924, Rv I 255/24, čís. 3885.)

K § 166. III. Výše výživného nemanželského dítěte:

1. O výši výživného nemanželského dítěte rozhoduje hospodářská mohoucnost otcova a potřeby dítěte. Změnil-li se ta neb ona složka, neodpovídá již vyměřené výživné ani duchu ani doslovu § 166 obč. zák. a může se účastník, v jehož prospěch nebo neprospěch se poměry změnilly, domáhati nové úpravy, byť i to nebylo výslovně v rozsudku řečeno. S tohoto hlediska nemá valné ceny, ustanoví-li soud výši výživného buďsi jednotnou sazbou na celou dobu platební povinnosti otcov s konečným termínem, až se bude moci dítě samostatně

živiti, či podle stupnic věku na řadu let napřed. (Rozh. ze dne 1. října 1931, Rv II 229/31, čís. 11.045.)

2. Výživné jest nemanželskému dítěti přiznati již ode dne následujícího vznesení návrhu, nikoliv teprve ode dne rozhodnutí, vyhovujícího návrhu. (Rozh. ze dne 19. května 1926, R I 381/26, čís. 6043.)

3. Při výměře výživného pro nemanželské dítě nutno povšimnouti si též valutových a drahotních poměrů místa, kde žije otec dítěte. (Rozh. ze dne 22. února 1921, R I 201/21, čís. 930.)

4. Přiměřenost žádaného výživného a výše možného výdělku nemanželského otce nejsou skutkovými okolnostmi (§§ 396, 442 c. ř. s.), nýbrž právním posouzením věci. (Rozh. ze dne 22. srpna 1929, Rv I 654/29, čís. 9123.)

5. Při vyměření výživného pro nemanželské dítě jest hleděti ku věnu manželky nemanželského otce potud, že se mu jím ulehčuje náklad na manželské společenství. (Rozh. ze dne 9. listopadu 1920, Rv I 493/20, čís. 747.)

K § 166. IV. Změna stanoveného výživného nemanželského dítěte:

1. Výše výživného, určená rozsudkem pro nemanželské dítě do budoucna pevným penizem dle těch kterých časových období, rozumí se cum clausula rebus sic stantibus. (Rozh. ze dne 14. října 1919, Rv II 219/19, čís. 291.)

2. Složil-li nemanželský otec pro dítě odbytné s výhradou nezměněných poměrů (clausula rebus sic stantibus), jsou pro otázku změny poměrů rozhodny poměry obou stran. Změna poměrů v neprospěch dítěte nepředvídatelným válečným a poválečným poklesem měny a oční chorobou dítěte.

Nárok na výživné nevzniká teprve přísuzujícím rozsudkem, nýbrž již změnou poměrů a stává se splatným na požádání, nejpozději žalobou. (Rozh. ze dne 30. srpna 1928, Rv I 951/28, čís. 8258.)

3. Složil-li nemanželský otec pro dítě odbytné na základě smíru, jenž obsahoval doložku, »že se upouští od ustanovení, že by se odbytné mělo zvýšiti, avšak pouze vzhledem k tomu, že se v dohledné době majetkové poměry otcovy nezmění«, lze se přece, změnily-li se nepředvídatelně majetkové poměry otcovy a potřeby dítěte, domáhati placení výživného, nelze však žalovati o zvýšení odbytného. Nárok dítěte na placení vyživovacích příspěvků není tu omezen na nutnou výživu a nezáleží na tom, zdali a do jaké míry jest odbytné již vyčerpáno. (Rozh. ze dne 30. září 1926, Rv I 305/26, čís. 6324.)

4. I když nemanželský otec, vyrovnáv se s poručenstvem dítěte, složil pro ně odbytné jednou pro vždy, lze nedostáva-

jící se nutnou výživu od něho požadovati, ale teprve po vyčerpání odbytného.

Přistoupili-li nemanželská matka, po případě její rodiče, ke smíru o odbytném, nedostává se nutná výživa dítěte teprve, když ani z odbytného, ani matkou, po případě jejími rodiči nemůže býti uhrazena.

Z důvodu změny poměrů může býti další plnění otcovských povinností vymáháno, i když odbytné ještě není vyčerpáno. (Plenární usnesení ze dne 7. října 1924, čís. pres. 299/24, čís. 4213.)

5. Je-li požadované zvýšení odbytného nemanželského dítěte závislé na rozhodnutí otázky, zda dítě jest oprávněno domáhati se jeho zvýšení a rozhodnutí o něm závisí na zjištění sporné okolnosti, zda se majetkové poměry nemanželského otce zlepšily, jest o zvýšení odbytného jednati v řízení nesporném, ježto prostředky nesporného řízení stačí k tomu, aby byly bezpečně zjištěny majetkové poměry nemanželského otce. (Rozh. ze dne 12. října 1933, R II 364/33, čís. 12.899.)

6. Změna ve výši výživného, jež pro nemanželské dítě bylo právoplatně stanoveno rozsudkem, nemůže se státi řízením mimosporným (§ 16 I. dílí novely k obč. zák.). (Rozh. ze dne 21. prosince 1920, R II 400/20, čís. 823.)

7. Změna ve výši výživného, jež pro nemanželské dítě bylo právoplatně stanoveno rozsudkem, nemůže státi se řízením mimosporným (§ 16 I. dílí novely k obč. zák.). (Rozh. ze dne 11. října 1921, R I 955/21, čís. 1224, přijato plenárním usnesením ze dne 4. října 1921, čís. pres. 1027/21.)

8. Bylo-li původně upraveno výživné nemanželského dítěte rozsudkem, po té pak smírem, jest další úpravu provésti v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 26. května 1925, R II 138/25, čís. 5081.)

9. Bylo-li výživné, stanovené původně rozsudkem, po té upraveno v řízení nesporném, jest i další úpravu provésti v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 13. února 1924, R I 85/24, čís. 3493.)

10. O návrhu poručenstva nebo nemanželského otce, by pro podstatnou změnu v potřebách dítěte nebo v otcově hospodářské mohoucnosti nebo po té i oné stránce znovu bylo upraveno výživné nemanželského dítěte dosud smírem určené, nutno postupovati podle druhého odstavce § 16 I. dílí novely k obč. zák.

Zvrátiti pro jeho počáteční neplatnost anebo napotomní bezúčinnost soudně schválený smír o výživném nemanželského dítěte lze jen ku žalobě v řízení nesporném. (Plenární usnesení ze dne 19. prosince 1922, čís. pres. 1107/22, čís. 2101.)

11. Určena-li výše měsíčního výživného pro nemanželské

dítě rozsudkem a složil-li nemanželský otec dle napotomného smíru pro dítě od bytné, jest se nadále vyživovacích příspěvků domáhati cestou nespornou. (Rozh. ze dne 27. února 1924, R II 64/24, čís. 3553.)

12. Byla-li vyživovací povinnost nemanželského otce stanovena původně rozsudkem, pak smírem a posléze usnesením v nesporném řízení, lze se domáhati změny (zproštění) povinnosti k placení výživného jen v nesporném řízení (§ 16, druhý odstavec první dílí novely k obč. zák.).

Nejde o zřejmý rozpor se zákonem (§ 16 nesp. řiz.), zvýšeny-li vyživovací příspěvky pro nemanželské dítě na čtyři roky vzhledem k tomu, že chce navštěvovati čtyřroční odbornou školu (elektrotechnickou).

»Výživou« mní se v § 166, druhý odstavec, obč. zák. nejen výživa v užším slova smyslu, nýbrž i výchova a zaopatření dítěte. (Rozh. ze dne 31. července 1931, R I 640/31, čís. 10.927.)

13. Poukázal-li cizozemský poručenský soud poručníka, aby podal o zvýšení výživného žalobu na nemanželského otce, bydlicího v tuzemsku, nemůže tuzemský soud procesní žalobu odmítnouti z důvodu, že nárok měl být uplatňován v mimosporném řízení před cizozemským soudem. Třebas ve smíru o výživném nemanželského dítěte bylo doloženo, že jsou jím zapraveny všechny nároky nemanželského dítěte proti jeho otcí pro minulost a budoucnost, může se dítě domáhati zvýšení výživného, změnilo-li se podstatné poměry. (Rozh. ze dne 29. prosince 1924, R I 983/24, čís. 4491.)

14. Nárok na zvýšení výživného nemanželského dítěte cizozemce bydlicího v cizozemsku proti nemanželskému otcí tuzemci nelze uplatňovati v nesporném řízení.

Právoplatné rozhodnutí tuzemských soudů o nepřipustnosti pořadu práva a o nutnosti nastoupiti cestu mimosporného řízení o nároku na zvýšení výživného nemanželského dítěte cizozemce bydlicího v cizozemsku proti nemanželskému otcí tuzemci jest pro tuzemské soudy závazné. Není-li v tuzemsku soudu místně příslušného, jest použití předpisu § 28 j. n. (Rozh. ze dne 15. ledna 1931, R I 704/30, čís. 10.436.)

15. Žádal-li poručník nemanželského dítěte, neznaje otcových poměrů, placení menšího příspěvku na výživné, než byl otec s to poskytnouti a než by dítěku podle toho patřilo, soud rozhodl pak jen o přiměřenosti z a d a n ý c h příspěvků, nikoliv však o tom, zda jest přiměřeno vyšší výživné, lze vzhledem k návrhu na zvýšení výživného, aniž by tomu bránila pravomoc dřívějšího rozhodnutí, od doby podání návrhu na

zvýšení výživného. (Rozh. ze dne 21. dubna 1928, R I 277/28, čís. 7992.)

16. Usmrcením nemanželského otce ušel dítěti nárok (§ 1327 obč. zák.) nejen na měsíční důchod, k němuž byl otec ze smíru povinen, nýbrž nárok na nutnou výživu vůbec a dlužno přihlídnouti k tomu, že nemanželský otec byl povinen vzhledem k změněným poměrům platiti vyšší výživné. (Rozh. ze dne 2. prosince 1927, Rv I 596/27, čís. 7578.)

K § 166. V. Zánik povinnosti nemanželského otce k výživě dítěte:

1. Zjištění, že povinnost nemanželského otce k placení výživného, upravená smírem, uhasla, ježto se dítě stalo způsobilým k samostatné výživě, může se nemanželský otec domáhati jen řízením nesporným, nikoliv žalobou; odkázati jeho návrh na pořad práva lze jen, nemůže-li výdělečná způsobilost dítěte býti zjištěna prostředky nesporného řízení. (Rozh. ze dne 29. srpna 1929, R I 684/29, čís. 9135.)

2. Způsobilost nemanželského dítěte k samostatné výživě nenastává již dosažením určitého věku dítěte, nýbrž jest jí stanoviti pro každý případ zvláště; nastává, jakmile se dítě po náležité předběžné průpravě stane schopným a oprávněným zvolené výdělečné zaměstnání plně vykonávati.

Vyživovací povinnost stihá nemanželského otce po dobu, až dítě jest s to samo se užíviti, a pomíjí, a to nadobro, jakmile dítě této způsobilosti nabylo, bez ohledu na to, zda a kolik vydělá nebo zda občas nebo vůbec jest bez zaměstnání a bez výdělku. Způsobilost však musí býti úplná, t. j. taková, by nemanželskému dítěti zajišťovala, by ve svém oboru se uplatnilo. (Rozh. ze dne 8. září 1931, Rv I 2201/30, čís. 10.973.)

3. Okolnost, že nemanželské dítě bylo s to, by se samo vyžívalo, nevylučuje, by vyživovací povinnost otcova opět neobživla, stalo-li by se dítě napotom neschopným k výdělečné činnosti. Nestačí však, že dítě jest přechodně bez místa. (Rozh. ze dne 11. prosince 1930, R I 876/30, čís. 10.388.)

4. Plnění vyživovací a zaopatřovací povinnosti nemanželského otce může podle okolností případu záležiti i v poskytování potřebného nákladu na vysokoškolská studia.

Způsobilost k samostatné výživě nemanželského dítěte nenastává za všech okolností již dosažením určitého stáří, kdy si snad může nezletilec zaopatřiti nejnutnější výživu nejjednodušší prací.

Pro vznik a pro trvání vyživovací povinnosti nemanželského otce není rozhodné, zda nezletilé dítě má i vlastní jmění. pokud výnos tohoto jmění nestačí k úhradě nákladů na výživu a výchovu nezletilcovu. Zásada § 150 obč. zák. platí i pro ne-

§ 167. Otec je povinen nahraditi matce útraty slehnutí i útraty její výživy po dobu prvních šesti týdnů po slehnutí a, budou-li následkem slehnutí další výlohy nutny, i tyto.

Pohledávka promlčí se uplynutím tří let po slehnutí.

manželské děti. (Rozh. ze dne 21. listopadu 1930, R II 411/30, čís. 10.340.)

K § 166. VI. Povinnost ostatních příbuzných k výživě nemanželského dítěte:

1. Nárok nemanželského dítěte proti rodičům nemanželské matky na výživné jest uplatňovatí v nesporném řízení. (Rozh. ze dne 17. ledna 1930, R I 1021/29, čís. 9527.)

2. Otcovská bába není po zákonu povinna k výživě nemanželského dítěte. (Rozh. ze dne 4. května 1933, R I 381/33, čís. 12.572.)

K § 167. 1. O nároku nemanželské matky podle § 167 obč. zák. nelze jednatí v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 22. února 1921, R I 201/21, č. 930.)

2. V řízení o žalobě nemanželské matky o zaplacení útrat šestinedělí a těhotenství není vždy zapotřebí, by nemanželské otcovství bylo zjišťováno zvláštním soudním výrokem. Zjištění tohoto jest však třeba, domáhá-li se matka na otci, by bylo dítěti placeno výživné, ať již důsledkem §u 1042 obč. zák., ve vlastním jméně nebo jako zákonná poručnice jménem svého nemanželského dítěte. Pokud jest tu na soudci, dáti nemanželské matce návod ku provedení procesních úkonů. (Rozh. ze dne 17. listopadu 1925, R I 905/25, čís. 5459.)

3. »Slehnutí« ve smyslu § 167 obč. zák. není úmyslné, umělé přerušení těhotenství, ať se tak děje kýmkoliv a za jakýmkoliv účelem. (Rozh. ze dne 20. října 1928, Rv I 261/28, čís. 8404.)

4. Ošetření, jehož potřebuje normálně rodička v době šestinedělí, jest zahrnuto, nejde-li o mimořádný případ, vyžadující zvláštních úkonů spojených s výlohami, v nákladech na výživu po dobu šestinedělí. Dalšími výlohami nutnými následkem porodu míněny jsou jen výlohy, jež porod jako takový měl bezprostředně v zápětí. (Rozh. ze dne 21. října 1927, Rv I 508/27, čís. 7431.)

5. »Dalšími výlohami, následkem porodu snad nutnými« míněny jsou v §u 167 obč. zák. jen takové výlohy, jež porod

§ 168. Již před narozením dítěte může soud k návrhu matčinu, je-li toho potřebna a nevede-li neucudného života, přidržeti toho, jehož otcovství bude podle § 163 osvědčeno, aby složil u soudu částku výživy, která má býti dítěti v prvních třech měsících poskytnuta, jakož i obvyklou částku útrat, které mají býti matce podle § 167 nahrazeny.

jako takový měl bezprostředně v zápětí. (Rozh. ze dne 6. května 1919, Rv I 224/19, čís. 170.)

6. »Nákladem« ve smyslu § 1042 obč. zák. jest všeliké ztenčení majetku, tudíž nejen zmenšení aktiv hotovým výdajem, nýbrž i zveličení pasiv podstoupením závazku. Očekávání náhrady lze v pochybnosti předpokládati. Důkaz opaku náleží odpůrci.

Kdo, očekávaje náhradu, hradil náklady, stanovené § 167 obč. zák., může přímo na otci nemanželského dítěte domáhati se náhrady.

Mluvě v § 167 obč. zák. o náhradě, nemíni zákon, že hraditi výlohy, tam označené, bylo by primárně povinností matky a závazek nemanželského otce byl závazkem sekunderním. (Rozh. ze dne 18. prosince 1919, Rv I 559/19, čís. 341.)

7. Exekuci dle druhého odstavce § 1 zákona ze dne 15. dubna 1920, čís. 314 Sb. z. a n., o exekuci na platy a výživné zaměstnanců a jejich pozůstalých, lze vésti též pro nárok nemanželské matky na výživné v šestinedělí (§ 167 obč. zák.) a pro příslušenství zákonného nároku na výživné (úroky, útraty sporu a exekučního návrhu), nikoli však pro další nároky nemanželské matky dle § 167 obč. zák., aniž pro náhradní nároky toho, kdo za dlužníka hradil zákonné výživné. (Rozh. ze dne 10. srpna 1920, R I 547/20, čís. 618.)

K § 168. 1. Stačí, byla-li žádost dle §u 168 obč. zák. podána již před porodem dítěte, třebaš bylo o ní teprve po něm rozhodnuto. Oprávněnost žádosti jest posuzovatí dle doby jejího podání.

Nikoliv sice dle §u 167 obč. zák., za to však dle §u 168 obč. zák. lze se domáhati všeho, co novorozené potřebuje, by bylo udrženo na živu. Patří sem i dětský vozík, vložka do vozíku a dětské prádlo. (Rozh. ze dne 21. ledna 1925, R I 38/25, čís. 4577.)

2. Nárok nemanželské matky podle § 168 obč. zák. není zásadně vyloučen tím, že má zákonný nárok na pomoc v mateřství podle § 95 odst. II. zákona ze dne 9. října 1924, čís. 221 Sb. z. a n. (Rozh. ze dne 7. února 1929, R II 413/28, čís. 8695.)

§ 169. Dokud matka svoje nemanželské dítě podle budoucího určení sama chce a může vychovávat, nesmí jí otcem býti odňato; přes to musí otec zapravovat náklady na výživu. Hrozí-li však blahu dítěte vychováváním matčiným nebezpečností, jest otec povinen dítě od matky oddělit a je k sobě vzítí nebo na jiném bezpečném a slušném místě je chovati.

§ 170. Rodiče mohou spolu učiniti narovnání o výživě, výchově a zaopatření nemanželského dítěte; takové narovnání však nemůže býti na újmu práva dítěte.

K § 169. 1. Nemanželská matka nemá výhradné právo určití dítěti směr jeho výchovy a povolání.

Při nákladnějších opatřeních na výchovu nemanželského dítěte nemůže býti rozhodováno bez výsledku nemanželského otce.

Bylo-li na úhradu veškerých nákladů výživy, výchovy a zaopatření dítěte složeno odbytné, bylo o příštím povolání dítěte rozhodnuto s náležitým zřetelem na výši odbytného. (Rozh. ze dne 29. srpna 1930, R I 635/30, čís. 10.101.)

2. Nemanželský otec nemusí býti slyšen o tom, k jakému povolání má býti nemanželské dítě určeno.

Bylo-li nemanželské dítě v době vydání rozhodnutí prvého soudu nezletilé, bylo o jeho vyživovacím nároku rozhodnuto v řízení nesporném, třebaže nezletilý nabyl za opravného řízení zletilosti.

Plnění vyživovací povinnosti může podle okolností případu záležeti i v poskytování potřebného nákladu na vysokoskolská studia. (Rozh. ze dne 28. dubna 1933, R I 339/33, čís. 12.558.)

3. Jde-li o rozhodnutí, komu má býti nemanželské dítě, jehož matka zemřela, dáno do výživy a výchovy, zda nejbližší pokrevní příbuzné, babičce, v jejíž výživě a výchově dosud jest, či nemanželskému otci, jest babičku pokládati za účastnici nesporného řízení oprávněnou k rekursu. (Rozh. ze dne 8. června 1933, R I 488/33, čís. 12.678.)

K § 170. 1. Uzavřela-li zletilá nemanželská matka se zletilým nemanželským otcem před válkou smír, jímž se otec zavázal na úplné vyrovnání veškerých nároků dítěte složití odbytné, přešla vyživovací povinnost otcova na matku. Lhostejno, že smír nebyl formálně ohledně dítěte soudem schválen. Skutečnost, že poválečným poklesem vnitřní hodnoty peněz se odbytné (nespotřebovaný jeho zbytek) znehodnotilo, jest bez

významu pro nárok matky proti nemanželskému otci na náhradu nákladů, jež prý za něho na dítě učinila. (Rozh. ze dne 9. prosince 1930, Rv II 870/29, čís. 10.376.)

2. Prohlásila-li nemanželská matka a poručník u soudu, že skládají do sirotčí pokladny pro dítě peníze, které jim dal nemanželský otec dítěte, jehož jméno ani soudu neudali, a mimosoudní smír o odbytném nebyl schválen poručenským soudem, nebyl vůbec upraven právní poměr mezi nemanželským otcem a dítětem, nýbrž šlo jen o dohodu mezi rodiči nemanželského dítěte podle § 170 obč. zák. a dítě podrželo proti otci nárok na výživné ve smyslu § 166 obč. zák. Nesejde tu ani na tom, že složené odbytné nebylo vyčerpáno. (Rozh. ze dne 6. března 1931, R II 461/30, čís. 10.604.)

3. Ujednání, jímž převzal otec peněžité závazky proti matce za to, že bude sama dítě živiti a vychovávat, jest posuzováno podle všeobecných pravidel o smlouvách mezi osobami, nepotřebujícími zvláštní soudní ochrany a podle období § 170 obč. zák. Dokud dítěti nehrozí škoda, nemá opatrovnický soud ani povinnosti ani práva zasahovati do sporu rodičů o významu a o platnosti této úmluvy. Matka může otci placení vůbec prominouti, ale nemůže práva, jež sobě osobuje proti otci z těchto ustanovení smlouvy, vymáhati nesporným řízením prostřednictvím opatrovnického soudu, nýbrž jen pořadem práva. (Rozh. ze dne 3. července 1929, R I 515/29, čís. 9077.)

4. Byl-li s nemanželským otcem ujednán smír o složení odbytného »na místo rozsudků«, jimiž byl ve sporu o uznání otcovství a o placení výživného nemanželský otec odsouzen i k náhradě značných procesních útrat, ke kterýmžto útratám však nebylo při ujednání smíru přihlíženo a ohledně nichž nebylo ve smíru nic ustanoveno, nemělo se schválení smíru státi bez slyšení zástupce chudé (žalující) strany a bez náležitě ujasnění všech otázek sem spadajících u všech účastníků. Nebylo-li toho šetřeno, jest proti usnesení schvalujícímu smír oprávněn k rekursu i zástupce chudé strany, k jehož (odvolacímu) rekursu jest schvalovací doložku zrušiti. (Rozh. ze dne 1. října 1931, R I 649/31, čís. 11.038.)

5. Nemanželský otec není oprávněn k stížnosti do usnesení, jímž odepřel poručenský soud schváliti smír uzavřený mezi nemanželským dítětem a jím ve sporu o uznání otcovství a placení výživného. (Rozh. ze dne 27. května 1919, R II 60/19, čís. 185.)

6. Nemanželská matka má právo k rekursu proti soudnímu schválení smíru sjednaného o výživném pro dítě s nemanželským otcem bez jejího vědomí a proti její vůli. (Rozh. ze dne 17. března 1928, R I 187/28, čís. 7885.)

7. Návrh, aby poručenský soud uložil mateřské poručnici

§ 171. Povinnost nemanželské děti vyživovati a zaopatřiti přechází jako jiný dluh na otcovy dědice.

Bylo-li otcovství otcem uznáno nebo soudně zjištěno, mohou nemanželské děti, které v čas otcova úmrtí v jeho domě jsou živeny a vychovávány, požadovati i nadále touž měrou jako doposud výživu a výchovu až do doby, kdy samy se budou moci živiti, nikoli však ve větším rozsahu, než se toho může dostati podle pozůstalého jmění manželským dětem.

Zánik otcovské moci nad dětmi.

§ 172. Otcovská moc zaniká ihned se zletilostí dítěte, pokud nebylo další její trvání na otcovu žádost soudem ze spravedlivé příčiny povoleno a veřejně vyhlášeno.

§ 173. Spravedlivé příčiny, ze kterých lze u soudu žádati o prodloužení otcovské moci, jsou: Když dítě, ač zletilé, pro vady těla nebo mysli není s to samo se živiti neb o své záležitosti pečovati; nebo když za nezletilosti zapletlo se ve značné dluhy nebo dopustilo se takových přečinů, pro něž musí býti ještě dále chováno pod bedlivým dohledem otcovým.

nemanželského dítěte, by svolila k tomu, aby si nemanželský otec z výživného srazil částku, o kterou více zaplatil, než byl podle soudních rozhodnutí povinen, jest odmítnouti pro nepříslušnost poručenského soudu a pro nepřipustnost nesporného řízení, má-li ten smysl, že se jím má vyvolati soudní, obě strany zavazující rozhodnutí, zda si smí nemanželský otec sraziti přelplatek z budoucně placeného výživného. Chtěl-li však nemanželský otec tímto návrhem dosíci jen opatření, by spor o vrácení přeplatku byl v zájmu dítěte bez žaloby a útrat uklizen, jest poručenský soud povinen učiniti návrh předmětem jednání, ale nemanželskému otcí nepřisluší právo ke stížnosti do jeho rozhodnutí. (Rozh. ze dne 29. srpna 1929, R I 594/29, čís. 9132.)

K § 172. Není ve zřejmém rozporu se zákonem (§ 16 nesp. říz.), učinil-li opatrovnícký soud náležitá opatření ohledně osoby nezletilého manželského dítěte, ač otec nebyl zbaven otcovské moci. (Rozh. ze dne 9. listopadu 1926, R II 340/26, čís. 6452.)

§ 174. Děti mohou býti i před dovršením dvacátého prvého roku zproštěny otcovské moci, když je otec se schválením soudu výslovně propustí nebo když dvacetiletému synovi dovolí, aby vedl vlastní domácnost.

§ 175. Provdá-li se nezletilá dcera, přejde sice se zřetelem ku své osobě pod mužovu moc (§ 91 a 92); se zřetelem však ku jmění má otec až do její zletilosti práva a povinnosti opatrovníka. Zemře-li muž za její nezletilosti, přijde opět pod otcovskou moc.

§ 176. Pozbude-li otec užívání rozumu, bude-li prohlášen za marnotratníka nebo bude-li odsouzen pro zločin k trestu na svobodě na dobu delší jednoho roku, vystěhuje-li se o své újmě, nebo je-li přes rok nepřítomen, aniž podal o svém pobytu zprávu; přestává otcovská moc a zřídí se poručník; pominou-li však tyto překážky, nabude otec opět svých práv.

§ 177. Otcové, kteří výživu a výchovu svých dětí zcela zanedbávají, pozbývají otcovskou moc na vždy.

§ 178. Zneužívá-li otec své moci nebo neplní-li povinnosti s ní spojených nebo stane-li se vinen nečestným nebo nemravným chováním, může nejen dítě samo, nýbrž každý, kdo o tom ví, zvláště nejbližší příbuzní, dovolávati se pomoci soudu. Soud má vyšetřiti předmět stížnosti a učiniti opatření okolnostem přiměřená; zvláště může naříditi, že otec co do správy jmění nebo co do péče o osobu dítěte je podřízen dozoru soudu a na roveň postaven poručníku.

K § 174. Propuštění z moci otcovské jest proti vůli otcově nepřipustné. Soud má jen zkoumati, zda propuštění s vůlí otcovou jest pro dítě výhodné, nemůže však nahraditi otcovo svolení. (Rozh. ze dne 12. března 1932, R II 370/31, čís. 11.477.)

K § 178. 1. I v případě § 178 obč. zák. může soud zbaviti otce otcovské moci, zneužíval-li ji otec, neplnil-li povinnosti z ní vyplývající nebo nasvědčují-li veškeré skutečnosti spolehlivě tomu, že se otec chová tak, že by ponechání

§ 178a. Převzal-li ústav nebo spolek pro ochranu dětí nebo pro péči o děti ošetřování a výchovu trýzněného, opuštěného nebo zanedbaného dítěte, nebo dítěte, jemuž rodiče nevěnují potřebného dozoru a výchovy, může poručenský soud k návrhu ústavu nebo spolku vyšetřiv případ a vyslechnuv rodiče vyřknouti, že dítě před dokončením své výchovy může býti odňato ústavu nebo spolku proti jejich vůli jen se soudním svolením.

§§ 179—185. (neplatí). Viz nyní zákon o osvojení na str. 65 a násl.

Převzetí ve schovanství.

§ 186. Práva a povinnosti osvojitelů a osvojenců nelze vztahovati na děti, které byly vzaty jen ve schovanství. Toto schovanství je každému volným, chtějí-li však strany sjednati o něm smlouvu, musí tato býti, pokud mají býti schovancova práva ztenčena nebo těmž zvláštní závazky uloženy, soudně potvrzena. Na náhradu schovaneckých výloh nemají pěstounové nároku.

HLAVA DVACÁTÁ OSMÁ.

O SVATEBNÍCH SMLOUVÁCH.

Smlouvy svatební.

§ 1217. Svatebními smlouvami nazývají se smlouvy, které byly sjednány o jmění, hledíc k man-

dítěte pod mocí otcovskou se zřetelem ke všem právům prýsticím z mocí otcovské bylo dítěti jen ke zhoubě a ohrožovalo jeho blaho tělesné i duševní. (Rozh. ze dne 29. října 1932, R I 743/32, čís. 12.037.)

2. Podle §u 178 obč. zák. může býti uznáno i na odněti otcovské moci, vyžaduje-li toho zájem a ochrana dítěte. (Rozh. ze dne 26. ledna 1927, R I 28/27, čís. 6737.)

3. O zbavení otcovské moci cizozemce viz rozhodnutí č. 4269, otištěné u všeobecných předpisů mezinárodního práva soukromého pod č. 10.

K § 1217. 1. Smlouva, jíž se ženich zavázal, vzíti ne-

želskému svazku, a mají především za předmět věno; obvěnění; jitrní dar; společenství statků; správu a požívání vlastního jmění; dědickou posloupnost, nebo doživotní požívání jmění, určené pro případ smrti, a vdovský plat.

věstu po sňatku za peněžité přínos k zaplacení dluhů do spoluvlastnictví nemovitosti, jest předběžnou smlouvou svatební.

Formy, předepsané zákonem pro smlouvu hotovou, vyžaduje se i pro smlouvu předchozí. (Rozh. ze dne 9. května 1923, Rv I 663/23, čís. 2608.)

2. Smlouvu, vedle které jeden manžel má za odstupné státi se spoluvlastníkem nemovitosti, dosud výlučně druhému manželu patřící, dlužno považovati za smlouvu svatební. Se žalobou o rozvod manželství od stolu a lože lze spojití žalobu o zrušení smluv svatebních. Pro vypořádání majetkových poměrů následkem zrušení smlouvy svatební jest rozhodnou doba, kdy smlouva byla uzavřena. (Rozh. ze dne 29. dubna 1919, Rv I 212/19, čís. 156.)

3. Smlouvami svatebními jsou toliko smlouvy, jež pořádají majetkoprávní poměry manželů jako takových a mají za předmět buď úpravu jich za trvání manželství nebo na případ úmrtí jednoho z nich hmotné zaopatření pozůstalého manžela. (Rozh. ze dne 11. října 1921, Rv II 133/21, čís. 1233.)

4. Smlouva, jíž rodiče jednoho snoubence přenechávají snoubencům hledíc ku zamýšlenému jich sňatku a pro případ, že k němu dojde, za úplatu své nemovitosti, není smlouvou svatební. Zrušiti takto založené spoluvlastnictví lze dle § 830 obč. zák. i za trvání manželství.

Dočasný, mimořádnými válečnými poměry vyvolaný vzestup cen nemovitostí nečiní zrušení spoluvlastnictví nevčasným. (Rozh. ze dne 24. června 1919, Rv I 310/19, čís. 209.)

5. Zřízení věna manželce není smlouvou svatební, vyžadující formy notářského spisu. Zda vyžaduje této formy jako darování bez skutečného odevzdání, závisí na poměru manželky k osobě, věno zřizující. (Rozh. ze dne 10. října 1922, Rv I 516/22, čís. 1905.)

6. Smlouva mezi manželi o koupi nemovitosti není smlouvou svatební, třeba byla sepsána ve formě notářského spisu a byl v ní obsažen též vzájemný testament. (Rozh. ze dne 23. prosince 1927, Rv I 891/27, čís. 7654.)

7. Úmluva, jíž se dohodla manželka s manželem za účelem dobrovolného rozvodu manželství od stolu a lože, že mu vyplatí odbytne za právo doživotní výměny, kterou měl zajištěnu na jejím domku, není svatební smlouvou a nevyžaduje ku své platnosti formy notářského spisu. Lhostejno, že vý-

1. Věno.

§ 1218. Věnem rozumí se jmění, které bylo mužovi odevzdáno či zajištěno manželkou, nebo za ní třetí osobou, na úlevu v nákladech, spojených s manželským společenstvím.

Jeho zřízení.

§ 1219. Drží-li nevěsta vlastní jmění a je-li zletilá, záleží na ní a ženichovi, jak se chtějí dohodnouti o věnu a o jiných obapólných darech. Je-li však nevěsta ještě nezletilá; musí býti smlouva sjednána otcem nebo poručníkem se schválením poručenského soudu.

§ 1220. Nemá-li nevěsta vlastního jmění, postačujícího na přiměřené věno, jsou rodičové nebo dědové a báby podle pořadí, jak jsou povinni vyživovati a zaopatřovati děti, zavázáni dcerám nebo vnúčkám při jejich sňatku dáti věno, přiměřené svému stavu a jmění, nebo k tomu poměrně přispěti (§§ 141 a 143). Nemanželská dcera může žádati věno jen od své matky.

měna byla zřízena notářským spisem. (Rozh. ze dne 23. prosince 1926, R II 401/26, čís. 6632.)

8. Postupní smlouva, uzavřená mezi snoubenci, pokud se týče mezi rodiči jednoho snoubence a snoubencem druhým pod podmínkou, že bude sňatek uzavřen, není ještě smlouvou svatební. (Rozh. ze dne 11. dubna 1922, Rv I 182/22, čís. 1618.)

K § 1220. 1. Rozhodnouti o nároku na zřízení věna jest místně příslušný obecný soud povinného. (Rozh. ze dne 19. prosince 1922, Nd I 660/22, čís. 2115.)

2. Nárok na zajištění věna nelze uplatňovati v nesporném řízení. (Rozh. ze dne 29. září 1927, R I 738/27, čís. 7351.)

3. Zákonná povinnost, zříditi věno, není vyloučena tím, že osoba, povinná věnem, dala se ku svolení ve sňatek pohouti výhrůžkami snoubenců. (Rozh. ze dne 8. března 1921, R I 269/21, čís. 954.)

4. Rodiče jsou prosti povinnosti, dáti dceři věno, má-li

sama v době sňatku dostatečné jmění pro přiměřené věno. (Rozh. ze dne 21. dubna 1926, R I 293/26, čís. 5957.)

5. Platnost slibu nebo poskytnutí věna dceři osobou, věnem povinnou, není podmíněna zřízením notářského spisu. (Rozh. ze dne 24. května 1921, Rv I 186/21, čís. 1068.)

6. Tím, že vzala zpět žádost za zřízení věna, nevzdala se dcera ještě nároku na ně. Výživné, jež otec je povinen poskytovat své rozvedené manželce, nelze sraziti při výpočtu věna. (Rozh. ze dne 14. března 1922, R II 82/22, čís. 1551.)

7. Snoubenec jest oprávněn stěžovati si do usnesení, jímž bylo rozhodnuto o (jeho) návrhu na zřízení věna.

Věno jest určiti v cestě nesporné a soud jest oprávněn uložití též jeho zaplacení.

Povinnost vyvěniti dceru trvá i pro druhý sňatek, třebaž dcera při prvním sňatku věna nežádala.

Povinnost vyvěniti dceru nekládá se jen dle jmění rodičů, nýbrž přicházejí v úvahu i služební příjmy a lze po případě uložití povinnost ku vyvěnění i ve splátkách. (Rozh. ze dne 23. září 1925, R II 258/25, čís. 5311.)

8. Žadati za soudní určení přiměřeného věna může žena, již nárok na věno přísluší, jakmile projevila vážný úmysl se provdati. Netřeba, by uvedla ženichovo jméno a označila přesné dobu zamýšleného sňatku. Při určení přiměřeného věna zůstává mimo úvahu stav nastávajícího manžela. (Rozh. ze dne 30. září 1919, R II 112/19, čís. 273.)

9. Pro vyměření věna jest směrodatným jednak manželův stav v době sňatku, jednak jmění osoby, věnem povinné, v čase, kdy věno se požaduje. Mimo úvahu zůstává výše povinného dílu, na který osoba, oprávněná žádati věno, má snad nárok. (Rozh. ze dne 7. července 1920, R II 132/20, čís. 578.)

10. Rozsah nároku na věno posuzuje se dle poměrů v čase, kdy sňatek byl uzavřen, způsobilost osoby, věnem povinné, věno takto vyměřené poskytnouti, dle doby, kdy žádá se o věno. (Rozh. ze dne 6. září 1921, R II 347/21, čís. 1168.)

11. Rodiče jsou povinni, třebaž dcera žádala za zřízení nebo doplnění věna teprve později, vyhověti této žádosti podle stavu majetku v době sňatku dcery. (Rozh. ze dne 14. ledna 1925, R I 9/25, čís. 4555.)

12. I když věno požaduje se teprve po opětovném provdání se, vyměří se dle jmění a stavu povinného v čase prvního sňatku se zřetelem k nápotomnímu snad zhoršení se majetkových poměrů povinného. (Rozh. ze dne 7. července 1920, Rv I 402/20, čís. 572.)

13. Výše povinného dílu může sice sloužiti za směrnici, nikoli však za početní pravidlo pro určení věna. K přidělení,

jmíž rodiče obmyslili jiné své dítě, nelze při výměře věna hleděti.

Za věno může žádati dcera i před sňatkem, splatným však stává se věno teprve uzavřením sňatku. (Rozh. ze dne 13. listopadu 1923, R I 941/23, čís. 3144.)

14. Pro rozsah nároku na věno jest rozhodnou doba, kdy byl nárok vznesen.

Při výměře výše věna dlužno vzíti za základ majetek obou rodičů.

Vyplacení věna nelze uložit rodičům rukou společnou a nerozdílnou.

Při výměře věna nelze uložit povinnost platiti úroky za dobu minulou. (Rozh. ze dne 24. února 1927, R I 121/27, čís. 6833.)

15. Pro nárok na zřízení věna dle §u 1220 obč. zák. jsou směrodatná majetkové poměry toho, od něhož se věno žádá, v době, kdy byl nárok vznesen. V řízení nesporném nelze řešiti otázku, zda k plnění povinný zbavil se odporovatelným způsobem svého majetku. Opírá-li nárok na zřízení věna o slib zavázaného, lze se věna domáhati pouze v řízení nesporném.

Nároku na zřízení věna proti dědicům zavázaného nelze se domáhati v mimosporném řízení. (Rozh. ze dne 4. března 1924, R II 84/24, čís. 3576.)

16. Poskytla-li již zavázaná osoba věno, lze se domáhati doplnění věna pouze tehdy, prokáže-li oprávněná, že dostala věnem méně, než bylo úměrně majetkovým poměrům zavázané osoby v době, kdy bylo věno skutečně poskytnuto. (Rozh. ze dne 5. května 1927, R I 268/27, čís. 7038.)

17. Bylo-li věno určeno (dáno) ve výši přiměřené poměrům rodičů v době sňatku, nemůže dcera později požadovati jeho zvýšení, ani kdyby se majetek rodičů od té doby rozmnožil. Jinak řídí se výše věna podle majetkových poměrů rodičů v době, kdy byl u soudu podán návrh na zřízení (doplnění) věna. Povinnost tuto lze uložit rodičům jen v té míře, ve které ji bez ohrožení své vlastní výživy a hospodářských poměrů mohou splniti v době, kdy se plnění to za pomoci soudu na nich žádá. (Rozh. ze dne 2. srpna 1928, R II 244/28, čís. 8205.)

18. Žádost dcery již vyvěšené o doplnění věna může se setkati s úspěchem jen, prokáže-li, že dostala věnem méně, než bylo úměrně majetkovým poměrům rodičů v době jejího sňatku, při čemž se způsobilost osob věnem povinných, by poskytl věno takto vyměřené, posuzuje ovšem podle doby, kdy byl vznesen nárok na doplnění věna.

Povinnost, dáti nebo doplniti věno dceři, musí splniti

§ 1221. Dovolávají-li se rodiče nebo dědové a báby své nemohoucnosti, zříditi slušné věno, má soud na žádost snoubenců vyšetřiti okolnosti, ale bez přísného vypátrání stavu jmění, a podle toho určití přiměřené věno, nebo rodiče a dědy a báby od toho osvoboditi.

§ 1222. Provdala-li se dcera bez vědomí nebo proti vůli svých rodičů a shledá-li soud příčinu odporu za důvodnou, nejsou rodičové povinni dáti jí věno ani v případě, když potom manželství schválí.

předně otec a, nemůže-li tak učiniti, jest k tomu povinna matka. (Rozh. ze dne 20. února 1932, R I 941/31, čís. 11413.)

19. Tím, že obdařený převzal nemovitost s břemeny a vyhradil si služebnost bytu, nepřestává smlouva býti darováním. Lhostejno, zda podnětem darovací smlouvy bylo, by jí byl někdo obohacen. Špadá sem též darování za účelem zřízení věna osobou, jež k tomu nebyla povinna. (Rozh. ze dne 26. června 1923, Rv I 205/23, čís. 2765.)

20. Právo dcery, žádati podle § 1220 obč. zák. na otcí věno, není podrobeno exekuci. Zabavitelná jest však formalisovaná již pohledávka příslušející dceři z důvodu věna právoplatně jí přiznaná. (Rozh. ze dne 20. října 1933, R I 826/33, čís. 12928.)

21. Dcera nevěsta nemá proti rodičům vedle nároku na věno ještě zvláštní nárok na výbavu. (Rozh. ze dne 16. září 1926, R I 735/26, čís. 6284.)

22. Nemanželská dcera nemá proti otcí (jeho pozůstatosti) nároku ani na věno, ani na výbavu, ani, je-li již provdána, nároku na zaopatření. (Rozh. ze dne 24. dubna 1923, Rv I 1417/22, čís. 2545.)

23. Nárok na výbavu nepomíjí tím, že nebyl uplatňován hned při sňatku nýbrž může se tak státi i později a to rovněž a výhradně v řízení nesporném. (Rozh. ze dne 17. června 1924, R II 207/24, čís. 3988.)

24. Návrh na výbavu může uplatniti pouze oprávněný, nikoliv třetí osoba za něho. Zejména nemůže jeho věřitel domáhati se exekučně (§ 308 ex. ř.) určení výbavy. (Rozh. ze dne 11. prosince 1923, R II 455/23, čís. 3283.)

K § 1222. 1. Sňatek jest uzavřen »bez vědomí rodičů« (§ 1222 obč. zák.), neoznámila-li jim jež dcera, třeba se o něm dozvěděli odjinud. (Rozh. ze dne 14. února 1922, R II 54/22, čís. 1495.)

2. Oznámila-li dcera rodičům úmysl, že se chce provdati

§ 1223. Obdržela-li dcera již své věno, a je, třebaž bez svého zavinění, ztratila, není již oprávněna ani v případě druhého manželství žádati nové.

§ 1224. Je-li pochybno, zda věno bylo vydáno ze jmění rodičů nebo nevěsty, předpokládá se posléze řečené. Vyplatili-li však již rodičové věno své nezletilé dceři bez vrchnoporučenského schválení, platí domněnka, že to rodičové učinili z vlastního jmění.

Odevzdání.

§ 1225. Nevymínil-li si manžel před uzavřením manželstvím věna, není také oprávněn je žádati. Odevzdání vymíněného věna, nebyl-li jiný čas ustanoven, může býti žádáno ihned po uzavřeném manželství.

A důkaz o něm.

§ 1226. Byl-li na jmění manželovo uvalen konkurs, tvoří jeho písemné nebo ústní potvrzení, které

za určitého muže, nelze v tom, že opomenula jim ohlásiti také místo a čas, kde a kdy ku sňatku dojde, spatřovati provdání se bez vědomí rodičů ve smyslu §u 1222 obč. zák.

Tomu, by třetí osoba nedomáhala se na zavázaném náhrady (§ 1042 obč. zák.) věna, jež poskytla jeho dceři, není na úkor, že dle zákona k plnění zavázaný povinnost svou odepřel.

Jde vlastně o náhradu poskytnutého věna, domáhá-li se třetí osoba na tom, kdo jest k dání věna povinen, náhrady »výbavy«, ježto na účet věna poskytla oprávněné osobě prostředky ku prvému zařízení domácnosti. (Rozh. ze dne 11. února 1925, Rv I 1884/24, čís. 4675.)

3. Nestačí na potvorní oznámení rodičům (§ 1222 obč. zák.), nezáleží na tom, zda rodiče měli důvod, vzpírat se sňatku a lhostejno, zda poměr mezi dítětem a jeho rodiči byl srdečným či napjatým. (Rozh. ze dne 6. května 1924, R I 369/24, čís. 3815.)

K § 1226. Úpadcova manželka může se na důkaz toho, že odevzdala manželu věno, dovolávat jen notářského potvrzení, vydaného v době stanovené v § 55 úp. ř.; jinaké důkazy jsou tu naprosto vyloučeny. (Rozh. ze dne 19. ledna 1923, R II 6/28, čís. 7705.)

se stalo před uvalením konkursu, že přijal věno, důkaz proti každému. Stane-li se však potvrzení teprve po uvalení konkursu, nemá důkazní moci proti věřitelům.

Předmět věna a práva manžela a manželky vzhledem k němu.

§ 1227. Vše, co lze zciziti nebo užívatí, hodí se za věno. Pokud je pokračováno v manželském společenství, náleží požívání věna a toho, co k němu přibude, mužovi. Spočívá-li věno v hotových penězích, v postoupených dlužných pohledávkách nebo v spotřebitelných věcech, náleží mu úplné vlastnictví.

§ 1228. Spočívá-li věno v nemovitých statcích, v právech nebo svrších, jichž lze užívatí se zachováním podstaty, pokládá se manželka tak dlouho za vlastníci a muž za jeho poživatele, až se dokáže, že manžel převzal věno za určitou cenu a zavázal se jen k vrácení této peněžité částky.

§ 1229. Podle zákona případně věno po smrti mužově jeho manželce, a zemře-li tato před ním, jejím dědicům. Má-li býti ona nebo její dědicové z toho vyloučeni, musí to býti výslovně ustanoveno. Kdo dobrovolně zřídí věno, může si vymíniti, aby po smrti mužově mu opět připadlo.

2. Obvěnění.

§ 1230. Co ženich nebo třetí osoba dá nevěstě na rozmnožení věna, sluje obvěnění. Z toho ne-

K § 1227. V tom, že matka prohlásila nedospělé dosud dceři, že jí koupila určité věci do výbavy, nevznikl ještě pro dceru důvod k nabytí vlastnického práva k oněm věcem. (Rozh. ze dne 2. července 1924, Rv I 725/24, čís. 4037.)

K § 1229. Nároku pozůstalé vdovy na vrácení věna není na závadu ani, že věno bylo manželu zřízeno a vyplaceno, aniž o tom pořízen notářský spis, ani že přijetí věna není doloženo notářským spisem. Důkaz o přijetí věna lze sjednati i jiným způsobem, najmě výsledkem osob přezvědných. (Rozh. ze dne 23. dubna 1924, R I 290/24, čís. 3746.)

náleží sice manželce během manželství žádný požitek; přežije-li však muže, náleží jí bez zvláštní úmluvy také volné vlastnictví, třebaž mužovi nebylo věno připsáno pro případ jeho přežití.

§ 1231. Ani ženich ani jeho rodičové nejsou zavázáni ustanoviti obvěnění. Týmž způsobem však, jakým jsou rodičové nevěsty povinni jí vydati věno, náleží i rodičům ženichovým, aby mu dali výbavu, přiměřenou jejich jmění (§§ 1220—1223).

3. Jitřní dar.

§ 1232. Dar, jež muž slíbí dáti své manželce prvního jitra, sluje jitřní dar. Byl-li týž slíben, v pochybnosti platí domněnka, že byl již předán během prvních tří let manželství.

4. Společenství statků.

§ 1233. Manželský svazek sám nezakládá ještě společenství statků mezi manžely. K tomu je potřeba zvláštní smlouvy, jejíž rozsah a právní forma posuzuje se podle §§ 1177 a 1178 předchozí hlavy.

K § 1231. 1. Nárok na výbavu dle § 1231 jest uplatňován v řízení nesporném bez rozdílu, zda uplatňován před sňatkem či později a proč rodiče zdráhají se výbavu poskytnouti. (Rozh. ze dne 27. prosince 1921, R I 1529/21, čís. 1380.)

2. Směrnice pro určení výše výpravy (§ 1231 obč. zák.). Může dosáhnouti ba i přesahovati povinný díl. (Rozh. ze dne 23. září 1924, R II 263/24, čís. 4169.)

3. I v případě, že dítě žádá před sňatkem na rodičích obvěnění pro případ sňatku, se vyžaduje, by oznámilo rodičům zamýšlený sňatek. Oznámení není nahrazeno tím, že se rodiče dověděli za řízení o synově žádosti o doplnění výbavy o jeho úmyslu se oženiti. (Rozh. ze dne 27. října 1928, R II 281/28, čís. 8417.)

4. Srovnej též rozh. č. 6515, otištěné u § 1233 pod č. 1.

K § 1233. 1. Výbava synova (§ 1231 obč. zák.) ne náleží k oněm předmětům, jichž smluvní úprava vzhledem na manželské společenství činí dotyčnou smlouvou smlouvou svatební. Bylo-li výbavy (přínosu) manželovy použito k zapla-

cení postupní ceny za usedlost, jejímž spoluvlastníkem se stal manžel, nemá vlivu na rozloučení spoluvlastnictví k usedlosti, že manželství není dosud rozvedeno a že jest dosud nejisto, zda bude rozvedeno z viny toho či onoho nebo z viny obou manželů.

Spoluvlastnictví mezi manžely, mimo případ smlouvy o manželském společenství statků ve smyslu §u 1233 obč. zák., podléhá týmž předpokladům zrušení jako každé jiné společenství. (Rozh. ze dne 25. listopadu 1926, Rv I 752/26, čís. 6515.)

2. Právní povaha manželského společenství statků mezi živými.

Dle §u 785 obč. zák. nelze na základě smlouvy o společenství statků mezi živými žádati započtení toho, oč přínos zesnulého manžela převyšoval přínos pozůstalého manžela. (Rozh. ze dne 15. května 1923, R II 115/23, čís. 2622.)

3. Dokud trvá společenství statků mezi živými, nemůže žádný z manželů domáhati se dobrovolné dražby svého spoluvlastnického podílu na věcech, podrobených onomu společenství. (Rozh. ze dne 6. prosince 1921, R I 1420/21, čís. 1324.)

4. O nároku spoluvlastníka proti druhému spoluvlastníku, by mu bylo ve společné nemovitosti přenecháno používání části místnosti, lze soudu rozhodnouti teprve, nemohli-li se podílníci o užívání dohodnouti ani losem ani rozhodčím. Nemožnost upravit užívání společného majetku dohodou stran, losem nebo rozhodčím musí býti v žalobě tvrzena a žalobcem dokázána.

Společná držba a správa společné věci ve smyslu §§ 833 až 835 obč. zák. není omezena jen potud, pokud společníci jednájí srovnale.

Pro spoluvlastníka — manžela — neplatí při výkonu práv dle §§ 828—838 zvláštní morální povinnosti.

Spoluvlastník je povinen zdržeti se jakéhokoliv samovolného jednání se společnou nemovitostí.

Spoluvlastník není oprávněn bráti si přímo část všech užitků.

Nejde o žalobu určovací ve smyslu §u 228 c. ř. s., spojen-li se žalobou o plnění návrh na zjištění předurčujícího právního poměru.

Nejde o smlouvu svatební, převádí-li se na manželku část nemovitosti manželovy bez jakéhokoliv omezení. (Rozh. ze dne 18. prosince 1925, Rv I 1006/25, čís. 5570.)

5. I když manželka svémocně opustila manželské společenství, může se vlastnickou žalobou domáhati, by vydány jí byly věci, jež jí patří a jež nelze považovati za věno. (Rozh. ze dne 14. února 1923, R I 118/23, čís. 2284.)

§ 1234. Společenství statků mezi manžely rozumí se zpravidla jen na případ smrti. Manželovi dává právo k polovici toho, co tu po smrti druhého manžela ještě jest ze statků, daných obapolně do společenství.

§ 1235. Při společenství, které se vztahuje na celé jmění, buďtež před dělením sraženy všechny dluhy bez výjimky; při společenství však, které má za předmět jen přítomné nebo jen budoucí jmění, jen ty dluhy, kterých bylo použito k užítku společného statku.

§ 1236. Drží-li manžel nemovitý statek a je-li právo druhého manžela ku společenství zapsáno do veřejných knih; obdrží tento zápisem věcné právo k polovici podstaty statku, dle něhož onen manžel o této polovici nemůže činiti pořízení; na užítky však během manželství neobdrží vkladem nároku. Po smrti manžela náleží na živu pozůstalé straně ihned volné vlastnictví jejího podílu. Takový vklad však nemůže býti na újmu věřitelům na statku dříve zapsaným.

5. Správa a požívání původního nebo nabytého jmění.

§ 1237. Neučinili-li manželé zvláštní úmluvy o upotřebení svého jmění, podrží každý manžel své dřívější vlastnické právo a druhý nemá nároku na to, co každá strana během manželství získá a jakýmkoli

K § 1234. Smlouva mezi manželi o společenství statků na případ smrti.

V případech smrti toho neb onoho manžela přísluší zůsta-
lému manželovi se strany jedné a pozůstalosti zemřelého man-
žela se strany druhé nárok na polovici všech statků podro-
bených společenství statků bez ohledu na to, kterému z obou
manželů dotyčný majetek před tím náležel a který manžel
zemřel. Předpisy §§ 1234—1236 obč. zák. vztahují se jen na
společenství statků na případ smrti. (Rozh. ze dne 28. listo-
padu 1923, Rv II 344/23, čís. 3243.)

způsobem dostane. V pochybnosti platí domněnka, že nabytí se stalo mužem.

§ 1238. Pokud manželka neodporovala, platí právní domněnka, že svěřila mužovi jako svému zákonnému zástupci správu svého volného jmění.

§ 1239. Na manžela hledí se sice se zřetelem k takové správě vůbec jako na jiného zmocněného správce věci; ručí však jen za kmenový statek nebo jistinu. Není povinen účtováním o užítcích, bráných během správy, nebylo-li to výslovně vymíněno; toto se spíše pokládá za spořádané až do dne zrušené správy.

§ 1240. Také manželka není povinna vyúčto-
vati požitky, které svému muži postoupila, ale během manželství sama vybrala; manželé mají však na vůli takové mlčky povolené správy zastaviti.

§ 1241. V naléhavých případech nebo při ne-
bezpečení újmy může býti manželovi správa jmění odhata, i když by mu byla výslovně a na vždy po-
volena. Naproti tomu je také oprávněn učiniti přítrž nepořádnému hospodaření své manželky a dokonce podle zákonných předpisů ji dáti prohlásiti za marnotratnici.

6. Vdovský plat.

§ 1242. Co jest určeno manželce na případ vdovství na výživu, sluje vdovský plat. Tento náleží vdově ihned po smrti mužově a má býti vždy zapraven na tři měsíce napřed.

§ 1243. Vdově náleží ještě po šest týdnů po smrti mužově obyčejná výživa z pozůstalosti a, je-li těhotná, až do uplynutí šesti týdnů po jejím slehnutí. Pokud však této výživy požívá, nemůže bráti vdovský plat.

§ 1244. Vdá-li se vdova, ztrácí nárok k vdovskému platu.

Zajištění věna, obvěnění a vdovského platu.

§ 1245. Kdo věno odevzdá, jest oprávněn žádati přiměřené zajištění od toho, kdo je přijímá, při odevzdání nebo když nastane později nebezpečství. Poručníci a opatrovníci svěřené nevěsty nemohou prominouti bez schválení vrchnoporučenského soudu zajištění věna a rovněž tak vymíněného obvěnění a vdovského platu.

Darování mezi manžely a snoubenci.

§ 1246. Platnost nebo neplatnost darování mezi manžely posuzuje se podle zákonů daných o darování vůbec.

§ 1247. Co muž dal své manželce na špercích, drahokamech a jiných drahocennostech pro okrasu, nepokládá se v pochybnosti za půjčené, nýbrž za da-

K § 1245. Jakékoliv jednání o zajištění věna ve formě jiné než notářským spisem jest po zákonu právně bezúčinné. (Rozh. ze dne 30. dubna 1924, Rv I 288/24, čís. 3799.)

K § 1246. 1. Pokud dlužno míti za to, že předměty, dané ženou muži, byly dány vzhledem k budoucímu sňatku. Nedošlo-li ku sňatku, dlužno nárok na vrácení jich posuzovati podle § 1435 obč. zák. a podle zásad o držbě bezelstné a obmyslné. (Rozh. ze dne 9. listopadu 1926, Rv I 952/26, čís. 6450.)

2. Práva, odvolati dar pro hrubý nevděk obdařeného, nelze se platně zřeknouti.

V cizoložství obdarovaného manžela nelze spatřovati hrubý nevděk, opravňující k odvolání daru, dopustil-li se i dárce cizoložství.

Při t. zv. smlouvách smíšených lze se podle §u 948 obč. zák. domáhati pouze vydání toho, oč hodnota prospěchu, poskytnutého obdarovanému, převyšuje závazky jím převzaté, nikoli vrácení darované věci. Rovněž nelze se z onoho důvodu domáhati vrácení darované věci, nemá-li jí již obdarovaný, leč že zhostil se jí obmyslně. (Rozh. ze dne 14. března 1923, Rv II 373/22, čís. 2390.)

K § 1247. Smlouva, jíž snoubenec snoubence slibuje

rované. Jestli ale zasnoubená strana druhé, nebo také třetí osoba jedné nebo druhé straně se zřetelem k budoucímu manželství něco připoví nebo daruje, může, nedojde-li k manželství bez dárce zavinění, darování býti odvoláno.

Vzájemné závěti.

§ 1248. Manželům je dovoleno v jedné a téže závěti ustanoviti za dědice sebe obapolně, nebo také jiné osoby. I taková závěť jest odvolatelná; z odvolání jedné strany nelze však usuzovati na odvolání druhé strany (§ 583).

Dědické smlouvy. Náležitosti platnosti dědické smlouvy.

§ 1249. Mezi manžely může býti sjednána také dědická smlouva, kterou se budoucí pozůstalost, nebo její díl slibuje a slib přijímá (§ 602). Pro plat-

pro případ sňatku bezúplatně majetkový prospěch, jest smlouvou svatební.

Ustanovení § 1247, prvá věta, obč. zák. lze použiti jen o darech menšího rozsahu, určených výhradně k manželčině použití, nikoliv však o bezúplatném poskytnutí majetkových výhod, jichž účelem jest ulehčiti náklady manželského spoluzití nebo zaopatřiti manželku pro případ zrušení manželského společenství.

Není-li žádná strana nebo jsou-li obě vinný rozvodem manželství, jest ponecháno manželům, chtějí-li svatební smlouvy zachovati v platnosti, či mají-li smlouvy ty k žádosti i jen jednoho z nich býti zrušeny. Rozhoduje o žádosti, hledí soudce zejména k stupni zavinění a k majetkovým a výdělečným poměrům stran. (Rozh. ze dne 4. února 1920, Rv I 612/19, čís. 397.)

K § 1248. Ustanovení dědické smlouvy, dle něhož, zemře-li jeden z manželů, nezanechav pokrevních příbuzných, má pozůstalý manžel ohledně jmění, podléhajícího společenství statků, býti univěrsálním dědicem, jest povoláním pozůstalého manžela za dědice. (Rozh. ze dne 30. srpna 1921, Rv II 109/21, čís. 1155.)

nost takové smlouvy je však nutno, aby byla zřízena písemně se všemi náležitostmi písemné závěti.

§ 1250. Manžel, který je chráněncem, může sice přijmouti jemu slíbenou, neškodnou pozůstalost; pořízení o vlastní pozůstalosti však může bez schválení soudu jen potud obstát, pokud je platnou závětí.

Předpis o připojených výminkách.

§ 1251. Co bylo řečeno o výminkách při smlouvách vůbec, toho musí býti použito i na dědické smlouvy mezi manžely.

Účinek dědické smlouvy.

§ 1252. Dědická smlouva, třebaž vložená do veřejných knih, nepřekáží manžel, pokud žije, nakládati podle libosti svým jměním. Právo, které z ní vzniká, předpokládá zůstavitelovu smrt; nemůže býti smluvním dědicem, nepřežije-li zůstavitele, ani na jiné převedeno, ani býti žádáno zajištění hledíc k budoucímu dědictví.

§ 1253. Dědickou smlouvou nemůže se manžel docela vzdáti práva činiti poslední pořízení. Čistá čtvrtina, na které nesmí váznouti ani povinný díl někomu náležející, ani jiný dluh, zůstává podle zákona vždy vyhrazena k volnému poslednímu pořízení. Nepořídil-li zůstavitel o ní, přece nepřipadne smluvnímu dědici, třebaž by byla slíbena celá pozůstalost, nýbrž zákonným dědicům.

Zánik téže.

§ 1254. Dědická smlouva nemůže býti odvolána na újmu druhého manžela, s nímž byla sjednána, nýbrž jen podle předpisu zákona zbavena moci. Nepominutelným dědicům zůstanou vyhrazena jejich práva jako vůči jinému poslednímu pořízení.

Požívání na případ smrti (právo advitalitní).

§ 1255. Udělí-li jeden manžel druhému požívání svého jmění na případ přežití, není tím omezen ve volném pořizování jednáními mezi živými; právo požívání (§§ 509—520) vztahuje se jen na pozůstalost volně zděditelného jmění.

§ 1256. Je-li však požívání nemovitého statku se svolením propůjčitelovým vloženo do veřejných knih, nemůže býti co do tohoto statku již zkráceno.

§ 1257. Uzavře-li pozůstalá strana opět manželství nebo chce-li požívání postoupiti jinému, mají děti zemřelého manžela právo žádati, aby jim bylo požívání přenecháno za přiměřenou roční částku.

§ 1258. Manžel, který činí nárok na požívání celé pozůstalosti druhého manžela nebo její části, nemá práva žádati podíl vyměřený jemu zákonem v případě zákonné posloupnosti dědické (§§ 757—759).

Spolčení dětí.

§ 1259. Spolčení dětí, to je smlouva, kterou mají býti děti z různých manželství pokládány v dědické posloupnosti za sobě rovné, nemá právního účinku.

Oddělení jmění v případě:

1. konkursu;

§ 1260. Byl-li na jmění mužovo za jeho života prohlášen konkurs, nemůže sice ještě manželka naproti věřitelům žádati vrácení věna a vydání obvěnění, nýbrž jen zajištění pro případ rozvázání manželství. Je kromě toho oprávněna od doby prohlášení konkursu žádati požívání vdovské výživy a, nebyla-li vymíněna, požívání věna. Tento nárok na jedno nebo

druhé požívání nemá však místa, bude-li dokázáno, že manželka je příčinou úpadku majetkových poměrů mužových.

§ 1261. Upadne-li manželka se svým jměním do konkursu, zůstanou svatební smlouvy nezměněny.

§ 1262. Je-li mezi manžely společenství statků vymíněno, přestane totéž konkursem jednoho nebo druhého manžela a jmění mezi nimi společné se rozdělí jako při smrti.

2. dobrovolného;

§ 1263. Shodnou-li se manželé, že chtějí rozvedeně žítí, záleží také na jejich srozumění, které se má vždy státí zároveň (§§ 103—105), zda své svatební smlouvy dále ponechají nebo jakým způsobem je chtějí změnití.

3. nebo soudního rozvodu;

§ 1264. Bylo-li však soudcovským rozsudkem uznáno na rozvod a nemá-li žádná nebo má-li každá strana viny na rozvodu, může jeden nebo druhý manžel žádati, aby svatební smlouvy byly prohlášeny za zrušený; při tom má se soud vždy pokusití o narovnání (§ 108). Je-li jedna strana bez viny, má táž na vůli, žádati pokračování nebo zrušení svatebních smluv, nebo podle okolností přiměřenou výživu.

K § 1263. Uzavřen-li smír o výživném pro případ rozvodu manželství od stolu a lože, nemůže se domáhatí jeho bezúčinnosti ten z manželů, jenž napotom odepřel souhlas k rozvodu. (Rozh. ze dne 10. prosince 1925, Rv I 1377/25, čís. 5531.)

K § 1264. 1. Manžel jest bezvýjimečně povinen živití manželku, rozešli-li se manželé za souhlasu.

Bylo-li však manželské společenství zrušeno svémocně, není manžel povinen poskytovatí výživu manželce, prokáže-li, že došlo ke zrušení jedině z viny manželky. Otázka této viny může a musí býti řešena nejen ve sporu o rozvod (rozlučku)

manželství, nýbrž i ve sporu o placení výživného. (Rozh. ze dne 19. ledna 1926, Rv I 1504/25, čís. 5670.)

2. Zákonná ustanovení o povinnosti manželově ku vrácení věna jsou povahy dispositivní. Odchylná úprava úmluvou manželů jest přípustna. Pozůstává-li věno z pohledávky proti třetí osobě, znamená souhlas manžela ku vrácení věna, že se pohledávka odevzdává manželce do volného nakládání, aniž se však tím v něčem změní závazek dlužníkův a jeho splatnost. Splatnost dlužníkovu závazku závisí na tom, co bylo s dlužníkem při vzniku jeho dluhu smluveno. Nebylo-li ohledně splatnosti věna s dlužníkem ničeho umluveno, jest dlužník povinen věno vrátití (pohledávku splatití) kdykoliv na požádání manželky, vykávavši se svolením manžela. (Rozh. ze dne 30. října 1924, Rv I 1232/24, čís. 4318.)

3. Zemřel-li žalovaný manžel za sporu o rozvod manželství od stolu a lože, nelze vyslovití rozvod, aniž se zabýváti otázkou viny na rozvodu.

Po manželově smrti neplatí již § 1264 obč. zák. (Rozh. ze dne 5. listopadu 1927, Rv I 283/27, čís. 7482.)

4. K tomu, by bylo uznáno o nároku na vrácení věna se nevyžaduje pravomoc rozvodového rozsudku. Majetkové otázky mezi manžely lze řešití jediným sporem zároveň s rozvodem. (Rozh. ze dne 12. listopadu 1927, Rv II 114/27, čís. 7512.)

5. Žaloba, již domáhá se manžel na manželce zrušení spoluvlastnictví ku společné nemovitosti, jest předčasnou, byli k žalobě manželky proti manželu povolen rozvod z viny manželovy a manželka domáhá se na manželu zrušení smlouvy, již byl na něho převeden podíl nemovitosti. (Rozh. ze dne 24. února 1925, Rv I 1755/24, čís. 4721.)

6. Ve smlouvě svatební lze vzdátí se práva, požadovatí dle § 1264 obč. zák. zrušení svatební smlouvy.

Zruší-li se dle § 1264 obč. zák. svatební smlouvy, vrátí manžel manželku, co od něho kdysi dle smlouvy obdržel, bez ohledu k tomu, co na hodnotě v mezičase přibýlo neb ubylo. (Rozh. ze dne 16. března 1920, R I 89/20, čís. 443.)

7. Nárok na zrušení svatební smlouvy vzejde teprve soudcovským výrokem, jímž rozvod manželství od stolu a lože byl povolen. Teprve po tom lze domáhatí se prozatímního opatření k zajištění tohoto nároku. (Rozh. ze dne 1. července 1919, R I 268/19, čís. 218.)

8. Prozatímní opatření podmíněno jest osvědčením určitého nároku určité osobě příslušejícího. Nelze je povolití, má-li teprve v rozepří býti rozhodnuto, zda přísluší nárok navrhovatelí či osobě třetí.

Prozatímní opatření pro nároky podle §u 1264 obč. zák.

4. prohlášení neplatnosti;

§ 1265. Je-li manželství prohlášeno za neplatné, pomínou i svatební smlouvy, jmění, pokud tu je, navrátí se v předešlý stav. Strana však, která má vinu, má nevinné straně dáti odškodnění (§ 102).

5. rozluky manželství.

§ 1266. Je-li rozlučka manželství (§§ 115 a 133) povolena na žádost obou manželů pro jejich nepřekonatelný odpor, svatební smlouvy, pokud o tom nebylo učiněno narovnání (§ 117), zaniknou pro obě strany. Je-li na rozlučku manželství uznáno rozsudkem, nenáleží nevinnému manželu jen plně zadostiučinění, nýbrž od okamžiku uznání na rozlučku vše, co mu bylo ve svatebních smlouvách vymíněno pro případ přezítí. Jmění, při němž tu bylo společenství statků, rozdělí se jako při smrti a právo dědické zůstane vyhrazeno nevinnému na případ smrti. Na zákonnou dědickou posloupnost (§§ 757—759) nemůže si rozloučený třebas nevinný manžel činiti nárok.

předpokládá pravomoc rozsudku na rozvod. (Rozh. ze dne 16. dubna 1925, R II 102/25, čís. 4928.)

K § 1266. 1. Při rozdělení společného majetku manželů dlužno přihlížeti též ku změnám v podstatě společného statku, nastávším za trvání společenství. Ve sporu o zrušení svatební smlouvy jest se zabývati vzájemnými nároky, týkajícími se společenství statků, zejména výdajů na jejich zlepšení (nákladů a jiných dluhů). Dlužno vyšetřiti hodnotu společného celkového jmění do společenství každým z manželů původně vneseného a dále i hodnotu společenského jmění při rozvázání smlouvy. Přírůstek neb úbytek ze společenského jmění, vzniklý za trvání společenství statků, připadá na oba manžely. (Rozh. ze dne 8. března 1927, Rv I 948/26, čís. 6871.)

2. Ve sporu o rozvod (rozlučku) jest majetkoprávní nároky, nezdařil-li se smír, poukázati na pořad práva. Pořadu práva však není na závalu, že se pokus o smír nestal a nebylo vysloveno, že majetkoprávní nároky odkazují se na pořad práva.

Vyhověli-li soud první stolice žalobě o zrušení smlouvy, neuznav žalovaným namítaného vzájemného závazku žalobcovu, nelze žalovanému uváděti tuto okolnost v dovolání do rozsudku odvolacího soudu, jímž k odvolání pouze žalobcovu byla připojena k rozsudku prvního soudu vkladní doložka. (Rozh. ze dne 31. března 1925, Rv II 130/25, čís. 4862.)

3. Bylo-li manželství rozloučeno z viny obou manželů, jest manželka oprávněna domáhati se na manželu vrácení věna. Ku vkladní knížce peněžního ústavu, dané věnem, nabývá manžel pouze práva poživacého. (Rozh. ze dne 17. června 1925, Rv I 570/25, čís. 5131.)

4. Pro nárok manžela, jenž nemá viny na rozluce, podle druhé věty § 1266 obč. zák., jest lhotejno, zda rozlučka byla vyslovena rozsudkem či usnesením a zda si při rozluce vyhradil nárok na výživné. (Rozh. ze dne 4. února 1928, Rv I 1589/27, čís. 7758.)

5. Chce-li manžel vymáhati na manželce náhradu toho, co jako správce jejího majetku vložil ze svého do statku, musí napřed složit účet ze správy.

Třebas manžel nabyl vlastnictví k věnu v hotovosti, jest povinen je v případech rozluky manželství vrátiti. Škodu nevinného manžela ve smyslu §u 1266 obč. zák. nelze spatřovati v tom, že byl povinen věno vrátiti, aniž v povinnosti jeho vyživovati děcko, z rozloučeného manželství. (Rozh. ze dne 18. ledna 1927, Rv I 1129/26, čís. 6703.)

6. Pro nepřipustnost námítky započtení na vyživovací nárok nezáleží na tom, zda se výživné vymáhá podle zákona či podle smlouvy, je-li smlouvou upraven nárok na výživu příslušející ze zákona. Takovým nárokem jest i nárok rozloučené manželky na odškodné (§ 1266 obč. zák.). (Rozh. ze dne 9. listopadu 1931, Rv II 634/30, čís. 11.154.)

7. Uznáno-li právoplatně na rozlučku manželství z viny obou manželů, lze se domáhati zrušení smluv svatebních.

Smlouva, již snoubenec snoubenku za peněžitý přínos bere do spoluvlastnictví nemovitosti, jest smlouvou svatební. Zruší-li se tato smlouva pro rozlučku manželství, zjedná se ohledně vlastnictví dřívější stav knihovní; otázku, zda vymažou se dluhy, jimiž manželka zatížila svou polovici nemovitostí, dlužno řešiti od případu k případu. (Rozh. ze dne 23. ledna 1928, Rv I 704/22, čís. 2196.)

8. Úprava majetkových poměrů manželů tím způsobem, že při rozchodu manželů převzal manžel za úplatu polovinu usedlosti manželčiny a manželka vzdala se výživného po dobu, po kterou by s manželem nežila ve společné domácnosti. V pouhém obnovení manželského společenství nelze spatřovati odvolání oné dohody.

Ohledně úpravy výše výživného manželce jest míti za to, že strany jí stanovily vzhledem k poměrům a to k potřebám manželky a mohoucnosti manželově v době úpravy; pokud však jde o vzdání se výživného, děje se toto pravidelně bez ohledu ku napotomní změně poměrů. Změna smlouvy o vzdání se výživy jest možna soudním výrokem jen tehdy, kdyby byly tvrzeny a prokázány okolnosti, které opodstatňují poznání, že strany souhlasně určité okolnosti jejich vůli určující a na jejich rozhodnutí působící předpokládaly a bez tohoto předpokladu by ku vzdání se nebylo došlo.

Důvodem ku placení výživného není již ta okolnost, že úplata, poskytnutá manželem manželce za polovinu usedlosti, se poklesem měny znehodnotila. (Rozh. ze dne 3. listopadu 1925, Rv I 1007/25, čís. 5417.)

8. Dvorní dekret ze dne 23. srpna 1819 č. 1595 sb. z. s. o řízení ve věcech man- želských.

I. ŘÍZENÍ PŘI ROZVODU OD STOLU A LOŽE.

Základní pravidlo všeobecné.

§ 1. Spory manželů vedené o rozvod od stolu a lože musí se posuzovati při vyšetřování, v § 107 ob. z. obč. naznačeném, v podstatě dle všeobecných zásad platných pro řízení ve věcech sporných a musí užití se při tom předpisů, jež obsaženy jsou v ustanoveních řádu soudního, o ústním řízení v právních věcech sporných pojednávajících, avšak jen potud, pokud toho vyžaduje pojem a účel vyšetřování, jež z moci úřední konati se má.

1. Zásadní rozdíl mezi řízením o rozvod manželství a řízení o rozluku je ten, že v řízení rozvodovém platí obecná procesní zásada disposiční, která znamená, že soud je vázán na procesní úkony stran,

K § 1. 1. Nemá-li žádný z obou manželů v tuzemsku obecné sudiště, nelze se u zdejších soudů domáhati přeměny rozvodu v rozluku a není tu místa pro určení soudu místně příslušného podle § 28 j. n. Na tom nebylo nic změněno čl. II., druhý odstavec zákona ze dne 8. července 1930, čís. 130 Sb. z. a n. (Rozh. ze dne 17. září 1931, Nd I 429/31, č. 10.990.)

2. Nejvyšší soud jest podle § 28 jur. n. a § 2 obč. soud. por. povolán k určení příslušnosti pro spor, jímž manželka, jejíž manželství bylo soudy historických zemí rozloučeno, domáhá se nové úpravy výživného proti manželu, majícímu bydliště na Slovensku, ježto chybí zákonné předpoklady pro místní příslušnost tuzemských soudů. (Rozh. ze dne 15. dubna 1925, Nd I 125/25, čís. 4917.)

3. Změna žaloby o rozluku manželství v žalobu o rozvod

zejména na jejich návrhy, a nesmí postupovati z moci úřední. Naproti tomu v řízení rozlukovém (stejně tak v řízení o neplatnost manželství, viz níže §§ 13 a násl.) platí zásada oficiality, která ukládá soudu, aby v řízení postupoval z moci úřední.

2. V řízení rozvodovém — na rozdíl od řízení rozlukového a o neplatnost manželství — může být proti nedostavivší se straně vyneseno rozhodnutí pro zmeškání (srovnej § 6 dekretu).

3. Dekret sice v poslední větě § 1 praví, že vyšetřování (t. j. řízení) se má konati z moci úřední, zásada ta je však dalšími ustanoveními a zejména nařízením č. 283/1897 ř. z. dále otištěným zeslabena do té míry, že lze říci, že v rozvodovém řízení převládá zásada disposiční, jak v poznámce 1. vyloženo.

4. Podle § 76 jur. normy a § 20 manž. zák. je pro žaloby o rozvod, rozluku a neplatnost manželství výlučně příslušný krajský soud, v jehož obvodě měli manželé své poslední společné bydliště.

manželství od stolu a lože jest nepřipustna. (Rozh. ze dne 21. prosince 1925, R I 1064/25, čís. 5576.)

4. Žalobu o rozluku nelze za řízení změnit v žalobu o rozvod manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 14. února 1922, R I 99/22, čís. 1480.)

5. Nejde o rozepří zahájenou, domáhají-li se sice obě žalobě rozvodu manželství od stolu a lože, avšak každá z viny druhého manžela. (Rozh. ze dne 5. dubna 1921, R II 131/21, čís. 1005.)

6. Nejde o rozepří zahájenou, domáhá-li se v první žalobě manžel rozvodu manželství z viny manželčiny, v druhé pak manželka z viny manželovy. (Rozh. ze dne 2. července 1925, Rv I 866/25, čís. 5170.)

7. Řízení o žalobě manžela na manželku o rozluku manželství nelze spojit s řízením o žalobě manželky na manžela o výživné. (Rozh. ze dne 23. ledna 1923, R I 55/23, čís. 2187.)

8. K žalobě první manželky na druhou manželku zůstavitelovu o určení, že rozluka mezi žalobkyní a zůstavitelem byla neplatnou, není druhá manželka pasivně oprávněna. (Rozh. ze dne 31. května 1928, Rv I 1291/27, čís. 8087.)

Bližší ustanovení.

§ 2. Především má soudce povždy sporné strany osobně obeslati a vyslechnouti, v každém případě má však napřed žalujícího manžela sama předvolati a poukázati jej, aby podal bližší prozatím vysvětlení okolností a opatřil potřebné průvody.

§ 3. Soudce pokusiti se má o to, aby spory manželské povždy po dobrém urovnal tak, aby žádost za rozvod byla buď dobrovolně zpět vzata neb aby rozvod, žádaný z důvodů úplně platných, bez právního nálezu byl druhou stranou na určitý nebo neurčitý čas povolen.

§ 4. V projednávání samém není soudce žádnými jinými pravidly vázán, než těmi, která tvoří podstatu jednoduchého, přiměřeného a důkladného vyšetření právní povahy žádosti za rozvod. Neuvedené příčiny žádaného rozvodu nevplétej ve spor ani nedopouštěj stranám nebo jich zástupcům, aby všelikými oklikami vyšetřování prodlužovali.

K § 4. 1. V rozvodovém řízení platí zásada projednací.

Manželu vinnému výhradně nebo převážně rozvratem nelze povolit ani rozvod manželství od stolu a lože. Povolil-li však první soud, byť neprávem, žalujícímu manželu rozvod a žalovaný manžel to nenapadl, jest na tom přestatí.

Navrhl-li žalující manžel rozvod z výhradně viny žalovaného manžela, neprohlásiv, že, nebude-li uznáno na vinu žalovaného manžela, rozvod nenavrhuje, žalovaný manžel pak navrhl zamítnutí žaloby a jen, nebylo-li by lze žalobu zamítnouti, rozvod z výhradně viny žalobcovy, nemůže se žalující manžel, uznal-li první soud na rozvod, proti tomu odvolávat, a, neodvolal-li se ani žalovaný manžel, byl rozvod vysloven právoplatně a bylo pak lze ve vyšších stolicích jednati jen o vině stran. (Rozh. ze dne 14. prosince 1928, Rv I 536/28, čís. 8557.)

2. Řízení rozvodové jest ovládáno zásadou projednací. Rozdíl mezi řízením projednacím a řízením vyšetřovacím při důkazu listinami.

Při cizozemských veřejných listinách uvažuje při řízení projednacím soudce volně podle § 272 c. ř. s. jak pravost listiny, tak i průvodní její moc, chybí-li podmínky § 293,

§ 5. Manželé nezletilí neb pod mocí opatrovníckou se nalézající zastupujtež sebe samy co do svých osobních práv a závazků, jež z manželského společenství vyplývají, při čemž však buďte s nimi zároveň i jich rodičové, poručníci a opatrovníci k soudním jednáním přibírání.

§ 6. Nevyhoví-li manžel o rozvod žalovaný soudní obsílce, budiž proti němu, když byl prve varován před následky své neposlušnosti, uznáno pro nedostavení se. Byl-li by pobyt jeho neznám, buď pokračováno proti němu podle předpisu řádu soudního.

§ 7. V protokole, sepsaném o soudním jednání, musí pokaždé se poznamenati, jaké jest jméno, stav, bydliště, živnost, stáří a náboženství obou manželů, kdy sňatek uzavřeli, kolik mají dětí, jak staré jsou a jakého pohlaví; z protokolu musí též vysvítati, zda svatební smlouvy byly zřízeny čili nic.

druhý odstavec c. ř. s. Dovolací soud jest tu vázán zjištěním odvolacího soudu.

§ 310 c. ř. s. předpokládá tuzemskou veřejnou listinu. (Rozh. ze dne 4. listopadu 1927, Rv I 884/27, čís. 7473.)

K § 6. 1. Vyjímajíc případy § 759, odstavec druhý obč. zák., nelze v řízení o rozvod nebo rozluku manželství po smrti jednoho manžela pokračovati, byť i zesnulý manžel pro záležitost byl zřídil procesního zástupce.

Pokud usnesení ve věcech nesporných nebylo doručeno, může soud od něho upustiti. (Rozh. ze dne 23. března 1920, R. I 159/20, čís. 457.)

2. Zemřel-li žalující manžel, jež se domáhal rozvodu nebo rozluky manželství z viny žalovaného manžela, lze pokračovati v projednání sporu o rozvod neb o rozluku manželství. Výrok rozsudkový lze upravit tak, by rozluka nebyla vyslovena, nýbrž aby jim jen zájem žalobcovy pozůstalosti na zjištění viny žalované strany na důvodu rozluky, bude-li prokázán, byl úplně kryt.

Zemřela-li však žalovaná strana, nemůže býti ve sporu rozhodováno. (Rozh. ze dne 10. února 1928, Rv I 983/27, čís. 7771.)

Nepřípustná výhrada při dobrovolném rozvodu.

§ 8. Povolen-li žádaný rozvod následkem dohodnutí obou stran, nemůže se připustiti výhrada dalších právních jednání co do výživy manželky a dětí, co do rozdělení společného jmění nebo jiných vzájemných nároků manželských, pročež rozvod, pokud obě strany o všech těchto předmětech zúplna a bezpodmínečně vyrovnány nejsou, může býti povolen pouze právním nálezem z příčin v § 109 ob. z. obč. uvedených.

Ustanovení § 8 znamená, že dobrovolný rozvod může býti povolen jen tehdy, když strany prohlásí, že se mezi sebou vyrovnaly v otázce výživného a majetkových nároků. Při rozhodování o nedobrovolném rozvodu zůstávají tyto otázky stranou a rozhodnutí o rozvodu se stane nezávisle na nich.

K § 8. 1. V nesporném řízení není předepsána forma pro smír před soudem.

Je přípustné, by kancelářský úředník, před nímž manželé prohlásili ústně k zápisu, že se dohodli na dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože, sepsal i smír o dohodě co do rozdělení společného majetku a co do určení výživného pro manželku. Povolil-li okresní soud napotom rozvod manželství od stolu a lože, uznal, že ve smyslu § 8 dvorského dekretu ze dne 23. srpna 1819, čís. 1595 sb. z. s. a § 7 nařízení ministerstva spravedlnosti ze dne 9. prosince 1897 čís. 283 ř. zák. a §§ 103 a 105 obč. zák. došlo i k soudnímu smíru mezi manžely o rozdělení majetku a o určení výživného pro manželku.

Neměla-li ona dohoda podle úmyslu stran býti jen oznámením manželů, jak se mimosoudně o majetkových poměrech dohodli, nýbrž měl-li jí býti založen manželův závazek k placení ujednaného výživného, jde o soudní smír vykonatelný podle § 1 čís. 5 ex. ř. (Rozh. ze dne 3. června 1932, R I 398/32, čís. 11719.)

2. Úmluva o vzdání se výživného pro rozvedenou manželku po uplynutí určité doby není neplatná. Proti dobrým mravům a od původu nicotná jest však úmluva, že manželův závazek ku placení výživného přestane i před uplynutím ujednané doby, kdyby pro nesouhlas manželky nebyla povolena rozluka. Lhoštějno, že se úmluva stala v soudním smíru.

Nicotnost této úmluvy může manželka namítnuti i proti opoziční žalobě manžela proti exekuci vedené manželkou ku vydobytí výživného na základě smíru. (Rozh. ze dne 23. června 1932, Rv I 804/32, čís. 11.780.)

3. Manželčin nárok proti manželu na výživu jest povahy pouze soukromoprávní. Platným a závazným jest smír, jímž se manželka při dobrovolném rozvodu úplně zřekla nároku proti manželu na výživné, neméně i smír, jímž se manželka při dobrovolném rozvodu spokojila místo plného výživného pouze příspěvkem na výživu, nedosahujícím výše potřebné ku hrazení slušné výživy. (Rozh. ze dne 21. prosince 1927, Rv I 525/27, čís. 7633.)

4. Prohlášení při dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože, že manželé jsou dohodnuti o majetkových poměrech a výživném, dlužno učiniti ústně při roku, jenž byl nařízen k vyšetření toho. Vyžaduje se, by prohlášení manželů, že jsou dohodnuti, bylo pravdivé. (Rozh. ze dne 31. května 1927, R I 466/27, čís. 7105.)

5. Smír, jímž se zavázal manžel platiti manželce výživné, jest podle své právní povahy smlouvou, a jest manžel zavázán plniti podle smíru tak dlouho, dokud nebyl buď srovnalou vůlí stran nebo soudcovským výrokem zrušen. Účinek zrušení smíru soudcovským výrokem pro napotomní okolnosti vztahuje se zpět na dobu, kdy byla u příslušného soudu podána žaloba o zrušení smíru, nikoliv až na dobu, kdy vznikly skutečnosti, o něž byl žalobní nárok opřen. (Rozh. ze dne 25. května 1927, R II 159/27, čís. 7098.)

6. Zavázal-li se manžel smírem při dobrovolném rozvodu, že bude platiti manželce výživné měsíčně předem, že jeho vyživovací závazek trvá i pro případ následující manželské rozluky, že zaniká, provdává-li se manželka opětne nebo, je-li na její straně soudně zjištěna skutková podstata § 502 (525) tr. zák., trvá jeho vyživovací povinnost i po rozluce, ale jen pokud se manželka neprovdá nebo pokud v jejím chování nebude soudně zjištěna skutková podstata buď § 502 nebo § 525 tr. zák. Podmínka tato není ani nemravnou ani nemožnou.

Vyživovací povinnost manželova nezanikla již vznikem skutkové podstaty porušení manželské věrnosti podle § 525 tr. zák., nýbrž teprve prvního měsíce následujícího po té, kdy byla podána žaloba o určení, že zanikla vyživovací povinnost manželova, již měl manžel plniti měsíčně předem. (Rozh. ze dne 10. února 1927, Rv I 694/26, čís. 6791.)

7. Manžel nemůže se domáhati zrušení exekuce vedené manželkou ku vydobytí výživného na základě smíru uzavřeného při dobrovolném rozvodu manželství od stolu a lože ža-

Jak se vede důkaz.

§ 9. Při rozvodu od stolu a lože budiž dle všeobecného předpisu soudního řádu posuzována přípustnost a právní moc důkazu vůbec, obzvláště důkazu doznáním, nebo přísahou manželů.

O důkazu v civilním sporu pojednávají §§ 266 až 389 c. ř. s.

§ 10. Pokud se obě strany o rozhodných okolnostech skutkových dohodnouti nemohou, budiž výměrem připuštěn důkaz svědky nebo znalci, proti němuž každé straně jest volno podati rekurs; na přísahu rozhodovací nebo doplňovací však budiž uznáno rozsudkem.

§ 11. Při výslechu znalců a svědků buďtež bedlivě zachovávány všeobecné předpisy soudního řádu, pokud na právní moc výpovědi podstatně působí. Soudce má sám sobě vyznačiti otázky, které se mají svědkům dávat, má však při tom též použití otázek, které po případě od stran byly dány. Pokud toho okolnosti vyžadují, může vyslyšati i svědky, kteří cizí soudní moci jsou podrobeni, a může se k tomu cíli obrátiti na jich příslušného soudce, aby jim nařídil, aby se k výslechu dostavili.

O rozsudku a stížnostech proti němu.

§ 12. Bylo-li vyšetřování úplně skončeno, musí se rozvod od stolu a lože rozsudkem buď povoliti nebo

lobou podle § 35 ex. ř., v níž se jediné opírá o to, že bylo manželství napotom rozloučeno z viny manželčiny. (Rozh. ze dne 13. ledna 1927, Rv II 709/26, čís. 6695.)

K § 9. Předpis § 268 c. ř. s., dle něhož jest civilní soudce vázán obsahem právoplatného odsuzujícího nálezu soudu trestního, platí také v řízení ve sporných věcech manželských.

»Soudem trestním« míněn jest v § 268 c. ř. s. jak civilní tak i vojenský trestní soud tuzemský. (Rozh. ze dne 15. dubna 1919, Rv II 109/19, čís. 140.)

K § 12. 1. Jest přípustno teprve v řízení odvolacím

zamítnouti a v prvním případě musí se spolu výslovně o tom uznati: zda jeden neb druhý manžel, zda každý z nich anebo nikdo z obou vinen jest rozvodem. Pokud se týče opravných prostředků a stížnosti proti rozsudku, platí obecný předpis soudního řádu.

Nalezl-li by vyšší soudce, že se sběhly podstatné poklesky ve vyšetřování, dejž chyby tyto ještě před rozhodnutím ve věci hlavní z moci úřední opravit.

II. ŘÍZENÍ VE SPORECH O NEPLATNOST NEB ROZLOUČENÍ MANŽELSTVÍ.

Základní pravidlo všeobecné.

§ 13. Co zde předepsáno bylo, pokud se týče řízení ve věcech rozvodu manželství od stolu a lože, to platí též v případech, kde jde o vyšetření, zda jest manželství neplatné nebo má-li se povolití žádané

(při odvolacím líčení) učiniti návrh, by byl rozsudek prvé stolice změněn v ten způsob, že se manželství rozvádí z viny druhé strany. (Rozh. ze dne 18. března 1925, Rv I 206/25, čís. 4823.)

2. Zemřel-li žalující manžel po rozsudku (odvolacího) soudu, jímž bylo vyhověno žalobě o rozvod manželství od stolu a lože z viny žalovaného manžela, jest rozhodnutí o odvolání (dovolání) žalovaného manžela a nelze vyhověti návrhu žalovaného manžela, by bylo další řízení v této rozepři zastaveno. (Rozh. ze dne 1. února 1929, Rv II 537/28, čís. 8681.)

3. Přípustným jest recurs do usnesení odvolacího soudu, jímž z důvodu právoplatně již rozsouzené rozepře byl rozsudek prvé stolice zrušen a žaloba odmítnuta.

Změny v státním občanství nebo domovském právu manžela, k nimž došlo po rozvodu manželství, nemají vlivu na státní občanství a domovské právo manželky. (Rozh. ze dne 30. března 1920, R II 18/20, čís. 472.)

4. Zákaz novot (§ 482 c. ř. s.) platí také v řízení o rozvod manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 23. dubna 1919, Rv I 177/19, čís. 145.)

K § 13. 1. I v rozlukovém řízení platí předpis § 237 c. ř. s., že zpětvzatá žaloba může býti znovu podána jen, nevzdal-li se žalobce při jejím zpětvzetí nároku, jakož i předpis

jeho rozloučení (§ 97 ob. z. obč. a násl.) potud, pokud se to srovnati dá s předpisy zákonnými co do platného trvání manželství, co do nepřipustnosti důkazu přísahou nebo doznáním manželů a co do vyšetření, jež by se z moci úřední zavésti muselo, vyskytuje-li se nějaká z překážek manželství v § 94 ob. zákona obč. naznačených.

1. Poslední odstavec § 13 zákona manželského stanovil, že ve sporech o rozluky má býti postupováno podle předpisů platných o tom, jak vyšetřovati a posuzovati neplatnost manželství. Platí tudíž ustanovení §§ 13—19 dekretu také pro řízení rozlukové.

2. Z ustanovení těch plyne, že řízení je prováděti z moci úřední, ovšem jen potud, pokud strany o to žádají. Nesmí tedy býti vyslovena rozluka z důvodu, stranami neuplatňovaného, i když skutkový základ pro tento rozlukový důvod byl vyšetřen. Uplatňovaný rozlukový důvod však musí býti vyšetřen z moci úřední. K uplatnění rozlukového důvodu stačí, když strana tvrdí skutečnosti, které dotýčný důvod zakládají.

3. Pokud jde o otázku, zda je přípustna obnova řízení rozlukového podle §§ 530 a násl. civil. řádu soudního, tu nutno rozlišovati dvě části rozlukového rozsudku.

Především se vyslovením rozluky vyslovuje zrušení svazku manželského. Tato část rozsudku může

§ 34 c. ř. s., že prohlášení procesního zmocnění jsou pro stranu závazná. (Rozh. ze dne 22. února 1930, Rv II 242/29, čís. 9685.)

2. Ve sporech o rozluky manželství nelze konati tři předběžné pokusy o smíru. (Posudek ze dne 10. prosince 1926, čís. pres. 1523/26, čís. 6565.)

3. Byla-li žaloba o rozluky v první a druhé stolici zamítnuta a rozsudky ty ještě nenabýly právní moci, jest obnova rozlukového sporu přípustná. (Rozh. ze dne 28. března 1934, Rv II 182/34.)

býti napadena žalobou o obnovu jediné potud, pokud rozsudek nenabyl právní moci.

V rozsudku rozlukovém je však také obsažen výrok o vině na rozluce. Tato část rozsudku může být za podmínek §§ 530 a násl. c. ř. s. napadena žalobou o obnovu bez jakéhokoliv zvláštního omezení. Tato část rozsudku působí jediné mezi stranami sporu, kdežto výrok o zrušení manželského svazku působí také vůči osobám třetím.

Jestliže však je žaloba o rozluce zamítnuta, tu není překážek, aby byla připuštěna žaloba o obnovu, neboť v napadeném rozsudku, rozluce vyslovena nebyla.

Obnova řízení rozlukového je tedy přípustna jen v otázce viny na rozluce a dále v případech, kdy byla žaloba o rozluce zamítnuta. Byla-li rozsudkem vyslovena rozluce manželství, je obnova řízení rozlukového přípustna jen, pokud rozsudek rozluce vyslovující nenabyl moci práva. Byla-li pravoplatně vyslovena rozluce manželství, je v otázce zrušení manželského svazku obnova řízení vyloučena.

4. Po smrti jednoho manžela nebo obou manželů může být vyšetřování neplatnosti manželství prováděno z moci úřední jen tehdy, je-li žádáno o vyšetření a rozhodnutí zájemci k tomu oprávněnými k uplatnění nároků soukromoprávních, nebo žádá-li to trestní soudce za účelem svého úředního jednání, nebo úřad správní v zájmu státní správy. Předpis tento obsahuje dvorský dekret z 27. června 1837, č. 208 sb. z. s. a dekret dvorské kanceláře z 13. července 1837 sb. z. pol. Ustanovení ta nebyla zrušena čl. manželským zákonem, neboť § 31, odst. 2 zákona stanoví, že všechny dosavadní předpisy o věcech upravených tímto zákonem se zrušují, zmíněná otázka však čl. manželským zákonem upravena nebyla, takže zůstaly v této otázce v platnosti uvedené

předpisy (tak také rozhodnutí nejv. soudu ze dne 27. dubna 1934, č. Rv II 630/32, dosud neuveřejněné).

Bližší ustanovení.

§ 14. Především obešli k sobě soudce osobně oba manžely, nechej každou stranu o předmětu, který se má vyšetřiti, příhodně a v patřičném pořádku projednávati, vyžádej sobě neb opatři sám potřebné k tomu spisy a listiny; vyslechniž svědky a znalce, vylož taktó dopodrobna rozhodující okolnosti skutkové, při tom objasni sice důvody, které pro neplatnost neb rozloučení sňatku svědčí, zkoumej je však také při tom přísně a vezmi z moci úřední v ochranu platný sňatek proti všelikému svévolnému odporu; vůbec veď jednání tak, aby neplatnost sňatku či právo žádati za jeho rozloučení buď bylo bez ohledu na vlastní doznání nebo srovnalou vůli manželů jasně dokázáno, buď nemožnost tohoto důkazu nade vši pochybnost byla postavena na jisto.

K § 14. b) Řízení o neplatnost manželství:

1. V řízení o žalobě o neplatnost manželství není civilní soud vázán (§ 268 c. ř. s.) nálezem trestního soudu, jenž proti předpisu § 5 tr. ř. si vyřešil sám též předurčující otázku platnosti manželství.

Ohledně formy uzavření manželství v cizině jsou rozhodny předpisy místa, kde sňatek uzavřen. Byl-li jeden ze snoubenců zdejším příslušníkem, stačí, byla-li zachována forma, jakou předpisuje zdejší zákon. (Rozh. ze dne 17. března 1925, Rv I 1942/25, čís. 5859.)

2. Nedostatek formy uzavření manželství jest zkoumati z úřadu i tehdy, jde-li o manželství uzavřené v cizině. Jest důvodem k zahájení úředního řízení o neplatnost manželství, byly-li spisy trestního soudu pro zločin dvojženství postoupeny civilnímu soudu k rozhodnutí předběžné otázky, zda manželství uzavřené v Rusku bylo platným. (Rozh. ze dne 17. února 1925, Rv II 610/24, čís. 4693.)

3. V tom, že soud, neshledav důvodně toho potřeby, nedonutil nedostavivší se stranu, by osobně se dostavila k líčení ve sporu o neplatnost manželství, nelze shledávati vadnost řízení. (Rozh. ze dne 7. června 1921, Rv I 245/21, čís. 1083.)

O pokusu opětného spojení.

§ 15. Byla-li žádost jednoho manžela za prohlášení neplatnosti nebo rozloučení sňatku nápadným způsobem neodůvodněna, budiž tento především sám obeslán a příhodnými domluvami, pokud možno,

K § 14. a) Řízení rozlukové:

1. Řízení ve sporech o rozluku manželství nemusí se před soudem prvé stolice omeziti jen na rozlukové důvody uvedené v žalobě, nýbrž žalobce může se za řízení v prvé stolici dovolati ještě dalšího rozlukového důvodu neuvedeného v žalobě. (Rozh. ze dne 19. prosince 1931, Rv II 814/30, čís. 11.296.)

2. V řízení rozlukovém jest postupovati při zjišťování převážného zavinění manželského rozvratu podle zásady vyšetřovací.

Byla-li žaloba manžela o rozvod manželství od stolu a lože zamítnuta, ježto neshledána vina manželčina na zrušení manželského spoluzítí, může manžel napotomni žalobu o rozluku pro rozvrat manželství opíratí pouze o okolnosti, jež nastaly teprve po vydání rozvodového rozsudku a jež samy o sobě aneb aspoň s dřívějšími skutečnostmi byly způsobily prokázati vinu manželčinu na tom, že manželské společenství nebylo obnoveno. (Rozh. ze dne 17. února 1925, Rv I 1932/24, čís. 4686.)

3. V řízení o žalobě na rozluku manželství jest soud povinen vyšetřovati z úřadu pouze důvod rozluky, nikoliv však též zavinění toho kterého manžela na rozluce. (Rozh. ze dne 16. ledna 1924, Rv I 425/23, čís. 3401.)

4. Důvod rozluky nemůže o sobě býti dokázán ani doznáním ani výsledkem stran dle § 371 c. ř. s. (Rozh. ze dne 21. prosince 1920, Rv I 671/20, čís. 820, stejně Rv I 55/23 z 10. dubna 1923, č. 2490.)

5. Třebas by se mělo za to, že předpis § 268 c. ř. s. o vázanosti civilního soudce na trestní odsuzující rozsudek co se tkne důkazu přičitatelnosti trestného činu, platí i pro řízení rozlukové, není tím vyloučeno, by se neprovedly důkazy, které mají za účel omluviti čin ten do té míry, by nepřicházel v úvahu jako důvod rozluky nebo jako zavinění jeho. (Rozh. ze dne 16. března 1928, Rv II 358/27, čís. 7880.)

6. Úmluva, podle níž se žena pro případ, že uzavře manželství s mužem, jehož manželství tehdy ještě nebylo rozloučeno, vzdala pense ve prospěch tehdejší mužovy manželky, aby umožnila rozluku, přičí se dobrým mravům. (Rozh. ze dne 30. března 1933, Rv II 759/31, čís. 12.479.)

k tomu přidržen, aby dobrovolně od svého úmyslu upustil.

§ 16. Může-li překážka v případě sňatku, jenž vším právem za neplatný se uvádí, dodatečným pro-
minutím, přivolením osoby ve svých právech zkrácené nebo schválením soudu býti odčiněna, musí se užiti předpisu § 98 ob. z. obč., a i při žádosti nekato-
líků, kteří za rozloučení sňatku žádali, musí se hleděti k tomu, aby dohodnutí po dobrém uskutečněno bylo a myslí rozdvojené, aby se opět sjednotily.

Jaké má povinnosti obhájce sňatku.

§ 17 (neplatí).

§ 17 dekretu upravoval povinnosti obhájce svazku manželského, který musel býti ustanoven pro každé řízení o neplatnost manželství a o rozluku. Ustanovení ta však byla zrušena článkem V. zákona z 1. dubna 1921 č. 161 Sb. z. a n., takže nyní se již v žádném řízení ve věcech manželských tento obhájce neustanovuje.

O rozsudku a opravných prostředcích proti němu.

§ 18. Po skončeném řízení musí býti rozhodnuto rozsudkem. Zní-li pro platnost nebo proti rozloučení sňatku, mají proti němu místa všeobecně přípustné opravné prostředky a stížnosti.

K § 18. 1. V rozlukovém řízení jsou i opravné stolice oprávněny podle volného určení samostatně posouditi, zda důkazy provedenými v prvé stolici jsou odůvodněna zjištění rozhodná pro posouzení sporu i bez provedení nových, v opravných stolicích nabízených důkazů, vztahujících se na uplatňované rozlukové důvody. (Rozh. ze dne 22. ledna 1932, Rv I 1278/30, čís. 11.348.)

2. I v rozlukovém řízení platí zásada, že lze rozsudek ve vyšší stolici přezkoumati jen, když a pokud byl napaden opravným prostředkem. To platí zejména i o přezkoumávání

§ 19. Prohlásí-li se sňatek za neplatný nebo za rozloučený, musí býti o to z úřední povinnosti posta-

skutkových zjištění. (Rozh. ze dne 30. prosince 1927, Rv I 802/27, čís. 7673.)

3. V řízení o rozluce manželství nelze na dovolacím soudě uplatňovati nové skutečnosti, jež v předchozím řízení jako důvod rozluce uvedeny nebyly, byť i právně tvořily týž důvod rozlučky. (Rozh. ze dne 11. ledna 1921, Rv I 681/20, čís. 858.)

4. Podle § 482, odstavec druhý c. ř. s. připouštějí se nové skutečnosti a průvody pouze k dolíčení odvolacího důvodu, jenž snaží se zvrátiti rozsudek první stolice, nechávaje jeho skutkový podklad netknutým. Takovým odvolacím důvodem není odvolací důvod nesprávného hodnocení důkazů.

V řízení o rozluce a neplatnost manželství pro soukromoprávní překážku připouštějí se v opravném řízení novoty bez ohledu na předpis § 482 c. ř. s., pokud vztahují se k důvodu neplatnosti nebo rozlučky, jenž uplatňován byl v první stolici. Při veřejnoprávní překážce manželství neplatí ani posléz řečené omezení. V otázce zavinení dochází plné účinnosti zákaz novot v řízení opravném. (Rozh. ze dne 11. dubna 1922, Rv II 98/22, čís. 1626.)

5. Bylo-li manželství v nižších stolicích rozloučeno jen z viny žalovaného manžela a tento v dovolání navrhoval pouze, by bylo uznáno i na spoluvinu žalujícího manžela, nelze se dovolacímu soudu zabývatí ani otázkou, zda jest opodstatněn důvod rozlučky, ani otázkou dovolatelovy viny na rozluce. (Rozh. ze dne 1. prosince 1925, Rv I 1333/25, čís. 5505.)

6. Dovolání strany není nepřipustné, třebaš podala odvolání opožděně, takže bylo odmítnuto, jen když její vedlejší intervenient podal odvolání včas.

I ve sporech o neplatnost manželství platí čtrnáctidenní lhůta ku podání opravných prostředků.

Ze švakrovství znalce s právním zástupcem, jenž zastupoval před léty stranu, nelze vyvozovati předpojatost znalcovu.

Předpisu § 362 c. ř. s. nelze použítí, jsou-li posudky vyžádané soukromou cestou stranami v rozporu s posudkem znalců ustanovených soudem. (Rozh. ze dne 15. června 1927, Rv I 1004/26, čís. 7155.)

7. Není na závadu dalšímu řízení o rozluce manželství, zemřel-li ten neb onen z manželů po té, kdy vynesen byl rozsudek první stolice. (Rozh. ze dne 3. července 1923, Rv II 92/23, čís. 2796.)

ráno, aby nález, když nabude právní moci, vedle návodu § 122 ob. z. obč. zapsán byl do knihy oddavek.

8a. Nařízení ministerstva sprav. ze dne 9. prosince 1897, č. 283 ř. z. o řízení ve sporných věcech manželských.

I. Pokud má býti šetřeno civilního řádu soudního.

§ 1. S výhradou těch zvláštností, které na jevo jdou z ustanovení všeobecného zákonníka občanského, úvodního zákona k civilnímu řádu soudnímu a následujících nařízení, budiž předpisů zákona o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilního řádu soudního) ze dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z. šetřeno také v řízení ve sporných věcech manželských v § 94, 97 a 107 ob. z. obč. předepsaném.

V tomto řízení nejsou strany v první stolici zavázány dáti se zastupovati advokáty (§ 27, odst. 2. c. ř. s.). Při žalobách o rozepřích manželských není také závazku dáti jistotu za náklady na rozepři (§ 57 č. 3 c. ř. s.).

Zavedením nového civilního řádu soudního bylo nutno uvéstí v soulad ustanovení dvorského dekretu č. 1595/1819 s ustanoveními nového civilního řízení soudního. To se stalo tímto nařízením.

Rada ustanovení tohoto nařízení, stejně jako některá ustanovení dekretu, jsou již zastaralá a nutno je také podle toho vykládati.

II. Řízení ve sporech o rozvod od stolu a lože.

§ 2. Se žádostí o rozvod, bez přivolení druhého manžela podanou, budiž naloženo jako se žalobou.

Tento § také nařizoval, že rozvodu musí před-

cházetí tři smírčí pokusy duchovního správce. Ustanovení to bylo zrušeno článkem V. zákona z 1. dubna 1921, č. 161 Sb. z. a n.

Smírčí pokusy se konají jen při dobrovolném rozvodu (viz § 105 obč. zák.).

§ 3. Soud má pokusiti se při ústním jednání o to, aby spory manželů po dobrém urovnal tak, aby od žádosti za rozvod (od žaloby za rozvod) dobrovolně bylo ustoupeno, neb aby rozvod, žádaný z důvodů úplně platných, druhou stranou bez právního nálezu na určitý nebo neurčitý čas byl povolen (§ 204 c. ř. s.).

§ 4. Jsou-li v řízení účastny strany nezletilé nebo pod opatrovnictvím jsoucí, buďte s nimi k jednání obesláni také jejich rodičové, poručníci neb opatrovníci.

§ 5. V protokole jednacím budiž kromě údajů v § 207 č. 2 c. ř. s. vytčených ještě uvedeno zaměstnání, bydliště, stáří a náboženství obou manželů, čas, kdy manželství bylo uzavřeno, počet, stáří a pohlaví dětí; též budiž v protokole uvedeno, zdali svatební smlouvy byly učiněny čili nic.

§ 6. V ústním jednání o žádosti za rozvod (o žalobě o rozvod) podané bez přivolení manžela druhého nesmí se jíti za důvody rozvodu stranami dovolávané.

V rozsudku o takové žádosti za rozvod (žalobě o rozvod), dá-li se žádosti (žalobě) místo, budiž po každé také o tom nalezeno, zdali jeden neb druhý manžel, zdali každý z nich nebo nikdo z obou vinen jest rozvodem.

§ 7. Povolen-li žádaný rozvod následkem dohodnutí se obou stran, nemůže se připustiti výhrada dalších soudních jednání o výživu manželky a dětí, o rozdělení společného jmění neb o jiných vzájemných nárocích manželů, pročez se rozvodu, pokud obě strany o všech těchto předmětech zúplna a bezpodmínečně nejsou vyrovnány, toliko soudním nále-

zem z příčin v § 109 ob. z. obč. uvedených místo dáti může (§ 8 dvorního dekretu ze dne 23. srpna 1819, č. 1595 sb. z. s.).

III. Řízení v příčině neplatnosti a rozloučení manželství.

§ 8. Při vyšetřování o neplatnosti aneb o žádaném rozloučení manželství budiž šetřeno předpisů §§ 94 až 102 a 115 až 117 ob. z. obč.

§ 9. V řízení o neplatnosti neb o rozloučení manželství nekoná se ani první rok (§ 239 c. ř. s.) ani nevydává se rozsudek pro zmeškání.

Na základě úředního oznámení nebo došlé žádosti budiž, jsou-li tu podmínky § 245 č. 2 c. ř. s., ihned za příčinou úředního vyšetření (§§ 97 a 115 ob. z. obč.) a zjištění důvodů, pro neplatnost nebo pro rozloučení manželství uváděných, nařízeno přípravné řízení podle § 245 čís. 2 c. ř. s.

O platnosti manželství neb o žádosti za jeho rozloučení budiž rozhodnuto po ústním přelíčení.

§ 10. Jak v přípravném řízení, tak i při ústním přelíčení budiž pomoci oprávnění, která pro řízení rozepře jsou soudci z příkazu činnému, předsedovi a senátu propůjčena, k tomu působeno, aby byly úplně vysvětleny všechny skutkové okolnosti, které jsou pro rozhodnutí důležité. Důvody pro neplatnost nebo pro rozloučení manželství uváděné buďte sice úplně objasněny, avšak také přísně zkoumány, a platné manželství budiž proti každému svévolnému odporu z úřední povinnosti v ochranu vzato. Jak přípravné řízení, tak i ústní jednání buďte tak vedena, aby neplatnost manželství nebo právo, žádati za jeho rozloučení, buďto byly bez ohledu k vlastnímu doznání nebo srovnalé vůli manželů prokázány nebo nemožnost tohoto důkazu nade vši pochybnost byla postavena (§ 14 dvorního dekretu ze dne 23. srpna 1819, č. 1595 sb. z. s.).

Omezení na nároky a na vzájemné nároky, v přípravných podáních ku platnosti přiváděné, jež jest stanoveno pro přípravné řízení v § 252, odstavci 1. civ. řádu soudního, jakož i předpisy o zvláštních následcích omeškání strany v přípravném řízení (§ 254 c. ř. s.) nemají platnosti, když se vyšetřuje neplatnost manželství neb žádost o jeho rozloučení.

§ 11. V rozsudku, kterým se manželství za neplatné prohlašuje nebo rozlučuje, budiž pokaždé také o tom nalezeno, zda-li jeden nebo druhý manžel, zda každý z nich, nebo nikdo z obou vinen jest neplatností manželství nebo rozloučením.

§ 12. Neuposlechne-li některý z manželů soudcova vyzvání, aby se ke slyšení nebo k jednání v přípravném řízení nebo k ústnímu přelíčení osobně dostavil, může býti, pokud jeho dostavení jest důležité, aby důvody pro neplatnost nebo pro zrušení manželství uváděné byly úředně vyšetřeny a zjištěny neb aby byl učiněn pokus o opětné spojení manželů, s pohrožením trestu pořádkového znova obeslán a uložení trestu tohoto donucen, aby se dostavil (§ 87 zák. o org. s.).

1. Podle tohoto ustanovení lze stranu nutiti k dostavení jediné pokutou, nikoliv snad nuceným předvedením.

2. Ustanovení § 12 platí jen pro řízení o neplatnost manželství a rozlukové, nikoliv pro řízení rozvodové.

§ 13. Byla-li žádost jednoho manžela, aby bylo manželství za neplatné prohlášeno nebo zruše-

K § 11. 1. Předpis § 11 min. nař. ze dne 9. prosince 1897, čís. 288 ř. zák. jest předpisem velicím, jehož dlužno dbáti bez ohledu na návrhy a na souhlasná prohlášení stran. (Rozh. ze dne 29. září 1928, Rv I 486/28, čís. 8342.)

2. Předpis § 417, odstavec třetí, c. ř. s. o zkráceném vyhotovení rozsudku platí i ve sporách o rozvod manželství od stolu a lože. (Rozh. ze dne 20. října 1925, Rv I 1222/25, čís. 5380.)

no, nápadně nedůvodna, budiž manžel ten především sám obeslán a příhodnými domluvami, pokud možná, k tomu pohnut, aby dobrovolně od svého úmyslu upustil (§ 15 dvor. dekretu ze dne 23. srpna 1819, č. 1595 sb. z. s.).

Srovnej také předpis 3. věty § 13, písm. i) manž. zák. na str. 150.

§ 14. Může-li překážka manželství, jež vším právem se udává za neplatné, dodatečným prominutím, přivolením osoby ve svých právech zkrácené nebo schválením úřadu býti odčiněna, musí býti šetřeno předpisu § 98 ob. z. obč. a i u nekatolíků, za rozloučení manželství žádajících, musí se podle okolností hleděti k tomu, aby dohodnutí po dobrém bylo uskutečněno a aby myslí rozdvojené opět se sjednotily (§ 16 dv. dekretu ze dne 23. srpna 1819, č. 1595 sb. z. s.).

§§ 15—16 (neplatí).

§§ 15—16 upravovaly účast v řízení pro obhájce svazku manželského. Byly však zrušeny zároveň s § 17 dv. dekretu (viz poznámku tam uvedenou).

§ 17. Prohlásí-li se manželství za neplatné nebo rozloučí-li se, musí z úřední povinnosti, když tento nález nabyl moci práva, býti nařízeno, aby byl podle návodu § 122 ob. z. obč. do knihy oddavek zapsán (§ 19 dv. dekr. ze dne 23. srpna 1819, č. 1595 sb. z. s.).

§ 18. Předpisy dvor. dekretu ze dne 13. listopadu 1816, č. 1296 sb. z. s. nejsou dotčeny tím, že civilní řád soudní nabude moci.

§ 19. Nařízení toto nabude moci dnem 1. ledna 1898.

8b. Dvorský dekret ze dne 4. května 1841, č. 531 sb. z. s.

Nejvyšším rozhodnutím z 12. srpna 1840 bylo stanoveno, že manželce rozvedené z oboustranné viny zpravidla nepřisluší nárok na slušnou výživu, soudci jest však zůstaveno, aby k její žádosti od případu k případu po vyšetření všech okolností a důvodů pro to svědčících přidržel manžela k poskytování slušné výživy manželce.

1. Dvorský dekret upravuje nárok rozvedené

1. Hlediska rozhodná při výměře výše výživného manželky dle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. Podle něho má od případu k případu se zřetelem na všechny poměry a na důvody slušnosti, manželce svědčící, manžel výjimečně býti přidržen ku poskytování slušné výživy manželce. Slova »od případu k případu« znamenají, že nemá jimi býti zřízeno všeobecně závazné pravidlo, nýbrž má býti soudcovskému uvážení vyhrazeno, by podle osobitých zvláštností každého jednotlivého případu podrobil poměry a důvody slušnosti uvážlivému přezkoumání a podle výsledku výjimečnou povinnost vyživovací určil tak, aby výživa manželčina byla slušnou. (Rozh. ze dne 27. března 1928, Rv I 1172/22, čís. 2428.)

2. Pokud přísluší rozvedené manželce nárok na slušnou výživu podle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. Podmínky dv. dekretu jsou: 1. platné manželství, 2. provedený rozvod, 3. oboustranná vina na rozvodu, 4. výživné jen pro manželku (nikoliv pro manžela), 5. výjimečně, od případu k případu. (Rozh. ze dne 13. ledna 1928, Rv I 907/27, čís. 7694.)

3. Dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s., nelze užití na manželství rozloučená.

§ 19 rozl. zák. nelze použítí, jde-li o manželství rozloučené po vydání rozlukového zákona bez předchozího rozvodu. (Rozh. ze dne 4. března 1924, Rv II 755/23, čís. 3577.)

4. Rozloučeno-li manželství z viny obou manželů, nemá rozloučená manželka proti bývalému svému manželu nárok na výživné, aniž lze v její prospěch použití dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. (Rozh. ze dne 14. června 1929, Rv II 613/28, č. 9037.)

5. Manželka, jejíž manželství bylo bez předchozího roz-

manželky na výživu. Nevztahuje se tedy naprosto na případy rozluky a na výživné dětí, manžela nebo jiných osob.

2. Dekret přichází v úvahu jedině při rozvodu manželství z viny obou stran. Nelze ho proto použítí v případech, kdy bylo manželství rozvedeno z viny jednoho z manželů.

3. Ustanovení dvorského dekretu je předpisem výjimečným a nutno ho také tak vykládati.

Zásadně nepřisluší manželce rozvedené z viny obou manželů žádný nárok na výživné. Poněvadž ale

vodu rozloučeno za platnosti novely o právu manželském, nemá podle § 19 novely proti manželu nároku na výživné.

Dvorský dekret ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. neplatí při rozluce manželství.

Z toho, že bývalý manžel poskytuje rozloučené manželce z ochoty výživné, nemůže manželka dovozovati pro sebe žádných práv. (Rozh. ze dne 4. března 1924, Rv I 1623/23, čís. 3564.)

6. Uznáno-li na rozvod manželství od stolu a lože z viny obou manželů, nemá manželka zákonného nároku na výživné, a nemůže, domáhajíc se výživného dle dv. dekr. ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s., žádati k jeho zajištění za prozatímní opatření. (Rozh. ze dne 3. září 1919, R I 339/19, čís. 259.)

7. Bylo-li manželství rozvedeno soudně od stolu a lože z viny obou manželů, třeba se tak stalo z převážné viny manželčiny, jest manželka oprávněna domáhati se na manžela slušné výživy podle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. »Slušnou« výživou nerozumí se tu úplná výživa, nýbrž výživa výjimečná, při jejímž vymezení jsou směrodatny důvody slušnosti a veřejnoprávní ohledy. (Rozh. ze dne 15. června 1927, Rv I 1880/26, čís. 7156.)

8. Nárok manželky dle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s., jest uplatňovati pořadem práva. (Rozh. ze dne 26. listopadu 1925, R I 949/25, čís. 5498.)

9. Nárok rozvedené manželky na výživné podle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. není nárokem ze zákona a nemůže se manželka na základě jeho domáhati na manželově pozůstalosti náhrady podle § 1042 obč. zák. (Rozh. ze dne 26. dubna 1928, Rv I 86/28, čís. 8003.)

10. Nežádala-li nezletilá manželka, uzavírajíc bez souhlasu zákonného zástupce a schválení poručenského soudu při

rozvodem se neruší úplně svazek manželský a také manželé zůstávají nadále vázáni k manželské věrnosti, manželka nosí jméno manželovo a děti obou, zplozené za rozvodu, jsou jejich dětmi manželskými, je nutno se zřetelem na slušnost, lidskost a poměry veřejné vůbec upravití nějak manželčinu výživu. Není přece možno, aby byla úplně ponechána veřejné dobročinnosti. Proto stanoví dekret její nárok na slušnou výživu, ale jenom tehdy, jestliže zvláštní okolnosti případu svědčí pro to, že poměry manželky toho nutně vyžadují a že toho také skutečně zasluhuje.

4. V otázce, zda manželčin nárok na výživu je veřejnoprávní a zda se ho tedy manželka může vzdáti či nikoliv, převládal dříve názor, že nárok ten je veřejnoprávní a manželka se ho vzdáti nemůže. Nynější judikatura nejvyššího soudu však hájí ustálený již názor, že manželčin nárok na výživné je ryze soukromoprávní, takže jím může nakládati podle své libovůle a tedy se ho i vzdáti (srovnej též poznámky u § 19 manž. zákona a u § 91 obč. zák.).

dobrovolném rozvodu smír, od manžela výživného, nevzdala se tím platně nároku na ně.

Předpisu § 1264 obč. zák. a dvorního dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. nelze použítí při rozvodu dobrovolném. (Rozh. ze dne 28. listopadu 1923, Rv I 1190/23, čís. 3241.)

11. Proti nároku manželky na výživné podle dvorského dekretu ze dne 4. ledna 1841, čís. 531 sb. z. s. nemůže manžel namítati započtením peněžitou vzájemnou pohledávku. (Rozh. ze dne 12. ledna 1927, Rv I 1796/26, čís. 6688.)

12. Bylo-li usnesením o prozatímním opatření uloženo manželů, by platil manželce zatímní výživné až do právoplatného rozhodnutí sporu o rozvod manželství od stolu a lože a o placení výživného, kterýžto spor byl rozhodnut procesním soudem prvé stolice v ten rozum, že se manželství rozvádí z viny obou stran, že se žaloba manželčina o placení výživného zamítá, ale že se manžel uznává povinným platiti manželce podle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s. výživné penízem nižším, než bylo stanoveno usnesením o prozatímním opatření, a napádl-li rozsudek prvního soudu odvoláním, a to bez úspěchu, pouze manžel, nikoliv však

i manželka, byl manžel oprávněn domáhati se na manželce vrácení přeplatku výživného a to od doby, kdy uplynula lhůta k odvolání do rozsudku prvního soudu, pak-li platil i po této době omylem výživné větším penízem, stanoveným usnesením o prozatímním opatření. (Rozh. ze dne 20. května 1927, Rv I 1995/26, čís. 7081.)

13. Bylo-li manželství rozvedeno od stolu a lože z viny obou manželů, nepřísluší manželce ze zákona (§ 91 obč. zák.) nárok na výživné.

Zaloval-li manžel, by bylo určeno, že nárok manželky na výživné zanikl rozvodem manželství z viny obou manželů, nebylo povinností soudu, by vyhověv žalobě manžela, uznal ho povinným k výživě rozvedené manželky podle dvorského dekretu ze dne 4. května 1841, čís. 531 sb. z. s., pakliže manželka o to ani výslovně ani mlčky nežádala. (Rozh. ze dne 19. prosince 1930, R II 380/30, čís. 10.400.)

14. Bylo-li manželství právoplatně rozloučeno bez viny manželů, jsou bezpředmětné rozsudky nižších soudů, vyslovující rozvod z viny obou manželů.

Od doručení rozsudku dovolacího soudu, jímž vyslovena rozluka bez viny stran, nepřísluší již manželce nárok na výživné.

Při rozvodu může i nevinná manželka žádati na nevinném manželu výživné. (Rozh. ze dne 21. března 1930, Rv II 477/29, č. 9759.)

Část třetí.

Předpisy platné jen v zemích Slovenské a Podkarpatoruské.

9. Zákonný článek XXXI. z roku 1894 o právu manželském.

HLAVA I.

Zasnoubení.

§ 1. Zasnoubením nevzniká žalobní právo na uzavření manželství.

§ 2. Výminka, aby bylo cokoliv plněno pro případ, že by snoubenci manželství neuzavřeli, není platná.

§ 3. Snoubenec, který odstoupil od zasnoubení bez odůvodněné příčiny a nebo zavadal druhému snoubenci odůvodněnou příčinu k odstoupení, jest povinen nahraditi druhému snoubenci a jeho příbuzným

K § 1. Podmienečné prijatie nabídky k sňatku treba posudzovať jako zasnúbenie. (Rozh. zo dňa 8. septembra 1931, Rv III 982/30, čís. 716.)

K § 3. § 3 zák. čl. XXXI z r. 1894, ktorým je stanovená povinnosť snúbenca od zasnúbenia bez podstatného dôvodu odstúpiť, aby nahradil náklady učinené z príčiny zamýšľaného manželstva — nevylučuje tú možnosť, aby bol snúbenec od zasnúbenia bez podstatného dôvodu odstúpiť podľa pravidiel obecného práva občanského pridržíaný nahraditi druhému snúbencovi všetku škodu, ktorú tomuto spôsobil úmyslne v spojení so sľubom manželstva svojimi skutkami alebo opomenutiami. (Rozh. kúrie z 11. februára 1909, č. P. 4208/1908, Fajnor-Záturský, str. 697.)

škodu do výše nákladů, vynaložených za účelem uzavření manželství a musí to, co mu druhý snoubenec a nebo jeho příbuzný z příčiny uzavření manželství daroval, anebo na znamení zasnoubení dal, in natura vrátiti, anebo když je to nemožné, nahraditi hodnotu toho do výše svého obohacení; darovací slib, daný mu druhým snoubencem a nebo jeho příbuznými, v naději na uzavření manželství, pozbývá účinnosti.

Snoubenec, který měl při zasnoubení omezenou způsobilost k jednání, jest povinen dáti odškodné jen tehdy, jestliže k zasnoubení přivolił jeho zákonný zástupce.

§ 4. Právo na odškodné a právo na vrácení může býti předmětem postupu, exekuce a dědictví jen tehdy, když oprávněný podal žalobu.

§ 5. Žaloby založené na § 3 se promlčují do jednoho roku, čítajíc ode dne odstoupení od zasnoubení.

HLAVA II.

Překážky manželství.

§ 6. Osoba, nezpůsobilá k jednání (§ 127) nemůže uzavřiti manželství.

§ 7. Osoba věkem nedospělá nemůže uzavřiti manželství.

Muž dosažením 18tého a žena dosažením 16tého roku svého věku dosahují dospělosti.

Prominutí může býti uděleno.

§ 8. Nezletilá osoba nemůže uzavřiti manželství bez přivolení svého zákonného zástupce.

K uzavření manželství osoby mladší 20ti let, jestliže není jejím zákonným zástupcem oprávněný rodič, jest potřeba přivolení i tohoto, a jestliže tu není rodiče, schválení poručenské vrchnosti. Není třeba tohoto schválení, je-li zákonným zástupcem nezletilé osoby její děd.

Nepřivolí-li zákonný zástupce anebo rodič, nahrazuje se to přivolením poručenské vrchnosti.

§ 9. Z rodičů jest oprávněn dáti přivolení otec, není-li otce a nebo je-li dítě nemanželské, matka. Jsou-li rodiče rozvedeni od stolu a lože a nebo je-li jejich manželství rozloučeno, jest oprávněna dáti přivolení dítěti, které sama opatruje, matka, a má-li se tato považovati za neexistující, otec.

Za neexistujícího třeba považovati rodiče, jemuž je tělesnou nebo duševní vadou nebo vzdáleností trvale zabráněno, a nebo jest zbaven otcovské moci nebo poručenstva s výjimkou, že se zbavení stalo z důvodu správy majetku.

Poručenská vrchnost určí, brání-li rodiči překážka.

Co se týče dítěte osvojeného, dokud není osvojení zrušeno, není oprávněn k přivolení pokrevný otec neb matka.

§ 10. Poručenská vrchnost nerozhoduje bez výslechu nezletilého a má míti výlučně jeho zájem na zřeteli.

§ 11. Manželství nemohou uzavřítí:

- a) pokrevní příbuzní v přímé linii,
- b) sourozenci,
- c) sourozenec s pokrevním potomkem svého sourozence,
- d) manžel s pokrevním příbuzným druhého manžela v přímé linii a to ani po zániku manželství ani po vyhlášení ho za neplatné.

Nerozhoduje, zda je původ manželský či nemanželský, ani zda mají sourozenci oba rodiče společně aneb jen jednoho.

V případě bodu d) může býti uděleno prominutí.

§ 12. Nemůže uzavřítí nové manželství ten,

K § 12. Manželka, ktorú manžel primal ku sňatku, zamlčavši jej, že je už ženatý, má proti nemu nárok na od-

jehož předešlé manželství nezaniklo a nebo nebylo vyhlášeno za neplatné.

Je-li předešlé manželství zmatečným, jest směrodatné ustanovení § 21, jde-li o vyhlášení za mrtva, tedy §§ 73 a 74.

§ 13. Nemohou uzavřítí manželství osoby, z nichž jedna ve shodě s druhou sahala na život svého manžela a nebo na život manžela osoby druhé.

§ 14. Zakázáno jest uzavřítí manželství tomu, proti němuž jest zahájeno řízení za účelem postavení pod opatrovnictví pro choromyslnost a nebo proto, že je hluchoněmý tak, že mu to překáží dorozumětí se posunky, jestliže:

- a) poručenská vrchnost pro něho ustanovila dočasného opatrovníka; anebo
- b) nařízena byla proti němu vnucená správa; anebo
- c) dání pod opatrovnictví je vysloveno rozsudkem dosud neprávoplatným.

§ 15. Zakázáno jest bez přivolení opatrovníka uzavřítí manželství tomu, kdo jest pod opatrovnictvím pro slabomyslnost, anebo proto, že jest hluchoněmý, aniž mu to brání dorozumětí se znakomlivo.

Poslední odstavec § 8 a § 10 mají býti přiměřeně použity.

§ 16. Zakázáno jest uzavřítí manželství bez přivolení jednoho z rodičů nezletilému, jehož věk převyšuje 20tý rok, i tehdy, když k tomu jeho zákonný zástupce svolil.

Má se přiměřeně použití posledního odstavce § 8 a § 9 a 10.

škodzenie, trebárs, zvedevši bezpečne o drievejšom sňatku, nezachovala potom manželskú vernosť. (Rozh. zo dňa 7. septembra 1929, Rv III 1809/28, čís. 211.)

§ 17. Manželství jest zakázáno mezi bratrance a sestřenicemi.

Přibuzenstvo má se posuzovati podle § 11. Prominutí může býti uděleno.

§ 18. Zakázáno jest uzavříti manželství, dokud není zrušeno osvojení:

a) mezi osvojující a osvojenou osobou aneb jejím bývalým manželem; taktéž mezi osvojenou osobou a bývalým manželem osoby osvojující;

b) mezi osvojující osobou a pokrevním potomkem osvojené osoby a nebo jejím bývalým manželem; taktéž mezi pokrevním potomkem osvojené osoby a bývalým manželem osoby osvojující.

Nerozhoduje, zda je původ manželský či nemanželský.

Před osvojením zaniklé a nebo za neplatné vyhlášené manželství nepřichází v úvahu.

V případě bodu b) může býti uděleno prominutí.

§ 19. Zakázáno jest manželství uzavříti mezi poručníkem, jeho potomkem a mezi poručencem, dokud trvá poručenský poměr.

Nerozhoduje zda je původ manželský či nemanželský.

§ 20. Zakázáno jest uzavříti manželství těm, jimž rozlučující rozsudek pro cizoložství zabránil manželství uzavříti.

Prominutí může býti uděleno.

§ 21. Zakázáno jest manželství uzavříti, dokud nezaniklo předešlé zmatečné manželství a nebo nebylo vyhlášeno za neplatné.

§ 22. Zakázáno jest uzavříti manželství na základě vyhlášení za mrtva, jestliže manžel za mrtvého vyhlášeného a nebo ten, s kterým chce nové manželství uzavříti, ví a nebo se to osvědčí, že za mrtvého vyhlášený přežil domnělý den smrti.

§ 23. Zakázáno jest uzavříti manželství jedno-

mu z manželů s tím, kdo byl jako pachatel a nebo společník odsouzen pro spáchanou vraždu, pro úmyslné zabití druhého manžela, a nebo pro jejich pokus a to i tehdy, jestliže rozsudek není ještě pravoplatný. Prominutí může býti uděleno.

§ 24. Zakázáno je uzavříti nové manželství ženě před uplynutím 10ti měsíců počítaných od zániknutí předešlého manželství a nebo od doby, kdy bylo vyhlášeno za neplatné.

Překážka tato přestává, když žena mezi tímto časem porodila.

Zákaz tento se nevztahuje na případ, když bylo manželství vyhlášeno za neplatné na základě bodu c) § 54.

Prominutí může býti uděleno.

§ 25 neplatí. Byl zrušen zároveň s ostatními níže označenými manž. zákonem č. 320/1919.

§ 26. Zakázáno jest uzavříti manželství bez povolení k sňatku potřebného podle branného zákona.

§ 27 (neplatí).

HLAVA III.

Uzavření manželství.

§§ 28—29 (neplatí).

§ 30. O manželství platí domněnka, že je uzavřeno před občanským úředníkem, jestliže veřejnost osobu, před kterou bylo manželství uzavřeno, pova-

K § 30. Jestli strany za doby účinnosti § 30, odst. 2. zák. čl. XXXI:1894 uzavřely sňatok len pred rabinom, takýto sňatok v žiadnom smere neľze pokladať za manželstvo; nemôže tedy trvať medzi stranami koakvizitný pomer podľa manželského majetkového práva.

Nie je vylúčené, aby medzi takýmito stranami bolo ustálené spoluvlastníctvo dotyčne určitých vecí podľa všeobecného súkromého práva. (Rozh. zo dňa 16. februára 1933, Rv IV 9/32, čís. 1185.)

žovala za občanského úředníka vyjímajíc, jestliže obě strany věděly o opaku.

Uzavření, které se nestalo před občanským úředníkem, se nepovažuje v žádném ohledu za manželství.

1. Až do doby, kdy vstoupil v platnost čs. manželský zákon č. 320/1919, platil na Slovensku obligatorní sňatek civilní. Teprve tímto zákonem byl uznán za platný také sňatek církevní. Nutno proto nyní podle zákona č. 320/1919 doplniti tento § 30 tak, že vedle »občanského úředníka« nutno uvést také matrikáře nebo duchovního správce. V tom smyslu je také doplněn text dole otištěných §§ zákona.

2. Výnos ministerstva spravedlnosti, uveřejněný ve Věstníku, roč. 1930, str. 192 pod čís. 99:

Církevní sňatky v zemi Slovenské a Podkarpatoruské — platnost. Zemský úřad v Bratislavě upozornil, že soudy prohlašují sňatky uzavřené v zemi Slovenské a Podkarpatoruské v době od 1. října 1895 do 13. července 1919 podle církevních obřadů za rozloučené. Podle § 30 zák. čl. XXXI/1894 mohlo tam v této době pravoplatně uzavřeno býti manželství jen před civilním úředníkem (státním matrikářem) a nepovažuje se prohlášení o svolení k manželství, které se nestalo před civilním úředníkem, podle zákona v žádném ohledu za uzavření manželství. Výrok, kterým se rozlučuje manželství v této době uzavřené v zemi Slovenské a Podkarpatoruské podle církevních obřadů (u farního úřadu nebo pod.), nemůže proto poznamenán býti ani v církevní ani ve státní matrice, a to ani, bylo-li manželství uzavřeno též před civilním úředníkem, poněvadž se takovým výrokem nerozhoduje o tomto před civilním úředníkem uzavřeném manželství. Soudy se proto upozorňují, že v řízení o rozvod anebo rozluce manželství uzavřeného v zemi Slovenské a Podkarpatoruské v době od 1. října 1895 do 13. července 1919 vždy musí býti uzavření manželství prokázáno výpisem ze státní matriky. (Č. 43.005/30.)

§ 31. Při uzavření manželství matrikář smí spoluúčinkovati jen ve svém obvodu, jiný občanský úředník jen na území své úřední působnosti.

Podle § 32 jest považovati příslušného matrikáře za spoluúčinkujícího ve svém obvodu, když splno-

mocněním jiného matrikáře v obvodu tohoto spoluúčinkuje při uzavření manželství.

§§ 33—34 (neplatí).

§ 35. Občanský úředník (matrikář, duchovní správce) smí jen tehdy spoluúčinkovati při uzavření manželství, jestliže byly ohlášky správně vykonané, aneb byla od nich udělena dispens a jestliže se nedověděl o zákonné překážce, nebo o okolnosti, která vylučuje svobodné přivolení.

§ 36 (neplatí).

§ 37. Uzavření manželství děje se veřejně, v místnosti úřední, k tomu určené.

Z důležitých důvodů může občanský úředník (podle zákona č. 320/1919, matrikář) na žádost snoubenců spoluúčinkovati při uzavření manželství i s vyloučením veřejnosti a mimo úřední místnosti.

§ 38. K uzavření manželství vyžaduje se svobodné přivolení manželství uzavírajících. Přinucení, omyl a uvedení v omyl (§§ 53—55) vylučují svobodné přivolení.

§ 39. Manželství se uzavírá tak, že oba snoubenci společně přítomní před úředně činným občanským úředníkem (podle zák. č. 320/1919 před matrikářem) v přítomnosti dvou svědků a přísazného zapisovatele osobně prohlásí, že chtějí manželství uzavřít. Toto prohlášení nemůže býti vázáno ani podmínkou, ani časem.

Občanský úředník (matrikář) prohlásí po tomto prohlášení snoubence ve smyslu zákona za manžele.

§ 40. Při uzavření manželství za svědky možno upotřebiti jenom takové osoby, které dosáhly 16ti let, a dovedou pochopiti úkon uzavření manžel-

K § 37. S hlediska § 37 zák. čl. L:1879 není správný úřad oprávněn řešiti otázku platnosti manželství ani jako otázku prejudiciální. (Nález nejvyššího správního soudu z 21. března 1927 (č. 2423), č. 6415 sb. n. s. s.)

ství. Svědky mohou býti i příbuzní snoubenců, neb spoluúčinkujícího matrikáře.

HLAVA IV.

Neplatnost manželství.

§ 41. Manželství je zmatečné, když bylo uzavřeno sice před občanským úředníkem (matrikářem, nebo duchovním), ale:

- a) ne v jeho obvodě; nebo
- b) proti kterémukoliv ustanovení, obsaženému v prvním odstavci § 39.

§ 42. Na základě bodu a) předešlého paragrafu není manželství zmatečným:

a) když toho, před kým bylo uzavřené, veřejnost považovala za občanského úředníka (matrikáře, nebo duchovního) patřičného obvodu, vyjímajíc, že oba snoubenci věděli o opaku;

b) když občanský úředník (matrikář nebo duchovní) v sousedním obvodě spoluúčinkoval při uzavření manželství, vyjímajíc, když oba snoubenci věděli, že matrikář, nebo duchovní není ve svém obvodě činným.

§ 43. Není zmatečným manželství takových snoubenců, kteří před občanským úředníkem (matrikářem nebo duchovním) oba společně přítomni osobně osvědčili, že uzavírají manželství a od uzavření po jeden rok jako muž a žena spolu žili, leč by uzavření se stalo proti jiným ustanovením, obsaženým v prvním odstavci § 39.

§ 44. Manželství proti § 6 uzavřené je zmatečné.

Manželství není zmatečné, když ho před zaniknutím aneb před vyhlášením za neplatné k jednání neschopná strana po pominutí této neschopnosti potvrdila.

Je-li pokračování spolužití potvrzením, má se posoudit podle okolností případu.

Bezúčinným je potvrzení, když mezitím mezi manžely vznikla překážka dle bodu d) §§ 11, 13, nebo 12 a to ještě i tehdy, když tato v čase potvrzení už zanikla.

Na základě §§ 7 a 8 manželství je odporovatelné i tehdy, když zmatečnost zakládající se na § 6 zanikla.

§ 45. Zmatečným je manželství, které bylo uzavřeno proti některému z §§ 11, 12 a 13.

Na základě bodu c) § 11 není zmatečným manželství, když před jeho zaniknutím, nebo před vyhlášením jeho neplatnosti bylo uděleno dodatečně prominutí.

§ 46. Zmatečné manželství před zaniknutím jen tehdy možno považovati za zmatečné, když ve sporu o zmatečnost za takové bylo vyhlášeno.

Zmatečné manželství po zaniknutí nebo po vyhlášení za zmatečné třeba považovati tak, jako by ani nebylo bývalo uzavřeno.

§ 47. Zavést spor o zmatečnost jsou oprávněni: manželé, státní zástupce a ten, kdo prokáže, že od zmatečnosti manželství závisí nějaký jeho právní zájem.

Zavést tento spor jsou oprávněni obzvláště:

- a) předešlý manžel z příčiny manželství s ním dřív uzavřeného, dokud toto manželství nezaniklo;
- b) pozdější manžel, když platnost jeho vlastního manželství závisí od zmatečnosti předešlého manželství;

c) ten, kdo má právní zájem na platnosti pozdějšího manželství.

§ 48. Manžel požívající omezené způsobilosti pro spor o zmatečnost, jest způsobilý ku sporu.

Při manželech neschopných k právnímu jednání má se použiti pravidel o zákonném zastoupení.

§ 49. Spor o zmatečnost jen dotud možno zavésti, dokud manželství nezaniklo.

§ 50. Ve sporu o zmatečnost vyneseny právoplatný rozsudek je účinný oproti každému.

Jestliže se předešlý manžel nezúčastnil sporu o zmatečnost, zavedeného na základě § 12, zamítavý rozsudek vůči němu nemá účinnosti.

§ 51. Odporovatelné je manželství uzavřené některým z manželů proti § 7.

§ 52. Odporovatelné je manželství, uzavřené některým z manželů bez přivolení, nebo schválení obsaženého v § 8.

Mylné zjištění poručenské vrchnosti (odstavec 4 § 9) nemá vlivu na platnost manželství.

§ 53. Odporovatelné je manželství při přinucení, když ho některý z manželů uzavřel v odůvodněném strachu, zapříčiněném hrozbou.

§ 54. Odporovatelné je manželství pro omyl:
a) když jeden z manželů vůbec nechtěl uzavřít manželství a nevěděl, že svým osvědčením manželství uzavírá;

b) když jeden z manželů uzavřel manželství s jiným, než s kým chtěl, a nevěděl, že je to jiná osoba;

c) když jeden z manželů již při uzavření manželství byl trvale neschopný vykonávat manželské povinnosti a druhý manžel o tom nevěděl, ani nemohl na to podle okolností usuzovati;

d) když jeden z manželů byl odsouzen k trestu, označenému v § 79, nebo v bodě d) § 80 a druhý manžel o tom nevěděl a jestliže v posledním případě zároveň možno důvodně předpokládati, že věda o tom, manželství by nebyl uzavřel;

e) když žena při uzavření manželství mimo manželství byla těhotná od jiného a muž o tom při uzavření manželství nevěděl;

f) když za mrtvého vyhlášený manžel hlásí se

po uzavření nového manželství, a novomanželé při uzavření manželství nevěděli, že za mrtvého vyhlášený žije.

§ 55. Odporovatelné je manželství pro uvedení v omyl, když se uvedení v omyl vztahuje na podstatné osobní vlastnosti manžela a uvedení v omyl sám manžel vědomě učinil, nebo věděl o uvedení v omyl způsobeném třetí osobou.

Není odporovatelné manželství, když možno odůvodněně předpokládati, že v omyl uvedený manžel i bez uvedení v omyl by byl manželství uzavřel.

§ 56. Odporovati manželství je oprávněn:

a) v případě manželství, uzavřeného proti § 7, dokud trvá nedospělý věk manžela, ministrem spravedlnosti splnomocněný státní zástupce, potom manžel sám;

b) v případě manželství, uzavřeného proti § 8 věk dospělosti dosáhnoucí nezletilý manžel, a dokud nezletilost jeho trvá, jeho poručenská vrchnost;

c) v případech §§ 53—55, přinucený, zmylivší se, anebo v omyl uvedený manžel.

Poručenská vrchnost svoje právo odporovati vykonává právním zástupcem sirotčí stolice.

Manžel, který po dosáhnutí dospělosti manželství potvrdil (§§ 45, 65), nemůže mu odporovat proto, že bylo uzavřeno proti § 8.

§ 57. Lhůta k odporování je jeden rok.

Lhůta tato se má počítati:

a) v případě manželství, uzavřeného proti § 7 pro státního zástupce ode dne, kdy se úředně dověděl o odporovatelnosti manželství; pro manžela ode dne, kdy dosáhl dospělosti;

b) v případě manželství, uzavřeného proti § 8, pro poručenskou vrchnost ode dne, kdy se úředně

K § 57. I. Omluva zameškání lehoty § 57 manž. zák. z důvodu choroby může obstát len vtedy, jestli za choroba bránila vo vnímaní skutočnosti, z ktorých by mohla vzniknúť

dověděla o uzavření manželství (§ 58); pro manžela ode dne uzavření manželství, jestliže však tehdy byl ještě nedospělého věku, ode dne, kdy dosáhl dospělosti;

c) v případech §§ 53—55, ode dne, v který se manžel osvobodil od vlivu přinucení, nebo poznal omyl nebo uvedení v omyl.

§ 58. Vědomí poručenské vrchnosti svou účinností se rovná vědomí zákonného zástupce nebo rodičů, kteréžto dodatečné přivolení stačí, aby bylo odporování vyloučeno.

Jestliže k tomu stačí dodatečné přivolení jen obou a vědomí vzniklo v rozličné dni, lhůta má se počítati ode dne pozdějšího vědomí.

Dřívější vědomí toho, kdo mezi časem stal se oprávněným na přivolení, třeba považovati tak, jako by ho byl získal současně s oprávněním.

§ 59. V případě manželství, uzavřeného proti § 8 odporování ve lhůtě pro poručenskou vrchnost ustálené, může vykonati též zákonný zástupce, nebo rodiče, kteréžto přivolení k manželství ještě schází.

Odporování však pozbývá platnosti, když si ho poručenská vrchnost do tří měsíců od úředního uvědomění neosvojí.

§ 60. Jestliže manželovi brání vyšší moc nebo neschopnost odporovati manželství, běh lhůty spočívá, dokud tato překážka trvá.

Tohoto ustanovení obdobně má se použiti, když v § 58 vzpomenutému zákonnému zástupci anebo rodiči bráněno jest v uvědomění poručenské vrchnosti.

vedomost' o neplatnosti manželstva. Nie je omluvným dôvodom, že sa žalobník v záujme svojho zdravotného stavu nemohol vystaviť otrasom, spojeným s vedením sporu.

II. Z nedostatku pohlavnej integrity a z luetickej choroby neľže usudzovať na nemravný život pred manželstvom, ktorý by zakladal dôvod podľa § 55 manž. zák. (Rozh. z 8. VI. 1932, Rv IV 486/31, čís. 995.)

9. Slov. manž. zák. §§ 57—66 (neplatnost manž.). 341

§ 61. Odporování není přípustné:

a) když je manželství soudním rozsudkem rozloučeno, nebo ve smyslu § 74 zaniklo;

b) když nedospělý, nezletilý, přinucený, mýlící se, nebo v omyl uvedený manžel zemřel;

c) na základě bodu f) § 54, když za mrtvého prohlášený zemřel, nebo když nové manželství zaniklo.

§ 62. Jestliže manželství ve lhůtě k odporu, anebo před lhůtami v § 61 určenými nebylo odporováno, taktéž i v případech dodatečného prominutí, přivolení, schválení a potvrzení (§§ 63—66), třeba odporovatelnost manželství tak považovati, jako by ani nebyla existovala.

§ 63. V případě manželství, uzavřeného proti § 7 je přípustno dodatečné prominutí dotud, dokud manžel nedosáhl věku dospělosti (§ 66).

§ 64. V případě manželství, uzavřeného proti § 8 přípustné je dodatečné přivolení a schválení dotud, dokud manžel nedosáhl zletilosti (§ 66).

Dodatečné přivolení, nebo schválení, přísluší zákonnému zástupci, na přivolení oprávněnému rodiči, nebo poručenské vrchnosti.

Na posouzení dodatečného povolení vztažno schválení nemá vlivu, když nezletilý mezi časem dovršil dvacátý rok svého věku.

V jiném případě na dodatečné povolení a schválení třeba použiti přiměřeně §§ 8—10.

§ 65. Potvrzení je jen tehdy platné, když ho manžel prohlásil v čase, když se lhůta odporu pro něho dle § 57 už začala.

Zda je pokračování v manželském spoluzití potvrzením, má se posouditi podle okolností případu.

Potvrzením manželství, uzavřeného proti § 8, není zrušeno odporovací právo poručenské vrchnosti.

§ 66. Není přípustné prominutí, povolení, schválení a potvrzení, když manželství bylo vyhláše-

no za neplatné, nebo když manželství, kterému se odporovalo, zaniklo, nebo když bylo manželství oznámením odporováno.

§ 67. Odporovatelné manželství i v případě odporu třeba před jeho zaniknutím považovati za platné dotud, dokud není v odporovacím sporu vyhlášeno za neplatné.

Odporovatelné manželství v případě odporu třeba po jeho zaniknutí anebo po vyhlášení jeho za neplatné, anebo po odporování mu oznámením, považovati za takové, jako by ani nebylo bývalo uzavřeno.

§ 68. Odporování děje se před zaniknutím manželství žalobou případně vzájemnou žalobou, po zaniknutí manželství oznámením u soudu.

Odporování, učiněné žalobou, anebo vzájemnou žalobou, možno odvolati jen do zaniknutí manželství.

Zpětvzetí oznámení je bez účinnosti.

§ 69. Manžel může svému manželství jen sám odporovati; zákonnému zástupci nepřisluší toto právo.

Manžel obmezené způsobilosti k činům, jest v odporovacím sporu způsobilý ke sporu.

Dosáhne-li manžel v případě manželství, uzavřeného proti § 7, během sporu, zahájeného státním zástupcem, věku zletilosti, anebo v případě manželství, uzavřeného proti § 8, během sporu, zahájeného poručenskou vrchností, zletilosti, spor tak jak je, přejde na něho.

§ 70. Ustanovení §§ 49 a 50 třeba přiměřeně použiti při odporovacích sporech.

§ 71. Po zaniknutí manželství kdokoliv může uplatniti svoje práva, odvislá od neplatnosti manželství.

Právoplatný rozsudek je účinný jen proti sporným stranám.

§ 72. Ustanovení §§ 98, 101—103, třeba přiměřeně použiti při sporech o neplatnost manželství.

Ve sporech o zmatečnost, anebo v odporovacích, zahájených státním zástupcem, soudce může na návrh státního zástupce anebo i z úřadu naříditi oddělené žiti manželů.

HLAVA V.

Zaniknutí manželství.

§ 73. Manželství zaniká:

a) úmrtím jednoho z manželů (§ 74);

b) soudním rozloučením (rozlukou);

c) soudním prohlášením manželství za rozloučené (§ 745 z. čl. I. z roku 1911).

V případě vyhlášení za mrtvého směrodatnou je domněnka, že za mrtvého vyhlášený nepřežil chvíli, která byla v rozsudku jako den úmrtí zjištěna.

§ 74. Manželství zaniká i tím, když jeden z manželů po vyhlášení svého manžela za mrtvého uzavře nové manželství, vyjímajíc, když jeden z uzavírajících nové manželství při uzavírání věděl, že za mrtvého vyhlášený žije, anebo když je nové manželství pro jinou příčinu zmatečné.

§ 75. Manželství může býti rozloučeno jen soudním rozsudkem a jen pro příčiny v §§ 76—80 obsažené.

§ 76. O rozloučení manželství (rozluku) může žádati manžel, když druhý manžel se dopustil cizoložství, anebo smilstva proti přírodě, nebo uzavřel

K § 75. Vo sporoch manželských nemôže súd určiť dôvod rozluky z moci úradnej. Výplvkom toho, jestliže nižší súd neprijal za dôvod rozluky všetky skutočnosti, ktoré uplatňovala strana cieľom uznania za dôvod rozluky, a jestli strana nepoužila proti tomu opravného prostriedku, — nemôže súd vyššej stolice založiť z moci úradnej dôvod rozluky na také skutočnosti, ktoré súd nižšej stolice neuznal za dôvod rozluky. (Rozh. kúrie zo dňa 8. mája 1906, P. 9307/1905, Fajnor-Záturecký, str. 699.)

K § 76. K zisteniu manželskej nevery nie je treba,

nové manželství, ačkoliv věděl, že jeho manželství trvá.

§ 77. Rozloučení manželství může žádati manžel, kterého jeho manžel úmyslně a bez odůvodněné příčiny opustil;

a) když manžel manželské spoluzítí porušující po šesti měsících, čítajíc od opuštění manžela, byl

aby byly zistené pohlavné styky (cudzoložstvo), stačí prejavovanie ľúbostnej náklonnosti k druhej osobe. (Rozh. zo dňa 23. februára 1931, Rv III 599/30, čís. 604.)

K § 77. 1. Zvolenie miesta spoločného bydlenia manželského patrí k právom manžela ako hlavy rodiny, vo vykonávaní ktorého je obmedzený iba povinnosťou brať slušný zreteľ na rady a námietky manželky.

Toto miesto môže byť podľa okolnosti prípadu aj v Amerike. (Rozh. zo dňa 21. februára 1931, Rv IV 3/31, čís. 603.)

2. Zvolenie miesta spoluzítia a spoločného bydlenia manželského patrí ku právom manžela jako prednostu domácnosti (hlavy rodiny) a toto jeho oprávnenie je obmedzené len potiaľ, že pri jeho vykonávaní je povinný vziať slušný zreteľ na rady a námietky svojej manželky.

Tá púha skutočnosť, že strany sa shodly v tom, že budú stále spolu bydlieť na určitom mieste, nerodíže zbaviť manžela v obore práv jemu príslúchajúcich ani toho oprávnenia, aby mohol miesto spoluzítia a spoločného bydlenia v pozdnejšej dobe odchylným spôsobom zvoliť, než bolo s jeho manželkou dohodnuté, pokládá-li to za potrebné vzhľadom na zmenené pomery. A manžel môže byť pri tomto rozhodovaní obmedzený jedine tou námietkou manželkinou, že manželom zvolené nové bydlisko alebo nový byt sa nehodí pre nazívanie vo smysle manželského spoluzítia, alebo že je pre manželstvo s mravného hľadiska škodlivé, alebo že by bolo manželstvu na materiálnu újmu so stanoviska existenčného. (Rozh. kúrie z 15. XII. 1914, č. P. 2884/1914, Fajnor-Zátarecký, str. 722.)

3. Manželka loďníka povinná je nasledovať svojho manžela i do bydliska, ktoré je v cudzozemsku, jestli bol tam zamestnavateľom z úradu preložený. (Rozh. zo dňa 15. februára 1933, Rv III 203/32, čís. 1184.)

4. I. Zo samej skutočnosti, že manžel vysťahoval sa do Ameriky, kde po viac rokov žil, nelzá uzatvárať, že sa vysťahoval preto, aby opustil svoju manželku; je totiž častým zjavom, že aj ženatí muži cieľom zárobku opúšťajú svoju domácnosť a sťahujú sa na dlhšiu dobu do Ameriky.

soudním usnesením zavázán obnoviti manželské spoluzítí a tomuto usnesení do lhůty, soudně ustanovené, nevyhověl bez ospravedlnění;

b) když manžel manželské spoluzítí porušující, kterého pobyt nejméně po jeden rok není znám, soudní vyhláškou byl vyzván, aby manželské spoluzítí do roka obnovil a této vyhlášce nevyhověl bez ospravedlnění.

II. Len o nový dôvod nelzá oprieť žalobu o rozluku manželstva v odvolacom pokračovaní, lzä však uviesť nové skutočnosti (i na ne sa vzťahujúce dôkazy) opodstatňujúce už pred prvým súdom uplatňovaný dôvod k rozluke manželstva. (Rozh. zo dňa 20. februára 1930, Rv III 403/29, čís. 370.)

5. V stálej súdnej praxi dochádza výrazu materiálne-právne pravidlo, že manželská strana, ktorá zrušila manželské spoluzítie úmyselne a bez podstatného dôvodu, zpravidla neni zbavená práva, aby mohla žiadať od súdu vydanie rozhodnutia takého obsahu, jako je stanovené v § 77 bod a) manželského zákona; toto oprávnenie je však viazané k tej nepominuteľnej podmienke, aby najprv mimosúdne zrušila bezprávnú povahu ďalšieho oddeleného žítia so svojej strany tým spôsobom, že sa smierlive priblíží ku nevinnému manželovi (nevinnej manželke) a že súkromou cestou, vážnym a uprimným úmyslom usiluje o to, aby druhú manželskú stranu smierila a primala k obnoveniu manželského spoluzítia, a aby od toho dňa, keď sa toto stalo, vyčkala bezúspesné uplynutie šestimesačnej lehoty, stanovenej v § 77, bod a) manž. zák. (Rozh. kúrie zo dňa 3. októbra 1916, č. P. 3923/1916, Fajnor-Zátarecký, str. 700.)

6. Je-li uplatňovaný rozlukový dôvod podľa § 77 manž. zák., nelže spatrovať odpustenie v tom, že žalujúca strana svolila k jednej súložii, jestli vinný manžel neobnovil, resp. nepokúsil sa obnoviť manželské spoluzítie. (Rozh. z 10. februára 1932, Rv IV 291/31, čís. 877.)

7. V žiadosti smerujúcej na základe § 77, bod a) manž. zák. na vydanie súdneho rozhodnutia, zaväzujúceho k obnoveniu manželského spoluzítia, — je obsažené nielen odpustenie, ale aj vzdanie sa všetkých ostatných dôvodov rozlukových, a to aj tehdy, nezakládá-li strana, ktorá žiada vydanie súdovského rozhodnutia, svoju žalobu na § 77, bod a) manž. zák., ale na niektorý iný dôvod rozluky stanovený manželským zákonom. Z toho plynie samo sebou, že tie previnenia, ktoré byly spáchané v dobe, — podanie horejšej žiadosti pred-

§ 78. Rozloučení manželství může žádati manžel, kterému jeho manžel sáhl na život, anebo mu způsobem ohrožujícím tělesnou neporušenost nebo zdraví úmyslně těžko ublížil.

§ 79. Rozloučení manželství může žádati manžel, jestliže druhý manžel po uzavření manželství byl odsouzen na smrt nebo aspoň na 5 roků do káznice nebo do žaláře.

Rozloučení manželství není přípustné, když druhý manžel spáchal zločin před uzavřením manželství a jeho spoluzáložník o tom věděl při uzavírání manželství.

§ 80. Manželství může být rozloučeno na žádost jednoho z manželů, když jeho manžel:

a) úmyslným chováním těžce poruší manželské povinnosti, mimo případy v §§ 76—78;

b) dítě k rodině manželů patřící k spáchání zlo-

chádzajúcej, nemôžu byť uplatňované ani jako samostatné, ani jako podporné dôvody rozlukové, leda že by byly došly na vedomie žalobu podávšej strane až po podaní horejšej žiadosti. (Rozh. kúrie zo dňa 1. IX. 1915, č. Rp. III 2029/1915, Fajnor-Zátarecký, str. 702.)

8. Jestli v pokračovaní podľa § 648 Osp., nebola stanovená lehota, v ktorej žalovaná manželka manželské spoluzíťie obnoviť mala, niet tu prípadu bodu a) § 77 manž. zákona. (Rozh. z 5. septembra 1929, Rv III 1378/28, čís. 207.)

K § 78. Ublíženie manželke so strany manžela bitím nie je dôvodom k prerušeniu manželského spoluzíťtia len vtedy, keď je zistené také mravné založenie urazenej strany, ktoré by opravňovalo k záveru, že nepocítuje bitie ako čin brutálnosti, lež ako obvyklý spôsob zachádzania. (Rozh. zo dňa 14. februára 1931, Rv IV 441/30, čís. 601.)

K § 80. 1. Rozlúčiť manželstvo z dôvodu rozvratu možno jest vtedy, keď tento rozvrat bol spôsobený niektorou z okolností uvedených v bodech a—d. 1. odst. § 80 manž. zák. Je-li tedy sice manželstvo rozvrátené, ale žiadna z týchto okolností nebola zistená, nelže ho rozlúčiť. (Rozh. zo dňa 25. apríla 1931, Rv IV 101/30, čís. 659.)

2. I. Nie sú dôvodom podľa § 80 a) manž. zák. hrubé

činu nebo k nemravnému životu přiměje anebo přiměti usiluje;

c) manžerný život tvrdošíjně vede;

d) po uzavření manželství odsouzen byl na méně než pět roků do káznice, nebo do žaláře, anebo pro přečin, spáchaný ze ziskuchtivosti do věznice.

V těchto případech manželství může být rozloučeno jen tehdy, když soudce bedlivě si všimnuv individuálnosti manželů a jich životních poměrů přesvědčil se o tom, že pro některou z uvedených příčin manželský poměr je na tolik rozerván, že další spoluzíťi pro žadatele rozloučení se stalo nesnesitelným.

§ 81. Kdo k provinění svého manžela přivolil, anebo toho se zúčastnil, nemůže žádati o rozloučení manželství.

nadávkvy, ktoré by sice po stránke objektivnej a za normálnych okolnosti ťažko porušovali manželské povinnosti, ktoré však byly medzi manželmi tak obvyklé a časté, že ich so svojho subjektívneho stanoviska za urážky a tým za ťažké porušenia manželských povinností ani nepovažovali.

II. Stejne nie sú dôvodom podľa § 80 a) manž. zák. nadávky, vyprovokované morálne zavržiteľným činom druhého manžela. (Rozh. zo dňa 17. októbra 1931, Rv III 957/30, čís. 763.)

3. Manžer manželom bezprávne opustený môže toto porušenie manželskej povinnosti uplatňovať jako dôvod podľa § 80 a) manž. zákona; dokiaľ opustenie trvá, neprichádza v úvahu premáčacia lehota § 83 manž. zákona. (Rozh. z 8. VI. 1932, Rv IV 689/31, čís. 996.)

4. Rozluky manželstva podľa bodu a) § 80 manželského zákona pre opustenie, ktoré se stalo zúmyselne a bez podstatného dôvodu, môže sa domáhať opustená manželská strana, ktorá nechce obnoviť manželské spoluzíťtie a od ktorej to pre rozvrátenosť manželského pomeru nemožno slušne žiadať. (Rozh. najv. súdu zo 6. IX. 1922, č. Rv III 288/21, Fajnor-Zátarecký, str. 704.)

5. Posudzovanie zachovania sa manžela, že opustil spoločný byt v rodičov svojej manželky a nepostaral sa o primeraný osobitný byt, s hľadiska dôvodu rozluky manželstva podľa § 80 písm. a) manž. zák. (Rozh. zo dňa 26. novembra 1931, Rv IV 476/30, čís. 801.)

Okolnost, že i proti straně o rozluku žádající je důvod k rozluce, nevylučuje žalobního práva.

§ 82. Žalobní právo zanikne, když manžel manželovi provinění odpustil.

Odpustiti možno i během sporu.

§ 83. V případech §§ 76, 78, 79 a 80 žalobu možno podati jen do šesti měsíců, čítajíc ode dne, v který manžel o provinění anebo v případech § 79 a bodu d) § 80 o trestném rozsudku se dověděl.

Když bylo manželu bráněno v podání žaloby vyšší mocí, nebo nezpůsobilostí k jednání, běh lhůty pro něho, jako i pro zákonného zástupce (§ 87) spočívá, dokud překážka trvá.

Po desíti letech od provinění, vztážmo od nabytí právoplatnosti trestního rozsudku, žaloba o rozloučení není přípustná.

§ 84. K podepření žádosti o rozloučení ve spojení s rozlučujícím důvodem, na kterém je žaloba anebo vzájemná žaloba založená, možno se odvolávat i též na takový rozlukový důvod, pro který žalobní právo už přestalo.

§ 85. V rozsudku o rozloučení má býti manžel,

K § 82. Na premlčanie práva k rozluce manželstva treba vziať zreteľ z úradnej povinnosti (§ 82 zák. čl. XXXI; 1894). (Rozh. najv. súdu zo 16. IX. 1921, č. Rv III 224/20, Fajnor-Zátarecký, str. 710.)

K § 83. 1. Odst. 2. § 83 z čl. XXXI:1894 zaručuje plných šesť mesiacov k podaniu žaloby manželovi, ktorý bol v dobe týchto 6 mesiacov v podaní žaloby vyššou mocou hatený: doba tedy, po ktorú vyššia moc trvá, nezapočítava sa do 6 mesačnej premlčacej lehoty. (Rozh. z 21. decembra 1929, Rv IV 15/29, čís. 309.)

2. Uplatňovať žalobou navzájom ľze i rozlukový dôvod, ktorý by bolo treba pre uplynutie lehoty považovať za zaniklý, trvalo-li žalobné právo dotyčne nebo v čase podanie žaloby. (Rozh. z 23. novembra, 1932, Rv IV 662/31, čís. 1112.)

K § 85. Vo smysle tretieho odstavca § 85 manž. zák. žalovaný môže založiť svoju žiadosť, aby žalobca bol uznaný vinným, aj na taký dôvod rozlukový, ohľadom ktorého jeho

jehož vinou bylo manželství rozlučeno, prohlášen za vinného.

Bylo-li manželství následkem vzájemné žaloby pro vinu obou manželů rozlučeno, soudce oba manžele vyhlásí za vinné.

I bez vzájemné žaloby může žádati žalovaný, aby v případě rozlučení manželství též žalobce byl prohlášen za vinného, když proti němu dokáže rozlukový důvod; žádost tuto může podepříti i takovým rozlukovým důvodem, pro který právo žaloby sice už zaniklo, avšak trvalo ještě při vzniku toho rozlukového důvodu, na kterém je rozlučení založeno.

Manželovi, prohlášenému v rozsudku o rozlučení pro cizoložství za vinného, třeba zakázati uzavření manželství s osobou, s kterou se dopustil cizoložství.

§ 86. Manžel omezené způsobilosti k činům, je ve sporu, který byl zahájen o rozlučení manželství, způsobilým ke sporu.

§ 87. Jménem choromyslného manžela může

žalobné právo následkom odpustenia alebo uplynutia doby už bolo zaniklo v tej dobe, keď žalovaný predmetnú žiadosť predniesol, — ale len keď toto žalobné právo ešte trvalo v tej dobe, keď vznikol ten dôvod rozluky, ktorý žalobca jako takýto dôvod uplatnil, a ktorý slúžil za základ rozlúčenia manželstva.

Použitie šu 85, odst. 3. manž. zák. je tedy viazané k tej obmedzujúcej podmienke, aby bolo možno previnenie žalobcovo žalobou uplatňovať jako samostatný dôvod rozlukový už v tej dobe, kedy vznikol voči žalovanému ten dôvod rozlukový, ktorý bol na základe žaloby žalobcovej dôvodom rozlúčenia manželstva. (Rozh. kúrie z 1. VII. 1918, č. P. III 2058/1918, Fajnor-Zátarecký, str. 711.)

K § 86. Manželská strana, daná v opatrovnictvo podľa § 28 lit. b) zák. čl. XX:1877, má v spore o rozluku manželstva sporovú spôsobilosť podľa §§ 86, 128 manž. zák., ačkoľvek jej bol sirotským úradom — ako domnenie choromyseľnej — ustanovený opatrovník k vedeniu sporu a ačkoľvek trestné pokračovanie bolo proti nej skončené pre jej choromyseľnosť. (Rozh. zo 14. VI. 1932, Rv IV 806/31, čís. 1002.)

žádati rozloučení manželství jeho zákonný zástupce se splnomocněním poručenské vrchnosti.

Poručenská vrchnost může dáti splnomocnění jen tehdy, jestliže rozloučení manželství je žádoucí ve zřejmém zájmu choromyslného manžela.

§ 88. Manželství zaniká dnem, kdy rozlučující rozsudek nabyl právoplatnosti.

§ 89. Když rozsudek jednoho z manželů prohlásil za vinného, tento je povinen in natura vrátiti dary, které za trvání manželství, nebo předtím z příčiny uzavření manželství od druhého manžela dostal, anebo když je to nemožné, nahraditi hodnotu toho do výšky obohacení.

Darovací sliby, které dal nevinný za trvání manželství, anebo před tím z příčiny uzavření manželství svému vinnému manželovi, pozbývají platnosti.

Zpětpožadovací právo je jen tehdy předmětem postoupení, exekuce a dědictví, když oprávněný žalobu podal.

Žaloba se promlčuje do roka, počítajíc od rozloučení manželství.

§ 90. Za vinného prohlášený muž je povinný nevinnou ženu přiměřeně svým majetkovým pomě-

K § 89. Z ustanovenia § 89 manž. zákona následuje, že len nevinná strana manželská je oprávnená požadovať, aby jej bol dar, ktorý dala druhej strane, vrátený; v tom prípade teda, jestli boli v rozlukovom spore obe strany uznané vinnými, darovania (navzájom) obstoja a ani jedna strana neni oprávnená žiadať, aby tieto darovania boli vyhlásené za bezúčinné. (Rozh. kúrie zo 17. VI. 1915, č. Rp. VII 233/1915, Fajnor-Zátarecký, str. 715.)

K § 90. 1. Nároku na trvalé zabezpečenie nároku manželky proti manželovi na výživné treba sa domáhať sporom. Pre spor je i po skončení rozlukového sporu príslušný súd tohoto sporu. (Rozh. zo 7. VI. 1932, R III 258/32, čís. 993.)

2. Bol-li pred započatím sporu o rozluku manželstva zavedený spor o dočasnú manželskú výživu pred okresným súdom, zostáva tento okresný súd príslušným k dokončeniu

rům a společenskému postavení živiti, nakoľik důchod ženy na takovou výživu nestačí.

Výživné má býti vypláceno v hotových penězích napřed a pravidelně v měsíčních splátkách.

Na žádost ženy je muž povinen výživu zajistiti.

sporu o výživu. (Rozh. zo dňa 23. februára 1931, Rv III 599/30, čís. 604.)

3. Výživné môže manželka požadovať proti manželovi i na dobu najvyš 6 mesiacov pred žalobou. (Rozh. najv. súdu z 12. XII. 1923, č. Rv III 678/22, Fajnor-Zátarecký, str. 727.)

4. Právo manželky na definitívne alimenty plynie zo sväzku manželského a účinky jeho javia sa pri rozlúčení manželstva, lebo len v dobe rozluky manželstva a zároveň s ňou je možno toto právo uplatniť. Definitívne alimenty manželkine sú podľa svojej právnej povahy v tesnej súvislosti s rozlukou manželstva, a ponevác je vo smysle § 90 manž. zák. pri stanovení povinnosti manželovej k definitívnemu vydržovaniu manželky a pri vymeraní výšky týchto alimentov treba vziať zreteľ na majetkové polozenie a spoločenské postavenie vinného manžela v dobe rozluky a na príjmy nevinnnej manželky v tej istej dobe, — preto treba otázku definitívnych alimentov manželkiných — vyrieknutia viny bez protizaloby — užívania manželovho mena po rozlúčení manželstva, — umiestenia a vydržovania spoločných nezletilých detí (§ 85, odst. 3. a §§ 94 a 95, manž. zák.) činiť predmetom prejednávania, sudcovského uvažovania a rozhodovania už v samom spore manželskom o rozluku, to jest tehdy, keď je sudca v tom položení, že môže vyšetriť a zistiť všetky okolnosti, ktoré môžu byť smerodatné pre určenie výmery definitívnych alimentov manželkiných.

Nevzniesla-li tedy manželka v manželskom spore rozlukovom, skončenom právoplatným rozsudkom — nároku na vydržovanie a ani si svoje právo v tomto smere nevyhradila, nemôže, pozdejšie požadovať definitívnych alimentov. (Rozh. kúrie z 28. III. 1916, č. P. III 10.926/1915, Fajnor-Zátarecký, str. 713.)

5. I. Scudzil-li manžel svoj majetok obmyselne, je manželka, ktorej byly prisúdené manželské alimenty, oprávnená domáhať sa uspokojenia svojej pohľadávky proti strane od manžela nabyvšej a z toho, čo táto nabyla.

II. Vznik pohľadávky manželkinej proti manželovi na manželských alimentoch spadá už do doby uzavrenia sňatku a nie až do doby, kedy bola stanovená súdom výška týchto

§ 91. Zvýšení vyměřeného výživného je přípustné:

a) jestliže potřebné výživné pro majetkové poměry muže nebylo možno určití a tyto se časem zlepšily;

b) jestliže při určení výživného takové důchody ženy byly počítány, které později bez vlastní viny ztratila.

§ 92. O výživném mohou se manželé svobodně dohodnouti a žena se ho může i zřeknouti. Povinnost k výživě přechází i na dědice manželovy, ti to však

alimentov. (Rozh. zo dňa 10. marca 1931, Rv IV 660/30, čís. 617.)

6. Rodičia manžela povinni sú vydržovať jeho nevinnú manželku, jestli sa syn oženil do domácnosti rodičov s ich súhlasom a svojou prácou prispieva k zveľaďovaniu ich majetku, ktorý je takého rozsahu, že potrebuje cudziu pomocnú silu a jestli syn svojou prácou nahradzuje cudziu pomocnú silu a za ňu od svojich rodičov — mimo stravy a šatstva — nedostáva zvláštne mzdy. (Rozh. najv. súdu z 3. VI. 1925, č. Rv III 746/24, Fajnor-Zátarecký, str. 730.)

7. Bolo-li uznaní na rozluku z viny oboch manželov, nemá rozlúčená manželka proti manželovi nároku na výživné, či už ich vina na rozluce bola stejná alebo nestejná. (Rozh. zo dňa 12. apríla 1930, Rv III 551/29, čís. 422.)

8. Žalobe manželky o dôchodok pre sníženie zárobkovej jej schopnosti následkom jej úrazu nelzá čeliť obranou, že škoda vpravde postihuje manžela žalobníčky. (Rozh. zo dňa 14. apríla 1930, Rv III 531/29, čís. 425.)

9. Odst. 3 § 90 manž. zák. netýká sa sice dočasných výživných pre manželku, ale súd môže — podľa všeobecných platných pravidiel — uložiť manželovi povinnosť zaistiť i také výživné, jestli je jeho platenie v budúcnosti manželovými machináciami ohrozené. (Rozh. zo dňa 2. júla 1929, Rv III 328/29, čís. 196.)

K **§ 92.** Ustanovenia § 413 O. s. p. možno obdobne použiť aj na prípady, kde nárok na výživné určený je mimosúdnym narovnaním a nie právoplatným rozsudkom. Rozdiel je ovšem v tom, že v týchto prípadoch je predmetom jednanja a rozhodovania aj účinnosť narovnania.

Neprieči sa dobrým mravom narovnanie, ktorým pred sporom o rozluku manželstva zaviazal sa manžel voči manželke

mohou žadatí, aby bylo sníženo po výši čistého důchodu z pozůstalosti.

§ 93. Povinnost k výživě pro manžela zanikne, když žena uzavře nové manželství.

§ 94. Rozlúčená vinná žena nemůže užívatí jméno mužovo.

Nevinná žena však i po rozlúčení manželství může podržeti jméno mužovo, když tento úmysl ve sporu vyslovila.

Soudce je povinen toto právo ženy vysloviti v rozsudku o rozlúčení.

Není-li v rozsudku o rozlúčení manželství nic vysloveno, nesmí nadále rozlúčená manželka užívatí jméno mužovo a užívá pak zase svého jména rodového (dívčího).

Právní předpisy v zemích České a Moravsko-slezské nemají v tom směru žádného ustanovení a manželce zůstává i po rozluce jméno jejího bývalého manžela až do nového provdání.

§ 95. Soudce v rozlukovém rozsudku rozhodne i o umístění a o výživě společných nezletilých dětí.

Když se rodiče jinak nedohodli, děti do sedmého roku zůstanou u matky, po tomto věku svěří se opatrování nevinného manžela, když však oba rodiče

na platenie výživného a zároveň prehlásil, že nebude činiť prekážok v spore rozlukovom, ktorý žalujúca manželka proti nemu pre neverné opustenie zavedie. (Rozh. najv. súdu z 18. IX. 1925, č. Rv III 316/25, Fajnor-Zátarecký, str. 719.)

K **§ 95.** 1. Rozlukou manželstva vzniká záväzok oboch rodičov, aby deti z manželstva vyživovali v pomere jejich dôchodkov. (Rozh. zo 14. septembra 1929, Rv III 332/29, čís. 218.)

2. I. Dohoda o prevzatí alimentáčného záväzku ohľadne dieťaťa, narodeného za trvania manželstva, je platná.

II. Na zrieknutie sa presného splnenia alimentáčného záväzku lze uzatvárať z konkludentných činov, chovania sa strany oprávnenej. (Rozh. zo dňa 25. februára 1931, Rv III 787/30, čís. 608.)

3. Uzavierajú-li smluvu manželia, ale len v prospech

byli prohlášeni za vinné, synové se svěří otci, dcery matce.

Soudce však všimnuv si viny a jiných osobních okolností rodičů, může v zřejmém zájmu dětí učiniti opatření odchylné od dohody rodičů a od výše uvedených pravidel, ba může děti svěřit i třetí osobě.

Výživné a náklady na výchovu společných dětí jsou povinni platiti oba rodiče v poměru svých důchodů, nestačí-li na to důchod majetku dětí.

V případech nebezpečí i soud i poručenská vrchnost může naříditi, aby pro děti určené výživné bylo zajištěno.

§ 96. Když soudce neuzná okolnosti ve sporu vyšetřené za dostatečné, aby o umístění a výživě dětí rozhodl, pomine nařízení na to se vztahující, a po skončení sporu postoupí spisy k dalšímu opatření poručenské vrchnosti.

§ 97. Když soudce v rozlukovém rozsudku rozhodl o umístění a výživě dětí, ale jeho rozhodnutí při změnách poměrů neodpovídá více zájmu dětí, poručenská vrchnost může od soudcovského rozhodnutí učiniti odchylné opatření.

§ 98. Soudce za trvání sporu na žádost kterékoliv manželky je povinen naříditi oddělení žití od stolu a lože.

§ 99. V případech §§ 76, 78 a 79 soudce za účelem pokusu o smíření před rozloučením manželství

svojich dětí, bez toho, že by v nej voči sebe navzájom ustanovovali práva a závazky, ku platnosti takejto smluvy nevyžaduje sa verejnonotárska listina. Takejto listiny netreba ani vtedy, jestli si v smluve jedna manželská strana vyhradí zákaz scudziť a obťažiť, ponevác touto výhradou viazané budú len deti a nie manželia. (Rozh. kúrie z 20. IV. 1906, č. 7902/1904 P., Fajnor-Zátarecký, str. 724.)

K § 99. 1. Nariadi-li súd oddelené žitie manželov (§ 99 manž. zák.), môže v spore pokračovať teprv po uplynutí lehoty, stanovenej pre oddelené žitie; len v prípade zmeny okolnosti, spomenutej v posl. odst. § 665 Osp., možno pojednávajúť

pravidelne nařídí oddělení žití manželů od stolu a lože.

Nařízení o oddělení žití může pomítnouti jen tehdy, když je smíření manželů vůbec beznadějně.

V případech § 80 třeba vždycky naříditi oddělení žití od stolu a lože.

Oddělení žití od stolu a lože nemožno určit ani na kratší dobu jako na šest měsíců, ani na delší jako na jeden rok, ani opakovati, na souhlasnou žádost stran však možno určit také delší dobu pro oddělení žití.

§ 100. Když manželé po čas oddělení žití od stolu a lože manželské spoluzití opět obnoví, nebo když žalobce a v případě vzájemné žaloby žalovaný do tří měsíců po době určené na oddělení žití od stolu a lože, nežádají rozloučení manželství, na základě důvodu, v sporu uplatňovaného, nemožno více žádati rozloučení manželství.

Druhého odstavce § 83 třeba přiměřeně použiti.

§ 101. V době oddělení žití od stolu a lože manželé nejsou povinni žiti spolu.

§ 102. V případě nařízeného oddělení žití od stolu a lože soudce učiní dočasné opatření o umístění společných nezletilých dětí, a také o jejich a manželčině výživě a o vydání potřebných předmětů této. Výživné pro manželku určí soudce podle majetkových a výtěžkových poměrů manželů, ba může manžela od výživného i osvoboditi.

§ 103. Rodič pravidelne může se stýkat i s dí-

aj skôr vybavíť (srovnej též č. 583 úr. sb.). (Rozh. zo dňa 19. januára 1933, Rv IV 217/32, č. 1154.)

2. Jestli súd v dobe, stanovenej podľa § 99 manž. zák. k oddelenému žitiu manželov od stola a loža, v pojednávaní sporu o rozluku pokračuje a strany sa pojednávajú zúčastnami, nelže spor zastaviť podľa § 100 manž. zák. z dôvodu, že strana v lehote tamže stanovenej výslovne nežiadala rozluku manželstva. (Rozh. zo dňa 24. januára 1931, R III 30/31, čís. 583.)

tětem, jeho opatrování nesvěřeným a může dohlížeti na jeho výchovu.

Způsob styku, je-li toho třeba, určí poručenská vrchnost, která však v zřejmém zájmu dítěte může styk i vyloučiti.

HLAVA VI.

Rozvod od stolu a lože.

§ 104. V případě, ve kterém manželství může býti rozloučeno podle tohoto zákona, manžel v žalobě, nebo ve vzájemné žalobě místo rozluky může žádati o rozvod od stolu a lože.

Pokud soudce prvé stolice nevynesl rozsudek ve sporu, žádost o rozvod může se změnit na žádost o rozluky.

§ 105. §§ 75—87, 89—92, 95—98, 101—103, tohoto zákona je třeba použiti přiměřeně při rozvodu od stolu a lože.

Vzhledem k majetkovým poměrům má rozvod od stolu a lože právní účinek rozluky.

K § 105. 1. Manželská nevěrnost, i keď k nej došlo v čase oddeleného žitia manželov, činí previnivšiu sa manželku nehodnou dočasného manželského výživného. (Srovnej: R. býv. uh. Kúrie č. 410.) (Rozh. z 1. februára 1929, Rv III 1616/28, čís. 46.)

2. Aj po dobu súdom stanoveného dočasného rozvodu od lože a stola a počas sporu povinní sú manželia tak sa zachovať, aby nebolo možno právom vytýkať, že manželské spoluzitie pre morálnu prekážku, ktorú spôsobil ten alebo onen z nich nemohlo byť obnovené. (Rozh. najv. súdu zo dňa 8. X. 1920, č. Rv III 74/20, Fajnor-Záturecký, str. 709.)

3. I. Znemožnil-li manžel manželke spoluzitie v manželskom spoločenstve, je povinný platiť jej výživné.

II. Pracuje-li syn v hospodárstve svojich rodičov, sú tieto subsidiárne povinní platiť jeho manželke dočasné alimenty v rozsahu, primeranom obvyklej mzde v hospodárstve. (Rozh. z 18. novembra 1929, Rv IV 455/29, čís. 268.)

4. Manžel, ktorý zapríčinil oddelené žitie, nemôže byť úplne sprostý svojej dočasnej alimentačnej povinnosti z dô-

§ 106. Manželé od stolu a lože rozvedení môžu kedykoľvek obnoviti manželské spoluzitie.

Oznámí-li manželé u soudu, spor projednávajícího, obnovení manželského spoluzití, přestávají od doby oznámení právní následky rozvodu od stolu a lože.

vodu, že jeho manželka, majúc stejný majetok ako on, nie je odkázaná na vydržovanie. (Rozh. zo 14. marca 1929, Rv III 1806/28, čís. 100.)

6. Manželka, ktorá sa domáha dočasného výživného, musí sa aj po prerušení manželského spoluzitia chovať tak, aby tým nebolo v pochybnosť uvádzané jej dobré meno a počestnosť jako manželky. (Rozh. zo 6. X. 1932, Rv III 706/32, čís. 1051.)

7. Je právnym pravidlom, kúriou stále sledovaným, že manželka oddelene od manžela žijúca nemôže žiadať výživné, jestli sa stala výživného nehodnou takým svojím chovaním, ktoré sa nesluší pre vydatú ženu. A platí toto právne pravidlo aj pre ten prípad, keď je možno skutočnosť oddeleného žitia odvodit' výlučne z chovania sa manželovho, — a keď manželka sa chová takým spôsobom, ktorý ju činí manželského výživného nehodnou, len pozdejšie, to jest v dobe po rozchode manželov. (Rozh. kúrie zo 14. XI. 1916, č. P. III 5483/1916, Fajnor-Záturecký, str. 777.)

K § 106. 1. Obnovením manželského spoluzitia zaniká rozsudkom uznany nárok na dočasné výživné manželky. Otázka pripadnej povinnosti manželovej k opätnému plateniu dočasného výživného po novom rozchode manželov môže byť riešená len v novom spore. (Rozh. zo dňa 27. augusta 1930, Rv IV 97/30, čís. 503.)

2. V otázke, či je manžel povinný späť prijať do spoločnej domácnosti manželku, ktorá bez závažného dôvodu prerušila manželské spoločenstvo, záleží jednak na tom, či prejavila vážne a opravdove ochotu k návratu do manželského spoločenstva, jednak na tom, či nebolo jej chovanie pre prejavom tejto ochoty také, že neľže na manželovi rozumne žiadať, aby žil s manželkou v spoločnej domácnosti. (Rozh. zo dňa 8. septembra 1930, Rv III 296/30, čís. 514.)

3. Manželka nie je povinná poslúchnuť vyzvania manželovho, aby obnovila manželské spoluzitie, a má proti nemu nárok na výživu, jestli manžel žil po celý rad rokov v konkubináte s inou ženou. (Rozh. z 15. januára 1932, Rv III 528/31, čís. 838.)

4. Dohodli-li sa manželia v súdnom pokonaní, že obnovia spoluzitie s vylúčením určitých miest manželovho pobytu

§ 107. Trval-li rozvod od stolu a lože dva roky, počítajíc od doby, kdy se rozsudek stal pravoplatným, kterýkoliv z manželů může žádati, aby soud rozsudek o rozvod od stolu a lože přeměnil na rozsudek o rozlučku.

HLAVA VII.

Manželství uzavřená v cizozemsku a manželství cizozemců.

§ 108. Platnost manželství, uzavřeného v cizozemsku z ohledu na věk a způsobilost k jednání, má býti pro každého manžela posouzena výlučně podle zákonů jeho vlasti, v jiných ohledech podle zákonů vlasti obou manželů, pokud jen tyto nenařizují použití jiného zákona, anebo pokud tento zákon jinak neustanovuje.

Srovnej také ustanovení mezinárodního práva soukromého na str. 126 a násl.

§ 109. Když československý státní občan mužský, uzavře manželství s cizozemkou buď v cizozemsku, buď v Československé republice, platnost manželství kromě ženina věku a způsobilosti k jednání třeba posouditi podle československého zákona.

§ 110. Československého státního občana, i když v cizozemsku uzavře manželství, zavazují §§ 14—24, 26 a 124 tohoto zákona.

§ 111. I na manželství cizozemců, uzavřených

a domáhal-li sa manžel potom toho, aby bol služebne pridelený práve do jedného z oných miest, kam ho manželka nechce nasledovať, ide o porušenie manželských povinností na strane manžela a nie manželky. (Rozh. z 21. XII. 1932, Rv III 1061/31, čís. 1137.)

K § 108. Platnosť manželstva treba posudzovať podľa materiálneho práva platného v mieste uzavretia manželstva. (Rozh. kúrie z 28. XI. 1917, č. P. I 4006/1917, Fajnor-Záturcký, str. 734.)

v Československé republice, má býti použito §§ 11, 12 a 13 tohoto zákona.

Jinaká ustanovení §§ 108 a 109, směrodatná jsou i pro manželství cizozemců, uzavřená v Československé republice.

§ 112. Nezletilému cizozemci, který v republice Československé má řádné bydliště a který si bez vlastní viny nemůže opatřiti k uzavření manželství podle zákonů své vlasti potřebné rodičovské anebo poručenské svolení, ustanoví podle bydliště příslušná československá poručenská vrchnost opatrovníka a po ustanovení toho, může dáti přivolení k uzavření manželství.

§ 113. Platnost manželství vzhledem k formálním náležitostem uzavření manželství má se posouditi podle zákonů, platných na místě a v čase uzavření manželství.

Manželství československého státního občana mající se uzavřiti v cizozemsku, má býti vyhlášeno i v Československé republice.

Když chce cizozemec v republice Československé uzavřiti manželství, při ohláškách třeba použiti ustanovení československého zákona. Cizozemec je povinen i to prokázati, že proti jeho manželství není překážek podle zákonů jeho vlasti (§ 108, druhý odstavec § 111). Ministr spravedlnosti může udělití prominutí tohoto průkazu.

§ 114. V manželském sporu československého státního občana je platný jen rozsudek československého soudu.

§ 115. Československý soud na základě skutečnosti, nastalých před nabytím československého státního občanství, které podle předešlého práva manželů tvoří rozlukový důvod, anebo důvod k rozvodu od stolu a lože, může rozloučiti manželství manželů, československé státní občanství nabyvších, když

tyto skutečnosti jsou rozlukovými důvody i podle tohoto zákona.

Když cizozemský soud provedl rozvod od stolu a lože před nabytím československého státního občanství, československý soud může manželství rozloučiti, když se rozvod stal pro takovou skutečnost, na základě které manželství i podle tohoto zákona může býti rozloučeno.

§ 116. V manželské rozepři cizozemců může československý soud jen tehdy prováděti řízení, když jeho rozsudek je účinný ve státě, kterého jsou manželé občany.

§ 117. Žena, která byla československou státní občankou bezprostředně před uzavřením manželství s cizozemcem v Československé republice, může před československým soudem zavésti spor o neplatnost manželství, když manželka svého po uzavření manželství nenásledovala do cizozemska.

Když je manžel československým státním občanem a stal se po vykonání takového činu, který byl příčinou rozloučení, občanem jiného státu, ale žena ho nenásledovala do ciziny, může jeho žena spor o rozloučení manželství zavésti i u československého soudu.

§ 118. V případě, když cizozemští manželé zdržují se na území republiky Československé, mohou československé soudy učinit i tehdy opatření podle §§ 98, 101—103, když pro manželský spor nejsou příslušné.

§ 119. Na manželství cizozemců, u nichž není možno zjistiti státní občanství, ve všech případech, ve kterých podle tohoto zákona byly by směrodatnými zákony vlasti cizozemců, třeba použití zákonů jejich bydliště.

§ 120. Ustanovení státních smluv na právní poměry manželské se vztahujících jsou i tehdy směrodatné, když se odchyľují od ustanovení tohoto zákona.

HLAVA VIII.

Trestní ustanovení.

§ 121. Ode dne účinnosti tohoto zákona proti občanským úředníkům (podle zákona č. 320/1919 matrikářům, duchovním) spolupůsobilým při uzavření manželství třeba použití ustanovení §§ 252, 253, 256 a 257 trestního zákona s tou změnou však, že kromě trestu ztráty na svobodě, má nastati též ztráta zastávaného úřadu.

Pod manželstvím rozloučeným nebo zmatečným uvedeným v §§ 255, 256 a 257 trestního zákona třeba rozuměti manželství podle tohoto zákona odporovatelné anebo zmatečné, pod překážkou však uvedenou v citovaných §§ třeba rozuměti zákonem tímto určené příčiny neplatnosti.

§ 122. Občanský úředník (podle zákona čís. 320/1919 matrikář, duchovní), který ví, že existuje nějaká překážka, obsažená v §§ 14—25 a 27, anebo že není oprávněný spoluúčinkovati při manželství a přece při uzavírání manželství spoluúčinkuje, spáchá přečin a není-li čin přísněji trestný, má býti potrestán vězením do šesti měsíců a ztrátou zastávaného úřadu.

Občanský úředník (podle zák. č. 320/1919 matrikář, duchovní), který se dopustí činu, v předešlém bodu vzpomenutého z nedbalosti, není-li čin přísněji trestný, má býti potrestán pro přečin peněžitým trestem do 1000 Kč, v opětovném případě možno vyřknouti i ztrátu zastávaného úřadu.

§ 123 (neplatí).

§ 124. Kdo vědomě uzavře manželství přes překážku anebo příčinu neplatnosti stanovenou tímto zákonem, spáchá přečin a není-li čin přísněji trestný, má býti potrestán vězením do tří měsíců a trestem peněžitým do tisíce korun.

§ 125. Trestní ustanovení branného zákona o sňatku bez povolení zůstávají nedotknuta.

§ 126. Řízení v případech přečinů, stanovených ve výše uvedených §§, patří do oboru působnosti krajského soudu, v případech přestupků do oboru působnosti okresního soudu.

HLAVA IX.

Rozličná ustanovení.

§ 127. Při používání tohoto zákona mají se považovati za nezpůsobilé k jednání:

- a) děti mladší 12ti let,
- b) osoby, které pro choromyslnost, anebo pro jinou příčinu nemohou užívatí rozumu, dokud tento stav trvá,
- c) které jsou v opatrovnictví na základě bodu a) § 28 z. čl. XX z roku 1877,
- d) jejichž dání do opatrovnictví podle § 1 z čl. VI. z roku 1885 je už předběžně nařízeno,
- e) osoby, u kterých nezletilost je z důvodů, souhlasících s bodem a) § 28 z. čl. XX. z roku 1877, prodloužená.

§ 128. Ve smyslu tohoto zákona je třeba považovati za osoby s omezenou způsobilostí:

- a) nezletilce, kteří ve smyslu předešlého § nejsou nezpůsobilí k jednání,
- b) jichž nezletilost je prodloužena z důvodu, souhlasícího s bodem b) § 28 z. čl. XX. z roku 1877,
- c) těch zletilých, kteří jsou na základě bodu b) § 28 z. čl. XX. z roku 1877 pod opatrovnictvím.

§ 129. Žena, která uzavřela manželství proti § 8 při použití pravidel, vztahujících se na odporování tomuto manželství, považována je za nezletilou dotud, dokud nenabude dvacátýprvý rok svého života.

Za zákonného zástupce v takovém případě i na dále třeba považovati toho, kdo byl zákonným zástupcem při uzavírání manželství. To platí i o poručené vrchnosti.

§ 130. Zletilost, zakládající se na § 5 z. čl. XX. z roku 1877, jakož i prodloužení nezletilosti z příčin, které nespadají pod body a) a b) § 28, citovaného zákona, při použití tohoto zákona nepřichází v úvahu.

§ 131. Osvojení, při kterém pokrevní otec vyhradil si otcovskou moc, anebo pokrevná matka poručenictví, nepřichází v úvahu při použití zákona.

§ 132 (neplatí).

§ 133. Neplatné manželství má právní účinek platného manželství ve prospěch třetích osob, jsoucích dobré víry, které s manžely v neplatném manželství žijícími do vyhlášení neplatnosti manželství uzavřely právní jednání.

§ 134. V případě rozloučení manželství, při majetkoprávních poměrech manželů, třeba použití platných právních pravidel, pokud tento zákon jiné nenařizuje.

HLAVA X.

Závěrečná ustanovení.

§ 136. Soudnictví v manželských věcech patří do působnosti občanských soudů.

Srovnej níže otištěné předpisy o řízeních ve věcech manželských na str. 366 a násl.

§ 137. Zahájené manželské a ze zasnoubení pocházející spory mají býti postoupeny příslušnému občanskému soudu.

Soudy v těchto sporech jednají podle pravidel prvního odstavce § 138 a podle §§ 139 a 143.

§ 138. Platnost manželství, uzavřených před účinností tohoto zákona, má býti posuzována podle předešlých právních pravidel.

Takovému manželství však pro takovou příčinu neplatnosti, kterou tento zákon nezná, možno do účinnosti tohoto zákona odporovati jen tehdy, když

podle předešlých právních pravidel prominutí nebylo přípustné.

§ 139. Manželství, uzavřená před účinností tohoto zákona, mohou být rozloučena i pro skutečnosti, které se staly za platnosti předešlých právních pravidel, když tyto skutečnosti podle tohoto zákona jsou příčinami rozluky a když podle předešlých pravidel na jejich základě aspoň pro jednoho z manželů bylo přípustné rozloučení manželství, anebo rozvod od stolu a lože.

V takovýchto případech může žádati žalovaný podle obdoby § 85., aby byl žalobce prohlášen za vinného, dokáže-li proti němu skutečnost, která podle předešlých právních pravidel sloužila za rozlukový důvod, i když by ho tento zákon za takový neuznával.

§ 140. Jestliže v rozsudku, vynesném podle předešlých právních pravidel byla obmezená způsobilost jednoho z rozvedených manželů uzavřít manželství, má takovéto omezení právní účinek jen v případě, určeném v § 20. tohoto zákona, a i to jen v mezích tam ustanovených.

§ 141. Jestliže byli manželé podle předešlých právních pravidel právoplatně rozvedeni od stolu a lože na základě takových skutečností, které jsou podle tohoto zákona důvody rozlukovými, může za podmínek v § 107. obsažených žádati kterýkoliv z manželů, aby soud rozsudek o rozvodu od stolu a lože přeměnil na rozsudek o rozluce.

§ 142. Když bylo manželství před účinností tohoto zákona rozloučeno jen vzhledem k jednomu z manželů, druhý manžel může žádati, aby účinnost rozlukového rozsudku i na něho byla rozšířena.

§ 143. Všechny právní účinky zasnoubení, které vznikly před účinností tohoto zákona, třeba výlučně posouditi dle ustanovení tohoto zákona. V zahájených sporech ze zasnoubení vzniklých třeba výlučně použití ustanovení tohoto zákona.

§ 144. Když strany dosvědčí, že ohlášky před účinností tohoto zákona vykonané staly se podle předešlých právních pravidel, před uplynutím jednoho roku, počítajíc od posledního dne ohlášek, netřeba nových ohlášek. Občanský úředník však i v tomto případě je povinný přezkoumat, zda není manželské překážky podle tohoto zákona, anebo okolnosti, která vylučuje svobodné svolení.

§ 145. Jestliže zákon tento určuje lhůtu pro uplatnění práv a předešlá právní pravidla takového omezení neznaly, anebo jestliže straně na uplatnění práv na základě předešlých právních pravidel byla k dispozici ještě delší doba, než ji tento zákon určuje, tam se má použití lhůty tímto zákonem určené a má se tato počítat ode dne účinnosti tohoto zákona.

§§ 146, 147. Neplatí.

§ 148. Zákon tento nabude účinnosti za jeden rok ode dne vyhlášení.

Ministerstvo se splnomocňuje, aby zákon tento před uplynutím tohoto jednoho roku nařízením uvedlo v účinnost.

V den účinnosti zákona pozbývají účinnosti existující právní pravidla o manželství, o zasnoubení a nastupují na jejich místo ustanovení tohoto zákona.

§ 149. Zákon tento nedotýká se náboženských povinností, vztahujících se na uzavření manželství.

§ 150. Provedením tohoto zákona pověřují se ministr spravedlnosti a ministr vnitra.

10. Zákonný článek I: 1911, titul XI.: Řízení ve věcech manželských.

§ 639. Jsou-li obě strany aneb jedna z nich českoslovenští příslušníci, zakládá příslušnost soudu pro spory o prohlášení manželství za neplatné, o odporu manželství a o jeho rozluku, jakož i o rozvod od stolu a lože poslední společné bydliště manželů.

Nebylo-li poslední společné bydliště manželů na území Československé republiky, dlužno podati žalobu u obecného soudu žalovaného, anebo, není-li ho v tuzemsku, u obecného soudu žalobcova, anebo, není-li ani toho, u sborového soudu první stolice v Bratislavě, mají-li strany nebo žalovaný domovské právo v některé obci na Slovensku, nebo u sborového soudu v Užhorodě, mají-li domovské právo v některé obci na Podkarpatské Rusi.

Této příslušnosti soudní nepozbývá se tím, že pozbude jeden z manželů státního občanství Československé republiky nebo domovského práva v ní potom, kdy povstaly skutečnosti, jež jsou důvodem rozvodu nebo rozluky, nebo před tím.

Příslušnost soudu v tomto paragrafu ustanovená jest výlučná.

1. §§ 639—640 jsou uvedeny ve znění zákonů čís. 161/1921 a 23/1928.

K § 639. V sporoch statusových, ku ktorým patria aj spory manželské, sú príslušné rozhodovať úrady (súdy) štátu, ktorého príslušníkmi sú manželia v dobe rozhodnutia.

Bol-li manžel v dobe uzavrenia manželstva cudzomcom a pozdejšie nestal sa tuzemcom, nie sú k rozhodovaniu sporu o rozluke manželstva príslušné tunajšie súdy. (Rozh. zo dňa 31. marca 1931, Rv IV 89/30, čís. 637.)

2. Bydlištěm je rozuměti místo, ve kterém se osoba usadila s prokazatelným anebo z okolností seznatelným úmyslem, na místě tom se trvale zdržovati.

§ 640. Příslušnice československého státu, která má domovské právo v území, kde platí tento zákon, může žalovati o neplatnost manželství nebo jemu odporovati u zdejšího soudu, v jehož obvodu bydlela naposledy před uzavřením sňatku, když v něj vešla s mužem, který není příslušníkem tohoto státu nebo nemá v něm domovského práva, a když, provdávši se, nenásledovala svého manžela mimo území Československé republiky. Nemá-li žena takovéto bydliště na území, na kterém platí tento zákon, jest příslušný soud v Bratislavě, má-li žena domovské právo v některé obci na Slovensku, anebo soud v Užhorodě, má-li domovské právo v některé obci na Podkarpatské Rusi.

Příslušnost soudu v tomto paragrafu ustanovená jest výlučná.

§ 641. V manželských sporech cizozemců, pokud v nich může československý soud postupovat (§ 116 z. čl. XXXI. z r. 1894), je příslušným soud společného bydliště manželů; když ale podle zákonů jejich vlasti bydliště manželů není totožné, je příslušným soud bydliště žalovaného.

V případě opuštění a v tom případě, když změna bydliště nastala tehdy, když už existovala příčina na rozloučení manželství a nebo na rozvod od stolu a lože, je možno spor začítí též před soudem posledního společného bydliště.

Dokud ještě nepřestalo dřívější manželství některého z cizozemských manželů, anebo není vyhlášeno za neplatné, a předešlý manžel je československým státním občanem, a má obecnou příslušnost na území platnosti tohoto zákona, možno spor o zmatečnost pozdějšího manželství započítí u příslušného soudu podle bydliště, které měla na území účinnosti tohoto zákona kterákoliv manželská strana z pozdějšího

manželsví, i mimo případ uvedený v § 116 z. čl. XXXI. z r. 1894.

Příslušnost stanovená v tomto paragrafu je výlučná.

§ 642. V manželských sporech, pokud z tohoto titulu neplyne nic jiného, třeba použití pravidel řízení před krajským soudem.

Se žalobou o napadnutí, o rozlučku anebo o rozvod manželství nelze spojití žalobu o zmatečnost anebo v § 686 uvedenou žalobu, a ani v provedení těchto se nemůže tato jako vzájemná anebo nová žaloba (§ 189) uplatnit.

Zákon sice mluví o řízení sedriálním, poněvadž však název »sedrie« byl zákonem ze dne 9. listopadu 1928, čís. 201 Sb. z. a n. nahrazen názvem »krajský soud«, bylo použito zde v překladu tohoto názvu, a to i v dalších paragrafech.

§ 643. Advokát manželů nebo jejich zákonných zástupců má se vykázati zvláštní plnou mocí k vedení manželského sporu. Zvláštní plná moc je potřebná i k podání žaloby anebo vzájemné žaloby.

Sporová způsobilost manželských stran posuzuje se podle ustanovení z. čl. XXXI. z 1894.

§ 644. V manželských sporech může se účastniti státní zástupce (vrchní státní zástupce, před nejvyšším soudem generální prokurátor) i tehdy, když podle zákona nemůže vystupovati jako strana.

Proto třeba státního zástupce uvědomiti z moci úřední o každém roku a sděliti mu spisy a rozhodnutí, které se stranám doručují. Způsob uvědomění a sdělení upravuje nařízení.

Má právo nahlédnouti do spisů jakož i se odvolati.

Ve sporech o zmatečnost manželství vykonává státní zástupce práva strany a může tak pro platnost nebo neplatnost manželství zakročiti i tehdy, když žalobu nepodal.

Když státní zástupce vystoupí jako žalobce, je třeba odsouditi státní erár k útratám případně prohraného sporu.

§§ 645—647 byly zrušeny zákonem č. 161/1921.

§ 648. V případě bodu a) § 77 z. čl. XXXI. z r. 1894 třeba žádati u toho soudu, který je příslušným v manželském sporu, aby odsoudil k obnovení manželského spoluzití tu stranu, která toto manželské spoluzití přerušila.

K podání této žádosti je oprávněn opuštěný manžel, a v případě § 87 z. čl. XXXI. z r. 1894 zákonitý zástupce.

V žádosti třeba uvést i pravděpodobnými učiniti údaje opuštění a trvání opuštění.

Když soud uzná přednesené údaje za dostatečné, přikáže usnesením manželské straně, která druhou opustila, aby ve lhůtě v usnesení určené obnovila manželské spoluzití, nebo v opačném případě soud bude rozhodovati následkem žaloby žadatelovy o rozluce manželství.

K obnovení manželského spoluzití je třeba určití obyčejně lhůtu ne delší než 30 dnů, počítajíc od doručení usnesení; avšak tato lhůta může dosáhnouti až 90 dnů, jestliže se to jeví účelným pro vzdálenost místa pobytu opustivší manželské strany, nebo z jiných okolností.

Usnesení třeba doručiti opustivší straně, tím způsobem, jako žalovanému předvolací usnesení, vynesené na žalobu; vyhláskové předvolání však přípustné není.

Proti usnesení nařizujícímu obnovení manželského spoluzití není přípustný rekurs.

§ 649. O vydání vyhlásky uvedené v bodě b) § 77 z. čl. XXXI. z r. 1894, je třeba žádati u soudu příslušného v manželském sporu.

K podání žádosti je oprávněn opuštěný manžel,

vztažmo v případě § 87 z. čl. XXXI. z r. 1894 zákonný zástupce.

V žádosti třeba uvést a zpravidelodobniti údaje o opuštění a o posledním známém místě pobytu vzdálené manželské strany, dále i to, že pobyt opustivší manželské strany je už více jak rok neznámý.

Když soud uzná uvedené údaje za dostatečné, ustanoví pro nezvěstnou manželskou stranu kurátora a současně vydá vyhlášku, v které vyzve nezvěstnou stranu, aby manželské spolužití do roka obnovila, nebo v záporném případě soud na žádost uchazeče bude rozhodovati o rozloučení manželství, dále i to, aby místo svého pobytu oznámila soudu, nebo jinak ve sporu, který bude zaveden o rozloučení manželství s pomnutím vyhlášky, bude jí zastupovati ustanovený kurátor.

Vyhlášku nutno vyvěsiti u krajského soudu a uveřejniti v úředním časopise dvakrát. Soud podle okolností může naříditi, aby se vyhláška ve výtahu v jiných, případně i v cizozemských časopisech, a to ve vyhláškovém mezidobí opětovně uveřejnila.

Mezidobí vyhlášky počítá se ode dne následujícího po druhém uveřejnění v úředním časopise.

Opatrovníka třeba uvědomiti o ustanovení na druhém exempláři žádosti a uchazeče na rubrice.

Proti usnesení, kterým se nařizuje vydání vyhlášky, není přípustný rekurs.

§ 650. Žalobu o zmatečnost musí začítí jedna manželská strana proti druhé manželské straně, a jestliže je manželská strana bez právní způsobilosti (§ 127 z. čl. XXXI. z r. 1894), proti zákonitému zástupci; státní zástupce anebo třetí osoba však proti oběma manželským stranám, pokud se týče proti zákonitému zástupci. Soud uvědomí o zahájení sporu děti, pocházející z manželství, a jestliže děti potřebují zákonitého zastoupení, příslušnou sirotčí vrchnost.

Prvého odstavce se má přiměřeně použití i v tom případě, když státní zástupce podal podle bodu a) § 56 z. čl. XXXI. z r. 1894 anebo sirotčí vrchnost podle bodu b) téhož paragrafu žalobu o napadnutí manželství. Jestliže by v poslednějším případě zákonný zástupce právně nezpůsobilé strany byl podjatý, musí býti na místo něho vznesena žaloba proti opatrovníkovi, kterého ustanoví sirotčí vrchnost na soudní požádání.

§ 651. Když žalobce žalobu o rozluku nebo rozvod zakládá na nevěrném opuštění, třeba dosvědčiti provedení řízení určeného v § 648, pokud se týče v § 649 už v žalobě.

K přípravě ústního líčení třeba v žalobě přednésti zvláště údaje o uzavření manželství, ve sporu o rozluku anebo o rozvod i údaje o narození a případně o smrti dětí, pocházejících z manželství a třeba připojiti listiny, údaje tyto dosvědčující. Jestliže si strana tyto listiny nemůže opatřit, má označiti jiné důkazy.

§ 652. Pokud jde o doplnění nedostatků žalobního spisu a pokud jde o jeho odmítnutí, mají se použiti ustanovení §§ 140 a 141 s těmito odchylkami:

Soud odmítne žalobu i tehdy, když žalobce není zřejmě oprávněn k podání žaloby, dále, když se žaloba zakládá na nevěrném opuštění a nebylo provedeno řízení stanovené v § 648, pokud se týče v § 649.

Když soud nebyl příslušný a z. čl. XXXI/1894 určuje lhůtu pro podání žaloby; v odmítajícím usnesení třeba upozorniti žalobce, že podle § 184 soukromoprávní účinky zahájení sporu zůstanou v platnosti, jestliže podá svou žalobu příslušnému soudu do 30 dnů, počítajíc od pravoplatnosti odmítajícího usnesení.

§ 653. Když žalobu o napadnutí manželství, uzavřeného proti § 8 z. čl. XXXI/1894 nepodá sirotčí

vrchnost, je třeba zaslati jeden exemplář žaloby příslušné sirotčí vrchnosti.

O žalobě, podané zákonitým zástupcem anebo jedním z rodičů, možno zahájit řízení jen tehdy, když sirotčí vrchnost podle § 59 z. čl. XXXI. z r. 1894 do tří měsíců uvědomí krajský soud, že si napadající žalobu osvojuje.

§ 654 byl zrušen zákonem č. 161/1921.

§ 655. Předseda jmenuje vyslaného soudce, aby připravil ústní jednání. Postaral se též o zástupce pro případ, že by vyslaného soudce zašla překážka.

V usnesení, nařizujícím přípravné řízení, možno uložit žalobci, aby doplnil u vyslaného soudce potřebné údaje a důkazy pro přípravné řízení.

Rok přípravného řízení má být ustanoven v usnesení o vyslání. Potřebné roky během přípravného řízení stanoví vyslaný soudce.

Jeví-li se to přiměřeným, může předseda vedení přípravného řízení svěřit i dožádanému soudci, který postupuje podle pravidel pro vyslaného soudce.

§ 656. Přípravné řízení není veřejné.

Vedením přípravného řízení pověřený soudce vyslýchá strany a na základě jejich přednesů a vyjádření — vzhledem ke skutečnostem vzpomenutým v § 669 i z úřední moci — se stará o objasnění skutkového stavu a o opatření důkazů.

Soudce je povinen pokusit se o dohodu mezi stranami o umístění dětí a o otázkách majetkových.

V případech § 99 z. čl. XXXI/1894 nechť se soudce postará i o vypátrání okolností, na kterých závisí nařízení odděleného žití manželů a vyměření jeho trvání a současně nechť vyslechne manžely, zda si nežadají delší doby na oddělené žití než zákonem je určena.

§ 657. Soudce je povinen na objasnění skutkového stavu manžele osobně vyslechnouti a podle potřeby vyslechne i jejich zákonné zástupce a ro-

diče, jakož i jiné osoby. Osobní výslech manželské strany může pominouti, když to nemá významu pro rozhodnutí věci aneb je to spojeno s velkými obtížemi.

Soudce může naříditi, aby se výslech děl v nepřítomnosti odpůrce, pokud se týče stran.

Když se nedostaví osoba, která má být vyslechnuta, anebo když se nevyjádří, soudce použije proti ní následků na odepření svědectví, ustanovených § 296 vztazmo § 303. Okolnosti však, pro které možno odepřít svědectví, zbavují povinnosti k svědčení i při výslechu. Tohoto odstavce nemožno použít u manželů.

Osobní výslech může soudce uskutečnit i dožádáním (§ 226).

§ 658. Soudce, pověřený přípravným řízením, nemůže zpravidla provést dokazování.

Když se ukazuje pravděpodobným, že dokazování v řádném běhu řízení už nebude možno úspěšně provést, anebo že provedení bude obtížné, provede dokazování soudce sám anebo dožádáním.

§ 659. V přípravném řízení třeba pokračovat tak dlouho, dokud spor buď v celku anebo v otázce, kterou třeba zvláště rozřešit, nedozrál k rozhodnutí anebo k nařízení dokazování.

§ 660. §§ 666—670 třeba přiměřeně použít i v přípravném řízení.

§ 661. Nedostavení se stran anebo jedné z nich nevádí zahájení a pokračování v řízení přípravném. Když soudce ustanoví nový rok na pokračování v řízení, předvolá k němu i nedostavivší se stranu.

Když strana zmešká rok, stanovený v přípravném řízení, nemůže na tom základě použití ospravedlnění, ani žádati opakování anebo doplnění přípravného řízení.

Do protokolu o přípravném řízení třeba pojmáti

i z úřední moci vyšetřený skutkový stav s označením důkazů.

Do protokolu třeba udati: jméno přítomného státního zástupce a jeho návrhy, jakož i pro rozhodnutí věci anebo pro postup řízení podstatné jeho tvrzení a projevy o skutečnosti a také osvědčení s označením navržených důkazů.

Pokud z tohoto titulu neplatí nic jiného, třeba v přípravném řízení použití pravidel řízení před okresním soudem.

§ 662. Po skončení přípravného řízení předloží soudce protokol a ostatní spisy předsedovi, pokud se týče zašle je krajskému soudu. Předseda ustanoví rok na ústní jednání ve věci, z úřední moci předvolá k němu strany a všechny osoby, jichž výsledek se podle přípravného řízení zdá býti potřebný.

Jinak třeba přiměřeně použití § 204.

§ 663. Na počátku ústního jednání po přednesení svých žádostí přednesou strany výsledek přípravného řízení. Nezodpovídá-li přednes stran, vztahmo dostavivši se strany, obsahu protokolu o přípravném řízení, předseda se postará o opravu přednesu; je-li potřeba dá některému členovi soudu anebo zapisovateli přečísti protokol.

§ 664. Nelze odepřítí jednání ve věci samé pro spor překážející námitku, soud však i z úřední moci může nařídit oddělené jednání o námitce.

§ 665. Když nařídí soud v případech § 99 z. čl. XXXI:1894 oddělení žití manželů od stolu a lože, rozhodne usnesením, v kterém se má vyměřiti trvání odděleného žití, počítajíc od vyhlášení usnesení, s označením posledního dne podle kalendáře.

Proti nařízení odděleného žití je jen tehdy přípustný rekurs, když podle zákona vůbec není možno nařídit oddělené žití, anebo když se určila delší doba, než zákon připouští.

Po uplynutí času odděleného žití soud na žádost

žalobce a v případě vzájemné žaloby i na žádost žalovaného ustanoví ústní jednání v otázce rozluky manželství (§ 100 z. čl. XXXI:1894).

Když se změní okolnosti, zvláště když uvede některá strana takový rozlukový důvod, pro který možno manželství rozloučiti i bez nařízení odděleného žití, jednání možno ustanoviti i před uplynutím času, vyměřeného pro oddělené žití.

§ 666. Žalobce může odstoupiti od žaloby i bez svolení odpůrce v kterémkoli stadiu řízení až do právoplatnosti rozsudku.

Ve sporu třeba pokračovati, když si žalobu osvojí některá ze stran k tomu též oprávněná a v řízení zúčastněná.

Když není při ústním odstoupení přítomná oprávněná strana, třeba jí oznámiti odstoupení. V tomto případě, jakož i když se odstoupení stalo písemně, oprávněná strana může si žalobu osvojiti do patnácti dnů, čítajíc od oznámení o odstoupení.

Odstoupení od žaloby nebrání projednávání vzájemné žaloby. Jinak tohoto paragrafu přiměřeně třeba použít i na vzájemnou žalobu.

Neodvolatelnost napadnutí, stanovená § 68 z. čl. XXXI:1894 zůstává nedotknutou.

§ 186 v manželských sporech neplatí.

§ 667. Žalobce může k odůvodnění žaloby jím podané až do konce jednání, předcházejícího prvostupňovému rozsudku, uvést i takový důvod, kterého v žalobě neuplatnil.

K odůvodnění žaloby o neplatnost, rozloučení nebo rozvod manželství, po případě k odůvodnění žaloby navzájem, může strana uvést i důvody, které byla oprávněna uplatnit v čas podání žaloby nebo žaloby navzájem, které však pro uplynutí lhůty samostatnou žalobou by nyní již uplatnit nemohla.

Tento paragraf je uveden ve znění podle zák. č. 23/1928.

§ 668. Ve sporech o rozloučení manželství, o rozvod, jakož i ve sporech o napadnutí manželství může se soud v kterémkoli stadiu sporu pokusiti o smíření stran a může je odkázati i na vyslaného anebo na dožádaného soudce.

§ 669. Ve sporech o zmatečnost soud i z úřední moci všimá si skutečnosti a důkazů, které vyplývají pro posouzení důvodů, přednesených stranami na odůvodnění žádosti žalobní a vzájemnožalobní. O takovýchto skutečnostech a důkazech třeba před rozhodnutím slyšeti strany.

Nelze použítí ve sporech o zmatečnost pravidel, která stanoví následky, když bylo zameškáno osvědčení o skutkových tvrzeních anebo o listinách, dále následky uznání před soudem, zřeknutí se práva anebo doznání. Jakou dokazovací moc možno přiznati doznání před soudem, posoudí soud podle § 270.

Svědčům, znalcům anebo odpůrci strany nelze prominouti přísahu.

Výslech strany pod přísahou možno naříditi jen jako doplněk k jinému důkazu. Smluvená přísaha, jakož i stranami stanovená přísaha (§ 377) není přípustná.

§ 670. V napadacích sporech, jakož i ve sporech o rozloučení a o rozvod třeba použítí předešlého paragrafu jen v zájmu udržení manželství.

§ 671. Osoby označené v § 657 může vyslechnouti i soud a může naříditi doplnění anebo opakování výslechu anebo dokazování v přípravném řízení už provedeného.

Nedostaví-li se osoba, která má býti vyslýchána, anebo odepře-li svědčiti, třeba použítí § 657.

Soud může naříditi i doplnění přípravného řízení. V usnesení, doplnění nařizujícím, ustanoví soud podle možnosti rok k pokračování ústního jednání.

§ 672. Když žalovaný se nedostaví k roku, soud na žádost přítomného žalobce věc projedná.

Když se nedostaví žalobce k roku, anebo když nežádá přítomný žalobce za projednání věci, vyhlásí soud usnesením spor za zastavený, vyjímajíc, když si žalobu osvojí někdo ze stran v řízení zúčastněných a k zahájení sporu též oprávněných.

Usnesení o zastavení sporu pozbývá účinnosti, když nedostavivší se žalobce anebo k podání žaloby též oprávněná strana od doručení usnesení v 15denní propadné lhůtě žádá za ustanovení nového roku k jednání.

Zmešká-li rok strana, která podle tohoto paragrafu žádala za ustanovení nového roku k jednání, nemůže již další rok žádati, může však zameškání napravití ospravedlněním.

Když spor o zmatečnost započne státní zástupce a tento zmešká rok k jednání, stanoví nový rok soud z úřední moci.

§§ 439, 440 a 443, prvního odstavce § 445, jakož i prvního, druhého a posledního odstavce § 446 nelze použítí v manželských sporech, § 442 však možno použítí tak, že proti rozhodnutí, ustanovujícím nový rok jednání, není přípustný rekurs. Odstavců 2.—7. § 445 třeba použítí přiměřeně paragrafům 669 a 670.

V manželských sporech ospravedlňovací lhůta je patnáctidenní, která se počítá od zmeškání roku, při lhůtách však od posledního dne lhůty. Rozsudek nabude právoplatnosti až po uplynutí této lhůty.

V odstavci 6. citované paragrafy jednají o zmeškání.

§ 673. Do protokolu o ústním jednání třeba zapsati i jméno a návrhy přítomného státního zástupce.

Předseda může naříditi, aby byl do protokolu pojat též z úřední moci vyšetřený skutkový stav (§ 669).

§ 674. Po podání žaloby nařídí procesní soud podle §§ 72 a 98 z. čl. XXXI:1894 prozatímní oddělení manželů a rozhodne o prozatímním umístění a výživě dětí, jakož i o opatřeních uvedených v § 102 zák. čl. XXXI:1894.

V naléhavých případech může učiniti nejpotřebnější opatření předseda anebo i předsedou ustanovený soudce.

Když byla žádost přednesena mimo ústní jednání, možno o ní rozhodnouti i bez ústního jednání, odpůrce sice možno vyslechnouti, není-li nebezpečí v prodlení.

Skutkové okolnosti, přednesené k odůvodnění žádosti o umístění a o vydržování dětí, jakož i o opatřeních, uvedených v § 102 z. čl. XXXI:1894, třeba pravděpodobnými učiniti. Soud může před rozhodnutím podle potřeby i vyzvídati.

Soud rozhodne usnesením, které je ihned vykonatelné.

K § 674. 1. Proti usneseniu súdu II. stolice, podľa ktorého o dočasnom vydržovaní manželky má rozhodnúť podľa lit. h) bodu 2. § 1 Osp. súd okresný a nie súd krajský, pred ktorým je zavedený spor o rozluku (§ 674, odst. 1. Osp.), prípustný je rekurz k súdu III. stolice.

Bol-li pred započatím sporu o rozluku manželstva zavedený spor o dočasnú manželskú výživu pred okresným súdom, zostáva tento súd vecne príslušným k dokončeniu sporu o výživu. (Rozh. zo dňa 8. februára 1933, R III 60/33, čís. 1173.)

2. Okolnosť, že alimenty pre manželku behom pokračovania v spore o rozluku podľa § 674 Osp. určené byly usnesením na dobu počínajúcu pozdejším dňom, než od ktorého byly žalobou požadované, nevylučuje, aby alimenty podľa žalobnej žiadosti byly v rozlukovom rozsudku prisúdené. (Rozh. zo dňa 1. októbra 1930, Rv IV 146/30, čís. 527.)

3. V spore o dočasnú vydržovanie manželky pri určení koľkosti alimentáčnej sumy prichádza síce v úvahu i majetok a dôchodky manželky — avšak jedine z dôvodu, že medzi zárobkami manželov javí sa k dobru manželky malý rozdiel, nemôže byť úplne sprostý svojej alimentáčnej povinnosti manžel, ktorý zavinil oddelené žitie. (Rozh. zo dňa 14. februára 1929, Rv III 1456/28, čís. 67.)

Vynesené rozhodnutí může býti okolnostem přiměřeně pozměněno.

Proti rozhodnutí procesního soudu, předsedy anebo vyslaného soudce je přípustný jednostupňový rekurs.

Těchto ustanovení lze použítí, i když o výživě manželky a o umístění a výživě dětí soud nebo poručenský úřad již rozhodl před podáním žaloby.

Odstavce 1. a 8. tohoto paragrafu ve znění zákona č. 23/1928.

§ 675. Dočasné opatření přiměřené §§ 98, 101—103 z. čl. XXXI:1894 možno žádati v případě § 118 z. čl. XXXI:1894 žalobou u okresního soudu.

Príslušnosť určuje bydlisko alebo pobyt manžela.

Pro vykázání pravděpodobnosti skutkových okolností, sloužících k odůvodnění žádosti a na oprávnění soudu vyzvídati, třeba přiměřeně použítí předešlý paragraf i v takovýchto sporech.

Opatření týkající se odděleného žití a s tím související jsou ihned vykonatelná.

§ 676. Umře-li jeden z manželů před tím, než rozsudek nabyl právní moci, ve sporu nemožno ve věci samé pokračovati a rozhodnutí, vynesené ve věci samé, pozbývá účinnosti. O hrazení útrat sporu v takovémto případě podle okolností sporu rozhodne soud rozsudkem.

Ve sporech o zmatečnost a sporech o napadnutí manželství se prvního odstavce nepoužije, když některý z manželů umře po zakončení dovolacího jednání a nejvyšší soud zrušiv rozsudek nenařídí další řízení a nové rozhodnutí; v tomto případě rozhodnutí na místo mrtvého má se doručiti známým dědicům a opatrovníku ustanovenému pro neznámé dědice a současně se má poslati pozůstalostnímu soudu zemřelého.

§ 677. V odvolacím řízení nemožno použítí § 512, ale podle pravidel, ustanovených pro případy

§ 513, třeba odvolání vyřídití jen tehdy, když ho podaly strany proti usnesení, vynesenému o námitce sporu překážející, anebo když usnesení napadly jen v otázce hrazení anebo výšky útrat sporu.

Kromě těchto případů má býti spor před odvolacím soudem projednán a rozhodnut bez ohledu na omezení odvolací žádosti a protizákladosti.

V odvolacím řízení nelze ani podati vzájemnou žalobu, ani uplatnití důvod, který nebyl před prvním soudem přednesen k odůvodnění žaloby anebo vzájemné žaloby.

Odvolací soud všímá si nedostatku příslušnosti z úřední povinnosti jen v případě §§ 640 a 641.

Odvolací soud nemůže zrušit rozsudek prvního soudu proto, že nebylo nařízeno oddělené žití manželů před rozsudkem vyneseným o rozluku manželství, a oddělené žití může jen tehdy nařídití, když ho první soud v případech § 80 z. čl. XXXI:1894 nenařídil a odvolací soud nalézá tak, že rozloučení manželství možno vysloviti jen z některé příčiny, označené v citovaném paragrafu.

Odvolací soud v případě, když nařídí oddělené žití, pokračuje podle § 665.

1. § 512 citovaný v prvním odstavci určuje, kdy se má konati ústní jednání odvolací, § 513 pak nařizuje, aby odvolání bylo vyřízeno v sezení neveřejném.

2. Odstavec první tohoto paragrafu je uveden ve znění zák. č. 23/1928.

§ 678. Nedostavení se náležitě obeslaných stran a státního zástupce k odvolacímu jednání nebrání vyřízení odvolání.

Odvolací žádost anebo žádost o připojení obmeškale strany anebo státního zástupce z odvolání, potažmo z přípravného spisu přečte zapisovatel anebo některý člen soudu.

§ 679. §§ 665, 669, 670, prvního a druhého od-

stavce § 671, jakož i §§ 673 a 674, je třeba přiměřeně používati i v řízení odvolacím.

§ 680. Když odvolací soud nenařídil oddělené žití manželů proti předposlednímu odstavci § 677 a dovolací soud shledává pro rozloučení manželství jen příčinu, určenou § 80 z. čl. XXXI:1894, zruší dovolací soud rozsudek a uloží odvolacímu soudu, aby nařídil oddělené žití a případně dále v řízení pokračoval.

§ 681. Čtvrtého odstavce § 677 třeba použiti i v dovolacím řízení.

§ 544 nelze použiti.

§ 682. Proti rozsudku, kterým byla vyslovena neplatnost anebo rozluka manželství, jakož i rozvod od stolu a lože, není přípustna obnova sporu v otázce trvání manželství.

Proti zamítajícímu konečnému rozsudku přípustná je obnova sporu jen tehdy, když obnova sporu se neprotiví ustanovením zák. čl. XXXI:1894.

Obnova sporu proti rozsudku, zamítajícímu žalobu o zmatečnost, vyjímajíc body 1—3, a 7 § 563, není vázána lhůtou stanovenou § 567.

Pravidel, ustanovených pro dotyčný manželský spor v tomto titulu třeba přiměřeně použiti i při projednání a rozhodnutí žalob o obnovu sporu.

Odstavec 4. ve znění zákona č. 23/1928.

§ 683. Změnu rozsudku o rozvodu od stolu a lože v rozsudek o rozluku (§ 107 z. čl. XXXI:1894) možno žádati žalobou u prvostupňového soudu předěšlého sporu. Soud ustanoví rok na ústní jednání o žalobě, které jednání může se vztahovati jen na to, zda možno žádati změnu na základě rozsudku o rozvodu od stolu a lože podle §§ 106 a 107 z. čl. XXXI:1894. Novou příčinu na rozloučení nemůže žádná strana přednésti ani jinou žalobu podati.

§ 684. Když byl rozvod od stolu a lože vysloven pravoplatným rozsudkem cizozemského soudu před nabytím československého státního občanství,

možno podati žalobu o rozluku na základě § 115 z. čl. XXXI. z r. 1894 po uplynutí dvou roků, ustanovených § 107 citovaného zákona. Oddělení manželů podle § 99 zák. čl. XXXI:1894 tu nařízeno býti nemůže.

Soud nemůže se pouštět do přezkoumání pravdivosti skutečností, kterou cizozemský soud v pravoplatném rozsudku ustanovil za příčinu rozvodu.

Odstavec 1. ve znění zákona č. 23/1928, kterým byl odstavec 3. tohoto paragrafu zrušen.

§ 685. Když se před tuzemským soudem po nabytí československého státního občanství manželů zahájí takový manželský spor, který byl zahájen a je v běhu před cizozemským soudem před nabytím československého státního občanství manželů, použije se v tomto titulu obsažených pravidel s následujícími odchylkami:

Žalobu, k jejímuž zahájení §§ 57 a 83 z. čl. XXXI:1894 stanoví lhůtu, možno podati i po uplynutí této lhůty, jestliže od nabytí československého státního občanství neuplynulo ještě šest měsíců a spor před cizozemským soudem byl zahájen ve lhůtě, stanovené předešlým právem manželů.

Ve sporech o rozvod a o rozloučení manželství může býti upuštěno od nařízení, aby manželé byli odděleni, bylo-li již oddělení nařízeno soudem cizím.

Tuzemský soud po slyšení stran může použítí důkazů, přijatých v cizozemském sporu.

Odstavec 3. ve znění zákona č. 23/1928.

§ 686. Když je zahájena žaloba před zaniknutím manželství na určení toho, zda trvá mezi stranami manželství nebo ne, anebo zda je manželství

K **§ 686.** Žaloba, domáhající sa súdneho výroku, že manželstvo medzi procesnými stranami neexistuje (§ 686 Osp.), prípustná je i bez preukázania zvláštného právneho záujmu so strany žalobníka; stačí k takejto žalobe preukaz o tom, že procesné strany pred nabytím účinnosti zák. č. 320/1919 Sb. z. a n. uzavrely len cirkevný sňatok. (Rozh. zo dňa 8. februára 1933, Rv III 228/32, čís. 1170.)

platné pro neexistování určitého důvodu zmatečnosti, třeba použití v řízení, počítajíc sem i soudcovskou příslušnost, přiměřeně pravidel tohoto titulu, vztahujících se na spor o zmatečnost manželství.

K podání žaloby jsou oprávněni manželé, o určení však, že manželství netrvá, kromě toho i státní zástupce a i ten, kdo prokáže, že má právní zájem na netrvání manželství.

§§ 48 a 50 z. čl. XXXI:1894 vztahují se i na spory, které možno zahájit podle tohoto paragrafu.

11. Zákonný článek XX: 1877 o úpravě poručenských a opatrovnických záležitostí.

HLAVA I.

Všeobecná ustanovení.

§§ 1—9 zákona jednají o nabytí zletilosti. V této otázce platí nyní na území celé republiky zákon z 23. července 1919, čís. 447 Sb. z. a n., kterým byl snížen věk nezletilosti na 21 let. Nezletilý, který dokonal 18. rok, může se svým souhlasem a se schválením poručenského soudu býti propuštěn z otcovské moci. Nemá-li již otce, může býti za souhlasu poručníka prohlášen poručenským soudem prominutím let za zletilého.

Pokud některé otázky nejsou upraveny psaným zákonem, platí v nich (na př. v uznání otcovství k nemanž. dítěti, oduznání manž. původu) právo zvykové, obsažené v judikatuře zde uvedené.

§ 10. Dozor nad osobou nezletilce náleží rodičům a když těchto není, poručníkovi.

Dokud nezletilci se sami nestarají o svoji výživu anebo dokud žijí se svým otcem, vztahmo poručníkem ve společné domácnosti, mohou býti donuceni k poslušnosti, kterou jsou povinni rodičům anebo poručníkovi, domácí kázní.

Domácí kázeň může býti vykonávána jen způsobem, neohrožujícím zdraví nezletilce.

§ 11. Nemajetné nezletilce jsou povinni vyživovati a vychovávat v prvé řadě otec a jestliže je

K § 11: I. Děti manželské.

1. Manžel, který popiera manželský původ dieťaťa, porodeného manželkou za manželstva, musí dokázať spôsobom

on sám k tomu neschopný, s ním společně matka, a není-li otce, a nebo jestliže je k tomu vůbec neschopný, matka a konečně děd a bába.

Právní pravidla o povinnosti vyživovati a vychovávat děti nemanželské zůstávají nedotknuta, a stane-li se spornou tato povinnost, rozhoduje o ní soud.

Matka však musí svoje nemanželské dítě vyživovati a vychovávat i dotud, dokud soud nerozhodne o vyživovací a vychovávací povinnosti.

Platné předpisy o právu příslušejícím rodičům, dědům a bábám, podle kterých mohou žádati od svých dětí nebo vnuků výživu, zůstávají nedotčeny.

každú pochybnosť vylučujúcim, že dieťa nemohlo byť nim splodené. (Rozh. z 3. júla 1929, Rv III 202/29, čís. 200.)

2. Žalovať o oduznanie manželského pôvodu dieťaťa môžu po manželovej smrti len tie osoby, ichž dedičské právo závisí na rozriešení tejto otázky, a to len pri predpoklade, že zomrelý manžel nenabyl vedomosti o zrodení dieťaťa alebo nebol pre prekážky vstave odporovať manželskému pôvodu dieťaťa.

Rozsudok o takejto žalobe nepôsobí absolútne, ale jedine medzi stranami. (Rozh. najv. súdu z 2. III. 1923, č. Rv III 518/21, Fajnor-Záturecký, str. 786.)

3. Právo, napadnúť manželský pôvod dieťaťa, patrí jedine manželovi, — a toto právo prejde na jeho dedičov len v tom prípade, jestliže manžel nemal vedomosti o jestvovaní dieťaťa, alebo jestli bol hatený v účinení potrebného zákonného zakročenia, z čoho plynie, že manžel nemôže toto právo, jako také, ktoré je viazané k jeho osobe, ani opatrením pre prípad svojej smrti previesť na inú osobu. Toto právne pravidlo treba používať aj vo sporoch dedičských. (Rozh. kúrie z 15. VI. 1906, č. P. 1598/1905, Fajnor-Záturecký, str. 778.)

4. Nároku dieťaťa, ktoré sa narodilo po uplynutí 300 dní od prezumpatívneho dňa umretia — za mrtvého vyhláseného — manžela matky dieťaťa, proti sploditeľovi na výživné, nevádi, že je zapísané v matrike jako dieťa manželské. (Rozh. zo dňa 5. mája 1930, Rv III 67/39, čís. 442.)

5. Dokiaľ nie je súdne oduznaný manželský pôvod dieťaťa, narodeného za trvania platného manželstva matkiniho, nemôže táto uplatňovať alimentáčné nároky proti sploditeľovi dieťaťa a tak ide tu o okolnosť, ktorá prekážala podaniu žaloby. V prípade súdneho oduznaní manželského pôvodu dieťaťa len vtedy možno prisúdiť na minulosť náhradu vydržova-

cích nákladov matke, jestli táto žalobu podala v šiestich mesiacoch od právoplatnosti rozsudku, ktorým bol oduznaný manželský pôvod dieťaťa. (Rozh. zo dňa 12. mája 1930, Rv IV 74/30, čís. 454. — Stejně: 173, 92 úr. sb.)

K § 11: II. Děti nemanželské.

1. Pokiaľ súd nerozhodol, že dieťa je nezákonného pôvodu, prirodzený otec nemôže byť žalovaný na vydržovanie tohoto dieťaťa. (Rozh. zo dňa 12. februára 1930, Rv III 1172/29, čís. 362.)

2. Spor o určenie, že žalovaný je nemanželským otcom žalovníka, nie je sporom statusovým. Žalobu možno tu podať len za podmienok § 130 Osp. Nepreukázal-li žalovník tieto podmienky, treba žalobu zamietnuť bez rozboru veci samej. Nezachoval-li odvolací súd túto smernicu, žalovaný je oprávnený napadnúť odôvodnenie jeho rozsudku, ktorým zamietnutá bola žaloba z vecných dôvodov. (Rozh. zo dňa 2. februára 1932, Rv IV 520/31, čís. 862.)

3. Okolnosť, že zletilá nemanželská matka nepredložila v spore proti nemanželskému otcovi poručenský dekrét, nie je sporu prekážajúcou okolnosťou podľa § 180 bod 6. Osp. (Rozh. zo dňa 10. februára 1933, R IV 330/32, čís. 1179.)

4. Bol-li oduznaný dieťaťu narodenému z vydanej ženy manželský pôvod, je nemanželský otec povinný platiť mu výživné odo dňa jeho narodenia. (Rozh. z 10. júna 1929, Rv III 197/29, čís. 173.)

5. Jestli dieťa bolo počaté v dobe, keď manžel matky dieťaťa bol podľa usnesenia súdu o vyhlásení tohoto za mŕtvého už dávno prezumpatívne mŕtvy a tak právna domnienka manželského pôvodu dieťaťa je onou okolnosťou a priori predstihnutá, môže byť uplatňovaný nárok na alimenty proti spoločiteľovi dieťaťa. (Rozh. z 9. decembra 1929, Rv IV 478/29, čís. 288.)

6. Zavinila-li matka dieťaťa, že bola opozdene podaná úspešná žaloba o oduznanie jeho manželského pôvodu, môže požadovať na nemanželskom otcovi dieťaťa, výživné teprv odo dňa počatia onoho sporu. (Rozh. zo dňa 11. septembra 1931, Rv III 489/31, čís. 721.)

7. Žalovaný, ktorý uznal otcovstvo k žalujúcemu nezl. nemanželskému dieťaťu, v alimentačnom spore nemôže úspešne namietat spustlosť nemanželskej matky. (Rozh. zo dňa 27. augusta 1930, Rv IV 345/30, čís. 504.)

8. K otázke spustlého života nemanželskej matky. Ojedinelý prípad nemôže stačiť k uzatváraní na spustlý život matky nemanželského dieťaťa. (Rozh. zo dňa 28. augusta 1930, Rv IV 77/30, čís. 507.)

9. Nemožno dokazovať, že dieťa bolo splodené mimo tak

zvanej kritickej doby. (Rozh. zo dňa 4. februára 1931, Rv IV 492/30, čís. 592.)

10. Krvná skúška slúži k dôkazu toho, že dieťa podľa sorkupenia krvi nemôže pochádzať od žalovaného. Nemá preto na krvnej zkuške zájmu strana žalujúca. (Rozh. z 9. decembra 1929, Rv IV 480/29, čís. 289.)

11. I. Dôkaz krvnou skúškou nemožno pominúť z dôvodu, že pri dnešnom stave lekárskej vedy nie je tento dôkaz spôsobilý vyvrátiť právnu domnienku nemanželského otcovstva.

II. Bez súhlasu nemanželskej matky a oprávneného zástupcu nemanželského dieťaťa nemožno previesť krvnú skúšku. (Rozh. zo dňa 7. januára 1931, Rv III 771/30, čís. 572.)

12. Alimenty pre nemanželské dieťa môžu byť požadované i bez zvláštnych dôvodov na dobu 6 mesiacov pred podaním žaloby. (Rozh. zo dňa 8. marca 1929, Rv III 1467/28, čís. 92.)

13. Otec nie je povinný na vydržovanie svojho nemanželského dieťaťa väčšiu sumu platiť, než tú ktorá zodpovedá hodnote toho, čo by zreteľom na svoje rodinné a majetkové pomery poskytovať mohol na jeho vydržovanie, keby ono bolo ako manželské dieťa v jeho rodine. (Rozh. z 5. februára 1929, Rv III 1562/28, čís. 50.)

14. Jestli nemanželské dieťa dosiahlo veku, v ktorom stalo sa schopným vydržovať seba a sa cez dlhšiu dobu aj vydržovalo, neprislúcha mu nárok voči nemanželskému otcovi na vydržovanie, i jestli sa stalo pozdejšie práce a tak aj zárobku neschopným z príčiny, pôvod ktorej nesiahla do doby, keď dieťa ešte nebolo zárobku schopné. (Rozh. zo dňa 6. júna 1929, Rv IV 209/29, čís. 172.)

15. K otázke, do akého veku je nemanželský otec povinný platiť alimenty na nemanželské dieťa. Novšia prax neuznáva dieťa zárobkuschným pred dokončením 16. roku, priznávajúc mu alimentačný nárok aj na dobu dlhšiu, jestliže to výchova dieťaťa vyžaduje. (Rozh. zo dňa 4. júla 1931, Rv IV 357/31, čís. 711.)

16. Vyrovnanie, podľa ktorého nemanželské dieťa od sploditeľa dostalo »odbytné«, môže byť — prez schválenie so strany poručenského súdu — napadnuté, jestli zákonný alimentačný nárok dieťaťa odbytným tým podstatne uspokojený nebol. (Rozh. z 30. VI. 1932, Rv III 324/32, čís. 1013.)

17. Složil-li nemanželský otec na výživu a výchovu nemanželského dieťaťa raz na úplné vyrovnanie záväzkov z nemanželského otcovstva sumu, ktorá v pravde nepostačuje na výživu a výchovu dieťaťa do jeho 16. roku, nie je toto vyrovnanie záväzné pre dieťa ani vtedy, keď bolo schválené poručenským úradom. Ide o bezúplatné zrieknutie sa tej

čiasťky, ktorá je potrebná pre dobu po vyčerpaní složeného odbytného. (Rozh. z 23. februára 1932, Rv III 789/31, č. 893.) (Srov. tiež plenárny rozhodnutí ze 7. mája 1924, Pres. 299/24, č. 4213 sb. n. s. civ. na str. 275.)

18. Jestli matka učinila platné vyrovnanie ohľadom uspokojenia nároku na vydržovanie svojho nemanželského dieťaťa smluvením odbytného, — v svojej osobe nie je oprávnená domáhať sa platenia alimentov z toho dôvodu, že odbytné nestačí na výživu dieťaťa; s vyrovnaním ovšem nie je dotknutý nárok samého nemanželského dieťaťa na alimenty včei nemanželskému otcovi. (Rozh. z 26. júna 1929, Rv III 581/29, čís. 185.)

19. Sľubil-li nemanželský otec matke dieťaťa manželstvo, nepozbyla táto nároku na alimenty na dobu, po ktorú ju nemanželský otec udržoval sľubmi v nádeji na budúce manželstvo. (Rozh. zo 6. decembra 1929, Rv IV 454/29, čís. 283.)

20. Proti žalobe, vznesenej o výživné proti domnelému nemanželskému sploditeľovi, dieťaťa, zrodeného zo ženy, ktorej manžel bol vyhlásený za mŕtvého, nemôže sa žalovaný v spore brániť námietkou, že ide o dieťa manželské, ponevác nezvestný manžel žije. Odpomoc treba tu hľadať najprv návrhom podľa § 745 Osp. v znení zák. čís. 252/21 Sb. zák. a nar. (Rozh. z 2. februára 1932, Rv IV 681/31, čís. 863.)

21. Nemá-li matka nemanželského dieťaťa proti sploditeľovi nároku na náhradu útrat porodu a šestinedelia, resp. nemanželské dieťa nárok na výživné, nemajú právneho zájmu a preto právneho nároku ani na určenie otcovstva. (Rozh. z 12. februára 1932, Rv IV 748/31, čís. 882.)

22. Prisúdeniu útrat šestinedelia matke nemanželského dieťaťa neprekážá, že sa jej dostalo pomoci v materstve podľa § 95, odst. II. zák. č. 221/1924 Sb. z. a n. (vyhláška č. 185/1928 Sb. z. a n.). (Rozh. z 17. III. 1932, Rv IV 10/32, čís. 917.)

23. Proti usneseniu poručenského súdu, ktorým bolo schválené pokonanie, uzavreté v spore medzi poručencom a jeho odporcom, tento nie je oprávnený k rekurzu. (Rozh. z 8. IV. 1932, R III 116/32, čís. 927.)

24. Otec sploditeľa nemanželského dieťaťa není povinný platiť alimenty pre nemanželské dieťa svojho syna. (Rozh. najv. súdu zo 24. IV. 1924, č. Rv III 524/22, Fajnor-Záturcký, str. 792.)

25. Pre posúdenie nároku nemanželskej matky proti nemanželskému otcovi, bydliaemu teraz na Slovensku, na náhradu výživného, ktoré poskytovala matka na miesto otca, platí keď strany bývaly predtým na Morave, dieťa sa tam

§ 12. Poručil-li zůstavitel požívání pozůstalosti anebo odkazu rodičům nebo dědům a bábám, anebo některému z nich, vlastnictví však nezletilým dětem anebo vnukům a není-li v posledním pořízení jasně vyslovený opak toho, slouží právo požívání do výše, která nepřesahuje jednu třetinu důchodu, k výživě a výchově nezletilých dětí a vnuků, čímž se však nemění nic na povinnosti, ku které jsou rodiče nebo dědové a báby v tomto ohledu zavázáni (§ 11).

Poručenská vrchnost určí v takovémto případě, kolik má být vynaloženo z části požitků tímto § určené na výživu a vychovávaní dětí a vnuků a jestliže je předmětem požívání nemovitost anebo knihovní právo, musí být toto omezení požívání vyznačeno v pozemkové knize.

Jestliže se rodiče nebo děd a bába určením poručenské vrchnosti cítí poškozeni, mohou svá práva

narodilo a nemanž. matka tam aj teraz býva, hmotné právo, platné na Morave.

Námietka ohrozenia majetkového stavu nahromadením alimentov nemá tu miesta. (Rozh. zo dňa 10. februára 1933, Rv III 71/32, čís. 1177.)

K § 11: III. Výživné rodičů.

1. Nůdzný starý otec (ded) může požadovat od vnuka vydržovanie zásadne len in natura; v peniazoch len vtedy, je-li mu znemožnené vnukovým chovaním vydržovanie in natura. V žalobnej žiadosti o platenie výživného nie je obsažená aj žalobná žiadost o vydržovanie in natura. (Rozh. zo 14. júna 1929, Rv III 375/29, čís. 176.)

2. Rozhodovanie o nároku detí (aj nezletilých) na výživné proti starým rodičom patrí na porad práva. (Rozh. zo dňa 31. januára 1933, R IV 245/32, č. 1164.)

3. Nárok rodičov na výživné proti deťom nie je závislý na riadnom chovaní sa rodičov a pri jeho určení neprichádza v úvahu rozdiel medzi slušnou a jen nutncu výživou.

Právnym predpokladom je však, že deti sú v takých majetkových pomeroch, aby — vedľa svojej vlastnej primeranej výživy a prípadnej výživy vlastných detí — boly vôbec v stave vyživovacej povinnosti včei rodičom vyhoveť. (Rozh. z 11. V. 1932, Rv III 434/31, čís. 969.)

uplatňovati pořadem práva do 3 měsíců od nabytí právoplatnosti usnesení poručenské vrchnosti.

§ 13. V případě zákonitě rozluky soud ve smyslu platných pravidel rozhoduje o tom, který z rodičů má podržeti dítě u sebe a který má platiti náklady spojené s výživou a výchovou dítěte.

Toto rozhodnutí třeba z úřední moci sděliti poručenské vrchnosti.

Když mezi rodiči manželský spor ještě nezačal, ale žijí odděleně a nedohodli se, který z nich má mít dítě u sebe, anebo se o výživu dětí náležitě nepostarali: o umístění a o výživě dětí dočasně rozhoduje poručenská vrchnost po vyslechnutí nejbližších příbuzných.

U matky musí býti ponechány děti až do dovršení 7. roku a děvčata zpravidla i po dovršení 7. roku, leda že by poručenská vrchnost z důvodů závažných pokládala za potřebné učiniti opatření odchýlná.

1. Odstavce 3. a 4. ve znění § 21 zák. čl. LIV: 1912.

2. Právo slovenské se v tomto zásadně odlišuje od obecného zákona občanského, který stanoví, že zásadně je uložena povinnost k výživě otci, a teprve, nemůže-li on, matce. Podle zde uvedeného § 13 poruč. zákona však jsou v případě rozluky oba rodičové povinni k výživě dítek podle svých majetkových poměrů.

§ 14. Neodevzdá-li se nezletilé dítě tomu, kdo na základě zákona, soudního rozhodnutí anebo opatření poručenského úřadu má právo dítě u sebe podržeti, anebo jestliže ho nezletilec bezprávně opustí, taktéž bude-li mu bezprávně odňat, postará se o odevzdání anebo navrácení poručenská vrchnost.

HLAVA II.

O otcovské moci.

§ 15. Otcovskou moc nad manželským a uzákoněným dítětem vykonává otec.

O legitimaci dětí nemanželských srovnanej oběžník zemského úřadu v Bratislavě ze 16. září 1929, číslo 163.221-9, v němž se praví:

Uzákonenie dieťaťa môže dľa §-u 141 M. Ú. žiadať ktorýkoľvek interesant, teda rodičia spoločne, alebo len jeden rodič, plnoleté dieťa, alebo maloleté dieťa skrze svojho tutora.

Keď uzákonenie žiada len jeden rodič z tej príčiny, že druhý rodič už zomrel, alebo jeho pobyt je neznámy, v smysle §§ 145 a 146 M. Ú. majú byť vypočutí i svedkovia. O zomretom rodičovi potrebné je priložiť smrtný list.

Keď uzákonenie žiada len plnoleté dieťa, musí k žiadosti priložiť i osvedčenie rodičov ohľadne 4. bodu §u 144 M. Ú. Jestli rodičov s bársakej príčiny vypočuť nemožno, alebo už zomreli, majú byť vypočutí svedkovia.

K § 15. 1. I. Vyriechnuť legitimáciu z milosti povolanaá je vláda.

II. I keď k legitimácii nemanželského dieťaťa z milosti došlo teprv po smrti otca, príslúcha dieťaťu po otcovi zákonné dedičské právo. (Rozh. Najv. súdu zo 7. IX. 1925, č. Rv III 577/25, Fajnor-Zátarecký, str. 789.)

2. Podľa súdnej praxi pôsobí právna účinnosť uzákonenia dodatočným uzavrením manželstva zpätne od narodenia dieťaťa, a preto spadá dieťa takto uzákonené pod stejné posúdenie, jako dieťa z platného manželstva zrodené, s tou výnimkou, že uzákonenie dodatočným uzavrením manželstva nemôže byť na újmu práv, ktoré si nadobudlo dieťa z platného manželstva zrodené už drier, to jest ešte pred dodatočným uzavrením manželstva. (Rozh. kúrie z 2. XI. 1915, č. Rp I 4758/1915, Fajnor-Zátarecký, str. 781.)

3. Domovskou príslušnosť dítěte nemanželsky zrozeného jest na Slovensku posuzovati podle zápisu v matrice.

Je-li v matrice o narození zapsáno, že se určitá osoba jako přirozený otec přihlásila a byl-li úřadu předložen výtah z matriky o sňatku této osoby s nemanželskou matkou, jest dána legitimace dítěte sňatkem rodičů jako předpoklad pro domovskou příslušnost. (Nález nejvyššího správního soudu z 25. června 1926, č. 13.525, č. 5829 sb. n. s. s.)

Pod přísahu vziať rodičov, alebo svedkov na ich výpoved — vo všeobecnosti je nie potrebné, lebo pravdivosť ich vypovede možno zistiť zo sobášnych spisov. Keď však sobášnych spisov z bársakej príčiny niet, treba rodičov, prípadne svedkov na ich vypoved vziať pod přísahu. Táto okolnosť musí byť však v zápisnici poznamenaná.

§ 16. Příjmů z majetku nezletilého, pod otcovskou mocí se nacházejícího, má být použito především na úhradu běžných břemen a na úhradu vyživovacích a vychovávacích nákladů.

Přebytek příjmů náleží otci.

Jestliže však na majetku nezletilého vážnou dluhy, může poručenská vrchnost naříditi, aby přebytek příjmů vynaložen byl na splácení dluhů, avšak tak, že otec není povinen vynaložiti na splácení dluhů ročně více než $\frac{2}{3}$ přebytku příjmů.

Jestliže mezi otcem a poručenským úřadem nedojde k dohodě o částce, která má být ročně splacena, musí otec každoročně podati účet o správě majetku a vynaložiti $\frac{2}{3}$ přebytku na splácení dluhu.

§ 17. Otec je povinen zajistiti hotovost svého nezletilého dítěte, jestliže ji spravuje: dlužní úpisy a cenné papíry však podle vlastní volby buďto zajistiti nebo odevzdati poručenskému úřadu.

Zajištění movitostí a hotovostí, potřebných k provozování hospodářství, domácnosti nebo obchodu, dále zajištění nebo odevzdání drahocenností a klenotů může poručenský úřad požadovati jen tehdy, pokládá-li to za nutné proto, že jsou ohroženy zájmy nezletilého. V obou případech však je otec povinen předkládati každoročně poručenskému soudu výkaz movitostí.

Poživací právo otcovo se nemění povinností věci zajistiti nebo odevzdati.

§ 18. K zajištění se mají přijímati domy do polovice odhadní hodnoty a jiné nemovitosti do výše dvou třetin odhadní hodnoty se započítáním předcházejících břemen; u domů se kromě toho vyžaduje průkaz, že jsou pojištěny proti požáru.

Vtělené pohledávky přijímají se jako zajištění v úplné hodnotě, jestliže odhadní hodnota hypotéky dvakrát kryje obnos, který má být zajištěn spolu s ostatními snad přednostními břemeny.

Za zajištění třeba též přijati cenné papíry, které stát označil jako takové, které jsou přijatelné jako záruka do výše polovice jich jmenovité hodnoty — avšak nikdy ne v hodnotě převyšující v den složení $\frac{2}{3}$ bursovního kursu, klenoty a drahocennosti třeba též přijati do výše polovice jejich odhadní hodnoty.

Jestliže jistotu tvoří nemovitost, vykoná se zajištění vkladem, jestli ji tvoří vtělená pohledávka, vkladem nadzástavního práva, cenné papíry, klenoty a drahocennosti sloužící za jistotu třeba uložiti v poručenské pokladně.

§ 19. Jestliže otec není schopen zajistiti hotovost svého nezletilého dítěte a nemůže ji proto u sebe podržeti, je oprávněn učiniti návrh na jejich zápůjčení, který nesmí být poručenským úřadem zamítnut, jestliže navrhovaný přijímatel zápůjčky poskytne jistotu uvedenou v bodě 3. § 295 tohoto zákona.

V takovémto případě vystaví se dlužní úpis na jméno nezletilého a uschová se v poručenské pokladně, úroky však přijímá a vymáhá od dlužníka otec.

§ 20. Otec, vykonávající otcovskou moc, je povinen vyžádati si schválení poručenského úřadu v těchto případech:

a) jestliže jeho vlastní nezletilé dítě si někdo osvojí;

b) jestliže chce založiti pro nezletilého živnostenský, továrenský anebo obchodní podnik, nějaký jemu připadlý takovýto podnik převzítí nebo zrušiti, uzavřítí anebo zrušiti společenskou smlouvu veřejno-obchodní anebo komanditní;

c) jestliže chce pro nezletilého zakoupiti anebo

jinak nabytí nemovitostí anebo za účelem uložení hotovosti movitý majetek, nebo chce-li vyzvednouti jeho hotovost, postoupiti anebo dovoliti výmaz zástavního práva;

d) jestliže chce nemovitý majetek nezletilce prodejem nebo záměnou nebo jinak zciziti nebo zatížit, taktéž chce-li movitost, které sloužily k uložení jistiny, zciziti anebo jinak zaměnití podstatu kmenového majetku nezletilého;

e) v případě udělení prokury.

Aby jako otec mohl převzítí směnečný závazek místo svého nezletilého dítěte, k tomu je mimo toho třeba všeobecné plné moci poručenského úřadu.

Ty právní úkony, kterými by se nezletilec bezúplatně zavazoval, anebo svých práv bezúplatně se vzdával, dále převzetí ručení, taktéž vůbec všechny ty právní úkony, kterými by nezletilý — vyjmajíc obvyklé příležitostné dary — cizí závazky na sebe převzal, nejsou závazné pro nezletilého, podléhajícího otcovské moci ani tehdy, když je schválí poručenský úřad.

§ 21. Otcovská moc zaniká:

- a) zemře-li otec nebo dítě;
- b) stane-li se dítě zletilým.

§ 22. Otcovská moc může býti dále zrušena, jestliže otec výživu a výchovu dítěte úplně zanedbává

K § 22. I. Otcovská moc zaniká pravoplatností výroku poručenského úřadu (súdu), kterým bol otec zbavený otcovskej moci; nie je potrebné, aby deti boly drier z domácnosti a opatery otca administratívnym pokračovaním odstránené.

II. Len otec otcovskú moc právom vykonávajúci je oprávnený spravovať majetok svojich nezletilých detí.

III. Poručník nepotrebuje schválenia poručenského úřadu (súdu) k zahájeniu sporu proti otcovi, zbavenému otcovskej moci, o vydanie majetku poručencov. (Rozh. zo dňa 13. decembra 1930, Rv III 1027/29, čís. 566.)

anebo jeho tělesné nebo duševní blaho nebo majetkovou podstatu špatnou správou ohrožuje.

V případech zrušení otcovské moci určené v tomto odstavci, poručenský úřad rozhoduje po objasnění skutkového stavu a vyslechnutí nejbližších příbuzných. Nespokojí-li se však otec s tímto rozhodnutím poručenského úřadu, rozhoduje o zrušení moci otcovské soud; žádost v této věci může podati otec do tří měsíců od doby, kdy usnesení poručenského úřadu nabylo právoplatnosti; toto však nemá odkladného účinku co do provedení opatření poručenského úřadu.

§ 23. Výkon otcovské moci se suspenduje:

- a) jestliže byl otec postaven pod opatrovnickví;
- b) jestliže byl pro zločin anebo přečin odsouzen k trestu na svobodě, delšímu jednoho roku, pokud zákon nestanoví opak.

Otec nabývá opět svou otcovskou moc v případě lit. a) jestliže byl sprostěn opatrovnickví, v případě lit. b) — neustanovuje-li zákon jinak, — po odpykání trestu na svobodě.

Jestliže byl na otce uvalen konkurs, může poručenský soud otce zavázati, aby po čas konkursu skládal účty o jmění nezletilého anebo může mu po čas konkursu odníti správu majetku, jestliže by to bylo odůvodněno okolnostmi, za kterých se dostal do konkursu.

§ 24. Jestliže byl otec pro marnotratnost dán pod opatrovnickví, anebo jestliže byl odsouzen pro podvodný anebo zaviněný úpadek nebo pro takový jiný zločin, na základě kterého možno důvodně předpokládati, že je k věrné nebo přesné správě majetku nezpůsobilý, může po sprostění opatrovnickví pokud se týče po odpykání trestu spravovati majetek svého nezletilého dítěte jen s povinností k předkládání účtů a i to jen tehdy, pokládá-li to poručenský soud za potřebné v zájmu nezletilého.

Nesvěří-li se správa majetku otcí, třeba k tomu účelu ustanoviti zvláštního opatrovníka.

V tomto případě, jakož i v případě § 22 dotud, dokud soud právoplatně nerozhodne o zrušení otcovské moci, a konečně v případě lit. a) § 23 jakož i v tom případě, když byla otcí po čas konkursu odňata správa majetku nezletilého, může poručenský soud po dobu odnětí moci otcovské, pokud se týče po čas odnětí správy stanovití pro otce vyživovací podíl z toho přebytku čistého příjmu nezletilého, který zůstane po úhradě běžných břemen jeho vyživovacích a vychovávacích nákladů, tento podíl však nesmí převyšovati jednu třetinu příjmového přebytku.

§ 25. Ten přebytek nezletilcův, který spravuje otec a který nepodléhá § 12, může otcův věřitel požadovati jen tehdy, pokud není ho třeba k udržování majetku, úhradě běžných břemen, k výživě a výchově nezletilého, zaopatření otce a těch členů rodiny, které je otec povinen vyživovati a konečně k umořování dluhu označeného v § 16.

Jestliže otcovi věřitelé zabaví takto spravované příjmy nezletilého, poručenský úřad je oprávněn ustanovití opatrovníka pro správu majetku.

Jestliže poručenský úřad nechce tohoto svého práva použití, musí otec podávati účty.

Přebytek příjmů, na který si mohou věřitelé otcovi činiti nároky, ustanoví v obou případech poručenský úřad po přezkoumání účtů.

V dalším obsahuje zákon v hlavě III. (§§ 27—65) obecné zásady pro poručenství a opatrovnictví, v hlavě IV. (§§ 66—86) ustanovení o poručenském a opatrovnickém úřadě a jeho zodpovědnosti, v hlavě V. (§§ 87—141) podrobná ustanovení o právech a povinnostech poručníků a opatrovníků zejména při správě majetku; ostatní ustanovení zákona upravují řízení v poručenských a opatrovnických věcech před poručenskými úřady a soudy.

Část čtvrtá.

Tabulky a vzorce.

1. Tabulky pro výpočet kritické doby početí a narození dítěte.

1. Občanské právo stanoví domněnku, že dítě bylo počato následkem soulože jeho matky, která se stala v určité době před narozením dítěte. Dobu, ve které se tato soulož musela ve smyslu této zákonné domněnky státi, nazýváme dobou kritickou. Podle §§ 138, 155, 163 občanského zákoníka spadá kritická doba mezi 180. a 300. den před porodem, podle občanského práva slovenského mezi 182. a 300. den před porodem.

2. Kritickou dobu možno snadno vypočísti podle níže uvedených tabulek, pro jejichž používání platí tato pravidla:

a) výpočet kritické doby podle občanského zákoníka (platného jen v zemích české a moravskoslezské), jde-li o rok nepřestupný:

v takových případech lze použití tabulek bez jakýchkoliv zvláštních výpočtů; narodilo-li se dítě na př. 1. ledna, spadá kritická doba od 7. března (počítáno od 0 hod. 0 min.) do 5 července (počítáno do 24 hodiny) předcházejícího roku, atd.;

b) výpočet kritické doby podle práva slovenského, jde-li o rok nepřestupný:

v takových případech nutno v třetím sloupci tabulek odpočítati 2 dny; neboť kritická doba podle obč. práva slovenského začíná sice stejně s kritickou dobou podle obč. zákoníka, končí však o dva dny

dříve, ježto jest o dva dny kratší; narodilo-li se dítě na př. 1. ledna, spadá kritická doba od 7. března (v 0 hod. 0 min.) do 3. července (24. hodiny) předcházejícího roku; narodilo-li se dítě na př. 2. února, spadá kritická doba od 8. dubna (v 0 hod. 0 min.) do 4. srpna (24. hodiny) předcházejícího roku, atd.;

c) výpočet kritické doby v letech přestupných:

spadá-li do kritické doby v letech přestupných den 29. února, nutno k tomu přihlížeti takto:

aa) pro dny narození od 1. března do 27. srpna: pro výpočet kritické doby pro tyto dny narození nutno připočítati jeden den pro výpočet počátku i konce kritické doby připočtením jednoho dne k datu ve sloupci druhém i třetím tabulek, neboť celá doba se o jeden den posune; narodí-li se dítě na př. 1. března přestupného roku, spadá kritická doba podle občanského zákoníka od 6. května do 3. září předchozího roku a podle obč. práva slovenského od 6. května do 1. září předchozího roku. Narodilo-li se dítě na př. 27. srpna, spadá kritická doba podle obč. zákoníka od 1. listopadu do 29. února, podle obč. práva slov. od 1. listopadu do 27. února;

bb) pro dny narození od 28. srpna do 25. prosince:

pro výpočet kritické doby pro tyto dny nutno připočítavati jeden den toliko ve sloupci druhém tabulek (počátek kritické doby); narodí-li se dítě na př. 28. srpna, spadá kritická doba podle obč. zákoníka od 2. listopadu do 1. března, podle obč. práva slov. od 2. listopadu do 28. února; narodí-li se dítě na př. 25. prosince, spadá kritická doba podle obč. zákoníka od 29. února do 28. června, podle obč. práva slov. od 29. února do 26. června;

cc) pro dny narození od 26. prosince do 28. února zůstávají tabulky, pokud jde o přihlížení k přestupnému roku, nezměněny, neboť pro tyto dny narození nespadá den 29. února do doby kritické.

LEDEN			ÚNOR		
Den narození	Kritická doba od	do	Den narození	Kritická doba od	do
1.	7. III.	5. VII.	1.	7. IV.	5. VIII.
2.	8. III.	6. VII.	2.	8. IV.	6. VIII.
3.	9. III.	7. VII.	3.	9. IV.	7. VIII.
4.	10. III.	8. VII.	4.	10. IV.	8. VIII.
5.	11. III.	9. VII.	5.	11. IV.	9. VIII.
6.	12. III.	10. VII.	6.	12. IV.	10. VIII.
7.	13. III.	11. VII.	7.	13. IV.	11. VIII.
8.	14. III.	12. VII.	8.	14. IV.	12. VIII.
9.	15. III.	13. VII.	9.	15. IV.	13. VIII.
10.	16. III.	14. VII.	10.	16. IV.	14. VIII.
11.	17. III.	15. VII.	11.	17. IV.	15. VIII.
12.	18. III.	16. VII.	12.	18. IV.	16. VIII.
13.	19. III.	17. VII.	13.	19. IV.	17. VIII.
14.	20. III.	18. VII.	14.	20. IV.	18. VIII.
15.	21. III.	19. VII.	15.	21. IV.	19. VIII.
16.	22. III.	20. VII.	16.	22. IV.	20. VIII.
17.	23. III.	21. VII.	17.	23. IV.	21. VIII.
18.	24. III.	22. VII.	18.	24. IV.	22. VIII.
19.	25. III.	23. VII.	19.	25. IV.	23. VIII.
20.	26. III.	24. VII.	20.	26. IV.	24. VIII.
21.	27. III.	25. VII.	21.	27. IV.	25. VIII.
22.	28. III.	26. VII.	22.	28. IV.	26. VIII.
23.	29. III.	27. VII.	23.	29. IV.	27. VIII.
24.	30. III.	28. VII.	24.	30. IV.	28. VIII.
25.	31. III.	29. VII.	25.	1. V.	29. VIII.
26.	1. IV.	30. VII.	26.	2. V.	30. VIII.
27.	2. IV.	31. VII.	27.	3. V.	31. VIII.
28.	3. IV.	1. VIII.	28.	4. V.	1. IX.
29.	4. IV.	2. VIII.	(29.	5. V.	2. IX.)
30.	5. IV.	3. VIII.			
31.	6. IV.	4. VIII.			

BŘEZEN			DUBEN		
Den narození	Kritická doba od	do	Den narození	Kritická doba od	do
1.	5. V.	2. IX.	1.	5. VI.	3. X.
2.	6. V.	3. IX.	2.	6. VI.	4. X.
3.	7. V.	4. IX.	3.	7. VI.	5. X.
4.	8. V.	5. IX.	4.	8. VI.	6. X.
5.	9. V.	6. IX.	5.	9. VI.	7. X.
6.	10. V.	7. IX.	6.	10. VI.	8. X.
7.	11. V.	8. IX.	7.	11. VI.	9. X.
8.	12. V.	9. IX.	8.	12. VI.	10. X.
9.	13. V.	10. IX.	9.	13. VI.	11. X.
10.	14. V.	11. IX.	10.	14. VI.	12. X.
11.	15. V.	12. IX.	11.	15. VI.	13. X.
12.	16. V.	13. IX.	12.	16. VI.	14. X.
13.	17. V.	14. IX.	13.	17. VI.	15. X.
14.	18. V.	15. IX.	14.	18. VI.	16. X.
15.	19. V.	16. IX.	15.	19. VI.	17. X.
16.	20. V.	17. IX.	16.	20. VI.	18. X.
17.	21. V.	18. IX.	17.	21. VI.	19. X.
18.	22. V.	19. IX.	18.	22. VI.	20. X.
19.	23. V.	20. IX.	19.	23. VI.	21. X.
20.	24. V.	21. IX.	20.	24. VI.	22. X.
21.	25. V.	22. IX.	21.	25. VI.	23. X.
22.	26. V.	23. IX.	22.	26. VI.	24. X.
23.	27. V.	24. IX.	23.	27. VI.	25. X.
24.	28. V.	25. IX.	24.	28. VI.	26. X.
25.	29. V.	26. IX.	25.	29. VI.	27. X.
26.	30. V.	27. IX.	26.	30. VI.	28. X.
27.	31. V.	28. IX.	27.	1. VII.	29. X.
28.	1. VI.	29. IX.	28.	2. VII.	30. X.
29.	2. VI.	30. IX.	29.	3. VII.	31. X.
30.	3. VI.	1. X.	30.	4. VII.	1. XI.
31.	4. VI.	2. X.			

KVĚTEN			ČERVEN		
Den narození	Kritická doba od	do	Den narození	Kritická doba od	do
1.	5. VII.	2. XI.	1.	5. VIII.	3. XII.
2.	6. VII.	3. XI.	2.	6. VIII.	4. XII.
3.	7. VII.	4. XI.	3.	7. VIII.	5. XII.
4.	8. VII.	5. XI.	4.	8. VIII.	6. XII.
5.	9. VII.	6. XI.	5.	9. VIII.	7. XII.
6.	10. VII.	7. XI.	6.	10. VIII.	8. XII.
7.	11. VII.	8. XI.	7.	11. VIII.	9. XII.
8.	12. VII.	9. XI.	8.	12. VIII.	10. XII.
9.	13. VII.	10. XI.	9.	13. VIII.	11. XII.
10.	14. VII.	11. XI.	10.	14. VIII.	12. XII.
11.	15. VII.	12. XI.	11.	15. VIII.	13. XII.
12.	16. VII.	13. XI.	12.	16. VIII.	14. XII.
13.	17. VII.	14. XI.	13.	17. VIII.	15. XII.
14.	18. VII.	15. XI.	14.	18. VIII.	16. XII.
15.	19. VII.	16. XI.	15.	19. VIII.	17. XII.
16.	20. VII.	17. XI.	16.	20. VIII.	18. XII.
17.	21. VII.	18. XI.	17.	21. VIII.	19. XII.
18.	22. VII.	19. XI.	18.	22. VIII.	20. XII.
19.	23. VII.	20. XI.	19.	23. VIII.	21. XII.
20.	24. VII.	21. XI.	20.	24. VIII.	22. XII.
21.	25. VII.	22. XI.	21.	25. VIII.	23. XII.
22.	26. VII.	23. XI.	22.	26. VIII.	24. XII.
23.	27. VII.	24. XI.	23.	27. VIII.	25. XII.
24.	28. VII.	25. XI.	24.	28. VIII.	26. XII.
25.	29. VII.	26. XI.	25.	29. VIII.	27. XII.
26.	30. VII.	27. XI.	26.	30. VIII.	28. XII.
27.	31. VII.	28. XI.	27.	31. VIII.	29. XII.
28.	1. VIII.	29. XI.	28.	1. IX.	30. XII.
29.	2. VIII.	30. XI.	29.	2. IX.	31. XII.
30.	3. VIII.	1. XII.	30.	3. IX.	1. I.
31.	4. VIII.	2. XII.			

ČERVENEC			SRPEN		
Den narození	Kritická doba od	Kritická doba do	Den narození	Kritická doba od	Kritická doba do
1.	4. IX.	2. I.	1.	5. X.	2. II.
2.	5. IX.	3. I.	2.	6. X.	3. II.
3.	6. IX.	4. I.	3.	7. X.	4. II.
4.	7. IX.	5. I.	4.	8. X.	5. II.
5.	8. IX.	6. I.	5.	9. X.	6. II.
6.	9. IX.	7. I.	6.	10. X.	7. II.
7.	10. IX.	8. I.	7.	11. X.	8. II.
8.	11. IX.	9. I.	8.	12. X.	9. II.
9.	12. IX.	10. I.	9.	13. X.	10. II.
10.	13. IX.	11. I.	10.	14. X.	11. II.
11.	14. IX.	12. I.	11.	15. X.	12. II.
12.	15. IX.	13. I.	12.	16. X.	13. II.
13.	16. IX.	14. I.	13.	17. X.	14. II.
14.	17. IX.	15. I.	14.	18. X.	15. II.
15.	18. IX.	16. I.	15.	19. X.	16. II.
16.	19. IX.	17. I.	16.	20. X.	17. II.
17.	20. IX.	18. I.	17.	21. X.	18. II.
18.	21. IX.	19. I.	18.	22. X.	19. II.
19.	22. IX.	20. I.	19.	23. X.	20. II.
20.	23. IX.	21. I.	20.	24. X.	21. II.
21.	24. IX.	22. I.	21.	25. X.	22. II.
22.	25. IX.	23. I.	22.	26. X.	23. II.
23.	26. IX.	24. I.	23.	27. X.	24. II.
24.	27. IX.	25. I.	24.	28. X.	25. II.
25.	28. IX.	26. I.	25.	29. X.	26. II.
26.	29. IX.	27. I.	26.	30. X.	27. II.
27.	30. IX.	28. I.	27.	31. X.	28. II.
28.	1. X.	29. I.	28.	1. XI.	1. III.
29.	2. X.	30. I.	29.	2. XI.	2. III.
30.	3. X.	31. I.	30.	3. XI.	3. III.
31.	4. X.	1. II.	31.	4. XI.	4. III.

ZÁŘÍ			ŘÍJEN		
Den narození	Kritická doba od	Kritická doba do	Den narození	Kritická doba od	Kritická doba do
1.	5. XI.	5. III.	1.	5. XII.	4. IV.
2.	6. XI.	6. III.	2.	6. XII.	5. IV.
3.	7. XI.	7. III.	3.	7. XII.	6. IV.
4.	8. XI.	8. III.	4.	8. XII.	7. IV.
5.	9. XI.	9. III.	5.	9. XII.	8. IV.
6.	10. XI.	10. III.	6.	10. XII.	9. IV.
7.	11. XI.	11. III.	7.	11. XII.	10. IV.
8.	12. XI.	12. III.	8.	12. XII.	11. IV.
9.	13. XI.	13. III.	9.	13. XII.	12. IV.
10.	14. XI.	14. III.	10.	14. XII.	13. IV.
11.	15. XI.	15. III.	11.	15. XII.	14. IV.
12.	16. XI.	16. III.	12.	16. XII.	15. IV.
13.	17. XI.	17. III.	13.	17. XII.	16. IV.
14.	18. XI.	18. III.	14.	18. XII.	17. IV.
15.	19. XI.	19. III.	15.	19. XII.	18. IV.
16.	20. XI.	20. III.	16.	20. XII.	19. IV.
17.	21. XI.	21. III.	17.	21. XII.	20. IV.
18.	22. XI.	22. III.	18.	22. XII.	21. IV.
19.	23. XI.	23. III.	19.	23. XII.	22. IV.
20.	24. XI.	24. III.	20.	24. XII.	23. IV.
21.	25. XI.	25. III.	21.	25. XII.	24. IV.
22.	26. XI.	26. III.	22.	26. XII.	25. IV.
23.	27. XI.	27. III.	23.	27. XII.	26. IV.
24.	28. XI.	28. III.	24.	28. XII.	27. IV.
25.	29. XI.	29. III.	25.	29. XII.	28. IV.
26.	30. XI.	30. III.	26.	30. XII.	29. IV.
27.	1. XII.	31. III.	27.	31. XII.	30. IV.
28.	2. XII.	1. IV.	28.	1. I.	1. V.
29.	3. XII.	2. IV.	29.	2. I.	2. V.
30.	4. XII.	3. IV.	30.	3. I.	3. V.
			31.	4. I.	4. V.

LISTOPAD			PROSINEC		
Den narození	Kritická doba od	Kritická doba do	Den narození	Kritická doba od	Kritická doba do
1.	5. I.	5. V.	1.	4. II.	4. VI.
2.	6. I.	6. V.	2.	5. II.	5. VI.
3.	7. I.	7. V.	3.	6. II.	6. VI.
4.	8. I.	8. V.	4.	7. II.	7. VI.
5.	9. I.	9. V.	5.	8. II.	8. VI.
6.	10. I.	10. V.	6.	9. II.	9. VI.
7.	11. I.	11. V.	7.	10. II.	10. VI.
8.	12. I.	12. V.	8.	11. II.	11. VI.
9.	13. I.	13. V.	9.	12. II.	12. VI.
10.	14. I.	14. V.	10.	13. II.	13. VI.
11.	15. I.	15. V.	11.	14. II.	14. VI.
12.	16. I.	16. V.	12.	15. II.	15. VI.
13.	17. I.	17. V.	13.	16. II.	16. VI.
14.	18. I.	18. V.	14.	17. II.	17. VI.
15.	19. I.	19. V.	15.	18. II.	18. VI.
16.	20. I.	20. V.	16.	19. II.	19. VI.
17.	21. I.	21. V.	17.	20. II.	20. VI.
18.	22. I.	22. V.	18.	21. II.	21. VI.
19.	23. I.	23. V.	19.	22. II.	22. VI.
20.	24. I.	24. V.	20.	23. II.	23. VI.
21.	25. I.	25. V.	21.	24. II.	24. VI.
22.	26. I.	26. V.	22.	25. II.	25. VI.
23.	27. I.	27. V.	23.	26. II.	26. VI.
24.	28. I.	28. V.	24.	27. II.	27. VI.
25.	29. I.	29. V.	25.	28. II.	28. VI.
26.	30. I.	30. V.	26.	1. III.	29. VI.
27.	31. I.	31. V.	27.	2. III.	30. VI.
28.	1. II.	1. VI.	28.	3. III.	1. VII.
29.	2. II.	2. VI.	29.	4. III.	2. VII.
30.	3. II.	3. VI.	30.	5. III.	3. VII.
			31.	6. III.	4. VII.

2. Příklad žaloby o rozvod (rozluku) manželství.

Tohoto příkladu možno použití jako vzorce pro sepsání žaloby o rozluku s tou změnou, že v navrženém rozsudku nutno uvést: Manželství, uzavřené . . . ., se rozlučuje z viny . . . .

Krajskému soudu civilnímu
v Praze.

Žalobkyně: Karla H. v M. ve Francii, zastoupená JUDr.
A. B., advokátem v Brně.

Žalovaný: František H., horník v M., okres S.

Žaloba o rozvod manželství.

Dvojmo, 1 rubrika, 2 přílohy.

Slavný krajský soude!

Vznáším na stranu žalovanou tuto žalobu:

I. Sporné strany uzavřely manželský sňatek dne 6. května 1919 před famíim úřadem v K. Jsou obě čl. státní příslušnosti, u obou bylo toto manželství prvním, svatební smlouvy uzavřeny nebyly.

Důkaz: přiložený oddací list a výsledk stran.

II. Osobní data stran jsou tato:

manžel: František H., ženatý, bytem v M., okres S., horník, narozen 10. června 1892, řim. kat.;

manželka: Karolina roz. K., vdaná, bytem v M. ve Francii, v domácnosti, narozená 14. října 1899, řim. kat.

Důkaz: oddací list, výsledk stran.

III. Manželství Františka a Karly H. nebylo šťastné. Žili spolu po svatbě pouze asi 2 léta ve společné domácnosti. Děti neměli žádné.

Ježto hospodářské poměry byly velice neutěšené, rozešli se dobrovolně a manžel František H. žil nadále se svou matkou, u které žije dosud.

Manželka Karla H. vstoupila do životního společenství s panem Ludvíkem K., s nímž založila v roce 1922 společnou domácnost. Když pak K. obdržel v roce 1924 práci ve Francii, šla za ním i tam. Žije s ním i nyní v M. ve spořádané domác-

nosti a mají spolu syna, nyní 8½ roku starého, který podle zákonů ve Francii platných je zapsán v matrice o narození jako její nemanželské dítě.

D ů k a z: výslech stran.

IV. V důsledku dlouholetého odloučení obou manželů, trvajícího již od roku 1922, tedy přes 10 let, nastal tak hluboký rozvrat manželství, že na manželích nelze spravedlivě požadovati, aby setrvali v manželském společenství [§ 13 lit. h) manž. zák.]. Na tomto rozvratu je převážně vinen pan žalovaný, neboť se nepostaral o řádné založení společné domácnosti, byť i se tak stalo následkem nepříznivých poměrů hospodářských. Tím byl úplně zmařen účel a cíl manželství sporných stran.

D ů k a z: výslech stran.

Posledním společným bydlištěm manželů byl Ú. č. 2, okres K.

Z uvedeného důvodu žalobkyně žaluje a navrhuje vydání tohoto

r o z s u d k u:

Manželství, uzavřené dne 6. května 1919 před farním úřadem v K. podle obřadu římsko-katolického mezi Františkem H., horníkem v M., a Karlou, rozenou K., se rozvádí od stolu a lože bez viny stran.

V Brně dne 12. července 1933.

Karla H.

3. Příklad žádosti o přeměnu rozvodu v rozluku podle § 17 manž. zák.

Krajskému soudu civilnímu

v Praze.

Navrhovatelé: 1. Karla H. v M. ve Francii,
2. František H., horník v M., okres S.,
oba zastoupeni JUDr. A. B., advokátem v Brně.

Žádost za rozluku manželství podle § 17 manž. zák.

Jednou, 1 příloha.

Slavný krajský soude!

Právoplatným rozsudkem krajského soudu civilního v Praze ze dne 10. září 1933 čís. jed. Ck VIIa 675/33-1 bylo manželství podepsaných rozvedeno od stolu a lože z viny žalovaného Františka H.

Ježto odloučení obou manželů, jak již v žalobě bylo uvedeno, trvá již 11 let, nedá se očekávati, že by manželé obnovili manželské společenství. Podepsaná Karla H. je matkou nezl. hochy, 9 roků starého, kterému chce novým sňatkem s jeho otcem dopomoci k legitimaci, ježto hoch je podle zákonů ve Francii platných zapsán v matrice o narození jako její nemanželské dítě.

Z těchto důvodů činí oba podepsaní manželé svým vykázaným právním zástupcem zdvořilý

n á v r h,

aby jejich manželství bylo prohlášeno podle § 17 manž. zákona za rozloučené.

Plná moc zástupce navrhovatelky Karly H. je založena ve spisech Ck VIIa 675/33, plná moc za navrhovatele Františka H. se připojuje.

V Brně dne 18. října 1933.

Karla H.
František H.

4. Příklad žaloby o uznání otcovství k nemanželskému dítěti a placení výživného.

Okresnímu soudu civilnímu

pro Brno-město.

Právní rozepře:

žalobce: nezl. Josef V., zastoupen poručníkem Janem K. v Brně, Nová 167, právně JUDr. A. B., advokátem v Brně,

žalovaný: František D., obchodní zástupce v Brně, Česká ulice 92.

Žaloba o uznání otcovství a plnění otcovských povinností.

Dvojnó, 1 rubrika, 3 přílohy.

I. Dne 25. října 1933 narodilo se mimo manželství dítě jménem Josef V. z nemanželské matky Josefy V. v Brně, Nová 167.

Poručníkem tohoto dítěte byl ustanoven Jan K. v Brně, Nová 167.

Důkaz: rodný list a soudní výměr, který se přikládá.

II. Otcem tohoto dítěte jest žalovaný. Tento totiž souložil s matkou dítěte v době, od které až do narození dítěte neuplynulo více než 300 a ne méně než 180 dnů, zejména v prvních dnech měsíce ledna 1933 a později pak vícekrát.

Důkaz: Svědkyně Josefa V. v Brně, Nová 167.

III. Žalovaný jest povoláním obchodním zástupcem a vydělá si měsíčně nejméně 1800—2000 Kč, nebo aspoň jest schopen takový výdělek si prací získati.

Důkaz: Výslech stran.

Ježto žalovaný odepřel dobrovolně otcovství uznati a na dítěto ničím nepřispívá, navrhuje žalující strana, předkládajíc v příloze zmocnění k vedení sporu, aby byl vynesena tento

rozsudek:

1. Žalovaný František D. pokládá se za otce dítěte, nezl. Josefa V., narozeného mimo manželství dne 25. října 1933 z matky Josefy V.

2. Žalovaný jest povinen platiti na výživu a vychování dítěte k rukám dočasného poručníka ode dne podání žaloby až do doby, kdy se dítěto samo bude moci živiti, měsíčně Kč 200.—, a to částky do pravomoci rozsudku dospělé do 14 dnů, další pak vždy prvního každého měsíce předem, vesměs pod exekucí.

3. Žalovaný jest povinen nahraditi žalující straně útraty rozepře, určené Kč . . . , do 14 dnů pod exekucí.

V Brně dne 10. ledna 1934.

Jan K. jako poručník
nezl. Josefa V.

5. Příklad žaloby o oduznání manželského původu dítěte.

Krajskému soudu

v Mor. Ostravě.

Žalobce: Josef L., t. č. P. O. Lowther, Ont, Kanada, zastoupen JUDr. T. S., advokátem v Brně.

Žalovaný: Opatrovník k obhájení manželského původu nezl. Marie L., narozené dne 15. dubna 1931 ve Sl. O., t. č. v ústavě pro matky a kojence v M. O.-Z., který budiž soudem zřízen.

Žaloba o oduznání manželského původu dítěte.

Dvojmo, 1 rubrika, 1 příloha.

I. Dne 15. dubna 1931 narodilo se Anně L. ve Sl. O. dítěto Marie.

Důkaz: rodný list, který předložíme, svědkyně Anna L. v ústavu pro matky a kojence v Z.

II. Manželem Anny L. jest žalobce Josef L.

Důkaz: oddací list, který předložíme.

III. Žalobce však není otcem dítěte, neboť jest již déle než 3 léta v Americe a mesouložil ani nemohl souložiti s matkou dítěte v době, od které neuplynulo až do porodu méně než 180 a více než 300 dní.

Důkaz: Anna L., dotaz na ohlašovací úřad obce Sl. O., výslech stran.

IV. O narození dítěte žalobce zvěděl teprve z dopisu ze dne 6. února 1932, kterým mu to oznámil konsulát Československé republiky v T.

Důkaz: dotaz na konsulát Československé republiky v T., svědek JUDr. K. G. v Brně, výslech stran.

Žalobce proto navrhuje svým plnou mocí vykázaným právním zástupcem, aby uznáno bylo právem:

Žalobce Josef L. není otcem nezl. Marie L., narozené dne 15. dubna 1931 z Anny L. ve Sl. O. a dítěto toto se uznává za nemanželské dítě Anny L.

V Brně dne 5. dubna 1932.

Josef L.

6. Příklad návrhu na vyměření výživného manželských dětí.

Okresnímu soudu
v Kloboukách.

Navrhovatelka: Anna L., zemědělská dělnice v K., jako mateřská opatrovnice nezletilých Josefa a Anny L. tamtéž, zastoupena JUDr. A. B., advokátem v K.

Odpůrce: Josef L., zemědělský dělník v K.

Návrh na určení výživného.

Jednou, 1 rubrika, 1 příloha.

Okresní soude!

I. Navrhovatelka Anna L. uzavřela manželský sňatek s Josefem L. dne 10. prosince 1928.

Důkaz: oddací list, který předloží.

II. Z tohoto manželství se narodily dvě dítky: Josef, nar. 18. srpna 1929, a Anna, nar. 28. července 1931.

Důkaz: rodné listy, které budou předloženy.

III. Josef L. opustil dne 6. února 1934 bezdůvodně svou rodinu a od této doby se o ni vůbec nestará. Nepřispívá ničím navrhovatelce Anně L. na výživu a výchovu dětí.

Mezi oběma manžely byl zahájen spor o rozluku u krajského soudu civilního v Brně pod č. j. Ok VIIIa 290/34.

Důkaz: citované soudní spisy, výsledk účastníků.

Z těchto důvodů podává navrhovatelka svým přípojenou plnou mocí vykázaným právním zástupcem slušný

návrh,

aby soud ustanovil matku dětí opatrovníci k činu a po vyšetření majetkových a výtěžkových poměrů Josefa L. ustanovil přiměřené výživné pro děti a uložil jejich otci Josefu L., aby toto výživné platil k rukám mateřské opatrovnice dětí.

V Kloboukách dne 9. dubna 1934.

Anna L.

7. Příklad žaloby o výživné manželky.

Krajskému soudu
v Olomouci.

Žalobkyně: Františka B., soukromnice v K., zastoupena JUDr. A. B., advokátem v Olomouci.

Žalovaný: Alois B., obchodník v Olomouci, Anglická č. 98.
Žaloba o výživné.

Dvojmo, 1 rubrika, 1 příloha.

Slavný krajský soude!

I. Manželství sporných stran bylo rozvedeno od stolu a lože rozsudkem tohoto soudu ze dne 15. června 1933, který nabyl moci práva, a to z viny žalovaného.

Důkaz: spisy Ck III 267/32 tohoto soudu.

II. Žalovaný, ač upomenut právním zástupcem žalobkyně, odepřel platiti jí přiměřené výživné.

Důkaz: korespondence, výsledk stran.

III. Žalovaný jest obchodníkem a vydělá si měsíčně průměrně 3000 Kč. Kromě žalobkyně není povinen o nikoho se starati.

Důkaz: obchodní knihy žalovaného, výsledk stran.

Žalobkyně navrhuje svým přípojenou plnou mocí vykázaným právním zástupcem, aby bylo uznáno právem:

Žalovaný je povinen platiti žalobkyni na výživné ode dne podání žaloby měsíčně 800 Kč, a to částky do pravomoci rozsudku dospělé do 14 dnů, další pak vždy do 3. každého měsíce předem, dále nahraditi jí útraty sporu, jak soudem budou ustanoveny, vše to pod exekucí.

V Olomouci dne 25. února 1934.

Františka B.

8. Příklad návrhu na povolení exekuce pro výživné.

Okresnímu soudu civilnímu
pro Brno-město.

Exekuční věc:

Vymáhající strana: nezl. Josef V., zastoupen poručníkem Janem K. v Brně, Nová 167, právně JUDr. A. B., advokátem v Brně,

povinná strana: František D., obchodní zástupce v Brně, Česká 92,

pro: 600 Kč s přísl.

Tříkrát, 1 rubrika.

Návrh na zabavení svršků a zabavení platů ze služebního a pracovního poměru, k vydobytí splatných a k zajištění budoucně splatných vyživovacích příspěvků.

Povinný dluží vymáhající straně podle rozsudku okresního soudu civilního pro Brno-město ze dne 20. ledna 1934, č. j. C III 192/34 vyživovací příspěvky 200 Kč měsíčně, tudíž celkem obnos 600 Kč za dobu od 11. ledna 1934 do 11. dubna 1934.

Vymáhající strana proto navrhuje, aby bylo vydáno toto usnesení:

K vydobytí vykonatelné pohledávky na výživném vymáhající strany v obnose 600 Kč jakož i k zajištění nároku na plnění 12 dalších v době od 11. dubna 1934 do 11. dubna 1935 včetně vždy počátkem každého měsíce budoucně splatných vyživovacích příspěvků po 200 Kč, útrat 164 Kč a útrat tohoto návrhu povoluje se exekuce:

I. Zabavením, uschováním a prodejem v držení povinné strany — v jejím bytě — obchodních místnostech se nalézajících svršků všeho druhu a v § 296 ex. ř. uvedených cenných papírů a vkladních knížek.

II. Zabavením dvou třetin povinné straně v jejím zaměstnání jako obchodního zástupce u zaměstnavatele firmy V. Z. v Brně, Česká 92 příslušejících požitků.

III. Příkázáním zabavených platů k vybrání do výše vykonatelné pohledávky bez újmy práv, jichž snad jiní dříve nabyli,

ad II.—III. s tím omezením, že povinnému přes zabavení roční příjem v obnose Kč 3000.— z úhrnu těchto platů musí zůstatí volným.

Zaměstnavateli se zapovídá, aby zabavené platy vyplácel povinné straně. Této zapovídá soud, aby nijak nenakládala zabavenými platy a zejména jich zcela ani částečně nevybrala. Doručením této platební záповědi zaměstnavateli pokládá se povolené zabavení za vykonané a vymáhající strana nabyla zástavního práva pro svou vykonatelnou pohledávku.

Příkázání pro výživné, jež není dosud splatným, se stane účinným teprve jeho splatností.

I.—III. Exekučním soudem jest tento soud.

Vymáhající strana účtuje na útratách: normální útraty.

V Brně dne 12. dubna 1934.

Jan K. jako poručník
nezl. Josefa V.

9. Příklad žaloby proti osobě blízké podle § 2 alimentčního zákona.

Okresnímu soudu civilnímu
pro vnitřní Prahu.

Zalobce: nezl. Alois M., zastoupen poručníkem Janem K., právně JUDr. A. B., advokátem v Brně.

Žalovaní: Zdeněk N., obchodník v Praze I.

Žaloba o 4.800 Kč.

Dvojmo, 1 rubrika, 2 přílohy.

I. Podle rozsudku okresního soudu v Kloboukách ze dne 10. listopadu 1926, čís. jed. C II 89/26 jest pan František Z., šofér u žalovaného, povinen, aby jako nemanželský otec žalujícího dítěte platil na výživném měsíčně Kč 200.—.

Důkaz: citovaný rozsudek, který bude předložen.

II. Nemanželský otec dluží na výživném od 1. ledna 1932 do 31. prosince 1933 celkem Kč 4.800.—.

D ů k a z: výslech stran.

III. Exekuce vedená u okresního soudu exekučního v Praze proti nemanželskému otci zabavením, uschováním a prodejem svršků byla bezvýslednou, ježto nebyly nalezeny zabavitelné věci.

D ů k a z: spisy okresního soudu exekučního v Praze E XVII 2278/32.

IV. K vydobytí splatných již vyživovacích částek a k zajištění budoucně splatných, celkem tedy pro uvedené již výživné za dobu od 1. ledna 1932 do 31. prosince 1933 v úhrnné částce Kč 4.800.—, byla vedena žalobcem také exekuce zabavením dvou třetin nemanželskému otci v jeho zaměstnání jako šoféru u žalovaného příslušejících požitků. Usnesení o zabavení mzdy s platební záповědí bylo žalovanému doručeno dne 20. prosince 1932.

D ů k a z: spisy okresního soudu exekučního v Praze E XVII 2278/32.

V. Zabavené požitky byly usnesením okresního soudu exekučního v Praze čís. jed. E XVII 2278/32 ze dne 15. února 1933 přikázány žalobci k vybrání.

D ů k a z: spisy E XVII 2278/32.

VI. Nemanželský otec jest u žalovaného zaměstnán jako šofér.

D ů k a z: dotaz na živnostenský referát magistrátu hl. města Prahy, výslech stran.

VII. Žalovaný jest strýcem nemanželského otce a tvrdí, že týž u něho pracuje bezplatně jako příbuzný.

D ů k a z: korespondence, výslech stran.

VIII. Žalovaného dlužno jako strýce nemanželského otce považovati za osobu blízkou ve smyslu § 2 zákona č. 4/1931 Sb. z. a n. Platí tedy, že byla smluvena mzda podle předběžného vzdělání nemanželského otce a jeho schopností, splatná v obvyklých obdobích. Ta činí včetně vedlejších přídavek nejméně 1200 Kč měsíčně.

D ů k a z: o výši mzdy znalci, po případě dotazem na živnostenský referát magistrátu hl. m. Prahy.

IX. Podle exekučních usnesení shora citovaných byl žalovaný povinen zadržeti dvě třetiny uvedené mzdy, splatné po doručení platební záповědí, t. j. od 1. ledna 1933, a odvésti zadržené platy žalobci jako vymáhajícímu věřiteli až do uspokojení vymáhané pohledávky, při čemž musel dlužníku ponechatí volným důchod nejméně 3.000 Kč ročně.

Byl tedy žalovaný povinen ze služného za rok 1933 v úhrnné částce 14.400 Kč sraziti a odvésti žalobci na dlužné výživné z roku 1932 peněz 2.400 Kč a na běžné výživné v roce 1933 po 200 Kč měsíčně dalších 2.400 Kč.

Ježto žalovaný, ač vyzván, na celkovou pohledávku 4.800 Kč ničeho nezaplatil, navrhuje žalující strana, předkládajíc zmocnění k vedení sporu a plnou moc svého právního zástupce, aby byl vydán tento

r o z s u d e k:

Žalovaný jest povinen zaplatiti žalobci 4.800 Kč s 5% úroky ode dne podání žaloby a útraty sporu, vše do 14 dnů pod exekucí.

V Brně dne 10. ledna 1934.

Jan K. jako poručník
nezl. Aloisa M.

10. Příklad žaloby proti osobě třetí podle § 3 alimentárního zákona.

Okresnímu soudu civilnímu
pro Brno-město.

Žalobkyně: Jana D., soukromnice v Z., zastoupena JUDr.

A. B., advokátem v Brně.

Žalovaný: Valter R., továrník v Brně, Lažanského 68.

Žaloba o Kč 4000.—.

Dvojmo, 1 rubrika, 1 příloha.

I. Podle rozsudku krajského soudu civilního v Brně ze dne 10. února 1927 č. j. Ck VIIa 287/26 jest pan František D. povinen platiti žalobkyni na výživném měsíčně 500 Kč.

D ů k a z: citovaný rozsudek, který bude předložen.

II. Od února 1933 nezaplatil však pan František D. žalobkyni ničeho a výživné za celou tuto dobu až do dnešního dne jí dluží. Na upomínky právního zástupce žalobkyně odpověděl, že je bez zaměstnání a že proto nemá, z čeho by výživné platil.

Důkaz: korespondence, výslech stran.

III. Exekuce proti panu Františku D. žalobkyní vedené zůstaly bezvýsledné.

Důkaz: spisy E IX 1569/33 okresního soudu civ. pro Brno-město.

IV. Koncem dubna 1933 se pan František D. nastěhoval k žalovanému, který mu ve svém domě od té doby poskytuje zdarma byt a celé zaopatření.

Důkaz: dotazem na ohlašovací úřad policejního ředitelství v Brně, svědectvím pana Františka D. pod adresou žalovaného, výslech stran.

V. Žalovanému je dobře známo, že František D. je manželem žalobkyně, že manželství jeho bylo rozvedeno a že je povinen platit žalobkyni na výživné 500 Kč měsíčně. Žalovaný je totiž osobním přítelem Františka D. a vystupoval ve sporu rozvodovém a o výživné jako svědek Františkem D. vedený.

Důkaz: spisy Ck VIIa 287/26 krajského soudu civ. v Brně, výslech stran.

VI. Žalovaný není nikterak povinen Františku D. poskytovat zaopatření a svou podporou způsobil, že si František D. nyní nehledí výdělečné činnosti a zanedbává svou povinnost k výživě manželky rozsudkem v odst. I. citovaným na základě zákona mu uloženou.

Důkaz: výslech stran.

VII. Na základě toho, co bylo nahoře uvedeno, je žalovaný podle § 3 zákona č. 4/1931 zavázán s Františkem D. rukou společnou a nerozdílnou za výživné příslušející žalobkyni za dobu od 1. května do 31. prosince 1933 po 500 Kč měsíčně, celkem tedy 4.000 Kč.

Ježto žalovaný, ač upomenut, na tento dluh ničeho nezaplatil, navrhuje žalobkyně svým připojenou plnou mocí vykázaným právním zástupcem, aby uznáno bylo právem:

Žalovaný je povinen zaplatiti žalobkyni 4000 Kč s 5% úroky ode dne podání žaloby a nahraditi jí útraty sporu, vše do 14 dnů pod exekucí.

V Brně dne 15. ledna 1934.

Jana D.

11. Příklad návrhu manželky na stíhání manžela pro přestupek podle § 8 alimentárního zákona.

Státnímu zastupitelství

v Brně.

Návrh

Jany H., soukromnice v K., zastoupené JUDr. A. B., advokátem v Brně,

proti

Františku H., obchodnímu zástupci bez zaměstnání, v Brně, Nová 196,

na stíhání pro přestupek podle § 8 zákona č. 4/1931.

Jednou, i rubrika, 1 příloha.

Podle rozsudku krajského soudu civilního v Brně ze dne 11. února 1924, č. j. Ck VIIa 267/22 jest František H. povinen platiti své rozvedené manželce Janě H. na výživném měsíčně 600 Kč.

Tuto svou povinnost však František H. neplní, neboť od 1. října 1933 nezaplatil Janě H. na výživné ani haléře. Exekuce proti němu u okresního soudu civilního pro Brno-město pod č. j. E IX 2248/33 vedená zůstala bezvýslednou.

František H. úmyslně nebo aspoň z hrubé nedbalosti neplní svou povinnost k výživě své manželky citovaným rozsudkem na základě zákona mu uloženou.

Podepsaná Jana H. musí — aby nebyla vydána nouzi — býti podporována svou sestrou Annou E. v K. a jejím manželem, kteří jí poskytli zdarma byt a zaopatření, ač k tomu povinni nejsou.

Podepsaná Jana H. činí proto svým plnou mocí vykázaným právním zástupcem zdvořilý

n á v r h,

aby proti Františku H. bylo zavedeno trestní řízení pro přešupek podle § 8 alim. zákona.

Zároveň prohlašuje, že se připojuje k tomuto trestnímu řízení jako soukromá účastnice, a žádá, aby její právní zástupce byl zpraven o nařízení hlavního přelíčení.

V Brně dne 25. února 1934.

Jana H.

12. Příklad návrhu na stíhání manželského otce pro zanedbání výživy dětí.

Okresnímu soudu civilnímu
pro Brno-město.

Navrhovatelka: Jana H., soukromnice v K., zastoupena JUDr. A. B., advokátem v Brně, jako mateřská opatrovnice nezl. Václava a Anny H.

Odpůrce: František H., obchodní zástupce bez zaměstnání, v Brně, Nová 196.

Žádost o podání návrhu ve smyslu § 9 aliment. zákona.
Jednou.

Usnesením tohoto soudu ze dne 26. srpna 1926, č. j. Ne VI 265/26 bylo uloženo Františku H., aby platil na výživné nezl. Václava a Anny H. měsíčně 350 Kč k rukám podepsané mateřské opatrovnice dětí.

Tuto svou povinnost František H. neplní, neboť od 1. října 1933 nezaplatil na děti ničeho. Exekuce proti němu u tohoto soudu pod č. j. E VIII 2967/33 zůstala bezvýslednou.

Aby nebyly děti vydány nouzi, musí býti vydržovány z podpory, kterou matce dětí poskytuje její otec pan Viktor E. v K.

Podepsaná mateřská opatrovnice proto podává svým plnou mocí ve spisech založenou vykázaným právním zástup-

cem zdvořilý

n á v r h,

aby byla ustanovena jmenovaným dětem opatrovnici k činu a aby tento soud jako soud opatrovnícký navrhl potrestání manželského otce dětí pro přešupek podle § 8 aliment. zákona.

Brně dne 25. února 1934.

Jana H.

13. Příklad návrhu poručníka na stíhání nemanželského otce pro přešupek podle § 8 alimentárního zákona.

Okresnímu soudu

v Přerově.
k č. j. P I 18/26.

V poručenské věci nezl. Václava C. podává podepsaný poručník zprávu, že nemanželský otec Josef Ch. v B. neplní vyživovací povinnost usnesením poručenského soudu ze dne 25. července 1930, č. j. P I 18/26-11 mu uloženou. Exekuce proti němu u zdejšího soudu pod č. j. E IV 278/33 vedená zůstala bezvýslednou. Nemanželský otec nezaplatil na dítě do dnešního dne ani haléře a dítě musí — aby nebylo vydáno úplné nouzi — býti vyživováno a zaopatřeno ze skrovného výdělků své matky a protože tento nedostačuje, příležitostnými dary soukromníků, na které se poručník s prosbou vždy obrátil.

Podepsaný proto žádá, aby poručenský soud navrhl potrestání nemanželského otce pro přešupek § 8 aliment. zákona.

V B. dne 28. ledna 1934.

Václav B.

14. Příklad smlouvy o osvojení.

Smlouva o osvojení.

Dnešního dne a roku uzavřena byla mezi p. Eduardem H. a jeho manželkou Helenou, soukromníky v K. jako osvojiteli a nezl. Annou P., zast. otcem Josefem P., mlynářem v K., jako osvojenkou tato smlouva:

I.

Manželé Eduard a Helena H. přijímají nezletilou Annu P., narozenou dne 10. IX. 1917 v K., maželskou dceru Josefa P. a jeho manželky Františky P., za vlastní a zavazují se dítěto živiti, šatiti a zaopatřiti tak, jako dítěto vlastní a nezletilá Anna P. zastoupena svým otcem Josefem P. přijímá Eduarda a Helenu H. za své osvojitele a přijímá práva z této smlouvy pro dítěto plynoucí.

II.

Osvojené dítěto nabývá proti osvojitelům všech majetko-právních nároků jako jejich maželské dítěto, zejména práva dědického.

III.

Osvojené dítěto bude se na přístěto jmenovati Anna H.

V Blansku dne 10. července 1933.

Josef P.
Františka P.

Eduard H.
Helena H.

15. Příklad návrhu na schválení smlouvy o osvojení.

Okresnímu soudu

v Blansku.

Žádost

Josefa P., mlynáře v K. a jeho manželky Františky P., zastoupených Dr. A. B., advokátem v Blansku,
o schválení smlouvy o osvojení.

1 krát, 5 příloh.

Slavný okresní soude!

Jak z křestního listu (přil.) patrno, narodila se z našeho maželství dcera Anna. Dítěto chtějí adoptovati maželé Eduard a Helena H., kteří jsou velice zámožní, bezdětní a mohou dítěto poskytnouti daleko lepší zaopatření než my. Přesvědčili jsme se také, že oba jmenovaní jsou lidé dobří a budou mítí dítěto jistě rádi.

Předkládáme proto:

1. tři vyhotovení adopční smlouvy,
  2. rodný list dítěto,
  3. plnou moc svého právního zástupce,
- a činíme slušný

n á v r h:

Okresní soude, račiž předloženou smlouvu o osvojení jako opatrovnícký soud nezletilé Anny P. po provedení zákonného řízení schváliti.

V Blansku dne 10. července 1933.

Josef P.
Františka P.

Časový rejstřík právních předpisů.

(Číslice za pomlčkou označují stránky.)

1811

1. června, č. 946 sb. z. s.
(obecný zákoník občanský) — 126, 191
3 — 64
§§ 33 až 38 — 126 až 128
§§ 44 až 136 — 191 až 233
49 — 251
56 — 23
62 — 23, 259
63 — 22
64 — 22
65 — 23
66 — 22
67 — 22
68 — 23
91 — 180, 181, 283,
326
92 — 283
§§ 94 až 102 — 321
94 — 22, 319
97 — 319, 321
98 — 317, 323
102 — 302
103 — 188, 300
104 — 22, 300
105 — 300
106 — 179
107 — 22, 189, 305,
319
108 — 179, 189, 300
109 — 189, 309, 321
111 — 22
115 — 22, 302, 321
116 — 22, 321
117 — 302, 321
119 — 22
122 — 319, 323

- §§ 125 — 22
§§ 133 až 136 — 22
§§ 133 — 302
§§ 137 až 186 — 234 až
284
§§ 138 — 397
§§ 141 — 206, 286
§§ 142 — 206
§§ 143 — 286
§§ 155 — 397
§§ 163 — 397
§§ 166 — 206
§§ 179 až 185 — 88
§§ 509 až 520 — 299
§§ 543 — 22
§§ 583 — 297
§§ 602 — 297
§§ 755 — 88
§§ 756 — 88
§§ 757 až 759 — 299,
302
§§ 1177 — 292
§§ 1178 — 292
§§ 1217 až 1266 — 284
až 302
- 1814
26. srpna, č. 1099 sb. z. s.
(dvor. dekr.) — 22
- 1819
23. srpna, č. 1595 sb. z. s.
(dvor. dekr. o řízení
manž.) — 24, 222, 305,
323
§§ 1 až 19 — 305 až 319
8 — 205, 321
14 — 321
15 — 323
16 — 323

- § 17 — 187, 323
§ 19 — 323

1835

17. července, č. 61 sb. z. s.
(dvor. dekr.) — 22

1837

27. června, č. 208 sb. z. pol.
(dvor. dekr.) — 314
13. července, sb. z. pol. (dv.
dekr.) — 314

1841

4. května, č. 531 sb. z. s.
(dv. dekret o výživném
rozv. manželky) — 206,
324 až 327

1854

9. srpna, č. 208 ř. z. (cís.
pat. o řízení nesporném)
§§ 257 až 262 — 88

1859

29. listopadu, č. 217 ř. z.
(zákon) — 232

1860

31. prosince, č. 4/1861 ř. z.
(zákon) čl. II — 200

1867

15. listopadu, č. 131 ř. z.
(zákon)
§ 5 — 197

1868

31. prosince, č. 3/1869 ř. z.
(zákon) — 23

1874

20. května, č. 68 ř. z. (zák.
o nábož. spol.) — 26

1877

- zák. čl. XX (o poručení
ství) — 88, 384
§§ 1 až 9 — 384
§ 5 — 363
§§ 10 až 25 — 384 až
396
§ 28 — 362
§§ 27 až 141 — 396

1881

- zák. čl. LX (slov. exekuční
zákon) — 50

1894

- zák. čl. XXXI (slov. man-
želský zákon) — 24, 128,
323, 368, 371, 381
§§ 1 až 150 — 328 až
365
§ 8 — 371
§ 25 — 22, 24
§ 48 — 383
§ 50 — 383
§ 56 — 371
§ 57 — 382
§ 59 — 372
§ 68 — 375
§ 72 — 378
§ 77 — 369
§ 80 — 380, 381
§ 83 — 382
§ 87 — 369, 370
§ 90 — 180
§ 98 — 378, 379
§ 99 — 372, 374, 382
§ 100 — 375
§ 101 až 103 — 379
§ 102 — 378
§ 106 — 381
§ 107 — 381, 382
§ 115 — 382
§ 116 — 367, 368
§ 118 — 379
§ 127 — 370
- zák. čl. XXXIII (o státních
matrikách) — 29
- 1895
1. srpna, č. 111 ř. z. (juris-
diktční norma)
§ 66 — 86
§ 76 — 306
1. srpna, č. 113 ř. z. (civ.
řád soudní) — 319
§ 27 — 319
§ 57 — 319
§ 204 — 320
§ 207 — 320
§ 239 — 321
§ 245 — 321
§ 252 — 322
§ 254 — 322

- §§ 266 až 389 — 311
§ 530 — 313, 314
- 1896**
27. května, č. 79 ř. z. (exekuční řád) — 50, 412
27. listopadu, č. 217 ř. z. (zákon o soudní organizaci) — 187
§ 87 — 173, 190, 322
- 1897**
9. prosince, č. 283 ř. z. (min. nař. o říz. manž.) — 24, 222, 306, 319
§§ 1 až 19 — 319 až 323
§ 15 — 187
- 1905**
17. července, č. 60/1909 ř. z. (haagská procesní úmluva) — 131, 135
- 1911**
zák. čl. I (obč. soud. por.) — 24, 366
§ 19 — 86
§§ 639 až 686 — 366 až 383
- 1912**
zák. čl. LIV (slov. exek. novela) — 50, 390
- 1919**
13. března, č. 139 (zák. o vyhlášení zákonů) — 4 — 64, 89
22. května, č. 320 (čs. manželský zákon) — 17, 148, 334, 361
§§ 1 až 12 — 17 až 22, 24
§ 1 — 198
§ 8 — 23
§ 12 — 23
§§ 13 až 24 — 148 až 186
§ 13 — 215, 225, 226, 227, 313, 323, 406
§ 17 — 406, 407
§ 19 — 205, 326
§ 20 — 306
§§ 25 až 32 — 22 až 24

- § 25 — 197, 217, 230, 231, 232, 233, 333
§ 26 — 201
§ 29 — 200
§ 31 — 314
27. června, č. 362 (vl. nař. k manž. zák.) — 24, 186
čl. I až III — 186 až 190
čl. IV a V — 24
- 1920**
29. února, č. 121 (ústavní listina) — 64 — 260
- 1921**
1. dubna, č. 161 (procesní novela) — 366, 369
čl. V — 218, 220, 317, 320
30. června, č. 256 (zákon o ochraně dětí) — 104
§§ 1 až 6 — 104 až 106
- 1924**
č. 130 (procesní smlouva s Německem) — 135
č. 146 (procesní smlouva s Jugoslavií) — 133
čl. 33 — 133
čl. 34 — 134
- 1925**
15. října, č. 219 (zákon o církv. sňatech) — 25
§§ 1 až 8 — 26 až 31
- 1926**
č. 5 (procesní sml. s Polskem) — 138
čl. 7 — 138
čl. 8 — 139
čl. 9 — 139
č. 70 (procesní smlouva s Velkou Británií a Irskem) — 147
č. 126, 127 (procesní úmluva s Itálií) — 132
č. 171 (procesní úmluva s Rumunskem) — 140
čl. 19 — 140
čl. 20 — 141

- čl. 21 — 141
čl. 22 — 142
- 1927**
č. 3 (procesní úmluva haagská) — 131, 135
- 1928**
č. 9 (procesní dohoda se Švýcarskem) — 146
19. ledna, č. 23 (procesní novela) — 50, 366, 375, 379, 380, 382
28. března, č. 56 (zákon o osvojení) — 65, 284, 420, 421
§§ 1 až 14 — 68 až 89
č. 78 (procesní dohoda s Belgií) — 131
- 1930**
14. března, č. 29 (vlád. nař. o ochraně dětí) — 104, 106
§§ 1 až 30 — 106 až 125
16. prosince, č. 4/1931 (zákon alimentární) — 32
§§ 1 až 10 — 35 až 64
§ 2 — 413, 414
§ 3 — 415, 416
§ 8 — 417, 418, 419
- 1931**
č. 18 (procesní dohoda se Španělskem) — 146
19. června, č. 100 (zákon o řízení nesporném) — 87, 173
§ 35 — 87
§ 53 — 87
§ 54 — 87
16. července, č. 123 (zákon o státním vězení) — 1 — 152, 153.

PRAVNICKÉ knihkupectví a nakladatelství

Praha II., Lützowova 35 — Telefon číslo 313-59

zařizuje a doplňuje
právnícké knihovny

Má na skladě:

Sbirky zákonů a nařízení ČSR.

Sbirky rozhodnutí Nejv. soudu v ČSR.

Civilní.

Trestní.

Sbirky nálezů Nejv. správ. soudu v ČSR.

Správní (administrativní).

Finanční.

Veškeré zákony kdekoliv vyšlé.

Vyžádejte si seznamy. — Dle přání též na měsíční splátky.
Objednávky poštou vyřizujeme obratem.

Abecední ukazatel.

(Číslice označují stránky.)

- A**
advitalitní právo — 299
- B**
bázeň důvodná — 195
bezúčinná právní jednání — 38
bydliště — 218, 366
— oddělené — 222
— snoubenců — 18
- C**
církevní sňatek — 17, 21, 26—
28, 30, 334
cizinci — 88, 126, 194
cizoložství — 148, 198, 223,
255, 343, 349
cizozemská manželství — 358
a násl.
clausula rebus sic stantibus —
203, 204
- D**
dar jitřní — 292
darování mezi manžely — 296,
297
— — snoubenci — 296
degenerace duševní — 149
dědičné smlouvy — 297—299
děti manželské — 234, 259—
260, 384
— náboženství — 235
— nemanželské — 253, 259—
260, 268, 385 a násl.
— výchova — 280
— ochrana — 104 a násl.
— při rozluce — 240 a násl.,
353—356, 390
— při rozvodu — 240 a násl.
— uprchlé — 248
doba kritická — 234, 253—254,
262, 387, 397—404
domácnost — 191, 203, 215
dospělost — 329
dozor lékařský — 120, 121
— na děti — 104 a násl.
- — péči ústavní — 110
dozorčí důvěrník — 109, 115,
116, 119, 122
— úřad — 107, 119, 122, 124
duševní degenerace — 149
— choroba — 149
— porucha — 150
důvodná bázeň — 195
důvody rozluky — 148 a násl.,
343 a násl.
— rozvodu — 223 a násl., 356
- E.**
exceptio plurium concubentium
— 129
- F**
fakultativní sňatek — 17
- H**
hlava rodiny — 203
hrubá nedbalost — 55
hysterie — 149
- Ch**
choroba duševní — 149
- I**
impotence — 196, 197, 218, 219
- J**
jedy nervové — 149
jitřní dar — 292
jméno dětí nemanželských —
268
— rozloučené ženy — 353
jmění oddělení — 299
— rozdělení — 230
- K**
kniha křtěnců — 268
— oddavků — 200—201, 233
— vyhlásek viz matriky
krevní zkouška — 264—267,
387
kritická doba — 234, 253—254,
262, 387, 397—404
kruté nakládání — 224

- L**
legitimace — 259—262, 391—
392
lékařský dozor — 120, 121
lhůta vyhlásek manželství —
19
- M**
majetkoprávní nároky osvojen-
ce — 79—80
— — osvojitele — 82
majetkové poměry manželů —
180
manželé, povinnosti — 202 a
násl.
— práva — 202 a násl.
manželka rozvedená, výživné
— 324
— těhotná — 196, 231
manželská povinnost — 218
196, 202
— smlouva — 191, 193, 217
manželské překážky — 329 a
násl.
— zrození — 234
manželský původ dítěte — 133,
139, 141, 254—258, 384, 385
manželství cizinců — 358 a
násl.
— neplatnost — 217 a násl.,
336 a násl.
— řízení — 312 a násl.
— obřadnosti — 198 a násl.
— odporovatelné — 338 a
násl.
— platnost — 198
— plnomocníkem — 199—200
— pojem — 191
— překážky — 193 a násl.
— přivolení — 199—200
— svědek — 200
— svolení rodičů — 194—195
— vynucení — 195
— zakázané — 331 a násl.
— zaniknutí — 343 a násl.
— zmatečné — 336 a násl., 370
matriky (knihy sňatků, knihy
vyhlásek) — 21, 29, 200—
201, 233
moc otcovská — 217, 249—251,
391—396
— — zánik — 282—284, 394
mrtvým prohlášení — 230
- N**
náboženství dětí — 235
nakládání kruté — 224
— zlé — 149
náklady na výchovu — 250—
251
— slehnutí — 278—279
nebezpečné úklady — 224, 346
nedbalost hrubá — 55
nemanželské děti — 253 a
násl., 259, 260, 268, 385
a násl.
— — výchova — 280
— otcovství — 262 a násl.,
386, 387
nemoc padouců — 149
nemohoucnost tělesná — 196,
218, 219
nemravný život — 347
neplatnost manželství — 336 a
násl., 217 a násl.
— — řízení — 312 a násl.
— — po smrti manželů —
314—315
nepořádný život — 223
nepřekonatelný odpor — 150,
166, 170, 171, 173, 178
nepřítomný — 230
nervové jedy — 149
nezletilí cizinci — 194
nouze — 55
nový sňatek — 185
- O**
občanský sňatek — 17, 21, 333
a násl.
obhájce sňatku — 317, 323
obhájení manželského původu
— 254, 257
obligatorní sňatek — 17
obnova rozlukového řízení —
313—314

urážky na cti — 149
 útraty slehnutí — 278—279
 uzavření manželství — 198 a
 násl., 334—336
 — nového sňatku — 185

V

vada tělesná — 224
 vdovský plat — 295—296
 věno — 286—291
 volební právo, ztráta — 55, 56
 vražda manžela — 198
 výdělečná povinnost — 35, 46
 vyhlášky (ohlášky) — 17, 18,
 19, 21, 22, 26, 29, 198—199,
 202, 232
 výchova nemanž. dětí — 280,
 385
 výkon dozoru na děti — 109
 vysvědčení ohlášek (vyhlášek)
 — 200
 výše výživného — 242—243
 výživa — 35
 — dětí manželských — 235—
 248
 — slušná — 203, 231, 324
 výživné — 35
 — dětí manželských — 235—
 248, 384—386
 — nemanželských — 269—
 278, 282, 384—388
 — manželky — 181—184, 203
 a násl., 351—353
 — — nerozvedené — 207
 — — rozloučené — 212, 350
 — — rozvedené — 210, 324
 — — vzdání se ho — 213
 — ohrožení — 55
 — při rozvodu — 210, 309
 — rodičů — 251—252, 389
 — stanovení výše — 242—243
 — zajištění — 50, 52, 53
 vyživovací povinnost — 35
 vzdání se výdělečné činnosti —
 48

Z

zajištění výživného — 50, 52,
 53
 zakázané manželství — 331 a
 násl.
 zaniknutí manželství — 343 a
 násl.
 — — den — 350
 zápis o uzavření manželství —
 21
 zasnoubení — 191, 192, 328—
 329
 zástupce při uzavření sňatku
 — 20
 zastupování dětí otcem — 251
 — manželky manželem — 203,
 214
 zhýralý život — 149
 zkouška krve — 264—267, 387
 zlé nakládání — 149
 zločin — 223, 346—347
 zlomyslné opuštění — 149, 153,
 186, 187, 223, 344
 zmatečné manželství — 336 a
 násl.
 změna zaměstnání — 48
 způsobilost k sňatku — 18, 193
 zrození manželské — 234, 385
 — nemanželské — 253 a násl.,
 385
 zrušení manželského společen-
 ství — 216
 — osvojení — 82—83
 zřeknutí se práv — 48
 ztráta práva volebního — 55,
 56

Ž

žalobní právo promlčení —
 163, 348
 židovská manželství — 232—
 233
 život nemravný — 347
 — nepořádný — 223
 — zhýralý — 149

PRÁVNICKÁ KNIHOVNA:

- Sv. 1. Rády konkursní, vyrovnací a odpůrcí, Dr. J. Voska.
 Kč 75—
- Sv. 2. Zákon o základních ustanoveních soudního řízení ne-
 sporného, F. Mrština . . . . . Kč 68—
- Sv. 3. Pracovní soudy, Dr. J. Říha . . . . . Kč 35—
- Sv. 4. Poplatek z úplatných převodů nemovitostí a dávk
 z přírůstku hodnoty nemovitostí, Dr. O. Choděra —
 Dr. Z. Nešpor . . . . . Kč 45—
- Sv. 5. Předpisy o soudech a jejich organizaci, A. Hartmann
 Kč 100—
- Sv. 6. Honební zákon pro Čechy, Dr. J. Musil, brož. Kč 20—
 v polokož. vazbě Kč 30—
- Sv. 7. Honební zákon pro Moravu a Slezsko, Dr. J. Musil
 Kč 32—
- Sv. 8. Trestní právo důchodkové, Lad. Cink . . . . . Kč 42—
- Sv. 9. Soudní poplatky pro zemi Českou a Moravsko-Slez-
 skou, Dr. J. Wagner . . . . . Kč 28—
- Sv. 10. Čsl. patentní právo, Ing. Vitáček . . . . . Kč 70—
- Sv. 11. Nové čsl. právo tiskové, ochrana cti, tisk. novely,
 sloven. tisk. zákony, J. Hrabánek—Dr. A. Milota.
 Kč 48—
- Sv. 12. Zákon o obilních zástavních listech a veř. obilních
 skladištích, Dr. Fr. Rouček . . . . . Kč 42—
- Sv. 13. Odhadní řád, Fr. Mrština . . . . . Kč 46—
- Sv. 14. Ochrana nájemníků, Dr. J. Zelinka, vydání 1934.
 Cena asi brožovaná . Kč 40—, vázané Kč 50—
- Sv. 15. Společnost s ručením omezeným, Dr. H. Patsch—Dr. P.
 C. Nesý—Dr. A. Kozáková . . . . . Kč 100—
- Sv. 16. Akciová společnost, Dr. J. Pošvář . . . . . Kč 55—
- Sv. 17. Komentář k automobilovému zákonu, A. Hartmann
 — Dr. J. Guttenstein . . . . . Kč 45—
- Sv. 18. Stavební řád pro Prahu, Plzeň, Č. Budějovice, Dr.
 Fr. Freudenfeld—Dr. J. Kliment . . . . . Kč 58—
- Sv. 19. Vlastnictví, Dr. J. Sedláček.

Vše ve vazbách polokožených.

Zaloby a žalob. petity, Dr. J. Pužman. V celopl. vaz. Kč 110—
 Daňová příručka, Dr. Jan M. Novotný — Dr. Ot. Hanuš.
 Brož. Kč 32—, váz. Kč 40—
 Ochrana zemědělců proti exekucím, Dr. K. Loula . . . . . Kč 8—
 Ochrana osob nezaměstnaných a býv. živnostníků pozbyvších
 zaměstnání, proti exekucím, Dr. K. Loula . . . . . Kč 5—

KNIHOVNA

právnícké fakulty UJEP

BRNO, Nám. 25. února 2

- Nekalá soutěž, Dr. L. Hamann — Dr. J. Drábek — Dr. R. Buchtela . . . . . Kč 85.—
 K dílu vyšel v r. 1932 doplněk judikatury se studií:
 Podbízení znač. zboží, brož. . . . . Kč 5.—
 Pracovní právo čsl., Dr. J. Ríha — Dr. F. Freudenfeld. V celoplatěné vazbě . . . . . Kč 124.—
 Zákon o obchodních pomocnících, Dr. F. Jakubec. V celoplatěné vazbě . . . . . Kč 29.—
 České vodní právo, Dr. B. Procházka. V celopl. vaz. Kč 70.—
 Správa akciové společnosti, Dr. Jaroslav Pošvář . . . . . Kč 6.—
 Donucení ke smlouvě soukromoprávní, Dr. O. Koblížek. V celoplatěné vazbě . . . . . Kč 38.—
 Zákony ve věcech náboženských a církevních, Dr. Bednář. V celoplatěné vazbě . . . . . Kč 130.—
 Exekuční řízení berní a soudní, Dr. A. Hobza — Dr. S. Jurášek. V celoplát. vazbě . . . . . Kč 100.—
 Dávka ze zábav, Dr. A. Folprecht — Dr. Z. Nešpor. Brožované . . . . . Kč 32.—
 Soudce a advokát, Dr. V. Fajnor. Brožované . . . . . Kč 4.—
 Monopol minerálních olejů v ČSR, Dr. Jan M. Novotný. V celoplatěné vazbě . . . . . Kč 65.—
 Světové peněžní bursy, Ing. O. Růžička. Brož. . . . . Kč 36.—
 Základy obecního zřízení v Č., M. a Slez., Doc. Dr. J. Kliment . . . . . Kč 27.—
 Nepravé jednatelství a versio in rem, Dr. J. Sedláček. Brož. . . . . Kč 25.—

VZORCE:

- Sbírka příkladů knihovních žádostí a usnesení, Dr. Jos. V. Bohuslav — A. Hartmann. V polokož. vazbě . . . . . Kč 120.—
 Sbírka vzorců podání ve věcech přímých daní, Dr. O. Hanuš Dr. A. Kocna. V polokož. vazbě . . . . . Kč 95.—
 Vzorce pro konkursní a vyrovnací řízení, Brož. . . . . Kč 10.—
 Sbírka vzorců soukromoprávních smluv a prohlášení, Dr. K. Novák. V polokožené vazbě . . . . . Kč 110.—
 Sbírka vzorců podání pro advokáty v řízení sporném, exekučním, trestním a j., Dr. K. Novák — Dr. Z. Novák. V celoplatěné vazbě . . . . . Kč 110.—
 Vzorce ve věcech honeb. práva, zbroj. patentu a rybolovu, Dr. K. Novák — Dr. Z. Novák. V celoplatěné vazbě . . . . . Kč 40.—
 Sbírka vzorců podání ve věcech práva živnostenského, Dr. Adolf Kocna — Dr. Vladimír Krajča. V polokožené vazbě cca . . . . . Kč 100.—
 Vzorce návrhů v pozemnoknižných veciach a zapisov do pozemkovej knihy na Slovensku a P. Rusi, A. Navrátil — Dr. H. Tänzer.

K dostání u všech knihkupců neb přímo v nakladatelství:

PRÁVNICKÉ KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ
PRAHA II., LÜTZOWOVA 35 TELEFON 313-59

PŘÁVNICKÁ KNIHOVNA SV. 17.

A. Hartmann, sekční šéf min. spr. — Dr. J. Guttenstein

Komentář k automobilovému zákonu.

(Zákon o povinném ručení s vedlejšími zákony.)

Vydání doplněno jest zákony o dopravě motorovými vozidly (č. 198/1932 Sb. z. a n.), o požadování dopravních prostředků za míru atd., jakož i předpisy platnými pro zemi Slovenskou a Podkarpatoruskou, které souvisejí s ostatními předpisy o motorových vozidlech a je doplňují. V díle je podán bohatý komentář hlavně automobilového zákona, ale současně jsou otištěny zákony a nařízení vztahující se na dopravu motorovými vozidly vůbec. V díle se odkazuje na různé názory právní v četných otázkách v theorii zastávané, zákonný text je komentován a doložen rozhodnutími nejvyšších stolic, nejvyššího soudu v Brně a ve Vídni od účinnosti automobilového zákona až do poslední doby, i nálezy nejvyššího správního soudu. Rozhodnutí jsou otištěna kromě toho v jejich právních větvích v poznámkách tak, jak otištěna byla ve sbírkách i po různu v právnických časopisech. V díle řeší se některé sporné otázky v tomto právu; obšírně vyloženy jsou také normy všeobecného práva o náhradě škody, zejména §§ 1323 až 1327 ob. z. obč., k nimž uváděny v poznámkách četná zásadní rozhodnutí.

Shrnuty jsou tedy všechny otázky v praxi se vyskytující, pokud jde o zodpovědnost za jízdu motorovými vozidly, jakož i dopravu jimi vůbec, a zvláště i přehled příslušných ustanovení trestních zákonů vzhledem k úrazům při jízdě silostroji.

Proto bude kniha nepostradatelnou pomůckou pro praktického právníka, tak i pro automobilisty a všechny, kdož se zajímají o dopravu nebo jízdu motorovými vozidly nebo přijdou s nimi do styku.

Ve zvláštní části jsou předpisy pro Slovensko a P. Rus.

Stran 480. V polokož. vazbě Kč 45.—.

Obdržíte u každého knihkupece neb přímo v nakladatelství
PŘÁVNICKÉ KNIHKUPECTVÍ A NAKLADATELSTVÍ
PRAHA II., LÚTZOWOVA 35 TELEFON 313-59

Ochrana nájemníků.

Vydání 1934.

Autor: JUDr. Jos. Zelinka, vrchní soudní rada v Plzni.

Připravuje se komentář k novému zákonu o bytové péči ze dne 23. února 1934, č. 32 Sb. z. a n. od Dr. Jos. Zelinky, vrchn. soud. rady v Plzni, známého autora několika spisů z tohoto oboru.

Dílo bude obsahovati úplné znění zákona o ochraně nájemníků a zákonů s ním souvisejících podle nynějšího právního stavu od 1. března 1934 platného.

K těmto zákonům podává se výklad důležitějších sporných otázek podle posavadních výsledků zkušenosti dlouholeté soudní praxe na základě četných rozhodnutí vyšších stolic soudních a správních, k novým ustanovením výklad změn vůči stavu posavadnímu za platnosti nového zákona nastávajících.

K jednotlivým zákonným ustanovením připojen jest soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu, Nejvyššího správního soudu, Krajského soudu civilního v Praze jako soudu rekursního a j., též v četných otázkách poměrů nájemních podle pravidelných předpisů občanského zákona a civil. řádu soudního se dotýkajících.

Spisek opírající se hlavně o zkušenosti ze soudní praxe, jest sestaven jako samostatná pomůcka pro výklad a použití těchto zákonů k praktické potřebě všech účastníků, zejména právních zástupců, soudů, úřadů obecních, správních, při řízení v těchto věcech zúčastn

ÚK PrF MU Brno

I
k
P
P

3129S35617

vazbě
o knih-LSTVÍ
313-59

80/